

CORPUS  
PHILOSOPHORUM DANICORUM  
MEDII AEVI  
XII

CORPUS PHILOSOPHORUM  
DANICORUM  
MEDII Aevi

CONSILIO ET AUSPICIIS  
SOCIETATIS LINGUAE & LITTERARUM  
DANICARUM

AB ALFREDO OTTO & HENRICO ROOS  
FUNDATUM

AB JOANNE PINBORG CONTINUATUM

NUNC EDENDUM CURAT  
STEN EBBESEN

XII



---

HAUNIAE MCMXCVII  
APUD TYPOTHETAS SPECIALES VIBERGENSES

NICOLAI DRUKKEN DE DACIA  
OPERA

QUAESTIONES SUPRA LIBRUM PRIORUM  
EDIDIT NICOLAUS GEORGIUS GREEN-PEDERSEN

TRACTATUS DE SUPPOSITIONIBUS  
EDIDIT STEN EBBESEN

---

HAUNIAE MCMXCVII  
APUD LIBRARIUM C. A. REITZEL

SUMPTUS FECIT  
*INSTITUTUM CARLSBERGICUM*

EDITIONI CURANDAE  
CONSULUERUNT  
*FRITZ SAABY PEDERSEN, ERIK PETERSEN*

ISBN 87-7876-046-1  
© 1997 BY DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB  
PRINTED IN DENMARK BY  
SPECIAL-TRYKKERIET VIBORG A-S



## TABLE OF CONTENTS

Plates	IX
Introduction	
I. The Commentary on Aristotle's <i>Prior Analytics</i> . . . . .	VII
1. The Manuscripts . . . . .	VII
2. The Edition . . . . .	XV
3. The Author . . . . .	XVIII
4. The Work . . . . .	XXI
II. <i>Tractatus de suppositionibus</i> . . . . .	XXIII
1. The Manuscript . . . . .	XXIII
2. Title and Authorship . . . . .	XXIV
3. <i>Ratio edendi</i> . . . . .	XXIV
 <i>Conspectus Siglorum</i> . . . . .	 XXV
Texts	
<i>Quaestiones supra librum Priorum</i> . . . . .	1
<i>Tractatus de suppositionibus</i> . . . . .	233
Indexes	
Bibliography . . . . .	245
<i>Index locorum</i> . . . . .	249
<i>Index verborum</i> . . . . .	255
<i>Index quaestionum</i> . . . . .	277



# INTRODUCTION

## I. The Commentary on Aristotle's *Prior Analytics*

*Niels Jørgen Green-Pedersen*

### 1. The Manuscripts

**E = Erfurt, Wissenschaftliche Allgemeinbibliothek, Amplon. 8° 74, ff. 1ra-34rb.**<sup>1</sup>

Parchment, ff. II+103+II, 211x145 mm, text-columns 160x50 mm, 2 columns, 40 lines, line-rulings, blue or red paragraph signs, dated (13)42 on f. 103ra.

*F.1ra: Circa librum priorum* ommissa recommendatione ... *f.34rb: ... et conclusio falsa et sic dicendum ad secundam rationem etc. Expliciunt quaestiones magistri Nycolay De dacia supra Librum priorum.*

The manuscript is written clearly and carefully in a small and much abbreviated hand which looks Parisian. It has been corrected either by the scribe himself or more likely by someone else (or perhaps two other persons) with a closely similar writing and the same manner of abbreviating. Distinguishing between hands in this manuscript is difficult and mostly based upon different colours or shades of ink, but it seems safest to assume that two (three) scribes were at work. The most conspicuous correction occurs on f. 4rb, where the scribe wrongly inserted a section of qu. 3 (lin. 34-77) in the text of qu. 4 (lin. 68), apparently without noticing his mistake at first. Later the insertion was deleted by lines across the column, probably made by the original scribe. Otherwise we find a considerable number of corrections in the text, between the lines, and in the margins.

Besides our text the manuscript contains: Richard Kilvington, Questions on *De generatione et corruptione* (ff. 35r-86v), and Balduin of Spernaco, Questions on *De anima* III (ff. 87r-103r).

---

<sup>1</sup>) Schum (1887), pp. 730-732. – Markowski (1987), p. 211. – Sten Ebbesen inspected the manuscript in 1991 and 1996 and brought much useful information.

On the flyleaf in front of the manuscript a purchase-note contains the name of Liège. On the flyleaf in the back we read: *Iohannes(?) studens Parisiensis*, but we find nothing which really helps to trace the history of the manuscript.

**P = Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 16621 (formerly Sorbonne 993), ff. 249r-274r.**<sup>2</sup>

Paper (ff. 228-232 parchment), ff. III+I+295+III (ff. 26-34 missing), 214-201x148-140 mm., long lines, irregular number of lines (36-48 in the relevant quires), 14th century.

*F. 249r:* Quaestio est utrum ista regula est bona si consequentia est bona ... *f.274r:* ... quod si ambae sunt de obliquo affirmativae modus arguendi non valet ut apparet(?) et tunc patet quid dicendum ad secundam.

Except for ff. 286-295 (which may be a later addition to the book) the manuscript is written in a tiny French gothic cursive hand from the 14th century, which is difficult to read and often much abbreviated. Further the volume is tightly bound and the beginnings of the lines on *recto*-pages and the ends of the lines on *verso*-pages cannot always be read.<sup>3</sup> A few leaves at various places in the manuscript are left blank. Zenon Kałuza distinguishes three hands: A: ff. 1-227, 232v-285v (= Etienne Gaudet); B: ff. 228r-232v; C: ff. 286r-295v. Kałuza's conclusion concerning the hands is certainly true with regard to C, and is generally convincing, although it is very difficult to distinguish between hands in such a manuscript written on different qualities of paper (and parchment) and in various sizes.

This is a confusing manuscript, which fortunately has been studied carefully by Zenon Kałuza.<sup>4</sup> It consists of 23 irregular quires, and it looks like a notebook (except for ff. 286-295) containing extracts from numer-

---

<sup>2</sup> Duhem (1913). – Glorieux (1966a), pp. 60-63. Katherine Tachau kindly drew the editor's attention to Glorieux' mention of our commentary. – Kałuza (1978), espec. pp. 87-91. – Seňko (1982) II, pp. 81-82. – Sten Ebbesen inspected the manuscript in Paris and brought much useful information.

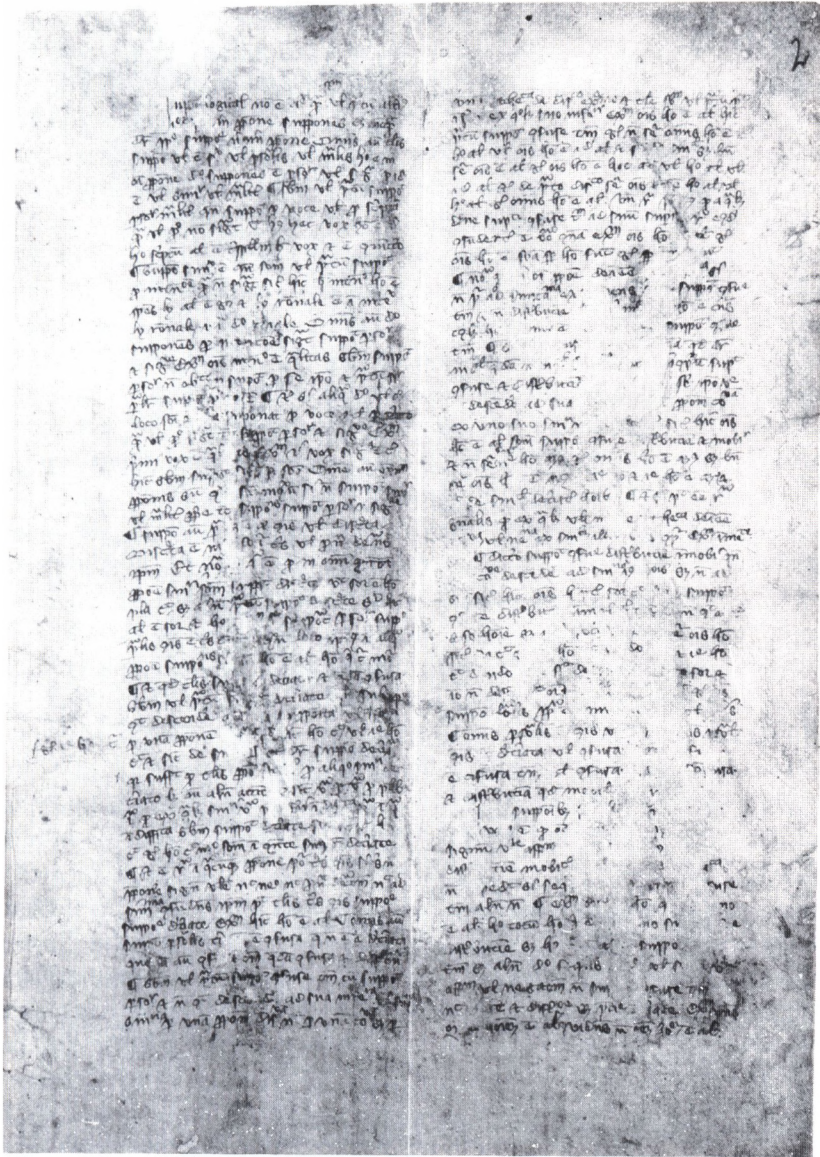
<sup>3</sup> Sten Ebbesen took great trouble to read as much as possible during visits to Paris.

<sup>4</sup> In 1981 Zenon Kałuza kindly sent me some sixty handwritten pages about this manuscript (unfortunately never published), and in 1996 he once more inspected the manuscript in answer to questions from me. In particular he read the old and deleted quire-numbers by ultraviolet light.









A = Erfurt, WAB, CA 2° 54, fol. 2r  
 First half of *Tractatus de Suppositionibus*  
 Courtesy of Wissenschaftliche Allgemeinbibliothek, Erfurt







ous writings which interested the scribe, and which were copied at different times. Several tables of contents are found: f. 13v, 25r, 64v, 93v, 180v, 195r-v, but it is often difficult to locate the texts which the tables refer to.

Our work is indicated in the table on f. 13v: »quaestiones de dacia supra librum priorum cum duabus quaestionibus de toto et partibus baldui- ni de spernaco in tribus cisternis«; and in the table on f. 195v: »In 4<sup>o</sup> sisterno quaestiones de Dacia supra librum priorum ubi prima quaestio est de consequentiis et ibi deus est ergo baculus stat in angulo et multis aliis illum(!) nota, durat circiter per duo folia et consequenter de quaestione(s.l.) usque in finem sisterni... In 5<sup>o</sup> sisterno adhuc sunt quaestiones super dictum librum. In margine primi folii Utrum assignare fallaciam in argumento ...[on the bottom of f. 261r, the first page of quire 20 (see below), we read: *utrum assignare fallaciam in aliquo argumento ...*] in fine de syllogismo simpliciter /de inductione demonstrativo /de speciebus syllogismi... /de copulativa et disiunctiva /de bona consequentia /de relativo identitatis et suo(?) antecedentis de his in semipagina [the lower half of f. 270v, the last page of quire 20, is filled in with stray notes on these subjects] in 6<sup>o</sup> et ultimo sisterno adhuc quaeritur super eodem libri(!) per tria folia cum dimidio /totum residuum continet quaestionem magistri (s.l.) baldui de spernaco...« [the rest does not concern our work].

Nicholas' commentary is contained on ff. 249r-274r, in quires 19 (ff. 249-260), 20 (ff. 261-270), and 21 (ff. 271-282). These quires are also numbered in the manuscript as 8, 9, 10. On the first page of quire 19 (f. 249r) traces are left of an earlier quire-number, probably iv. Similarly on f. 261r, the first page of quire 20, we can see traces of an earlier quire-number vii, which was corrected into xx, and then deleted by a line across. Under the number 10 on f. 271r (quire 21) weak traces are left of an earlier quire-number vi. It should be noticed that these old quire-numbers do not agree with the quire numbers given in the tables of contents, quoted just above.

Quire no. 19 contains qu. 9-11, 7 (perhaps inserted later), 12-19, 22, 28, 33 (until line 194). Quire no. 20 contains qu. 20-21, 23-27, 29-32, 34-35, 38 (the lower half of f. 270v is filled in with stray notes). Quire no. 21 contains qu. 33 (from line 194), 36-37, 39-40. Qu. 40 ends at the bottom of f. 274r, and the backside of the leaf and the rest of the quire contains a question or sophism by Balduin of Spernaco and other things unconnected with our work. Qu. 1-6 and 8 are not found in the manuscript.

The order of the questions in **P** as it stands seems impossible, since it does not in any way agree with Aristotle's text, and because it separates questions with related contents. If we consider the fact that qu. 33 begins on quire 19 and continues on quire 21, as if the last page of 19 and the first page of 21 ought to follow each other, and the fact that the lower half of the last page of quire 20 is filled in with stray notes, then the most simple explanation for the order seems to be: The scribe originally copied the questions contained on quires 19 and 21 (qu. 9-11, 12-19, 22, 28, 33, 36-37, 39-40), but later he decided to add most of the missing questions (qu. 20-21, 23-27, 29-32, 34-35, 38) on a separate quire (20); at some time this quire was inserted between 19 and 21. This must have happened before the tables of contents quoted above were written.

A special problem is raised by qu. 7 which occupies the lower half of f. 251v at the end of qu. 11, while qu. 12 begins at the top of f. 252r. A little more space than usual is left free above the beginning of qu. 7, and perhaps the scribe knew in advance that he had only a limited space at his disposal for this question, since he copied only the arguments and the answers to them, but left out the *responsio* of the question. Thus qu. 7 may be a later insertion on the lower half of f. 251v, which was originally left free for some reason that is not easy to see. Anyway, the divergence between the texts of **E** and **P** is unusually great in qu. 7. It is not possible to guess why the scribe never copied qu. 1-6 and 8.

Besides our text the manuscript contains works by Roger Bacon, Roger Swineshead, Nicole Oresme, John Buridan, Thomas Bradwardine, Walter Burley, John of Jandun, Balduin of Spornaco and others, the condemned articles of Nicholas of Autrecourt, several anonymous pieces, summaries (or brief literal commentaries) of some works of Aristotle, and many stray notes on diverse matters. The person responsible for the manuscript seems primarily to have collected works concerning mathematical, physical, and astronomical subjects with the addition of some grammatical and logical texts.

The primary scribe (hand A, see above) has been identified by Zenon Kałuza as Etienne Gaudet, who is mentioned as a master of the arts faculty in 1362, and as master of theology in c. 1370, perhaps from 1367.<sup>5</sup> He left a collection of manuscripts to the Sorbonne.

---

<sup>5</sup> Cf. Kałuza (1978), pp. 87-91. – Glorieux (1966b), pp. 178, 184. – Marcolino (1990).

## 2. The Edition

### A. Text and Critical Apparatus

Both manuscripts which have preserved Nicholas' commentary are of Parisian origin. **E** was written only a few years after the composition of the commentary, and **P** is probably 20-30 years later.<sup>6</sup> About the relation of the manuscripts to each other we can say only two things with certainty: First that neither derives from the other, since each of them contains pieces of the text which are omitted in the other. Secondly, there are few and only insignificant common errors, and hence there is no need or good reason to assume a common source of the two existing manuscripts.

Clearly, then, the tradition of the manuscripts does not offer us firm guidelines for the establishment of the text, and to a certain extent the choice between the variant readings will inevitably be arbitrary. The following points, however, should be noted:

1. **E** contains the full text, while **P** omits qu. 1-6, 8 and the *responsio* of qu. 7.

2. **E** seems to be a professionally made manuscript, which was carefully corrected. Its text is generally of a high quality and might by itself well serve as the basis for an edition; only few and rather ordinary corrections would be needed. Similarly there are few omissions, the longest being of c. 20 lines (qu. 16,30-50). No place in **E**'s text makes us suspect that the scribe tried to »emend« the contents.

3. **P** is most probably a collection of works or extracts from works made for private use. The fact (if it is true)<sup>7</sup> that the scribe first made a selection of Nicholas' text, and then later supplemented it by adding most of the missing questions may indicate a freer attitude to the text than the one the scribe of **E** had. **P**'s text normally makes sense, though a considerable number of corrections would be called for, if **P** alone were to serve as the basis for an edition. There are some rather peculiar things about the grammar in **P**. We read e.g. *nihil aliud quam* and *tu dicit* (e.g. qu. 39,35-36; 44-45) several times. Further the syntax of long sentences is generally speaking less good in **P** than in **E**, as can be seen in the apparatus, especially in the last ten questions.

<sup>6</sup>) See the dates of Etienne Gaudet at the end of the preceding section of the introduction.

<sup>7</sup>) See the description of ms. **P** in the preceding section of the introduction.

4. In the first questions where both manuscripts offer a text (i.e. from qu. 9) **P**'s text shows a tendency to be briefer than **E**'s; the opposite is the case in the text of the last questions, from around qu. 30. Nothing indicates a change in **E**, so it seems plausible to assume that the scribe of **P** changed his manner of reading and explaining the contents to himself (or the audience he wanted to use his note book for).

5. It has not been possible to find any noteworthy doctrinal disagreements between the texts of **E** and **P**.

6. The text of Nicholas' *Tractatus de Suppositionibus*, also edited in this volume, agrees much more closely with the text of **E** in qu. 33 (about supposition) than with the text of **P**, as the reader will see from the apparatus.

On the basis of such considerations the editor has chosen **E**'s text as the basis for the edition. This is inevitable in the parts of the text which **P** omits, and there seems to be no good reason to prefer the text of **P** in the rest of the work, generally speaking. In a number of places, however, reasons of sense speak in favour of the text in **P**, or errors make **E**'s text impossible. In such places the text of **P** is printed. If no reason of sense speaks against **E**'s text and in favour of **P**'s, the text of **E** is printed. The majority of the disagreements between the two manuscripts do not involve sense, but only grammar, expression, or style. Each place of divergence between the manuscripts has been considered separately.

A full apparatus is given for manuscript **E**, including notices about all corrections. As mentioned in the preceding section of this introduction distinctions between different hands in this manuscript are uncertain. In cases in which it is uncertain whether a correction has been made by the original scribe, the editor has written **E**<sup>2</sup> in the apparatus. It should be kept in mind, however, that the original scribe may have made all the corrections.

An apparatus which included all the divergences between the adopted text and manuscript **P** would be overwhelming and almost unreadable, and probably nobody would find the greater part of it of interest. Hence variant readings of no more than one or two words are only listed if they could be the true reading, or if they contain something which was judged interesting. Variant readings comprising three or more connected words are included, although even a number of quite trivial things of no more than three words are omitted.

The orthography both in the text and in the apparatus has been normal-

ized according to classical standards. This was done also in cases like *collarium* and *definitio*, where it seems certain that the medieval authors wrote *correlarium* and *diffinitio*. The punctuation and the division of the text into sections etc. were added by the editor. In order to make the long notes in the apparatus readable the editor inserted commas between the sentences.

### *B. Apparatus of Quotations and Parallels*

All explicit references in the text to Aristotle, Robert Grosseteste, Peter of Spain, Walter Burley etc. have been verified, as far as possible, and listed in the apparatus. A »cf.« was added in cases in which the editor was not sure he had found the place Nicholas had in mind.

The text contains a number of references to *antiqui*, which the editor unfortunately could only verify in a few cases.

Already in 1968 Jan Pinborg<sup>8</sup> noticed that Nicholas' commentary showed signs of acquaintance with Ockham's *Summa Logicae*. Therefore the editor attempted systematically to look for parallels between Ockham's and Nicholas' works. A rather large number of close parallels was found, but certainly a deeper study is needed before any conclusion can be drawn from this interesting fact.

As a first attempt to place Nicholas' work within the tradition of the commentaries on the *Prior Analytics*, the editor tried to find parallels (or in a few cases contrasts) in the following three other commentaries:

1. Radulphus Brito, who was an influential personality around the end of the 13th century. His work is unpublished, so the references go to the manuscript: *Bruxelles, Bibl. Royale 2910 (3540-47), ff. 278-371*. The results of this search were meagre. Only one interesting case was found: In qu. 26,24-32 an argument (not accepted by Nicholas) seems to be identical with Radulphus' *responsio* to the same question. Otherwise the parallels seemed to concern things that can be found in all commentaries. Accordingly only a small number were listed in the apparatus.

2. John Buridan. His commentary must be later than 1327, because he mentions a *cardinalis albus* (I qu. 25), i.e. Jacques Fournier, who was appointed a cardinal in December 1327.<sup>9</sup> Buridan's commentary is prob-

<sup>8</sup>) Pinborg (1968), 238-239.

<sup>9</sup>) Glorieux (1933), no. 370, pp. 265-266.

ably earlier than his *Consequences*, which Hubert Hubien dated c. 1335, both because the »white cardinal« is there said to be pope, and because of certain doctrinal developments.<sup>10</sup> Buridan's commentary is unedited, but the present editor was able to use a preliminary text prepared by Hubien on the basis of the manuscript: *Liège, Bibl. Univ. 44C, ff. 169r-197r*. A number of parallels were found between Nicholas and Buridan, but they are not close, and their value is open to much discussion.

3. The so-called 'Pseudo-Scotus commentary' on the *Prior Analytics*.<sup>11</sup> This work is well-known and much used to-day, but it is not clear if it was equally influential in its own time. The question about its authorship and date has not been settled, but probably most scholars would agree with a date around 1350. The parallels found are not few, but they are not close either, and much more study is needed to see what they are worth.

### 3. The Author

Our commentary is ascribed to *magister Nicolaus de Dacia* in **E** (dated 1342, see above, section 1 of this introduction); in two tables of contents in **P** (see above section 1) it is ascribed to *de Dacia*; contrary to the habit of **P**, no first name is given. As mentioned above, both manuscripts originated in Paris.

Already in 1896 H. Schück<sup>12</sup> identified the *magister Nicolaus de Dacia* of **E** with a *Nicolaus Drukken de Dacia*, who occurs in documents from the university of Paris around 1340, and the identification has not since been contested.

In fact, however, documents from the university of Paris mention two persons by the name of Nicholas who might be the author of the logical texts edited in this volume. A list from 1329 registers members of the university by addresses, and mentions payments (*bursae*) from students to the university. In *Vicus Anglicorum* we find *Nicholaus de Dacia cum 4 sociis*.<sup>13</sup> Apparently Nicholas was somehow the head of the group, and so he was probably a master. Earlier research identified this Nicholas with Nicholas Drukken of Denmark, who occurs in documents from 1340 and

---

<sup>10</sup>) *Iohannis Buridani Tractatus de Consequentibus* p. 9. – Hubien (1975), pp. 281-284.

<sup>11</sup>) *Quaestiones super Librum Priorum*. Iohannis Duns Scoti Opera Omnia II, pp. 81-197.

<sup>12</sup>) Schück (1896), pp. 129-132.

<sup>13</sup>) Denifle & Chatelain (1891), p.662.

later, but the identification seems unlikely.<sup>14</sup> No further information is available about this Nicholas, who probably disappeared from the university before 1340. He is accordingly unlikely to be the master Nicholas from Denmark referred to by the scribe of E in 1342.

Nicholas Drukken's career is fairly well documented.<sup>15</sup> According to the *Liber procuratorum* of the English-German nation he was licensed as a master under the Scot *Iohannes de Rathe* on May 15th, 1340, and his *inceptio* took place in January 1341 under the Dane *Henricus de Unna*.<sup>16</sup> Under February 26th, 1341 it is mentioned that Nicholas had problems paying his part of the sum of money which the masters of the nation paid to be inscribed on the roll of benefice requests, which the nation sent to the pope.<sup>17</sup> In September-October 1341 Nicholas was among the masters of his nation who passed an *ordinatio* meant to be equivalent to a statute, which bound the masters of the nation by oath against the *secta Occanica*.<sup>18</sup> This notice is particularly interesting in view of the close parallels between his work and Ockham's *Summa Logicae*, mentioned in the preceding section of this introduction. Further Nicholas was elected proctor (*procurator*) of his nation in November 1342, February 1343, August 1343, November 1344, and April 1345.<sup>19</sup> On January 23rd, 1344 he was elected rector of the University.<sup>20</sup> It is also recorded that Nicholas in September 1344 was granted a sum of money from his nation to pay for a school (or building?) of the French nation, but it is not possible to guess exactly what this notice covers.<sup>21</sup> There are several notices about mas-

---

<sup>14</sup>) The edition of the university *computus*, Denifle & Chatelain (1891), p. 661, gives September 15th, 1329 as *terminus a quo* and March 7, 1336 as *terminus ante quem*. William Courtenay in a forthcoming study argues for the date 1329. The early date makes the identification of this Nicholas with Nicholas Drukken improbable. Drukken could presumably have been the principal tenant of the house in *Vicus Anglicorum* in 1329 without being a master, if he was the one who had rented the house. But that would make him a student of the arts for at least eleven years. We are grateful to professor Courtenay for discussing the issues concerning the Nicholas of the *computus* with us.

<sup>15</sup>) For the following cf. Courtenay & Tachau (1982), pp. 65-66.

<sup>16</sup>) Denifle & Chatelain (1894), pp. 38,30-32; 44,43-44.

<sup>17</sup>) Denifle & Chatelain (1894), p. 45,22-46,11.

<sup>18</sup>) Denifle & Chatelain (1894), pp. 52,42-53,10. – Cf. Courtenay & Tachau (1982), pp. 63-64.

<sup>19</sup>) Denifle & Chatelain (1894), pp. 60,3; 60,16; 66,38; 78,35; 80,21.

<sup>20</sup>) Denifle & Chatelain (1894), p. 68,11-14.

<sup>21</sup>) Denifle & Chatelain (1894), p. 78,25-29.

ters, who were licensed under Nicholas. The last mention of him in documents from the university of Paris is such a note, from May 1345.<sup>22</sup>

A number of documents to and from the papal court add to our knowledge about Nicholas. Documents from June 19th, 1342 inform us that he received a canonry in Aix-la-Chapelle (Aachen) and a promise of a prebend.<sup>23</sup> On April 4th, 1345 he received a canonry in Cologne (Köln), and in the documents he is said to be canon of Aix-la-Chapelle and Ribe (Denmark).<sup>24</sup> No document seems to have survived which informs us when he received his canonry in Ribe. By papal permission he exchanged his canonry in Cologne for one in Worms on October 20th, 1351.<sup>25</sup> Interestingly Nicholas obtained papal permission (by traditional formulas) on July 4th, 1352 to receive the income from his ecclesiastical benefices without residing in the places where these belonged, in order that he could stay »*in loco ubi studium vigeat generale.*«<sup>26</sup> On December 14th, 1355 Nicholas was made treasurer in Worms at the request of cardinal *Petrus de Croso* of Auxerre, who calls him: ».. *magistri in artibus familiaris et continui commensalis ...*«<sup>27</sup> It has been argued by Courtenay and Tachau that the fact that Nicholas was a household-member of *Petrus de Croso* may indicate membership in the Sorbonne, since *Petrus de Croso* was provisor of the Sorbonne.<sup>28</sup> Hence it is possible, on the basis of this and the papal permission from 1352, to assume that Nicholas may have studied theology in Paris in these years. From the title *Petrus de Croso* uses about him it seems that he was not yet a bachelor of theology in 1355. The last mentions of Nicholas we possess occur in documents from June 9th and 20th, 1357, when his benefices were requested for other persons, because he was dead.<sup>29</sup>

The documents show that Nicholas had a good career as a master at the arts-faculty from 1341 until at least 1345. We cannot say with certainty what he did or where he lived from 1345 until his death, but the na-

---

<sup>22</sup>) Denifle & Chatelain (1894), p. 82,17.

<sup>23</sup>) *Diplomatarium Danicum* (1958), nos. 227-228, pp. 216-219.

<sup>24</sup>) *Diplomatarium Danicum* (1959), nos. 143-144, pp. 125-126.

<sup>25</sup>) *Diplomatarium Danicum* (1963), nos. 494-495, pp. 382-385.

<sup>26</sup>) *Diplomatarium Danicum* (1963), nos. 570-571, pp. 450-452.

<sup>27</sup>) *Diplomatarium Danicum* (1966), nos. 368-369, pp. 303-305.

<sup>28</sup>) Courtenay & Tachau, (1982), p. 88. – Glorieux, (1966b), p. 322.

<sup>29</sup>) *Diplomatarium Danicum* (1967), nos. 42, p. 41 & 46, p. 45-46.



ture and number of the benefices he received and the support from cardinal *Petrus de Crosio* show that he must have been in quite a good position.

#### 4. The Work

Nicholas' commentary consists of 40 questions. The first three were apparently intended to be introductory. Question 4 opens with the words: »*Consequenter quaeritur circa textum.*« The rest of the questions discuss points of doctrine in an order which agrees with the arrangement of book I of the *Prior Analytics*. The connection with Aristotle's text is rather loose, however. The text in **E** ends with an *explicit*, which should indicate that the work is complete. There are no signs that **P** knew further questions belonging to the work.

As far as the editor has been able to determine, Nicholas' commentary is exceptional in that it contains questions on only book I. The only other work in which this occurs seems to be Richard of Campsall's commentary,<sup>30</sup> but this work does not even cover the whole of book I (is it incomplete?).

The *incipit* of Nicholas' commentary contains the words: »... *omissa recommendatione quia lectura est cursoria* ...« This indicates that the commentary derives from a cursory reading of Aristotle. Cursory readings were generally, though perhaps not always, the job of bachelors rather than masters. From Nicholas' dates, mentioned in the preceding section of this introduction, it is possible then to assume that our work originated c. 1338-1340. We should not overlook, however, that **E** expressly ascribes the work to *magister Nicolaus*. The addition of 'magister' may have been made »mechanically« by the scribe, but perhaps it indicates that the work was not »published« until Nicholas was a master, and if so, a reworking may have taken place.

No source seems to inform us about the difference between cursory and ordinary readings of a text, and a comparison of Nicholas' work with other commentaries, e.g. John Buridan's, does not help. It may be suggested that the cursory character perhaps explains why book II of the *Prior Analytics* is missing in Nicholas, since book II has a more

---

<sup>30)</sup> The Works of Richard of Campsall, I. *Questiones super librum Priorum Analeticorum*.

abstract and theoretical character than book I, which anyone who wants to use syllogisms will need to study. This idea remains a suggestion only.

The first transcription of the text of **E** was made in 1973 at the *Institut for Græsk og Latinsk Middelalderfilologi*, University of Copenhagen. In those days Jan Pinborg in his usual generous manner gave his help on several points. For various reasons the work had to be put aside. In 1981 Katherine Tachau noticed Glorieux' mention of the work in **P** and kindly informed me. Regular work on the edition was only resumed in 1992. Since then Sten Ebbesen readily offered constant help and support in all respects. Particularly I want to thank him for all the time and energy he spent on reading the inner margins of **P**, almost any time he visited Paris, and because he carefully read and commented upon the edition, before it was sent to the printer. Fritz Saaby Pedersen was helpful and supportive on several matters, not least concerning computer-problems. In particular he produced a complete word-concordance of the finished text. Zenon Kałuza was so kind as to send me some 60 handwritten pages about **P** in 1981, and in 1996 he kindly read the introduction and checked the information about **P**. Russ Friedman kindly helped to improve the English of the introduction. Without the help from so many sides the edition might never have been finished.

## II. Tractatus de suppositionibus.

*Sten Ebbesen*

### 1. The Manuscript

**A = Erfurt, Wissenschaftliche Allgemeinbibliothek, CA 2° 254.**

Catalogue: Wilhelm Schum, *Beschreibendes Verzeichniss der Amplonischen Handschriften-Sammlung zu Erfurt*, Weidmannsche Buchhandlung: Berlin 1887, at pp. 163-164.

Nicholas' *Tractatus de suppositionibus* is not mentioned in Schum's catalogue. It was discovered by Dr Roberto Lambertini (University of Macerata), who was so kind as to communicate his discovery to the editor. The following description is based on observations made by the editor during a stay in Erfurt in June 1996.

Saec. 14, chart. (1, 4 membr.), mm. 305 x 110 (f. 40), ff. 154.

There is a modern foliation and an older one, used by Schum, which counts only 151 leaves. Medieval binding, restored 1969.

This is a composite codex consisting of four parts, a-d, as follows:

a) Fols. 1 + 4. Fol. 1 is a folded parchment leaf from an older manuscript. Fol. 4 a slip of parchment from the same codex. Another end of this slip sticks out between fols. 10 and 11.

b) Fol. 2. This leaf contains Nicholas' *Tractatus de suppositionibus* written in a 14th-century hand. Marginal and interlinear corrections are in the same hand as the main text. The leaf measures mm 210 x 308. The paper is different from that used elsewhere in this codex. No watermarks. Text in two columns of 50 lines each, but to be able to finish the text on 2v the scribe squeezed 56 lines into col. 2vB. On fol. 2r each column measures mm 230 x 65-70 and the total written area measures mm 230 x 155. The leaf has been folded between the two columns to make it fit into the narrow book, whose format was decided by that of fols. 5-154. The recto page is very worn, and the text has disappeared in some places, in particular in col. B.

c) Fol. 3 is one sheet of paper, mm 303 x 265, folded and bound as two leaves (but not numbered as two). On one side of the sheet there are some notes in German.

d) Fols. 5-154. There are sub-parts in various 14th-century hands, but they share the same strange format and the same or similar types of paper. The first sub-part, fols. 5-10, is one quire and contains a number of short sophismata. Apparently this is the only part of (d) that does not contain works relating to medicine. Fol. 154 belongs to (d) but is blank.

## 2. Title and authorship

The title »Tractatus de suppositionibus« is derived from the colophon of the manuscript, which reads *Explicit tractatus magistri nicolai de dacia de suppositionibus*. There can be no doubt that »Master Nicholas from Denmark« is identical with the author of the questions on the *Prior Analytics*. The two works share doctrine, examples, and expressions, notably the phrase *regula apud me vera* »a rule that is valid according to my logical doctrine.« Most of the parallels to the treatise are found in question 33 of the *Priora* commentary. There are several instances of verbal agreement between qu. 33 and the treatise, and both owe a debt to Ockham's *Summa Logicae*, but the loans are not always the same.

## 3. Ratio edendi

The editor has imposed his own orthography, punctuation and paragraphing on the text. The paragraph numbers are editorial additions. In the manuscript there are fewer paragraphs (marked with a § sign). The apparatus informs about all other deviations from the manuscript text, and also about cases in which the scribe has corrected himself.

The *apparatus fontium* lists parallel passages in Nicholas' *Quaestiones* (»Q.APr.I«) and in Ockham's *Summa Logicae*. Some of the rules stated by Nicholas occur also in Walter Burley and even in 13th-century texts, but we have found no significant instances of agreement between Nicholas and any earlier author other than Ockham.

## Conspectus siglorum

[[album]]	= album <i>deletum habet</i> <b>A</b>
[album]	= album <i>quod in codice vel codicibus extat delendum censeo</i>
<<album>>	= album <i>quod iam non extat charta nondum corrupta hoc loco scriptum extitisse puto</i>
<<2-3 litterae>>	= <i>2 vel 3 litterae perierunt.</i>
<album>	= album <i>quamvis numquam in codice vel codicibus extiterit addendum censeo</i>
\album/	= album <i>supra lineam vel in margine positum est</i>
†album ac†	= <i>verba album ac corrupta esse puto</i>
s(un)t	= <i>vox sunt eiusmodi compendio scripta est ut litterae un non appareant.</i>
<***>	= <i>lacunam statui</i>
...	= <i>litterae illegibiles</i>
(!)	= <i>sic!</i>
(?)	= <i>de lectione dubitari potest</i>
add.	= <i>addidit</i>
cf.	= <i>confer, conferatur, conferantur</i>
del.	= <i>delevit</i>
gem.	= <i>geminavit</i>
i.cor.	= <i>in correctione</i>
i.mg.	= <i>in margine</i>
i.mg.inf.	= <i>in margine inferiore</i>
i.mg.sup.	= <i>in margine superiore</i>
om.	= <i>omisit</i>
prim.	= <i>primum</i>
sec.	= <i>secundum</i>
s.l.	= <i>supra lineam</i>

NICOLAI DE DACIA  
QUAESTIONES SUPRA  
LIBRUM PRIORUM



## *Quaestio I*

f.1ra || Circa Librum Priorum omitta recommendatione, quia lectura est cursoria, quaeritur **utrum syllogismus sit possibilis**.

Et arguitur primo quod non:

1. Quia aliquis syllogismus fuit et corrumpebatur et numquam regenerabatur. Ergo etc. Consequentia est bona. Sed antecedens patet, quia Aristoteles habuit aliquem syllogismum, qui corrumpebatur et numquam regenerabatur, ut patet V. Physicorum et II. De generatione. Confirmatur idem: Demonstratio lapidem, et dicatur: 'Iste syllogismus non est possibilis. Ergo syllogismus non est possibilis'. Consequentia tenet ab inferiori ad superius. Et antecedens probatur, quia demonstrando lapidem per li iste verum est dicere, quod iste syllogismus non est possibilis, quia iste non est syllogismus nec potest esse. Ergo etc.

2. Secundo ad principale sic: 'Aliquis syllogismus est impossibilis. Ergo aliquis est non possibilis. Et ergo aliquis non est possibilis'. Ista duae consequentiae tenent per duas regulas Aristotelis I. Priorum, capitulo ultimo. Prima est quod ab affirmativa de praedicato infinito sequitur affirmativa de praedicato negato; sicut sequitur: 'Socrates est iniustus. Ergo Socrates est non iustus', sic in proposito: 'Aliquis syllogismus est' etc. Secunda regula est quod ab affirmativa de praedicato negato sequitur negativa de praedicato affirmato, ut: 'Socrates est non iustus. Ergo Socrates non est iustus'. Ergo in proposito sequitur: 'Aliquis syllogismus est non possibilis. Ergo aliquis syllogismus non est possibilis'. Et ista est

---

6 corrumpebatur] corrumpitur *ut videtur E.*

7 Locum non inveni.

15-21 Aristoteles. APr I.46, 51b 36sq.; 52a 15sq.



consequentia probanda. Sed primum antecedens patet, quod aliquis syllogismus est impossibilis, quia illud totum est impossibile, cuius quaelibet pars est impossibilis. Sed acceptis tribus propositionibus impossibilibus ex ipsis componitur aliquis syllogismus, ut dicendo: ‘Omne B est A. Omne C est B. Ergo omne C est A’. Et potest istud antecedens reduci ad bonam formam sic: Istaes tres propositiones sunt impossibiles. Sed istae tres propositiones sunt syllogismus. Ergo. Et istud tenet, si totum est suae partes. Sed si non, minor est falsa. 30

3. Tertio: Aristoteles potuit fecisse aliquem syllogismum, quem non fecit. Et ille non est possibilis. Ergo etc. Consequentia tenet ab inferiori ad superius. Et antecedens patet de se, quia arguitur: ‘Omnia fuissent facta de necessitate. Sed quod ille non sit possibilis patet, quia numquam fuit, nec esse potest, cum Aristoteles sit corruptus’. 35

4. Quarto sic: ‘Aliquis syllogismus <non est> nec potest fieri. Ergo’. Consequentia est bona, quia omne possibile, quod non est, potest fieri. Sed antecedens probatur: Quia si aliquis syllogismus posset fieri, vel syllogismus qui est praesens posset fieri, vel praeteritus, vel futurus; sufficienti divisione. Non praesens, quia iam factus est; nec praeteritus, quia 40 corruptus est; nec futurus. Pro quo probando suppono unam regulam logicalem, scilicet quod in omni propositione de possibili in sensu divisionis subiectum denotatur supponere pro his quae sunt vel quae possunt esse; quia hoc verbum ‘potest’ est ampliativum, ut patet in exemplo: ‘Album potest esse nigrum’ vel: ‘Album quod est potest esse nigrum’ vel: ‘Al- 45 bum quod potest esse || potest esse nigrum’. Tunc arguitur sic: ‘Syllo- f.1rb gismus futurus potest fieri. Vel ergo syllogismus qui est futurus potest fieri, vel syllogismus qui potest esse futurus potest fieri’. Modo quaelibet illarum est impossibilis. Ergo et prima est impossibilis. Ista enim est impossibilis: ‘Syllogismus qui est futurus potest fieri’; et si est iam non po- 50 test fieri. Et eadem ratione altera est impossibilis. Ergo sequitur intentum principale.

5. Quinto: ‘Aliquis syllogismus vocalis non potest fieri. Sed omnis syllogismus vocalis est aliquis syllogismus. Ergo’. Consequentia tenet in Bocardo. Et minor conceditur ab omnibus. Probo tamen maiorem, quia si 55 aliquis syllogismus vocalis posset fieri, vel fieret quando solum maior fieret, vel quando minor vel conclusio vel quando totum fieret; sufficienti divisione. Ergo. Non quando totus syllogismus fit, quia numquam totus

syllogismus vocalis fit; quia quando minor fit, maior est corrupta; non et-  
 60 iam quando maior fit. Et suppono duas regulas logicales. Prima est quod  
 omnis propositio vera de praesenti habebit sibi aliquam correspondentem  
 de praeterito, ut si ista est nunc vera: 'Socrates est homo', una de prae-  
 terito sibi correspondens erit vera, quia cras erit vera: 'Socrates fuit  
 homo'. Secunda regula est quod omnis propositio vera de praeterito ha-  
 65 buit aliquam veram de praesenti sibi correspondentem, ut si est vera:  
 'Aristoteles fuit homo', tunc ista fuit vera de praesenti: 'Aristoteles est  
 homo'. Ad propositum ergo: Si ista est nunc vera: 'Syllogismus vocalis  
 fit', tunc ista erit vera de praeterito: 'Syllogismus vocalis fuit factus'.  
 Tunc suppono quod Socrates faciat nunc solum maiorem, per te ergo ista  
 70 est nunc vera: 'Syllogismus vocalis fit'. Suppono tunc quod facta maiore  
 Socrates dimittat amplius facere, tunc ista erit vera de praeterito: 'Syllo-  
 gismus vocalis fuit factus', et tamen non fecit nisi solam propositionem,  
 scilicet maiorem, quod implicat: 'Ergo sequitur quod syllogismus vocalis  
 non fit quando maior solum fit'. Nec etiam quando minor fit eadem rati-  
 75 one, nec quando conclusio. Ergo syllogismus vocalis non potest fieri.  
 Ergo non est possibilis, quod est intentum.

Oppositum arguitur: Omne quod est in hoc instanti est possibile. Sed  
 omnis syllogismus est in hoc instanti praesenti. Ergo omnis syllogismus  
 est possibilis.

80 Sed diceres: 'Socrates futurus potest facere aliquem syllogismum. Et  
 ille non est in hoc instanti praesenti. Ergo' etc. Consequentia tenet ab in-  
 feriori ad superius. Ad istud concedo maiorem, et quod ille syllogismus  
 non est in hoc instanti, sed nego consequentiam: 'Ergo aliquis syllo-  
 gismus non est' etc. Et dicis: Ibi arguitur a singulari ad particularem vel  
 85 indefinitam, vel ab inferiori etc. Dico quod non valet praenotando regu-  
 lam: Quod ad hoc quod aliqua propositio sit singularis alicuius universa-  
 lis vel indefinitae vel particularis requiritur, quod subiectum illius uni-  
 versalis etc. verificetur de facto de subiecto illius singularis. Ut ad istam  
 f.1va || 'Socrates est animal' ad hoc quod sit singularis alicuius etc. requiritur,  
 90 quod subiectum verificetur de subiecto alterius, scilicet quod haec sit  
 vera: 'Socrates est homo'.

Et ex ista regula sequuntur aliquae propositiones corollariae. Prima est

probabilis, scilicet quod aliqua singularis est vera, cuius nulla particularis nec indefinita nec universalis est vera. Exemplum: Demonstratio lignum et dico: 'Iste non est animal'. Illa singularis est vera, quia ista simpliciter 95 est falsa demonstrando lignum: 'Iste homo est animal', quia iste non est homo, nec iste homo est homo. Ergo sua contradictoria est vera etc.; tamen nec particularis nec indefinita nec universalis est vera.

Secunda propositio sequitur ex regula, quod est aliqua universalis vera, quae non habet aliquam singularem veram nec particularem nec in- 100 definitam. Exemplum: 'Nullum vacuum est homo', ista est vera, tamen nulla particularis etc. est vera, quia nullam habet talem. Sed diceris: Haec vera est: 'Vacuum non est homo' vel: 'Quoddam vacuum non est homo'. Dico quod sic, quaelibet est vera, sed per primam regulam una illarum non est particularis illius universalis, quia subiectum universalis 105 non verificatur de subiecto particularis. Ista enim est impossibilis: 'Vacuum est vacuum'.

Tertia propositio quae sequitur ex dictis est, quod non semper ab inferiori ad superius est formalis consequentia. Exemplum: Non sequitur: 'Socrates non currit. Ergo homo non currit'. Pro quo sciendum quod hoc 110 nomen 'inferius' dupliciter accipitur et etiam 'superius', quia aliquid vocatur per se inferius et aliquid per accidens inferius. Per se inferius vocatur, quandocumque aliquod praedicatum verificatur de superiori in propositione necessaria et per se vera in primo modo. Et sic 'homo' est inferius ad nomen 'animal', quia haec <est> necessaria: 'Homo est animal'. 115 Et a tali est formalis consequentia, sive affirmative sive negative secundum Aristotelem. Aliud est inferius per accidens, et est tale de quo verificatur suum superius solum in propositione contingenti et possibili. Et tale inferius est terminus discretus et praedicatum determinatum cum nomine communi. Et a tali inferiori ad suum superius non est formalis 120 consequentia.

Et ex hoc sequitur quarta propositio: quod a singulari ad particularem vel indefinitam non valet consequentia.

Item sciendum quod 'possibile' capitur dupliciter: Primo <im>proprie, et sic quaelibet res, quae potest esse, est possibilis; et sic non solum res 125

---

93 cuius] s.l. E. 102 vera] exemplum demonstro lignum *add. et del.* E. 103 est<sup>1</sup>] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 110 non<sup>2</sup>] s.l. E. currit<sup>2</sup>] quod *add. et del.* E. quo] s.l. E. hoc] s.l. E. 113 de] inferiori *add.* E. 123 indefinitam] indefinitum E.

117 Cf. Aristoteles, APo I,4, 73a 25sq.

contingenter existens est possibilis, sed etiam necessario, ut deus. Secundo proprie, et tunc sola propositio dicitur possibilis.

Et dicerent multi probabiliter, quod in quacumque propositione praedicaretur hoc nomen ‘possibile’ vel quodcumque aliud nomen terminatum in -bile, et quod significaret aptitudinem, etiam quaelibet talis propositio aequivalet uni copulativae. Exemplum: ‘Socrates est possibilis’ aequivalet: ‘Socrates est et Socrates potest esse’ et e contra: ‘Socrates est et Socrates potest esse. Ergo Socrates est possibilis.’ Et si hoc esset verum, tunc quaelibet talis esset falsa: ‘Antichristus est possibilis’, ‘Socrates futurus est possibilis’, quia copulativa haec est falsa: ‘Antichristus est et Antichristus potest esse’. Et ista || secundum eos aequivalet primae. Ergo prima est falsa. Et ista est causa, quare negant tales propositiones: ‘Socrates futurus est possibilis’, ‘Antichristus est possibilis’. Et si dictum ipsorum esset verum, tunc haberent concedere, quod hoc nomen ‘possibile’ pro nulla re verificatur in propositione mere categorica de inesse et de praesenti, nisi illa res sit in rerum natura.

Sciendum ergo quae propositio dicitur possibilis et quae non. Propositio non dicitur possibilis esse, quia aliquando potest esse vera sine nova impositione, sed pro tanto quod qualitercumque significat de facto sic potest esse. Nec ista propositio mentalis: ‘Socrates non est homo’ <\*\*\*>, quia nullus diceret contrarium, ipsa tamen non potest esse vera, quia quaecumque erit in rerum natura, erit falsa. Et multae tales sunt propositiones, sicut dicendo: ‘Nulla propositio est universalis’ ipsa est possibilis: ‘Quaelibet propositio est particularis’ et sic de aliis. Et ex hoc, si hoc esset verum, haberetur concedere, quod aliqua propositio est possibilis quam impossibile est esse veram sine nova impositione. Et consequenter dico de propositione impossibili, quod impossibilis propositio non dicitur illa, quae non potest esse vera, quia quaelibet vocalis et scripta similiter potest esse vera, et tamen multae vocales propositiones sunt impossibiles. Et ideo propositio impossibilis dicitur, quia qualitercumque significat impossibile esse, sic impossibile est esse; sicut ista propositio significat: ‘Homo est asinus’; tamen potest esse vera per novam impositionem.

Ad quaestionem ergo dico duas conclusiones. Prima conclusio est ista quod capiendum nomen ‘possibile’ primo modo omnis syllogismus est

---

133 Socrates<sup>1</sup>] *s.l.* E. 142 quae<sup>1</sup>] *cor. e* quod E. 144 quod] *s.l.* E. 148 Nulla] *i.cor.*, *fort. ex* aliqua E. 152 dico] dicendo E. 153 illa] potest *e add. et del.* E. 156 impossibile<sup>1</sup>] impossibilem E. sic] sicut E.

possibilis, quia omnis syllogismus mundi est et potest esse. Ergo etc. 160  
 Consequentia tenet ex expositione vocabuli. Antecedens patet, quia omnis res mundi est et potest esse.

Secunda conclusio est quod capiendo nomen ‘possibile’ secundo modo, nullus syllogismus mundi est possibilis, quia nullus syllogismus mundi est propositio, quae dicitur possibilis. Tamen sciendum quod illa 165  
 propositio dicitur possibilis, prout distinguitur contra necessarium, quae significat sicut aliquando potest esse et aliquando non; et sic ista ‘Nulla propositio est universalis’ est possibilis. Modo tunc conclusio est manifesta: Nullus syllogismus est possibilis sic capiendo propositionem possibilem, quia si aliquis syllogismus esset propositio, esset propositio ne- 170  
 cessaria, et non esset propositio possibilis, ut distinguitur contra necessarium. Sed diceris: Quomodo syllogismus est propositio? Puto quod nullus syllogismus est propositio categorica, sed bene hypothetica, causalis vel copulativa.

Ad rationes in oppositum:

175

1. Ad primam: »Aliquis syllogismus fuit«. Conceditur; et etiam quod ille non est possibilis. Et dicitis: Ergo syllogismus non est possibilis. Nego consequentiam, quia illa non est singularis alicuius indefinitae vel particularis. Ad illam probationem de ligno: Breviter negatur || consequentia, f.2ra  
 quia medium intrinsecum, per quod debet tenere, est falsum, quia falsum 180  
 est: ‘Iste syllogismus est syllogismus’.

2. Ad secundam: »Aliquis syllogismus est <im>possibilis«. Conceditur pro prima conclusione. Ergo negatur consequentia. Ad probationem per regulas Aristotelis dico quod debent restringi regulae. Unde prima est talis, quod a propositione affirmativa de praedicato infinito sequitur affir- 185  
 mativa de praedicato negato, si illa propositio sit mere categorica de inesse; et termini ponantur in recto; et subiectum et praedicatum non sint nomina pluralis numeri; et tale nomen infinitum non sit aequivocum. Unde si aliquid istorum defuit, consequentia non erit bona. Et quod oportet ponere ultimum membrum, scilicet quod non sit aequivocum, pa- 190  
 tet quia illi qui concedunt quod totum est suae partes habent concedere, quod aliqua linea est infinita; quia est infinitae partes, et illae sunt infinitae. Ergo aliqua linea est infinita. Et tunc haberent negare istam ‘Al-  
 aliqua linea est infinita. Ergo aliqua linea est non finita’, quia consequens stat in plus quam antecedens. Ergo in quacumque consequentia mundi, si 195  
 consequens significat plus quam antecedens, consequentia nihil valet.

Sed diceret: Hoc est falsum, quia haec <est> consequentia bona: 'Homo currit. Ergo animal'; 'animal' enim significat in plus. Dico sicut prius, quia 'animal' proprie non est consequens, sed pars consequentis, sed ista  
 200 est consequens: 'Animal currit'. Modo ipsa nihil significat nisi quod animal currit et homo, vel significat prima: 'Homo currit. Ergo animal et corpus et substantia' etc.

3. Ad aliam: »Aristoteles potuit« etc. Concedo antecedens, sed nego consequentiam; nec arguitur ibi ab inferiori per se ad superius.

205 4. Ad quartam: »Aliquis syllogismus« etc. Dico quod aliquis syllogismus potest fieri, et cum hoc dico quod futurus potest fieri. Ad probationem: »Vel syllogismus qui est futurus vel qui potest esse futurus«. Dico qui potest esse futurus, et sic syllogismus qui potest esse potest fieri. Sed dicis: Impossibile est, quod syllogismus futurus potest fieri. Concedo,  
 210 nec sic debet poni inesse, sicut nec ista 'Album potest esse nigrum' non debet poni sic inesse: 'Album est nigrum', sed sic: 'Hoc, demonstrato illo quod importatur per »album«, est nigrum'.

5. Ad ultimam rationem: »Aliquis syllogismus vocalis« etc. Dico quod immo. Dicis: »Vel ergo quando maior vel minor« etc. Dico quod est pos-  
 215 sibile quando facit maiorem. Et dicis: »Facta maiore dimittat«. Hoc est possibile, tunc ista numquam esset vera: 'Socrates facit syllogismus' hoc casu posito. De isto breviter est magna disputatio, quomodo debent concedi tales propositiones: 'Socrates facit domum' vel: 'syllogismus', quia vel qui est vel qui non est; tamen oportet dicere secundum modum  
 220 loquendi, quod facit syllogismus qui non est, quia quando incipit cogitare et facit syllogismus. || Et dicis: Haec nunc est vera: 'Socrates facit syllogismus', ergo postea erit vera: 'Socrates fecit syllogismus' per regulam. Dico, quod regula debet intellegi in permanentibus et non in successivis.

225 Et sic sit dictum de quaestione.

*Quaestio 2*

Consequenter quaeritur, **utrum de syllogismo simpliciter sit scientia tamquam de subiecto.**

Et arguitur primo quod non:

1. De nullo aggregato ex pluribus complexis in actu potest esse scientia. Sed syllogismus est huiusmodi, scilicet quae non possunt facere 5 unum. Igitur. Maior patet I. Posteriorum, capitulo secundo, et VI. Metaphysicae, capitulo primo, quia de ente per accidens non est scientia. Minor probatur, quia syllogismus componitur ex pluribus propositionibus, quarum quaelibet habet esse actu. Igitur.

Item: Syllogismus componitur ex praemissis et conclusione tamquam 10 ex causis et effectu. Sed ex causis efficientibus et effectu non fit aliquid per se unum. Ergo.

2. Item secundo ad principale: De quocumque non praesupponitur in scientia quid est et quia est, de illo non est scientia tamquam de subiecto. Sed de syllogismo simpliciter non praesupponuntur haec. Igitur. Maior 15 patet I. Posteriorum. Minor patet per totum processum istius libri Priorum, Aristoteles enim definit syllogismum et ostendit eum esse.

3. Item tertio: Syllogismus non potest esse subiectum in aliqua scientia. Ergo de ipso non est scientia tamquam de subiecto. Consequentia nota est. Sed antecedens patet, quia nullum complexum potest esse subiectum in aliqua scientia, nec aliquod aggregatum ex pluribus complexis, quia subiectum debet esse terminus incomplexus. Modo syllogismus est quid complexum, quia propositio una composita copulativa vel causalis componitur etiam ex pluribus complexis. 20

4. Item: Omnis syllogismus est corruptibilis et potest aliter se habere. 25 Ergo nullus syllogismus est subiectum in aliqua scientia. Consequentia patet, quia scientia est de his, quae impossibile est aliter se habere. Antecedens patet inductive, quia omnis homo est corruptibilis, ergo omne accidens in ipso existens est corruptibile. Hoc etiam patet per experientiam, quia modo nullus syllogismus est, qui fuit ante mille annos. Quare etc. 30

Oppositum patet per Aristotelem in isto I. Priorum.

---

1 de] *s.l.* E. 4 complexis] complexibus E. esse] *in rasura* E. 23 vel] *s.l.* E.

6-7 Aristoteles, APo I,2, 71b 9sq.; Met. VI(E),1, 1025b 3sq.

16 Aristoteles, APo I,13, 78a 22sq.

Sciendum quid aliqui intellexerunt per syllogismum simpliciter. Unde dixerunt quod syllogismus simpliciter non est contractus ad materiam specialem, sed est communis per praedicationem ad quodlibet propositum vel quamlibet materiam. Sed istud potest intellegi bene et male. Si intellegitur quod sit res aliqua communis, quae nec sit haec nec illa nec aliqua demonstrata nec aliqua res singularis, hoc est falsum simpliciter. Sed si intellegitur, quod est communis per praedicationem, hoc est quod f.2va hoc nomen ‘syllogismus’ est commune ad omnes syllogismos || mundi, et 40 probatur de nominibus significantibus quemlibet syllogismum, sic bene est verum. Et hoc non obstante quod nomen ‘syllogismus’ est syllogismo commune, tamen adhuc omnis syllogismus est unus numero et singularis. Sed diceres: Si omnis syllogismus esset singularis, ergo si Aristoteles in aliquo libro determinat de syllogismo simpliciter, deberet determinare 45 de omni syllogismo. Ista consequentia breviter non valet, sicut nec ista ‘Omnis substantia est aliqua res una numero, ergo si Aristoteles in aliquo libro determinavit de substantia aliqua, deberet determinasse de omni’; consequentia nihil valet. Et ideo per syllogismum simpliciter possunt intellegere unum syllogismum, qui componitur ex propositionibus, quarum 50 nulla est probabilis nec necessaria, immo quaelibet est impossibilis. Et sic iste syllogismus: ‘Omne B est A. Omne C est B. Ergo.’, iste syllogismus vocatur syllogismus simpliciter. Quaelibet propositio est impossibilis, tamen consequentia est optima.

Item sciendum quod hoc nomen ‘syllogismus’ capitur dupliciter in 55 proposito: Primo communiter et large, secundo proprie et stricte. Si primo, tunc est evidens cognitio alicuius complexi veri, sive illud complexum sit contingens sive necessarium sive notum per experientiam sive sit notum cognitio terminis. Et sic scio evidenter, quod iste paries est albus, et quod pars est minor suo toto. Et sub isto modo Lincolniensis accipit tres primos modos scire, I. Posteriorum, capitulo secundo. Si secundo, scilicet proprie, vel tunc est conclusio demonstrata quantum ad statum actualem vel habitus acquisitus de tali conclusione.

Item sciendum de subiecto quod hoc nomen ‘subiectum’ capitur tripliciter. Primo omne illud dicitur subiectum quod subicitur in aliqua propo-

---

35 potest] bene *add. et del.* E. 41 syllogismo] sito(?) E.

38-43 Cf. Gu. Ockham, SL III-1, 1, 7-12.

51-53 Cf. PsScotus, APr I, qu. 1, p. 82b.

59-60 Rob. Grossatesta, APo I, 2, p. 99, 9sq.



sitione, sive sit vera sive falsa, sive illud subiectum sit incomplexum sive 65  
 complexum materialiter acceptum. Et sic propositio vel etiam syllo-  
 gismus potest esse subiectum, ut dicendo: »Iste syllogismus: ‘Omne B  
 est A. Omne C est B. Ergo.’ est in primo modo primae figurae«. Secundo  
 proprie capitur subiectum, scilicet pro inferiori, et sic capit Aristoteles in  
 Antepaedicamentis: »Quando alterum de altero« etc. Et istis duobus 70  
 modis non capitur in proposito. Tertio modo dicitur subiectum illud quod  
 subicitur in conclusione demonstrata, et sic logici utuntur, cum quaerunt  
 de subiecto scientiae. Verum tamen est quod his tribus modis subiectum  
 est quoddam praedicabile. Sed aliter utuntur in scientia naturali, quia  
 tunc subiectum est illud quod subicitur in utroque termino transmutatio- 75  
 nis, sive talis transmutatio sit substantialis sive accidentalis. Et de tali  
 loquitur Aristoteles I. Physicorum, capitulo ultimo.

Item sciendum quod de diversis diversimode est scientia secundum  
 communem modum loquendi auctorum. Uno modo tamquam de signifi-  
 cato per conclusionem demonstratam; et sic de rebus extra animam est 80  
 scientia, quia illae significantur per conclusionem demonstratam vel per  
 terminos illius conclusionis. Aliter de aliquo || est scientia tamquam de f.2vb  
 subiecto, hoc est quod ipsum sit subiectum in conclusione demonstrata;  
 et sic de solo incompleto est scientia. Et hoc intellexerunt dicentes, quod  
 scientia non est nisi de terminis vel nominibus, hoc est quod subiectum 85  
 conclusionis demonstratae, de quo praedicatur passio, non est aliud nisi  
 incompleto; et si complexum est: materialiter acceptum. Sed aliter di-  
 citur scientia de aliquo tamquam de obiecto, hoc est quod ipsum sit  
 obiectum scientiae; et sic de propositione scita est scientia tamquam de  
 obiecto immediato ipsius habitus. 90

Item aliqui ponunt aliquas condiciones ad hoc quod sit scientia tamqu-  
 am de subiecto, hoc est quod sit subiectum conclusionis demonstratae,  
 scilicet quod sit ens, et quod universale etc.

Ad quaestionem ergo dicendum quod de syllogismo simpliciter est  
 scientia tamquam de subiecto, hoc est quod hoc nomen ‘syllogismus’ po- 95  
 test esse subiectum in aliqua conclusione demonstrata. Et probatur ex  
 condicionibus: Illud potest esse subiectum, quod habet omnes proprie-

---

68 Omne] omnes E. 88 de aliquo] s.l. E. 95 est] s.l. E.

69-70 Aristoteles, Cat. 3, 1b 10sq.

77 Aristoteles, Phys. I, 9, 192a 9sq.

78-90 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. I. – PsScotus, APr I qu. I, p. 81b.

tates. Sed syllogismus simpliciter est huiusmodi, quia <est> ens intentionale universale et habet proprietates et etiam definitionem, quae potest esse medium in demonstratione. Similiter de syllogismo simpliciter est scientia tamquam de significato per terminos conclusionis demonstratae. Et sic utroque modo est de ipso scientia.

Ad rationes:

1. Ad primam: Verum est quod tale aggregatum non potest esse subiectum in conclusione demonstrata, nisi capiatur materialiter vel simpliciter. Et quando dicitur, quod: »De ente per accidens non est scientia«, sciendum quod Aristoteles per hoc intellegit unam propositionem, quae potest esse vera et falsa sine nova impositione; et talis non potest esse conclusio propositionis demonstratae. Et sic ista propositio: 'Homo albus est risibilis' non est scibilis, quia potest esse falsa sine nova impositione. Sed numquam intellexit Aristoteles quod aliqua res esset in natura, quae esset res per accidens, et quae per se, nisi sicut dictum est.

2. Ad aliam: Debet sic intellegi, quod in qualibet conclusione demonstrata, antequam conclusio erit demonstrata, oportet scire, quid subiectum significat, et postea oportet scire, quia illa res est, pro qua supponit. Et sic non est verum de passione in quocumque casu, quia si maior est hypothetica, tunc tantum praesupponitur, quid nomen significat, et tunc de ipso non praesupponitur, quia est, id est illa res, pro qua supponit. Et quando dicitur quod de syllogismo non praesupponitur quid est et quia est, dico quod immo ad intellectum praedictum. Et dicis quod Aristoteles hic investigat, quid est syllogismus. Dico quod bene inquirat definitionem, praesupponit tamen, quid syllogismus significat.

3. Ad tertiam rationem: »Syllogismus non potest esse subiectum« etc. f.3ra Negatur, quia syllogismus materialiter || sumptus potest esse subiectum, vel hoc nomen 'syllogismus' bene est subiectum in conclusione demonstrata. Debet intellegi hoc nomen 'syllogismus' pro suo significato.

4. Ad ultimam: Concedo antecedens, sed nego consequentiam. Ad probationem: »Scientia est de illis, quae impossibile est« etc. Etiam: De cor-

---

98 syllogismus] subiectum E. 110 scibilis] s<sup>ci</sup> i.e. scientia cor. in scibilis? E. 112 res] s add. et del. E. 113-114 demonstrata] i. mg. E. 119 quod] quid E. syllogismo] subiecto E. 122 syllogismus] s<sup>i</sup> vel s<sup>r</sup> add. et del. E. 126 Debet] post h. voc. spat. vac. 4-5 fere litt. E. 126 significato] post h. voc. spat. vac. 8-9 fere litt. E.

96sq. Cf. PsScotus, APr I qu. 1, p. 83a.

ruptibilibus non est scientia nec de contingentibus. Dico: Numquam Aristoteles voluit quin illa possint esse et non esse, de quibus est scientia; 130 quia de elementis, plantis et talibus est scientia, tamen sunt corruptibilia, et de terminis, propositionibus et syllogismis. Sed debes intellegere, quod ex quo scientia est habitus conclusionis demonstratae, ergo talis conclusio debet sic significare, quod impossibile est quod non sit sic sicut significat. Et ideo illa conclusio dicitur incorruptibilis virtualiter, hoc 135 est quod non potest aliter esse quam ipsa significat. Unde de contingentibus non est scientia, hoc est quod propositiones, quae possunt aliquando esse verae et aliquando falsae non sunt scibiles.

Et sit dictum de quaestione.

### *Quaestio 3*

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio in qua praedicatur propria passio de syllogismo simpliciter sit scibilis scientia praeprissime dicta.**

Et arguitur primo quod non:

1. Nulla propositio in qua praedicatur propria passio de suo subiecto 5 est scibilis scientia proprie dicta. Ergo nulla propositio in qua praedicatur passio de syllogismo simpliciter est tali scientia scibilis. Consequentia tenet per locum a toto in quantitate negative. Antecedens probatur, quia omnis propositio scibilis debet esse ex primis, veris, immediatis, prioribus, notioribus, causisque conclusionis. Sed nulla talis propositio, in qua 10 praedicatur passio de subiecto, est sic scibilis, quia praemissae non sunt notiores conclusionem. Quod probatur dupliciter: Primo quia possibile est, quod conclusio sit prius nota quam praemissae, sicut ista propositio: 'Luna est eclipsabilis' est prius nota quam aliqua praemissarum. Secundo quia conclusio est evidens cognitio. Modo nihil est notius illo, quod est 15 evidenter notum. Ergo nulla praemissarum est notior conclusionem. Quare non est scibilis ex notioribus. Nec praemissae sunt causae conclusionis, quia praemissae et conclusiones sunt conceptus realiter distincti, quorum nullus est causa alterius. Ergo etc.

2. Secundo ad principale: Nulla propositio vocalis est scibilis scientia 20

proprissime dicta. Sed aliqua propositio, in qua praedicatur passio de syllogismo simpliciter, est vocalis. Ergo talis propositio non est vere scibilis. Consequentia tenet in Ferio. Et minor conceditur ab omnibus. Maior tamen probatur, quia si aliqua talis propositio, scilicet vocalis, esset scibilis scientia proprissime dicta, tunc sequuntur duae propositiones seu conclusiones impossibiles. Prima est quod possent esse duae aliquae propositiones, quae penitus idem significarent, et tamen Socrates || in infinitum citius desineret scire unam quam aliam. Secunda est quod essent aliquae duae propositiones, quae penitus idem significarent, et tamen una posset esse impossibilis et tunc non sciri, et altera non posset esse falsa. Tunc probantur consequentiae, quia si propositio vocalis possit sciri – sint ergo gratia exempli duae propositiones, quae praecise significant quod homo sit risibilis, et sit una vocalis, quae vocetur A, et alia mentalis, quae vocetur B, in mente Socratis – tunc arguitur sic: Socrates sine omni impedimento potest mutare significatum propositionis vocalis, ergo sine impedimento potest eam imponere ad significandum falsum. Ponatur ergo quod imponat. Tunc immediate post hoc Socrates desinit scire propositionem vocalem, quia quando propositio vocalis est falsa, iam non est scita. Sed Socrates non potest desinere scire propositionem mentalem, nisi per maximum tempus lapsum et propter oblivionem. Ergo sine comparatione Socrates citius desinit scire propositionem vocalem quam mentalem. Tunc sequitur alia propositio impossibilis probanda, quia propositio vocalis poterit esse falsa, quia voces possunt ad placitum imponi, I. Perihermeneias. Sed mentalis numquam potest esse falsa, si semel fuerit vera, cum sit signum naturale rei. Et sic sequitur quod dictum est.

3. Tertio ad principale: Possibile est quod nullus syllogismus esset. Ergo omnis propositio, in qua praedicatur propria passio de syllogismo simpliciter mere categorica de inesse de praesenti, est mere contingens et poterit esse falsa. Sed nulla talis est scibilis. Ergo nulla propositio, in qua praedicatur propria passio de syllogismo simpliciter, est scibilis. Consequentiae sunt notae. Antecedens etiam patet per experientiam, quia

---

21 praedicatur] ponitur E. 25 sequuntur] sequitur *ut videtur* E. 28 Secunda] *cor. e secundam* E. 31 sciri] *post h. voc. lacunam suspicor.* 34-77 tunc-istud] *hunc textum etiam f.4rb (post qu. 4, lin. 68) inseruit et postea del.* E. 42 propositio] vocalis *add. et del. (ut videtur) f.4rb* E. 51 praedicatur] *f.4rb* E ponitur E. syllogismo] *subiecto f.4rb* E.

nullum est impossibile, quod omnis homo dormiret simul, et quod omnes libri essent combusti, et hoc casu posito nullus syllogismus esset, et per consequens nulla propositio categorica de praesenti de inesse, quae sup- 55 poneret pro syllogismo simpliciter, esset vera, quia si Socrates non est in rerum natura, ista non est vera: ‘Socrates est homo’. Etiam si nullus esset syllogismus, ista non esset vera: ‘Syllogismus componitur ex tribus propositionibus’ etc.

Oppositum omnium istorum patet ex intentione Aristotelis in I. Prio- 60 rum, secundo tractatu, capitulo primo, ubi ostenditur, quod syllogismus componitur ex duabus propositionibus praemissis etc.

Sciendum est et maxime ad librum Posteriorum, quid sit propria passio. Unde credo quod secundum Aristotelem nihil aliud est nisi quoddam praedicabile, quod potest praedicari de subiecto in secundo modo dicen- 65 di per se, quia propria passio et proprium idem. Modo omne proprium est praedicabile, ut patet per Porphyrium. Verum tamen est, quod alii philosophi || utuntur nomine ‘propria passio’ valde improprie, scilicet pro re f.3va importata per propriam passionem, et de illa multum dubitaverunt, utrum esset idem quod subiectum. Et sic dixerunt quod risibilitas est propria 70 passio hominis. Sed in veritate non puto quod hoc fuerit de intentione Aristotelis, sed quod non esset alia res nisi praedicabile, quod praedicatur de subiecto in secundo modo. Et tale praedicabile aliquando est unum nomen solum, aliquando autem est nomen compositum ex pluribus partibus orationis. Exemplum primi: Sicut ‘risibile’ est propria passio. Ex- 75 emplum secundi: Sicut ‘par vel impar’ istud totum simul est passio numeri. Etiam istud totum ‘aliquid compositum ex pluribus terminis, propositionibus’ etc. est propria passio syllogismi. Unde sequitur quod propria passio est quoddam praedicabile, quod praedicatur de subiecto suo in secundo modo in propositione necessaria, et quod praedicabile significat 80

---

54 et<sup>2</sup>] nec f.4rb E. 56 non] om. f.4rb E s.l. E. 57 Etiam] etc. f.4rb E si nullus esset(?) add. et del. E. 60 istorum] f.4rb E istarum E. 63 Posteriorum] f.4rb E Priorum vel Posteriorum E. 67-68 philosophi] gem. E. 72 quod non] quando(?) f.4rb E. esset] esse E. 73 praedicabile] f.4rb E principale E.

60-62 Cf. Aristoteles, APr I,25, 41b 36sq.; 42a 33-36.

63 Aristoteles, APo I,4, 73a 34sq.

66-67 Porphyrius, Int. 12,13-22.

plura quam subiectum et est convertibile cum eodem. Et per istam descriptionem proprium vel propria passio distinguitur ab aliis praedicabilibus.

Item sciendum quae propositio est scibilis et quae non. Unde ad hoc  
 85 quod propositio aliqua sit scibilis requiritur primo, quod talis propositio  
 sit necessaria, ut patet I. Posteriorum, capitulo quarto, quia propositio  
 mere contingens potest esse falsa, et sic non est scibilis. Secundo requiritur,  
 quod talis propositio sit primo dubitabilis antequam scitur, ut patet  
 per Lincolniensem I. Posteriorum, capitulo primo: »Nihil addiscimus vel  
 90 docemur, nisi quod prius fuit dubium, vel aliquo modo apparet falsum«. Et  
 sic licet ista propositio sit necessaria: 'Omne totum est maius' etc., tamen  
 non est scibilis in quarto modo. Tertio requiritur, quod eius prima notitia,  
 scilicet illius propositionis, est apta nata fieri evidens per propositiones  
 necessarias in debito modo et figura ordinatas; ita quod si talis propositio  
 95 primo esset dubia, ipsa posset fieri evidens et necessaria per propositiones  
 ordinatas in modo et figura. Et per hoc removentur multae propositiones  
 necessariae, quia non sunt vere scibiles; ut ista propositio: 'Ignis  
 potest calefacere' ipsa est necessaria et dubia, ut ponitur quod puer nutri-  
 retur, ubi non videret ignem nec sentiret, tunc ipse dubitaret, utrum ignis  
 100 potest calefacere, sicut caecus a nativitate dubitaret, an albedo sit color  
 disgregativus visus, sic etiam puer dubitaret istam propositionem: 'Ignis  
 potest calefacere', nisi pervestigat per tactum; et sic non est vere scibilis  
 scientia propriissime dicta.

Item sciendum quod aliquando conclusio vere scibilis causatur ex syl-  
 105 logismo mere categorico et aliquando ex hypothetico. Modo puto quod  
 ad hoc quod propositio mere categorica, affirmativa, de inesse et de praesenti  
 sit scibilis requiritur, quod semper sic erit, sicut ipsa significat. Et  
 ideo si aliquando sic esset et aliquando non, ipsa non esset vere scibilis.

Ad quaestionem ergo dico quod quaelibet propositio mentalis, in qua  
 110 ponitur propria passio de hoc communi 'syllogismus simpliciter', est  
 vere scibilis scientia propriissime dicta, et hoc vel scientia mere categorica  
 vel hypothetica. Et probatur sic: Quaelibet talis propositio est necessa-

---

81 eodem] eadem(?) E. 90 docemur] docemus E. 92 prima] cor. e primus E. 102 pervestigat] lect. dub.; duae litt. del. sunt E. 106 quod] s.l. E.

86-87 Aristoteles, APo I,4, 73a 21-23.

89-90 Rob. Grossatesta, APo I,1, p. 94,29-30.

92 Cf. Rob. Grossatesta, APo I,2, p. 99,16sq.

ria et est dubitabilis et apta nata fieri evidens per praemissas || necessari- f.3vb  
as debite ordinatas. Ergo quaelibet talis est proprie scibilis. Consequentia  
tenet ex condicionibus requisitis. Sed antecedens patebit in tractatu tertio 115  
I. libri Priorum.

Sed de propositione vocali est dubium, utrum sit scibilis scientia prop-  
ria dicta. Et puto probabiliter, quod si propositio scibilis vere est illa,  
quae est immediatum obiectum scientiae vel habitus conclusionis, puto  
quod nulla est scibilis propositio nisi mentalis. Si tamen capitur hoc no- 120  
men 'scibile' improprie pro omni re, pro qua potest sciri propositio men-  
talis, tunc propositio vocalis est vere scibile, immo quaelibet res mundi  
est sic scibile. Sed hoc est uti valde improprie vocabulo, nec sic Aristote-  
les usus est. Sed si capitur 'scibile' proprie, tunc nihil est scibile nisi  
mentalis propositio, et illa quandoque est scibilis pro rebus, aliquando 125  
pro vocibus et aliquando pro conceptibus, et sic de aliis.

1. Ad primam rationem: Conceditur consequentia, et negatur antece-  
dens. Ad probationem: »Omnis propositio vere scibilis debet esse ex pri-  
mis« etc. Conceditur. Ad minorem: Nego. Ad probationem: »Quia con-  
clusio est evidenter nota, ergo praemissae non sunt notiores conclusio- 130  
ne«. Sciendum quando Aristoteles dicit I. Posteriorum, capitulo secundo,  
quod praemissae sunt notiores conclusione, puto quod intellexit, quod si  
aliqua praemissarum opponeretur intellectui et etiam conclusio, tunc in-  
tellectus prius assentiret praemissae quam conclusioni, quia non assenti-  
ret conclusioni nisi propter notitiam praemissarum. Et ideo praemissae 135  
sunt magis notae, id est prius intellectus eis assentiret. Ad aliam probati-  
onem: »Quia non sunt causae conclusionis«, verum quod non sunt sic  
causae, quod eam producant in esse, sicut sol hominem. Sed dicuntur  
causae conclusionis sic, quia notitia praemissarum est causa, quare con-  
clusio sit nota. Etiam quia omnes termini positi in conclusione vel simi- 140  
les ponuntur in praemissis, sed non e contra.

2. Ad secundam: »Nulla propositio <vocalis> est vere scibilis scientia  
proprissime dicta«. Totus iste processus conceditur, licet aliquae proposi-  
tiones in plus probant quam deberent. Unde nulla vocalis est sic proprie  
scibilis, quod possit esse conclusio demonstrata. 145

123 Sed| si E. 124 proprie| s.l. E. 134 praemissae| gem. et sec. del. E.

115-116 Locum non inveni.

131-132 Aristoteles, APo I.2, 71b 20-22.

3. Ad tertiam: »Possibile esset quod nullus syllogismus esset«. Aristoteles diceret, licet nullus syllogismus, qui esset actualiter, nullus talis esset, tamen non concederet, quod esset possibile, quod nullus habitus syllogismorum esset; quia tunc periret scientia, et sic in aliquo tempore  
 150 homo non esset perfectus; et sic periret una maxima perfectio universi. Et sic quia tua tota imaginatio procedit de actu, quod bene conceditur, sed non est de habitu, ergo etc.

#### *Quaestio 4*

Consequenter quaeritur circa textum, **utrum omnis propositio sit oratio affirmativa vel negativa.**

Et arguitur primo quod non:

1. Ista propositio: 'Socrates currit vel Plato non movetur' non est oratio  
 5 affirmativa nec negativa. Ergo etc. Consequentia patet. Antecedens declaratur, quia ista est una disiunctiva, cuius una pars est affirmativa et alia negativa. Ergo ipsa tota nec est affirmativa nec negativa simul, quia ista disiunctio non est istae duae categoricae; adhuc supposito quod totum esset suae partes, quia ibi plus ponitur, scilicet coniunctio 'vel', quae  
 f.4ra 10 esset || una pars propositionis.

Item: 'Si Socrates currit, Socrates non quiescit', haec est una propositio, quae nec est affirmativa nec negativa, nec affirmativa nec negativa simul.

2. Item ad principale sic: Aliqua propositio componitur ex veris sub-  
 15 stantiis, quae non sunt scripta. Et talis non est oratio affirmativa nec negativa. Ergo non omnis propositio est oratio affirmativa vel negativa. Consequentia patet, quia nulla oratio <affirmativa vel negativa> componitur ex substantiis, nisi sit scriptum. Antecedens probatur tripliciter, quia quicquid propositio significat subicit vel praedicat. Sed propositio veras  
 20 significat substantias, scilicet hominem vel asinum. Ergo ibi subicit unam substantiam et praedicat aliam. Et sic subiectum et praedicatum sunt substantiae. Modo omnis propositio componitur ex subiecto et praedicato. Item confirmatur antecedens secundo, quia sicut propositio ratio-

147 actualiter | actibus(?) E. 150 periret | pararet *vel* peraret E.

11 Socrates<sup>s</sup> | *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 14 ad | *s.l.* E. 19 vel | et E.

146-147 Locum non inveni.



nis componitur ex entibus rationis, sic propositio realis componitur ex rebus veris extra animam, quia aliter non haberemus substantiam realem 25 distinctam contra substantiam rationis. Item confirmatur antecedens: Propositio per se vera in primo modo est, quando subiectum et praedicatum sunt idem realiter, ut patet per Lincolniensem; I. Posteriorum, capitulo quarto dicit: Propositio per se vera in primo modo est, quando quiditas praedicati egreditur a quiditate subiecti. Sed in nulla propositione, quae 30 est oratio, subiectum et praedicatum sunt idem realiter, quia sunt duo termini distincti. Ergo erit aliqua propositio, quae non erit oratio affirmativa nec negativa.

3. Item tertio: Omnis propositio est oratio affirmativa vel negativa. Ergo omnis oratio affirmativa vel negativa est propositio. Consequentia 35 tenet per regulam omnium logicorum, qui dicunt: Definitio et definitum convertuntur. Sed consequens est falsum simpliciter, ut probabitur, quia si omnis oratio affirmativa vel negativa esset propositio, tunc omnis propositio esset falsa, quod est falsum. Probabitur tamen consequentia, quia cuiuslibet contradictionis altera pars est falsa. Sed omnis oratio affirma- 40 tiva vel negativa est contradictionis altera pars. Ergo omnis talis oratio est falsa.

Item: Omnis <propositio> si est impossibilis est falsa. Sed omnis oratio affirmativa vel negativa est propositio. Si est impossibilis, ergo omnis talis oratio est falsa. Et eadem ratione sequitur, quod omnis propositio es- 45 set vera, quia omnis propositio si est necessaria est vera. Sed omnis oratio affirmativa vel negativa est propositio, si est necessaria, ergo omnis talis oratio est propositio vera.

Oppositum arguitur per Aristotelem in littera, qui dicit: »Propositio est oratio affirmativa vel negativa«. Ergo omnis propositio est oratio affir- 50 mativa vel negativa. Consequentia probatur, quia oppositum consequentis non stat cum antecedente. Ergo prima consequentia fuit bona. Detur enim oppositum consequentis: 'Aliqua propositio non est oratio affirmativa vel negativa'; istae numquam sunt simul verae nec simul falsae per Auctorem Summularum, qui dicit quod in materia naturali, si una su- 55 bcontrariarum est vera, reliqua est falsa, et e contra, in nulla enim mate-

---

27 subiectum] *cor. e* substantia E. 32 oratio] *nec add. et del. E.* 56 vera] *falsa scribendum? falsa] vera scribendum?*

ria possunt simul esse verae et falsae; et similiter in materia remota, licet in contingenti possunt ambae esse verae. Ista etiam consequentia patet ex intentione Aristotelis, quia semper in scientia demonstrativa per propositionem indefinitam vel particularem intendit universalem.

Sed tamen probatur quod consequentia non sit bona nec formalis, quia consequens significat plus quam antecedens. Ergo consequentia non est formalis. Istud patet, quia in omni consequentia formali consequens debet includi in antecedente ad || istum intellectum quod totum significatum consequentis debet esse significatum antecedentis, licet non e contra. Modo sic non est in proposito, quia antecedens significat quod aliqua propositio sit oratio, sed consequens significat quod omnis propositio sit oratio. || Ad istam consequentiam respondent aliqui sic: Dicunt quod est bona, quia oppositum consequentis non stat cum antecedente. Et si aliquis vellet hoc tenere, haberet talem regulam, quod ab omni propositione affirmativa particulari vel indefinita ad unam universalem est bona consequentia, si praedicatum consequentis sit per se superius ad subiectum consequentis et etiam antecedentis, vel si sit convertibile secum; ut ista consequentia secundum eos est bona: 'Homo est animal. Ergo omnis substantia est ens', quia hoc praedicatum est per se superius ad subiectum consequentis et antecedentis. Et sic omnes tales consequentias concederent: 'Homo est animal. Ergo omne corpus est mobile' vel: 'Homo est <\*\*\*>. Ergo omnis homo est mobilis'. Et sic ipsi haberent distinguere inter consequentiam materiale[m] et formalem.

Sed puto breviter, quod omnis consequentia bona sit consequentia formalis. Et ideo tales consequentias non concederem esse formales nec etiam bonas, quia in omni consequentia bona intellectus naturaliter ex antecedente cognito potest inferre consequens, et totum significatum consequentis debet esse significatum antecedentis. Et ideo si contradictorium consequentis infert contradictorium antecedentis, consequentia est bona. Nec valet motivum ipsorum, quando dicunt, quod oppositum con-

---

61 quod] s.l. E. 68 oratio] *post h. voc. qu. 3, lin. 34-77 inseruit et del.* E. respondent] r3 E. 81 esse] *add. s.l.* E<sup>2</sup>.

49-50 Aristoteles, APr I,1, 24a 16.

55-58 Pet. Hispanus, Tractatus I,14, p. 7,21-24.

63-65 Cf. Nicolaus de Ultricuria, Epist. ad Aegidium 5; Epist.2 ad Bernardum 9;15.

sequentis non stat cum antecedente. Dico quod hoc non sufficit ad formalem consequentiam, sed requiritur cum hoc, quod ex contradictorio consequentis potest inferri contradictorium antecedentis, et hoc formali consequentia. Modo sic non est in proposito, quia ex contradictoria istius 90 ‘Omnis homo est animal’ non potest inferri contradictoria istius ‘Quidam homo est animal’, quia istae non contradicunt: ‘Quidam homo non est animal’, ‘Quidam homo est animal’, nec una infert contradictoriam alterius.

Ad quaestionem ergo dico, quod omnis propositio et conclusio categorica est oratio affirmativa vel negativa. Credo quod istam nullus potest demonstrare, sicut nec descriptio de suo descripto. Potest tamen sic probari: Omne signum naturaliter significans vel ad placitum, qualitercumque est in re, omne tale est oratio affirmativa vel negativa. Sed omnis propositio est tale signum naturaliter significans vel ad placitum. Ergo etc. 100

1. Ad rationem primam breviter: Duae primae probant de propositione hypothetica. Modo divisio Aristotelis debet intellegi de propositione categorica. Et etiam secunda divisio, quod omnis propositio est universalis, particularis etc. debet intellegi de categorica, quia si faciam talem propositionem: ‘Omnis homo currit vel aliquis homo movetur’ nec est univer- 105 salis nec particularis, sed est una hypothetica, cuius una pars est universalis et alia particularis.

2. Ad secundam rationem principalem: »Aliqua propositio componitur ex substantiis«. Concedo consequentiam et nego antecedens et consequens. Ad probationem: »Quicquid propositio significat« etc., dicitur quod 110 ista propositio est in libro Priorum, licet falsum est. Sed dato quod Aristoteles vel alter dixerit, debet intellegi illud: Propositio significat pro quo subiectum subicitur vel (praedicatum) praedicatur. Et hoc est verum, si subiectum et praedicatum capitur personaliter. Si autem materialiter, non est verum, quia dicendo: ‘Ista intentio homo est species’, ibi subie- 115 ctum supponit pro se ipso, et tamen subiectum significat omnes homines et non se ipsum. Et ideo illud debet intellegi, quod illud propositio significat, pro quo subiectum vel praedicatum personaliter acceptum supponit. Ad aliam probationem: Aliqua est propositio realis et aliqua rationis.

93 animal<sup>2</sup>] s.l. E. 110 Quicquid] si E. 119 probationem] propositionem E.

102-104 Aristoteles, APr I,1, 24a 16-17.

111 Locum non inveni.

f.4vb 120 Dico breviter, quod omnis propositio || est realis, quia omnis propositio est aliqua res vel aliquae res, tamen nulla propositio, quae naturaliter significat, est praeter sive extra animam. Et ideo omnis propositio vel est in mente, et tunc componitur ex intentionibus, vel est vocalis, et tunc componitur ex vocibus, vel est scripta, et tunc componitur ex dictionibus  
 125 scriptis. Sed quare dicitur, quod una scientia est realis et alia rationis? Dico quod illa vocatur scientia realis, cuius subiectum et praedicatum supponunt pro rebus extra animam et significant veras substantias extra, sicut est ista propositio: 'Omne corpus est mobile'. Ista propositio vocatur realis, non quia non sit in anima, sed quia significat res extra. Sed illa  
 130 vocatur scientia rationis, cuius subiectum et praedicatum supponunt pro intentionibus animae praecise. Et sic ista propositio: 'Omne praedicabile de pluribus differentibus specie est genus' haec propositio vocatur logicalis et propositio rationis, quia termini eius significant intentiones animae.

135 3. Ad aliam rationem: »Omnis propositio est oratio affirmativa vel negativa. Ergo omnis oratio affirmativa vel negativa est propositio«. Ista consequentia non valet, sed debes sic arguere: Omnis propositio est oratio affirmativa vel negativa. Et praedicatum est definitio vel descriptio subiecti. Ergo omnis oratio affirmativa vel negativa est propositio. Et sic  
 140 consequentia esset bona et consequens verum. Modo tu probas quod consequens est falsum, quia ex ipso sequitur, quod omnis propositio sit falsa. Nego consequentiam. Ad probationem: »Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera«. Hic est duplex modus dicendi, quia Galterus Burley negat talem modum arguendi et concedit maiorem et minorem, sed negat con-  
 145 sequentiam, quia ibi non fit sumptio sub subiecto; quia dicit quod quoddam est subiectum propositionis et alterum est subiectum enuntiationis. Modo ibi non fit sumptio sub subiecto propositionis. Unde concedit istam 'Cuiuslibet contradictionis altera pars est falsa'. Et probatur quod ipsa sit vera, quia demonstrata qualibet contradictione arguitur sic: Istius  
 150 contradictionis altera pars est falsa, et illius, et sic de singulis. Ergo cuiuslibet contradictionis altera pars est falsa.

Sed breviter istud mihi non videtur verum. Unde iste modus arguendi est bonus: Cuiuslibet contradictionis altera pars est falsa. Sed haec propositio: 'Deus est' est contradictionis altera pars. Ergo haec propositio est

122 extra] s.l. E. 130 et] est E. 132 est] et E. 143 Burley] burle E. 147 sub] gem. E.

143-151 Gualt. Burley, Pur. log. p. 41,30-42,22.

falsa. Si ergo modus arguendi est bonus et conclusio falsa et minor vera, 155 oportet quod maior sit simpliciter falsa. Modo quod modus arguendi sit bonus patet per Aristotelem, quia iste discursus est immediate regulatus per dici de omni, et omnes regulae, quae requiruntur ad bonum syllogismum tertii modi primae figurae, requiruntur ad istum. Ergo iste modus arguendi est bonus. Quod concedo. Unde concedo quod maior sit 160 simpliciter falsa, scilicet: ‘Cuiuslibet contradictionis’ etc., quia significat quod de quocumque verificatur sive verificari denotatur subiectum, quod de illo verificatur praedicatum, et hoc dicitur dici de omni. Modo de aliquo verificatur subiectum, de quo non verificatur praedicatum. Ergo ipsa est simpliciter falsa. Item contradictoria huius est simpliciter vera. 165 Ergo haec est falsa: ‘Contradictoria || alicuius contradictionis altera pars f.5ra non est falsa’. Ad probationem primae propositionis: »Istius contradictionis et illius et sic de singulis« etc. Concedo antecedens, sed nego consequentiam. Et dicis: A singularibus ad universalem fit sufficiens inductio. Dico quod ibi non arguitur a singularibus ad universalem, sed a 170 multis propositionibus indefinitis et ad universalem, et talis consequentia non valet. Unde ista est mere indefinita: ‘Istius contradictionis altera pars est falsa’, sicut illa est mere particularis: ‘Altera pars istius contradictionis est falsa’. Et dicis: Subiectum supponit pro una propositione numero. Concedo. Et dicis quod pronomen demonstrativum additum termino 175 communi facit numerum discretum. Dico: Verum est, ubi terminus communis et pronomen ponuntur in simili casu. Et ideo haec est mere particularis et non singularis.

Ad aliam: »Omnis propositio si est impossibilis, est falsa«. Nego simpliciter, quia sua contradictoria est vera. Ad probationem: Nonne si omnis 180 propositio est impossibilis, omnis propositio est falsa? Dico quod immo, et dico quod haec propositio est hypothetica, sed prima propositio est categorica de condicionato extremo. Ad illam sic nego consequentiam, quia per ipsam denotatur, quod de quocumque verificatur hoc totum subiectum ‘propositio si est necessaria’, quod de illo verificatur hoc 185 praedicatum ‘verum’. Sed de una impossibili bene verificatur hoc subiectum, non tamen hoc praedicatum. Et ideo sua contradictoria est vera,

160 maior] maiorum E. 166 contradictoria] est *add.* E. 171 universalem] universale E. 174 numero] *cor. e* numerum(?) E. 177 ponuntur] ponitur E. 181 Dico] *s.l.* E. 183 illam] hoc *add. et del.* E.

scilicet: ‘Non omnis propositio si est necessaria, est vera’; et tunc negatio debet addi ad syncategorema.

### *Quaestio 5*

Consequenter quaeritur, **utrum dici de omni sit dispositio subiecti vel dispositio praedicati.**

Et arguitur primo quod nullius sit dispositio:

1. Omne accidens est alicui subiecto inhaerens. Sed dici de omni non est alicui subiecto inhaerens. Ergo non est aliquod accidens. Nec per consequens dispositio. Maior patet VII. Metaphysicae: Accidentis esse est inesse. Minor probatur, quia dici de omni non est inhaerens subiecto nec etiam praedicato nec toti propositioni nec alicui alteri subiecto. Ergo non est aliqua dispositio subiecti vel praedicati. Primo probatur quod non est inhaerens subiecto: Unde scribat Socrates istam propositionem: ‘B est A’, et corrumpatur Socrates tunc; et deinde scribat Plato istud signum: ‘omne’ et ponat illud ante subiectum; tunc ista propositio: ‘B est A’ non est de omni, sed ista propositio: ‘Omne B est A’ est de omni. Tunc quaero, utrum Plato causavit aliquid de novo in subiecto vel praedicato vel in tota propositione, quia suppono quod nihil aliud causavit nisi quod unam ibi dictionem scripsit. Modo ex hoc nulla res est causata in subiecto nec in praedicato nec etiam in tota propositione, et tamen nunc propositio est de omni et prius non fuit. Ergo dici de omni non est aliqua dispositio, quae est accidens inhaerens subiecto nec praedicato nec toti propositioni.

20 Item confirmatur ista minor de propositione vocali. Unde probatur: Faciat Socrates tantum quattuor voces, scilicet: ‘Omnis homo est animal’; ibi est dici de omni. Tunc quaero, quae res sit illa dici de omni? Vel est subiectum, et tunc est quaedam vox et non dispositio || subiecti nec praedicati; vel est praedicatum vel tota propositio vel aliquid eis additum, scilicet

25 accidens aliquod eis inhaerens. Modo quocumque modo dicatur, semper habetur quod non sit dispositio subiecti nec praedicati nec etiam totius propositionis, quia ibi nulla res est nisi quattuor voces, ut supponitur, quarum nulla est dispositio subiecti nec praedicati nec propositionis. Ergo etc.

---

12 illud | eum E. 16 ibi | in E, fort. delendum.

6-7 Cf. Aristoteles, Met. VII (Z), 1, 1028a 18-20.

Oppositum patet per omnes expositores dicentes, quod dici de omni 30  
est dispositio praedicati in ordine ad subiectum.

Sciendum quae res sit dici de omni, utrum sit aliqua res una vel non.  
Secundo quomodo dici de omni sit dispositio aliqua subiecti vel praedi-  
cati.

Unde quantum ad primum dicerent multi probabiliter, quod dici de 35  
omni, ista oratio sic ordinata, non significat aliquam rem unam, pro qua  
supponit, ita quod nulla una res est dici de omni. Et hoc declarant sic:  
Quia licet duo nomina vel tria vel nomina et verba significant aliquas res,  
ita quod quodlibet illorum significat aliquam unam rem, tamen ista no-  
mina possunt sic ordinari ad invicem, quod nullam unam rem important, 40  
pro qua supponant in propositione; sicut hoc nomen ‘Socrates’ significat  
unam rem, et forte hoc verbum ‘moveri’ significat unam rem, tamen haec  
tota oratio ‘Socratem moveri’ non supponit pro aliqua una re, ita quod dicerent,  
quod nulla una res est Socratem moveri, quia vel esset Socrates  
vel esset motus vel aliquod aggregatum ex his. Non autem est Socrates, 45  
quia Plato potest Socratem facere moveri. Tunc arguitur sic: ‘Socratem  
moveri est Socrates. Ergo quicquid est Socratem moveri est Socrates.  
Sed Plato facit Socratem moveri. Ergo Plato facit quicquid est Socratem  
moveri. Ergo Plato facit Socratem’. Hoc consequens est falsum. Ergo ante-  
cedens. Et sic Socratem moveri non est Socrates secundum eos. Nec 50  
Socratem moveri esset motus eadem ratione. Nec etiam esset aliquod ag-  
gregatum ex pluribus, quia si sic, tunc haberetur intentum, scilicet quod  
Socratem moveri non esset aliqua una res.

Sed quicquid sit de ista oratione, quia multi dicerent, quod Socratem  
moveri est Socrates qui movetur, et quando dicitur: ‘Plato facit Socratem 55  
moveri’, concederent: ‘Ergo facit Socratem qui movetur’, haberent negare  
consequentiam, sed bene concederent, quod Plato facit quod Socrates  
movetur. Ideo multae sunt orationes, quae sic sunt impositae ad signifi-  
candum, quod pro nulla re supponunt, ut ista oratio ‘in domo’ pro nulla re  
supponit. Unde licet domus sit aliqua vel aliquae res, tamen istud totum 60  
‘in domo’ non est aliqua res una nec etiam plures, quia praepositio ‘in’  
nullam rem penitus significat, sicut nec aliquod aliud syncategorema. Si-

31 ad] *s.l.* E. 41 pro] per E. supponant] seponant(?) E. 45 est Socrates] *gem.* E. 51  
Socratem] *s.l.* E. 56-57 negare] negari E. 57 sed] *bñ(?) add. et del.* E.

30-31 Cf. e.g. Albertus Magnus, APr I.1.c.7, p. 468a. – Rad. Brito, APr I qu. 4, f. 282va-b.

militer dicerent in proposito, quod haec tota oratio ‘dici de omni’ non  
 f.5va supponit pro aliqua re, sed ipsa aequivalet uni longae || orationi, et signi-  
 65 ficatur, quod est aliqua propositio in qua nihil est sumere sub subiecto, de  
 quo non praedicatur praedicatum, et hoc denotat ‘dici de omni’. Et hoc  
 dicunt quod dici de omni non est aliqua una res, sed est una propositio, in  
 qua nihil est etc., quia per ipsam denotatur, quod praedicatum potest ve-  
 70 quod sit aliqua una res, sicut declarant in figuris. Unde sicut cifra nullum  
 numerum importat, tamen si aliqua figura praecedat eam, tunc ipsa deci-  
 es plus significabit quam prius, et si in tertio loco, tunc plus significabit  
 centies, sic dicunt in proposito, quod haec oratio ‘dici de omni’ nullam  
 rem unam importat pro qua supponit, tamen si ponitur in propositione,  
 75 denotaret propositiones diversimode capi et nominari.

Alter est modus dicendi, quod dici de omni non est dispositio subiecti  
 aliqua nec aliquid aliud nisi una tota propositio, in qua nihil est sumere  
 sub subiecto, de quo non potest praedicatum verificari, ita quod per  
 i(s)tam orationem ‘dici de omni’ denotatur una tota propositio, sicut di-  
 80 ctum est. Et ideo bene concederent, quod licet illa oratio et ista dicitio  
 ‘propositio’ penitus eandem rem significarent, tamen aliter et aliter eam  
 significant.

Verum est tunc ad salvandum auctores, quando dicunt quod est dispo-  
 sitio praedicati ad subiectum, hoc nomen ‘dispositio’ capitur primo prop-  
 85 rie, et sic dispositio est qualitas inhaerens subiecto, ut rubedo est quaedam  
 qualitas in verecundo, et sic est quaedam dispositio, quia de facili  
 mobilis. Secundo capitur improprie et transumptive secundum commu-  
 nem modum loquendi, scilicet pro uno praedicabili, quod praedicabile  
 significat aliquam unam rem vel plures aliter et aliter dispositas. Et sic  
 90 multi dicerent, quod curvitas est quaedam dispositio, quia significat al-  
 iquam rem curvam denotando ipsam habere partes sic dispositas. Et ideo  
 quando digitus est curvus, dicerent quod digitus et curvitas sunt una et  
 eadem res, sed tamen digitus posset esse, quando non esset curvitas, ut  
 etiam quando esset rectus. Sic etiam in proposito dicerent, quod ista ora-  
 95 tio ‘dici de omni’ importat eandem rem, quam importat hoc nomen ‘pro-

---

64-65 et significatur] *lect. dub., fort. i. cor. E.* 65 quod] quia *E.* 75 denotaret] *lect. dub., fort. declararet E.* 77 aliqua] *lect. dub. i. cor. E.* 80 et<sup>2</sup>] *s.l.; i.lin. est del. E.* 86 facili] *gem. E.*

64 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 5. – PsScotus, APr I qu. 7, p. 96b.



positio', sed propositio posset esse, quando non esset dici de omni. Et totum quod intellegitur de ista oratione 'dici de omni', debet intellegi de ista 'dici de nullo' suo modo.

Ad quaestionem ergo dico, quod dici de omni non est aliqua res quae vocatur dispositio, quae realiter inhaeret nec subiecto nec praedicato vel 100 toti propositioni, sed nihil aliud est nisi una propositio, in qua nihil est sumere sub subiecto de quo non potest praedicari praedicatum. Similiter potest dici probabiliter quod dici de omni non est propositio aliqua nec est aliqua una res, sed solum per illam orationem denotatur, quod in aliqua oratione nihil est sumere sub subiecto, de quo non verificatur prae- 105 dicatum. Sed primus modus est melior. Et quod non sit aliqua talis res quae vocatur dispositio subiecti vel praedicati sufficienter probat prima ratio in oppositum.

Et istam quaestionem induxi, ut sciretur modus loquendi aliquorum, quia saepe habetur, quod omnis || bonus syllogismus debet regulari per 110 f.5vb dici de omni vel de nullo, et hoc vult dicere, quod in omni syllogismo debet esse aliqua propositio universalis, in qua nihil est sumere sub subiecto, de quo non praedicatur praedicatum vel removetur praedicatum.

Sed sciendum propter usum communem loquendi, quia ab omnibus logicis dicitur communiter, quod modus et figura sunt principia formalia 115 syllogismorum, et dici de omni vel de nullo est regula per quam omnis syllogismus regulatur, non est intellegendum, quod modus sit res realiter distincta a syllogismo nec etiam figura; sed hoc nomen 'figura' capitur a logico ad denotandum, quod ibi termini debent taliter ordinari, quod vel medium subicitur in una et praedicatum in alia, vel subicitur in utraque 120 vel praedicatur. Unde ergo figura nihil aliud est quam isti termini sic ordinati. Similiter hoc nomen 'modus' denotat, quod vel duae praemissae sunt universales vel altera particularis; et si universales vel ambae affirmativae vel altera negativa; et si sint particulares eodem modo dicendum. Et sic intellegendum de multis aliis, quae frequenter habentur. 125

---

96 sed propositio] *add. s.l. E<sup>2</sup>. 103 probabiliter-dici<sup>2</sup>] add. i.mg. E<sup>2</sup>. 115 modus] motus E. 121 isti] *cor. s.l. ex in(?) E. 123 altera] alia E.**

101sq. Cf. Guill. Ockham, SL III,1,2, 41sq.

111sq. Cf. Guill. Ockham, SL III,1,2, 46.

Et sic dictum sit de quaestione, quia rationes primae sufficienter probant intentum, scilicet quod dici de omni vel nullo non sit res distincta, quae vocatur dispositio etc., sed est una propositio, in qua nihil est etc.

### *Quaestio 6*

Consequenter quaeritur, **utrum conversio sit possibilis.**

Et arguitur quod non:

1. Impossibile est quod de subiecto potest fieri praedicatum. Ergo conversio non est possibilis. Consequentia patet, quia conversio est quando de subiecto fit praedicatum vel e contra. Antecedens probatur, quia sicut impossibile est ex homine fieri asinum, sic impossibile est de subiecto fieri praedicatum, quia una intentio numquam mutatur in aliam.

Oppositum patet per Aristotelem in littera et omnes expositores.

Sciendum quod hoc nomen 'conversio' quandoque capitur proprie, et tunc conversio est res quae convertitur, sicut rota, vel actus illius rei. Aliter capitur metaphoricè et transumptive, et sic capitur in proposito. Et sic dicit Auctor Summularum, quod triplex est conversio, scilicet simplex, per accidens et per contrapositionem. Simplex est, quando de subiecto fit praedicatum, hoc est quod subiectum in una consimile fit praedicatum in altera vel e converso, manente eadem qualitate et quantitate propositionum. Unde per qualitatem intellegit, quod si convertens est affirmativa, similiter et conversa, vel etiam negativa. Per quantitatem autem quod si convertens sit universalis, similiter et conversa. Verum tamen hoc nomen 'conversio simplex' potest capi proprie et stricte, et sic capitur in Summulis. Aliter capitur magis communiter et large, et tunc est mutua consequentia antecedentis ad consequens, sive variatur quantitas sive non, et sic bene universalis negativa convertitur in singularem et e contra; sicut: 'Nullus lapis est Socrates. Socrates non est lapis', et ista conversio est

---

12 Auctor| auctorum E. 17 quod si| s.l. E. 25 generalis| lect. dub. E.

12-13 Pet. Hispanus, Tractatus I,15, p. 8,2-4.

19 Pet. Hispanus, Tractatus I,15, p. 8,5-9.

simplex. Et etiam sic particularis potest converti in singularem. Unde potest esse regula generalis ista, quod quotienscumque in aliqua propositione categorica praedicatur terminus discretus vel nomen proprium, illa propositio convertitur in singularem, quaecumque fuerit illa sive universalis vel particularis sive affirmativa sive negativa. ||

f.6ra

Conversio per accidens est, quando de subiecto fit praedicatum et e converso, sicut expositum est, manente eadem qualitate, sed mutata quantitate. Et eodem modo hoc nomen 'conversio per accidens' potest capi dupliciter: Vel proprie et stricte vel large, et tunc possunt deduci exempla sicut prius.

Sed Auctor Summularum ponit conversionem per contrapositionem: dubitatur ergo, quare Aristoteles non ponit eam. Ad hoc potest esse triplex causa. Prima quia illa conversio nihil faceret ad reductionem syllogismorum imperfectorum ad perfectos. Et sunt imperfecti non regulati immediate per dici de omni et nullo. Alia est causa, quia ibi proprie non est conversio, quia conversio propositionum proprie est, quando subiectum in una erit consimile praedicatum in alia. Modo sic non est in conversione per contrapositionem, ut patet in exemplo: 'Omnis homo est animal' convertitur per contrapositionem: 'Omne non animal est non homo'. Modo subiectum in conversa est istud totum 'non animal', scilicet iste terminus infinitus, sed praedicatum in prima fuit iste terminus finitus 'animal'. Modo terminus finitus et infinitus non sunt similes, immo numquam verificantur pro eodem. Alia est causa, quia ex quo in omnibus terminis potest fieri syllogismus, ergo in omnibus terminis potest fieri bona conversio. Sed ista conversio per contrapositionem non potest fieri in omnibus terminis, nisi ex antecedente vero sequitur consequens falsum. Ut dicatur: 'Omnis homo est ens vel aliquid', si conversio per contrapositionem esset bona, converteretur in istam 'Omne non ens est non homo'. Modo antecedens est necessarium et consequens impossibile, quia omnis non homo est ens vel aliquid vel aliqua, et non ens nec aliquid est nec aliqua. Ergo non ens nec est homo nec non homo. Quare ista est impossibilis: 'Omne non ens est non homo', quia sua contradictoria est necessaria: 'Aliquod non ens non est non homo', ut vacuum non est non homo, quia nihil est. Et sic ista conversio nihil valet, quia non fit in omnibus terminis.

32 et'] vel E. 34 Auctor] auctorum(?) E. 37 imperfectorum] i.cor. E. 41 exemplo] exempla E. 46 pro] per E. 49 ex] cor. s.l. ex in E. 55 ens] s.l. E. non?] s.l. E.

34 Pet. Hispanus, Tractatus I,15, p. 8,16-21.

Sed de conversionibus plures solent fieri quaestiones. Una est, utrum  
60 sit possibilis. Et dictum est quod sic.

Secunda est, utrum sit dispositio convertentis vel conversae. Et dico  
ad istam, quod non est aliqua res, quae vocatur dispositio, quae realiter  
distinguitur a convertente et conversa, et quae sit in una illarum subiective,  
65 aliam. Vel est consequentia quaedam formalis composita ex duabus propositionibus  
et una coniunctione illativa: ‘si, ergo’.

Alia est utrum conversio sit bona consequentia. Et dico breviter, quod  
omnis conversio, qualem posuerit Aristoteles in libro Priorum, est formalis  
consequentia, quia impossibile est, quod sic erit sicut significatur per  
70 propositionem convertentem, quin sic erit sicut significatur per <con>versam.  
Et intellego <per> convertentem propositionem primam et <per> conversam secundam.  
Et iterum ex contradictorio conversae sequitur contradictorium convertentis.  
Ergo quaelibet talis conversio est formalis consequentia. Sed utrum tale medium  
sufficit ad probandum bonam conversionem, videbitur postea per modum quaestionis.

f.6rb Alia est quaestio, utrum conversio sit || species argumentationis. Et solent  
communiter poni quattuor, scilicet syllogismus, enthymema, inductio et exemplum.  
Modo si omnis conversio bona est formalis consequentia, ut dictum est, et omnis  
formalis consequentia, quae non est syllogistica, est enthymematica, sed conversio  
80 non est consequentia formalis syllogistica, ergo est enthymematica. Et hoc est  
quod omnis conversio est enthymema, vel potest fieri cum coniunctione addita.  
Et sic soluta est quaestio, quia enthymema est species argumentationis, et per  
consequens conversio. Primam consequentiam suppono bonam quantum ad bonum  
85 intellectum.

Ad rationes ergo:

1. »Impossibile est« etc., verum est illud idem numero, et hoc in propositione  
vocali vel mentali. Sed intentio sic dicentium est, quod essent duae propositiones,  
et subiectum unius esset totaliter simile praedicato  
90 alterius, et e contra. Et sic fit conversio. Ergo etc.

---

59 conversionibus| conversionis E. 62 vocatur| voca(?) E. 81 omnis| s.l. E. 82 coniunctione| coniunctio E.

69-71 Cf. Iohs. Buridanus, APr II qu. 5; qu. 6; Cons. p. 22,48.

75 Qu. 9.

*Quaestio 7*

Consequenter quaeritur, **utrum aliquo casu possibili posito ex antecedente vero formali consequentia sequitur consequens falsum.**

Et arguitur primo quod sic:

1. Supponendo gratia exempli quod sint tres homines et non plures, scilicet Socrates, Martinus et Petrus, et quod Socrates videat Petrum et 5 non se ipsum nec aliquem alium, et quod Petrus videat Martinum et nullum alium, et quod Martinus videat Socratem et nullum alium. Iste casus est possibilis. Tunc arguitur sic: 'Non Socratem videns est aliquem hominem videns, quia Petrum. Non Petrum videns est aliquem hominem videns. Et sic de singulis. Ergo nullum hominem videns est aliquem ho- 10 minem videns'. Consequentia tenet a singularibus sufficienter inductis ad universalem. Et antecedens patet ex casu, quia totum est verum, quia quaelibet singularis est vera. Tamen consequens est falsum et impossibile. Ergo ex veris formali consequentia sequitur falsum.

2. Secundo arguitur sic: 'Antichristus est homo vel Antichristus non 15 est homo. Et Antichristus non est homo. Ergo Antichristus est homo'. Ista consequentia est bona, quia regula logicalis est, quod quaelibet disjunctiva cum contradictorio alterius partis infert aliam partem, sicut sequitur: 'Socrates currit vel Plato disputat. Et Socrates non currit. Ergo Plato disputat'. Sic est in proposito, et totum antecedens est verum de facto, et 20 consequens est falsum. Ergo etc.

3. Item confirmatur tertio principale: 'Impossibile est omne ens esse asinum. Ergo impossibile est aliquem asinum esse ens'. Consequentia est formalis, quia conversio per accidens, et propositio de impossibili eodem modo convertitur sicut illa de inesse, ut patet I. Priorum, secundo capitu- 25

---

1-2 Consequenter-falsum] quaeritur his(?) dicas in consequentiis(?) ex veris non sequitur falsum, utrum hoc sit verum P. 4-10 Supponendo-singulis] primo sic, capiantur tantum tres homines, quorum primus secundum videat, secundus tertium et non alios, et tertius primum et non alium, et sit(!) Socrates, Plato, Cicero, tunc sic, non Socratem videns est aliquid videns, non Platonem videns est aliquem hominem videns P. 11-13 Consequentia-Tamen] om. P. 13 impossibile] antecedens est possibile per casum, consequentia est formalis add. P. 14 veris] vero P. formali] sequitur(?) add. et del. E. 18-21 sicut-etc.] om. P. 22-27 Item-etc.] om. P cf. adnot. ad lin. 28-49. 22 tertio] tertia vel illa E. 24 de] s.l. E.

25 Cf. Aristoteles, APr I,3, 25a 27-b 25.

lo. Sed antecedens de facto est verum, et consequens est impossibile. Ergo etc.

4. Item quarto: Supposito quod nihil currat modo, tunc arguitur sic: 'Nihil currit. Ergo nihil praeter Socratem currit'. Consequentia tenet per  
 30 locum a toto in modo ad suam partem negative. Et probatur etiam consequentia, quia ex contradictorio consequentis infertur contradictorium antecedentis. Ergo consequentia est bona. Probatio huius: Consequens est: 'Nihil praeter Socratem currit', sua contradictoria est: 'Non nihil pra-  
 f.6va eter Socratem currit'. Per omnes logicos || verior non potest dari contra-  
 35 dictio, quam si negatio praeponitur toti propositioni. Sed ista 'Non nihil praeter Socratem currit' aequivalet isti 'Aliquid praeter Socratem currit' vel isti 'Aliquid quod non est Socrates currit'. Sed quaelibet istarum infert contradictionem antecedentis, quia ista 'Aliquid praeter Socratem currit' infert istam copulativam: 'Aliquid currit et Socrates non currit'. Et  
 40 ista copulativa infert: 'Aliquid currit', quia regula logicalis est, quod a copulativa ad quamlibet eius partem est formalis consequentia. Modo ista contradicit primo antecedenti. Et eadem ratione secunda infert oppositum antecedentis, scilicet ista 'Aliquid quod non est Socrates currit', infert: 'Aliquid currit', quod est contradictorium primo antecedenti. Ergo  
 45 de primo ad ultimum ista consequentia est formalis: 'Nihil currit. Ergo nihil praeter Socratem currit'. Sed tunc antecedens est verum per casum, et consequens falsum, quia istud consequens: 'Nihil praeter Socratem currit' habet istas duas exponentes: 'Socrates currit' et: 'Nullum aliud a Socrate currit'. Modo istud est falsum per casum. Ergo etc.

50 5. Item quinto: Supponendo quod sint multae propositiones, et quod quaelibet illarum sit affirmativa – hoc est possibile – tunc arguitur sic: 'Quaelibet propositio est affirmativa. Ergo nulla est negativa'. Consequentia est formalis, et antecedens verum per casum positum, et consequens falsum. Ergo formali consequentia ex vera sequitur falsum. Antece-

---

**28-49** Item-etc.] tertio sic, nihil <est>, ergo nihil praeter Socratem est, consequens implicat(!), sed tenet consequentia, quia detur oppositum, non nihil praeter Socratem est, valet huic, aliquid praeter Socratem est, hoc autem primum antecedens interimit(?), ergo prima consequentia bona fuit, quarto sequitur, omne animal esse hominem est impossibile, ergo aliquem hominem esse animal, haec est bona consequentia per conversionem universalis affirmativae, sed consequens est falsum, antecedens verum, ergo etc. **P. 35** praeponitur] proponitur **E. 45** consequentia] *cor.s.l. e* quam(?) **E. 50** multae] tantum tres **P. 51-52** arguitur-Quaelibet] haec consequentia bona est, omnis **P. 53-59** et<sup>1</sup>-falsum] consequens se ipsum interimit, ergo etc. **P.**

dens verum per casum, et consequens est falsum. Quod probatur, quia 55  
ista propositio est simpliciter falsa: 'Nulla propositio est negativa', quia  
ipsamet est negativa. Ergo aliqua propositio est negativa. Haec ergo est  
falsa: 'Nulla est negativa'. Et haec fuit consequens. Ergo consequens fuit  
falsum.

6. Item sexto: Supponendo quod Socrates solum dicat veram talem 60  
propositionem: 'Socrates dicit falsum'. Tunc arguitur sic: 'Ita est quod  
Socrates dicit falsum. Ergo Socrates dicit falsum'. Consequentia est  
bona, quia detur contradictorium consequentis: 'Socrates non dicit  
falsum', ergo non est ita quod Socrates dicit falsum, quod est oppositum  
antecedentis. Ergo consequentia fuit bona. Antecedens etiam est verum 65  
hoc casu posito, quia hoc casu posito ita est quod Socrates dicit falsum.  
Sed tunc probo quod consequens sit falsum, scilicet: 'Socrates dicit  
falsum', quia omne dictum a Socrate est falsum. Sed hoc 'Socrates dicit  
falsum' est dictum a Socrate. Ergo hoc 'Socrates dicit falsum' est falsum.  
Sed hoc est consequens. Ergo consequens est falsum. 70

Posset etiam istud consequens deduci per communem positionem pro-  
positionis insolubilis; et hoc etiam patet per regulam, quam omnes con-  
cedunt de materia insolubili, et est quod omnis propositio significans se  
ipsam esse veram et se ipsam esse falsam est simpliciter falsa. Sed ista  
propositio: 'Socrates dicit falsum' est huiusmodi, quia isto casu posito 75  
significat quod aliquid dictum a Socrate est falsum, et nullum aliud est  
dictum a Socrate nisi istamet propositio. Ergo ipsamet significat, quod  
ipsa sit falsa. Ipsa etiam significat, quod sic est sicut per ipsam significa-  
tur, et tunc significat se esse veram. Sed quia impossibile est quod ipsa sit  
simul vera et falsa, ergo impossibile est, quod totaliter sic sit, sicut per ip- 80  
sam significatur. Et tunc si non totaliter est || ita sicut per ipsam significa- f.6vb  
tur, ipsa est simpliciter falsa. Ergo regula Aristotelis est vera, quod omnis  
propositio significans se ipsam veram et falsam est simpliciter falsa.  
Ergo haec propositio: 'Socrates dicit falsum' est falsa. Et hoc est primum

---

60-61 solum-propositionem] nihil alius(!) dicat nisi hoc P. 62-65 Consequentia-bona] om. P. 66-67 hoc<sup>1</sup>-quod] ut patet per casum P. 67-68 scilicet-falsum<sup>1</sup>] quod patet P. 68 omne] aliquod P. 68-70 Sed-falsum] et non est alius(!) nisi illud consequens, ergo etc. P. 69 falsum<sup>2</sup>] hoc *add. et del. E.* 71-86 Posset-etc.] item quia illa significat se fore veram et fore falsam, et non potest simul esse vera et falsa, et ideo non qualitercumque(?) ipsa significat sic est, et ideo etc. P. 71 positionem] propositionem E.

82-84 Locum non inveni.

85 consequens. Ergo consequens fuit falsum et antecedens verum, ut probatum est. Ergo etc.

Oppositum omnium istorum:

Supponitur ab Aristotele I. Priorum, capitulo secundo de conversionibus et specialiter de conversione particularis negativae, quia si particularis negativa converteretur, tunc ex vera sequitur falsum, quod reputat impossibile. Ergo supponit quod ex vera non sequitur nisi verum.

Similiter hoc idem supponit in toto processu de syllogismo. Etiam II. Priorum probat, quod ex falsis bene sequitur verum, sed ex veris numquam sequitur falsum, quia ex falsis verum, non ex veris nisi verum.

95 Ad quaestionem istam dicunt aliqui, quod in arte obligatoria bene est in aliquo casu possibile, quod ex antecedente vero sequitur consequens falsum, et hoc est maxime verum, ubi consequens esset propositio insolubilis. Et ideo concederent ultimum argumentum, quod in tali casu ex vero sequitur falsum. Sed tamen ex materia obligationis et insolubilium  
100 numquam aliquo casu posito ex antecedente vero posset sequi consequens falsum, ita quod consequentia esset formalis et antecedens esset verum et consequens falsum simul.

Sed si diceret aliquis, quod ista tota regula negaretur tibi et etiam Aristoteli, quomodo velles ipsam probare? Et puto quod impossibile est ipsam demonstrare, sed tamen sic potest deduci: Omnis consequentia quae  
105 est bona est bona pro significato antecedentis et significato consequentis. Tunc vel significatum consequentis est idem cum significato antecedentis vel est aliquid aliud disparatum. Si aliquid aliud disparatum, tunc intellectus numquam ex tali antecedente infert consequens non plus quam  
110 inferret: 'Homo currit. Ergo baculus stat in angulo', quia hoc vocatur consequentia, quando intellectus ex naturali iudicio suo ex antecedente infert consequens, et ex intellectu antecedentis intellegit significatum consequentis. Si dicatur quod significatum consequentis est idem quod significatum antecedentis, tunc vel est totaliter idem vel in aliquo et in al-

---

86 probatum] *i.cor.* E. 87-136 Oppositum-dicentur] ista tamen faciliter possunt solvi P. 96 possibile] possibili E. 99 tamen] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 106 et] vel(?) *add. (i.cor. vel del.)* E. 107 est-antecedentis] *add. i.mg.* E<sup>2</sup>. 110 currit] *add. s.l.* E<sup>2</sup>.

88-91 Aristoteles, APr I.2, 25a 12-13; 22-26.

92-94 Aristoteles, APr II.2, 53b 7-9.



iquo non. Si in aliquo et in aliquo non, tunc dividatur significatum per 115  
 imaginationem in excedens et in excessum. Tunc ratione illius exceden-  
 tis consequens non inferitur ex antecedente, quia illud excedens est totaliter  
 disparatum a significato antecedentis. Ergo oportet quod totum signifi-  
 catum consequentis sit significatum antecedentis. Ergo si antecedens  
 est verum, consequens est verum, quia ex quo significant idem penitus, 120  
 ideo si una propositio est vera et etiam alia. Et hoc est quod dixerunt anti-  
 qui, quod in omni consequentia bona consequens includitur in antece-  
 dente, hoc est quod si est bona et formalis, totum significatum consequen-  
 tis est significatum antecedentis, licet non e contra.

Ex ista deductione apparet, quod numquam est formalis consequentia, 125  
 si consequens significat plus quam antecedens. Apparet etiam quod si  
 consequens et antecedens significant disparata significata, quod talis  
 consequentia non est formalis. Et sic haec consequentia non esset forma-  
 lis: 'Socrates currit. Ergo deus est', licet consequens sit necessarium || et f.7ra  
 verissimum. Et causa esset, quia significatum consequentis est totaliter 130  
 disparatum a significato antecedentis. Sequeretur etiam quod ista propo-  
 sitio: 'Ad impossibile sequitur quodlibet' non esset vera de formali con-  
 sequentia, ita quod haec propositio non est vera: 'Ad impossibile sequi-  
 tur quodlibet formali consequentia', nec etiam: 'Ad quamlibet propositi-  
 onem sequitur necessaria formali consequentia'. Sed breviter de istis 135  
 sunt multae aliae dubitationes, quae magis seriose inferius dicentur.

Ad rationes:

1. Ad primam: Tu supponis, et concedo casum. Tunc arguis ultra:  
 »Non Socratem videns est aliquem hominem videns« etc. »Ergo nullum  
 hominem videns« etc. Multi negant consequentiam, quia licet singulares 140  
 sunt possibles, tamen omnes simul sunt impossibiles. Et ideo totum an-  
 tecedens non est verum, sive consequentia non valet. Sed aliter dicitur:  
 'Non Socratem videns' etc. Nego istam simpliciter adhuc casu posito. Et

---

115 non<sup>1</sup>] *add. s.l. E<sup>2</sup>. non<sup>2</sup>] add. s.l. E<sup>2</sup>. 121 si] sic(?) E. 137-150 Ad-videns] ad pri-  
 mum dicendum quod licet illae singulares sint omnes possibles, non tamen sunt compossi-  
 biles, et hoc requiritur ad hoc ut inferant universales P. 138 et] etiam E.*

118-119 Cf. Nicolaus de Ultricurua, Epist. ad Aegidium 5; Epist.2 ad Bernardum 9;15.

121-123 Cf. e.g. Pet. Abaelardus, Dialectica III,1, p. 283,39-285,2. – Boethius de Dacia,  
 Top. II, qu. 6, 32-33. – Gualt. Burley, Pur. log. p. 61,7; Cons. § 70.

136 Qu. 9,166sq.

causa est, quia contradictoria illius est vera, scilicet: 'Socratem videns  
 145 est aliquam rem videns'. Modo videtur quod istae contradicunt, scilicet:  
 'Socratem videns est aliquam' etc. Et affirmativa simpliciter est vera.  
 Ideo altera est falsa. Ad probationem: Quia: 'Aliquod videns non Socra-  
 tem videt Platonem', ista bene concederetur, et etiam ista 'Socratem vi-  
 dens est non videns Platonem', sed ex omnibus istis numquam habetur,  
 150 quod: 'Non Socratem videns est aliquem hominem videns'.

2. Ad secundam rationem: »Antichristus est homo« etc. Negatur ista  
 consequentia. Ad probationem: »Quia disiunctiva cum contradictorio«  
 etc. Ista est indefinita concedenda, quia haec est bona consequentia: 'So-  
 crates currit vel Plato disputat. Et Socrates non currit. Ergo Plato dispu-  
 155 tat'. Sed non semper a quacumque disiunctiva cum quocumque contradi-  
 ctorio unius partis sequitur contradictorium alterius partis. Et ideo una  
 regula est ista, quod si disiunctiva componitur ex partibus contradictori-  
 is, tunc a disiunctiva cum quocumque contradictorio unius partis non  
 sequitur alia pars, sicut est in proposito. Sed si arguetur sic: 'Antichristus  
 160 est homo vel non est homo. Et non Antichristus non est homo. Ergo est  
 homo', consequentia esset bona. Et in exemplo alio: 'Quidam homo cur-  
 rit vel nullus homo currit. Et <non> nullus homo currit. Ergo quidam  
 homo currit', consequentia est bona. Aliter potest formari regula, quod a  
 disiunctiva cum contradictorio alterius partis, quod quidem contradicto-  
 165 rium est pars illius disiunctivae, tunc ad alteram partem non valet con-  
 sequentia. Modo sic est in proposito. Ergo non valet consequentia.

3. Ad aliam: »Impossibile est omne ens esse asinum. Ergo« etc. Con-  
 cedo antecedens, sed nego consequentiam et consequens. Ad probatio-  
 nem: »Propositio de impossibili eodem modo convertitur« etc. Ista inde-  
 170 finita est concedenda, quia propositio de impossibili in sensu composito  
 convertitur sicut sua de inesse, quia sua de inesse convertitur simpliciter,  
 et tenet per istam regulam: Si unum convertibilium est impossibile, rel-

---

148 Platonem] Petrum scribendum? (cf. lin. 5sq.). 149 Platonem] Petrum scribendum?  
 (cf. lin. 5sq.). 151-166 Ad-consequentia?] ad secundum dicendum quod quaedam est copu-  
 lativa formata de partibus contradictoriis, et in hac ex quolibet contradictorio unius par-  
 tis non infertur altera, et hoc si talis contradictoria sit pars illius copulativae, ut est in pro-  
 posito, sicut <si> non sit pars illius disiunctivae, bene(?), si autem non sit formata de con-  
 tradictoriis, ex quocumque contradictorio unius partis cum disiunctione(?) oppositum alte-  
 rius infertur, ut Socrates currit vel Plato disputat, ergo(?) P. 153 indefinita] indefinite E.  
 161 exemplo] gem. (ut videtur) et prim. del. E. 167-181 Ad-etc.] om. P. 168 consequens]  
 consequentias (?) E. 171 quia] s..(?) add. et fort. del. E.

iquum est impossibile; sicut si impossibile est nullum hominem esse animal, tunc impossibile est nullum animal esse hominem, si impossibile est animal esse asinum etc. Sed illa || de impossibili in sensu composito non 175 f.7rb  
 convertitur eodem modo, si sua de inesse convertitur per accidens, quia tunc teneret per istam regulam: Antecedens est impossibile, ergo consequens est impossibile. Sed ista regula est simpliciter falsa, quia aliquando ex impossibili sequitur necessarium, ut in proposito: 'Omne animal est asinus. Ergo aliquis asinus est animal'. Et ideo consequentia illa non valet: 'Impossibile est omne ens esse asinum. Ergo' etc. 180

4. Ad quartam: »Supponitur quod nihil currat«. Concedo. Tunc arguis: »Nihil currit. Ergo nihil praeter Socratem currit«. Concedo antecedens ex casu, sed nego consequentiam et consequens. Ad probationem: »Consequentia tenet per locum a toto in modo«. Dico quod non tenet per illum locum, sicut nec ista 'Omnis homo currit. Ergo omnis homo mortuus currit', quia quando determinatio modalis est distrahens vel deminuens vel repugnans toti in modo, tunc non arguitur a toto in modo ad suam partem. Ad aliam probationem: »Quia ex opposito consequentis« etc. Nego istam. Tu probas: »Consequens est istud 'Nihil praeter Socratem currit'«. Volo. Detur sua contradictoria, scilicet: 'Non nihil praeter Socratem currit'. Concedo quod sunt contradictoria. Tunc ultra: Ista aequivalet isti 'Aliud praeter Socratem currit' vel: 'Aliquid quod non est Socrates currit'. Dico quod nulli illarum aequivalet in significando nec aliquam illarum infert, et haec est causa, quia prima propositio, scilicet: 'Nihil praeter Socratem currit', aequivalet uni copulativae in significando per regulam logicalem, quod omnis propositio exceptiva habet duas exponentes, ut ista 'Nihil praeter Socratem currit' habet istas 'Socrates currit' et: 'Nihil aliud quam Socrates currit'. Modo tunc occurrit alia regula, quod cuiuslibet copulativae contradictoria est una disiunctiva ex partibus contradictoriis composita; sicut exemplum: 'Socrates currit et Plato movetur', con- 185 190 195 200

181 omne] *cor. ex omnes E.* 182-212 Ad-argumentum] ad ad(!) aliam de illa exceptiva negatur consequentia, et ad probationem dicitur quod omnis propositio exceptiva aequivalet uni copulativae continenti exponentes suas, modo omnis copulativa habet pro(?) contradictoria unam disiunctivam de partibus contradictoriis partibus(!) primae copulativae, et sic assignetur(?), hoc apparet quod oppositum consequentis non infert oppositum antecedentis P.

tradictoria sua est: 'Socrates non currit vel Plato non movetur'. Tertia regula est quod omnes propositiones, quae penitus aequivalent in significando, quae sunt de consimili subiecto et praedicato, habere debent easdem contradictorias. Et ideo ex isto volo, quod si ista 'Nihil aliud praeter Socratem currit' aequivalet uni copulativae, quod sua contradictoria debet esse una disiunctiva de partibus contradictoriis vel categorica aequivalens disiunctivae. Et ideo ista 'Non nihil praeter Socratem currit' aequivalet uni disiunctivae, scilicet isti 'Vel Socrates non currit vel nihil aliud a Socrate currit'. Modo ista disiunctiva non contradicit primo antecedenti, et ideo prima consequentia non fuit bona; et si concederentur primae, impossibile esset evadere argumentum.

5. Ad quintum: »Supponendo quod« etc. Concedo casum. »Tunc arguitur sic: Omnis propositio est affirmativa. Ergo nulla est negativa«. Aliqui concedunt consequentiam esse bonam. Et tunc quando arguitur sic: »Haec consequentia est formalis, et antecedens verum et consequens falsum. Ergo ex vero sequitur falsum formali consequentia«. Aliqui negant istam totam consequentiam, scilicet quod consequentia est formalis et antecedens verum et consequens est falsum, ergo etc., et causa ipsum est, quia ad hoc quod sit bona consequentia vel non, non requiritur quod antecedens sit verum vel falsum determinate, sed requiritur <ad hoc> quod consequentia sit bona, <quod> nec sic potest esse sicut totaliter significatur per antecedens, quando nec sic erit sicut || totaliter significatur per consequens. Istam consequentiam concederent, sed tunc negarent antecedens. Sed breviter facilius respondetur, et concedo casum. Tunc ultra breviter negatur consequentia, et non eo quod sit mala, sed ideo quia quando ponitur antecedens verum consequens non erit, et quando

---

**213-231** Ad-consequentia] ad aliam dicitur quod propositio de impossibili sumpta in sensu composito non convertitur in illam de inesse, ubi illa de inesse convertitur per accidens, quia antecedens potest esse verum et consequens non, sed quando illa de inesse convertitur simpliciter, tunc bene(?), quia si una convertibilium est vera, et reliqua, et similiter necessaria, et ita patet quid sit dicendum, ad aliam patet quid dicendum, quando dicitur(?) omnis propositio est affirmativa, ergo nulla negativa, dicitur secundum aliquos quod consequentia est vera pro tanto quia impossibile est sic <esse> sicut significatur per antecedens, quin si(!) sicut significatur per consequens, sed non sic quod hae duae propositiones ad se invicem sequentes sic se habent quod si(? *i.m.g.*) una erit, reliqua erit, immo quando consequens erit antecedens non erit, et per consequens tunc consequentia non erit, et pro tanto aliqui eam negant, quia antecedens et consequens sunt impossibiles, et ideo nihil valet **P. 222** nec] et **E. 223** quando] *lect. dub. E.*

consequens non erit, consequentia non erit bona, quia si istud antecedens ponitur esse verum, multae propositiones sunt, et omnis est affirmativa. Tunc ex illis non sequitur: 'Ergo nulla est negativa', quia quando antecede- 230 dens esset verum, consequens non esset, nec etiam consequentia.

6. Ad aliam rationem: »Ita est quod Socrates dicit falsum. Igitur dicit falsum«. Concedo consequentiam. Et tu supponis, quod nihil dicat nisi istam propositionem: 'Socrates dicit falsum'. Concedo casum. Et dicis: »Hoc casu posito antecedens est verum et consequens falsum«. Nego, 235 immo hoc casu posito si consequentia esset bona, antecedens est verum et consequens similiter. Ad probationem: Tu dicis: »Hoc est falsum: 'Socrates dicit falsum'«. Concedo quod haec propositio, quam Socrates dicit est simpliciter falsa, et cum hoc concedo, quod illa propositio non est consequens ad primum antecedens. Et ideo si tunc nullus esset nisi So- 240 crates hoc casu posito, tunc nulla consequentia mentalis esset bona, quia non esset nisi una sola propositio in mente Socratis. Et ideo bene concedo, quod ista consequentia, quam facerem, quod ipsa esset bona. Sed tunc tam antecedens quam consequens supponunt pro illa propositione, quam dicit Socrates, et utrumque est verum, licet propositio Socratis est 245 simpliciter falsa. Et ideo quando arguitur: »Omne dictum a Socrate est falsum«, concedo, et: »Propositio Socratis est« etc., concedo conclusionem. Tunc ultra: »Haec propositio est falsa, et hoc fuit consequens«. Nego minorem, quia illa non fuit consequens, sed una alia quam habeo, et illa quam habeo est similis illi, quam Socrates habet. Tamen mea est 250 vera, et illa Socratis est falsa. Et sic in nullo tali casu sequitur. Quare etc.

---

232-251 Ad-etc.] ad aliam dicitur quando fit consequentia(?) a Platone(? *i.mg.*), ita est quod Socrates dicit falsum, ergo dicit falsum, dicitur quod istius consequentiae antecedens et consequens est verum, quia neutra istarum est illa quam Socrates habet in mente, sed sibi consimilis, quia ex una sola propositione non fit consequentia, et hoc patet si(? *i.mg.*) P. 244 tam] tñ *vel* ñ E.

*Quaestio 8*

Consequenter quaeritur, **utrum probatio per quam Aristoteles probat conversionem universalis negativae sit bona probatio.**

Et arguitur primo quod non:

1. Universalis negativa non convertitur. Ergo probatio per quam talis  
5 conversio probatur non est bona. Consequentia patet. Antecedens probatur, quia si universalis negativa converteretur, tunc bona consequentia ex necessario sequeretur impossibile, quod est contra quaestionem praecedentem, quia ex vero non sequitur nisi verum formali consequentia, nisi sit propositio insolubilis vel in arte obligatoria. Consequentia tamen pro-  
10 batur. Et pono quod est possibile, scilicet quod in quacumque propositione B est subiectum, quod illa propositio sit necessaria. Secundo pono, quod in quacumque propositione A est subiectum, quod ipsa sit impossibilis. Tunc arguitur sic: 'Nullum B est A' si convertitur: 'Ergo nullum A est B', tunc propositio prima est necessaria per casum et secunda impos-  
15 sibilis.

2. Item secundo: Illa probatio non est bona per quam probatur ignotum per aequae ignotum vel per magis ignotum. Sic est in proposito. Ergo. Probatur consequentia, quia Aristoteles sic arguit: 'Nullum B est A. Ergo nullum A est B'. Si non sequitur, detur oppositum: 'Aliquod A est B'. Ista  
f.7vb 20 convertitur in istam 'Aliquod B est A'. Sed ista contradicit || primae. Modo in ista probatione Aristoteles probat conversionem universalis negativae per conversionem particularis affirmativae. Sed conversio particularis affirmativae est aequae dubia sicut alia. Ergo etc.

Oppositum patet per Aristotelem in littera, qui probat conversionem  
25 universalis negativae, nec est dicendum quod non bene probaret.

De ista probatione multi diversimode dicunt, quia aliqui dicunt quod Aristoteles probat eam bonam per primum modum secundae figurae, si

---

1 probatio] s.l. E. 9 obligatoria] obligativa(?) E. 24 qui] quae E.

1-2 Aristoteles, APr I,2, 25a 14-17.

7-8 Cf. qu. 7,95-102.

18-20 Cf. Aristoteles, APr I,2, 25a 14-17.

24 Aristoteles, APr I,2, 25a 14-17.

arguitur sic: 'Nullum B est A. Omne A est A. Ergo nullum A est B'. Ergo de primo ad ultimum sequitur: 'Nullum B est A. Ergo nullum A est B'. Sed isti non dicunt ad intentionem Aristotelis, quia nihil determinavit hic 30 de syllogismo.

Alii dicunt quod ista conversio potest probari, et Aristoteles probat in littera per syllogismum expository. Arguitur ergo sic: 'Nullum B est A. Ergo nullum A est B'. Detur oppositum consequentis: 'Aliquod A est B', et sit illud gratia exempli C. Tunc arguitur sic hoc demonstrando C: 35 'Hoc est B. Et hoc est A. Ergo A est B'. Vel sic: 'Hoc est A. Hoc est B. Ergo B est A. Ergo aliquod B est A'. Et ista contradicit primae. Ergo prima consequentia fuit bona. Sed ista probatio non placet aliis, quia Aristoteles adhuc nullam mentionem fecit de syllogismo expository, et ideo ille est ignotus, quare per eum nulla debet fieri probatio. Sed ad hoc re- 40 spondent isti et concedunt bene, quod nullam fecit mentionem de syllogismo expository, et quando dicitur eis ultra: Igitur syllogismus expository est ignotus, negatur ista consequentia, quia nec sequitur: 'Aristoteles non declaravit primum principium. Ergo primum principium non est notum'. Nec etiam sequitur in proposito: 'Aristoteles non fecit mentio- 45 nem de syllogismo expository. Ergo est ignotus'. Nec oportet syllogismum expository declarare, quia non posset negari, nisi negaretur sensus et experientia. Unde nullus sanae mentis negaret demonstrata eadem re: 'Hoc est homo. Hoc est album. Ergo album est homo'.

Sed est alter modus dicendi isti similis, quod Aristoteles supponit is- 50 tam regulam: Quaecumque sunt uni et eidem eadem, inter se sunt eadem. Quae quidem regula debet intellegi sic, quod sit condicionalis, ut si aliqua sunt uni et eidem eadem, illa sunt eadem inter se. Vel debet intellegi sic, quod si aliqua praedicabilia verificantur de uno nomine singulari, tunc illa possunt verificari inter se, id est quod unum potest verificari de 55 altero. Exemplum: 'Socrates est sedens. Et Socrates est albus. Ergo album est sedens', ita quod (si) ista duo praedicabilia 'album' et 'sedens' verificantur de nomine 'Socrates', tunc etiam verificantur inter se. Sed dicis: Saltem habemus, quod ista duo 'album' et 'sedens' insunt Socrati. Dico quod si Socrates est albus, non debet ista plus concedi: 'Album 60 inest Socrati' quam ista 'Socrates inest Socrati', et ideo quaelibet talis

39 mentionem] intentionem E. 41 mentionem] intentionem E. 42 et] d.. *add. et del.* E. 43 nec] ne E. 49 homo<sup>1</sup>] *gem. et sec. del.* E. 60 Dico] *s.l.* E.

32sq. Cf. Iohs. Buridanus, *APr I* qu. 9.

propositio est simpliciter neganda. Nolo tamen negare, quin albedo insit Socrati, sed illa albedo non est album, quia 'album' est res habens albedinem, sed 'albedo' non, quia idem non informatur se ipso.

65 Ad quaestionem dico, quod Aristoteles probat istam conversionem bonam per duas regulas suppositas. Prima quod si ex opposito consequentis  
f.8ra potest inferri || oppositum antecedentis, quod consequentia sit bona. Alia regula est, quod si aliqua duo praedicabilia verificantur de aliquo singulari, quod unum praedicabile potest verificari de altero. Et tunc probatur  
70 sic, quod conversio sit bona: 'Nullum B est A. Ergo nullum A est B'. Si non sequitur, detur oppositum: 'Aliquod A est B', et sit illud C. Tunc sic: 'Hoc C est B. Et hoc C est A. Ergo aliquod A est B'. Patet ista, sed formatur sic: 'Hoc scilicet C est A. Et hoc etiam est B. Ergo aliquod B est A'. Sed patet <quod> ista contradicit primae. Ergo prima consequentia  
75 fuit bona. Et etiam puto quod haec probatio tenet per syllogismum expository, qui in nullo casu debet negari.

1. Ad rationem primam: »Universalis negativa non potest converti«. Nego. Ad probationem: »Quia si convertitur, tunc ex necessario sequitur impossibile«. Negatur consequentia nisi esset in arte obligatoria, vel aliqua  
80 propositio esset insolubilis. Ad probationem: »Et ponitur, quod in qualibet propositione in qua B est subiectum« etc. Ad istud respondent quidam, quod ista tota positio est deventa ad impossibile, et ideo habent unam regulam, quod nulla propositio impossibilis est admittenda in arte obligatoria, nec etiam aliqua, quae est deventa ad impossibile. Modo  
85 bene concedunt, quod hoc est possibile poni quod: »Ubi B est subiectum, quod illa propositio sit necessaria«, et bene etiam concedunt istam divisionem quod: »Ubicumque A est subiectum, quod illa propositio est impossibilis«; tamen istae duae positiones simul sumptae essent impossibiles, et ideo tota positio est deventa ad impossibile. Sed istud breviter non  
90 facit ad propositum, nec est verum. Unde bene concederem, quod nulla propositio impossibilis est admittenda in arte obligatoria. Et ideo alter est modus respondendi, quod bene aliqui concederent quamlibet partem copulativae, tamen totam copulativam negarent in casu. Et ideo ad positionem istam respondent sic: Concedunt quod ubi B est subiectum, quod  
95 illa propositio sit necessaria, et etiam aliam, quod ubi A est subiectum,

---

66 Prima] primo E. 72 hoc<sup>3</sup>] etc. add. et del. E. C<sup>2</sup>] cor. s.l. ex est E. 72 Patet] cor. s.l. e sed E<sup>2</sup>. 73 est A] add. s.l. E<sup>2</sup>. 87 propositio] sit necessaria add. et del. E.



quod illa sit impossibilis. Tamen si arguetur sic: »In quacumque B est subiectum, propositio est necessaria, et in ista 'nullum B est A' B est ibi subiectum«, istam totam copulativam negarent, quia ipsa tota est falsa, et non est positum nec sequens exposito, tamen quaelibet pars est concedenda; prima enim est concedenda quia posita, et etiam secunda, quia 100 vera nec est repugnans posito. Sed tota copulativa est falsa et omnino proposito impertinens. Et [sic] omne impertinens falsum sine obligatione ad hoc pertinente est simpliciter negandum. Sic est de ista copulativa. Ergo est neganda.

2. Ad aliam: »Aristoteles probat ignotum per« etc. Negatur, quia pro- 105 bat per syllogismum expositorium, qui est manifestus, et etiam per dictas duas regulas, quae sunt manifestae. Sed de illis per quaestionem videbitur. Ergo etc.

### Quaestio 9

Consequenter quaeritur, **utrum consequentia sit bona, si ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis.** ||

f.8rb

Et arguitur quod regula non sit bona:

1. Supponendo quod Socrates sit homo. Tunc arguo sic: 'Socrates non currit. Ergo homo non currit'. Consequentia est bona, quia potest reduci 5 ad formam syllogisticam sic: 'Socrates non currit. Socrates est homo. Ergo homo non currit'. Modo ex opposito consequentis non infertur oppositum antecedentis; oppositum enim consequentis est: 'Omnis homo currit'; ex isto non sequitur: 'Ergo Socrates currit', quia si ista consequentia esset bona, tunc aliquo casu possibili posito antecedens esset verum 10 et consequens falsum, scilicet posito isto casu quod Socrates non sit homo, et quod quilibet homo currat. Ergo prima consequentia fuit bona, tamen ex opposito consequentis non infertur oppositum antecedentis. Ergo regula non valet.

---

99 nec] sep *add. et del. E.* 102 proposito] *cor. ex opposito E.*

1 Consequenter quaeritur] quaestio est **P.** utrum] ista regula est bona, si *add. P.* 3 regula-bona] non **P.** 4 Socrates!] non *add. E* nunc *scribendum?* 6 formam syllogisticam] syllogismum **P.** 12-13 Ergo-antecedentis] patet quod non valet secunda consequentia **P.**

15 2. Secundo sic: 'Tantum pater est. Igitur baculus stat in angulo'. Ista  
 consequentia est formalis, tamen ex opposito consequentis non infertur  
 oppositum antecedentis, quia ista 'Nullus baculus stat in angulo' non in-  
 fert istam 'Non tantum pater est', quia significata istorum sunt penitus  
 distincta. Sed probo consequentiam esse bonam, quia sequitur 'Tantum  
 20 pater est. Ergo pater est, et nihil aliud quam pater est'. Consequentia tenet  
 ab exposita ad exponentes. Tunc ultra: 'Pater est, et nihil aliud quam  
 pater est. Ergo pater est'. Consequentia tenet per istam regulam: Copula-  
 tiva potest inferre quamlibet sui partem. Tunc ultra: 'Pater est. Ergo fili-  
 us est'. Consequentia tenet per locum a relativis, et probo eam, quia mul-  
 25 ti eam negant: 'Pater est. Ergo res quae habet filium est'. Consequentia  
 tenet a descripto ad descriptionem affirmative. Tunc ultra: 'Res quae ha-  
 bet filium est. Ergo filius est'. Quia si filius non esset, non haberetur ab  
 aliquo. Ergo bene sequitur: 'Pater est. Ergo filius est'. Tunc arguitur ul-  
 tra: 'Filius est, et nihil aliud a patre est. Ergo nihil aliud a patre est'. Per  
 30 locum a copulativa etc. Tunc ultra: 'Nihil aliud a patre est. Ergo nullus  
 filius est'. Per locum a toto in quantitate negative. Ergo de primo ad ulti-  
 mum ad istam 'Pater est, et nihil aliud quam pater est' sequitur ista 'Fili-  
 us est, et nullus filius est'. Tunc arguitur ultra: 'Filius est, et nullus filius  
 est. Ergo filius est'. Per regulam a copulativa etc. Tunc ultra: 'Filius est.  
 35 Ergo filius est, vel baculus stat in angulo'. Consequentia tenet per regu-  
 lam: Quaelibet propositio potest inferre se ipsam in una disiunctiva, ut  
 sequitur: 'Socrates currit. Ergo Socrates currit, vel homo est asinus'. Sic  
 sequitur in proposito: 'Filius est. Ergo filius est, vel baculus stat in angu-  
 lo'. Tunc ultra: 'Filius est, vel baculus stat in angulo. Et nullus filius est.  
 40 Ergo baculus stat in angulo'. Consequentia ista tenet per regulam, quod  
 ad disiunctivam cum contradictoria alterius partis sequitur alia pars, si  
 f.8va contradictorium illud non sit pars primae disiunctivae; || sicut sequitur:  
 'Socrates currit, vel Plato movetur. Et Socrates non currit. Ergo Plato  
 movetur', sic in proposito: 'Filius est, vel baculus stat in angulo. Et nul-  
 45 lus filius est' etc. Ergo de primo ad ultimum sequitur formali consequen-  
 tia: 'Tantum pater est. Ergo baculus stat in angulo'. Et regulatur ista tota

15 sic] arguitur ad principale P. 18 istorum] istarum P. 19 distincta] ergo unam alterum  
 non infert add. P. 20 aliud] om. E. 24-25 et-negant] sed probatur etiam sic P. 33 est<sup>2</sup>]  
 om. E et hoc consequentia formali add. P. 34 regulam] locum P. 38-39 Filius<sup>1</sup>-ultra] et  
 tunc arguitur P. 41 ad disiunctivam] a disiunctiva E.

consequentia per istam regulam: Quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens. Sed ista propositio: 'Tantum pater est' antecedit ad omnes consequentes. Ergo antecedit ad ultimum consequens. Sed semper ex antecedente potest inferri consequens. Ergo consequentia fuit 50 bona: 'Tantum pater est. Ergo baculus stat in angulo'. Modo oppositum consequentis non infert etc.

3. Item tertio: Sit una propositio in mente Socratis, et sit ista 'Socrates intellegit falsum', et nulla alia sit in mente sua. Hoc est possibile, et vocetur A gratia exempli. Et sit una alia in mente Platonis, quae etiam sig- 55 nificat, quod Socrates intellegit falsum, et vocetur B. Tunc arguitur sic: Ista consequentia est bona: 'A et B penitus significant idem. Et B est propositio vera. Ergo A est propositio vera'. Tamen ex opposito consequentis non infertur oppositum antecedentis, quia si sic, tunc formali consequentia ex vero sequitur falsum. Probatur consequentia: Consequens 60 est istud 'A est propositio vera vel verum'. Sua contradictoria est ista 'A non est verum'. Modo proba quod ista sit vera: 'Prima est falsa. Ergo sua contradictoria est vera'. Quod prima sit falsa proba, quia vel Socrates intellegit falsum vel intellegit verum. Si intellegit falsum et nihil aliud intellegit quam A, per casum [est], ergo A est falsum, et habetur intentum. 65 Si Socrates intellegit verum, ergo sic est sicut illa propositio significat, quam Socrates intellegit. Sed illa praecise significat, quod Socrates intellegit falsum. Ergo sic est quod Socrates intellegit falsum. Ergo si Socrates intellegit verum, intellegit falsum, quod est impossibile. Ergo A non fuit propositio vera. Ergo sua contradictoria est vera. Et suum contradict- 70 orium est oppositum consequentis. Sed oppositum antecedentis est falsum, quia B est propositio vera. Si ergo ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis, ex vero sequitur falsum.

4. Item quarto: Ista est bona consequentia: 'Tantum principium est. Ergo non tantum principium est'. Vel ista 'Tantum pater est. Ergo non 75 tantum pater est'. Sed ex opposito consequentis non infertur oppositum antecedentis, quia oppositum consequentis est met antecedens. Consequens est istud 'Non tantum pater est', detur contradictorium: 'Tantum pater est'. Modo hoc fuit antecedens. Tamen proba consequentiam esse bonam: 'Tantum pater est. Ergo pater est, et nihil aliud quam pater est'. Ab 80

---

47 consequentia] de primo ad ultimum *add. P.* 54 Hoc-possibile] *om. P.* 61 vel verum] *om. P.* 65 per-est<sup>1</sup>] *om. P.* et-intentum] ergo suum contradictorium est verum *P.* 68 falsum<sup>2</sup>] si sic est, ergo Socrates intellegit falsum *add. P.* 77 met] ipsum *P.*

exposito ad exponentes. Modo sequitur: 'Pater est. Ergo filius est'. Per regulam a relativis. Tunc ultra: 'Filius est. Ergo aliquid quod non est suus pater est. Ergo aliud a patre est'. Tunc ultra: 'Aliud a patre est. Ergo non tantum pater est'. Ergo de primo ad ultimum sequitur: 'Tantum pater est. 85 Ergo non tantum pater est'. Tamen oppositum consequentis non infert oppositum antecedentis.

5. Item quinto: 'Omnis homo est albus. Socrates est homo. Ergo So-  
f.8vb crates est albus'. || Consequentia est bona in tertio modo primae figurae.

Tamen ex opposito consequentis non infertur oppositum antecedentis.  
90 Probo: Detur oppositum consequentis: 'Socrates non est albus', ex ista non infertur oppositum antecedentis, quia I. Posteriorum, capitulo tertio dicitur, quod ex una sola propositione nihil sequitur. Ergo ex ista 'Socrates non est albus' nihil infertur, et per consequens non oppositum antecedentis. Item antecedens est una propositio copulativa vel est duae cate-  
95 goricae, scilicet maior et minor. Modo categorica numquam repugnat compositae contradictoriae, nec etiam repugnat duabus etc.

Oppositum omnium istorum supponit Aristoteles I. huius, capitulo secundo, ubi probat conversionem universalis negativae per istum modum.

Sciendum est quid sit antecedens et quid consequens. Unde antece-  
100 dens aliquando est una propositio categorica et aliquando est plures propositiones vel una hypothetica. Exemplum ut: 'Homo currit. Ergo animal currit'. Exemplum secundi: 'Socrates est homo, et Socrates currit. Ergo homo currit'; antecedens est una copulativa. Aliquando est etiam una disiunctiva ut: 'Socrates currit vel Socrates movetur. Ergo Socrates mo-  
105 vetur'. Sed dicis: Consequentia non est bona, quia regula est, quod a disiunctiva ad alteram partem non valet consequentia. Respondeo et dico, quod consequentia ista est formalis. Et dico ultra quod regula, quae est

---

87 quinto] quarto E ultimo P. 91 Posteriorum] dicitur *add.* E. 98 istum modum] istam regulam, quia vult probare, quod ista conversio sit bona, nullum A est B, ergo nullum B est A, quia detur oppositum, sicut ibi apparet intuenti textum P. 99 Sciendum] propter terminos possibiles in argumentatione advertendum P. consequens] et quid consequentia *add.* P. 101 Homo currit] *add.* *i.m.g.* E<sup>2</sup>. 102 currit'] antecedens est una propositio *add.* P. 106 alteram] aliam E.

91-92 Aristoteles, APo I,3, 73a 7-9

97-98 Aristoteles, APr I.2, 25a 14-19

propositio indefinita, est vera, sed si esset universalis ut: Ab una disiunctiva ad alteram partem valet consequentia, tunc esset neganda. Et ideo pono talem regulam: A quacumque disiunctiva, cuius una pars infert alteram, ad alteram sui partem est formalis consequentia, sicut in proposito sequitur: ‘Socrates currit. Ergo Socrates movetur’. Ergo ab ista disiunctiva: ‘Socrates currit vel Socrates movetur’ (sequitur:) ‘Ergo Socrates movetur’. Et eadem ratione dico quod una copulativa potest esse antecedens. 115

Propositio consequens est illa quae sequitur coniunctionem ‘ergo’ vel ‘si’. Tamen non est regula determinata, quia potest dici: ‘Socrates movetur, si Socrates currit’; hic consequens praecedit. Et semper per consequens intellego unam totam propositionem et non partem ipsius.

Consequentia est duplex: Quaedam vocatur syllogistica et quaedam non syllogistica. Syllogistica est ipsemet syllogismus compositus ex tribus propositionibus, quarum duae debito modo dispositae inferunt tertiam. Consequentia non syllogistica vocatur consequentia enthymematica, et talis aliquando fit ex duabus propositionibus, quarum una infert aliam, et tunc vocatur enthymema. Et quandoque fit ex pluribus quam duabus, et tunc aliquando vocatur enthymema et aliquando inductio. 125

Modo capiendo consequentiam enthymematicam, ut dictum est, quaedam vocatur secundum aliquos consequentia ut nunc et quaedam simplex. Consequentia ut nunc est, quando pro isto praesenti antecedens non est verum, nisi consequens sit verum; et sic haec consequentia est bona ut nunc: ‘Nunc Socrates non currit. Ergo homo non currit’, scilicet supposito quod Socrates nunc sit homo. Et istam consequentiam esse bonam probant per duas rationes, quia pro aliquo praesenti antecedens non potest esse verum, nisi consequens sit verum. Ideo ut nunc talis consequentia est bona. Secundo sic: Quia oppositum consequentis pro isto praesenti non potest stare cum antecedente, ergo consequentia ut || nunc est bona. 130 **f.9ra**

Sed licet hoc sit bene dictum, tamen talis distinctio non est necessaria, et ideo puto probabiliter, quod omnis bona consequentia est consequentia

---

**108-109** ut-neganda] negaretur simpliciter **P.** **108** Ab] a s.l. **E.** **110-111** alteram] aliam **EP.** **112-114** sequitur-movetur] necesse est, ut clarum est **P.** **116** vel] mediate sequitur istam coniunctionem *add.* **P.** **118** semper] proprie(?) in hoc libro **P.** **119** ipsius] quia proprie non est consequens *add.* **P.** **122-123** tertiam] ex quibus autem talis consequentia componitur, et quae requirantur in secundo tractatu videndum *add.* **P.** **128** secundum aliquos] ut aliqui dicunt **P.** **131** ut-‘Nunc?’] *om.* **P.** **134** ut nunc] *om.* **P.** **135** isto] ista **E.** **137** tamen-distinctio] tantum(?) Summularum(?) auctor eam poneret **P.** est] *corr. e* sit **E?** esset **P.** **138** puto probabiliter] teneo **P.**

simplex, ita quod nullo casu possibili posito sic potest esse sicut signifi-  
 140 catur per antecedens, quin sic erit sicut significatur per consequens. Et  
 ideo per oppositum si aliquo casu possibili posito ita posset esse sicut  
 significatur per antecedens, quando non sic erit sicut significatur per con-  
 sequens, et antecedens significat significatum consequentis, tunc con-  
 sequentia non est formalis et bona. Et ideo haec consequentia non valet,  
 145 sive Socrates sit sive non sit: ‘Socrates non currit. Ergo homo non currit’,  
 quia si tua causa valeret, scilicet quod antecedens non potest esse verum  
 sine consequente, tunc eadem ratione haberes concedere, quod quaelibet  
 propositio vera inferret aliam veram, et sic esset bona consequentia: ‘Tu  
 sedes. Ergo tuus socius sedet’, et sic de aliis.

150 Ad motivum ergo eorum respondendum est: Quando dicunt: Antece-  
 dens non est verum pro illo nunc nisi consequens est verum, dico quod  
 hoc non requiritur ad bonitatem consequentiae, sed requiritur quod ante-  
 cedens numquam potest esse verum nisi consequens esset verum sine  
 nova impositione, et cum hoc quod significatum consequentis esset sig-  
 155 nificatum antecedentis. Et hoc ideo additur, quia haec consequentia nulla  
 est: ‘Caelum movetur. Ergo deus est’, tamen antecedens numquam pos-  
 set esse verum, nisi consequens esset verum secundum Aristotelem. Nec  
 etiam motivum secundum valet, quando dicunt pro isto praesenti opposi-  
 tum consequentis non potest stare cum antecedente. Et dico quod hoc  
 160 non requiritur ad bonitatem consequentiae, sed requiritur quod nullo casu  
 possibili posito oppositum consequentis et antecedens possunt esse simul  
 vera sine nova impositione. Et ideo breviter sicut prius: Omnis consequen-  
 tia est simplex.

Sed alii ponunt talem distinctionem, quod consequentia simplex alia  
 165 est materialis, alia formalis. Et materialis est quae solum tenet ratione  
 terminorum, et tenet per istas duas regulas: Ad impossibile sequitur quod-  
 libet; et: Necessarium sequitur ad quodlibet. Exemplum primi: Haec

---

144 formalis et] *om.* P. 146 tua] praedicta P. antecedens] pro nunc *add.* P. 147 sine con-  
 sequente] *add. i. mg.* E<sup>2</sup>. 149 et-aliis] hoc autem non videtur rationabile P. 151 pro-nunc]  
*om.* P. 154 nova] vocum *add.* P. 156 est<sup>2</sup>] non est formalis et *add.* P. 157 secundum  
 Aristotelem] *om.* P. 158 quando] dum E.

139-140 Cf. Iohs. Buridanus, APr II qu. 5; qu. 6; Cons. p. 22,48.

154-155 Cf. Nicolaus de Ultricuriam, Epist. ad Aegidium 5; Epist. 2 ad Bernardum 9; 15.

157 Aristoteles, APr II.2, 53b 11-16.

165sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-3, 1 55sq; III-3, 38, 88sq.

consequentia est bona: ‘Homo est asinus. Ergo deus non est’ vel ‘Socrates currit’, et sic de aliis. Exemplum secundi: ‘Socrates currit. Ergo deus est’; ‘Socrates non currit. Ergo deus est’. Sed puto quod nulla illarum est bona consequentia, quia in omni bona consequentia significatum antecedentis et consequentis sunt idem, ita quod quicquid significatur per consequens debet significari per antecedens, et tunc intellectus naturali iudicio ex antecedente infert consequens. Et iuxta istam positionem ponuntur omnes regulae a logicis, ut patebit. 175

Item sciendum quod aliquando tales consequentiae regulantur per medium intrinsecum et aliquando per medium extrinsecum. Unde medium intrinsecum vocatur una propositio formata ex parte antecedentis et consequentis, scilicet ex subiectis earum vel praedicatis; et si tale medium est verum et necessarium, tunc consequentia est formalis; si autem sit contingens licet verum, consequentia nihil valet. Exemplum: Haec consequentia est formalis: ‘Homo currit. Ergo animal currit’, et tenet per medium: ‘Homo est animal’, et hoc vocatur medium intrinsecum. Et sic breviter omnes consequentiae ab inferiori ad superius, a definitione ad definitum vel e contra, et sic de aliis, omnes tales tenent per medium || intrinsecum. Aliquando etiam tale medium intrinsecum formatur ex terminis convertibilibus, et tunc si tale medium est necessarium, consequentia est formalis ut: ‘Omnis homo est risibilis. Ergo omne risibile est homo’. Sed aliquando consequentia enthymematica regulatur per medium extrinsecum, et vocatur medium extrinsecum una propositio necessaria quae formatur apud intellectum, per quam intellectus potest confirmare consequentiam esse bonam. Et sic sequitur: ‘Tantum animal est homo. Ergo omnis homo est animal’. Et tenet per medium extrinsecum, quia per istam maximam propositionem: Exclusiva et universalis de terminis transpositis convertuntur. Et vocatur haec propositio maxima, quia licet aliquando 185

---

**168-169** vel-aliis] et haec est materialis consequentia **P.** **170** est<sup>2</sup>] haec etiam est materialis *add.* **P.** **170-171** Sed-quia] tamen forte posset dici quod nulla illarum valet, quia dictum fuit prius quod **P.** **175** ut patebit] de quibus statim dicitur, et breviter puto quod omnis consequentia quae est bona est formalis **P.** **176** Item-consequentiae] sed videndum regulas per quas tales consequentiae possunt cognosci, aliquando enim **P.** **181** consequentia<sup>1</sup>-consequentia<sup>2</sup>] non est formalis, et per consequens nulla, ut ista **P.** **187** convertibilibus] contingentibus *ut videtur* **E.** **191** confirmare] conformare **E** probare **P.**

**170-174** Cf. Nicolaus de Ultricuria, Epist. ad Aegidium 5; Epist.2 ad Bernardum 9;15.

**177sq.** Cf. Gu. Ockham, SL III-3,1, 23-35. – Gualt. Burley, Pur. log. p. 61.8sq; Cons. § 116.

sit dubia, tamen numquam potest fieri evidens per aliquam demonstrationem.

Et sic omnes consequentiae syllogisticae tenent per medium extrinsecum, quia per maximas quae apud intellectum sunt verae et non sunt demonstrabiles per alias.

Item sciendum regulas per quas tenent istae consequentiae enthymematicae: Prima regula est, quae est supponenda apud quemlibet bonum intellectum, quod ex vero formali consequentia non debet sequi falsum.

Alia est regula, quod si ex opposito consequentis potest inferri oppositum antecedentis formali consequentia, tunc consequentia est formalis; et etiam e converso si consequentia est formalis, tunc ex opposito consequentis potest inferri oppositum antecedentis. Et probatur ista regula, quia ex quo est bona consequentia, tunc totum significatum consequentis debet esse significatum antecedentis. Detur ergo oppositum consequentis, scilicet contradictorium, et vocetur A. A ergo est oppositum consequentis et significat totaliter aliter quam consequens. Sed A potest inferre aliquam propositionem, et vocetur illa B. Tunc arguitur sic: A significat totaliter aliter quam consequens. Et consequens et antecedens significat idem. Ergo A significat totaliter aliter quam antecedens. Tunc ultra: A infert B. Ergo A et B significant penitus idem per primam regulam. Sed A significat <totaliter> aliter quam primum antecedens. Ergo et B. Ergo B totaliter repugnat antecedenti. Sed B sequitur ad oppositum consequentis. Ergo ex opposito consequentis sequitur totaliter repugnans antecedenti. Et per consequens ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis, quod est intentum.

Alia est regula quae sequitur ex ista: Si ad antecedens sequitur consequens, tunc quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens. Exemplum: Ad istam 'Animal currit' sequitur: 'Substantia currit'. Sed ista 'Asinus currit' antecedit ad primam, quia sequitur: 'Asinus currit. Ergo animal currit'. Ergo: 'Asinus currit' antecedit ad istam 'Substantia currit'. Sed contra istam regulam arguitur sic: 'Si dico te esse animal,

---

198-199 per-extrinsecum] *om.* P. 199-200 demonstrabiles] denegabiles(?) E. 202-203 bonum intellectum] *om.* E. 203 falsum] nisi sint propositiones insolubiles *add.* P. 220 quod-intentum] *om.* P. 221 ista] quae dicetur in aliquo et totaliter sequens ex prima, quae est ista *add.* P. 226 currit] et sic est, ergo regula vera est *add.* P.

226sq. Cf. Gualt. Burley, Cons. § 2; Pur. log. (tract. br.), p. 203,26sq; 205,1sq.



dico verum'; ista consequentia est bona, tamen aliquid antecedit ad antecedens quod non antecedit ad consequens, quia ad istam 'Dico te esse animal' antecedit ista 'Dico te esse asinum', quia sequitur: 'Dico te esse asinum. Ergo dico te esse animal'. Si ergo regula esset vera, ex antecedente vero sequitur consequens falsum. Et arguitur sic: 'Si dico te esse animal, dico verum. Sed si dico te esse asinum, dico te esse animal. Ergo si dico te esse asinum, dico verum. || Ergo haec est vera: »Tu es asinus«. f.9va Ad istud respondetur dicendo, quod prima regula fuit vera. Ad probationem: »Tunc ex vero sequitur falsum«, nego consequentiam. Ad probationem: »Si dico te esse animal, dico verum«, ista est una condicionalis, cuius utraque pars est propositio modalis in sensu composito, et aequivalet isti 'Si dico istam propositionem »Tu es animal«, dico verum'. Et istam consequentiam concedo in propositionibus mentalibus. Et dicis ultra: »Si dico te esse asinum, dico te esse animal«, istam nego simpliciter; tamen multi eam distinguerent, sed quia est simpliciter falsa et cognita esse falsa, ergo ipsa est neganda. Et causa est negationis, quia est una condicionalis, cuius utraque pars est modalis in sensu composito, et antecedens aliquo casu possibili posito potest esse verum consequente existente falso. Et ideo illa condicionalis est impossibilis, quia omnis condicionalis falsa est impossibilis, et omnis vera necessaria.

Sed tamen videtur mirabile de ista regula, quia si arguam sic: 'Si tu sedes, tu scribis', ista condicionalis est falsa, tamen non videtur impossibilis, quia antecedens est possibile, et consequens. Dico breviter sicut prius, quod omnis condicionalis falsa est impossibilis, quia ad hoc quod condicionalis sit vera vel falsa non requiritur, quod antecedens sit verum vel possibile, nec similiter consequens, sed requiritur quod antecedens inferat consequens, et quod impossibile sit quod antecedens sit verum, nisi consequens esset verum, si formaretur; et hoc sine nova impositione. Et tunc talis condicionalis est necessaria, quia quotiens erit, ipsa erit vera. Sed ad hoc quod condicionalis sit falsa sufficit, quod aliquo casu possibili posito antecedens esset verum consequente existente falso sine nova impositione. Et quotiens talis consequentia formaretur, antecedens

229-230 quia-animal] infert enim(?) illam bona consequentia P. 236 ista] sta(!) E. 240 istam nego] ista est falsa P. 241 falsa] ut puto *add.* P. cognita] cognoscitur a me P. 242 una] vera E. 244-245 consequente-falso] sine consequente P. 247 tu] *om.* E. 249 antecedens-consequens] utraque pars est valde possibilis, scilicet antecedens et consequens, ergo tota est possibilis P. 251-252 quod-consequens] veritas antecedentis vel consequentis nec horum possibilitas P. 254 nisi] quin P.

posset esse verum consequente existente falso sine nova impositione.  
 260 Ergo talis consequentia quotienscumque formaretur esset falsa. Et ideo talis consequentia est impossibilis, quia numquam fuit nec erit vera. Ergo talis est impossibilis non obstante quod antecedens esset necessarium vel etiam consequens. Et ista fuit causa regulae Auctoris Summularum ponentis eam.

265 Ad propositum ergo dico, quod ista est impossibilis: ‘Si dico te esse asinum, dico te esse animal’, quia aequivalet isti ‘Si dico istam propositionem »Tu es asinus«, dico istam »Tu es animal«, et antecedens potest esse verum consequente existente falso, quia quilibet experitur quod potest dicere unam solam propositionem et nullam aliam. Ideo antecedens  
 270 potest esse verum consequente existente falso, et ideo argumentum non valet, quia minor est falsa.

Alia est regula: Si ad antecedens sequitur consequens, quicquid sequitur ad consequens potest sequi ad antecedens; ut ad istam ‘Homo currit’ sequitur: ‘Animal currit’. Sed ad istam ‘Animal currit’ sequitur: ‘Substantia currit’. Ergo ad istam ‘Homo currit’ || sequitur: ‘Substantia currit’.

Aliae sunt regulae generales, sed istae sufficiunt ad quaestionem, scilicet: Ex vero non sequitur nisi verum; alia est: Quando ex opposito consequentis infertur etc.

1. Ad primam rationem: »Supponendo quod Socrates sit homo«. Tunc  
 280 tu arguis: »Ista consequentia est bona: ‘Socrates non currit’« etc. Nego consequentiam, quia ad hoc quod consequentia sit bona non sufficit, quod antecedens sit verum et etiam consequens, sed requiritur cum hoc, quod nullo casu possibili posito sic posset esse sicut significatur per antecedens, quin sic esset sicut significatur per consequens. Modo sic est in  
 285 proposito, quia aliquo casu possibili posito licet antecedens et consequens

---

263-264 Auctoris-eam] supra positae P. 268-269 quod potest] in se posse P. 269 et aliam] sine aliqua alia, et similiter intellegere P. 275 Ergo-currit] et ultima ad primam per hanc regulam, et ita patet in aliis P. 276-278 Aliae-etc.] et hae regulae sufficiunt ad praesens, sed aliae infra dicentur, sed hae quae pertinent ad probandum bonam consequentiam, quae etiam pertinent ad illam regulam de qua est quaestio P. 279 Ad] rationes ad add. P. 279-280 tunc-arguis] isto supposito P. 280-281 Nego-sufficit] dico quod falsum est, ut visum est supra, non enim requiritur P. 283 posset] possit P. 284 esset] sit P. 285-287 quia-valet] ut clarum est, possibile enim est quod Socrates moriatur P.

ens sint simul vera, tamen antecedens posset esse verum consequente existente falso. Ergo consequentia non valet.

2. Ad aliam: »Tantum pater est. Ergo baculus«. Nego consequentiam. Ad probationem: »Quia sequitur: 'Tantum pater est. Ergo pater est, et nihil aliud quam pater est'«. Concedo consequentiam cum regula ibi posita, scilicet quod ab exposita ad exponentes etc. »Tunc ultra: Pater est, <et> nihil aliud quam pater est. Ergo pater est'«. Concedo consequentiam et etiam regulam. Tunc: »Pater est. Ergo filius«. Concedo consequentiam. »Tunc ultra: 'Filius est et nihil aliud quam pater est. Ergo filius est et nullus filius est'«. Concedo consequentiam. »Tunc ultra: 'Filius est et nullus filius est. Ergo filius est«. Concedo consequentiam et etiam regulam. »Et ultra: 'Filius est. Ergo filius est, vel baculus stat in angulo'«. Concedo consequentiam et regulam, quod quaelibet propositio categorica potest inferre se ipsam in una disiunctiva. Tunc tu dicis: »Ultra: 'Filius est, vel baculus stat in angulo. Et nullus filius est. Ergo baculus stat in angulo'«. Concedo consequentiam, sed nego antecedens. Ad probationem: »De primo ad ultimum est bona consequentia«. Concedo istam. Tu dicis: Hic arguitur de primo ad ultimum. Nego. Et dicis: »Quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens«. Concedo, et etiam: »Quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens«. Concedo istam. Ad probationem: »Ad istam 'Filius est, vel baculus stat in angulo. Et nullus filius est' sequitur ista 'Baculus stat in angulo'«. Concedo. Sed si dicis: Ad istam antecedit ista 'Filius est', nego, quia haec consequentia nihil valet: 'Filius est. Ergo filius est, vel baculus stat in angulo. Et nullus filius est'. Et regula huius est, quia consequens significat plus quam antecedens, quia antecedens nihil significat, nisi quod filius est, et consequens significat quod filius est, et nullus filius est, vel baculus stat in angulo. Et ideo consequens significat quod filius est, et nullus filius est, et hoc non significat antecedens. Ergo consequentia non valet.

Sed aliqui negant istam consequentiam: 'Filius est, vel baculus stat in angulo. Et nullus filius est. Ergo baculus stat in angulo', quia antecedens significat praecise, quod filius est, et nullus filius est, et consequens sig-

---

290-291 cum-posita] et regulam per quam tenet P. ibi posita] imposita E. 292 et] om. EP. est'] et E. 293 regulam] ibi positam add. P. 295 est'] om. E. 298-299 quod-disiunctiva] sibi annexam de propositione categorica P. 304-305 etiam-istam] omnem sibi aequivalentem P. 306 ad istam] om. E. 315 Sed-consequentiam] aliter dicunt alii quod ultima consequentia, videlicet istam(!) P.

nificat, quod baculus est in angulo. Et quia consequens significat aliud quam antecedens, ideo nihil valet consequentia. Sed ista solutio non va-  
 320 let, quia est contra unam regulam prius datam.

3. Ad aliam rationem: Admitto totum casum, quia est possibilis. Ad probationem: »A et B sunt duae propositiones mentales, quae praecise significant idem. Et B est propositio vera. Ergo A est vera«. Ista con-  
 f.10ra sequentia negatur, quia oportet addere || quod A et B sunt duae propositi-  
 325 ones mentales, quae praecise significant idem, et nulla illarum significat simul se ipsam esse veram et etiam falsam. Ergo si B est verum, A est verum et e contra. Et tunc minor esset falsa, quia certe A licet significat idem quod B, tamen significat se ipsam esse veram et se ipsam esse falsam, quia significat quod Socrates intellegit falsum, et quod ita sit  
 330 quod Socrates intellegit falsum. Ideo significat se ipsam esse falsam, quia significat quod Socrates intellegit falsum; et significat quod ita est, vel denotat se ipsam esse veram. Et quia impossibile est, quod sit simul vera et falsa, ideo non est ita qualiter significat. Et per consequens est simpliciter falsa. Sed B nihil significat, nisi quod Socrates intellegit  
 335 falsum, et quod ita sit quod Socrates intellegit falsum, et sic est sicut significat. Ideo est vera.

4. Ad aliam: »Tantum pater est« etc. Concedo consequentiam. Et dicis quod oppositum consequentis stat cum antecedente. Dico quod oppositum consequentis infert oppositum antecedentis, quia antecedens infert  
 340 consequens, et consequens est contradictorium antecedentis. Tunc sic: Oppositum consequentis est antecedens, et antecedens infert consequens. Ergo oppositum consequentis infert consequens. Sed consequens est oppositum antecedentis. Ergo oppositum consequentis infert oppositum antecedentis.

345 5. Ad aliam rationem: »Omnis homo« etc. Ista regula: »Si consequentia est bona, tunc ex opposito« etc. debet restringi, hoc est diversimode exponi, quia si est consequentia enthymematica, et antecedens est una propositio, non oportet ipsam aliter exponere. Sed si est consequentia

---

318 est] stat P. consequens] antecedens E. 319 antecedens] consequens E. solutio] silo E. 321 Admitto-quia] dicitur quod conceditur totus casus ibi positus P. 322 sunt] sint P. 326 etiam] se ipsam esse P. 327 minor-falsa] antecedens esset falsum P. 331 significat<sup>2</sup>] cum hoc add. P. 332 vel] et ita P. 333 falsa] et add. E. 335 quod<sup>2</sup>-falsum<sup>2</sup>] om. P. 336 Ideo-vera] sed hoc indigeret magna declaratione P. 340 consequens<sup>1</sup>] non est dubium add. P. 345 regula] iam dicta add. P. 347 exponi] in diversis consequentiis add. P.

conversiva, tunc debet sic exponi: Si ex opposito convertentis infertur oppositum conversae, consequentia est bona. Sed si est consequentia syllogistica, tunc exponitur sic: Si ex opposito conclusionis cum alia praemissarum infertur oppositum alterius praemissae, consequentia fuit bona. Modo ad hoc quod consequentia syllogistica sit bona non requiritur, quod oppositum conclusionis inferat oppositum cuiuslibet praemissae – et sic tu arguis in proposito – sed requiritur, quod oppositum conclusionis cum altera praemissa potest inferre oppositum alterius praemissae. Et sic debet intellegi regula in proposito. Ergo etc.

### *Quaestio 10*

**Consequenter quaeritur, utrum omnis propositio universalis negativa convertatur simpliciter et in terminis.**

Et arguitur primo quod non, et hoc sic:

1. Quia haec est universalis negativa: ‘Neuter istorum est uterque istorum’. Et tamen ista non convertitur simpliciter et in terminis. Ergo etc. Consequentia patet. Antecedens probo, et primo quod sit universalis negativa, quia ibi subicitur signum universale negativum cum suo distribuibili. Et quod non convertatur simpliciter probo, quia tunc ista ‘Neuter istorum est uterque istorum’ converteretur in istam ‘Uterque istorum non est aliquis istorum’; et haec est simpliciter falsa, quia haec infert istam ‘Nullus istorum est aliquis istorum’, quod est falsum. Modo ex vero non potest sequi falsum. Ergo talis || propositio non est convertibilis, quod est **f.10rb** intentum.

2. Item: Haec est universalis negativa: ‘Nullus homo est omnis homo’. Tamen ipsa non est convertibilis, quia converteretur in istam ‘Omnis homo est nullus homo’, quod est falsum. Primo quia antecedens esset verum et consequens falsum. Secundo quia negativa converteretur in affir-

---

**349** convertentis] consequentis(?) E. **351** alia] altera P. **352** alterius] alicuius E. **353** non] *om.* E.

**1** negativa] de inesse *add.* P. **2** et in terminis] *om.* P. **3** et<sup>2</sup>-sic] *om.* P. **5** simpliciter-terminis] *om.* P. **7** suo distribuibili] termino communi P. **8-9** tunc-istorum<sup>2</sup>] *om.* P. **10** est<sup>1</sup>] et E. **11-13** quod-intentum] etc., haec simpliciter falsa, ergo prima, quia ex vero non nisi verum, ergo etc. P. **15** Tamen-convertibilis] et non potest converti, ergo etc., apparet minor P.

mativam. Ergo non potest sic converti; vel convertitur in istam ‘Nullus homo est omnis homo’, et hoc idem quod prius, quia converteretur in se  
20 ipsam.

3. Item: Haec est universalis negativa: ‘Omnis non substantia non est lapis’. Modo ista non convertitur simpliciter. Consequentia patet. Antecedens probo; primo quod est universalis negativa, quia infert istam ‘Nulla non substantia est lapis’, quia negatio postposita termino commu-  
25 ni facit propositionem aequivalere suo contrario, ut haec ‘Omnis homo non currit’ aequivalet: ‘Nullus homo currit’. Secundo probo quod non convertitur, quia converteretur in istam ‘Omnis non lapis non est substantia’, et hoc consequens est falsum, quia sequitur: ‘Omnis non lapis non est substantia. Socrates est non lapis. Ergo Socrates non est substan-  
30 tia’. Conclusio est falsa, et minor vera. Ergo maior est falsa. Sed maior fuit consequens in prima. Ergo consequens fuit falsum et antecedens verum. Ergo etc.

4. Item: ‘Nullus puer fuit senex’, haec est universalis negativa. Tamen non convertitur, quia tunc converteretur in istam ‘Nullus senex fuit  
35 puer’, quia tunc antecedens esset verum et consequens falsum. Sed dicis quod convertitur in istam ‘Nullus existens senex fuit puer’. Contra, quia universalis negativa debet converti manente eadem qualitate et quantitate propositionis, et a subiecto debet fieri praedicatum. Modo si ibi additur aliquid aliud, scilicet ‘existens’ vel ‘praeteritus’, tunc de subiecto non  
40 fit praedicatum. Etc.

5. Item: Haec est universalis negativa: ‘Nullus murus est in lapide’. Ista non convertitur, quia tunc in istam ‘Nullus lapis est in muro’, quod est falsum; vel in istam ‘Nullum existens in lapide est murus’. Sed hoc falsum, quia de subiecto non fieret praedicatum, nec e contra, quia aliqu-  
45 id est subiectum in secunda, quod non fuit praedicatum in prima, quod est contra definitionem conversionis.

6. Item: ‘Nullus lapis est Socrates’, haec non convertitur, quia tunc in istam ‘Nullus Socrates est lapis’, sed haec est impropria neque vera

---

18 Ergo-convertitur] vel P. 19-20 quia-se ipsam] om. P. 22 simpliciter] nisi ex veris sequitur falsum, ergo etc. P. 24 substantia] non add. E. 25-26 haec-probo] apparet in exemplis multis, ergo sic erit hoc P. 26 quod] ita(?) add. et del. E. 33 Item] haec est propositio universalis negativa add. P. haec-negativa] om. P. 37 universalis negativa] negativa universalis(? in cor.: fort. vel) E. 39 praeteritus] praeteritum P. 39-40 tunc-Etc.] non sic erit, et ideo non valet P. 43-44 Sed-falsum] et hoc est etiam male conversum P. 47 haec] est universalis negativa et P.

neque falsa; vel in istam ‘Socrates non est lapis’, et tunc non maneret eadem quantitas. 50

7. Item: ‘Omne non animal non est homo’, haec est universalis negativa, quia aequivalet isti ‘Nullum non animal est homo’; et haec non est convertibilis, quia tunc converteretur in istam ‘Omnis non homo non est animal’, sed hoc consequens est falsum, quia sequitur: ‘Omnis non homo non est animal. Asinus est non homo. Ergo asinus non est animal’. Conclusio est falsa, et minor vera. Ergo maior falsa. Sed maior fuit consequens, et sic consequens esset falsum et antecedens verum. Quare talis conversio non fuit bona.

Oppositum || patet ex intentione Aristotelis, qui probat conversionem f.10va universalis negativae de inesse et non excipit aliquam propositionem. 60 Ergo voluit quod omnis universalis negativa convertitur simpliciter. Aliter enim fuisset deminutus.

Sciendum quid sit propositio universalis negativa et quot modis dicitur. Et est illa, in qua subicitur terminus communis vel aliquid aggregatum ex pluribus terminis cum signo universali affirmativo vel negativo 65 vel cum negatione praecedente. Et tunc bene fit propositio universalis quinque modis vel sex. Primo quando subicitur terminus communis vel aliquid aequivalens termino communi cum signo universali affirmativo vel negativo sine negatione praecedente, ut ista ‘Omne quod non est lapis, est animal’; hoc totum ‘quod non est lapis’ est subiectum. Secundo in 70 qua subicitur terminus communis signo particulari determinatus cum negatione praecedente, ut: ‘Non quidam homo currit’ vel: ‘Non aliquid quod est homo currit’. Tertio in qua subicitur terminus communis vel aequivalens sine signo cum negatione praecedente, ut haec ‘Non quod est homo currit’ vel: ‘Non homo currit’. Quarto in qua subicitur signum 75 universale cum genetivo pronominis demonstrativi pluralis numeri, ut: ‘Nullus istorum currit’. Quinto in qua subicitur signum particulare cum

---

50 quantitas] quod est falsum *add.* P. 52 non<sup>1</sup>] *add.* s.l. E<sup>2</sup>. 56 vera] et consequentia est bona *add.* P. 56-58 Sed-bona] ergo prima consequentia non valuit P. 60 negativae-inesse] *om.* P. 62 deminutus] differentius(?) E. 64 Et] universalis propositio P. 65 affirmativo vel] *om.* P. 66 propositio universalis] *om.* P. 71 communis] *add.* s.l. E<sup>2</sup> cum *add.* P. determinatus cum] determinatus E cum P. 73 quod] non *add.* P.

59-60 Aristoteles, APr 1,2, 25a 14-19.

pronomine demonstrativo, ut: 'Non alter istorum currit'. Et non intellegatur quod volo dicere, quod signum sit subiectum, sed quod signum  
 80 universale infert suum distribuibile. Et omnibus istis quinque modis talis propositio universalis vel est affirmativa vel negativa. Et quaelibet vel est hypothetica vel categorica. Et adhuc vel est mere de praesenti per verbum mere de praesenti vel praeterito vel futuro. Et etiam quaelibet illarum vel est de inesse simpliciter vel modalis; et vocatur illa de inesse, in  
 85 qua non ponitur aliquis modus, qui potest variare veritatem propositionis; sed illa in qua ponitur modus, qui potest variare veritatem propositionis, vocatur modalis. Et adhuc quaelibet illarum propositionum vel habet subiectum et praedicatum in recto, vel subiectum in recto et praedicatum in obliquo, vel e contra, vel tam subiectum quam praedicatum  
 90 ponuntur in obliquo. Et tales diversimode debent converti. Ideo primo videndum de universali negativa, quae est simpliciter de inesse, categorica, cuius subiectum et praedicatum ponuntur in recto.

Ad quaestionem dico, quod omnis propositio universalis negativa, quae est simpliciter categorica de inesse, et quae est mere per verbum de  
 95 praesenti, cuius subiectum et praedicatum sunt termini communes vel aequivalentes eis et sunt nominativi casus, omnis talis convertitur simpliciter et in terminis in universalem negativam. Et istam conclusionem probat Aristoteles in littera, quia sequitur: 'Nullus homo est lapis. Ergo nullus lapis est homo'. Si non sequitur, detur oppositum consequentis:  
 100 'Aliquis lapis est homo'. Sit ergo gratia exempli C. Tunc arguitur sic: 'Iste lapis est lapis, et iste etc. Ergo homo est lapis'. Sed ista infert istam 'Quidam homo est lapis', quae contradicit primae. Ergo prima consequentia fuit bona. Et ista conversio non probatur per conversionem particularem affirmativae, || sed per syllogismum expositoryum vel per regulam:  
 105 Si aliqua sunt uni et eidem eadem etc.

Secunda conclusio est, quod omnis universalis negativa de inesse, ca-

78-81 Et-universalis] cum negatione praecedente, nec est signum universale subiectum, sed P. 85 ponitur] talis *add.* P. qui-propositionis] *om.* P. 92 cuius-recto] de terminis rectis P. 93 Ad-dico] et iuxta hoc ponuntur duae conclusiones, prima est P. 93-96 universalis-talis] et de verbo de praesenti de terminis communibus aut aequivalentibus P. 96-97 simpliciter et] *om.* P. 98-103 quia-conversio] et patet sua probatio satis manifeste in littera, ex opposito enim conversae eius subiecto significato(?) per syllogismum expositoryum, ut patet ibi, et sic P. 104 sed-expositoryum] *om.* P.

98-100 Aristoteles, APr I,2, 25a 15-17.

103-105 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 9.



tegorica, cuius praedicatum est terminus discretus vel pronomen demonstrativum cum termino communi, convertitur in unam singularem. Et probatur per exempla inductive, quia ista 'Nullus lapis est Socrates' convertitur in istam 'Socrates non est lapis', quia negatio praeposita termino communi facit ipsum supponere pro omnibus suppositis. Ergo in ista propositione: 'Socrates non est lapis' illa negatio negat terminum communem pro omnibus suppositis sive distribuit. Et ideo antecedens est verum, et consequens.

Ad rationes:

1. »Ista est universalis negativa: 'Neuter« etc. Concedo. Dico breviter: 115  
Debet converti: 'Nullus uterque istorum est aliquis istorum' vel: 'Neuter  
uterque istorum est aliquis istorum', et ista est vera.

2. Ad aliam: »Nullus homo«. Dico quod debet converti: 'Nullus omnis  
homo est homo', quia regula est quod omne syncategorema positum a  
parte praedicati capitur categorematicae, hoc est quod erit altera pars pra- 120  
edicati. Et ideo quando dicitur: 'Nullus homo est omnis homo', 'omnis  
homo' est praedicatum, et debet sibi addi negatio.

3. Ad aliam: »Omnis non substantia non est lapis«. Dico: convertitur  
in istam 'Omnis lapis non est non substantia' vel in istam 'Nullus lapis  
est non substantia'. Et quaelibet illarum est vera. 125

4. Ad aliam: »Nullus puer fuit senex«. Dico quod est bona consequen-  
tia: 'Ergo nullus senex fuit puer'. Et antecedens est impossibile, et etiam  
consequens. Antecedens est impossibile, quia regula est, quod omnis  
propositio falsa de praeterito est impossibilis, si primo fuit vera et postea  
falsa, sicut haec est impossibilis: 'Aristoteles non fuit homo'. Ad propo- 130  
situm ergo dico, quod antecedens est falsum et etiam consequens. Sed si  
caperes istam 'Nullus existens puer fuit senex' convertitur in istam 'Nul-  
lus senex fuit existens puer'; et ideo non oportet addere nec 'praeteritum'  
nec aliquid aliud.

5. Ad aliam: »Nullus murus est in lapide«. Dico quod debet converti: 135

110-114 quia-consequens] et similes propositiones, et talis conversio bona est P. 111-113  
pro-communem] *add. i.mg.sup. E*<sup>2</sup>. 115 Dico breviter] et sic P. 117 est<sup>1</sup>-vera] etc. P.  
120 categorematicae] syncategorematicae E. 120-121 hoc-praedicati] *om. P.* 121 Nullus]  
omnis *add. E.* 122 negatio] signum in conversa P. 125 Et-vera] *om. P.* 126 est-con-  
sequentia] convertitur P. 131 antecedens] prius datum *add. P.* 132 caperes] tu accipi-  
at(!) P. 133-134 et-aliud] nihil aliud addendo P. 135-136 Dico-Tunc] et debet converti  
ut prius, et quando tu dicit(!) P.

'Nullus existens in lapide est murus'. Sed dicis: »Tunc de subiecto non fit praedicatum et e contra«. Dico quod non fuit de intentione Aristotelis, quin in multis propositionibus debet aliquid addi in secunda propositione, quod non fuit in prima. Exemplum: 'Nullus homo currit' convertatur, 140 tunc oportet addere, scilicet: 'Nullum currens est homo'. Et ideo regula, quando dicitur: »De subiecto debet fieri« etc., debet intellegi pro prima propositione, scilicet quod sit mere categorica de praesenti, de inesse, et quod ponitur in recto etc.

6. Ad aliam: »Nullus lapis est Socrates«. Dico: Convertitur: 'Socrates 145 non est lapis', et ibi mutatur quantitas, quia praedicatum in prima est terminus discretus.

7. Ad ultimam: »Omne non animal non est homo«. Dico: Convertitur in istam 'Omnis homo non est non animal' vel in istam 'Nullus homo est non animal'. Et quaelibet est vera. Quare universalis negativa convertitur 150 simpliciter et in terminis etc.

### Quaestio 11

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio universalis negativa de inesse, quae est de praeterito vel de futuro vel de obliquis, eodem modo convertitur sicut universalis negativa || de inesse et de praesenti, id est simpliciter et in terminis.**

5 Et arguitur primo quod non:

1. Quia haec est universalis negativa: 'Nullus istorum fuit albus'. Tamen non convertitur simpliciter. Ergo etc. Consequentia patet. Antecedens probo; primo quod sit universalis negativa patet de se. Sed quod non convertitur probatur, quia tunc convertitur in istam 'Nullum album 10 fuit aliquis istorum'. Sed hoc consequens est falsum, quia tunc aliquo casu possibili posito ex vero sequitur falsum. Pono enim quod hic sint tres homines, et quod quilibet eorum sit nunc primo factus albus, ita quod numquam prius fuit albus; tunc haec est vera: 'Nullus istorum fuit albus',

139 fuit] *cor. e* facit(?) E<sup>2</sup> positum *add. P.* 139 Exemplum] ut apparet de isto P. 142-143 quod-etc.] subiectum et praedicatum sint termini recti et(?) cum(?) aliis condicionibus additis supra P. 148 non?] *om. E.* 149-150 Quare-etc.] et sic de tota quaestione P.

3 praesenti] et de rectis *add. P.* 7 simpliciter] et in terminis *add. P.* etc.] non omnis universalis de praeterito simpliciter convertitur P. 9 probatur-convertitur?] *add. i.mg.sup. E<sup>2</sup>.* 10 aliquis] aliquid P. hoc] *s.l. E.* consequens] *om. P.*

sed haec est falsa: 'Nullum album fuit aliquis istorum', quia arguitur sic: 'Nullum album fuit aliquis istorum. Sed Socrates est albus. Ergo non fuit 15 aliquis istorum'. Modus arguendi est bonus, et conclusio falsa, et minor vera, ut positio est, scilicet quod Socrates sit unus istorum. Ergo maior est falsa, scilicet: 'Nullum album fuit aliquis istorum'. Et hoc fuit consequens. Tamen antecedens fuit verum. Ergo etc.

2. Item secundo: Haec est universalis negativa: 'Nullus istorum erit se- 20 dens'. Sed ipsa non convertitur in istam 'Nullum sedens erit aliquis istorum', quia aliquo casu possibili posito antecedens esset verum et consequens falsum; quia pono quod sint hic tres et quod quilibet sedeat, et tamen post hoc sedebit numquam; et tunc haec est vera: 'Nullus istorum erit sedens', tamen haec est falsa: 'Nullum sedens erit aliquis istorum'. 25 Quod probatur per syllogismum sicut prius: 'Nullum sedens erit aliquis istorum. Socrates est sedens, ut pono. Ergo non erit aliquis istorum'. Conclusio est falsa, et minor vera per casum. Ergo maior est falsa. Sed ipsum fuit primum consequens. Ergo primum consequens fuit falsum. Tamen antecedens fuit verum. Ergo etc. 30

3. Item: 'Nullus senex erit puer' non convertitur in istam 'Nullus puer erit senex'.

Item: 'Nullum mortuum erit homo' deberet converti in istam 'Nullus homo erit mortuus'.

Item: 'Nullus puer fuit senex' deberet converti in istam 'Nullus senex 35 fuit puer'.

Et semper in omnibus istis antecedens est verum et consequens falsum. Ergo tales non convertuntur simpliciter.

Oppositum patet per Aristotelem, qui probat conversionem universalis negativae de inesse et nullam mentionem fecit de propositionibus de pra- 40 eterito vel de futuro vel de obliquis. Ergo videtur quod debe(n)t converti sicut aliae, scilicet simpliciter.

---

14 aliquis] aliquid P. 15 aliquis] aliquid P. 17 ut-istorum] om. P. positio est] lect. dub. est s.l. E. 18 scilicet-istorum] et minor est falsa per positum, ergo prima conversio non valet P. 20 Nullus] nullum P. 21 aliquis] aliquid P. 24 tamen] immediate P. sedebit numquam] non sedebit nec postea P. 25 aliquis] aliquid P. 26 aliquis] aliquid P. 28 per casum] et forma arguendi bona P. 30 etc.] conversio non valuit P. 31 non convertitur] est universalis negativa, deberet converti P. 38 simpliciter] sic P. 39 patet-probat] omnium istorum est de intentione Aristotelis probantis P.

Sciendum quod non fuerit de intentione Aristotelis nec Auctoris Sum-  
 mularum, quin in multis propositionibus oportet aliquid addere in secun-  
 45 da propositione, quod non fuit additum in prima. Et hoc patet per Auctor-  
 em Summularum, qui convertit istam ‘Nullus puer fuit senex’: ‘Nullus  
 praeteritus senex est puer’, et sic addit ibi ‘praeteritus’. Item sciendum  
 quomodo tales de praeterito et futuro convertuntur, et quid oportet adde-  
 f.11rb re. Secundo quomodo illae de obliquo convertuntur. Tertio quomodo || il-  
 50 lae in quibus ponitur determinatio adverbialis convertuntur, quae tamen  
 non sunt modales.

Ad primum respondeo, et primo de illis de praeterito. Et puto, quod ad  
 bene convertendum tales oportet in secundo addere hoc pronomen  
 ‘quod’ cum toto praedicato et hoc verbum ‘est’ sub disiunctione vel de  
 55 praesenti vel de praeterito. Exemplum: ‘Nullus istorum fuit albus’, oportet  
 addere ad istud totum ‘fuit albus’ hoc pronomen ‘quod’ et hoc verbum  
 ‘est’ sub disiunctione; convertitur ergo in istam ‘Nullum quod fuit album  
 est vel fuit aliquid istorum’. Et quod sic oportet addere patet, quia aliter  
 ex vero sequitur falsum bona consequentia conversiva, quod est impro-  
 60 batum. Sed quod oportet addere hoc verbum ‘est’ sub disiunctione patet,  
 quia eodem modo debet subiectum supponere in secunda et pro tot sicut  
 praedicatum in prima et e contra. Sed subiectum in prima denotatur sup-  
 ponere pro praesentibus vel praeteritis. Ergo etiam et in secunda.

Iuxta quod notandum duas regulas. Prima est quod in omni propositio-  
 65 ne ubi ponitur verbum de praeterito subiectum denotatur supponere pro  
 his quae sunt vel quae fuerunt; ut in ista ‘Aliquis puer fuit senex’ subie-  
 ctum supponit pro his qui sunt vel qui fuerunt; et tunc aequivalet talis uni  
 disiunctivae, scilicet: ‘Aliquis qui est puer fuit senex, vel aliquis qui fuit

---

41-42 videtur-simpliciter] eo modo convertuntur, alias insufficiens fuisset P. 41 debent] debet E. 43 fuerit] fuit P. 46 Summularum] a.cor. Sententiarum p.cor. E. istam] illas de praeterito ut hanc P. 46 senex] convertit sic add. P. 47 ibi 'praeteritus'] aliquid quod non fuit positum in prima P. 47-48 Item-tales] et tunc primo videndum de propositionibus P. 48 futuro] qualiter add. P. 53 secundo] secunda propositione P. 54 quod] quid(?) E. 56 istud totum] totum praedicatum P. 57 convertitur ergo] ut convertatur P. 58 addere] tale pronomen hoc add. P. 59-60 conversiva-improbatum] om. P. 63 etiam et] eo modo praedicatum P. 64 notandum-regulas] sunt duae regulae P. 67 qui<sup>1</sup>] quae P. qui<sup>2</sup>] quae P. uni] om. E.

45-47 Locum non inveni.

59-60 Qu. 9.

64sq. Cf. Gu. Ockham, SL II, 22.6sq.

puer fuit senex', et ista disiunctiva est vera pro secunda parte. Et ideo est tota vera. Et per consequens ista 'Aliquis puer fuit senex' est necessaria, 70 quia sua contradictoria est simpliciter impossibilis. Sed multi dubitent, utrum haec sit vera: 'Aliquis puer fuit senex', et ostendo quod sic, quia Aristoteles fuit senex et Aristoteles fuit puer. Ergo aliquis puer fuit senex. Modus arguendi est bonus, et praemissae verae. Ergo conclusio est vera.

Secunda regula est quod in omni propositione de futuro, ubi subiectum 75 est terminus communis vel aequivalens, denotatur quod subiectum supponat vel pro his qui sunt vel qui erunt; sicut: 'Aliquis senex erit puer': Sensus est vel quod aliquis qui est senex erit puer, vel aliquis qui erit senex erit puer. Et tunc haec est vera: 'Aliquis senex erit puer', quia Antichristus erit puer et etiam senex, ergo aliquis senex erit puer. 80

Tertia regula, quod omnis propositio de praeterito vel futuro, quae est categorica, aequivalet in significando uni hypotheticae, ut: 'Album erit nigrum' aequivalet huic 'Aliquid quod est album erit nigrum vel aliquid quod erit album erit nigrum'. Et non solum aequivalet uni disiunctivae, sed etiam omnis reduplicativa vel exceptiva vel exclusiva aequivalet hy- 85 potheticae. Et etiam omnis categorica in qua ponitur hoc verbum 'desinit' vel 'incipit' vel hoc participium 'factum est' vel hoc verbum 'fit' aequivalet hypotheticae. Et breviter omnis categorica in qua subiectum est terminus connotativus aequivalet hypotheticae; exemplum: 'Album currit' etc. Sed de aliis ut: 'Homo currit' vel: || 'Albedo est in pariete', ut- 90 f.11va rum aequivalent hypotheticae est dubium. Et puto quod non.

Et sciendum quod etiam simpliciter et suo modo debent converti illae de futuro.

Item sciendum de his de obliquo, quia vel obliquus ponitur a parte subiecti vel praedicati vel utriusque. Si a parte subiecti, dico quod omnis 95 negativa categorica de inesse de praesenti, cuius subiectum est terminus obliquus, convertitur simpliciter in negativam, ut: 'Nullum hominem videt asinus. Ergo nullus asinus videt hominem'. Sed videtur quod exemplum sit falsum, quia ponantur duo asini, ita quod unus videat hominem

---

71-72 quia-senex] *om. P.* 73 Ergo] per syllogismum expository *add. P.* 77 qui<sup>1</sup>] quae *P. qui<sup>2</sup>]* quae *P.* 79-80 Et-senex<sup>1</sup>] prima est falsa, secunda est vera, et ideo tota est necessaria, quia aliquis homo erit senex et puer *P.* 83 Aliquid] aliquid *E.* 86 hoc verbum] *om. P.* 87 hoc participium] *om. P.* 90-91 etc.-non] et utrum aliae praeter has videbitur et causa quare(?) *P.* 92-93 Et-futuro] et sic debent converti illae de futuro suo modo sicut de praeterito, ut patet *P.* 93 futuro] suo modo *add. et del. E.* 98 Ergo] convertitur in hanc *P.* 98-99 videtur-ponantur] ponitur quod sint *P.* 100 et-non] *om. P.* tamen] vel tunc *i.cor. E.*

100 et alter non, tunc haec est vera: 'Nullum hominem videt asinus', tamen haec est falsa: 'Nullus asinus videt hominem'. Quod prima est vera patet, quia verificari potest pro Brunello. Dico breviter sicut prius quod si haec est vera: 'Nullus asinus videt hominem', haec erit vera: 'Nullum hominem videt asinus', quia in omni propositione universalis negativa tam subiectum quam praedicatum supponunt confuse, distributive et mobiliter. 105 Et ideo ibi negatur terminus communis pro omnibus suis suppositis, et per consequens vera: 'Nullum hominem videt asinus'.

Sed si obliquus ponitur a parte praedicati, tunc oportet mutare verbum in suum participium et addere hoc verbum 'sum, es, est', ut: 'Nullus 110 homo videt asinum' convertitur: 'Nullum videns asinum est homo'. Et si talis propositio est de praeterito, tunc adhuc verbum debet mutari in suum participium et addere hoc pronomen 'quod' ad totum praedicatum. Exemplum: 'Nullus homo percussit asinum' convertitur: 'Nullum percutiens asinum est vel fuit homo' vel sic: 'Nullum quod fuit percutiens 115 asinum est vel fuit homo'. Similiter: 'Nullus murus est in lapide' convertitur: 'Nullum ens in lapide est murus'.

Item si in aliqua propositione ponitur determinatio adverbialis, quae non facit propositionem modalem, tunc verbum debet mutari in suum participium, et illa determinatio debet addi ad participium et non ad copulam. Exemplum: 'Nullum currens velociter transmutatur' convertitur: 120 'Nullum quod velociter transmutatur est currens' vel: 'Nullum velociter transmutatum est currens'.

1. Ad primam rationem: 'Nullus istorum fuit albus'. Dico quod convertitur in istam 'Nullum quod fuit album est vel fuit aliquid istorum'.

125 2. Ad aliam eodem modo: Debet converti in istam 'Nullus qui erit sedens est vel erit aliquis istorum'.

3. Ad tertiam: 'Nullus puer fuit senex' debet converti: 'Nullus qui fuit senex est vel fuit puer', quia si converteretur simpliciter: 'Nullus senex fuit puer', tunc aliquo casu possibili posito antecedens esset verum et

---

102 Dico-prius] sed dicitur(?) P. 103 est] *om.* E. 105 confuse distributive] personaliter P. 106 Et<sup>1</sup>-suppositis] *om.* P. 107 consequens] haec est *add.* P. 109 es] ens E et P. 110 homo<sup>1</sup>] asinus P. asinum<sup>1</sup>] hominem P. asinum<sup>2</sup>] hominem P. homo<sup>2</sup>] asinus P. 119 addi] poni P. 120 transmutatur] *hic et in sequ. lect. dub.* P. 122 currens] ex hic aliae dignoscuntur *add.* P. 124 istorum] et ista est vera primo casu posito *add.* P. 126 aliquis] aliquid P. 128-132 quia-etc.] et eodem modo ad quartam et ad alias quae convertere(?) possent P. 128 converteretur] converterentur E.

consequens falsum. Et puto breviter quod istae sunt simpliciter falsae: 130  
 ‘Nullus puer fuit senex’, ‘Nullus senex erit puer’, quia suae contradicto-  
 riae sunt verae. Ergo etc. ||

f.11vb

### Quaestio 12

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio universalis affirma-  
 tiva simpliciter categorica et de inesse convertatur simpliciter et in  
 terminis vel per accidens in particularem.**

Et arguitur primo quod simpliciter et in terminis:

1. ‘Quicquid est Socrates, est omnis homo. Ergo omnis homo est So- 5  
 crates’. Ex opposito conversae sequitur oppositum convertentis. Ergo  
 consequentia est bona. Et intellego per conversam secundam propositio-  
 nem. Detur enim oppositum conversae: ‘Non omnis homo est Socrates’;  
 aequivalet: ‘Aliquis homo non est Socrates’. Sit ergo ille Plato. Tunc ar-  
 guitur sic: ‘Plato est homo. Et Socrates non est Plato. Ergo Socrates non 10  
 est omnis homo. Ergo aliquid quod est Socrates non est omnis homo’.  
 Sed hoc est contradictorium primae. Ergo prima conversio fuit bona.

2. Item: Haec est universalis affirmativa: ‘Omnis homo est risibile’, et  
 convertitur in istam ‘Omne risibile est homo’. Detur enim oppositum  
 consequentis, scilicet: ‘Aliquod risibile non est homo’ – et sit illud So- 15  
 crates – ‘Hoc risibile ergo non est homo. Ergo nullus homo est hoc risi-  
 bile’. Ista consequentia tenet, quia negatio praeposita termino communi  
 negat ipsum pro omnibus suppositis. Et tunc ultra: ‘Nullus homo est hoc  
 risibile. Ergo aliquis homo non est hoc risibile. Et ergo aliquis homo non  
 est risibile’. Sed ista contradicit primae. Ergo prima conversio fuit bona. 20

3. Item: ‘Omnis homo est animal. Ergo omne animal est homo’. Pro-  
 batio consequentiae, quia sequitur: ‘Omnis homo est animal. Ergo omnis  
 homo est tantum animal’, quia regula est quod a qualibet propositione af-  
 firmativa sine dictione exclusiva sequitur affirmativa cum dictione ex-  
 clusiva addita ad praedicatum. Sicut sequitur: ‘Socrates est homo. Ergo 25

---

3 terminis] *aliquid add. et del. E.* 4 et<sup>2</sup>-terminis] quia sequitur **P.** 5 homo<sup>2</sup>-Socrates<sup>2</sup>] est homo **P.** 6 convertentis] consequentis(?) **E.** 6-7 Ergo-propositionem] *om. P.* 8 Detur enim] detur in(?) **E** quia detur **P.** 16 Hoc<sup>1</sup>] non est *add. s.l. E<sup>2</sup>.* ergo<sup>1</sup>] *om. P.* 17 termino communi] *om. P.* 20 risibile] risibilis **P.** primae] omnis homo est risibilis *add. P.* prima-bona] etc. **P.** 21-22 Probatio consequentiae] proba quod sequitur **P.**

Socrates est tantum homo'. 'Socrates currit. Ergo Socrates tantum currit' – exponentes enim sunt verae – sic est in proposito: 'Omnis homo est animal' etc. Tunc ultra: 'Omnis homo est tantum animal. Ergo tantum animal est homo', quia universalis et exclusiva de terminis transpositis  
 30 convertuntur. Tunc ultra: 'Tantum animal est homo. Ergo nihil quod non est animal est homo'. Sed 'nihil non' et 'omne' aequipollent. Ergo ad istam 'Nihil quod non est animal est homo' sequitur: 'Omne animal est homo', et sic haec consequentia est bona: 'Omnis homo est animal. Ergo omne animal est homo'.

35 4. Item sic: 'Omnis homo est lapis. Ergo omnis lapis est homo'. Probo consequentiam, quia sequitur: 'Omnis homo est lapis. Ergo omnis non lapis est non homo' per regulam de conversione per contrapositionem. Tunc ultra: 'Omnis non lapis est non homo' – 'omnis non' et 'nullus' aequipollent – 'Ergo nullus lapis est non homo'. Tunc ultra: 'Nullus lapis  
 40 est non homo. Ergo nullus lapis non est homo' per regulam I. Priorum et I. Perihermeneias: Ab affirmativa de praedicato negato sequitur negativa de praedicato affirmato, si propositio est categorica et de inesse et de praesenti, et termini ponuntur in recto et sunt singularis numeri. Sed omnes istae condiciones sunt in proposito. Ergo consequentia est bona: 'Nullus  
 f.12ra 45 lapis est non homo. Ergo nullus lapis non est homo'. Sed 'nullus non' || et 'omnis' aequipollent. Ergo sequitur: 'Omnis lapis est homo'. Ergo de primo ad ultimum sequitur: 'Omnis homo est lapis. Ergo omnis lapis est homo'.

5. Item: 'Omnis homo est omne sedens. Ergo omne sedens est homo'.  
 50 Probatur consequentia, quia conversio est quando de subiecto fit praedicatum et e converso. Modo hoc totum 'omne sedens' est praedicatum in prima propositione, ergo erit subiectum in secunda; et ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis.

---

26 Socrates<sup>2</sup>-currit<sup>2</sup>] et sic de aliis P. 27 verae] ergo illa vera *add.* P. 31 aequipollent] per regulam aequipollentiarum *add.* P. 32 est homo] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 33-34 et-homo] ergo prima consequentia fuit formalis P. 40-41 et-Perihermeneias] quia P. 43 ponuntur in recto] sint recti P. sunt] sint E *om.* P. Sed] et termini sunt recti et P. 47 homo-omnis<sup>2</sup>] *om.* P. 51-52 hoc-et] sic est, ergo est bona consequentia, et probatur quia P. 53 antecedentis] et deducatur, ut deductum fuit in prima ratione *add.* P.



Item probatur quod non omnis universalis affirmativa convertitur per accidens, scilicet in particularem affirmativam: 55

6. Quia haec ‘Omnis homo est omnis homo’ est universalis affirmativa, sed non convertitur in particularem affirmativam, quia ipsa non est convertibilis secundum antiquos logicos.

7. Item: ‘Omnis congregatio est’ non convertitur in particularem affirmativam, quia tunc converteretur in istam ‘Aliquid vel aliqua res est con- 60 gregatio’. Sed consequens est falsum, quia nulla substantia particularis est congregatio nec aliquod accidens particulare. Sed omnis res est substantia particularis vel accidens particulare, ut puto. Ergo talis non est convertibilis.

8. Item: ‘Omnis populus est’ non convertitur in particularem affirma- 65 tivam, quia tunc in istam ‘Aliquid est populus’. Sed antecedens est verum et consequens falsum. Patet falsitas consequentis per Eberhardum: »Populus est aliquid, sed nihil est populus«.

9. Item: Solet dici: ‘Expediendi vel bonum est cras ire ad ecclesiam’ vel: ‘Bonum est ieiunare cras’. Tunc arguitur sic: Ista est universalis af- 70 firmativa: ‘Omne expediens est ire cras ad ecclesiam’, tamen non est convertibilis in particularem affirmativam, quia tunc in istam ‘Aliquod ire cras ad ecclesiam est expediens’. Sed hoc consequens est falsum, quia ‘ire cras ad ecclesiam’ nondum est, nihil enim est. Ergo tale ire nec est bonum nec expediens. 75

10. Item: ‘Omnes nos sumus in ista domo’; haec est universalis affirmativa, tamen non convertitur in particularem affirmativam, quia converteretur in istam ‘Aliqui existentes in ista domo sunt nos’. Sed ista est impropria, quia pronomen demonstrativum non ponitur a parte praedicti. Ista enim est incongrua: ‘Aliquis homo est ego’ vel ‘tu’, tamen vera 80 est: ‘Ego sum homo’ vel: ‘Tu es homo’.

---

54 Item] sed P. 59 Item] haec est universalis affirmativa add. P. est] sed add. P. 62 nec] i.mg. E. est<sup>2</sup>] s.l. E. 63-64 ut-convertibilis] ergo etc. P. 65 est] haec est universalis affirmativa, sed add. P. 67 Patet-consequentis] om. P. 68 populus<sup>2</sup>] sumptus pro congregatione sed pro arbore add. P. 69 Solet-vel] om. P. 74 nondum-est<sup>2</sup>] non est P. 74-75 tale-expediens] non est expediens, et per consequens non converteretur P. 79 ponitur] congrue add. P. 80 Ista-incongrua] ut P. Ista] lect. dub. i. cor. E.

67-68 Eberhardus, Graecismus XII, 14, p. 103.

Oppositum patet per Aristotelem, qui probat, quod universalis affirmativa convertitur in particularem.

Et potest poni talis conclusio, quod omnis propositio affirmativa categorica de inesse et universalis, cuius praedicatum est terminus communis sine signo vel negatione vel aequivalens termino communi, quae etiam propositio significat hoc esse hoc aliquo demonstrato, omnis talis est simpliciter convertibilis in particularem affirmativam vel indefinitam. Et istam conclusionem probat Aristoteles in littera per duas regulas, scilicet per conversionem universalis negativae et per istam quam supponit: Si ex opposito conversae infertur oppositum convertentis, tunc conversio fuit bona. Probatur igitur conclusio sic: ‘Omne B est A. Ergo aliquod A est B’. Si non sequitur, detur oppositum: ‘Nullum A est B’. Tunc convertitur in istam ‘Nullum B est A’ per primam conversionem. Sed ista infertur istam ‘Aliquod B non est A’, quae contradicit primae. Ergo prima || conversio fuit bona per regulam: Si ex opposito conversae etc.

Item videndum de universali affirmativa, et dicitur tot modis quot universalis negativa.

Sed videndum quid significat universalis affirmativa; et dicunt multi quod nulla propositio significat aliquam rem non obstante quod subiectum eius significat aliquam rem et etiam praedicatum; ut ista propositio: ‘Omnis homo est animal’, licet subiectum significat omnes homines et etiam praedicatum, tamen ipsa tota significat quod omnis homo est animal. Et bene concedo quod omnis homo est aliqua res et etiam omne animal, et etiam quod haec propositio vocalis est aliqua res, tamen significatum propositionis non est aliqua una res, sicut puto, quia: ‘Omnis homo est animal’, non est homo nec animal. Et ideo multi dicerent, quod quaedam universalis affirmativa significat hoc esse hoc, sicut: ‘Omnis

---

**82** patet-Aristotelem] videtur fuisse de intentione Aristotelis **P.** **84** conclusio] de intentione Aristotelis *add.* **P.** **88** vel indefinitam] *om.* **P.** **90** quam] *cor. e* quod **E.** quam supponit] *om.* **P.** **92** aliquod] omne **E.** **95-96** istam-etc.] particularem suam primae contradicentem, ergo etc. **P.** **97-98** et-negativa] quot modis dicatur supra patuit **P.** **102** Omnis] *om.* **E.** **102-103** significat-praedictum] et praedicatum res significant **P.** **104-106** beneputo] licet tota propositio sit aliqua res eius significatum nulla una res **P.** **105** vocalis] *mo* **E.**

**82-83** Aristoteles, APr I,2, 25a 17-19.

**89** Aristoteles, APr I,2, 25a 17-19.

**97-98** Qu. 10,63-90.

homo est animal'; significat enim demonstrato omni homine, quod hoc est hoc, scilicet animal. Sed alia est affirmativa universalis quae non significat hoc esse hoc, sed magis significat quod hoc sit tale. Exemplum: 'Omne moveri est'; haec propositio de nulla re demonstrata significat hoc est hoc, sed bene significat tantum sicut ista 'Omne quod movetur est'.

Item sciendum quod quaedam sunt universales affirmativae categoriae de inesse et de praesenti et quaedam de praeterito et quaedam de futuro, quaedam de obliquo et quaedam aequipollentes hypotheticis, sicut illae in quibus ponitur dictio exclusiva ad praedicatum, ut: 'Omnis homo est tantum animal', etiam sicut exceptivae, ut: 'Omnis homo praeter Socratem currit' vel reduplicativae, ut: 'Omnis homo in quantum animal est mobile'. Item in talibus aliquibus praedicatur terminus communis sine signo vel negatione, ut: 'Omnis homo est animal', in aliquibus autem praedicatur terminus communis cum signo universali, sicut: 'Omnis homo est omne sedens'; et secundum hoc oportet ponere conclusiones diversas.

Ad quaestionem ergo prima conclusio est, quod omnis propositio universalis affirmativa categorica de inesse et de praesenti, cuius praedicatum est terminus communis signo universali determinatus, omnis talis convertitur in universalem vel in particularem, sicut exemplum: 'Omnis homo est omne sedens in ista domo' convertitur in istam 'Omne sedens in ista domo est homo', et tunc nulla fit additio vocis; vel convertitur in istam 'Aliquid quod est omne sedens in ista domo est homo', et tunc fit additio. Et probatur ista conclusio, quia ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis. Probatio fit sicut in prima ratione et in quinta.

Alia est conclusio, quod omnis propositio universalis affirmativa categorica et de inesse, in qua praedicatur terminus discretus in recto, convertitur in singularem, quia de subiecto debet fieri praedicatum et e con-

109 omni] quocumque P. 109-110 quod-scilicet] ipsum esse P. 112 est] esse(?) add. s.l. E<sup>2</sup>. haec propositio] est universalis affirmativa et tamen P. nulla] cor. ex una E. significat] quod add. P. 113 bene] omne moveri P. quod movetur] mobile(?) P. 120-121 omnimobile] patet supra in alia quaestione P. 124-125 ponere-diversas] diversimode convertere P. 131 et-vocis] om. P. convertitur] per additionem add. P. 132 Aliquid] aliquid(?) E. 132-133 et-additio] om. P. 133 probatur-conclusio] patet quod conversio sit bona P. 134 probatio-sicut] ut patet P. fit] sic ut videtur E. 135 Alia est] sed ulterius videndum est de aliis, et erit tertia P.

134 Supra lin. 8-12; 49-53.

verso. Et etiam ex opposito conversae infertur oppositum convertentis. Ergo talis conversio est bona. Probatio minoris: Capiatur ista ‘Omnis  
 140 homo est iste homo. Ergo iste homo est homo’. Si non sequitur, detur op-  
 f.12<sup>va</sup> positum, scilicet: ‘Iste homo non est homo. Ergo iste homo || non est ali-  
 quis homo. Ergo nullus homo est iste homo’. Sed ista infert contradicto-  
 rium primae quia istam ‘Aliquis homo non est iste homo’. Ergo prima  
 conversio fuit bona.

145 Sed videndum de conversione propositionum de praeterito, futuro et  
 obliquis. Et sciendum quod omnis talis affirmativa de praeterito, cuius  
 praedicatum est terminus communis sine signo vel negatione, debet con-  
 verti in unam particularem vel indefinitam cum additione pronominis  
 ‘quod’ vel ‘qui’ ad totum praedicatum et sub disiunctione verbi ‘est vel  
 150 fuit’. Exemplum: ‘Omne album in ista domo fuit homo’ convertitur in istam  
 ‘Aliquid quod fuit homo est vel fuit album in ista domo’.

Sed dicis: Quare non convertitur sic: ‘Aliquis homo fuit albus in ista  
 domo’? Causa est quia aliquo casu possibili posito ex vero sequitur  
 falsum. Probatio huius: Pono per possibile, quod omnis homo in ista  
 155 domo nunc sit primo factus albus, ita quod nunc est albus factus et nu-  
 mquam prius fuit aliquis eorum albus in ista domo, et quod etiam multi  
 homines fuissent ibi prius. Hoc casu possibili posito antecedens est ve-  
 rum, scilicet: ‘Omne album in ista domo fuit homo’, tamen haec est  
 falsa: ‘Aliquis homo fuit albus in ista domo’, et ideo non oportet quod  
 160 convertitur per verbum ‘fuit’ de praeterito; nec etiam convertitur per ver-  
 bum ‘est’ praecise de praesenti, quia ponatur quod quilibet homo fuisset  
 prius currens, et nullus homo modo curreret; hoc est possibile. Tunc ar-  
 guitur sic: ‘Omnis homo fuit currens’ non convertitur in istam ‘Aliquod  
 currens est homo’ nec etiam in istam ‘Aliquid quod fuit currens est  
 165 homo’, quia si ponitur alter casus possibilis, antecedens esset verum et  
 consequens falsum. Ponitur enim quod Socrates fuisset homo, et nunc  
 non est, tunc haec est vera: ‘Quicquid fuit Socrates fuit homo’, tamen  
 haec est falsa: ‘Aliquid quod fuit homo est Socrates’. Et ideo talis propo-  
 sitio de praeterito non praecise convertitur per verbum ‘est’ vel ‘fuit’, sed

---

137 singularem] ut patet de intentione Aristotelis *add. P.* 139 Probatio minoris] quod in-  
 ferat oppositum convertentis patet, quia *P.* 141-142 Ergo-homo<sup>3</sup>] haec est oppositum con-  
 versae, sed haec infert, nullus homo est omnis(*del.*) homo iste *P.* 143-144 quia-bona] ergo  
 etc. *P.* 146 affirmativa] universalis *add. P.* 147 signo] universali *add. et del. E.* 155  
 ita-factus<sup>2</sup>] *om. P.* 162 hoc-possibile] *om. P.* 165 alter] *in cor. E.* 166 fuisset] fuit *P.*  
 167 fuit<sup>2</sup>] est *P.* 169 convertitur] vel *add. et del. E.*

per utrumque sub disiunctione. Et sic ex antecedente vero non sequitur 170  
consequens falsum. Et sicut dictum est de conversione universalis affir-  
mativae de praeterito, sic dicendum suo modo de conversione universalis  
affirmativae de futuro. Sed tamen est differentia, quia in prima ponitur  
verbum 'est vel fuit', sed in ista hoc verbum 'est vel erit'. Exemplum:  
'Omnis homo erit albus. Ergo aliquid quod erit album est vel erit homo'. 175

Item videndum de obliquis. Unde si obliquus ponitur a parte subiecti,  
tunc debet talis universalis converti in particularem vel indefinitam. Ex-  
emplum: 'Omnem hominem videt asinus. Ergo aliquis asinus videt om-  
nem hominem' vel 'videt hominem'. Sed tamen gratia formae numquam  
debet converti in istam 'Aliquis asinus videt omnem hominem', quia sic 180  
ex vero sequitur falsum. Ponatur enim quod quilibet asinus || videt unum f.12vb  
hominem et non plures, et quod omnis homo videtur ab aliquo asino,  
tunc ista est vera: 'Omnem hominem videt asinus', sed haec est falsa:  
'Aliquis asinus videt omnem hominem' per positum. Ideo convertitur in  
istam 'Aliquis asinus videt hominem'. Sed si obliquus ponitur a parte 185  
praedicati, tunc debet fieri additio vocis in tali conversione, quia verbum  
debet mutari in suum participium et addere hoc verbum 'est', si proposi-  
tio est de praesenti. Exemplum: 'Omnis homo videt asinum' convertitur  
sic: 'Aliquod videns asinum est homo'.

Sed tunc dubitatur de talibus propositionibus, quae non significant hoc 190  
esse hoc demonstrata aliqua re, sed magis significant rem sic esse vel al-  
iquid sic se habere, ut haec propositio: 'Omne moveri est' et ista 'Qui-  
cquid est Socratem moveri est'. Et puto quod haec 'Omne moveri est'  
non sic convertitur: 'Ergo aliquod ens est aliquid moveri', quia puto  
quod rem moveri non est aliqua una res nec substantia nec accidens. Et 195  
ideo talis propositio non convertitur sine additione vocum aliarum. Et  
ideo ista 'Omne moveri est' significat tantum sicut ista 'Omne quod mo-  
vetur est'. Sed ista 'Omne quod movetur est' convertitur in istam 'Ens  
vel aliquod ens est aliquid quod movetur'. Et ideo prima: 'Omne moveri  
est' convertitur in istam 'Ens est aliquid quod movetur'. 200

---

171 est] *add. s.l. E<sup>2</sup> om. P.* conversione-affirmativae] conversione universalis affirmativa E  
universalis affirmativa P. 173 Sed tamen] ubi talis P *illegibile add. et fort. del. E.* 179  
vel-hominem<sup>2</sup>] *om. P.* 181 ponatur] *cor. e ponam E. enim] per possibile add. P.* 182  
homo] *add. s.l. E<sup>2</sup>.* 184-185 Ideo-hominem] sed semper debet converti in primam P.  
191 esse<sup>1</sup>] *om. E.* significant-vel] *om. P.* 193 est<sup>2</sup>] quomodo tales convertuntur *add. P.*  
196 aliarum] vel terminorum *add. P.* 199 vel-ens] *om. P.* 200 est<sup>2</sup>] *om. E.*

Et si hoc est verum, tunc possumus videre de istis ‘Omnis congregatio est’ vel: ‘Omnis populus est’ etc. Ideo talis est regula, quod omnis talis affirmativa, in qua praedicatur hoc verbum ‘est’ secundo adiacens, cuius subiectum supponit pro pluribus rebus simul acceptis et non pro una, debet 205  
 205 converti in unam particularem, cuius subiectum est hoc nomen ‘res’ pluralis numeri vel hoc nomen ‘entia’. Exemplum: ‘Omnis congregatio est. Ergo aliquae res sunt congregatio vel res congregatae’; ‘Omnis populus est. <Ergo> aliquae res sunt populus’; ‘Omnis numerus est. Ergo aliquae res sunt numerus’. Et ista regula est vera apud ponentes numerum  
 210 non differre a rebus numeratis nec populum a rebus congregatis, et sic de aliis.

Sed dubium est quomodo istae convertuntur, in quibus subicitur pronomen primae personae, ut: ‘Nos omnes sumus homines’, ‘Ego lego’, ‘Tu legis’. Et credo quod non convertuntur sine additione. Et ideo ista  
 215 ‘Nos omnes sumus hic intus’ non convertitur: ‘Entia hic intus sunt nos’ – quia haec impropria nec vera nec falsa – sed convertitur sic: ‘Entia hic intus sunt illa, quae nos sumus’, ‘Tu legis. Ergo aliquid quod legit est id quod tu es’, ‘Ego sedeo. Aliquid sedens est id quod ego sum’.

1. Ad primam rationem: »Haec est universalis affirmativa: ‘Quicquid est Socrates est omnis homo’«. Concedo quod convertitur in universalem, sicut || probat conclusio secunda et quintum argumentum.  
 220 f.13ra

2. Ad aliam: »Omnis homo est risibilis«. Concedo. Sed dicitis: »Ergo omne risibile est homo«. Nego consequentiam gratia formae, sed multi concedunt gratia materiae. Sed nego, quia non tenet in omni materia. Ad  
 225 probationem ex opposito consequentis etc. Nego. Tu dicitis: »Detur oppositum consequentis, scilicet: ‘Aliquod risibile non est homo’, et sit illud Socrates«. Concedo. Tunc dicitis: »Socrates non est homo. Ergo nullus homo est hoc risibile, quod est Socrates«. Concedo consequentiam. Tunc

201 tunc] statim P. 206-209 vel-numerus] et similiter in aliis P. 208 Ergo] *om.* E. 209-210 Et-differre] et hoc verum est secundum tenentes non distinctum numerum P. 210-211 nec-aliis] *om.* P. 212 est] *om.* E. 212-213 pronomen] demonstrativum *add.* P. 214 convertuntur] convertitur E. additione] aliorum terminorum *add.* P. 216 quia-falsa] *om.* P. 217-218 Tu-sum] similiter in aliis P. 219-221 Haec-argumentum] concedo quod est pro secunda conclusione et similiter quintum P. 222 aliam] haec est universalis *add.* P. 222-224 Concedo-materia] et dico quod non convertitur gratia formae P. 225 etc.] inferitur oppositum antecedentis P. 225-229 Tu-ultra] quia nego illam consequentiam P.

221 Supra lin. 126-134 (concl. prima); 49-53.

ultra: »Nullus homo est hoc risibile, quod est Socrates. Ergo nullus homo est risibile«. Nego consequentiam, quia proceditur a termino singulari ad terminum communem stantem confuse et distributive, et sic est fallacia consequentis; nec valet consequentia, sicut nec haec 'Ego non video istum hominem. Ergo non video hominem'.

3. Ad tertiam rationem: »Omnis homo est animal. Ergo omne animal est homo«. Nego consequentiam. Et dicis: »Ergo est tantum animal«. Concedo consequentiam cum regula. Tunc ultra: »Omnis homo est tantum animal. Ergo tantum animal est homo«. Concedo consequentiam et regulam. Tunc ultra: »Tantum animal est homo. Ergo nihil quod non est animal est homo«. Concedo consequentiam. Tunc ultra: »'Nihil non' et 'omne' aequipollent«. Dico quod signum universale negativum et negatio numquam aequipollent signo universali affirmativo, nisi subiectum ponitur inter signum universale et negationem. Et ideo illa regula: 'Quando negatio ponitur post signum universale negativum facit propositionem aequipollere suo contrario' debet intellegi: 'Quando negatio ponitur post signum et etiam post subiectum et ante copulam'. Sed si post signum et ante subiectum, tunc non valet. Exemplum: 'Nullum non animal currit' non aequivalet: 'Omne animal currit' nec illam infert. Sed bene: 'Omne <quod non est> animal non currit' aequivalet primae. Et ideo consequentia haec non valet: 'Nihil quod non est animal est homo. Ergo omne animal est homo'. Sed haec est bona: 'Nihil quod non est animal est homo. Ergo omne [nihil] quod non est animal non est homo'.

4. Ad aliam: »Omnis homo est lapis« etc. Nego consequentiam. Sed dicis: »Omnis non lapis est non homo«. Nego breviter hanc consequentiam. Sed dicis: »Ibi est conversio per contrapositionem«. Dico tamen quod ibi non est consequentia formalis.

255

229-230 quod-risibile] *add. i.mg.sup.* E<sup>2</sup>. 229 quod-Socrates] *om. P.* 230 Nego-proceditur] quia fit fallacia consequentis arguendo P. singulari] a termino *add. et del. E.* 231 confuse et] *om. P.* confuse] *cor. s.l. e* distributive E<sup>2</sup>. 231-233 et<sup>2</sup>-hominem<sup>2</sup>] *om. P.* 235-238 consequentiam-regulam] et quando dicitur, omnis homo est animal, ergo est tantum animal, ergo tantum animal est homo, hoc conceditur P. 239-240 consequentiam-Dico] dicitur P. 240 negativum] *om. P.* 241 signo universali] *om. P.* 243 negativum] negativum E. 247-248 nec-bene] sed ista P. 248 aequivalet primae] bene sibi aequivalet et e contra P. 249 animal] ergo *add. et del. E.* 250 est<sup>2</sup>] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. non] *om. P.* 251 est<sup>1</sup>] non est P. nihil-homo] animal et(!) homo, et per illud ad aliam rationem consimiliter fundatam P. 252-253 etc.-dicis] cum(?) ergo omnis lapis est homo, et quando arguitur quia ad primum sequitur P. 253 dicis] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 253-255 Nego-formalis] illud(?) non nego, nam(?) sic conversio bona non(?) sive bona consequentia P.

5. Ad quintam: Illa probat secundam conclusionem, et ideo concedo.

Ad omnes alias: »Omnis homo est omnis homo«. Dixerunt antiqui: Non est convertibilis; tamen converti potest in istam 'Ens omnis homo est homo'.

260 Aliae rationes bene probant quod non convertuntur sine additione vocis, et hoc dictum est. Ergo etc.

### *Quaestio 13*

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio universalis affirmativa debet converti per contrapositionem, et etiam utrum conversio per contrapositionem sit bona conversio.**

Et arguitur primo quod non:

5 1. Quia ista est universalis affirmativa: 'Omnis homo est unum'. Sed tamen non potest converti per contrapositionem. Ergo non omnis universalis affirmativa de inesse convertitur per contrapositionem. Consequentia patet. Sed antecedens probo: Est enim universalis affirmativa. Sed probo quod non convertitur per contrapositionem, quia tunc ex vero  
f.13rb 10 sequitur falsum. Probatio: 'Omnis || homo est unum. Ergo omne non unum est non homo'. Antecedens est verum et consequens falsum. Quod consequens sit falsum patet, quia aliquid non unum non est non homo, quia quod non est unum non est aliquid. Et si non est aliquid nec est homo nec non homo, quia omnis homo est aliquid, et etiam omnis non  
15 homo est aliquid. Ergo haec est vera: 'Aliquid non unum non est non homo'. Ergo sua contradictoria est falsa, scilicet: 'Omne non unum est non homo'. Et sic antecedens esset verum et consequens falsum.

2. Item secundo: Quia haec est universalis affirmativa: 'Omnis homo est Socrates'. Tamen non convertitur per contrapositionem, quia tunc in  
20 istam 'Non Socrates est non homo' vel in istam 'Omnis non Socrates est non homo'. Sed ista est impropria nec vera nec falsa, quia terminus dis-

---

256 Illa-concedo] dictum est supra una cum prima P. 257-258 Dixerunt-tamen] dicitur quod P. 260-261 Aliae-etc.] de sequentibus visum est supra(?) P.

7-8 Consequentia-sed!] om. P. 8 Est enim] quod sit P. affirmativa] de se apparet add. P. 12 non<sup>2</sup>] om. E. 17 non] unum add. et del. E.

258-259 Cf. PsScotus, APr I qu. 14, p. 115b.



cretus non potest infinitari. Ergo talis universalis non convertitur per contrapositionem.

3. Item: Aristoteles nullam fecit mentionem de illa conversione. Ergo non est bona. Consequentia patet, quia ita fuisset deminutus. 25

Oppositum patet per Boethium et Auctorem Summularum, qui ponunt istam conversionem, et etiam quod universalis affirmativa convertitur per contrapositionem.

Ad quaestionem ponuntur duae conclusiones. Prima est, quod in aliquibus terminis tales propositiones possunt converti propter informationem 30 iuvenum, scilicet ut videant quomodo propositiones diversimode possunt multiplicari. Et ista conclusio probatur per eorum auctoritates.

Secunda conclusio est, quod nulla talis conversio est consequentia formalis. Probatio: Omnis consequentia formalis debet tenere in omni materia modo consimili, terminis eodem modo supponentibus. Sed ista con- 35 sequentia non tenet in omni materia ubi termini eodem modo supponunt. Ergo. Maior patet, et minor probabitur. Secundo, quia aliquo casu possibili posito convertens esset vera et conversa falsa. Probatio: Quia haec est vera: 'Omne animal est aliquid vel ens', sed tamen haec est falsa: 'Omne non ens est non animal', quia sua contradictoria est vera, scilicet: 40 'Aliquod non ens non est non animal', quia hircocervus non est non animal, vel chimaera, quia non est nec etiam est ens. Ergo nec est animal nec non animal, cum non sit. Ergo aliquid non ens non est non animal. Sed hoc est oppositum consequentis. Ergo oppositum consequentis et antecedens stant simul. Ergo consequentia non est formalis. 45

Sed dicis: Ista consequentia non valet: 'Hircocervus non est non animal. Ergo aliquid non ens non est non animal', quia ista consequentia nec tenet per locum intrinsecum nec extrinsecum. Sed omnis consequentia vel tenet per locum extrinsecum vel intrinsecum vel per utrumque.

---

22 infinitari] *lect. dub.* E. 25 Consequentia-ita] aliter Aristoteles P. 30 converti] hac conversione *add.* P. 32 eorum auctoritates] auctoritates multorum qui non sunt negandi P. 34-35 materia modo'] modo E materia P. 38 falsa] ergo talis non est formalis *add.* P. 42 vel chimaera] *om.* P. etiam] *om.* P. est'] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 43 cum-sit] *om.* P.

24 Aristoteles, APr I,2.

26 Boethius, Syll. Cat. I, 807-808. – Pet. Hispanus, Tractatus I,15, p. 8,16-21.

33-45 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 12. – PsScotus, APr I qu. 15, p. 118b.

50 Unde locus intrinsecus est una maxima formata ex antecedente et consequente, et per illum locum tenent omnes consequentiae ab inferiori ad superius vel e converso, vel a specie ad genus etc. Sed extrinsecum est una propositio maxima, quae non formatur ex antecedente et consequente, sed est una alia regula generalis, per quam multae consequentiae te-

55 nent. Exemplum: ‘Socrates currit et Plato disputat. Ergo Socrates currit’ tenet per hoc medium: Copulativa semper infert eius quamlibet partem.

Ad propositum ergo: Ista consequentia: ‘Hircocervus non est non animal. Ergo aliquid non ens non est non animal’ per nullum tale medium tenet. Ergo talis consequentia non est bona, nec valet tota probatio.

60 Dicendum quod haec consequentia non est bona pro tanto, quia tenet f.13va per medium intrinsecum, scilicet ab inferiori || ad superius, sed quia ex opposito consequentis potest inferri oppositum antecedentis, vel quia oppositum consequentis numquam stat cum antecedente. Et sic probatio secundae conclusionis fuit bona.

65 Et istam probant rationes ad primam partem, sed auctoritates ad oppositum probant primam conclusionem.

### Quaestio 14

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio particularis negativa simpliciter categorica de inesse convertitur simpliciter et in terminis.**

Et arguitur primo quod sic:

1. Ista enim est bona conversio: ‘Quidam asinus non est lapis. Ergo 5 quidam lapis non est asinus’. Sed ista est particularis categorica de inesse. Ergo. Consequentia patet. Sed probo antecedens, quia oppositum consequentis infert oppositum antecedentis. Detur oppositum consequentis: ‘Omnis lapis est asinus’, infert istam ‘Quidam asinus est lapis’ per

---

50 maximal] propositio P. 51-52 et-etc.] ut patuit supra P. 52 extrinsecum] sc. medium. 54-55 est-tenent] multis applicabilis multis(!) consequentiis, ut patet in exemplis multis P. 54 generalis] *lect. dub. i.cor. E.* consequentiae] *s.l. E.* 56 per hoc] hoc per E. 58 non<sup>2</sup>] *om. E.* 59 nec-probatio] *om. P.* 60 Dicendum quod] unde E dicitur quod P. 61 ab-superius] a superiori ad inferius P. 62-63 vel-antecedente] cum quo numquam stat P. 1 Consequenter quaeritur] *om. P.* negativa] *om. P.* 5 categorica] negativa P. 6 Ergo] igitur convertitur simpliciter et in terminis P. 7 consequentis!] *cor. ex* antecedentis E. antecedentis] ergo consequentia est bona *add. P.*

conversionem per accidens. Sed ista repugnat primae, quia in materia remota numquam subcontrariae possunt esse simul verae nec falsae. Ergo 10 istae repugnant.

2. Item: 'Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo'. Ista est consequentia formalis et bona. Ergo etc. Probo antecedens, quia ex contradictorio consequentis infertur contradictorium antecedentis. Probatio, quia haec est bona consequentia: 'Quidam homo non 15 est animal. Ergo nullus homo est animal'. Probatio, quia oppositum consequentis repugnat antecedenti. Detur oppositum consequentis, scilicet: 'Quidam homo est animal'. Ista repugnat antecedenti, scilicet: 'Quidam homo non est animal', quia in naturali materia numquam subcontrariae sunt simul verae neque falsae. Sed probo iterum quod illa consequentia 20 sit bona, quia si non sequitur, detur oppositum, et fuit consequentia: 'Quidam homo non est animal. Ergo nullus homo est animal'. Modo detur oppositum: 'Quidam homo est animal', et non est maior ratio de uno quam de altero. Ergo sequitur quod: 'Omnis homo est animal'. Sed ista contradicit primo antecedenti. Ergo prima consequentia fuit bona. Sed 25 tunc convertitur illa, tunc sequitur: 'Nullum animal est homo'. Sed ad istam sequitur: 'Quoddam animal non est homo'. Ergo de primo ad ultimum sequitur: 'Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo' formali consequentia.

3. Item tertio: Et capitur idem exemplum, quia sequitur: 'Quidam 30 homo non est animal. Ergo quidam homo non est homo', quia a negatione superioris ad negationem inferioris est bona consequentia a parte praedicati. Et tenet per illam regulam, quod negatio praeposita termino communi habet ipsum confundere pro omnibus suppositis. Sed tunc ultra: 'Quidam homo non est homo. Ergo quoddam animal non est homo'. Et 35 tenet consequentia ab inferiori ad superius affirmative. Ergo de primo ad ultimum per regulam: 'Quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad an-

9 primae] per regulam Auctoris Summularum *add. P.* 10 esse] sub *add. et del. E.* 12 Item] secundo arguitur sic *P.* 13-14 consequentia-antecedens] formalis, ergo est bona conversio, quod sit formalis probatur sic *P.* 15 non] *add. s.l. E<sup>3</sup>.* 16-18 Ergo-animal] *add. i.mg. E<sup>2</sup>.* 19 non] *om. E.* 19-20 numquam-falsae] est per regulam dictam *P.* 20 iterum] *vel* item *E* item *P.* 23 ratio] *lect. dub. i.cor. E.* 25 primo] primae *E.* fuit] sit *E.* bona] ergo ista consequentia est bona quae dicta est(?), quidam homo non est animal, ergo nullus *add. P.* 27 non] *om. E.* homo] ab universali ad particularem *add. P.* 28 Ergo] *om. E.* 29 formali consequentia] *om. P.*

tecedens' sequitur: 'Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo'.

- 40 Sed ad istud argumentum aliqui respondent, quod ista non est bona consequentia, primo quia antecedens implicat contradictionem. Et deberet tenere per istud medium: 'Homo est animal'. Sed istud medium tollitur in antecedente, cum dicitur: 'Quidam homo non est animal'. Secundo quia deberet tenere per regulam: A superiori ad inferius est bona consequentia. Sed illud medium tollitur in antecedente, cum dicitur: 'Quidam homo non est animal', quia sequitur bona consequentia: 'Hoc nomen  
f.13vb animal est superius || ad hoc nomen homo. Ergo omnis homo est animal'. Et tenet per illam regulam, quod superius praedicatur de inferiori universaliter affirmative. Modo istud totum tollitur in antecedente, cum dicitur:  
50 'Quidam homo non est animal'.

Sed ista responsio non valet. Primo, quando dicitur: »Antecedens implicat contradictionem«, de illo non curo, quia bona est consequentia: 'Asinus volat. Ergo habet alas'. Etiam: 'Nullum ens est. Ergo nullus deus est'. Similiter quando dicitur quod ibi tollitur medium, per quod debet tenere, contra probo quod non, quia sequitur: 'Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo'. Probatio, si enim non sequitur, detur oppositum, scilicet: 'Omne animal est homo', et ad istam sequitur: 'Omnis homo est homo', a superiori distributo ad inferius distributum affirmative. Sed tunc ultra: 'Omnis homo est homo. Ergo omnis  
55 homo est animal', ab inferiori ad superius affirmative. Sed ista contradicit primae. Et in ista affirmativa non tollitur medium superioris ad inferius. Ergo nec in negativa, quae est sua contradictoria. Sed illa negativa fuit primum antecedens. Ergo in illo non tollitur, quin consequentia fuit bona. Nec etiam valet quando dicit: »Hoc nomen 'animal' est superius ad  
60 nomen 'homo'. Ergo omnis homo est animal«, quia si esset bona consequentia, teneret in omni materia. Sed non tenet in ista 'Hoc nomen 'flos' est superius ad nomen 'rosa'. Ergo omnis rosa est flos', quia pon-

---

**39** homo] formali consequentia *add. P.* **40-41** quod-primo] sic, et fuit statim dictum quod ista(?) non(?) valet, quidam homo non est animal, ergo quidam homo non est homo, primo consequentia non valet *P.* **44** deberet] *om. E* debet *add. s.l. E<sup>2</sup>.* **54** est] et utraque(?) consequentia est bona, et antecedens et consequens sunt impossibilia, et ideo quoad hoc non valet *add. P.* **57** homo] ista est affirmativa *add. P.* **58** distributo] *om. P.* **58-59** distributum affirmative] *om. P.* **60** ab-affirmative] *om. P.* **61-62** primae-contradictoria] *add. i.mg.sup. E<sup>2</sup>.* **65-66** Ergo-nomen] *add. i.mg.inf. E<sup>2</sup>.*

tur quod nulla rosa sit modo, tunc antecedens est verum et consequens falsum. Et sic responsio non valet, et per consequens stat primum argumentum.

70

Aliter respondent aliqui, et concedunt quod ibi est consequentia formalis: 'Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo'. Sed dicunt quod illa consequentia formalis non tenet in omni materia, sed solum ubi superius negatur de suo inferiori. Sed istud non valet, quia omnis consequentia formalis tenet in omni materia, dummodo fiat 75 consimilis modus arguendi in una sicut in alia, quia formalis consequentia dicitur ratione formae et ratione complexionum propositionum ad invicem. Et ideo ubicumque est similis complexio, si in una materia non valet consequentia, tunc non est formalis.

Item aliquis obligatus ad sustinendum istam propositionem in arte ob- 80 ligatoria haberet concedere antecedens et negare consequentiam. Sed in arte obligatoria numquam consequentia formalis est neganda. Et sic stat adhuc primum argumentum.

4. Item: Idem est iudicium de particulari negativa, indefinita et singulari. Sed singularis bene convertitur, ut: 'Socrates non est Plato. Ergo 85 Plato non est Socrates'. Sed probatur quod idem est iudicium, quia capitur ista particularis: 'Quoddam animal non est homo', oportet quod verificatur pro aliquo sicut: 'Ergo hoc animal'. Tunc arguitur sic: 'Hoc animal non est homo. Ergo nullus homo est hoc animal. Sed hoc animal est aliquod animal. Ergo nullus homo est aliquod animal'. Sed ista infert is- 90 tam 'Quidam homo non est animal'. Ergo de primo ad ultimum prima consequentia fuit bona. Et sic particularis negativa convertitur simpliciter.

---

68 modo] in natura, sicut de facto(?) forte est verum P. 69 per-stat] restat P. 71 Aliter-concedunt] sed respondetur aliter ad illud argumentum et posse dici(?) negant(?), concedunt aliqui P. 77 formae-complexionum] primae(?) tudinis(?)(= habitudinis ?) P. propositionum] et terminorum add. P. invicem] et non ratione alicuius alterius add. P. 78 est-complexio] haec erit quocumque casu possibili posito P. in] s.l. E vel E<sup>2</sup> om. P. 79 formalis] et ideo in consimili materia consequentia non valet, et(?) si converteretur consequens, ex veris sequeretur falsum add. P. 82 neganda] ergo haec non est formalis, et ideo illa responsio non valet add. P. 84 Item] sed(?) tunc ultra quia P. 85 ut] ergo et particularis et indefinita simpliciter convertentur, quia haec est bona conversio P. 88 sic] add.i.img. E<sup>2</sup>. 92 simpliciter] in particularem negativam, ergo P.

84-85 Cf. Pet. Hispanus, Tractatus I,15, p. 8,24 (in app.).

Oppositum patet per Aristotelem, qui dicit quod non convertitur, quia  
95 tunc ex vero sequitur falsum.

Ad quaestionem dico quod particularis negativa de inesse non conver-  
titur simpliciter et in terminis. Probatio, quia si esset bona, ex vero sequi-  
tur falsum. Consequentia patet, quia capitur istud antecedens: ‘Quod-  
f.14ra dam animal non est homo’, || si converteretur in istam ‘Quidam homo  
100 non est animal’, tunc ex vero sequitur falsum. Item supponendo quod  
omnis conversio sit consequentia formalis, ita quod conversio est forma-  
lis consequentia unius propositionis ex altera, quarum subiectum unius  
est simile praedicato alterius et e contra, et quod talis consequentia tenet  
qualitercumque termini significant, tunc arguitur sic: Ubi non est bona  
105 consequentia duarum propositionum, quarum subiectum unius est simile  
praedicato alterius et e converso, non est formalis consequentia. Sed sic  
est ubi particularis negativa convertitur. Ergo etc.

Sciendum tamen quia dicitur quod conversio est formalis consequen-  
tia, quod secundum diversos diversimode describitur formalis consequen-  
110 tia. Quidam dicunt quod formalis consequentia est talis, quae tenet  
gratia formae complexionis terminorum, ita quod ubicumque erit consi-  
milis complexio terminorum, qualitercumque illi termini significant,  
semper eodem modo, est consequentia bona. Et ideo si casu possibili po-  
sito in aliquibus terminis totaliter sic dispositis antecedens esset verum et  
115 consequens falsum, tunc non esset bona consequentia formalis. Et tunc  
ipsi dicerent, quod illa vocatur consequentia materialis, quae solum tene-  
ret propter significata terminorum et non propter complexionem ipsorum  
ad invicem. Sed breviter omnis consequentia bona formalis est, ut est di-  
ctum prius.

120 Alii ergo describunt sic: Consequentia formalis est quando antecedens

---

94 Oppositum] omnium istorum *add. P.* 96 Ad-dico] primo ponitur conclusio **P.** 97 Pro-  
batio-bona] et probatur sic, probat Aristoteles in littera, aliter(?) arguitur **P.** 98 Quoddam  
quiddam(?) *i.cor: E.* 100 Item supponendo] confirmatur aliter sic, et supponitur **P.** 101  
omnis] *lect. dub. i.cor: E.* 103 simile] consimile **P etiam in sequ.** 106 formalis consequen-  
tia] bona conversio **P.** 107 ubi] in proposito quando **P.** 117 ipsorum] propositionum  
**E.** 118 Sed breviter] verum quod supra dictum est quod **P.** 118-119 ut-prius] *om. P.*

94-95 Aristoteles, APr I.2, 25a 12-13; 22-25.

119 Qu. 9, 164sq.

120sq. Cf. qu. 9, 137sq; 170sq. – Nicolaus de Ultricuria, Epist. ad Aegidium 5; Epist. 2  
ad Bernardum 9:15.

significat significatum consequentis, et quod impossibile sit quod oppositum consequentis staret cum antecedente sine nova impositione terminorum. Et tunc dicerent, quod non oportet ad consequentiam formalem plus habere, cum sine dubio secundum dicta antiquorum logicorum ipsi vocant consequentiam formalem, quando antecedens includit in se con- 125 sequens, et quod in omni materia, qualitercumque significant termini, tenet talis consequentia, quia hoc vocant formam consequentiae.

Et secundum hoc oportet respondere diversimode ad rationes in oppositum:

2. Ad primam ergo secundum istam viam ultimam: Quando dicitur: 130 »Quidam homo non est animal. Ergo«, negatur consequentia. Ad probationem: »Sequitur: 'Quidam homo non est animal. Ergo nullus homo est animal'«, negatur secundum ipsos, nec est consequentia formalis secundum eos, quia consequens significat plus quam antecedens. Secundo quia non tenet in omnibus terminis consimiliter dispositis; non enim 135 sequitur: 'Quoddam animal non est homo. Ergo nullum animal est homo'. Tertio quia oppositum contradictorium consequentis non infert oppositum antecedentis. Detur oppositum consequentis: 'Nullus homo est animal', scilicet: 'Quidam homo est animal'. Modo ista non contradicit primo antecedenti. Sed dicis quod est bona, quia oppositum consequen- 140 tis non potest esse verum cum antecedente. Dico quod haec regula non sufficit ad consequentiam formalem, quia sic haec consequentia esset formalis: 'Socrates currit. Ergo caelum movetur', vel haec 'Socrates currit. Ergo deus est'. Sed ista est negata prius esse consequentiam formalem. Ergo non valet. 145

3. Ad secundam: »Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo«. Nego consequentiam. Ad probationem: »Sequitur:

---

124 secundum] si velimus(?) respicere P. 126 materia] modo(?) E. 130 Ad-ergo] quia primo P *re vera ad arg. sec., cf. ad lin. 146.* Quando dicitur] dicitur ad primam rationem, sequitur P. 131 Ergo] quoddam animal non est homo *add. P.* 133-134 negatur-eos] dicitur quod non est formalis, primo P. 134 quia consequens] consequens quia(*s.l.*) primo, *signis additis deinde invertit E.* 136 animal<sup>2</sup>] non *add. E.* 138 oppositum] contradictorium P. 143 movetur] Socrates *add. et del. E.* haec-currit] *om. P.* 145 Ergo non] igitur formalis non est nec P. 146 secundam] *re vera ad arg. tertium, cf. ad lin. 130.*

124-125 Cf. e.g. Pet. Abaelardus, *Dialectica* III,1, p. 283,39-285.2. – Boethius de Dacia, *Top. II* qu. 6,32-33. – Gualt. Burley, *Pur. log.* p. 61,7; *Cons.* § 70.

144-145 Qu. 9,170-174.

‘Quidam homo non est animal. Ergo quidam homo non est homo«. Concedo. Et ad probationes contra hoc, quia in antecedente tollitur medium  
 150 per quod debet tenere talis consequentia, quia debet tenere per istam: A  
 f.14rb superiori || negato ad inferius negatum est bona consequentia, sed haec  
 regula tollitur ibi, quia bene sequitur: ‘Quidam homo non est animal.  
 Ergo animal non est superius ad hominem’, quia ex opposito consequen-  
 tis infertur oppositum antecedentis. Detur oppositum consequentis, hoc  
 155 est superius ad illud ‘Ergo omnis homo est animal’. Ista consequentia  
 non valet, non enim sequitur: ‘Hoc nomen »animal« est superius ad hoc  
 nomen »homo«. Ergo omnis homo est animal’; sicut nec sequitur: ‘Ani-  
 mal est superius ad hominem. Ergo omnis homo est animal’, quia in si-  
 mili modo arguendi antecedens esset verum et consequens falsum, sicut  
 160 hic: ‘Hoc nomen »flos« est superius ad hoc nomen »rosa«. Ergo omnis  
 rosa est flos’. Consequentia non valet, quia ponatur quod nulla rosa sit in  
 rerum natura, cum multi alii florum sint, tunc antecedens esset verum et  
 consequens falsum. Sed dicis: Superius praedicatur de inferiori universa-  
 liter affirmative. Dico non est intellegendum de omni superiori et inferi-  
 165 ori, sed de tali superiori quod est superius per se et quod praedicatur de  
 suo inferiori per se in propositione necessaria, sicut si haec esset neces-  
 saria: ‘Homo est animal’, tunc haec esset vera: ‘Omnis homo est animal’.  
 Sic ergo stat: ‘Quidam homo non est animal. Ergo quidam homo non est  
 homo’. Sed tunc ultra: ‘Quidam homo non est homo. Ergo quoddam ani-  
 170 mal non est homo’. Hic dicerent quod haec consequentia non est forma-  
 lis, quia non tenet in omni materia, quia non sequitur: ‘Quaedam rosa  
 non est substantia. Ergo quaedam flos non est substantia’, quia casu po-  
 sito antecedens esset verum et consequens falsum. Et sic dicunt quod tota  
 illa ratio non concludit.  
 175 Sed aliter respondetur secundum opinionem primam, et dicerent quod  
 consequentia esset formalis, quia oppositum consequentis numquam stat  
 cum antecedente, et ideo quando negas: ‘Quidam homo non est homo.

148 animal | quod *add. et del.* E. 149 Et-quia | et quando arguitur quod P. 150 tenere | teneri E. 151 negato | *cor. e* negative(?) E. negatum | *om.* P. 155-156 Ista-valet | *om.* P. 161 Consequentia-valet | *om.* P. 162 cum | sicut forte multae(?) ...rum (*nomen floris, ut credo*) et P. sint | *lect. dub.* E sunt P. 168-169 quidam<sup>2</sup>-homo<sup>1</sup> | adhuc consequentia prius dicta bona P. 170 Hic dicerent | diceretur P. 171 materia | ab inferiori ad superius *add.* P. 172 quaedam | *sic EP.* casu | aliquo casu possibili P. 175 Sed-respondetur | verum est quod P. opinionem | descriptionem P. et | alii bene P. 176-177 oppositum-antecedente | ex contradictorio consequentis interimitur antecedens cum quo non potest stare P.



Ergo quoddam animal non est homo', dicunt quod male negas, nec exemplum tuum valet. Unde bene concedunt quod non semper ab inferiori ad superius respectu cuiuslibet praedicati valet consequentia. Et ideo 180 concedunt: 'Quaedam rosa non est substantia. Ergo quaedam flos non est substantia', scilicet quod consequentia non valet. Sed quando praedicatum est consimile subiecto in antecedente, tunc semper ab inferiori ad superius valet consequentia sive affirmative sive negative, quia impossibile est quod oppositum consequentis stat cum antecedente. Et ideo conce- 185 dunt: 'Quidam homo non est homo. Ergo quoddam animal non est homo'. Sed prima opinio est magis secundum intentionem Aristotelis et aliorum.

3. Ad tertiam: »Quidam homo non est animal. Ergo quoddam animal non est homo«. Negatur consequentia. Et dicis: »Ex opposito consequen- 190 tis« etc. Negatur quod infertur formali consequentia. Detur oppositum consequentis, scilicet: 'Omne animal est homo', tunc ultra: Sequitur: 'Omne animal est homo. Ergo omnis homo est homo'. Istam consequentiam ipsi negant esse formalem, quia non tenet in similibus terminis, non enim sequitur: 'Omnis flos est substantia. Ergo omnis rosa est substan- 195 tia'. Modo hoc antecedens est verum casu posito et consequens falsum. Sed dicis: Tunc nulla consequentia est formalis, quia ex quo a superiori distributo ad inferius distributum non valet consequentia, ergo nulla est formalis. Dico quod immo, quia illa est formalis, quando impossibile || f.14va est quod sic erit sicut significatur per antecedens, quin sic erit sicut signi- 200 ficatur per consequens, et antecedens significat significatum consequentis. Et hoc est verum, qualitercumque termini significant et etiam imponentur ad significandum, dummodo sumetur eadem forma arguendi. Et sic haec est formalis: 'Aliquod B est A. Ergo aliquod A est B'. Unde numquam in aliquibus terminis mundi antecedens posset esse verum, quin 205

---

179 concedunt] concederent P. 181 concedunt] bene concederent quod haec non valet P. quaedam?] sic EP. 182 scilicet-valet] om. P. 185 oppositum] talis add. P. 187 Sed-est] verum est quod alia erit(?) P. intentionem] om. E opinionem P. aliorum] lect. dub. EP et illa posset teneri add. P. 189 tertiam] re vera ad lin. 71sq. 190 opposito] contradictorio P. 191 etc.] infertur contradictorium antecedentis P. 192 scilicet] consequens est istud. quoddam animal non est homo, suum contradictorium est P. 193-194 Istam-formalem] negatur haec consequentia secundum istos P. 196 casu] aliquo casu possibili P. 198 distributo] definito(?) E. 198-199 ergo-formalis] om. P. 199 quod] gem. E. 200 antecedens] sic primo, deinde cor. in consequens E. 202 etiam] qualitercumque termini P. 203 dummodo sumetur] si semper servatur P. 205-206 quin-verum] sine consequente P.

consequens esset verum. Et sic omnis consequentia syllogistica est formalis. Sed dicis: Ergo debet concedi, quod a superiori distributo ad inferius distributum est formalis consequentia. Dico quod illa indefinita debet concedi, quia illa verificatur pro propositionibus negativis, sed ipsa  
 210 universalis non est concedenda, quia non tenet in affirmativis. Sed dicis: Auctor Summularum dicit quod tenet affirmative et negative. Dico quod loci sui dialectici sunt probabiles, sicut testatur Boethius in Topicis, et ideo hoc est probabile, quod talis consequentia sit bona.

4. Ad aliam: »Idem est iudicium de« etc. Hoc est verum ad veritatem  
 215 propositionis affirmativae, quia ad hoc quod particularis affirmativa sit vera, requiritur quod aliqua singularis esset vera, si formaretur; et e contra ad hoc quod singularis affirmativa sit vera, requiritur quod particularis vel indefinita esset vera, si formaretur; ut si haec esset vera: 'Socrates currit', ista esset vera: 'Homo' vel: 'Quidam homo currit'. Et dicitur notabiliter affirmativa, quia de negativa non habet veritatem, quia aliqua  
 220 posset esse particularis negativa vera cuius nulla singularis esset vera, quia nullam singularem habet, sicut ista 'Quidam hircocervus non est homo'. Sed tamen quantum ad conversionem de istis est magna differentia, quia semper singularis, sive affirmativa sive negativa, convertitur  
 225 simpliciter. Et tamen aliquando convertitur in universalem, sicut: 'Socrates non est lapis. Ergo nullus lapis est Socrates', aliquando in particularem vel indefinitam, sicut: 'Socrates est homo. Ergo homo est Socrates', et aliquando in singularem, sicut: 'Socrates non est Plato' etc. Sed particularis et indefinita non sic convertuntur, et ideo non est idem iudicium  
 230 quantum ad conversionem.

I. Ad illam quae dicit: »Quidam asinus non est lapis. Ergo«. Negatur

---

207 Ergo] nonne P. 209 pro] s.l. E. 209-210 sed-tenet] quia in illis semper est verum, non autem in affirmativis, sed si accipiatur universalis non est concedenda, quia non P. 211 negative] destructive P. 212 sui] istius auctoris P. 212-213 et-bona] modo multis est probabile, et apparet quod talis est formalis, non tamen tenet in omni materia P. 214 aliam] quartam P. 217-218 ad hoc-esset<sup>2</sup>] sicut patet, si ista est P. 219 Homo<sup>1</sup>-Quidam] aliquis P. 219-220 Et-veritatem] non tamen est verum de negativa P. 225-226 sicut-Socrates] nullus homo est Socrates, ergo etc. P. 228-230 sicut-conversionem] sed non sic de particulari P. 229 convertuntur] convertitur *ut vid.* E. 231 Ad-Ergo] sed restat adhuc primam solvere et P.

208-210 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 12.

211 Pet. Hispanus, Tractatus V, 15, p. 64-65.

212 Boethius, Diff. Top. I, 1182B-C; II, 1195B.

214-230 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 12.

consequentia. Detur oppositum consequentis: 'Omnis lapis est asinus', bene sequitur: 'Quidam asinus est lapis'. Sed ista non stat cum prima, quia in materia remota non possunt etc. Dico quod hoc non sufficit ad consequentiam formalem, sed etiam quod isto modo fieret in omni mate- 235 ria. Et etiam posset imaginari quod antecedens esset verum cum opposito consequentis, licet numquam forte contingat, sicut potest imaginari: 'Quidam homo est deus' et: 'Quidam homo non est deus'. Ergo etc.

### Quaestio 15

Consequenter quaeritur, **utrum signum universale distributivum additum termino communi distribuat ipsum pro omnibus suis suppositis.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia si sic, sequitur quod omnis propositio universalis affirmativa esset falsa. Sed consequens est falsum. Ergo etc. Sed probatur consequen- 5 tia: Capimus istam propositionem universalem || affirmativam mentalem: f.14vb 'Omnis homo est animal', et sit in mente Socratis; tunc vel subiectum praecise supponit pro praesentibus vel praecise pro praeteritis vel pro futuris vel pro omnibus simul. Sed quocumque istorum modorum subiectum supponat, semper talis propositio erit falsa, si subiectum distribui- 10 tur pro omnibus suppositis. Probatio huius: Primo si distribuitur pro praeteritis, quia praeteritus homo iam corruptus est et non est homo. Eodem modo, si subiectum distribuitur pro futuris, esset propositio falsa, quia futurus homo nondum generatus est, et per consequens nondum est animal. Nec etiam subiectum distribuitur pro praesentibus solum, quia ponitur ita quod haec propositio mentalis: 'Omnis homo est animal' duret in mente Socratis usque cras, et quod hodie Plato corrumpitur. Tunc argui-

234 etc.] simul esse verae nec falsae P. 235 quod-materia] *add. i.mg., in versu del.:* forte(?) contingat sicut patet E<sup>2</sup>. isto-fieret] hoc posset fieri P. 236 Et-possset] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 236-238 antecedens-etc.] oppositum consequentis simul esset cum antecedente dato quod numquam sit ita, et ita non est formalis P. 237 licet] *i.cor.* E vel E<sup>2</sup>.

1 utrum] *gem.* E. distributivum] affirmativum *add.* P. 2 pro-suppositis] *om.* P. 4 sic-quod] signum universale distributivum distribueret pro omnibus suis suppositis, tunc P. 5 Sed<sup>1</sup>-Sed<sup>2</sup>] *om.* P. 7 Socratis] Socrates currit E. 11 Probatio-Primo] quod autem sit falsa propositio P. si] *add. s.l.* E<sup>2</sup> 13 modo] esset fallacia *add.* P. esset-falsa] *om.* P. 14-15 animal] vel E. 15 etiam] *add. s.l.* E<sup>2</sup> *om.* P.

tur sic: Hodie hoc subiectum 'homo' supponit pro omnibus hominibus. Ergo hodie supponit pro Platone, et etiam cras supponet pro Platone, quia  
 20 vox non cadet a suo significato. Ergo multo minus conceptus. Ergo cras hoc subiectum 'homo' supponet pro Platone. Et per consequens haec propositio erit cras vera: 'Plato est animal' qui tum erit corruptus. Quod est impossibile. Et eadem ratione arguitur de quocumque homine. Et per consequens sequitur quod in ista propositione: 'Omnis homo est animal'  
 25 subiectum non praecise distribuitur pro praesentibus. Quod est intentum.

2. Item secundo: Si sic, tunc hoc esset verum tam de praedicato quam de subiecto, et tunc haec consequentia esset bona: 'Socrates est Socrates, Plato est Plato, et sic de singulis. Ergo omnis homo est omnis homo', quod est falsum. Ergo et antecedens. Falsitas consequentis probatur, quia  
 30 hic syllogismus est bonus: 'Omnis homo est omnis homo. Socrates est homo. Ergo Socrates est omnis homo'. Sed conclusio est falsa. Ergo illud ex quo sequitur.

3. Item tertio: Aliqua est propositio universalis, cuius subiectum nulla supposita habet. Ergo in tali propositione universali signum distributi-  
 35 vum non distribuet subiectum pro omnibus suis suppositis. Consequentia nota est, quia numquam subiectum distribueretur pro suppositis, nisi haberet supposita. Sed antecedens patet, quia in ista propositione: 'Omnis deus est' subiectum non habet plura supposita, nec etiam in ista 'Omnis phoenix est', 'Omnis mundus est' vel 'luna'. Ergo etc.

40 Opositum est de intentione Aristotelis in conversionibus, quia universalis negativa de inesse convertitur simpliciter, et universalis affirmativa per accidens, et particularis negativa non convertitur. Ex isto probatur: Si signum universale additum termino communi non distribueret ipsum pro omnibus suppositis, sequitur quod haec conversio non esset  
 45 bona: 'Nullus homo est albus. Ergo nullum album est homo'. Quia si dicis, quod hic terminus 'album' distribuitur pro aliquibus suppositis et pro aliquibus non, ponitur ergo quod solum distribuitur pro cygnis, et ponitur

---

22-23 qui-impossibile] igitur etc. P. 22 qui] *lect. dub.* E. tum] *vel* tamen E. 25 Quod-intentum] *om.* P. 26 Item-sic] secundo(?) arguitur ad principale sic, si signum distributivum distribueret terminum communem pro omnibus suis suppositis P. 28 omnis<sup>2</sup>] *lect. dub. i.cor. E i.cor.* P. 29 antecedens] ex quo sequitur *add.* P. 30 bonus] in tertio modo primae figurae *add.* P. 31-32 illud-sequitur] maior P. 35 suis] *lect. dub. s.l.* E. 36-37 nota-supposita] de se est clarum, ex quo illa non habet, pro illis non distribuitur P. 38-39 nec-etc.] similiter, omnis sol, et(?) similitum P.

cum hoc quod multi homines sint || albi. Hoc casu posito hoc antecedens **f.15<sup>ra</sup>** est verum: ‘Nullus homo est albus’, quia aequivaleret isti in significando: ‘Nullus homo est cygnus’. Tunc  $\dagger$ ista esset falsa: ‘Nullum album est 50 homo’ $\dagger$ , et sic universalis negativa non converteretur, quia ex veris sequeretur falsum. Et eodem modo posset argui de conversione per accidens.

Sciendum quid sit signum, et quot modis dicitur. Secundo quid sit suppositum. Signum in proposito universale vel particulare est quoddam syncategorema, quod nullam rem significat, sed tamen ipsum additum ter- 55 mino communi facit ipsum supponere pro omnibus suppositis, et facit supponere pro omnibus significatis. Sicut cifra nihil de se significat, sed tamen addita aliis numeris facit eos significare. Et sic est in proposito, quod signum nullam rem significat, sed tamen additum termino communi facit eum stare pro tot suppositis. 60

Secundo sciendum quod aliquod vocatur signum universale affirmativum et aliud negativum. Signum universale affirmativum est quod additum ad subiectum sine alio syncategoremate reddit propositionem universalem affirmativam. Signum autem negativum universale facit propositionem negativam. Tamen advertendum pro una regula quod in quacumque propositione signum universale, sive affirmativa sive negativa, signum erit altera pars extremi, scilicet subiecti vel praedicati, numquam talis propositio erit universalis propter illud signum. Exemplum: ‘Video omnem hominem’, quia haec est mere singularis; exemplum secundi: ‘Omnem hominem videns est asinus’ vel: ‘Videns omnem hominem est 70 asinus’, quia propositio est mere indefinita.

Item sciendum quod tale signum universale aliquando distribuit vel potest distribuere pro omnibus rebus indifferenter, sicut ‘omnis, nullus,

---

**50** homo-cygnus] cygnus est albus **E.** Tunc] et tamen **P.** **51-52** universalis-falsum] non(? *i.cor.*) fieret talis conversio **P.** **53** Sciendum] pro evidentia huius sciendum, primo sciendum **P.** quot] quod **E.** **56** supponere] et distribui *add. P.* et] *add. s.l.* **E**<sup>2</sup>. **56-57** facit-omnibus] *om. P.* **57** Sicut] in algorismo *add. P.* nihil-sed] est quaedam figura quae nullum numerum repraesentat **P.** **58** aliis numeris] ad aliam figuram **P.** eos] eam **P.** significare] se decies vel aliter sicut patet *add. P.* **59-60** tamen-suppositis] facit terminum communem stare pro tot vel pro tot **P.** **61** aliquod] aliquid **P.** **67** extremi scilicet] *om. P.* **69** singularis] non est(?) illo signo *add. P.* **70-71** vel-indefinita] *om. P.* **73-74** nullus quilibet] hoc signum quodlibet(?) **P.**

**54-71** Cf. Gu. Ockham, SL II,4, 29-35.

**72-76** Cf. Gu. Ockham, SL II,4, 3-20.

quilibet'. Aliquando distribuit praecise pro discretis vel pro quantitate discreta, sicut 'quodcumque'. Aliquando pro qualitatibus praecise, sicut 'qualelibet'. Aliquando etiam non distribuit pro omnibus, sed praecise pro duobus tantum, sicut 'neuter' et 'uterque'.

Item sciendum quod talia distributiva aliquando requirunt distribuibilia in eodem casu, et aliquando in diversis. Exemplum primi sicut: 'Omnis homo currit'; exemplum secundi ut: 'Neuter istorum currit' vel 'uterque'. Aliquando etiam tale distributivum potest addi indifferenter substantivo in eodem casu vel in alio, sicut 'quilibet', ut: 'Quilibet homo currit' vel: 'Quilibet hominum currit'; nec est aliqua causa nisi usus utentium grammaticorum.

Item sciendum quod aliter capitur hoc nomen 'suppositum' a grammatico et logico, quia 'suppositum' apud grammaticum tantum significat sicut 'subiectum' apud logicum. Et in hoc concordant omnes grammatici dicentes quod in omni constructione congrua et perfecta requiritur suppositum et appositum. || Et sic capitur 'suppositum' in modis significandi, ubi dicitur quod omnis casus potest reddere verbo suppositum, licet non cuilibet verbo. Aliter capitur a logico, et hoc dupliciter: Primo idem est quod inferius vel singulare. Secundo idem est quod significatum per tale inferius. Quod sic autem utuntur logici patet, quia dicitur: Signum universale distribuit terminum communem pro omnibus suppositis, hoc est verificatur pro omnibus suis significatis. Et ita capitur 'suppositum' pro significato. Aliter capitur 'suppositum' pro singulari, quando dicitur quod universale praedicatur de suis suppositis, ibi capitur pro termino discreto.

Ad quaestionem dico quod omne signum universale distributivum ad-

---

76 qualelibet] qualibet E. 79 sicut] hoc signum omnis *add.* P. 83-84 nec-grammaticorum] et tunc puto quod nullus sciret reddere(?) causam naturalem(?) nisi quia grammatici voluerunt sic uti et sic utebantur P. 83 nisi] *vel* nihil E. 85 Item-quod] secundo advertendum quid sit suppositum, unde P. 87 subiectum] *cor. s.l. e* suppositum E. 89-90 sic dicitur] hoc modo assumit auctor modorum significandi quando dicit P. 90-91 licet-verbo] praeter vocativum hño(?) aliquando(?) P. 93 quia dicitur] cum solemus dicere quod P. 95-96 Et-significato] *om.* P. 96 capitur] accipitur P. 97 suis] suo supposito vel P. capitur] accipitur P. 99 Ad] tunc his visis ad P.

78-84 Cf. Gu. Ockham, SL II,4, 36-44.

86-90 Cf. Thomas de Erfordia, Modi Significandi c. XLVIII-XLIX. – Martinus de Dacia, Modi Significandi c. LXIV, p. 103,11-17.

ditum termino communi denotat ipsum supponere pro omnibus suis sup- 100  
 positis, si plura supposita habet, quia ubicumque est dici de omni vel dici  
 de nullo, ibi terminus communis distribuitur vel denotatur distribui pro  
 omnibus suppositis. Sed in quacumque propositione ponitur signum uni-  
 versale ad subiectum, est dici de omni vel de nullo. Ergo in quacumque  
 tali subiectum distribuitur pro omnibus suppositis. 105

Item secundo patet per experientiam, quia quilibet experitur, quod aliter  
 significat haec propositio: 'Omnis homo currit' quam haec 'Quidam  
 homo currit', quia in prima denotatur, quod nullus est homo, quin currat,  
 sed in secunda non. Sed hoc non est nisi propter signum universale. Ergo  
 etc. 110

Sciendum tamen quod licet signum universale distribuit terminum  
 communem pro omnibus suppositis, tamen si est signum universale affir-  
 mativum, tunc solum terminus immediate sequens distribuitur pro omni-  
 bus suppositis. Et ex hoc datur talis regula: In omni propositione univer-  
 sali affirmativa subiectum denotatur distribui pro omnibus suppositis et 115  
 praedicatum non, nisi aliquod syncategorema interponitur inter subie-  
 ctum et praedicatum. Secunda regula est quod in omni propositione uni-  
 versali negativa tam subiectum quam praedicatum denotatur distribui pro  
 omnibus suis suppositis, nisi etiam aliquod syncategorema impediatur. Et  
 ex istis regulis sequuntur duae aliae. Prima est quod in omni propositione 120  
 universali affirmativa subiectum supponit confuse distributive mobili-  
 ter, et praedicatum confuse tantum. Secunda regula est quod in omni pro-  
 positione universali negativa tam subiectum quam praedicatum supponit  
 confuse et distributive. Sed istae suppositiones alibi habent locum.

1. Ad primam: »Sequitur quod omnis« etc. Nego consequentiam. Ad 125  
 probationem: Concedo casum totum esse possibilem. »Tunc vel in ista

---

100-101 suppositis] et distribuit ipsum *add.* P. 105 suppositis] vel denotatur distribui *add.*  
 P. 108 nullus-currat] quilibet est homo in mundo currat et quod nihil sit homo nisi illud  
 currat P. 109 Sed<sup>2</sup>-nisi] et haec diversitas est P. 114 datur-regula] potestis capere unam  
 regulam talem quod P. 116 inter] *add. i.mg. E<sup>2</sup>.* 116-117 inter-paedicatum] subiecto et  
 paedicato P. 119 etiam] *om.* P. 124 Sed-locum] *om.* P. 125 Ad primam] his visis ad  
 rationes P. Sequitur-omnis] si signum universale distributivum (*cf. adn. ad lin. 4*) P.  
 125-127 Nego-etc.] *add. i.mg.inf. E<sup>2</sup>.* 126 probationem] capiatu ista, omnis homo est  
 animal, in mente Socratis *add.* P.

propositione subiectum supponit praecise pro praesentibus« etc. Dico quod subiectum praecise supponit pro praesentibus et etiam distribuitur pro praesentibus. Ad probationem: »Ponitur quod« etc. Concedo casum  
 130 et etiam quod Plato corrumpitur. Tunc dicis: »Hodie subiectum 'homo' distribuitur pro Platone«. Concedo. Et dicis: »Cras eodem modo debet distribuere«. Dico quod cras solum debet distribuere pro praesentibus tunc et numquam pro Platone. Et dicis: »Vox non cadet a significato«. Secundum quod verba sonant propositio est vera, quia vox non cadit, sed  
 135 tamen ad intellectum ipsorum hoc dicentium: »Vox non cadit« etc., numquam voluerunt, quin aliqua vox nunc significans aliquam rem, ut puta  
 f.15va Plato, cras || nullam significat, et per consequens pro nulla re supponet in propositione affirmativa de inesse. Tamen sciendum ex quo vox significat, aliquando significat rem et aliquando non, ideo hoc verbum 'signifi-  
 140 care' capitur dupliciter: Uno modo vox dicitur significare aliquam rem, quia de pronomine demonstrante illam rem vox verificatur vel per verbum de praeterito vel futuro vel de praesenti vel possibili. Et sic haec vox 'Antichristus' significat, quia de pronomine demonstrante Antichristum verificatur ista vox 'Antichristus' vel per verbum de praeterito etc. Sic  
 145 capiendo 'significare' numquam vox desinit significare nec cadit a significato. Aliter capitur 'significare' quod vox significat aliquam rem, quia de pronomine demonstrante illam rem verificatur vox solum per verbum de praesenti et nullo alio modo. Et sic haec vox 'Plato' praecise significat Platonem quando est, et quando non esset non significaret ipsum isto  
 150 modo capiendo 'significare', quia tunc haec esset falsa demonstrata quacumque re: 'Hoc est Plato'.

2. Ad aliam: »Tunc indifferenter« etc. Concedo. Tunc dicis: »Haec esset bona consequentia: 'Socrates est Socrates'« etc. Nego, primo quia consequens significat plus quam antecedens. Secundo quia numquam est  
 155 inductio bona, nisi consimile sit praedicatum in inducentibus et inducta,

---

127 propositione-praesentibus] omnis homo <est> animal vel supponit P. 129 etc.] ista duret usque cras P. 129-130 Concedo-corrumpitur] ponitur quod Plato currit(?), concedo istam P. 132 distribuere] supponere P. 133 numquam] sic non P. cadet] cadit E. 135-136 hoc-numquam] dico quod vox non cadit a significato numquod(!) P. 136-137 ut-cras] et cras Platone corrupto ista vox P. 140 capitur] *lect.dub.* E accipitur P. 144 verbum-etc.] aliquem aliorum modorum P. Sic] *fort.* sicut E. 146 significare] *add. s.l.* E? 150-151 capiendo-Plato] ut patet de se P. quacumque] quaecumque E. 152 Tunc indifferenter] si signum (*cf. ad lin.* 26) P. 153 Nego primo] dico quod consequentia nihil valet P.



id est in singularibus et universali; et quodcumque fit oppositum, consequentia nihil valet. Et sic ista non valet: 'Socrates est iste homo' etc. Causa est, quia regula logicalis est: Quodcumque proceditur a termini suppositione discreta ad confusionem tantum respectu eiusdem multitudinis fit fallacia figurae dictionis vel consequentis. Et per hoc solvuntur 160 multa sophismata.

3. Ad aliam: »Aliqua est universalis« etc. Concedo. »Ergo in tali« etc. Dico quod hoc non requiritur, quod de facto debet distribui pro omnibus suppositis, sed quod si plura haberet, bene distribuitur pro omnibus. Tamen sciendum quod multi antiqui negaverunt tales: 'Omnis deus est' vel: 165 'Omnis phoenix est' etc., quia dicunt, quod in tali propositione signum requirit tria appellata. Sed hoc est falsum simpliciter et contra Aristotelem, quia sua contradictoria simpliciter est falsa, scilicet: 'Aliquis deus non est' vel: 'Aliquis phoenix non est'. Nec plus requiritur ad veritatem huius, nisi quod nihil est sumere sub subiecto de quo non dicatur praedi- 170 catum, et non quod habeat duo vel tria appellata non plus quam unum.

### Quaestio 16

Consequenter quaeritur, **utrum propositio de inesse negativa convertatur in unam affirmativam de inesse, vel utrum ex negativa sequitur affirmativa formali consequentia.**

Et arguitur primo quod negativa convertitur in affirmativam sic:

1. 'Quoddam animal non est homo. Ergo quidam homo est animal'. 5  
Ista conversio est bona, quia ex opposito consequentis infertur opposi-

---

156-157 id est-nihil] si aliter non P. 157 Et-valet?] nec etiam ista P. homo] Plato est ille, et sic de singulis, ergo P. 158 termini] *lect.dub.* E. 158-159 termini suppositione] *om.* P. 159 confusionem] confusam P. 160-161 Et-sophismata] *om.* P. 162 etc.] subiectum non distribuitur pro suppositis P. 164 plura] *om.* E. bene] pro illis P. 165 antiqui] *om.* P. 166 propositione] requirit *add. et del.* E. 168 sua] cuiuslibet istorum P. 168-169 scilicet-non est?] quia ista est vera simpliciter, omnis deus est, quia sua contradictoria est simpliciter falsa P. 170-171 nihil-unum] de quocumque dicitur subiectum de eodem dicatur praedicatum, et non tria appellata etc. P.

I convertatur] *cor. e* convertata E. 5 homo?] non *add.* P.

---

165-167 Cf. Pet. Hispanus, Tractatus XII,7-9, p. 212-216. – Gu. Shyreswode, Introductiones p. 158,342-352. – Gu. Ockham, SL II,4, 61-105.

167 Sed cf. Aristoteles, De caelo I,1, 268a 11sq.

tum antecedentis. Detur oppositum consequentis, scilicet: 'Nullus homo est animal', convertitur in istam 'Nullum animal est homo'. Sed ista infert istam 'Quoddam animal non est homo'. Ergo prima consequentia  
10 fuit bona.

Item confirmatur sic ex alio: 'Quoddam animal non est homo. Ergo quidam homo est animal'. Probatur quod sit bona conversio: 'Quidam  
f.15vb homo || est animal' convertitur in istam 'Quoddam animal est homo'. Sed ista 'Quoddam animal est homo' repugnat primae, in naturali enim mate-  
15 ria subcontrariae non possunt simul esse verae nec falsae.

2. Item secundo: Propositio negativa de contingenti convertitur in affirmativam de contingenti. Ergo propositio negativa de inesse convertitur in affirmativam de inesse. Consequentia patet, quia propositio de contingenti infert unam de inesse. Antecedens patet ex textu in littera: »De contingenti autem« etc., ut: 'Homini non contingit esse album' convertitur in istam 'Homini contingit esse album'. Ergo et propositio negativa de inesse convertitur in affirmativam.

3. Confirmatur: Ex una negativa formali consequentia sequitur affirmativa. Ergo una negativa convertitur in affirmativam. Antecedens patet,  
25 quia sequitur: 'Deus non est albus. Ergo deus est non albus', quia antecedens numquam potest esse verum consequente existente falso. Ideo consequentia est bona. Antecedens patet, quia ista numquam est vera: 'Deus non est albus', nisi ista fuit vera: 'Deus est non albus'.

4. Confirmatur: Ex nulla negativa formali consequentia sequitur affirmativa. Igitur haec propositio est vera: 'Ex nulla negativa sequitur affirmativa'. Ista consequentia est bona, quia per Aristotelem in Praedicamentis et etiam Postpraedicamentis sequitur: 'Homo est animal. Ergo ista est vera »Homo est animal«' et sic de aliis. Sic est in proposito: 'Ex nulla negativa sequitur affirmativa. Ergo ita est' etc. Sed antecedens est

---

8 ista] haec nullum animal est homo P. 9 Quoddam-homo] *haec tamen propositio non est oppositum antecedentis, sed antecedens.* 12 quod-conversio] sic quia ista P. 15 falsae] ergo prima conversio fuit bona *add.* P. 17 propositio negativa] propositio E negativa P *lin. 99 infra:* una (negativa *add.* P). 20 Homini] hominem P. 21 Homini] hominem P. 21-22 et-affirmativam] sic in propositione de inesse P. 23 Confirmatur] tertio quod *add.* P. 24 Ergo-patet] *om.* P. 27 Antecedens patet] *om.* P. 28 fuit] sit P. 29 Confirmatur] quarto *add.* P. nulla] *om.* E. formali consequentia] *om.* P. 30-50 [igitur-affirmativa] ergo ex affirmativa sequitur negativa, antecedens patet E. 34 etc.] *lect. dub.* P.

19-21 Aristoteles, APr 1.13, 32a 16sq; vide 32a 33-38 (?)

31-33 Aristoteles, Cat. 5, 4a 23-4b 1; 12, 14b 15-16.

una propositio negativa et consequens affirmativa. Igitur ex negativa 35 sequitur affirmativa, quod est intentum.

5. Confirmatur ex alio sic: Quia ex propositione de contingenti sequitur propositio impossibilis, igitur ex propositione negativa potest sequi affirmativa. Consequentia tenet per simile, quia sicut ex contingenti sequitur impossibile, et ex impossibili necessarium, sic ex negativa sequitur affirmativa. Sed antecedens patet, quia: 'Omne animal contingenter est album' ista est contingens, et ad istam sequitur: 'Aliquod album est animal'. Sed antecedens est de contingenti, et consequens est necessarium. Igitur de contingenti sequitur necessarium. Etiam de contingenti sequitur impossibile, quia haec est contingens: 'Nullum album est animal', et haec est contingens: 'Omnis homo est currens', et tamen haec est impossibilis: 'Nullus <homo> est animal'. Totum antecedens est contingens, consequens impossibile. Igitur ex contingenti sequitur impossibile. Si ergo ita est, eadem ratione ex negativa sequitur affirmativa et e contra. 45

6. Ulterius ad principale, quod ex negativa sequitur affirmativa, quia 50 sequitur bona consequentia: 'Hircocervus non est iustus. Ergo est iniustus'. Modo antecedens est negativum et consequens affirmativum. Probo tamen consequentiam, quia de quolibet verificatur alterum contradictorium, quia de quolibet esse vel non esse, et de nullo simul. Ergo vel hircocervus est non iustus vel iustus, quia contradicunt. Sed ipse non 55 est iustus, ut patet per antecedens. Ergo est non iustus. Quod est consequens. Modo istud consequens est propositio affirmativa et antecedens negativa. Ergo.

7. Item: Vel ex negativa formali consequentia sequitur affirmativa, vel ex affirmativa sequitur negativa. Sed ex affirmativa non sequitur negativa etc. Consequentia tenet per regulam, quod a qualibet disiunctiva cum negatione unius partis sequitur altera pars. 60

---

37-49 Confirmatur-*contra*] *huic argumento non respondetur; estne totum argumentum additio in cod. P (vel parente eius) facta? Cf. adnot. ad lin. 30-50.* 42 contingens] omne animal contingenter est albus(!) *add. P.* 47 animal] ista consequentia *add. et del. P.* 49 rati-  
one] *lect. dub. P.* 51-52 iniustus] non iustus *P.* 53 Probo-consequentiam] igitur bona  
consequentia ex negativa sequitur affirmativa, quod sit bona consequentia probatur sic *P.*  
*de*] in *E.* 54 quia-simul] per primum principium *P.* 55 quia] iustum et non iustum *add.*  
*P.* 59 Item] confirmatur ultimo sic quia *P.* 61 etc.] igitur ex negativa affirmativa, ista *P.*  
62 altera pars] alia pars *E* altera sequitur, ut (*del.?*) Socrates currit vel Plato disputat, et So-  
crates non currit, ergo Plato disputat, et sic ex negativa etc. sequitur propositum *P.*

Oppositum: De intentione Aristotelis, quia talem conversionem non posuit.

- 65 Item: Quia ex vero sequitur falsum in tali consequentia sive in tali conversione, quod est improbatum.

Ad istam quaestionem dicunt aliqui, quod ex negativa propositione sequitur affirmativa formali consequentia propter unum argumentum prius factum, quia de quolibet affirmatio vel negatio et de nullo simul, et de  
70 quolibet verificatur alterum contradictorium. Et sic dicunt quod est bona consequentia: ‘Hircocervus non est iustus. Ergo est non iustus’, quia de quolibet verificatur ‘non iustus’ vel suum contradictorium. Sed hoc nihil valet, nec intellegunt illud principium.

Ad quaestionem ergo dico, quod numquam formali consequentia ex  
75 una propositione categorica de inesse negativa sequitur propositio una affirmativa de inesse; quia numquam est consequentia formalis, si casu possibili posito sic potest esse qualitercumque significatur per antecedens, quando non sic erit qualitercumque significatur per consequens. Sed sic esset in proposito. Ponitur enim quod Socrates non sit in rerum  
80 natura. Tunc hoc antecedens est verum: ‘Socrates non est albus’, et hoc consequens est falsum: ‘Socrates est non albus’, quia si Socrates non sit, nec est albus nec non albus, quia sequitur bono syllogismo: ‘Omne non album est aliquid. Socrates est non albus. – supposito quod non sit – Ergo  
f.16ra Socrates est aliquid’, quod est falsum. Et sic praemissae essent verae, || si  
85 minor esset vera. Sed conclusio est falsa. Ergo aliqua praemissarum. Non maior. Ergo minor. Et sic sequitur quod negativa de inesse categorica nu-

---

63 Oppositum] videtur fuisse *add. P.* 64 posuit] et ideo si haec (*vel* hoc) esset, fuisset deminutus *add. P.* 65-66 sive-improbatum] aliquid(?) est(?) contra Aristotelem II. et I. Priorum et contra quaestionem prius factam *P.* 69 quia] istud est quoddam principium prius factum *add. P.* quolibet] qualibet *E.* vel] et *del. et cor. in* vel *E* et *P.* nullo] neutro ambo *P.* 70-71 sic-consequentia] ideo ist est bona *P.* 73 nec-principium] quia pessime isti intellegunt hoc principium nec secundum Aristotelem exponunt *P.* 75 propositio una] propositio vera *E* *om. P.* 79 propositio] si ex negativa sequeretur affirmativa, probatur consequentia quod sic esset in proposito *add. P.* quod] nullus homo sit albus et quod *add. P.* 81-83 quia-albus] *add. i.mg.inf. E<sup>2</sup>.* 83 Ergo] supposito quod *add. P.* 84 est<sup>1</sup>] non sit erit *P.* quod-falsum] *om. P.* 85-86 aliqua-sic] sic(?) ex illa conclusione *P.*

66 Qu. 7.

68-69 Supra lin. 53sq.

75sq. Cf. P<sup>s</sup>Scotus, APr I qu. 21, p. 132b.

76-78 Cf. Iohs. Buridanus, APr II qu. 5; qu. 6; Cons. p. 22,48.

mquam convertitur in affirmativam. Probatio: Quia omnis conversio est formalis consequentia. Ergo si aliqua consequentia non est formalis, ipsa non est conversio. Sed talis consequentia qua negativa convertitur in affirmativam non esset formalis. Ergo non esset bona conversio. 90

1. Ad primam: »Quoddam animal non est homo. Ergo quidam homo est animal«. Nego consequentiam, quia in similibus terminis antecedens esset verum et consequens falsum. Unde: 'Quoddam animal non est currens. Ergo aliquod currens est animal'; casu possibili posito videlicet 95 quod nullum animal currat, tunc antecedens esset verum de facto, et consequens falsum. Ergo non est formalis consequentia.

2. Ad aliam: »Propositio negativa de contingenti convertitur in affirmativam. Ergo una« etc. Hic non est propria conversio: 'Quoddam animal contingenter non est currens. Ergo quoddam animal contingenter est 100 currens', quia de subiecto non fit praedicatum etc. Sed dicis: Aristoteles ponit eam. Dico quod eam vocat in oppositam qualitatem, nec propria est conversio. Et posito quod debet dici conversio, adhuc consequentia esset neganda, quia non sequitur: 'Propositio negativa de contingenti convertitur in affirmativam de contingenti. Ergo illa de inesse convertitur in affir- 105 mativam de inesse'. Ad probationem: »Quia ex contingenti sequitur propositio de inesse«. Dico quod sua de inesse non sequitur, quia ad istam: 'Haec est contingens »Animal currit«' bene sequitur: 'Ergo haec est propositio', sed non sequitur: 'Haec est contingens »Animal currit«. Ergo animal currit'. Et ideo sua de inesse non sequitur ad primam. 110

3. Ad aliam: »Haec consequentia est bona: 'Deus non est albus« etc. Dico quod non valet consequentia. Et dicis: Antecedens non potest esse verum consequente existente falso. Dico quod non sufficit ad formalem consequentiam, quia sic haec esset formalis: 'Socrates non currit. Ergo deus est', quia antecedens non potest esse verum consequente existente 115 falso. Unde plus requiritur, scilicet quod significatum consequentis sit significatum antecedentis, et quod ex contradictorio consequentis potest

89 qua] in qua P. 90 non-conversio] etc. P. 92 Ad] his visis ad rationes in oppositum, ad P. 94 Unde] si arguo sic add. P. 96 quod] gem. E. 99 etc.] negativa de inesse convertitur in affirmativam P. Hic] dico ad antecedens(?) quod P. 101 etc.] et e contra P. 102 nec propria] quae proprie loquendo non P. 108-109 propositio] animal currit, ista est bona consequentia add. P. 111 aliam] tertiam rationem P. 112 Dico-consequentia] negatur esse formalis P. 114 haec] s.l. E. formalis] vere(?) et vera(?) consequentia P. 115 est] vel caelum movetur add. P.

inferri contradictorium antecedentis, et etiam quod tenet in omni materia simili. Sed sic non est in proposito.

- 120 6. Ad aliam consequentiam: »Hircocervus non est albus« etc. Nego consequentiam. Ad probationem: »De quolibet verificatur alterum contradictorium«. Dico, si capitur sicut verba sonant, propositio est simpliciter falsa, quia de nullo verificatur alterum contradictorium, nisi sit signum vel naturaliter significans vel ad placitum institutum. Et dicis:
- 125 »De quolibet affirmatio« etc. Dico quod debet intellegi ad bonum intellectum, videlicet quod pro qualibet re mundi verificatur propositio affirmativa vel sua contradictoria negativa, ut demonstrata qualibet re verum est dicere: 'Haec res est hircocervus vel non est hircocervus' vel: 'Est aliquid vel non est aliquid' etc. Similiter ista 'De quolibet verificatur alterum
- 130 contradictorium' debet intellegi quod de quocumque signo naturaliter significante vel ad placitum etc. potest aliquid verificari in propositione affirmativa vel negativa.

4. Ad aliam: »Ex nulla negativa sequitur affirmativa« etc. Nego consequentiam, quia dato quod nulla propositio esset, || tunc ita esset sicut

135 significatur nunc per antecedens, et non sicut nunc significatur per consequens.

Sed difficilius arguitur sic: »Ex nulla negativa sequitur affirmativa. Ergo ita est quod ex nulla negativa sequitur affirmativa«. Et haec consequentia potest concedi. Et dicis: Ibi antecedens est propositio negativa.

---

118 antecedentis] sed sic non est in proposito *add. P.* 120 albus] iustus *in argumento.* etc.] ergo est non albus *P.* 122 capitur] accipitur *P.* 124 institutum] *fort.* institutam *E.* 125 etc.] et de neutro ambo simul *P.* 126 videlicet-qualibet] quia nec est vera nec falsa, quia non est propositio, et tu dicit(!) quod de quolibet est affirmatio vel negatio et de nullo simul, adhuc est hic fallacia, ut verba sonant, sed debet intellegi quod de(? *cor. e* quod) quocumque *P.* 128-129 vel-ista] et ista propositio vel de ista propositione dicendum *P.* 130 debet intellegi] *om. P.* 130-131 naturaliter significante] *om. E* similiter(? *i.cor.*) significante *P.* 131 potest-verificari] verificatur aliquid praedicatum *P.* 132 negativa] quia non est aliquis terminus in toto mundo, quin vel de ipso vel de simili potest verificari aliquid praedicatum in propositione affirmativa vel negativa, et hoc modo voluerunt quod altera contradictoriarum est vera, scilicet formabilis(?), et hoc de quibuscumque terminis mundi formabuntur(?), si contradicunt, oportet alteram forma<taru>m <esse> veram, sed duo termini contradictorii possunt ambo falsificari de eodem vel consimili, sicut 'iustum' et 'non iustum' isti duo falsificantur de hircocervo, quia nec unum nec aliud verificatur, sed 'hircocervus non est iustus' ista est concedenda *add. P.* 133 nulla] *vel una E.* etc.] igitur haec est vera ex nulla negativa sequitur affirmativa *P.* 134 sicut] *s.l. E.* 139 negativa] affirmativa *E.*

Concedo. Et dicis: Consequens est affirmativa. Nego, quia consequens 140  
aequivalet hypotheticae, quae nec est affirmativa nec negativa, quia haec  
propositio non est mere categorica: 'Ita est quod ex nulla negativa sequi-  
tur affirmativa'. Et ideo cavendum est de talibus, quomodo convertuntur,  
et quae sint etc. Et dico quod aequivalet hypotheticae, cuius una pars est  
affirmativa et alia negativa, et una pars universalis et alia indefinita. Et 145  
talis propositio non convertitur.

7. Ad aliam: »Vel ex affirmativa sequitur« etc. Negatur consequentia,  
quia quando proceditur a disiunctiva cum contradictoria unius partis,  
quae contradictoria est una pars disiunctivae, tunc ad alteram partem non  
valet consequentia; sicut non sequitur: 'Antichristus est homo vel non est 150  
homo. Et ipse non est homo. Ergo est homo'. Sed ubi proceditur a disiun-  
ctiva cum contradictoria unius partis, quod contradictorium non est pars  
disiunctivae, tunc est bona consequentia, ut: 'Socrates currit vel Plato  
movetur. Et Socrates non currit. Ergo Plato movetur' bene sequitur. Ergo  
etc. 155

### Quaestio 17

Consequenter quaeritur circa propositiones de necessario, **utrum aliqua  
propositio necessaria sit contingens.**

Et arguitur quod sic:

1. Omne verum contingens esse verum est necessarium. Ergo aliquod  
verum contingens esse verum est necessarium. Et tenet consequentia ab  
universali ad particularem. Tunc ultra: Aliquod verum contingens esse  
verum est necessarium. Ergo hoc verum contingens quod est A esse ve-

---

140 Concedo-dicis] et P. affirmativa] negativa E. 141 negativa] affirmativa E. 143 af-  
firmativa] negativa E. 143-144 quomodo-cuius] si petatur(?) de conversione istius, ita est  
quod ex nulla negativa sequitur affirmativa, quomodo convertitur talis(?) propositio(?). di-  
citur quod affirmativa hypothetica nec affirmativa nec negativa nec universalis nec indefi-  
nita, sed P. 147 aliam] ultimam P. sequitur] negativa vel e contra, sed ex affirmativa  
add. P. consequentia] et causa(?) sicut dicta(?) prius add. P. 154-155 Ergo<sup>1</sup>-etc.] est  
bona consequentia P.

1 Consequenter-necessario] quaestio est P. 2 necessaria-contingens] contingens possit  
esse necessaria P.

140sq. Cf. PsScotus, APr I qu. 21, p. 132b.

4sq. Cf. Gu. Ockham, SL II,9, 33sq.

rum est necessarium, vel hoc verum contingens quod est B esse verum est necessarium, et sic de aliis. Tunc ex consequenti arguitur sic: Hoc verum contingens esse verum est necessarium. Hoc contingens verum esse verum est contingens. Ergo contingens est necessarium. In tertia figura per syllogismum expository maior est vera, quia sequitur ex vera. Sed minor probatur, quia hoc verum contingens potest non esse verum, quia potest esse falsum. Ergo hoc verum contingens esse verum est contingens. Et sic sequitur quod aliquod contingens est necessarium. Et convertatur propositio, et habebitur propositum.

2. Secundo: Demonstratis duobus contradictoriis contingentibus arguitur sic: Alterum istorum esse verum est necessarium. Ergo hoc istorum esse verum est necessarium, vel illud esse verum est necessarium. Tunc arguitur sic: Hoc esse verum est necessarium. Hoc esse verum est contingens, ut suppositum est. Ergo contingens est necessarium. Et convertatur: Ergo propositio necessaria est contingens. Quod est intentum.

3. Tertio: Omne necessarium est possibile. Sed omne possibile est contingens. Ergo omne necessarium est contingens. Consequentia tenet in primo modo quartae figurae, et potest reduci ad primum modum primae. Minor patet per Aristotelem ibi: »De contingenti autem post hoc dicemus«, quia possibile est consequens ad necessarium || et contingens, quia vel ad necessarium sequitur possibile, vel eius oppositum stabit. Ergo vel omne necessarium est possibile, vel necessarium et impossibile starent simul. Sed secundum est impossibile. Ergo primum est necessarium. Sed minor propositio principalis patet, quod omne possibile est contingens, quia per Aristotelem et Petrum Hispanum idem est iudicium de possibili et contingenti.

4. Item: Omnis propositio est contingens. Ergo omnis necessaria est contingens. Consequentia tenet per locum a toto in modo ad suam partem affirmative. Sed probo antecedens, quia omne quod aliquando est, et aliquando potest non esse. Sed omne tale est contingenter. Et per consequ-

11 Ergo contingens<sup>2</sup>] *add. i.m.g. E<sup>2</sup>. 11-12* In-expository] *om. P. 13* non] *i.cor. E. 15* sequitur-necessarium] patet minor **P. 16** propositio-propositum] conclusio sequitur **P. 21** est<sup>2</sup>] *s.l. E. 22* Ergo-est<sup>2</sup>] habetur **P. 27** possibile] *cor. ex impossibile E. contingens]* per regulam ibi positam *add. P. 30* Ergo-necessarium] dicere ergo etc. **P. 32** quia-Hispanum] per textum Aristotelis ibidem et Auctoris Summularum, quia **P. 37** Sed] *vel secundum E om. P.*

26-27 Aristoteles, APr I,13, 32a 17sq.

32-33 Aristoteles, Int. 13, 22a 15-16. – Pet. Hispanus, Tractatus I,24, p. 15,17-18.



ens est contingens. Sed omnis propositio mundi nunc est et potest non esse, quia post tria milia annorum nulla propositio erit, quae nunc est. Ergo omnis propositio potest non esse. Et per consequens est contingens. 40 Et sic sequitur quod omne necessarium est contingens.

Oppositum: Patet per Aristotelem in littera, quia in diversis locis determinat de necessariis et contingentibus.

Et probatur sic ratione: Omnis propositio mere contingens potest esse falsa sine nova impositione. Sed nulla necessaria potest esse falsa sine 45 nova impositione. Ergo nulla necessaria potest esse contingens; nec e contra.

In ista quaestione sic procedetur: Primo ponentur aliquae distinctiones. Secundo ponentur duae conclusiones cuiusdam magistri. Tertio arguetur contra illas et ostendetur, quomodo debent esse verae. Quare etc. 50

Prima distinctio est quod omnis propositio modalis de necessario, in qua ponitur dictum et modus, est distinguenda penes tertium modum aequivocationis vel tertium modum figurae dictionis, quia omnes distinctiones secundum compositionem et divisionem reducunt ad istos duos modos. Sicut exemplum: 'Omnem hominem esse animal est necessari- 55 um' dicunt quod est distinguenda, quia vel est in sensu diviso vel composito. Si in diviso tunc est falsa, et tunc debet fieri talis punctuatio: 'Omnem hominem, esse animal est necessarium', et tunc aequivalet isti in significando: 'Omnis homo de necessitate est animal', in qua propositione praedicatum dicti praedicatur de subiecto cum modo necessitatis posi- 60 to ad copulam. Sed in sensu composito propositio est vera, et tunc debet

---

39 esse] quod omnis potest non esse *add.* P. post] ante EP. 40 potest-consequens] *om.* P. 41 quod-contingens] intentum P. 42 Patet-Aristotelem] videtur esse de intentione Aristotelis P. 46 necessaria] contingens P. contingens] necessaria P. 48 procedetur] proceditur *ut videtur* E. 49 cuiusdam magistri] unius P. 50 debent] debet E. Quare etc.] et quomodo intellegi debent, et quarto solventur rationes ad oppositum P. 51 Prima] prima ad primum communiter ponuntur tales distinctiones, prima P. 53-54 distinctiones] propositiones E. 54-55 istos-modos] hos vel tertium figurae dictionis vel aequivocationis P. 57 in] *om.* E accipitur in sensu P. punctuatio] in scribendo(?) vel proferendo *add.* P. 58 esse-necessarium] est necessarium esse animal P. 60 modo] *om.* E termino *s.l.* E<sup>2</sup>.

42-43 Aristoteles, APr 1,8, 29b 29sq.; 1,13, 32a 17sq.

54-64 Cf. Gu. Ockham. SL II,9, 13-23.

fieri talis punctuatio sive in scripto sive in prolotione: ‘Omnem hominem esse animal, est necessarium’; et tunc aequivalet isti ‘Haec tota propositio »Omnis homo est animal« est necessaria’. Sed quicquid sit de veritate, quaelibet propositio in qua ponitur modus vel est in sensu composito vel diviso determinative, et hoc ex vi vocabulorum vel institutione. Ideo quaelibet talis est simpliciter vera vel falsa, sicut quaelibet propositio mundi. Nihilominus tamen, ne homo videatur redargui, multae sunt distinguendae non obstante quod sint simpliciter verae vel falsae; sed quomodo debet cognosci sive sint in sensu diviso vel composito patebit in quaestione.

f.16vb Item sciendum quod quaelibet propositio est || modalis de necessario, in qua ponitur iste modus ‘necessarium’ vel ‘necessario’ etc. Sed illa vocatur necessaria, quae non poterit esse falsa sine nova impositione. Et non dicitur necessaria, quia de necessitate sit – immo quaelibet propositio contingenter est et potest non esse – sed pro tanto quia semper fuerit sic qualitercumque significat et semper erit sic qualitercumque significat. Et sic debet intellegi dictum antiquorum qui dicunt, quod necessarium est quod semper fuit, est et erit. Et sic ista est necessaria: ‘Si Socrates curreret, Socrates moveretur’. Tamen alia est propositio necessaria, quae licet non semper fuerit vera, tamen postquam semel fuerit, numquam postea poterit esse falsa sine nova impositione. Et sic propositio mere contingens potest fieri necessaria, et propositio mere falsa potest fieri necessaria. Sicut exemplum: Si haec propositio fuisset formata ante tempus Aristotelis: ‘Aristoteles fuit homo’, ipsa fuisset falsa et mere contingens ad utrumlibet; sed tamen ipsa modo est necessaria, quia regula est ibi, quod omnis propositio de praeterito vera, cuius veritas non dependet ab aliqua propositione de futuro, omnis talis semel vera est necessaria. Et

---

62 sive<sup>1</sup>-prolotione] *om. P.* 63 Haec-propositio] *om. P.* 64 Sed-veritate] tamen (*l.cor.*) *P.* 65 est] determinative *add. P.* 66 vocabulorum-institutione] terminorum *P.* 68 tamen ne] propter hoc ut non *P.* tamen] est(?) *add. s.l. E<sup>2</sup>.* redargui] *add. i.mg. E<sup>2</sup>.* 68-69 multae-falsae] debent distingui licet totaliter vera(!) sunt vel falsa(!) *P.* 69-71 sed-quaestione] *om. P.* 72 Item-modalis] secunda distinctio est ista quod illa vocatur propositio *P.* 73 etc.] vel de necessitate alius(!) consimile *P.* 74 impositione] licet poterit non esse vera *add. P.* 77 qualitercumque<sup>2</sup>] qualiter *E.* 79 fuit-erit] est semper erit semper fuit, et debet intellegi quod illa propositio est necessaria simpliciter, quae qualitercumque ipsa significat semper fuit semper erit semper est *P.* 83-84 potest-Sicut] *om. P.*

71 Qu. 18,38sq.

78-79 Cf. Gu. Shyreswode, Introductiones p. 34,439-441.

dico: Cuius veritas non dependet ab aliqua de futuro, quia si sic, ipsa esset contingens. Item refert dicere: 'Aliquid est necessarium' et: 'Aliquid est necessario', quia nulla res est necessaria nisi propositio proprie loquendo, tamen deus necessario est et necessario est primum principium et optimum.

Alia est distinctio de propositione de contingenti, quia propositio de contingenti vocatur illa in qua ponitur iste modus 'contingens' vel 'contingenter' vel 'contingit'. Et sic propositio de contingenti aliquando est necessaria, ut haec est mere contingens: 'Prima causa Socratis est deus', et tamen prima causa Socratis de necessitate est deus. Et Aristoteles concederet istam 'Homo contingenter est animal', tamen haec est necessaria: 'Homo contingenter est animal', et ideo aliqua de contingenti est necessaria. 100

Item multum refert dicere: 'Hoc contingenter est' et: 'Hoc est contingens', quia nulla res mundi est contingens proprie capiendo terminum, nisi sit propositio, et tamen multae res contingenter sunt, sicut Socrates contingenter est homo, quia potest non esse homo. 105

Item sciendum quod propositio de contingenti, quae est modalis, aliquando est in sensu composito et aliquando in sensu diviso, et hoc est in aliis verbis, quod aliquando in tali propositione subiectum supponit materialiter vel simpliciter, sicut: 'Omnem hominem esse album est contingens', et aliquando subiectum supponit personaliter et significative, ut: 'Omnis homo contingenter est albus'. 110

Secundum ergo primam distinctionem inferunt aliqui hic duas conclusiones. Prima est quod aliqua propositio universalis est vera et necessaria, cuius quaelibet singularis est contingens vel falsa; sicut in exemplo: 'Omne verum contingens esse verum est necessarium', haec est necessaria et universalis, tamen quaelibet || singularis est falsa, quia haec est f.17ra

---

89 sic] dependeret ab aliqua de futuro P. 90 Item] ulterius est sciendum quod differentia est vel P. 91 nulla-necessaria] nihil est necessarium P. 92 est<sup>2</sup>] substantia et add. P. 95 iste] om. E. 98-99 concederet istam] diceret quod ista propositio est necessaria P. 99-100 tamen-animal] et Aristoteles eam concessisset P. 102 Item] secundo est notandum de de(!) contingenti quod P. 103 quia] sicut puto add. P. 106 Item sciendum] tertio est advertendum de contingenti sicut de necessario P. 111 albus] et hoc de primo puncto quaestionis add. P. 112 distinctionem] divisionem(?) E. hic] aliquam(?) add. et del. E. 116 quaelibet] sua add. P.

98-99 Locum non inveni.

112-143 Cf. Gu. Ockham, SL II,9, 30-49.

falsa: ‘Hoc verum contingens esse verum est necessarium’, et haec similiter est falsa: ‘Illud verum contingens esse verum est necessarium’, et sic de aliis. Aliud exemplum ponunt: ‘Omne falsum contingens esse  
120 falsum est verum’; haec propositio est necessaria, tamen quaelibet singularis est contingens, scilicet: ‘Hoc falsum contingens esse falsum est verum’ et: ‘Illud falsum contingens esse falsum est verum’, et sic de singularis.

Secunda conclusio est, quod aliqua propositio universalis est impossibilis, cuius quaelibet singularis potest esse vera, et est contingens, quia  
125 demonstratis duobus contradictoriis contingentibus, ut: ‘Quidam homo sedet’; ‘Nullus homo sedet’ arguitur sic: Utrumque istorum esse verum est impossibile. Et sic ista universalis est impossibilis. Tamen quaelibet singularis est contingens, quia hoc istorum – demonstrata una illarum –  
130 non est impossibile, immo contingens.

Sed quicquid sit de probatione secundae conclusionis, concedo ipsam ad istum intellectum quod aliqua propositio universalis sit impossibilis, tamen quaelibet singularis, si erit, erit contingens et potest esse vera. Exemplum istorum est bonum, quia ista est impossibilis: ‘Demonstratis  
135 contradictoriis quaelibet istarum est vera’, tamen quaelibet singularis est possibilis, quia haec est possibilis: ‘Quidam homo currit’ et etiam ista ‘Nullus homo currit’.

Sed quantum ad primam conclusionem ponunt ibi tria. Primum est quod aliqua universalis est vera, cuius quaelibet singularis est falsa. Secundum est quod ista ‘Omne verum contingens esse verum est necessarium’, quod est universalis. Tertium est quod ista propositio: ‘Hoc verum  
140 contingens esse verum est necessarium’, quod sit singularis primae universalis.

Contra primum arguitur, quia si aliqua universalis est vera, cuius quaelibet singularis est falsa, statim periret una species argumentationis, scilicet inductio.

---

120 quaelibet] sua *add.* P. 124 conclusio] istorum quae sequuntur(?) ex dictis *add.* P. 125 quia] ista declaratur sic *add.* P. 129 illarum] ista quidam homo sedet *add.* P. 130 immo contingens] et primo(?) videndum est de secunda conclusione P. 133 quaelibet] eius *add.* P. 133-134 erit<sup>2</sup>-quia] sicut exemplum est bonum P. 134-135 Demonstratis-vera] quaelibet istarum est vera demonstratis illis duobus P. 136-137 etiam-currit] et similiter de aliis P. 140 contingens] *add. i.mg. versu illegibili delete E<sup>2</sup> om. P. verum<sup>2</sup>] contingens add. P. 141 quod<sup>1</sup>] E del. et s.l. in et cor. E<sup>2</sup> om. P. 142-143 primae universalis] *add. i.mg. E<sup>2</sup>.**

Secundo periret ista regula: Aliqua singularis universalis est falsa. Ergo tota universalis est falsa, quia iam universalis est vera, sicut ponunt, et aliqua singularis est falsa.

Tertio sequitur quod contradictoria essent simul vera, quia capio uni- 150  
versalem illam quam dicis esse veram, scilicet: 'Omne verum contingens esse verum est necessarium'. Tu dicis quod aliqua eius singularis est falsa, scilicet: 'Hoc verum contingens esse verum est necessarium'; ista est falsa pro te. Ergo sua contradictoria erit vera, scilicet ista 'Hoc verum contingens esse verum non est necessarium'. Tunc ex ista arguitur ultra: 155  
'Hoc verum contingens esse verum non est necessarium. Ergo aliquod verum contingens esse verum non est necessarium'. Sed ista stat cum prima. Tamen contradicit primae. Ergo contradictoria erunt simul vera. Quod est impossibile.

Quarto sequitur ex hoc, si illa propositio esset vera, quod contrariae 160  
essent simul verae, quia capio exemplum: 'Omne verum contingens esse verum est necessarium' est universalis; est vera per te, et tamen quaelibet singularis est falsa per te. Et tunc ultra: 'Hoc verum contingens esse verum non est necessarium nec illud et sic de singulis. Ergo nullum verum contingens esse verum est necessarium'. Sed ista est universalis nega- 165  
tiva, si alia sit universalis affirmativa, et sic erunt contrariae, et ambae sunt verae, ut positum et probatum est. Ergo etc.

Dico tamen secundum Aristotelem quod ista est concedenda: Aliqua universalis est necessaria, et quaelibet singularis est contingens || et po- f.17rb  
test esse falsa, ut haec est necessaria: 'Omnis homo est animal', tamen 170  
haec est mere contingens: 'Iste homo est animal', et sic de aliis. Tamen secundum fidem et veritatem aliter esset dicendum, quia tunc nulla propositio esset necessaria vel universalis, nisi quaelibet singularis esset ne-

---

148 est<sup>1</sup>] immo illa regula esset P. 151 scilicet] commune(?) *add. et del.* E. 154 pro] per P. 158 contradictoria] contraria(?) E. 161 quia capio] probatur consequentia quod sequitur per P. 162 per te] pro te E sicut tu dicit(!) P. 163-164 verum] *illeg. add. et del.* E. 167 etc.] per positam ergo etc., quod implicat contradictionem, ergo non videtur quod ista propositio vera, aliqua propositio universalis etc. P. 168 secundum Aristotelem] *om.* P. 169 quaelibet] eius *add.* P. 170 falsa] et contra illam conclusionem non procedunt rationes, sed contra primam(!) exemplum, aliqua propositio universalis est necessaria, sicut dicit Aristoteles, et tamen quaelibet singularis est contingens *add.* P. est<sup>1</sup>] contingens *add. et del.* E. 171 animal] et iste et iste *add.* P. 172 veritatem] forte *add.* P. 172-173 propositio] vel *add. et del.* E. 173-174 necessaria] vera P.

168 Locum non inveni.

cessaria, si formeretur, quia secundum veritatem nulla universalis affir-  
 175 mativa categorica de inesse mere de praesenti nulla talis esset necessaria,  
 nisi subiectum et praedicatum supponerent pro re incorruptibili, et nulla  
 est talis nisi deus.

Deinde arguitur contra illam propositionem quod non sit universalis,  
 scilicet: 'Omne verum contingens esse verum est necessarium'. Nulla  
 180 propositio universalis affirmativa convertitur simpliciter et in terminis,  
 nec potest converti sine nova impositione. Sed ista propositio potest con-  
 verti simpliciter formali consequentia. Ergo non est universalis. Maior  
 patet ex praecedentibus. Minor declaratur, quia haec est bona conversio:  
 'Omne verum contingens esse verum est necessarium. Ergo necessarium  
 185 est omne verum contingens esse verum'.

Item: In omni propositione universali affirmativa subiectum supponit  
 confuse et distributive et praedicatum confuse tantum. Sed in ista propo-  
 sitione subiectum supponit discrete et praedicatum determinate. Ergo  
 ipsa non est universalis. Maior conceditur ab omnibus logicis et etiam ab  
 190 ipsis. Minor patet, quia hoc totum 'omne verum contingens esse verum'  
 est ibi subiectum et hoc nomen 'necessarium' est praedicatum, et suppo-  
 nit determinate.

Item: In omni universali affirmativa subicitur terminus communis sig-  
 no universali determinatus vel negatione determinatus, vel subicitur al-  
 195iquid aequivalens termino determinato signo universali. Sed in ista non  
 est sic. Ergo non est universalis.

Item: Numquam in propositione universali affirmativa totum praece-  
 dens copulam est subiectum. Sed in ista totum praecedens copulam est  
 subiectum. Ergo non est universalis. Maior patet, quia in universali  
 200 signum nec debet esse subiectum nec praedicatum, sed debet esse deter-  
 minatio subiecti in ordine ad praedicatum.

Item: In nulla propositione universali signum est pars subiecti, nisi in

---

175 necessaria] vera E. 178-179 Deinde-necessarium] secundum tangebatur quod talis  
 esset universalis, omne contingens esse verum est necessarium, probatur quod non P. 182  
 non] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. non-universalis] *om.* P. 183 Minor] maior E. 183-184 est-Ergo] con-  
 vertitur in hanc etc. P. 189-190 conceditur-ipsis] de se patet et P. 190 Minor] *cor. e* ma-  
 ior E. 195 termino] *om.* E. determinato-universali] communi cum signo universali vel ne-  
 gatione P. 195-196 non-universalis] propositione nullum istorum est, igitur etc., maior et  
 minor sunt satis manifestae, et modus arguendi est bonus P. 198-199 in-subiectum] sic est  
 in ista P. 198 ista] isto E. 202 subiecti] sed in ista propositione *add. et del.* E.

tali propositione ponuntur plura signa vel syncategoremata. Sed in ista hoc signum ‘omne’ erit pars subiecti, et non ponuntur hic plura signa nec syncategoremata, quae possunt facere propositionem universalem. Ergo 205 non est universalis.

Item: Nulla oratio penitus impropria est universalis. Sed ista oratio: ‘Omne verum contingens esse verum est necessarium’ est penitus impropria. Ergo non est propositio universalis.

Et ex istis argumentis arguo, et sequitur contra tertium positum, quando dicitur quod ista propositio habet singulares, quia nulla propositio habet singulares nisi sit universalis, particularis vel indefinita. Sed ista non est universalis, ut probatum est; nec particularis, quia non subicitur terminus communis cum signo particulari; nec indefinita, quia non subicitur terminus communis sine signo. 215

Item: Quia haec propositio penitus aequivalet uni singulari in significando. Ergo si est propositio, ipsa erit singularis. Modo nulla una singularis habet aliam proprie. Cum ergo haec oratio, si est propositio, est mere propositio singularis, ergo nullam aliam singularem habet.

Ad propositum ergo ponuntur aliquae propositiones. || Prima est quod 220 f.17va omnes tales orationes, si sunt propositiones, sunt falsae, si dictum supponat pro se ipso vel materialiter vel simpliciter; quia omnis propositio affirmativa denotans aliquid esse necessarium, quod nec est verum nec falsum nec est propositio, omnis talis est simpliciter falsa. Sed omnis propositio in qua praedicatur modus de dicto, scilicet ‘necessarium’ de 225 dicto materialiter accepto et materialiter supponente, omnis talis denotat aliquid esse necessarium, quod non est verum nec falsum. Sicut ista ‘Omnem hominem esse animal est necessarium’, si dictum supponat pro se ipso, tunc ipsa denotat quod istud dictum ‘omnem hominem esse animal’ sit necessarium, quod est simpliciter falsum, quia hoc dictum non 230 est propositio, nec etiam verum est nec falsum.

Secunda propositio est quod omnis talis propositio in sensu composito

---

205-206 quae-universalis] igitur etc. P. 210 argumentis-et<sup>2</sup>] si quis(!) valent statim P. 210-211 positum-dicitur] quod ponunt scilicet P. 212-213 ista-est<sup>1</sup>] haec nulla istarum est, quia non P. 213-214 quia-particulari] ut patet de(?) Aristotele(?) P. terminus communis] terminis communibus E. 218 proprie] sub se P. 220 Ad-ponuntur] quantum ad tertium ponendae sunt P. propositiones] ad propositum add. P. 221 orationes] sicut omnem hominem esse animal est necessarium add. P. 222 simpliciter] ista patet statim add. P.

aequivalet uni propositioni singulari; sicut ista 'Omnem hominem esse album est contingens' aequivalet isti in significando: 'Haec est contin-  
235 gens »Omnis homo est albus«'.

Tertia propositio est secundum aliquos, quod talis oratio: 'Omnem hominem esse animal est necessarium' nec est vera nec falsa, non obstante quod aequivalet uni in significando, quae est vera vel falsa, quia nulla oratio impropria est vera vel falsa. Sed ista oratio est impropria.

240 Sed dicis: Aequivalet in significando uni propositioni singulari. Ergo ipsa est propositio singularis. Breviter nego consequentiam, sicut nec ista valet: 'Hoc nomen »motus« aequivalet in significando alicui propositioni. Ergo est propositio'. Nec etiam ista consequentia est bona: 'Ista propositio »Tantum pater est« aequivalet uni copulativae. Ergo est copula-  
245 tiva'. Nec ista valet: 'Aliqua oratio impropria aequivalet in significando alicui propositioni verae vel falsae. Ergo talis oratio est propositio vera vel falsa'.

Tamen si admitteremus propter modum loquendi, quod talis oratio: 'Omnem hominem esse animal est necessarium' est propositio, pono is-  
250 tam conclusionem, quod quaelibet talis propositio in qua praedicatur iste modus 'necessarium' de dicto materialiter vel simpliciter accepto, quaelibet talis propositio est dubitabilis nec est concedenda nec neganda, nisi aliquid addatur. Probatio: Omnis talis propositio rationaliter est dubitabilis, de qua dubitatur pro quibus rebus subiectum vel praedicatum sup-  
255 ponunt, et utrum talis res sit in rerum natura vel non. Sed omnis talis in qua ponitur 'necessarium' est huiusmodi. Probatio: Si profero istam 'Omnem hominem esse animal est necessarium', quaero pro qua re supponit subiectum; vel pro se, et hoc non, quia sic esset falsa; vel supponit pro una tali propositione: 'Omnis homo est animal'. Modo rationaliter  
260 dubitatur, utrum subiectum supponat pro aliqua tali vel non, et utrum supponat pro una tali scripta, concepta vel prolata. Ergo omnis talis est dubitabilis, si est propositio. Sed dicis: Nullum per se notum est dubitabile. Sed talis: 'Omnis homo est animal' est per se nota. Ergo. Dico concedendo maiorem, et ideo concedo istam conclusionem, quod haec pro-

---

236 est-aliquos] esset si homo vellet tenere P. aliquos] *vel* alios E. 241 Breviter-consequen-  
tiam] dico quod haec consequentia non valet P. 249-250 pono-conclusionem] ponitur  
ista propositio P. 253 rationaliter] rationabiliter P. 254 *vel*] et P. 256 profero] *i.cor.*  
*fort.* profers E. 258 hoc-sic] tunc P. 259 rationaliter] rationabiliter P. 261 Ergo-talis]  
et ideo quaelibet talis rationabiliter P. 263 talis-Ergo] haec est huiusmodi, ergo etc. P.  
264-265 istam-propositio] quod ista P.



positio: 'Omnis homo est animal' non est dubitabilis, si est per se nota. 265  
 Sed dubitas aliquando utrum sit in rerum natura vel non. Ideo dubitatur  
 utrum sit necessaria vel non. Sed bene haec condicionalis est conceden-  
 da: 'Si haec propositio »Deus est« erit in rerum natura, et non aliter sig-  
 nificabit quam ipsa modo significat, tunc erit necessaria, et si ipsa est  
 modo, ipsa est necessaria, nisi aliter significaret'. || 270 f.17vb

Alia propositio est ista, quae est principalis ad quaestionem, quod nul-  
 la propositio necessaria est contingens; et istam sufficienter probat ratio  
 ad oppositam partem. Concedo tamen quod omnis propositio mundi sive  
 necessaria sive impossibilis contingenter est et non necessario.

Ad rationes in oppositum:

275

1. »Omne verum contingens esse verum est necessarium«, breviter po-  
 test negari. Sed dicis: Saltem haec est necessaria: 'Omne verum contin-  
 gens est verum'. Dico quod non, immo haec est mere contingens, quia  
 haec propositio potest non esse. Et qualitercumque significat, sic potest  
 non esse, quia significat quod aliquod verum contingens sit verum, et ita 280  
 potest esse, quod nullum verum contingens sit verum, quia ita potest  
 esse, quod nullum verum contingens est, cum omne verum contingens  
 est corruptibile; quia ita posset esse, quod nulla propositio contingens es-  
 set, nec implicat contradictionem. Etiam supposito quod antecedens es-  
 set verum, consequentia tota nihil valet. 285

2. Ad aliam: »Demonstratis duobus contradictoriis haec est necessaria:  
 'Alterum istorum est verum'«. Nego, immo haec est mere contingens:  
 'Alterum istorum est verum', quia est mere contingens: 'Alterum isto-  
 rum est', quia possibile est, quod nulla pars contradictionis esset, quia  
 possibile est quod nulla propositio esset, nec hoc implicaret contradictio- 290  
 nem. Sed dicis quod Aristoteles negaret, quia tunc scientia periret, quae  
 est maxima perfectio hominis. Dico probabiliter quod non, quia scientia  
 posset esse habitus in anima, supposito quod nulla propositio esset.

3. Ad tertiam: »Omne necessarium est possibile«. Concedo ad istum  
 intellectum, quod omnis propositio necessaria est possibilis. Et cum di- 295

---

269-270 et-significaret| om. P. 274 necessario| cor. e contingenter(?) E. 284-285 Et-  
 iam-valet| et ideo haec non est necessaria, omne verum contingens verum(!) est necessari-  
 um P. 292 hominis| universi P. quia| propter hoc non periret, quia add. P. 295-296 cum-  
 nego| minor negatur et P.

291-292 Cf. Auctoritates Aristotelis no. 2.38 (= Averroes, In Phys., prooemium, vol. IV, f.1H).

cis: 'Esse possibile' est contingens, breviter nego. Ad probationem: »Idem est iudicium de contingenti et possibili«, dicitur quod hoc nomen 'contingens' est inferius ad hoc nomen 'possibile', et non e converso, quia omnis propositio contingens est possibilis et non e converso. Et ideo  
 300 dicit Aristoteles ibidem quod 'possibile' est commune ad necessarium et contingens. Unde bene quantum ad argumenta praedicta bene est idem iudicium, sed non quantum ad omnia.

4. Ad aliam: »Omnis propositio est contingens«. Nego. Ad probationem: »Omnis propositio contingenter est contingens«. Concedo. Et ideo  
 305 concedo quod omnis propositio contingenter est, tamen multae sunt necessariae vel impossibiles, quae non sunt contingentes.

### Quaestio 18

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio de necessario eodem modo convertatur sicut sua de inesse.**

Et arguitur quod non:

1. Quia haec propositio est de necessario: 'Prima causa Socratis de necessitate est deus'. Sed nullo modo convertitur in unam de inesse, quia nec convertitur per conversionem simplicem nec per accidens nec etiam per contrapositionem. Ergo etc. Consequentia de se est nota. Antecedens similiter patet, quia ipsa est de necessario. Et quod nullo modo convertatur etc. probatur, quia si ipsa converteretur, tunc ex vero sequeretur  
 10 falsum, quod prius fuit improbatum. Probatur tamen consequentia, quia converteretur in istam 'Deus de necessitate est prima causa Socratis'.

2. Item secundo sic: Si omnis propositio de necessario eodem modo

---

**299-302** omnis-omnia] possibile est commune istis duobus necessario et contingenti, et ideo quoad aliqua praedicata est idem iudicium quantum ad aliqua praedicata, sed non quoad omnia **P.** **299** contingens] est concedo et ideo concedo quod omnis propositio contingenter est, tamen multae sunt necessariae *add. et del. E, cf. lin. 305-306.* **303-304** Ad<sup>2</sup>-contingens] et quando probatur quia contingenter est **P.** **305** multae] *i.cor. E.*

**1** Consequenter quaeritur] quaestio est **P.** **5** inesse] necessario **P.** **7-8** Antecedens-patet] sed probatur antecedens primo **P.** **8** quia-est] quod haec sit **P.** necessario] de se patet *add. P.* **10** quod-improbatum] *om. P.* **11** Socratis] et haec est simpliciter falsa, quia deus contingenter est causa Socratis *add. P.*

---

**300-301** Aristoteles, Int. 13, 22a 14sq.(?).

**10** Qu. 7.

converteretur sicut sua de inesse, tunc ista conversio esset bona: || ‘Nul- f.18ra  
 lum animal esse lapidem est necessarium. Ergo nullum lapidem esse ani-  
 mal est necessarium’. Sed consequens est falsum. Ergo et antecedens. 15  
 Falsitas consequentis patet, quia non est bona consequentia: ‘Haec est  
 necessaria »Nullum animal est lapis«. Ergo haec est necessaria »Nullum  
 lapis est animal«, quia quodam casu possibili posito antecedens esset  
 verum et consequens falsum; videlicet posito isto casu possibili, quod  
 haec propositio sit in rerum natura: ‘Nullum animal est lapis’, et quod 20  
 haec propositio non sit in rerum natura: ‘Nullum lapis est animal’; isto  
 casu, qui est possibilis, posito antecedens esset verum et consequens  
 falsum. Ergo consequentia non erat bona. Sed forte diceretur, quod con-  
 sequens non est falsum, quia consequens est istud ‘Haec est necessaria  
 »Nullum lapis est animal«, et ista numquam potest esse falsa sine nova 25  
 impositione, et si est propositio mentalis, tunc per nullam impositionem  
 mundi potest esse falsa. Et ideo diceretur quod si consequens sit, con-  
 sequens est necessarium. Sed breviter ista responsio non valet, quia si ar-  
 gueretur sic, aliquo casu possibili posito sic potest esse, sicut significatur  
 per antecedens, quando non sic erit, sicut significatur per consequens. 30  
 Ergo isto casu possibili posito consequentia non erit bona. Consequentia  
 de se est nota. Et antecedens patet per casum possibilem prius positum,  
 quia sic est quod una propositio sit, supposito quod alia nulla sit. Ergo  
 ista potest esse vera: ‘Haec est necessaria »Nullum animal est lapis«  
 supposito quod nulla alia propositio esset. 35

Oppositum patet ex intentione Aristotelis I. Priorum, capitulo secundo  
 in illa parte: »Eodem autem modo de necessario« etc.

Ad quaestionis evidentiam notandae sunt aliquae regulae. Prima regu-  
 la est quod si iste modus ‘necessario’ vel ‘de necessitate’ etc. ponitur in  
 principio vel in fine propositionis, tunc talis propositio secundum impo- 40

---

20 in-natura] *om.* P. 30 quando] *quin(?)* E. 31-33 Consequentia<sup>2</sup>-est] modo sic potest  
 esse casu(?) P. 33 nulla] *non(?)* *add. et del.* E. 35 alia] *om.* E. esset] et tunc conversio  
 non(?) esset bona *add.* P. 38-39 Ad-est] ad quaestionem dicendum, quia dicitur superius  
 quod omnis propositio de necessario vel accipitur in sensu diviso vel composito. et hoc non  
 obstante potest poni una talis regula, quae posita est in littera P.

36-37 Aristoteles, APr I,3, 25a 27sq.

sitionem terminorum est in sensu composito, et tunc modus debet praedicari de tota propositione simpliciter vel materialiter sumpta.

Secunda regula est, quod si modus 'de necessario' ponitur in medio propositionis inter subiectum et praedicatum, secundum virtutem totius  
45 propositionis propositio est in sensu diviso; quia tunc modus ponitur in situ minus sibi convenienti, et tunc tam subiectum quam praedicatum supponit personaliter, et tunc per illam denotatur, quod praedicatum personaliter acceptum verificatur de subiecto cum modo necessitatis. Sicut exemplum: 'Omnis homo de necessitate est animal', non denotatur quod  
50 haec sit necessaria: 'Omnis homo est animal', sed quod hoc praedicatum 'animal' verificatur de hoc subiecto 'homo' cum modo necessitatis.

Ex istis duabus regulis infertur talis regula: Omnis propositio de necessario in sensu diviso infert aliquam de necessario in sensu composito; licet tamen subiectum semper vel frequenter variatur, et ideo non semper  
55 infert suam de inesse. Exemplum: 'Omnis prima causa Socratis de necessitate est deus', ista infert unam de necessitate in sensu composito, sed non suam de inesse in sensu composito; non enim infert istam 'Haec est necessaria »Prima causa Socratis est deus«, quia antecedens est ve-  
f.18rb rum et consequens falsum. Sed infert istam demonstrando || primam cau-  
60 sam Socratis: 'Haec est necessaria »Hoc est deus«'.

Et ut habeatur magis clare, possunt poni duae regulae speciales. Prima quod omnis propositio de necessario in sensu diviso, cuius subiectum est praecise pronomen demonstrativum vel nomen proprium, omnis talis in sensu diviso infert suam de inesse in sensu composito et e contra. Exem-  
65 plum: 'Hoc de necessitate est deus' infert istam 'Haec est necessaria »Hoc est deus«, et e contra: 'Haec est necessaria »Hoc est deus«. Ergo hoc de necessitate est deus'. Similiter: 'Socrates de necessitate est animal. Ergo haec est necessaria »Socrates est animal«' et e contra.

Secunda regula specialis est quod omnis propositio de necessario in  
70 sensu diviso, cuius subiectum est terminus connotativus vel terminus communis vel aliquid aequivalens termino communi, omnis talis infert unam in sensu composito, cuius dictum est pronomen demonstrativum vel nomen proprium. Exemplum: 'Prima causa Socratis de necessitate

---

42 sumpta] accepta sicut ista, omnem hominem esse animal est necessarium, vel haec, necessario(?) omne ens est aliquid P. 45 propositionis] sermonis P. 52 talis] tertia P. 54 subiectum] st(?) add. E. 61 clare] determinate P. 66-67 Haec-deus] om. P. 68 et e contra] om. P. 72 dictum] dicti(?) subiectum P.

est deus'. Subiectum istius aequivalet termino communi, et ideo infert istam 'Haec est necessaria »Hoc est deus«'; sed numquam suam de inesse 75 subiecto non variato.

Tertia regula est quod numquam propositio de necessario in sensu composito, cuius dictum non est pronomen demonstrativum praecise nec nomen proprium, numquam talis infert aliquam de sensu diviso, nisi tam subiectum quam praedicatum supponat pro re incorruptibili, quia ista 80 propositio: 'Haec est necessaria »Omnis homo est animal«' est de necessario in sensu composito et nullam potest inferre in sensu diviso, quia haec est falsa simpliciter: 'Omnis homo de necessitate est animal' et etiam: 'Hoc vel Socrates de necessitate est animal' et sic de aliis. Sed si tam subiectum quam praedicatum supponant pro re incorruptibili, tunc 85 talis de necessario in sensu composito infert unam in sensu diviso non obstante quod subiectum sit terminus communis. Exemplum: 'Haec est necessaria »Primum principium est deus«' bene infert istam 'Ergo primum principium de necessitate est deus' et e contra. Sed multi dicerent quod non est formalis, nisi aliquid addatur, non enim tenet in omnibus 90 terminis consimilibus.

Ad quaestionem prima conclusio est, quod omnis propositio de necessario in sensu composito convertitur sicut sua de inesse, ita quod si sua de inesse convertitur simpliciter, talis etiam convertitur simpliciter, si per accidens et per accidens. Ista probatur sic: Quia maxima propositio per 95 quam tenet ista regula est necessaria, ergo ista regula est bona. Consequentia patet. Et antecedens declaratur, quia ista conversio tenet per istam maximam: Si antecedens est necessarium, consequens est necessarium vel per istam: Si unum convertibilium est necessarium, reliquum est necessarium.

100

Secunda conclusio est quod nulla propositio de necessario in sensu diviso, cuius subiectum est terminus connotativus vel aliquid aequivalens,

75 sed] scilicet(?) *add. et del. E.* 77 regula] principalis *add. P.* 79 de] *EP in scribendum?* 82 nullam] *lect. dub. E.* diviso] non obstante quod subiectum *add. et del. E. cf. lin. 86-87.* 83-84 etiam-vel] haec similiter *P.* 85 supponant] supponat *P. cf. lin. 80.* 90 non-formalis] talis consequentia non valet *P.* 92 Ad] tunc istis visis ponuntur conclusiones ad *P.* 93 convertitur] convertatur *E.* 94 talis-si] et similiter *P.* 95 et-accidens<sup>2</sup>] *om. P.* 96 regula<sup>1</sup>] conversio *P.* ista-est<sup>2</sup>] conversio *P.* 99-100 reliquum-necessarium] et reliquum, sed quaelibet illarum est necessaria ubique(?) *P.*

92-100 Cf. Gu. Ockham, SL II,23, 12-18. – Gualt. Burley, Pur. log. (tract. br.), p. 235,17-29. – Iohs. Buridanus, APr I qu. 27. – PsScotus, APr I qu. 25, p. 142b.

nulla talis convertitur in unam de necessario in sensu diviso, sed quaelibet talis convertitur in unam de inesse cum modo necessitatis addito ad  
 105 subiectum. Ista probatur quantum ad partem primam, quia si aliqua talis  
 converteretur in unam de necessario in sensu diviso, tunc ex vero sequitur  
 falsum. Probatio huius per exemplum: ‘Prima causa Socratis de ne-  
 f.18va cessitate est deus’ si converteretur in unam || de necessario in sensu divi-  
 so, tunc converteretur in istam ‘Deus de necessitate est prima causa So-  
 110 cratis’, sed istud consequens est falsum, quia deus potest numquam esse  
 causa Socratis, et ideo mere contingenter est causa Socratis. Apparet et-  
 iam quantum ad secundam partem, quod debet converti in unam de inesse  
 per idem exemplum: ‘Prima causa Socratis de necessitate est deus’  
 convertitur in istam ‘Aliquid quod de necessitate est deus est prima cau-  
 115 sa Socratis’. Modo ista secunda est mere de inesse cum modo necessita-  
 tis addito ad subiectum.

Tertia conclusio est quod omnis propositio de necessario in sensu divi-  
 so, cuius subiectum est pronomen demonstrativum praecise vel nomen  
 proprium, omnis talis convertitur in unam de necessario in sensu diviso.  
 120 Exemplum: Demonstrata prima causa: ‘Hoc de necessitate est deus’ non  
 convertitur in aliam nisi in istam ‘Deus de necessitate est hoc’, quia praed-  
 icatum appellat suam formam. Similiter: ‘Socrates de necessitate est  
 animal’ convertitur in istam ‘Animal de necessitate est Socrates’; et con-  
 sequentia est formalis, licet antecedens sit falsum.

125 I. Ad primam rationem in oppositum: »Haec est de necessario in sen-  
 su diviso: ‘Prima causa Socratis« etc. Concedo. Et dicis: »Convertitur in  
 istam ‘Deus de necessitate est prima causa Socratis’«. Nego. Tu probas,  
 quia quicquid est deus, de necessitate est deus, et deus quicquid est de  
 necessitate est. Sed deus est prima causa Socratis. Nego. Tu probas: ‘Et  
 130 deus de necessitate est id, quod est prima causa Socratis. Ergo deus de  
 necessitate est prima causa Socratis’. Dico quod ista consequentia non

110 numquam] nunc non P. 111 ideo] numquam sed semper P. Socratis<sup>2</sup>] et antecedens est  
 verum, ut dictum(?) est add. P. 119 omnis talis] om. P. omnis] lect. dub. E. 120 demon-  
 strata-causa] ista patet sicut P. Hoc] add. s.l. E<sup>2</sup>. 122-124 Similiter-falsum] om. P. 125-  
 127 Ad-probas] his visis ad rationes in oppositum dicitur, quod illa est de necessario in sensu  
 diviso et non convertitur sicut tu dicit(!) sed(*deletum*), et quando tu probat(!) P. 129 Sed-  
 est<sup>2</sup>] add. i.m.g. E<sup>2</sup>. 129 Nego-probas] om. P. 131 Dico quod] unde P. quod] gem. E.

101-116 Cf. Gu. Ockham, SL II.23, 67-79. – Iohs. Buridanus, APr I qu. 29. – PsScotus,  
 APr I qu. 26, p. 144b.

valet: 'Deus de necessitate est id quod est prima causa Socratis. Ergo deus de necessitate est prima causa Socratis', sicut nec ista 'Socrates vel homo per se est illud quod est album. Ergo homo per se est albus'; si capitur in sensu diviso non valet consequentia, et licet tamen concederetur 135 quod homo per se est albus, tamen non valet consequentia in proposito. Unde non debet concedi haec consequentia: 'Deus de necessitate est illa res quae est causa Socratis. Ergo deus de necessitate est causa Socratis', immo est fallacia figurae dictionis. Ideo dicta propositio debet sic converti: 'Aliquid quod de necessitate est deus est prima causa Socratis'. 140

2. Ad aliam: Dicis: »Haec propositio est necessaria: 'Nullum animal est lapis'«. Concedo. Et dicis: Non convertitur in istam 'Ergo haec est necessaria »Nullus lapis est animal«'. Dico quod bene infert illam, si sit, ita quod haec est bona consequentia: 'Haec est necessaria »Nullum animal est lapis«. Ergo haec est necessaria, si sit et non aliter significat 145 »Nullus lapis est animal«'. Et sic debet intellegi propositio, et sic patet quomodo propositiones de praeterito et futuro debent converti, quia si essent in sensu composito, debent converti sicut suae de inesse. Exemplum: 'Haec fuit necessaria »Omnis homo est animal«. Ergo haec fuit necessaria si fuerit formata »Quoddam animal est homo«'. Si autem fue- 150 rit in sensu diviso, debet converti sub disiunctione. Exemplum: 'Prima causa Socratis de necessitate fuit deus. Ergo aliquid quod de necessitate fuit deus, est vel fuit prima causa Socratis'.

### Quaestio 19

Consequenter quaeritur, **utrum** || **ab inferiori ad superius cum modo** f.18vb **contingentis sit consequentia formalis.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia oppositum consequentis potest esse verum cum antecedente

133-134 vel homo<sup>1</sup>] *om.* P. 135 tamen] ista consequentia P. 136 quod-albus] *om.* P. 137-138 de-Socratis<sup>2</sup>] etc. P. 139 fallacia] *add. s.l. E<sup>2</sup> om.* P. propositio] prima causa Socratis de necessitate est deus *add.* P. 141 Haec propositio] quod haec de necessario haec P. 144 est<sup>2</sup>] *add. s.l. E<sup>2</sup>.* 147 futuro] de necessario *add.* P. converti] quia(?) observatis regulis istis, id est regulis de inesse de praeterito et futuro statim(?) *add.* P. 147-148 quia-essent] si sunt propositiones P. 152 necessitate<sup>2</sup>] est *add. et del. E.* 153 Socratis] et sic de similibus propositionibus etc. *add.* P.

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P.

5 vero. Ergo consequentia non est bona. Antecedens probo: Capitur enim ista consequentia: 'Contingit omnem hominem esse album. Ergo contingit omnem hominem esse coloratum'. Hic est consequentia ab inferiori ad superius a parte praedicati, et antecedens est verum, et oppositum consequentis est verum. Sed dicas quod antecedens est falsum. Contra:  
 10 'Haec est mere contingens »Omnis homo est albus«. Ergo omnem hominem contingit esse album'. Tenet consequentia per unam regulam prius datam, quia istae aequivalent. Ergo primum antecedens est verum, scilicet: 'Contingit omnem hominem esse album'. Sed oppositum consequentis similiter est verum, quia de necessitate omnis homo est coloratus.  
 15 Ergo non contingit aliquem hominem esse coloratum. Sed hoc est oppositum consequentis, quod stat simul cum antecedente.

2. Item: 'Contingit hoc corpus esse sine isto loco. Ergo contingit corpus esse sine loco'. Hic est consequentia ab inferiori ad superius tam a parte praedicati quam subiecti. Sed antecedens est verum et consequens  
 20 falsum. Ergo consequentia non est bona. Si dicas quod antecedens est falsum, quia arguo sic: 'Iste locus est locus. Hoc corpus est sine isto loco. Ergo corpus est sine loco'. Conclusio est falsa; et non maior; ergo minor. Sed minor fuit primum antecedens. Ergo primum antecedens fuit falsum. Breviter dico quod primum antecedens est verum, sed modus arguendi  
 25 non valet, quia minor est aequivalenter negativa, et ideo non arguitur ab inferiori ad superius affirmative, sed negative. Ideo haec consequentia non valet: 'Hoc corpus est sine isto loco. Ergo est sine loco', sicut nec sua aequivalens, scilicet: 'Hoc corpus non est in hoc loco. Ergo non est in loco'; consequentia non valet. Sic ergo primum antecedens est verum,  
 30 sed consequens falsum, scilicet: 'Contingit corpus esse sine loco'. Ergo consequentia prima non fuit bona.

3. Item: 'Contingit hanc materiam esse sine ista forma. Ergo contingit esse materiam sine forma'. Antecedens est verum, et consequens falsum. Et ideo consequentia non valet.

---

5 Capitur] capiatur P. 6-7 contingit<sup>2</sup>-esse] om. P. 9 est<sup>2</sup>] om. E. 19 quam subiecti] om. P. 23 primum<sup>2</sup>-falsum] etc. P. 27 valet] sicut sua aequivalens non valet add. P. est sine<sup>1</sup>] non est in P. est sine<sup>2</sup>] non est in P. 27-31 sicut-bona] ex quo patet primam consequentiam non valere P. 32 Item] tunc(?) ex alio quod ab inferiori ad superius cum modo contingentis non valet P. ista] s.l. E. 33-34 Antecedens-valet] non valet, et tamen arguitur ab inferiori ad superius cum modo contingentis P.



4. Similiter in multis aliis: 'Contingit Socratem esse. Ergo contingit 35  
Socratem esse vel non esse'. Modo consequens est falsum. Ergo etc.

Oppositum est de intentione Aristotelis et aliorum logicorum concedentium quod ab inferiori ad superius est bona consequentia, nec faciunt aliquam exceptionem.

Sciendum sicut fuit dictum de necessario, alia est propositio contin- 40  
gens et alia propositio de contingenti, quia contingens est illa quae est  
mere de inesse et aliquando potest esse vera et aliquando falsa sine im-  
positione nova, ut: 'Omnis homo currit'. Sed propositio de contingenti  
est illa in qua ponitur modus contingentis, et tunc aliquando talis modus  
est verbum, ut: 'Contingit aliquem hominem currere', et aliquando parti- 45  
cipium vel nomen et aliquando adverbium et aliquando praepositio cum  
suo casuali, ut: 'De contingenti omnis homo currit'; exempla alia patent.

Sed omnis talis modus de contingenti vel capitur in sensu composito  
vel diviso, et multum differunt istae propositiones, in tantum quod si una  
in sensu composito || est vera, illa de sensu diviso erit falsa et e converso. 50 f.19ra  
Et hoc contingit in pluribus, scilicet quando subiectum est terminus com-  
munis; exemplum: 'Album contingit esse nigrum' vel: 'Contingenter est  
nigrum'; ista est vera, et ista non denotat quod de facto album est nigrum,  
sed quod illud quod nunc est album potest esse nigrum, et hoc non nec-  
essario sed contingenter. Et ideo in omni tali in sensu diviso subiectum 55  
potest supponere pro his quae sunt vel quae contingunt, ut: 'Album con-  
tingit esse nigrum', vel illud quod est album vel quod contingit esse al-

---

36 Modo] non valet, et antecedens est verum, quia Socrates contingenter est, et P. Ergo  
etc.] quia Socrates necessario est vel non est P. 37 et] etiam omnium add. P. 38-39 nec-  
exceptionem] nullam propositionem excipiendo, et ita fuisse dicimus(?) vel fuit haec eo-  
rum intentio P. 40 Sciendum-dictum] Unde sciendum conformiter(?) dicens(?) de propo-  
sitione P. 41 est<sup>2</sup>] s.l. E. 42 et aliquando] aliquando et E et tamen P. 43 currit] est  
mere contingens add. P. propositio-contingenti] contingens P. 46 vel nomen] om. E. 47  
exempla-patent] om. P. 49 quod] ut in pluribus add. P. 50 de] EP in scribendum? 51-  
52 communis] vel aequivalens add. P. 52-53 vel-nigrum<sup>1</sup>] om. P. 53 et-denotat] et est  
ibi advertendum quod talis propositio in sensu diviso, album contingit esse nigrum, non  
significat P. 54-55 non-sed] om. P. 57-58 album] nigrum vel illud quod est album etc.,  
et quaelibet harum est vera P.

37 Locum non inveni.

40 Qu. 17,72sq.; cf. qu. 17,102sq.

bum. Sed illa in sensu composito est falsa, quia aequivalet isti ‘Haec est contingens »Album est nigrum«, sed ista est impossibilis, quia non potest esse vera sine nova impositione. Aliquando autem contingit e converso quod illa in sensu diviso est falsa, et in sensu composito est vera; exemplum: ‘Prima causa Socratis contingenter est deus’, ista est in sensu diviso et est falsa, quia nulla res contingenter est deus, quia quicquid est deus, de necessitate est deus. Sed illa in sensu composito est vera, scilicet: ‘Contingit primam causam Socratis esse deum’, quia aequivalet isti ‘Haec est contingens »Prima causa Socratis est deus«’.

Et sciendum sicut prius quod si modus ponitur in medio propositionis, ipsa est in sensu diviso, sed in principio vel in fine, tunc totum dictum capitur materialiter vel simpliciter, et modus ponitur in situ minus convenienti, quia dictum debet subici, modus autem praedicari, et tunc est in sensu composito.

Ad quaestionem prima conclusio est quod numquam ab inferiori ad superius cum modo contingentis, quando propositio est in sensu composito, valet consequentia. Secunda conclusio est quod ab inferiori per se ad superius suum per se cum modo contingentis, quando propositio est in sensu diviso, semper est formalis consequentia.

Prima conclusio probatur per rationes positas ad primam partem quaestionis, quia si talis consequentia esset bona, tunc ex vero sequitur falsum, ut probant illae rationes.

Item confirmatur sic: Omnis consequentia formalis debet regulari per aliquam maximam. Sed talis consequentia non regulatur per aliquam maximam nisi per istam: Si antecedens est contingens, consequens est contingens. Sed ista simpliciter est falsa. Ergo illa ex qua sequitur. Nec per consequens valebit consequentia. Sed probo quod ista regula non valet, quia aliquando antecedens est contingens et consequens necessarium, ut hic: ‘Socrates est animal. Ergo homo est animal’. Aliquando etiam an-

---

59-60 quia-impositione] *om.* P. 61 illa-et] *om.* P. 63-64 quia-deus<sup>1</sup>] *add. i.mg.* E<sup>2</sup>. 67 sciendum-prius] debet adverti(?) illa supra posita regula P. 68-70 totum-est] *om.* P. 72 Ad quaestionem] his visis pono duas conclusiones P. 78 sequitur] sequeretur P. 79 probant-rationes] probatur supra P. 80 sic] quod haec consequentia non valet P. 81 maximam] apparet per logicos *add.* P. Sed] si E sed si P *vd. adnot. sq.* 81-82 non-nisi] esset bona, debet regulari P. 83-85 ex qua-necessarium] quam confirmat, quod sit falsa probatur, quia aliquando ex contingenti infertur necessarium in bona consequentia P.

tecedens est contingens et consequens impossibile, ut haec: 'Omne currens est homo. Equus est currens. Ergo equus est homo'. Hic antecedens est una copulativa, cuius quaelibet pars est mere contingens, et per consequens ipsa tota est contingens. Sed consequens est impossibile. Ergo 90 illa regula non valet.

Secunda conclusio probatur per rationes positas ad oppositum quaestionis.

Item confirmatur: Omnis consequentia ab inferiori per se ad superius per se, in qua termini supponunt personaliter, est bona et formalis. Sed 95 omnis consequentia, in qua proceditur ab inferiori per se ad superius cum modo contingentis in sensu diviso, in omni tali termini supponunt personaliter. || Ergo etc. f.19rb

Notandum tamen quod non debet argui ab inferiori ad superius per se negative, sicut: 'Socrates non videt hominem. Ergo non videt animal'. 100 Sed si arguitur sic: 'Homo non est albus. Ergo animal non est album', consequentia est bona et tenet affirmative et non negative. Sed dicitis: Antecedens est negativum et consequens. Concedo, tamen non arguitur ab inferiori ad superius negative, quia inferius non est negativum nec superius. 105

Rationes primae probant primam conclusionem, et secundae probant secundam.

### *Quaestio 20*

Consequenter quaeritur, **utrum ex duabus negativis gratia formae potest inferri conclusio.**

Et arguitur quod sic:

1. Quia: 'Nihil aliud ab animali est homo. Sed nihil aliud a sensibili est

---

88 homo|] omnis *add.* P. Ergo|] omnis *add.* P. 88-90 Hic-est|] est totum P. 89 una|] vera(?) E. 90-91 Ergo-valet|] *om.* P. 97 in-tali|] est huiusmodi quod P. 99 Notandum tamen|] circa(?) quam rationem sciendum P. non|] *om.* E. 100 negative|] nisi quando inferius est negativum et superius similiter *add.* P. 102-107 et-secundam|] et sic patet quomodo dicendum etc. P.

1 Consequenter|] capitulum de syllogismis quaestio prima *i.mg.* E. Consequenter quaeritur|] quaestio est P. 4 sensibili|] sensibile E. 5 sensibili|] sensibile E.

5 animal. Ergo nihil aliud a sensibili est homo'. Iste modus est bonus et est ex puris negativis. Ergo etc.

2. Item: 'Nulla non substantia est animal. Sed nulla chimaera est non substantia. Ergo nulla chimaera est animal'. Modus arguendi est bonus et est ex puris negativis. Ergo etc.

10 3. Item tertio: 'Quicumque non movetur non currit. Sed Socrates non movetur. Ergo Socrates non currit'. Modus arguendi est bonus, tamen praemissae sunt negativae. Ergo ex negativis sequitur conclusio gratia formae.

4. Item: Supponitur quod quaelibet propositio exclusiva infert unam  
15 negativam; exemplum: 'Tantum animal est homo' infert istam 'Nihil aliud quam animal est homo'. Tunc arguitur sic: Non minus ex puris negativis debet sequi conclusio negativa, sicut ex aequivalentibus negativis debet sequi conclusio negativa. Sed ex aequivalentibus negativis sequitur conclusio negativa. Ergo ex puris negativis debet sequi. Maior patet a si-  
20 mili. Et minor in exemplo arguendo sic: 'Tantum animal est homo. Tantum substantia est animal. Ergo tantum substantia est homo'. Modus arguendi est bonus et est ex aequivalentibus negativis. Ergo etc.

5. Item: Ex una negativa bene sequitur negativa. Ergo multo magis ex duabus negativis. Consequentia tenet per locum a minore. Sed antecede-  
25 dens patet, quia detur oppositum, quod ex una negativa non potest sequi negativa, iam statim periret locus a superiori ad inferius negative, quod est falsum.

6. Item: 'Nullus lapis est asinus. Nullus homo est lapis. Ergo nullus homo est asinus'. Modus arguendi est bonus et est ex puris negativis.  
30 Ergo.

Oppositum patet per Aristotelem in libro Priorum per totum.

Sciendum quod omnis syllogismus qui est ex propositionibus mere categoricis debet regulari per dici de omni vel de nullo, et hoc mediate vel immediate.

35 Item: Dici de omni vel de nullo non est aliqua res superaddita proposi-

---

7 Item] secundo arguitur sic **P.** 12-13 Ergo-formae] igitur etc. **P.** 14 Item] confirmatur ex alio **P.** 31 libro-totum] toto isto libro et in I. et in II. **P.** 32 Sciendum] primo notandum est **P.** 35 Item] et est sciendum, sicut dictum est quod **P.**

tioni, sicut patuit in quaestione, sed solum illa dicitur de omni, quando nihil est sumere sub subiecto, de quo non denotatur praedicari praedicatum; et de nullo e converso.

Item: Ponuntur quaedam regulae. Prima est quod in omni syllogismo qui est ex puris categoricis altera praemissarum debet esse universalis 40 vel singularis, aliter enim non regularetur per dici de omni vel de nullo.

Secunda regula est quod in omni tali syllogismo ad concludendum conclusionem directam in prima || figura oportet minorem esse affirmati- f.19va  
viam, quia aliter non esset sumptio sub subiecto.

Tertia regula est ista quod ad concludendum directam in prima figura 45 non solum minor debet esse affirmativa, sed etiam non debet aequivalere negativae, nec inferre aliquam negativam consequentia formali.

Item: Ex ista sequitur alia regula, scilicet quod numquam syllogismus est bonus, si maior est mere categorica in prima figura et minor exclusiva vel exceptiva vel reduplicativa, vel ubi ponitur in minori 'incipit' vel 50 'desinit' pro praedicato. Exemplum: 'Omne album est aliquid. Socrates incipit esse album. Ergo Socrates incipit esse aliquid'. Iste non valet, quia casu possibili posito antecedens est verum et consequens falsum. Nec etiam iste modus arguendi valet: 'Omnis homo est substantia. Tantum animal est homo. Ergo tantum animal est substantia', quia praemis- 55 sae sunt verae et conclusio falsa.

Alia regula est quod ad conclusionem directam concludendam in prima figura numquam in minori debet poni aliqua adverbialis determinatio, quae non ponebatur in maiori, et maxime si talis determinatio habet vim mutandi veritatem propositionis. Exemplum: 'Omne primum princi- 60 pium est deus. Sed contingenter prima causa Socratis est primum principium. Ergo contingenter prima causa Socratis est deus'. Vel sic: 'Omnis prima causa Socratis est deus. Sed contingenter primum principium est prima causa Socratis. Ergo contingenter primum principium est deus'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non valet. 65

Alia regula est quae est conclusio: Si praemissae sunt mere categori-

---

36 sicut-quaestione] *om. P.* 38 et-converso] *om. P.* nullo] non *E.* 40 puris] propositionibus mere *P.* 41 singularis] ista patet statim quia *add. P.* 43-45 oportet-figura] *om. (homoeotel.) E.* 46 esse] *om. E.* 51 desinit] non(?) aliquid *add. et del. E.* Exemplum] accipitur sicut exemplum, talis modus non valet *P.* 52 album] albus(?) *P.* Iste-valet] *om. P.* 61-64 est?-Socratis] *add. i.mg. (homoeotel.) E?* 66 quae-conclusio] ad conclusionem etc. ista quod *P.*

36 Qu. 5

66-68 Cf. Iohs. Buridanus, *APr I* qu. 22.

cae de inesse et negativae, numquam ex talibus sequitur conclusio gratia  
formae, quia ubi syllogismus non regulatur per dici de omni vel de nullo,  
ibi talis discursus non valet. Sed ubicumque arguitur ex talibus non est  
70 dici de omni vel de nullo. Ergo etc.

Item aliter probat Aristoteles, quia in omni syllogismo ubi est invenire  
terminos in quibus omni et in quibus nulli, talis syllogismus non est bo-  
nus. Sed si praemissae sunt negativae, categoricae et de inesse, tunc est  
invenire terminos in quibus omni et in quibus nulli. Ergo etc.

75 Alia regula est quod ex propositionibus hypotheticis negativis vel ex  
categoricis negativis aequivalentibus hypotheticis potest sequi conclusio  
negativa gratia formae. Et istam regulam, quae est conclusio apertissime  
vera, probant multae rationes ad aliam partem quaestionis, ut sequitur:  
'Si aliquis non veniat ad mensam, non habebit prandium. Sed Socrates  
80 non veniet ad mensam. Ergo etc.' Nec umquam reperitur instantia, sicut  
probat una ratio de propositionibus exclusivis.

1. Ad primam rationem potest dici quod praemissae aequivalent hy-  
potheticis, et ideo ex ipsis potest sequi conclusio negativa.

2.3.4. Et idem probat secunda et tertia et etiam quarta.

85 5. Ad quintam: »Ex una negativa potest sequi alia. Ergo« etc. Dico  
quod consequens est concedendum, scilicet quod ex duabus mere cate-  
goricis negativis potest sequi conclusio negativa. Sed talis consequentia  
non est syllogistica, ut patet in exemplo: 'Nullum animal currit. Et nulla  
substantia currit. Ergo nullus homo currit'. Consequentia est bona, et ta-  
90 men consequens non infertur nisi ex negativis. Sed hoc est consequentia  
enthymematica et non syllogistica. Et ideo sciendum est, quando ad ante-  
cedens sequitur consequens, quicquid sequitur ex antecedente et con-

---

69-70 ubicumque-nullo] talis discursus est huiusmodi P. 72-74 talis-nulli] *add. i.mg.*  
(*homoeotel.*) E<sup>2</sup>. 73-74 negativae-nulli] tales quales dictae sunt, est huiusmodi P. 76 hy-  
potheticis] ex talibus sequitur vel *add. P.* 77-78 regulam-vera] *om. P.* 78 aliam] primam  
P. quaestionis] conclusionis(?) E. ut sequitur] sicut si arguatur sic P. 80 non-mensam] est  
huiusmodi P. 84 et<sup>2</sup>-quarta] ratio et tertia P. 85 Ad quintam] sed ad quintam restat re-  
spondere, quando dicitur sic P. una] categorica mere *add. P.* 85-86 Dico-scilicet] con-  
cedenda est conclusio P. 88 ut-exemplo] sicut exemplum P. 90 negativis] mere categori-  
cis *add. P.* 90-91 consequentia-syllogistica] enthymematice P.

71-73 Aristoteles, APr e.g. I,4, 26a 2-11; 26b 1-25; 5, 27b 11-34.

82 Supra lin. 14-22 (arg. 4).

85-88 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 22.

sequente simul, illud potest sequi ex quolibet illorum. Et tenet per illam regulam: Quando ad antecedens sequitur consequens, quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens, ut in exemplo praedicto. 95

6. Ad aliam: »Nullus lapis est asinus« etc. Dico quod modus arguendi non valet, quia in simili modo arguendi ex veris sequeretur conclusio falsa; ut dicendo: 'Nullus lapis est animal. Nullus homo est lapis', sequitur ista conclusio: 'Nullus homo est animal'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo etc. 100

Et sciendum quod ad omnem consequentiam potest homo respondere probabiliter vel negando antecedens vel quod modus arguendi non est bonus; quia semper si antecedens est verum et consequens falsum, || mo- f.19vb  
 dus arguendi non valet; et si antecedens est falsum, tunc est negandum; nec est inconveniens quod ex falso sequatur verum. 105

### Quaestio 21

Consequenter quaeritur, **utrum ex duabus propositionibus de necessario sequatur aliqua conclusio gratia formae.**

Et arguitur primo quod non:

1. Nullus syllogismus est bonus qui non est regulatus immediate vel mediate per dici de omni vel de nullo. Sed syllogismus ex duabus propositionibus de necessario est huiusmodi. Ergo etc. Maior patet ex I. huius. Minor declaratur, quia si arguitur sic: 'Omnem hominem esse animal est necessarium. Socratem esse hominem est necessarium. Ergo Socratem esse animal est necessarium', talis non regulatur per dici de omni; quia ibi nihil sumitur sub subiecto, quia in maiore: 'Omnem hominem esse 10 animal est necessarium', si est propositio vera, tunc hoc totum 'omnem hominem esse animal' est ibi subiectum, sed hoc non est praedicatum in

---

96 Ad-quod] ad ultimam rationem autem dicitur quod ille P. 98-100 ut-falsa] *add. i.mg. (homoeotel.) E<sup>2</sup>. 98 lapis<sup>2</sup>* non *add. P. 99-100 ista-etc.*] aliquid verum, ergo P. 102 negando] negare EP. 105 quod-verum] ex falso sequi falsum bona consequentia P.

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 4 qui] quia EP. regulatus] regulatur E. 5 Sed] talis *add. P. 5-6 ex-necessario] om. P. 6 I. huius]* dictis in hoc I. libro sed P. 10-11 omnem-tunc] propositione si est vera P.

6 Aristoteles, APr I,1, 24b 28-30; 24, 41b 7-8; 41b 22-24.

minore. Nec etiam regulatur per dici de nullo, quia maior non est negativa.

15 2. Item: Nullus syllogismus est bonus, qui est ex duabus praemissis mere indefinitis. Sed omnis syllogismus ex propositionibus de necessario in sensu composito est ex duabus indefinitis. Ergo nullus talis est bonus. Maior patet, quia ex indefinitis nihil sequitur. Minor declaratur arguendo sic: 'Omne animal esse substantiam est necessarium. Omnem  
20 hominem esse animal est necessarium. Ergo omnem hominem esse substantiam est necessarium'; praemissae nec sunt singulares nec universales nec particulares, ergo indefinitae.

3. Item: 'Omne quod est quando est, de necessitate est. Sed Socrates est quando est. Ergo quando Socrates est, de necessitate est'. Praemissae  
25 sunt verae, et conclusio falsa, ergo modus arguendi non est bonus. Tamen ex duabus de necessario. Ergo etc. Praemissae sunt verae, ut patet I. Perihermeneias, conclusio tamen est falsa, scilicet: 'Socrates quando est, de necessitate est', quia sua contradictoria est vera, scilicet: 'Socrates quando est non de necessitate est', quia Socrates quando est, contingenter est.

30 4. Item: 'Quicquid est deus, de necessitate est. Sed prima causa Socratis de necessitate est deus. Ergo prima causa Socratis de necessitate est'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Tamen est ex duabus de necessario. Ergo modus arguendi non est bonus. Quod praemissae sint verae patet, sed quod conclusio sit falsa probatur sic: 'Haec est possibilis »Prima causa Socratis non est«. Ergo prima causa Socratis potest non esse'.  
35 Consequentia patet, quia una propositio in sensu composito infert unam in sensu diviso. Sed antecedens patet, quia haec potest esse vera: 'Prima causa Socratis non est', quia quando Socrates non causatur non est.

Oppositum patet per Aristotelem in illa particula: »Quoniam autem di-  
40 versum est inesse« etc., ubi intendit probare quod ex duabus de necessario sequitur conclusio de necessario, sicut ex duabus de inesse sequitur conclusio de inesse.

---

15 Item] secundo arguitur sic P. qui] quia (cf. lin. 4) P. est<sup>2</sup>] *add. s.l. E<sup>2</sup>.* 18 quia-sequitur] per regulam logicalem directivam(?) de syllogismis, sed P. 22 indefinitae] minor haec(?) patet inducendo P. 26 ut-I.] auctoritate Aristotelis in libro P. 29 non] quando est *add. et del. E.* 30 Item] ex alio sic, omnis deus vel *add. P.* 33 Ergo-bonus] igitur etc. P. 37-38 Prima-quia] *om. P.* 38 non est<sup>2</sup>] igitur etc. P.

26-27 Aristoteles, Int. 9, 19a 23-24.

39-40 Aristoteles, APr 1,8, 29b 29sq.



Sciendum quia saepe dictum est quod propositiones de necessario posunt capi vel in sensu composito vel diviso. Ergo sciendum quod propositio de necessario in sensu composito capitur duobus modis: Uno modo proprie et stricte, et sic quaelibet talis est mere singularis, et subiectum talis propositionis erit una propositio categorica simpliciter vel materialiter accepta. Exemplum: || ‘Haec est necessaria »Omnis homo est animal«’ vel: ‘Haec »Omnis homo est animal« est necessaria’. Subiectum huius propositionis erit ista tota propositio supponens pro se ipsa. Aliter 50 capitur propositio in sensu composito secundum usum auctorum, et tunc in tali propositione ponitur dictum cum modo, ut in ista ‘Omnem hominem esse animal est necessarium’. Unde si est propositio, tunc istud totum dictum ‘omnem <hominem> esse animal’ est hic subiectum, et capitur hic istud totum dictum pro una propositione. Et quod erit subiectum 55 patet per Petrum Hispanum, qui dicit: »Dictum debet subici, modus autem praedicari«, et vocat dictum accusativum cum infinitivo, ut hic ‘omnem hominem esse animal’. Tamen proprie loquendo, si homo vellet, tales propositiones non essent admittendae, immo diceretur quod ‘omnem hominem esse animal’ non est aliquid nec necessarium nec contin- 60 gens, tamen bene conceditur quod illa propositio: ‘Omnis homo est animal’ esset aliquid vel aliqua. Tamen quia Aristoteles et alii tali modo utuntur, debemus tales propositiones glossare et exponere. Et ideo Aristoteles tales aliquando vocat universales, sicut unam in cuius dicto ponitur signum universale, ut istam ‘Omnem hominem esse animal est necessa- 65 rium’, aliam vocat particularem, sicut una in cuius dicto etc.

Ad quaestionem primo videbitur, utrum ex duabus propositionibus de necessario in sensu composito sequatur conclusio in sensu composito.

---

**43-44** propositiones-Ergo] talium propositionum aliqua accipitur in sensu composito, quaedam in sensu diviso, tunc **P. 45** composito] ab auctoribus *add. P. 46* talis] in sensu diviso *add. E. 49* vel-necessaria] *om. P. 51* secundum] modum loquendi auctorum et *add. P. 54* omnem-animal] *om. P. 56* Petrum Hispanum] auctorem Summularum **P. 58** si-vellet] non curando de acit<sup>ms</sup>(? *i.mg.*) nec dictis antiquorum forte **P. 60-62** non est-animal] *add. i.mg.sup. (homoeotel.) E<sup>2</sup>. 62* esset] *add. s.l. E<sup>2</sup>*, quia] communiter loquentes(?) et *add. P.* modo] loquendi *add. P.* utuntur] ad intellectum ipsorum *add. P. 66* sicut-etc.] et sic de aliis **P. 67** Ad-videtur] tunc de quaestione sic procedendum est **P. 68** in<sup>2</sup>-composito<sup>2</sup>] *om. P.*

---

**43** E.g. qu. 18,38sq.

**56-57** Pet. Hispanus, Tractatus 1.22, p. 12,25-26.

**63-66** Aristoteles, APr 1.24, 41b 7-32 (?). – Cf. Gu. Ockham. SL III-1.20, 51-60.

Secundo videbitur, quomodo ex duabus in sensu diviso sequatur conclusio in sensu diviso. Tertio quomodo ex una in sensu diviso et alia in sensu composito sequatur conclusio.

Prima conclusio est quod ex duabus in sensu composito sequitur tertia tam directe quam indirecte. Et probatur per unam maximam, scilicet ‘impossibile est praemissas debito modo dispositas esse necessarias, quin conclusio sit necessaria, si sequatur’. Et tenet per istam: ‘Si praemissae sunt necessariae, conclusio erit necessaria, si formetur’. Sed ubicumque arguitur ex duabus in sensu composito, praemissae sunt necessariae. Ergo conclusio erit necessaria.

Secunda conclusio est quod arguendo ex talibus praemissis in sensu composito non est syllogismus proprissime dictus regulatus per dici de omni vel de nullo, quia in omni modo arguendi ubi nihil sumitur sub subiecto, non est syllogismus regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed sic est in istis, ut patet inductive.

Secundo videndum est quomodo fiunt conclusiones in sensu diviso. Ponentur duae conclusiones. Prima est quod ex duabus praemissis debito modo dispositis in sensu diviso formali consequentia sequitur conclusio directe in sensu diviso. Probatur sic: Omnis discursus syllogisticus est bonus, qui est immediate regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed omnis talis processus ex duabus de necessario in sensu diviso debite dispositis est huiusmodi, ut patet inductive, ut arguendo sic: ‘Omne animal de necessitate est substantia. Omnis homo de necessitate est animal. Ergo omnis homo de necessitate est substantia’. Consequentia est bona. Similiter in tali modo arguendi semper ex opposito conclusionis cum altera praemissarum potest inferri oppositum alterius praemissae. Ex ista conclusione sequitur tale corollarium, quod quicquid sit de verbis Aristotelis, numquam intendebat nisi quod semper ex propositionibus de necessario in sensu diviso deberet sequi conclusio, et non aliter, ita quod nul-

---

69 quomodo] utrum P. 69-70 sequatur-diviso<sup>1</sup>] om. P. 70 quomodo] utrum P. 72 Prima] quandam ad primum est ista P. 76 conclusio] *add. s.l. E<sup>2</sup>. 77 ex-necessariae] modo dicto est sic P. 84 fiunt conclusiones] arguitur ex ambabus P. 85-87 Ponentur-diviso] *add. i.mg.inf. (homoeotel.) E<sup>2</sup>. 89-90 ex-dispositis] om. P. 90 ut<sup>1</sup>] ergo est bonus, minor apparet per maximam, et maior P. 97 conclusio] de necessario in sensu diviso *add. P. 97-98 aliter-propositiones] om. P.***

72sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1.20, 61sq. – PsScotus, APr I qu. 27, p. 148b; 149b.

84sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1.20, 64sq. – PsScotus, APr I qu. 27, p. 148b-149a.

95-96 Aristoteles, APr I.8, 29b 29sq. – Cf. supra lin. 39-40.

lam conclusionem intendebat probare per propositiones in sensu composito.

Secunda conclusio est quod numquam ex duabus de necessario in sensu 100  
 diviso sequatur aliqua conclusio indirecte gratia formae. Probatur sic:  
 Numquam formali consequentia ex veris debet sequi falsum. Sed si ex  
 talibus in sensu diviso sequeretur || conclusio indirecte, ex veris sequere- f.20rb  
 tur falsum. Probatio per exemplum arguendo sic: 'Quicquid est primum  
 principium de necessitate est deus. Sed omnis prima causa Socratis de 105  
 necessitate est primum principium'. Ergo debet sequi ista conclusio indi-  
 recta: 'Deus de necessitate est prima causa Socratis'. Sed praemissae  
 sunt verae et conclusio impossibilis. Ergo modus arguendi non est bonus.

Quantum ad tertium dico, si una capitur in sensu composito et alia in  
 sensu diviso, sive maior sive minor, semper sequitur conclusio in sensu 110  
 diviso et numquam in sensu composito gratia formae. Probatur per regu-  
 lam prius positam, quia si non sic sequeretur, tunc ex veris sequitur  
 falsum formali consequentia. Probatur consequentia: Unde si arguetur  
 sic: 'Haec est necessaria »Omne primum principium est deus«. Sed pri-  
 ma causa Socratis de necessitate est primum principium', numquam 115  
 sequitur: 'Ergo haec est necessaria »Prima causa Socratis est deus«', sed  
 debet sequi ista conclusio: 'Prima causa Socratis de necessitate est deus'.

Ex ista conclusione sequitur tale corollarium, quod strictissime loqu-  
 endo de syllogismo numquam modus arguendi est syllogismus proprissime 120  
 dictus; quia numquam est syllogismus proprissime dictus, nisi sit im-  
 mediate vel mediate regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed talis di-  
 scursus non est huiusmodi, ut patet si intellegatur quid sit subiectum ma-  
 ioris.

---

102 si] s.l. E. 104 Probatio-sic] maior apparet ex praecedentibus et minor deducitur in exemplo P. 106-107 debet-indirecta] om. P. 107-108 Sed-bonus] conclusio autem falsa et praemissae verae P. 112 si] add. s.l. E<sup>2</sup>. 112-114 quia-sic] aliter enim ex veris sequeretur falsum, et tenet consequentia inducendo in aliquibus, ut haec, quicquid est primum principium de necessitate est deus, vel accipe sic P. 113 Unde] bene E. 115 principium] sed(?) add. E. 121 mediate] cor. ex immediate E. regulatus] regulatur E. 122 non] om. E. ut-intellegatur] igitur etc., et minor apparet inspicienti P. 122-123 maioris] utriusque P.

100sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,20, 76sq.

109sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,20, 111sq.

1. Ad primam: Concedo totam rationem, quod ibi non est syllogismus  
125 proprissime dictus regulatus per dici de omni vel de nullo.

2. Ad secundam eodem modo, quando dicitur: »Nullus syllogismus est  
bonus« etc. Et dicis: Talis est huiusmodi. Nego, immo si praemissae sunt  
propositiones, ipsae erunt singulares. Et dico: »Si sunt propositiones«,  
quia multi negant eas esse propositiones.

130 3. Ad aliam: »Omne quod est« etc. Nego simpliciter, nec istam Aristo-  
teles posuit, sed talem: Esse quidem ergo quod est quando est et non esse  
quando non est est necesse. Et vult per istam, quod haec est necessaria:  
'Omne quod est quando est ipsum est'. Et dicis: Ergo omne quod est qu-  
ando est de necessitate est. Nego, quia Socrates quando est contingenter  
135 est.

Et sciendum quod multum differunt istae 'Socrates potest non esse qu-  
ando est' et: 'Socrates quando est potest non esse', quia prima est vera, et  
secunda est impossibilis, quia Socrates quando est nullo modo potest non  
esse; et totum tenet per istam: Praedicatum appellat suam formam.

140 4. Ad aliam: Concedo argumentum. Et quando dicis: »Praemissae sunt  
verae et conclusio falsa«, nego. Ad probationem: 'Haec est possibilis  
»Prima causa Socratis non est«. Ergo prima causa Socratis potest non  
esse'. Negatur consequentia. Ad probationem: »Illa in sensu composito  
infert illam in sensu diviso«. Concedo indefinite et non universaliter,  
145 quia numquam tenet consequentia, nisi subiectum sit pronomen demon-  
strativum vel pronomen proprium. Sed sic non est in proposito. Ergo  
consequentia non valet, quia antecedens est verum et consequens falsum.

---

124 Ad] ad rationes ad oppositum ad P. Concedo-ibi] conceditur quod ex talibus propositi-  
onibus P. 125 nullo] ut patet in argumento *add.* P. 127 bonus] qui ex indefinitis *add.* P.  
Et-nego] concedo et negatur minor P. Talis] huiusmodi est bonus m(?) *add. et del.* E.  
128-129 Et-propositiones] *om.* P. 128 Et] *add. s.l.* E<sup>2</sup>. 130 aliam] tertiam rationem P.  
etc.-nec] quando est de necessitate est P. 131 non esse] quod non est P. 132 per-haec]  
dicere quod illa condicionalis P. 133-136 Et-sciendum] sed non est bene illatum inferen-  
do(?) unam in sensu diviso, et debet intellegi P. 138-139 quia-istam] quia haec est vera,  
Socrates quando est potest non esse, et tamen Socrates numquam potest esse(!) non esse  
quando non est, et causa est quia P. 138 modo] *s.l.* E. 140 aliam] ultimam P. 143-144  
Negatur-universaliter] non bene infertur nec valet probatio, quia non est vera nisi indefini-  
te P. 143 composito] *add. i.m.g.* E<sup>2</sup>. 147 quia-falsum] *om.* P.

*Quaestio 22*

Consequenter quaeritur, **utrum universalis negativa de contingenti convertitur simpliciter et in terminis.**

Et arguitur primo quod non:

1. Nulla est negativa propositio universalis de contingenti. Ergo nulla universalis negativa de contingenti convertitur simpliciter et in terminis. 5  
Consequentia tenet per locum a toto in quantitate ad suam partem destructive. Antecedens probo, quia si esset aliqua propositio universalis negativa de contingenti, vel esset in sensu composito vel diviso. Sed nullo istorum modorum. Ergo etc. Primo non in sensu composito quia si esset, esset una talis: 'Nullum hominem esse album est contingens'. || Sed ista 10 f.20va  
non est universalis negativa de contingenti, primo quia eius contradictoria est negativa, scilicet: 'Nullum hominem esse album non est contingens'. Secundo quia quaelibet talis oratio, si est propositio, est mere singularis, quia ibi subicitur pronomen demonstrativum vel aliquod aequivalens, quia dictum debet subici, modus autem praedicari. Nec etiam al- 15  
liqua in sensu diviso est universalis negativa de contingenti, quia erit una talis: 'Nullum hominem contingit esse album'. Sed ista non est de contingenti, immo de necessario et aequivalet isti 'Aliquis homo de necessitate est albus'. Sic patet antecedens et consequentia.

2. Item: Si universalis negativa de contingenti converteretur simplici- 20  
ter et in terminis, etiam universalis affirmativa de contingenti sic converteretur. Sed hoc est falsum, quia tunc ex veris sequitur falsum. Ergo. Quod sequitur falsum patet, quia si haec converteretur: 'Contingit omnem hominem esse album', in istam 'Contingit omne album esse hominem'; tunc ex veris sequitur falsum, ut patet. Ergo etc. Probatur consequen- 25  
tia, et suppono quod universalis negativa convertitur in oppositam qualitatem, ut dicit Aristoteles in littera in illa parte: »De contingenti« etc. Unde capitur ista propositio: 'Contingit omnem hominem non esse album', ista infert istam 'Contingit omnem hominem esse album', quia convertitur in oppositam qualitatem. Sed ista est universalis negativa, 30

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 6 in quantitate] a modo P neuter locus cum textu convenire videtur. 15 modus] add. i.mg. E<sup>2</sup>. praedicari] igitur nulla talis est universalis negativa add. P. 16 universalis-contingenti] huiusmodi P. erit] si aliqua est(?), esset P. 20-21 Item-terminis] secundo ad principale, si hoc esset, tunc P. 22-23 Ergo-quia] sicut P. 27 ut-Aristoteles] et patet secundum Aristotelem P. 29-30 quia-qualitatem] om. P.

27 Aristoteles, APr I,13, 32a 30sq.

scilicet prima, et convertitur in terminis per te, quia in istam ‘Contingit omne album non esse hominem’. Sed ista ‘Contingit omne album non esse hominem’ convertitur in oppositam qualitatem, scilicet in istam ‘Omne album contingit esse hominem’. Ergo de primo ad ultimum:  
 35 ‘Contingit omnem hominem esse album’ convertitur in istam ‘Contingit omne album esse hominem’. Et sic universalis affirmativa convertitur simpliciter et in terminis.

3. Item tertio sic: Si talis consequentia esset bona, teneret per istam regulam: Quando ad antecedens sequitur consequens, eodem addito utri-  
 40 sque semper sequitur idem. Modo ista regula est falsa, quia si addatur signum universale, non semper sequitur; sicut bene sequitur: ‘Homo est risibilis. Ergo animal est risibile’, sed non sequitur: ‘Omnis homo est risibilis. Ergo omne animal est risibile’. Etiam sequitur: ‘Homo currit. Ergo animal currit’, tamen si negatio addatur utrisque, consequentia non  
 45 valet, scilicet: ‘Non homo currit. Ergo nullum animal currit’. Etiam non valet consequentia, si illud additum sit aliquod aequivalens negationi vel includens negationem vel aliquod syncategorema potens confundere terminum. Ideo licet ista consequentia sit bona: ‘Socrates est albus. Ergo est coloratus’, tamen si diceretur sic: ‘Socrates est nunc primo albus. Ergo  
 50 Socrates est nunc primo coloratus’, antecedens est verum et consequens falsum casu posito. Ideo regula debet intellegi, quod illud additum non sit signum distributivum nec negatio nec aliquid aequivalens negationi in significando nec includens negationem in significando. Ideo illud additum debet esse substantivum vel adiectivum, quod non habet variare pro-  
 55 positionem, sicut sequitur: ‘Homo currit. Ergo animal currit’; etiam sequitur: ‘Homo albus currit. Ergo animal album currit’. Si ergo tale additum aequivaleret negationi, non valeret.

4. Item quarto: Auctoritate Aristotelis in littera in II., ubi dicit quod eodem modo est de propositionibus de necessario et de propositionibus de  
 60 contingenti affirmativis, non similiter est de negativis. Ideo videtur quod

31 scilicet prima] *om.* P. 36-37 universalis-terminis] habetur, ideo Aristoteles in littera P. 36 affirmativa] negativa E. 41 sequitur<sup>1</sup>-sequitur<sup>2</sup>] habet veritatem P. 44 si-utrisque] negatione addita utrobique P. 45 scilicet-currit<sup>2</sup>] *om.* P. 50-51 antecedens-posito] et P. 51 regula-intellegi] pro regula est attendendum in regula data P. 53 in significando] et P. 54-55 habet-propositionem] variat veritatem propositionis P. 56 albus] velociter P. album] velociter P. 56-57 Si-valeret] sed in proposito aequivalet additum negationi P. 57 aequivaleret] aequivalere E. 60 negativis] necessariis E.

58-60 Aristoteles, Apr I,3, 25a 39-40; 25b 3sq.

negativae de contingenti universales non convertantur simpliciter et in terminis. Et patet ibi: »De contingenti autem post hoc dicemus«, ubi dicit quod propositio de || contingenti convertitur in oppositam qualitatem. f.20vb

Oppositum omnium istorum arguitur, quia illa conversio est bona, in qua ex opposito conversae infertur oppositum convertentis. Sic est in 65 proposito: 'Contingit nullum hominem esse album. Ergo contingit nullum album esse hominem'. Detur oppositum: 'Non contingit nullum album esse hominem', infert istam 'De necessitate aliquid album est homo'. Sed ista convertitur in istam 'De necessitate aliquis homo est albus', et haec infert contradictoriam primae. Ergo consequentia fuit bona. 70

Tota difficultas istius quaestionis est, quia auctores nullam differentiam posuerunt inter propositionem in sensu composito et in sensu diviso, quae tamen maxime differunt.

De propositionibus in sensu composito pono duas conclusiones. Prima est quod talis universalis negativa de contingenti in sensu composito 75 convertitur simpliciter et in terminis. Ista patet, quia regula per quam tenet est vera, scilicet: Si unum convertibilium est contingens, reliquum est contingens. Ista patet, quia si ista est contingens: 'Nullus homo est albus', ista etiam est contingens: 'Nullum album est homo'.

Secunda conclusio est quod talis non convertitur in oppositam qualita- 80 tem. Ista conclusio patet per rationes positas ad primam partem quaestionis, excepta prima, quia si talis converteretur in oppositam qualitatem et simpliciter, tunc etiam affirmativa, quod falsum est, ut dictum est prius.

Si autem sumatur in sensu diviso, tunc pono duas conclusiones. Prima est ista quod universalis negativa in sensu diviso non convertitur simpli- 85 citer et in terminis in unam de contingenti negativam. Ista probatur sic: Si talis conversio esset bona, tunc formali consequentia ex veris sequitur

---

62-63 ubi-qualitatem] *om.* P. 62 dicit] erit E. 67 album!] hominem E. 71-73 Tota-differunt] in ista quaestione difficultas est propter sensum compositum et divisum, et ideo primo videndum est P. 79 contingens] nullus homo est albus, ista etiam est contingens *add. et del.* E. album] animal E asinum *vel* album P. 81-82 Ista-qualitatem] *add. i.mg.inf.* E<sup>2</sup>. 83 affirmativa-prius] converteretur simpliciter et in terminis *add.* P. 84 Si-sumatur] sed si talis modus de contingenti accipitur P. 86 Ista-sic] in sensu diviso, quia P.

62 Aristoteles, APr I,13, 32a 16sq.

74-79 Cf. Gu. Ockham, SL II,27, 10-21.

81-82 Supra lin. 20-37.

falsum. Probatur sic: 'Quicquid est deus contingenter non est prima causa Socratis'. Ista est universalis negativa de contingenti et convertitur in  
 90 istam 'Quicquid est prima causa Socratis contingenter non est deus'. Ista est falsa, quia de necessitate deus est.

Secunda conclusio est quod talis propositio de contingenti in sensu diviso universalis negativa convertitur in oppositam qualitatem. Iam Aristoteles probat in littera, quia accipiatur ista 'Omnis homo contingenter  
 95 non est albus. Ergo omnis homo potest non esse albus', et haec indifferenter quia contingenter, et si indifferenter vel contingenter potest non esse albus: 'Ergo omnis homo potest esse albus'. Sed ad istam sequitur: 'Ergo omnis homo contingenter est albus'. Ergo sequitur: 'Omnis homo contingenter non est albus. Ergo omnis homo contingenter est albus'.  
 100 Sed prima est universalis negativa de contingente in sensu diviso et secunda affirmativa. Ergo etc.

Ad rationes in oppositum:

1. Ad primam, quando dicitur: »Nulla propositio« etc., consequens et consequentia conceduntur, et negatur antecedens. Ad probationem: »Vel  
 105 in sensu composito vel diviso«. Dico quod in sensu diviso. Et dicis: »Tunc est una talis: 'Nullum hominem contingit esse album'«. Dico quod illa non est universalis negativa de contingenti, sed ista 'Omnem hominem contingit non esse album' vel quaelibet talis tantummodo, quia in omni propositione de contingenti oportet quod modus non negetur.

110 Ad alias rationes dicendum est sicut prius.

---

88 Probatur] ista consequentia, si arguitur *add. P.* 91 quia] quicquid est prima causa Socratis *add. P.* est] et ideo non videtur bona conversio *add. P.* 96 quia] *s.l. E.* vel contingenter<sup>2</sup>] *om. P.* 97 omnis homo] etiam *P.* albus<sup>2</sup>] igitur omnis homo potest esse albus *add. P.* 98 Ergo sequitur] igitur de primo ad ultimum *P.* 101 Ergo etc.] et hoc est convertere propositionem in oppositam qualitatem, ut dictum est *P.* 102 Ad-oppositum] tunc omnes rationes sunt solutae excepta prima, quia omnes probant quod in sensu composito non convertuntur *P.* 103 etc.-et] de contingenti universalis negativa etc. *P.* 104-105 Ad-diviso<sup>1</sup>] et quando probatur, quia nulla est etc. *P.* 105 in<sup>2</sup>] non *E* aliqua est in *P.* 108 quaelibet-tantummodo] omnis contingenter non est albus *P.* tantummodo] *lect. dub. E.* quia] habitum est prius quod *add. P.* 109 oportet-negetur] modus debet esse affirmativus, si ergo debet esse negativa de contingenti oportet negationem ferri(?) ad copulam etc. *P.* 110 Ad-prius] et sic dicatur de quaestione *P.*

---

94sq. Aristoteles, *APr* 1,13, 32a 30sq. – Ad »indifferenter« cf. Auctoritates Aristotelis no. 34,13.

110 Supra lin. 81-83.



*Quaestio 23*

Consequenter quaeritur, **utrum ex duabus propositionibus de possibili sequitur aliqua conclusio gratia formae.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia si ex talibus duabus propositionibus sequitur conclusio gratia formae, || tunc ex veris consequentia formali sequitur falsum, quod est 5 f.21<sup>ra</sup> contra Aristotelem. Probatio consequentiae arguendo sic: 'Omne quod est album potest esse homo. [ista est possibilis] Omnis asinus potest esse albus'. Sequitur ista conclusio: 'Ergo omnis asinus potest esse homo'. Praemissae sunt possibles et conclusio impossibilis. Ergo modus arguendi non est bonus. Maior est possibilis, ut patet, quia sic potest esse sicut significat. Minor etiam est possibilis, scilicet: 'Omnis asinus potest esse id quod est album' per eandem regulam, quia qualitercumque significat sic potest esse. Ergo est mere possibilis. Sed conclusio est impossibilis, sive in sensu composito sive diviso.

2. Item: 'Haec est possibilis »Omnis homo est albus«. Et haec est pos- 15 sibilis »Aliquod nigrum est homo«. Ergo sequitur ista conclusio quod: 'Haec est possibilis »Aliquod nigrum est album«. Sed conclusio est impossibilis, et praemissae verae. Ergo modus arguendi non est bonus.

3. Item tertio: 'Omne currens potest esse homo. Haec est possibilis »Omnis equus est currens«. Ergo haec est possibilis »Omnis equus est 20 homo«. Conclusio est falsa, et praemissae sunt de possibili, et etiam conclusio. Nec sequitur conclusio in sensu diviso, videlicet ista 'Aliquis equus potest esse homo'. Ergo modus arguendi non est bonus.

4. Item quarto: Modus arguendi ex duabus de possibili non est bonus, quando ambae praemissae accipiuntur in sensu composito de possibili; 25 nec etiam quando ambae accipiuntur in sensu diviso; nec quando una accipitur in sensu composito et alia in sensu diviso. Et non pluribus modis possunt capi propositiones de possibili. Ergo nullo modo ex duabus praemissis de possibili sequitur conclusio de possibili.

---

6 Aristotelem] in isto II. Priorum et conclusionem suprapositam *add.* P. Probatio-arguendo] probatur tamen consequentia, arguitur P. 7-8 potest<sup>2</sup>-albus] *gem. et sec. del.* E. 10 est<sup>2</sup>] bonus *add. et del.* E. quia] totaliter *add.* P. 15 Item] secundo arguitur sic P. 18 et] ergo modus arguendi non est bonus cum P. Ergo-bonus] *om.* P.

6 Aristoteles, APr II,2, 53b 7-8.

- 30 Oppositum istorum arguitur esse vel fuisse ex intentione Aristotelis in illa parte I. libri: »Quoniam autem diversum est inesse«, ubi ostendit quod ex duabus de necessario sequitur conclusio de necessario, nec exceptionem fecit de modo arguendi de possibili. Ergo videtur velle quod conclusio sequitur ex duabus de possibili, sicut de necessario.
- 35 Item: Quia de illo deberet Aristoteles determinasse vel pro manifesto supposuisse, ex cuius ignorantia multi decipiuntur in diversis scientiis. Sed ex ignorantia talis modi arguendi multi sunt decepti in diversis scientiis. Ergo deberet determinasse vel supposuisse. Sed non determinavit. Ergo ex aliis supponit esse manifestum talem modum arguendi.
- 40 Sciendum sicut dictum fuit de necessario vel contingenti sic notandum suo modo de possibili, videlicet quod alia est propositio possibilis et alia de possibili. Possibilis potest esse una categorica mere de inesse, ut: 'Homo currit'. Sed de possibili semper debet esse modalis, et tunc talis modus vel capitur in sensu composito vel diviso, et ex tali modo tota pro-
- 45 positio denominatur esse in sensu composito vel diviso. Sed quomodo tales debent cognosci, an sit in sensu diviso vel composito recurrendum ad regulam prius positam, quia si modus ponitur in principio vel in fine propositionis, est in sensu composito, sed in medio est in sensu diviso.
- f.21rb Ad quaestionem ponuntur tres articuli: || Primo ostendetur quomodo
- 50 sit syllogizandum ex propositionibus de possibili in prima figura, secundo quomodo in secunda, et tertio quomodo in tertia.
- Ad primum articulum sunt tria puncta. Primo ostendetur quomodo ex duabus de possibili in sensu composito sit syllogizandum, secundo quomodo ex talibus in sensu diviso, tertio quomodo ex alia in sensu com-
- 55 positio et alia in sensu diviso sit syllogizandum.

---

28 capi] accipi P. 30 istorum-ex] est de P. 32 nec] et nullam mentionem nec P. 33 modo arguendi] duabus propositionibus P. 33-34 velle-necessario] quod ipse deberet velle esse simile de illis de necessario et de possibili, quia aliter fuisset multum deminutum P. 35 Item] confirmatur hoc P. 38 Ergo-determinavit] om. P. 39 ex-arguendi] etc., sequitur quod supponit ex quo non per(?) expressit modo directo P. 40 de] propositionibus modalibus de add. P. 41 de] om. E. 44 capitur] accipitur P. 46 an-composito] om. P. 48 sed-medio] quia modus ponitur in situ(?) sibi magis convenienti vel in medio, et sic P. 49 Ad-ponuntur] secundum hoc in hac quaestione sunt P.

---

30-31 Aristoteles, APr I,8, 29b 29; 29b 36-30a 14.

40sq Qu. 17,72sq.; qu. 19,40sq.

47 Qu. 18,38-51.

Prima conclusio primi articuli est: Ex duabus de possibili in sensu composito non valet modus arguendi gratia formae. Primo quia si talis modus esset bonus, tunc ex veris sequitur falsum formali consequentia, ut patet exemplo: 'Haec est possibilis »Omnis homo est albus«. Haec est possibilis »Aliquod nigrum est homo«. Ergo haec est possibilis »Aliquod 60 nigrum est album«'. Praemissae sunt possibiles, et sunt de possibili in sensu composito. Sed conclusio impossibilis. Ergo modus arguendi non est bonus. Sed diceris: Bene sequitur conclusio in sensu diviso, licet non in sensu composito, quia bene sequitur ista conclusio: 'Ergo aliquod nigrum potest esse album'. Sed contra hoc arguitur per unam rationem, sci- 65 licet tertiam in principio quaestionis, quia in aliis terminis conclusio non sequitur nec in sensu composito nec diviso, sicut hic: 'Haec est possibilis »Omnis currens est homo«. Haec est possibilis »Asinus est currens«'. Et tamen nec sequitur ista conclusio: 'Asinus potest esse homo', nec ista 'Haec est possibilis »Asinus est homo«', quia semper conclusio est falsa 70 et praemissae verae.

Item secundo: Nullus discursus est bonus nisi sit regulatus per dici de omni vel de nullo mediate vel immediate. Sed talis discursus sive modus arguendi non est regulatus per dici de omni vel de nullo. Ergo talis non est bonus nec consequentia syllogistica. Maior patet ex I. huius. Minor 75 patet de se, quia tales praemissae sunt singulares, quando sunt de possibili in sensu composito, nec ibi fit sumptio sub subiecto.

Item tertio: Si talis modus arguendi esset bonus, oporteret ipsum regulari per aliquod principium, cui quilibet intellectus assentiret, bene tamen dispositus. Sed nullum principium est tale nisi istud: Praemissae sunt 80 possibiles, ergo conclusio est possibilis. Maior patet in omnibus locis

---

56 Prima-est] quantum ad primum ponitur haec conclusio quod P. 59 ut-exemplo] sed hoc non est verum, et consequentia probatur in exemplo P. 63 Sed-Bene] et si dicatur quod P. 64-65 nigrum] album E. 65 album] nigrum E vel e contra add. P. 66 in<sup>2</sup>-non] accipiantur(?) alii termini nullo modo P. 67-71 nec<sup>1</sup>-verae] ut patet supra P. 74 arguendi] ex duabus in sensu composito add. P. regulatus-nullo] huiusmodi P. 78 arguendi] non est regulatus add. et del. E. 79 aliquod principium] aliquam maximam P. 79-80 benedispositus] om. P. 80 nullum-istud] in tali modo arguendi nulla potest dari(?) nisi haec P. 81 possibilis] ergo per istam debet regulari talis modus arguendi add. P.

56-57 Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 30.

65-66 Supra lin. 19-23.

75 Aristoteles, APr I,1, 24b 28-30; 24, 41b 7-8; 41b 22-24.

78-92 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,23, 6-19.

dialecticis. Sed breviter ista regula sive principium nihil valet, quia in casu praemissae possunt esse possibles et conclusio impossibilis, ut patet in duobus primis argumentis et in propositione istius conclusionis.

85 Alia conclusio corollaria huius articuli est quod si praemissae sunt possibles et compossibiles et debito modo ordinatae, tunc conclusio est possibilis, si formetur. Et talis modus arguendi ex praemissis de possibili compossibilibus est bonus, licet non sit forma syllogistica proprie capi-  
 90 endo syllogismum, ut arguendo sic: 'Haec est possibilis »Omnis homo est albus«. Et haec est possibilis »Omne grammaticum est homo«. – Et istae duae sunt compossibiles, id est possunt simul esse verae. – 'Ergo haec est possibilis, si formetur, »Omne grammaticum est album«'.

Secunda conclusio principalis huius articuli ponitur ab aliquibus, quod omnis propositio de possibili in sensu diviso est distinguenda penes tert-  
 95 ium modum amphiboliae; et secundum hoc subiectum talis propositionis vel caperetur vel denotaretur capi pro his quae sunt vel quae possunt  
 f.21va esse. Et secundum hoc ponunt || duas conclusiones. Prima est: Si duae propositiones de possibili capiuntur in sensu diviso, et subiectum maioris capitur pro his quae possunt esse, qualitercumque subiectum minoris ca-  
 100 pitur, semper modus arguendi est bonus, observatis aliis regulis de propositionibus de inesse. Et istam probant, quia semper in tali modo arguendi ex opposito conclusionis cum altera praemissarum potest inferri oppositum alterius praemissae. Exemplum: 'Omne quod potest esse homo potest esse album. Sed nigrum potest esse homo. Ergo nigrum potest esse  
 105 album'. Secunda conclusio istorum est, quod si in tali modo arguendi ex duabus de possibili in sensu diviso subiectum maioris accipitur pro his quae sunt, tunc modus arguendi non valebit. Istam probant, quia in tali

---

81-82 patet-principium] huius apparet per omnes logicos qui ponunt in omni loco(?) maximam, minor patet de se, sed conclusio est falsa, quia haec regula P. 82 valet] praemissae sunt possibles, ergo conclusio add. P. 84 et-conclusionis] om. P. 85 Alia-est] tunc(?) ex hoc concluditur P. 88-89 proprie capiendo] proprissime accipiendo P. 91 id-verae] om. P. 93 Secunda-aliquibus] secundo videndum est de his in sensu diviso, quomodo sequitur aliquid ex his, et aliqui posuerunt talem distinctionem P. 96 caperetur] acciperetur P et sic in sequ. denotaretur] denominaretur E. 96 quae<sup>2</sup>] add. s.l. E<sup>2</sup>. 99 quae] qui ut videtur E. 105 album] ex opposito conclusionis cum altera praemissarum potest inferri oppositum alterius praemissae add. P.

84 Supra lin. 4-18; 61-62.

93-109 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,23, 20-57; »aequivocationis« tamen pro »amphiboliae«, sed cf. III-4.5, 107-113; III-4.8, 44-47. – Iohs. Buridanus, APr I qu. 31.

modo arguendi ex veris sequeretur conclusio falsa. Ergo talis modus arguendi non est bonus.

Sed breviter licet ista distinctio sit bona non volendo recusare, quin 110  
propositio sit distinguenda, tamen talis modus distinguendi numquam in-  
veniebatur ab Aristotele; et etiam supposito quod propositio sit distingu-  
enda, adhuc non tolleretur, quin modus arguendi esset bonus. Et ideo  
pono istam regulam de intentione Aristotelis, quod in propositione affir-  
mativa universali de possibili in sensu diviso subiectum denotatur suppo- 115  
nere pro suo significato quod est vel quod potest esse; vel subiectum  
denotatur supponere indifferenter pro his quae sunt vel quae possunt  
esse. Et totaliter subiectum istius propositionis debet aequivalere alicui  
subiecto disiuncto. Exemplum: ‘Omne album potest esse nigrum’; subie-  
ctum aequivalet isti disiuncto ‘quod est album vel quod potest esse al- 120  
bum’.

Ex ista regula pono istam conclusionem de isto puncto, scilicet quod  
semper in prima figura ex duabus in sensu diviso de possibili debite dis-  
positis potest inferri conclusio in sensu diviso; et hoc ubi subiectum arte-  
tur ad supponendum simpliciter vel solum pro his quae sunt. Probatio: 125  
Omnis discursus qui regulatur per dici de omni vel de nullo immediate  
est bonus syllogismus. Sed omnis talis modus arguendi est huiusmodi.  
Ergo. Maior patet de se. Minor etiam patet per definitionem dici de omni  
vel de nullo.

Sed instares sic: ‘Omne ambulans potest esse homo. Omnis asinus po- 130  
test esse ambulans. Ergo omnis asinus potest esse homo’. Praemissae  
sunt possibles et possunt esse verae. Et conclusio impossibilis. Ergo mo-  
dus arguendi non valet. Dicendum quod iste modus arguendi est optimus.  
Et dicis: Praemissae sunt possibles et possunt esse verae, et conclusio  
impossibilis. Concedo. Et dicis: Ergo modus arguendi non est bonus. 135  
Nego consequentiam propter primam conclusionem positam in princi-

---

108 sequeretur] falsum *add. et del. E.* 110 breviter] quicquid sit de veritate **P.** bona] prop-  
ter iuvenes *add. P.* non-recusare] nec volo negare **P.** 111-112 propositio-etiam] talis mo-  
dus distinguendi sit bonus propter iuvenes et ideo(?). Aristoteles non tamen ipsum modum  
distinguendi posuit et **P.** 122 de-scilicet] *om. P.* 127 arguendi-huiusmodi] ex duabus in  
sensu diviso debite dispositis est discursus(?) huiusmodi **P.** 130 Sed instares] et si argua-  
tur contra **P.** 132 et<sup>1</sup>-verae] *om. P.* 132-133 modus-valet] etc. **P.** 133 Dicendum] *ut vi-*  
*detur E* respondendum et dico **P.** 136-137 propter-debes] ut supra quia debet **P.**

pio, sed debes sic arguere: Praemissae sunt possibles et compossibiles, et conclusio impossibilis. Ergo modus arguendi non est bonus. Concederem consequentiam, sed negarem antecedens.

140 Tunc ad punctum primi articuli, quia maior potest capi in sensu diviso vel composito, secundum hoc ponuntur diversae conclusiones. Prima conclusio est quod si capitur maior de possibili in sensu composito et minor in sensu diviso, numquam debet sequi conclusio in sensu composito. Ista conclusio probatur: Si talis modus arguendi esset bonus, deberet  
f.21vb 145 || regulari per dici de omni vel de nullo. Sed numquam quando maior est in sensu composito, de quocumque modo sit, et minor in sensu diviso, numquam talis discursus regulatur per dici de omni vel de nullo. Ergo etc. Maior patet. Minor probatur, quia numquam talis discursus regulatur per dici de omni vel de nullo, ubi nihil sumitur sub subiecto mediate vel  
150 immediate. Sed quando maior est in sensu composito et minor in sensu diviso, nihil sumitur sub subiecto mediate vel immediate. Exemplum: 'Haec est possibilis »Omnis homo ambulat«. Omne sedens potest esse homo'. Non sequitur: 'Ergo omne sedens ambulat' nec etiam: 'Haec est possibilis: »Omne sedens ambulat«'. Subiectum enim maioris est una  
155 tota propositio simpliciter vel materialiter accepta, sed praedicatum minoris est unus terminus solum, et sic nihil sumitur sub subiecto.

Item: Numquam modus arguendi esset bonus, ubi ex praemissis veris sequitur conclusio falsa. Sed sic est in proposito, ut declaratur per exemplum: 'Omnem hominem esse album est possibile. Sed aliquod nigrum  
160 potest esse homo'. Deberet sequi: 'Ergo aliquod nigrum esse album est possibile', quae est falsa. Ergo etc.

Secunda conclusio est quod si ex talibus, quarum maior est in sensu composito et minor in sensu diviso, debeat sequi aliqua conclusio consequentia formali, illa debet esse de possibili in sensu diviso. Probatur,

---

137 compossibiles] impossibiles P. 140-141 Tunc-conclusiones] tunc restat videre si una capiatur in sensu composito et alia in sensu diviso, quomodo est arguendum, et quia vel maior in sensu composito et minor in diviso vel e contra, ideo pono aliquas conclusiones P. 142 capitur] accipiatur P. 146 de-sit] om. P. 147 numquam-nullo] potest esse talis regula(?) P. 148 patet-probatur] est de se nota, et minorem proba P. 149 sub] de E. 150-151 quando-Exemplum] in tali modo arguendi sic est, ergo etc. ut patet in exemplo P. 153 omne-etiam] om. P. omne] omnis E. 154 omne] omnis EP. ambulat] non est ibi dici de omni nec mediate nec immediate add. P. 155 simpliciter vel] om. P. 156 et-subiecto] ideo non sumitur sub subiecto, quod est probandum P. 161 quae est] sed praemissae sunt verae et conclusio P. etc.] modus arguendi non valet P.

quia semper in tali modo arguendi ex opposito consequentis potest inferri 165  
 oppositum antecedentis. Exemplum praedictum: 'Omnem hominem  
 esse album est possibile. Sed aliquod nigrum potest esse homo'. Ergo  
 sequitur: 'Aliquod nigrum potest esse album' in sensu diviso et numquam  
 in sensu composito.

Sed iuxta istam regulam notandum quod talis consequentia non est 170  
 syllogistica strictissime capiendo syllogismum, ut patet per conclusio-  
 nem primam, quia non regulatur per dici de omni vel de nullo.

Sed si ponitur e contra, quod maior est in sensu diviso et minor in sensu  
 composito, videndum quomodo debet sequi conclusio. Ad quod pono  
 istam conclusionem, quod si maior est in sensu diviso et minor in sensu 175  
 composito, consequentia syllogistica potest sequi conclusio in sensu di-  
 viso. Probatur sic: Omnis discursus est consequentia syllogistica, qui est  
 immediate regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed omnis talis modus  
 arguendi est huiusmodi. Ergo.

Secunda conclusio istius est quod numquam in tali modo arguendi gra- 180  
 tia formae debet sequi conclusio universalis de possibili in sensu diviso.  
 Probatur, quia numquam consequentia syllogistica esset bona, in qua ex  
 veris sequitur falsum. Sed sic esset hic casu possibili posito, si talis mo-  
 dus arguendi esset bonus. Exemplum: 'Omnis homo potest esse albus.  
 Haec est possibilis »Omne nigrum est homo«'. Numquam sequitur haec 185  
 conclusio universalis in sensu diviso: 'Omne nigrum potest esse album',  
 quia non omne quod potest esse nigrum potest esse album.

Sed dicis: Nonne possumus habere regulam generalem vel saltem  
 duas, quibus cognoscamus utrum talis modus arguendi sit bonus. Et di-  
 cendum quod sic. Et est regula talis, quod quotienscumque maior capitur 190  
 in sensu composito, numquam fit bona forma syllogistica, || et si ex tali- f.22ra  
 bus sequeretur conclusio gratia formae, illa deberet esse in sensu diviso.  
 Secunda regula est quod ex maiori de possibili in sensu diviso et minori  
 in sensu composito numquam sequitur gratia formae conclusio in sensu

---

168-169 potest-composito] ergo sequitur, si aliqua sequitur sequitur(!), aliquod nigrum po-  
 test esse album et non alia P. 171 capiendo] accipiendo P. 172 quia-nullo] supra positam  
 et probatam P. 180 Secunda-est] dico tamen secundo P. 182 esset] *lect. dub. signo*  
*paragraphae paene tecta* E. 183 hic] ubi E. 185-186 haec<sup>2</sup>-diviso] ista P. 188-190 re-  
 gulam-regula] unam vel duas regulas generales per quas possumus hos modos arguendi di-  
 stinguere(?) esse bonos, dico quod immo potest esse una P. 188 generalem] quod *add. et*  
*del. E.* 190 capitur] accipitur P.

171-172 Supra lin. 145-151.

195 composito; nec umquam sequitur conclusio in sensu diviso universalis, sed si sequitur, erit in sensu diviso particularis vel singularis vel indefinita.

Restat videre de secundo articulo, scilicet qualiter sit arguendum ex duabus de possibili in secunda figura. Et licet multi ponunt ibi diversas  
200 differentias, credo tamen quod numquam ex duabus de possibili sit bona forma syllogistica in secunda figura, qualitercumque praemissae ordi-  
nantur. Ista regula probatur inductive sic: Si talis modus arguendi esset bonus, tunc casu possibili posito formali consequentia ex veris sequitur falsum. Probo consequentiam, primo ex duabus in sensu composito. Ar-  
205 guitur sic: 'Haec est possibilis »Nullum sedens est homo«. Haec est possibilis »Omne stans est homo«. Deberet sequi ista conclusio etc. In alio exemplo melius: 'Haec est possibilis »Nullus homo est albus«. Haec est possibilis »Omne risibile est album«. Deberet sequi ista conclusio: 'Haec est possibilis »Nullum risibile est homo«. Praemissae sunt verae  
210 et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non valet.

Deinde probatur ex duabus in sensu diviso non sequitur conclusio sic: 'Omne primum principium potest non esse prima causa Socratis. Deus potest esse prima causa Socratis'. Deberet sequi ista conclusio: 'Ergo deus potest non esse primum principium'. Praemissae sunt verae et con-  
215 clusio falsa. Ergo modus arguendi non est bonus.

Deinde probatur si una est in sensu composito et alia in sensu diviso, quod non valet consequentia sic capiendo maiorem in sensu composito: 'Haec est possibilis »Nullum primum principium est prima causa Socratis«. Sed deus potest esse prima causa Socratis'. Deberet sequi: 'Ergo  
220 haec est possibilis »Deus non est primum principium«. Vel debet sequi conclusio in sensu diviso, scilicet: 'Deus potest non esse primum princi-

---

196-197 indefinita] et istud erit de primo articuli(!) *add.* P. 198 de-scilicet] *om.* P. 200 differentias, credo] regulas puto probabiliter P. 204 Probo consequentiam] consequens est falsum de se, et tenet consequentia sic P. 206 Deberet-etc.] ergo haec est possibilis, nullus stans est sedens, haec bene sequeretur P *latetne hic error quidam auctoris?* 206-207 In-melius] exemplum in alio P. 207 Nullus-albus] nullum(*cor. ex* nullus) album est homo P. 208 Deberet-conclusio] ergo P. 211 Deinde-sic] hoc etiam probatur in sensu diviso sumptis P. 215 modus-bonus] etc. P. 216 Deinde] tertio P. 217 consequentia-maiorem] et primo maiori sumpta P. composito] aliqua(?) modo in sensu diviso, et arguitur sic *add.* P. 220-221 debet-conclusio] *om.* P.

199-200 Cf. Gu. Ockham, SL III-1, 24.

200sq. Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 31.



pium'. Sed quaelibet conclusio est falsa, praemissae sunt verae. Ergo etc.

Deinde probatur, si praemissae capiantur e contra, non sequitur conclusio, et capiantur idem termini: 'Quicquid est deus potest non esse prima causa Socratis. Haec et possibilis »Omne primum principium est prima causa Socratis«'. Non sequitur ista conclusio: 'Primum principium potest non esse deus', quae est in sensu diviso; non ista 'Haec est possibilis »Primum principium non est deus«', quae est in sensu composito.

Et si dicatur: Maior propositio est falsa, contra: 'Nihil quod est deus potest non esse. Ergo nihil quod est deus potest non esse causa Socratis'. Consequentia tenet per locum a toto in modo ad suam partem negative. Et antecedens est necessarium. Ergo et consequens. Et per consequens suum contradictorium est falsum. Ad istam instantiam respondetur sic: Cum dicitur: »Nihil quod est deus potest non esse. Ergo«, concedo antecedens. Sed nego consequentiam et consequens, quia instantia datur in multis, quod talis consequentia non valet. Ista enim non valet: 'Deus non potest non esse. Ergo deus non potest non esse asinus'. Nec ista 'Sol non potest non esse. Ergo sol non potest non esse in oriente'. || Ad probationem: Dicis quod tenet per locum a toto in modo ad suam partem negative. Dico quod non, quia totum praedicatum antecedentis non est totum in modo respectu praedicati consequentis. Et ideo prima maior propositio fuit vera, scilicet: 'Quicquid est deus potest non esse prima causa Socratis', quia quicquid est deus potest numquam causare Socratem.

Sed diceres: Numquid ex duabus de possibili in secunda figura potest sequi aliqua conclusio tertia bona consequentia et formali? Dicendum probabiliter quod immo, sed hoc non est consequentia syllogistica. Et ideo regula quae dici solet: Praemissae sunt possibles et compossibiles, ergo conclusio est possibilis, debet intellegi quando praemissae sunt de inesse et non de possibili in sensu composito.

Restat de tertio articulo, scilicet quomodo ex duabus de possibili sit arguendum in tertia figura. Et breviter omnes regulae positae de prima fi-

---

222 Sed-est] quaelibet autem simpliciter P. 223 Deinde-capiantur] secundo si accipiantur P. 224 et-termini] maior in sensu diviso et minor in composito, exemplum P. 227-228 quae-composito] nec in sensu composito, ut patet de se P. 229 falsa] puta ista, quicquid est deus potest non esse causa Socratis add. P. 231 tenet-locum] est P. 234-235 Cum-consequens] negatur consequentia et consequens et antecedens conceditur P. 237 deus] deus add. et del. E. Sol] s.l. E. 238-239 Ad-tenet] et quando probatur P. 241 respectu] totius add. P. ideo] non valet et add. P. 244 numquid] numquam E. 250 Restat-scilicet] quantum ad tertium articulum P.

gura possunt hic poni observatis aliis regulis positis in propositionibus de inesse. Una fuit quod numquam ex duabus de possibili in sensu composito sequitur conclusio consequentia syllogistica. Et sic de aliis.

255 1. Ad primam rationem: »Omne quod est album potest esse homo. Omnis asinus potest esse albus« etc. Dico quod consequentia non valet, quia fit variatio medii; sed debet sic argui: 'Omne quod est album potest esse homo. Omnis asinus potest esse aliquid quod est album. Ergo omnis asinus potest esse homo'. Modus arguendi est bonus, sed vel maior est  
260 simpliciter falsa vel minor.

Notandum tamen unam regulam, quod licet ex duabus de possibili in sensu diviso potest sequi conclusio in sensu diviso directe, tamen numquam potest sequi indirecte concludendo, quia propositio de possibili in sensu diviso non convertitur in unam de possibili, sed in unam de inesse sub disiunctione. Exemplum: 'Omnis homo potest esse albus' convertitur sic: 'Aliquid quod est vel potest esse album est vel potest esse homo'.  
265

2.3. Ad alias duas simul dico quod prima probat quod ex duabus in sensu composito non sequitur conclusio gratia formae, quod est concessum. Alia autem probat quod ex una in sensu composito et alia in sensu diviso non sequitur conclusio in sensu composito, licet aliquando in sensu diviso, et hoc quando minor est in sensu composito. Sed quando maior est in sensu composito non est processus syllogisticus, ut dictum est. Ergo etc.  
270

---

252 hic] haec **EP.** aliis-positis] illis quae ponuntur **P.** in] ex **E.** 253 in-composito] *om. E.* 254-255 conclusio-rationem] aliquid et est in prima figura, videbuntur ad rationes ad primam **P.** 259-260 Modus-minor] tunc necessario aliqua praemissarum est falsa et modus arguendi est bonus **P.** 262-264 potest-diviso] *add. i.mg.inf. E<sup>2</sup>.* 262-263 numquam-concludendo] non indirecte forma syllogistica in sensu diviso de possibili, et ratio est **P.** 264-265 sed-inesse] *om. P.* 270 Alia autem] ultima **P.** 272-273 Sed-syllogisticus] et non aliter **P.**

---

261-267 Cf. Gu. Ockham, SL III-1, 23, 101-110.

273 Supra lin. 145-151.

*Quaestio 24*

Consequenter quaeritur, **utrum particularis affirmativa de contingenti convertatur simpliciter et in terminis.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia si sic sequitur quod particularis negativa converteretur simpliciter. Sed hoc est falsum per Aristotelem in tractatu secundo. Consequen- 5  
tia probatur supponendo regulam Aristotelis, scilicet quod propositio de contingenti convertitur in oppositam qualitatem. Tunc arguitur sic: 'Aliquod B contingit esse A. Ergo aliquod B contingit non esse A'. Modo dicis quod ista 'Aliquod B contingit esse A' convertitur in istam 'Aliquod A contingit esse B'. Sed ad istam 'Aliquod A contingit esse B' sequitur ista 10  
'Aliquod A contingit non esse B'. Ergo de primo ad ultimum ad istam 'Aliquod B contingit non esse A' sequitur 'Aliquod A contingit non esse B'. Et sic particularis negativa converteretur simpliciter et in terminis.

2. Item secundo: Si talis conversio esset bona gratia formae, tunc ex veris sequitur falsum. Probatio consequentiae: 'Aliquod videns contingit 15  
esse caecum' deberet converti || in istam 'Aliquod caecum contingit esse f.22va  
videns'. Sed antecedens est verum et consequens falsum. Ergo conversio non est bona. Quod antecedens sit verum patet, quia aliquod videns potest esse caecus et potest esse non caecus vel caecum. Ergo aliquod videns contingit esse caecum. Sed consequens est falsum, scilicet 'Aliquod 20  
caecum contingit esse videns', et contra Aristotelem in Postpraedicamentis: A privatione ad habitum impossibilis est regressus secundum naturam.

3. Item tertio: 'Deus contingenter est prima causa Socratis' non convertitur in istam 'Ergo prima causa Socratis contingenter est deus', quia 25  
antecedens esset verum et consequens falsum. Quod antecedens sit verum patet, quia deus potest numquam causare Socratem. Ergo contingenter est causa Socratis. Sed quod consequens sit falsum patet, quia nulla res mundi contingenter est deus, immo quicquid est deus de necessitate est deus. Ergo nulla causa Socratis contingenter est deus. 30

5 Sed-tractatu] contra sequitur contra(?) Aristotelem in illo primo tractatu capitulo P. 12  
contingit!] esse B *add. et del. E.* 13 Et-terminis] *om. P.* 19 caecus<sup>1</sup>-caecum] caecum et  
non caecum P. 21 et-Postpraedicamentis] *om. P.* 24 Deus-est] de contingenti E.

5 Aristoteles, APr I,2, 25a 12-13.

6 Aristoteles, APr I,13, 32a 30-36.

21-22 Aristoteles, Cat. 10, 13a 32-34.

4. Item quarto: 'Aliqua propositio vera contingit esse impossibilis, et aliqua propositio falsa contingit esse necessaria'. Istae sunt particulares de contingenti, tamen non convertuntur. Ergo etc. Quod non convertantur patet, quia ex vero sequitur falsum. Probo primum antecedens: 'Aliqua  
 35 propositio vera contingit esse impossibilis'. Sed ista propositio est nunc vera: 'Iste homo non fuit Romae' et est mere contingens. Tunc pono quod vadat Romam, et sit B primum instans, in quo erit Romae. Tunc hoc posito, 'Iste non fuit Romae' post B instans erit impossibilis. Probo per regulam logicalem, scilicet quod omnis propositio de praeterito, quae  
 40 semel fuerit falsa, postquam primo fuerit vera, quotienscumque postea formatur, erit impossibilis, nisi aliter imponitur ad significandum. Ista etiam patet per unam regulam Aristotelis VII. Ethicorum auctoritate philosophi antiqui dicentis quod hoc solo privatur deus facere genita non esse  
 45 genita; nulla enim potentia mundi posset facere modo quod non fuerim homo, sed bene potuisset fecisse. Et ideo ista propositio: 'Aristoteles non fuit homo' aliquando fuit vera, quia ante tempus Aristotelis fuit vera, sed postquam fuit corruptus, ipsa fuit impossibilis. Patet ergo antecedens, scilicet: 'Aliqua propositio vera contingit esse impossibilis'. Primum tamen non convertitur in istam 'Aliqua propositio impossibilis contingit  
 50 esse vera', quia ipsa est falsa. Sed declaro secundum antecedens, quod: 'Aliqua propositio falsa contingit esse necessaria', quia ista propositio affirmativa fuit falsa ante tempus Aristotelis, scilicet: 'Aristoteles fuit homo', sed ipsa est nunc necessaria, quia sua contradictoria est simpliciter impossibilis. Sic etiam ista propositio: 'Antichristus fuit homo' nunc  
 55 est falsa et mere contingens; quia potest esse vera et potest numquam fore vera. Sed postquam fuerit vera et ponitur in esse, ipsa erit necessaria; quia alia regula logicalis est quod si aliqua propositio de praeterito primo fuerit falsa et postea vera, nisi veritas eius dependet ab aliquo de  
 f.22vb futuro, postquam fuerit vera semel, ipsa || erit necessaria. Patet ergo se-  
 60 cundum antecedens, quod aliqua propositio falsa contingit esse necessaria. Sed non convertitur in istam: 'Ergo aliqua necessaria contingit esse

33-34 Quod-quia| quia si converterentur P. 41 formatur| *add. i.mg. E om. P.* 43 dicentis| .d. E *om. P.* 44-45 nulla-fecisse| *om. P.* 46-47 fuit<sup>2</sup>-fuit<sup>2</sup>| sed ipso corrupto est P. 48-49 scilicet-tamen| et P. 50 quia-declaro| *om. P.* declaro| *lect. dub. E.* 56 Sed-erit| et ideo est mere contingens, et ponatur quod ipsa sit vera aliquando, post erit semper P. 60 quod-necessaria| *om. P.*

42-44 Aristoteles, Eth. nic. VI.3, 1139b 10-11.

falsa', quia ista secunda est falsa et prima vera. Ergo particularis affirmativa sive indefinita non convertitur simpliciter etc.

Oppositum patet per Aristotelem in secundo capitulo primi tractatus.

Ad quaestionem pono aliquas conclusiones, et primae erunt de propositionibus de contingenti in sensu composito, et secundae in sensu diviso.

Quantum ad primum pono duas conclusiones. Prima quod omnis propositio indefinita vel particularis vel singularis in sensu composito, si aliqua sit talis, convertitur simpliciter et in terminis. Probatur per istam regulam: Si unum convertibilium est contingens, reliquum est contingens. Tamen advertendum quod in talibus in sensu composito solum propositio de inesse convertitur. Exemplum: 'Haec est contingens »Aliquis homo est albus«'. Convertitur in istam 'Haec est contingens »Aliquod album est homo«'. Nec est ibi conversio proprie propositionis modalis, sed propositionis de inesse cum modo addito ad utramque propositionem. Et istud sufficit ad intentionem Aristotelis, quia aliquando tales vocat universales, quando illa de inesse est universalis, et aliquando particulares, quando illa de inesse est particularis. Tamen secundum rei veritatem stricte loquendo quaelibet propositio in sensu composito est mere singularis, quia una integra propositio debet subici cum pronomine demonstrativo.

Secunda conclusio est quod talis propositio de contingenti non convertitur in oppositam qualitatem, quia si affirmativa particularis converteretur in oppositam qualitatem, tunc negativa particularis sic converteretur; et tunc etiam negativa universalis et affirmativa universalis sic converterentur. Hoc est falsum. Exemplum: 'Omnis substantia composita actualiter existens contingit non esse rosa. Ergo omnis substantia composita

---

62 particularis] de contingenti *add. P.* 63 sive indefinita] *om. P.* 65 Ad quaestionem] sed omissis aliis *P.* 67-68 propositio] est *add. E.* 68 in-composito] *om. P.* 69 sit talis] est talis de contingenti in sensu composito *P.* 77 quando] *add. i.m.g. E<sup>2</sup>.* 80 propositio] materialiter accepta *add. P.* cum-demonstrativo] *om. P.* 86 rosa] ista est universalis negativa de contingenti *add. P.* 89 Ad secundum] quantum ad secundum quomodo propositiones in sensu diviso convertuntur *P.*

64 Aristoteles, APr I,13, 32a 18-32b 25.

67sq. Cf. Gu. Ockham, SL II,27, 10-21.

76-78 Aristoteles, APr I,24, 41b 7-32 (?). – Cf. Gu. Ockham, SL III-1,20, 51-60.

89sq. Cf. Gu. Ockham, SL II,28.

actualiter existens contingit esse rosa'. Antecedens est verum et consequens falsum. Ergo conversio non est bona.

Ad secundum pono duas conclusiones. Prima quod omnis propositio  
 90 particularis, indefinita vel singularis de contingenti in sensu diviso potest  
 converti in oppositam qualitatem. Probatur auctoritate Aristotelis ibi:  
 »De contingenti autem post haec videmus«. Item secundo: Impossibile  
 est quod antecedens esset verum consequente existente falso, et ex oppo-  
 sito consequentis infertur oppositum antecedentis. Ergo conversio est  
 95 bona. Antecedens deducitur sic: 'Aliquem hominem contingit esse al-  
 bum'. Probo quod convertitur in istam 'Aliquem hominem contingit non  
 esse album', quia: 'Aliquem hominem contingit esse album. Ergo aliqu-  
 is homo potest esse albus', et ultra: 'Aliquem hominem contingit esse al-  
 bum. Ergo aliquis homo non de necessitate est albus'. Sed ad istam sequi-  
 100 tur: 'Aliquis homo potest non esse albus'. Ergo de primo ad ultimum ad  
 istam 'Aliquem hominem contingit esse album' sequentur istae duae:  
 'Aliquis homo potest esse albus' et: 'Aliquis homo potest non esse al-  
 f.23ra bus'. Tunc ultra ad istas duas || sequitur ista 'Aliquem hominem contingit  
 non esse album'. Et sic convertitur in oppositam qualitatem, scilicet  
 105 quod affirmativa convertitur in negativam. Tamen notandum quod quoti-  
 enscumque fit talis conversio in oppositam qualitatem, modus debet esse  
 affirmativus in utraque propositione.

Secunda regula est quod talis propositio de contingenti particularis af-  
 firmativa in sensu diviso non convertitur in unam de contingenti in sensu  
 110 diviso simpliciter et in terminis. Et ista probatur per omnes rationes ad  
 primam partem quaestionis, quia ex vero sequitur falsum, ut per exem-  
 plum tertiae rationis patet sic: 'Deus contingenter est prima causa Socra-  
 tis vel contingit esse prima causa Socratis' non convertitur in istam 'Ergo  
 prima causa Socratis contingenter est deus', quia antecedens verum et  
 115 consequens falsum.

---

92 post-Item] *om. P.* secundo] *ratione sic quia add. P.* 99 istam] *aliquis homo non de necessitate est albus add. P.* 102 esse<sup>2</sup>] *magis add. et del. E.* 103-104 ista-scilicet] *haec aliquis homo contingit non esse albus, et tunc ad istam aliquem hominem contingit esse album sequitur aliquis(!) homo(!) contingit non esse album, et hoc est particularem converti in oppositam qualitatem P.* 111 quia-vero] *ut potest videri in exemplo(?) tertiae rationis, et tu vide qualiter ex veris P.* 111-115 ut-falsum] *om. P.* 112 contingenter est] *contingit esse E cf. lin. 24.* 114 verum] *s.l. E.*

91-92 Aristoteles, APr I,13, 32a 30-36.

111-112 Supra lin. 24sq.

Secunda conclusio est quod omnis talis propositio de contingenti in sensu diviso potest converti in unam de inesse cum modo contingentis addito ad subiectum. Exemplum: 'Deus contingenter est prima causa Socratis' convertitur in istam 'Id quod contingenter est prima causa Socratis est deus'.

120

Ad rationes in oppositum breviter:

Omnes sunt solutae, quia probant primam conclusionem istius puncti, scilicet quod talis in sensu diviso non convertitur in aliam de contingenti in sensu diviso, sed unam de inesse.

1. Ad primam tamen quae plus probat: Quando dicitur: »Sequitur quod particularis negativa convertitur« etc. Nego consequentiam. Ad probationem: Supponis quod particularis de contingenti convertitur in oppositam qualitatem. Dico: Ista indefinita est concedenda, sed tamen non quaelibet de contingenti convertitur in oppositam qualitatem, illa enim in sensu composito non convertitur in oppositam qualitatem. Et ex illa tu arguis. Ideo modus arguendi non valet, quia consequentia est neganda.

Aliae omnes sunt solutae.

2. Sed tamen in secunda videtur esse difficultas. Et dico breviter quod ista est bona conversio in isto proposito: 'Aliquod videns contingit esse caecum. Ergo aliquod caecum contingit esse videns', quia in propositionibus de possibili in sensu diviso subiectum potest supponere pro his quae sunt vel quae possunt esse. Et sic ista est vera, vel saltem potest esse: 'Aliquod caecum contingit esse videns', quia Antichristum contingit esse caecum et etiam eundem contingit esse videntem. Et dicis: Aristoteles dicit quod a privatione non contingit regredi in habitum secundum naturam. Verum est a privatione quae nunc est actu, sed non de illa quae potest esse. Ergo.

---

116 Secunda-est] tertia conclusio quantum ad hoc est haec **P.** contingenti] est prima causa Socratis *add. et del. E.* 118 ad] *om. E.* 121-125 Ad-tamen] tunc apparet quid dicendum ad rationes, quia probant conclusio(!) secundam, quod non convertitur in unam aliam de contingenti dempta prima **P.** 125 probat] et ideo dicendum est *add. P.* 126-127 etc.-Supponis] et quando probatur quando supponitur **P.** 129 in-qualitatem] sic **P.** 132-142 Aliae-Ergo] sed apparet qualiter aliae convertantur, apparet per ultimam conclusionem, ut dicendo aliquod videns contingit esse caecum, concedatur conversa quod aliquod caecum(?) contingit esse videns, et dicitur sic quod contingit esse caecum contingit esse videns, et haec manifesta est de se **P.**

*Quaestio 25*

Consequenter quaeritur, **utrum ex duabus propositionibus de impossibili sequitur conclusio gratia formae.**

Arguitur quod non:

1. Quia si talis modus arguendi esset bonus, ex veris sequitur falsum.  
 5 Probatio quia: 'Haec est impossibilis »Omnis lapis est animal«. Et haec est impossibilis »Omnis homo est lapis«. Ergo haec est impossibilis »Omnis homo est animal«'. Praemissae sunt verae, et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non est bonus.

2. Item: Ex duabus de impossibili in sensu composito nec in sensu di-  
 f.23rb 10 viso sequitur conclusio nec ex una in || sensu composito et alia in sensu  
 diviso. Ergo nullo modo ex talibus sequitur conclusio gratia formae.  
 Consequentia patet sufficienti divisione. Antecedens declaratur, non  
 enim ex duabus in sensu composito sequitur conclusio, ut patet per ratio-  
 nem priorem. Nec etiam sequitur in sensu diviso, ut patet exemplo:  
 15 'Omne accidens impossibiliter est substantia. Omnis lapis impossibiliter  
 est accidens. Ergo omnis lapis impossibiliter est substantia'. Praemissae  
 sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non est bonus. Sed  
 quod ex una in sensu composito et alia in sensu diviso non sequitur con-  
 conclusio patet, quia vel maior esset in sensu composito et minor in sensu  
 20 diviso, et sic syllogismus non est bonus, quia non fit sumptio sub subie-  
 cto. Vel e contra, scilicet maior in sensu diviso et minor in sensu compo-  
 sito, et tunc ex praemissis veris sequeretur conclusio falsa; quod patet in  
 exemplo sic: 'Omnis lapis impossibiliter est animal. Haec est impossibi-  
 lis »Omnis homo est lapis«'. Nec sequitur conclusio in sensu composito  
 25 nec diviso, quia non sequitur: 'Haec est impossibilis »Omnis homo est  
 animal«', nec etiam sequitur conclusio in sensu diviso, scilicet: 'Omnis  
 homo impossibiliter est animal', quia praemissae sunt verae et conclusio  
 falsa. Ergo nullo modo ex talibus praemissis de impossibili sequitur al-  
 iqua conclusio.

---

4 modus-bonus] consequentia esset bona, tunc P. veris] *lect. dub.* E *i.cor.* P. 5 Probatio quia] probatur consequentia sicut P. 8 Ergo-bonus] ideo etc. P. 9 Item] secundo sic P. composito] non sequitur conclusio *add.* P. 10 sequitur conclusio] *om.* P. 12 sufficienti divisione] suff.d. E quia arguitur per sufficientem divisionem, sed P. 12-13 non-duabus] primo non P. 17-19 Sed-patet] sed de tertio patet quod non valeat P. 18 ex] *s.l.* E. 20 sub subiecto] subiecti E. 21 scilicet-composito] maior etc. P. 22 quod] quia E. 28 impossibili] possibili in sensu diviso E.



Oppositum videtur supponi ab Aristotele, quia de talibus nihil Aristoteles determinavit, et videtur ideo voluisse sicut ex aliis modalibus sit bonus modus arguendi, sic erit ex istis.

Ad quaestionem multi ponunt diversas conclusiones et distinctiones, sed pono unam solam conclusionem, scilicet quod numquam ex duabus de impossibili, qualitercumque ordinantur, sive sint in sensu composito sive

30

 sive

35

 diviso sive una in sensu composito et alia in sensu diviso, numquam fit consequentia syllogistica. Probatio: Numquam ex puris negativis, ubi propositiones non aequivalent hypotheticis, nec etiam ex aequivalentibus negativis fit bona forma syllogistica. Sed quaelibet propositio de impossibili sive in sensu composito sive

40

 diviso est negativa de facto vel aequivalet negativae et est categorica, licet modalis. Ergo etc. Maior est regula, scilicet quod ex negativis non sequitur conclusio gratia formae. Minor declaratur inductive. Primo si sit in sensu composito, ubi talis est negativa vel aequivalens negativae, sicut ista 'Haec est impossibilis »Omnis homo est lapis«' aequivalet isti negativae: 'Haec propositio »Homo

45

 est lapis« non est possibilis'. Similiter si sit in sensu diviso aequivalet negativae, sicut ista 'Homo impossibiliter est asinus' aequivalet isti 'Homo non potest esse asinus', quae mere est negativa.

Item secundo per rationem positam ad primam partem quaestionis, quia si talis modus arguendi esset bonus, vel esset ex duabus de impossibili in sensu composito, vel ex duabus de impossibili in sensu

50

 diviso, vel esset ex una de impossibili in sensu composito et alia in sensu diviso per sufficientem divisionem. Sed nullo modo potest dici. Ergo primo non potest dici quod modus arguendi sit bonus ex talibus || in sensu composito, **f.23va** quia tunc regularetur per aliquam propositionem maximam. Sed nulla est **55**

---

**30** supponi-Aristotele] quod Aristoteles supposuisset **P. 31** voluisse] intentio sua fuisse quod **P. 33-34** Ad-pono] dicendum **P. 34** scilicet] et dico probabiliter **P. 36** sive<sup>2</sup>] in *add. E.* **37** fit-syllogistica] est bonus syllogismus **P. 41** Ergo etc.] igitur ex talibus numquam fit bonus modus arguendi **P. 41-42** est<sup>2</sup>-formae] manifesta est supra et **P. 41** est<sup>2</sup>] *illegibile fort. una add. E.* **42** non] *i.cor. fort. e nihil E.* **43** ubi] quod **P. 49** Item secundo] secundo confirmatur sic **P. 52** esset-impossibili] maiori **P.** diviso] vel e contra *add. P.* **52-53** per sufficientem divisionem] sufficienti divisione **P. 53-54** Ergo-talibus] primo non **P. 55** tunc] si talis modus arguendi esset bonus **P.**

**39-42** Cf. Gu. Ockham, SL III-1,29, 12-15.

**49** Supra lin. 9-29.

**53-56** Cf. Gu. Ockham, SL III-1,29, 3-5.

nisi ista: Praemissae sunt impossibiles, ergo conclusio est impossibilis. Sed haec est simpliciter falsa, quia praemissae possunt esse impossibiles et conclusio necessaria et modus arguendi bonus, ut patet per secundum capitulum II. libri Priorum, quia ex falsis sequitur verum, et etiam ex im-  
 60 possibilibus. Non etiam est bonus in sensu diviso, sicut probat secunda ratio. Nec ex una in sensu composito et alia in sensu diviso, sicut probat tertia ratio.

Ad auctoritatem ergo ad oppositum: »Aristoteles videtur supponere  
 65 quod talis modus arguendi esset bonus, eo quod nullam mentionem fecit«. Dico quod debet supponere, sicut supponit, quod talis modus arguendi numquam valet, quia ex duabus negativis nihil sequitur gratia formae, ut bene dixit et etiam bene scivit, quod quaelibet de impossibili est contradictoria vel infert contradictoriam alicuius de possibili, et illa quae  
 70 est sua contradictoria est affirmativa. Ergo ista est negativa vel aequivalens negativae. Et ideo nullam mentionem fecit de tali modo arguendi, quia supponit eum nihil valere.

### Quaestio 26

Consequenter quaeritur, **utrum hoc verbum ‘contingit’ vel ‘contingere’ ampliet vel restringat subiectum sibi additum.**

Et arguitur primo quod non potest ampliare aliquod subiectum sibi additum:

- 5 I. Nullum syncategorema habet aliquam virtutem supra terminum praecedentem ipsum. Ergo hoc verbum ‘contingit’ nullam habet virtutem super subiectum immediate praecedens ipsum. Consequentia est nota, quia ex opposito inferretur oppositum. Sed probo antecedens, quia si al-

---

58-59 patet-Priorum] apparet in capitulo secundo II. Priorum P. 59-60 quia-bonus] nec P. 60 secunda] s.l. E. 61-62 Nec-ratio] add. i.mg. E<sup>2</sup>. 61 ex-sicut] tertio modo ut P. 64 supponere] supposuisse P cf. lin. 30 adn. 65 quod<sup>1</sup>-fecit] talem modum esse bonum P. 65-67 esset-arguendi] add. i.mg.sup. E<sup>2</sup>. 66 debet-sicut] Aristoteles P. 67 quia] et causa est quia bene studuit(?) et supponit tamquam medium quod P. 68 ut-dixit] om. P. scivit] scit P. 70 affirmativa] vel aequivalens add. P. 71-72 negativae-valere] om. P. 3-4 Et-additum] quod non videtur sic P.

58-60 Aristoteles, APr II.2, 53b 7-8.

iquod syncategorema haberet vim super terminum immediate praecedentem, hoc maxime esset negatio. Sed nullam talem vim habet, quia non potest ipsum confundere nec distribuere, et sic de aliis, quia si dicam: 'Homo currit' hoc nomen 'homo' supponit determinate; sed si addatur negatio a parte post, eandem vim habet 'homo' sicut prius et eodem modo supponit. Ergo hoc verbum 'contingit' nullam vim habet super terminum immediate praecedentem ipsum. 15

2. Item: Hoc verbum 'currit' non potest ampliare subiectum praecedens immediate ipsum. Ergo nec hoc verbum 'contingit'. Consequentia est nota, quia non videtur maior ratio de uno quam de alio. Sed antecedens patet, quia hoc verbum 'currit' magis restringit quam ampliat; quia capiatur terminus communis, ille indifferenter potest supponere pro praesentibus, praeteritis et futuris, sicut hoc nomen 'homo'. Si autem addatur sibi hoc verbum 'currit', iam restringitur ad praesentes solum. Ergo etc.

3. Item: Si hoc verbum 'contingit' haberet vim ampliandi subiectum praecedens, vel hoc esset ratione rei significatae vel verbi vel modorum significandi. Sed nullo modorum istorum. Non enim ratione rei significatae, quia multo magis videtur quod hoc verbum 'est' deberet ampliare ratione significati, quia plura significat. Non ratione verbi, quia tunc omne verbum deberet sic ampliare. Non etiam ratione modorum significandi, quia tunc omne verbum habens talem modum significandi deberet sic ampliare. Modo quodlibet || alterum verbum habet tales modos significandi sicut hoc verbum 'contingit', vel saltem multa alia. f.23vb

4. Item: Illud verbum quod restringit significatum suppositi vel subiecti non ampliat ipsum. Sed sic est in proposito, quia terminus communis significat indifferenter omnia praesentia, praeterita et futura. Modo hoc verbum 'contingit' facit subiectum stare pro praesentibus contingentibus et numquam pro praeteritis vel futuris. Ergo etc. 35

---

9 haberet-praecedentem] habet hoc modo videtur tunc P. 10 Sed] s.l. E. nullam-habet] negatio non est huiusmodi P. 11 et-quia] nec aliquid talium circa ipsum habere, quod patet P. 13-15 vim-ipsum] suppositionem habet fieri ut hoc verbum contingit P. 16 Item] secundo sic] P. 20 capiatur] accipiatur P. 22 sibi-solum] currit, statim stat tantum pro praesentibus P. 24 Item] ex alio sic P. 24-25 subiectum-esset] vel P. 25 vel'] gem. E. 27-28 videtur-significati] hoc verbum est ampliaret P. 31-32 verbum-alia] vel plura aliorum verborum similia sunt ergo etc. P. 33 Item] confirmatur ultimo P. 35-36 contingentibus-etc.] vel futuris et non praeteritis, ideo etc. P.

24-32 Cf. Radulphus Brito, APr I qu. 46, f. 324rb.

Oppositum patet ibi: »Quoniam autem contingere hoc huic inesse dupliciter est: Aut enim hoc in illo« etc., ubi vult Aristoteles quod ubi ponitur 'contingit', subiectum potest supponere pro his quae sunt vel pro his  
40 quae contingunt.

Sciendum quod hoc verbum 'restringere' vel 'ampliare' capitur dupliciter: Uno modo proprie et stricte, et tunc restringere idem est quod comprimere et ampliare, dilatare; et sic non in proposito. Alio modo transumptive, et sic capiuntur a logicis, et sic dixerunt antiqui quod ampliatio et restrictio sunt duae passiones vel proprietates logicales.  
45

Ad propositum ergo: Verbum dicitur restringere subiectum vel suppositum, quando facit ipsum stare determinate pro paucioribus quam significat. Exemplum: Hoc nomen 'homo' indifferenter est impositum ad significandum omnes homines sub disiunctione, quia qui primo instituit,  
50 forte dixit sic: Haec vox debet significare istum hominem et quemcumque alium hominem. Ideo indifferenter significat praesentes, praeteritos et futuros. Sed si sibi addatur verbum praesentis temporis, statim determinatur ad supponendum pro praesentibus, ut dicunt aliqui, ita quod si dicitur: 'Omnis homo currit', hoc subiectum 'homo' supponit solum pro  
55 praesentibus; aliter enim propositio esset falsa et impossibilis. Eodem modo dicendum de ampliacione, quod illud verbum est ampliativum, quod facit stare subiectum pro pluribus quam aliud verbum habens consimilem modum significandi; sicut hoc verbum 'potest' additum termino communi pro subiecto facit ipsum stare pro his quae sunt vel possunt  
60 esse, et hoc nomen 'homo' quando additur huic verbo 'potest' pro pluribus denotatur supponere quam si addatur huic verbo 'currit'.

Item sciendum, sicut alias dicebatur, quod omnis propositio, in qua po-

---

37 patet ibi] istorum videtur dicere Aristoteles P. hoc] om. E. 38 est-vult] ubi hoc videtur dicere P. 41-42 vel-restringere] add. i.mg.sup. E<sup>2</sup>. 41 capitur] accipiuntur et sim. in lin. sequ. P. 43 ampliare] idem quod add. P. 44-46 quod-ergo] haec duo esse duas passiones termini, et tunc P. 45 passiones] lect. dub. E. 46-47 vel suppositum] suum P. 47 paucioribus] partibus E. 48-49 indifferenter-significandum] significat P. 55 aliter-impossibilis] et non aliis P. 55-56 Eodem-dicendum] similiter suo modo P. 57 facit-subiectum] additum alicui subiecto facit stare P. 60 huic verbo] hoc verbo E ad hoc verbum P. 62-63 Item-esse] ulterius est advertendum, sicut alias fuit dictum, secundum intentionem(?) Philosophi omnis propositio in qua ponitur hoc verbum potest vel contingit, si est modalis est P.

37-38 Aristoteles, APr I,13, 32b 26sq.

nitur verbum 'contingit', si est modalis, potest esse in sensu composito vel diviso.

Ad quaestionem prima conclusio est, quod capiendo 'ampliare' et 'restringere' proprie et stricte, tunc hoc verbum 'contingit' nec potest ampliare nec restringere suum subiectum; et ista non probatur nisi per expositionem vocabuli.

Secunda conclusio est quod capiendo hoc verbum 'contingit' in sensu composito in propositione modali numquam restringit subiectum suum nec ampliat, capiendo nec primo modo nec secundo 'restringit'. Probatio: Quia capiendo 'contingit' in sensu composito debet praedicari de tota propositione simpliciter vel materialiter accepta, quia dictum debet subici, modus autem praedicari. Sed numquam denotatur sic praedicari nisi pro praesentibus solum. Ergo numquam restringit nec ampliat proprie. || Minor declaratur exemplo: «Omnem hominem esse album» est contingens vel contingit' aequivalet isti 'Haec propositio »Omnis homo est albus« est contingens'. Modo subiectum huius propositionis solum denotatur stare pro praesentibus.

Tertia conclusio est, quam pono probabiliter, quod capiendo 'contingit' in sensu diviso, tunc in omni tali propositione affirmativa potest ampliare subiectum capiendo secundo modo 'ampliare'; quia in tali propositione subiectum denotatur supponere pro pluribus quam si sibi adderetur consimile verbum habens consimilem modum significandi. Ergo in tali propositione 'contingit' ampliat suum subiectum secundo modo. Consequentia tenet per expositionem vocabuli. Antecedens patet per textum Aristotelis et etiam exemplo: Dicendo: 'Album contingit esse nigrum' denotatur quod illud quod est album contingit esse nigrum vel illud quod contingit esse album contingit esse nigrum. Et si capitur alterum

---

65 Ad-et] Et secundum hoc ponuntur aliquae propositiones ad quaestionem, prima est quod accipiendo hoc verbum restringere vel ampliare P. 67-68 ista-vocabuli] hoc apparet per significationem huius quod dico restringere P. 69 Secunda-capiendo] secundo dici potest quod si capiatur P. 71 nec ampliat] om. P. 72 capiendo] accipiendo P. 75 proprie] antecedens patet de se add. P. 80 Tertia-capiendo] alia conclusio est ista quod accipiendo hoc verbum P. 82 capiendo] accipiendo P. 83 supponere] om. E. 84 consimile] alterum P. modum] arguendi add. et del. E. 84-85 Ergo-modo] igitur etc. et P. 86 per] exemplum et add. P. 87 et-Dicendo] unde si dicam sic P. Dicendo] lect. dub. E.

62-64 Qu. 19,48sq.

80sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,26, 19-28.

86-87 Aristoteles, APr I,13, 32b 26sq.

90 verbum, non facit supponere subiectum nisi solum pro praesentibus, ut dicendo: 'Album currit' non denotatur nisi quod hoc quod est album currit.

Ex ista conclusione sequitur tale corollarium, quod omnis propositio de contingenti in sensu diviso infert unam disiunctivam vel unam de subiecto disiuncto. Exemplum: 'Album contingit esse nigrum' infert istam  
95 'Illud quod est album contingit esse nigrum vel illud quod contingit esse album contingit esse nigrum'. Exemplum secundi: 'Omnis homo contingit esse albus' infert istam de subiecto disiuncto: 'Omnis qui est homo vel qui contingit esse homo contingit esse albus'.

100 Ad rationem primam etc.: Et sunt breviter solutae pro prima conclusione, quia probant quod non ampliat primo modo.

2. Ad illam tamen quae dicit: »Subiectum indeterminate potest supponere pro praesentibus, praeteritis« etc. Concedo. Et cum dicitur: »Si sibi addatur 'contingit'« etc. Concedo. Dicis: Ergo 'contingit' restringit subiectum. Nego consequentiam, quia verbum non dicitur restringere subiectum, quando non facit ipsum supponere pro omnibus suppositis, sed quando facit ipsum supponere pro paucioribus quam aliud verbum habens similem modum significandi.

3. Ad aliam: »Vel ratione significati« etc. Dico quod ratione significati, quia ita impositum est ad significandum, quod per ipsum denotatur subiectum supponere pro his quae sunt vel contingunt, si propositio est in sensu diviso. Ad probationem: »Ergo hoc verbum 'est' multo magis«. Nego consequentiam et consequens, quia hoc verbum 'est' in praesenti non denotat subiectum supponere nisi pro praesentibus.

115 2. Ad aliam: »Hoc verbum 'currit'« etc. Concedo, sed nego consequentiam, quia 'contingit' aliter impositum est ad significandum; quia nec

---

89-92 capitur-currit] capiatur unum alterum verbum habens penitus consimilem modum praedicandi, non sic erit ut si(? *i.cor.*) capiatur currit P. 93 Ex-tale] ex quo sequitur P. 95 Exemplum] ista patet per exemplum P. nigrum] contingit esse nigrum *add. et del.* E. 96 album-esse'] *i.mg.* E. 100 Ad-breviter] istis visis ad rationes in oppositum quod rationes sunt P. 101 quia-modo] non pro secundo P. 102 Ad-dicit] sed ad illam rationem quae probabat quod restringit, quia P. tamen] *vel* tantum E. 103 Concedo] si est terminus communis *add.* P. cum-sibi] tunc si P. 104-105 contingit'-dicitur] contingens stat pro praesentibus vel futuris, ergo restringit, negatur consequentia, quia non vocatur verbum P. 110 ita] hoc verbum contingere sic P. 112-113 Ad-consequens] et tunc omne verbum vel hoc verbum est multo plus ampliet, negatur consequentia P. 115 aliam] aliud(?) E. 115-116 Concedo-quia] negatur consequentia, et causa est quia hoc verbum P.

per ipsum denotatur subiectum supponere pro his quae sunt vel contingunt.

1. Ad primam: »Nullum syncategorema ita« etc. Concedo quod nec esset subiectum vel praedicatum sive pars subiecti vel praedicati, sed de- 120  
terminatio subiecti vel praedicati. Et breviter dico quod proprie 'contingit' non habet vim, sed hoc est ex impositione etc. ||

f.24rb

### Quaestio 27

Consequenter quaeritur, **utrum ex propositionibus de contingenti consequentia formali et syllogistica possit inferri aliquid.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia si ex talibus praemissis potest inferri aliqua conclusio, tunc ex praemissis veris posset inferri conclusio falsa. Probatio: 'Quicquid con- 5  
tingit esse currens contingit esse homo. Sed asinus contingit esse currens. Ergo asinus contingit esse homo'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non est bonus. Nec etiam sequitur conclusio in sensu composito, scilicet: 'Haec est contingens »Asinus est homo«'. 10

2. Item: 'Omnem hominem contingit esse album. Tantum risibile contingit esse hominem. Ergo tantum risibile contingit esse album'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa, et sunt de contingenti. Ergo ex talibus non valet consequentia.

3. Item: 'Haec est contingens »Omne currens est album«. Haec est 15  
contingens »Omne nigrum est currens«. Ergo haec est contingens »Omne nigrum est album«. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo etc.

4. Item: Si ex talibus sequitur conclusio bona consequentia, vel ambae de contingenti caperentur in sensu composito vel ambae in sensu diviso 20

---

119 ita] habet virtutem P. 120 subiecti-paedicati] alicuius horum P. 121-122 subiecti-  
etc.] verbi nullam habens virtutem(?) super praecedens, sed sic non est hic P. 121 praedi-  
cati] s.l. E.

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 2 et syllogistica] om. P. 4-5 ex-conclusio] hoc  
esset P. 5 inferri] haec add. E. Probatio] consequens est falsum de se, probatur consequentia  
P. 6 currens] sedens P. homo] hominem et sim. in lin. sq. P. currens<sup>2</sup>] vel sedens  
add. P. 8 modus-bonus] etc. P. 11 Item] secundo sic P. 13 falsa] s.l. E. 13-14 et-  
consequentia] ergo etc. P. 19 Item] confirmatur ex alio sic P.

vel una in sensu composito et alia in sensu diviso, sufficienti divisione. Non valet consequentia quando sunt in sensu diviso, sicut probat prima ratio; nec etiam quando ambae sunt in sensu composito, sicut probat secunda ratio; nec etiam quando una est in sensu composito et alia in sensu  
 25 diviso, quia vel maior esset in sensu composito et minor in sensu diviso vel e converso. Sed nullo modo. Probatio primi: 'Haec est contingens »Omnis dormiens est homo«. Omnem asinum contingit dormire'. Ex istis nec sequitur conclusio in sensu composito nec diviso. Non enim ista est vera: 'Omnem asinum contingit esse hominem' nec ista 'Haec est  
 30 contingens »Omnis asinus est homo«'. Probatio secundi per idem exemplum terminis aliter dispositis: 'Omne dormiens contingit esse hominem. Haec est contingens »Omnis asinus est dormiens«'. Non sequitur conclusio. Ergo etc.

Oppositum patet in illa parte: »Quoniam autem contingere <hoc> huic  
 35 inesse dupliciter est accipere«, ubi ostendit uniformem generationem syllogismorum ex propositionibus de contingenti.

Ad quaestionem pono aliquas conclusiones. Primo quomodo ex talibus arguitur in prima figura, secundo in secunda, tertio in tertia.

Ad primum pono tres conclusiones. Prima est generalis ad omnem fi-  
 40 guram, scilicet quod ex duabus de contingenti in sensu composito numquam valet consequentia in aliqua figura. Probatio: Quia si sic, deberet regulari per istam maximam: Praemissae sunt contingentes, ergo conclusio est contingens. Sed ista est simpliciter falsa. Ergo et aliae consequentiae quae sequuntur ex ista non valent. Probatur etiam ratione Aristotelis  
 45 in littera, quia ubicumque est invenire terminos in quibus omni et in qui-

---

21 sufficienti divisione] suff.d. E om. P. 22 valet consequentia] primo modo P. 24-25 etiam-diviso] tertio modo sic per exemplum P. 26 Sed-Probatio] exemplum P. 28-29 Non-omnem] quia nec P. 29-31 ista-dispositis] componitur nec e contra valet sic accipiendo quasi(?) idem exemplum P. 32-33 Non-etc.] maior est in sensu diviso et minor in composito, et nulla conclusio sequitur, quare etc. P. 34 patet-parte] videtur voluisse Aristoteles in illo capitulo P. illa] alia E. contingere] contingit E. 34-35 <hoc>-accipere] etc. P. 37 Ad-conclusiones] sed dimissis distinctionibus multis supra positus ponuntur aliquae conclusiones ad quaestionem P. 41 si] s.l. E.

34-35 Aristoteles, APr I,13, 32b 26-28.

39-43 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,26, 1-9. – PsScotus, APr I qu. 31, p. 160b.

44-46 Aristoteles, APr e.g. I,4, 26a 2-11; 26b 1-25; 5, 27b 11-34.



bus nulli, erit inutilis coniugatio. Sed sic est ubi ambae praemissae sunt in sensu composito de contingenti. Ergo etc.

Secunda conclusio est praemittendo duas conclusiones aliquorum. Prima est quod si ambae praemissae sunt in sensu diviso de contingenti, et subiectum maioris supponit pro his quae contingunt, tunc talis modus arguendi est bonus. Exemplum dant istud: 'Quicquid contingit esse album contingit esse currens. Sed nigrum contingit esse album. Ergo nigrum contingit esse currens'. ||

f.24va

Secunda eorum conclusio est quod si praemissae de contingenti sunt in sensu diviso, et subiectum maioris supponit pro his quae sunt, talis 55 modus arguendi non valet. Exemplum eorum est, posito quod nihil illuminet istam domum modo nisi candela una alba, tunc arguitur sic: 'Quicquid illuminat istam domum contingit esse candelam albam. Sed solem contingit illuminare istam domum. Ergo solem contingit esse candelam albam'. Praemissae verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non 60 est bonus.

Sed breviter diceretur quod non capitur hic sub subiecto, sed si acciperetur sub subiecto, tunc modus arguendi esset bonus, sicut si subiectum maioris acciperetur pro his quae contingerent. Exemplum arguendo sic: 'Quicquid illuminat istam domum contingit esse candelam albam. Sed 65 solem contingit esse aliquid quod illuminat istam domum. Ergo etc.' Diceretur quod modus arguendi esset bonus, et maior vera, sed minor falsa, quia ista est falsa: 'Solem contingit esse aliquid quod illuminat istam domum' isto casu posito, scilicet quod nihil illuminet domum nisi candela 70 alba.

Et quicquid sit de veritate, potest dici quod modus arguendi non esset bonus. Et quando dicitur quod hoc casu posito minor est falsa, scilicet: 'Solem contingit esse aliquid quod illuminat istam domum', respondetur quod non, quia in omni propositione de contingenti, si debet reduci ad

---

**46** est] *add. s.l. E<sup>2</sup>*. ubi-sunt] in proposito ambabus **P.** **48** Secunda-aliquorum] tunc videri debet qualiter potest inferri conclusio ipsis sumptis in sensu diviso, et de hoc ponunt aliqui duas conclusiones **P.** **54-55** quod-supponit] quia ex istis sic sumptis subiecto maioris stante **P.** **56** eorum-posito] ponatur **P.** **62** breviter diceretur] dicerent multi **P.** sed-acciperetur] et ideo non valet, si autem sumeretur **P.** **63-64** si-sic] in prima conclusione de hoc, unde deberet sic argui **P.** **66-67** Ergo-quod] tunc hic **P.** **68** istam] *om. E.* **69-71** scilicet-Et] sed **P.** **71-72** esset bonus] valet et in tali modo arguendi praemissae sunt verae et conclusio falsa **P.**

**48-61** Cf. Gu. Ockham, SL III-1,26, 29-45. – PsScotus, APr I qu. 31, p. 160b.

75 unam de inesse, praedicatum debet appellare suam formam, id est si loco  
 talis de contingenti capiatur una de inesse, tunc subiectum potest variari  
 et loco subiecti potest poni pronomen demonstrativum, sed praedicatum  
 semper in propria forma non variatum debet praedicari de subiecto vel de  
 pronomine loco subiecti. Exemplum: 'Album contingit esse nigrum' si  
 80 debet poni inesse, praedicatum appellat suam formam, et debet sic poni:  
 'Haec aliquando erit contingens »Hoc est nigrum«' demonstrando illud  
 quod nunc est album. Et sic praedicatum ibi praedicatur non variatum,  
 sed non subiectum. Et ita intellexerunt antiqui dicentes: Praedicatum ap-  
 pellant etc. Sic est in proposito, quando dicitur: 'Solem contingit esse al-  
 85 iquid' etc., ponitur sic inesse: 'Hoc est aliquid quod illuminat domum'  
 demonstrando solem. Et ista est vera. Et sic regula est bona, scilicet quod  
 numquam ex duabus de contingenti, ubi subiectum supponit pro his quae  
 sunt, numquam sequitur conclusio.

Tertia conclusio est quod si maior est in sensu composito et minor in  
 90 sensu diviso, sive sint affirmativae sive negativae, numquam valet con-  
 sequentia syllogistica, quia in talibus numquam discursus est regulatus  
 per dici de omni vel de nullo, nihil scilicet sumeretur sub subiecto. Ex-  
 emplum patet.

Alia conclusio est quod si maior est in sensu diviso et minor in sensu  
 95 composito observatis regulis de propositionibus de inesse, ex talibus  
 sequitur conclusio in sensu diviso et non in sensu composito. Probatio:  
 Omnis discursus est bona consequentia qui est regulatus immediate per  
 dici de omni vel de nullo. Sed sic est in talibus. Ergo etc. Sed quod non  
 sequitur conclusio in sensu composito probo, quia in aliquo casu prae-  
 100 missae essent verae et conclusio falsa. Exemplum: 'Omnem hominem

---

75 si| *lect. dub. E.* 78 de<sup>1</sup>-vel| *om. P.* 81 erit| sic *add. E.* 82-84 non-Sic| in propria  
 forma, sed non sic *P.* 84-88 aliquid-conclusio| quod hoc est album contingens demon-  
 strato sole, haec est contingens, sol illuminat istam domum, haec vera esse potest, ideo etc.,  
 et ideo regula vera est quod maiori existente de contingenti et minori in sensu diviso subie-  
 cto stante pro his(?*i.cor.*) quae sunt(? *i.cor.*) nihil sequitur *P.* 90 sive<sup>1</sup>-valet| quocumque  
 modo ordinentur non valet aliquid *P.* 91 in-regulatus| non potest talis discursus regulari *P.*  
 92 nullo| stante minori in sensu composito, quia *add. P.* scilicet| *lect. dub. E om. P.* 92-  
 93 Exemplum patet| ut manifeste patet, quia subiectum maioris est una tota propositio vel  
 dictum materialiter acceptum, et praedicatum minoris est unus terminus simplex, ideo etc.  
*P.* 94 Alia-est<sup>2</sup>| quarta regula est ista quod ex duabus de contingenti maiori *P.* 95 de pro-  
 positionibus| requisitis ad syllogismum *P.* 96 Probatio| ista patet statim, quia *P.*

89-93 Cf. Gu. Ockham. SL III-1.26, 54-60.

contingit sedere. Haec est contingens »Aliquod stans est homo«. Non sequitur: 'Ergo haec est contingens »Aliquod stans est sedens«'; sed bene ista sequitur: 'Aliquod || stans contingit esse sedens', quae est in f.24vb sensu diviso et significat quod aliquid quod nunc est stans contingit esse sedens, vel quod contingit esse stans contingit esse sedens. Sciendum ta- 105 men quod accipiendo proprie syllogismum qui est ex tribus terminis consimilibus, talis discursus non est syllogismus proprissime dictus, quia non est idem subiectum minoris et conclusionis.

Prima conclusio quantum ad secundam figuram est quod ex duabus de contingenti non sequitur conclusio gratia formae in secunda figura. Pro- 110 batio: Quia si sic, vel hoc esset quando ambae essent in sensu composito vel diviso vel quando una in sensu composito et alia in sensu diviso, sufficienti divisione. Non quando ambae sunt in sensu composito; et hoc probatur per primam rationem positam ad quaestionem, scilicet quod ex praemissis veris sequitur conclusio falsa. Exemplum: 'Haec est contin- 115 gens »Omne currens est homo«. Haec est contingens »Asinus est currens«'. Ex istis non sequitur conclusio in sensu composito nec diviso.

Non etiam quando ambae sunt in sensu diviso, quia omnis syllogismus in secunda figura debet reduci ad primam figuram vel per conversionem alterius praemissarum vel per impossibile. Sed talis qui est ex duabus in 120 sensu diviso de contingenti et in secunda figura non potest reduci ad primam figuram per hunc modum. Ergo etc. Maior patet, quia dicit Aristoteles quod syllogismi in secunda figura sunt imperfecti, sed perficiuntur per primam figuram vel per conversionem vel per impossibile. Minor de-

---

**103** Aliquod] aliquid **P** gem. **E.** **105** stans] *cor. e* sedens **E.** **106** qui] quid **E.** **109** Prima-est] et tunc videndum est de aliis figuris, de secunda figura videndum et praecise(?) una talis regula **P.** **110** non-conclusio] numquam potest fieri bonus syllogismus **P.** **111** sic-quando] ex talibus sequeretur conclusio vel **P.** **112-114** sufficienti-quod] sed nullum istorum potest dici, igitur etc., maior patet ex sufficienti divisione, et minor probatur exemplificando(?), et primo de sensu composito per tertiam rationem positam ad quaestionem, quia **P.** **112-113** sufficienti divisione] suff.d. **E.** **117** conclusio] nec *add.* **P.** **118** Non-diviso] similiter de sensu diviso probabitur sic **P.** **121** de-non] nullo(? *i.cor.*) istorum modorum **P.** **122-124** patet-impossibile] apparet de se et ex toto processu Aristotelis, quia syllogismus in secunda figura est semper imperfectus, perficiuntur(!) autem per primam aliquo istorum modorum **P.** **124-125** Minor-figuram] sed minor probatur, primo quod tales non possunt reduci **P.**

---

**109-110** Cf. Gu. Ockham, SL III-1,27, 1-2.

**114** Supra lin. 15-18 (arg. 3).

**122-124** Aristoteles, APr I,5, 27a 1-2; 7, 29a 30-39.

125 claratur, primo quod non reducuntur ad primam figuram per conversio-  
nem alterius praemissarum, quia quaelibet est in sensu diviso de contingenti.  
Modo illa de contingenti in sensu diviso non convertitur in unam  
de contingenti, sed in unam de inesse in cuius subiecto ponitur iste modus  
'contingens', ut prius patuit. Et sic non reducitur ad primam per con-  
130 versionem alterius praemissarum, quia illa non esset de contingenti, qu-  
ando esset conversa. Non etiam reducitur per impossibile, quia reducere  
per impossibile est capere oppositum conclusionis cum altera praemis-  
sarum et inferre oppositum alterius praemissae. Modo oppositum conclu-  
sionis est una de impossibili vel de necessario. Sed ex tali cum alia de  
135 contingenti non fit uniformis generatio syllogismi de contingenti, quia  
ambae non sunt de contingenti. Ergo etc.

Non etiam quando una est in sensu composito et alia in sensu diviso.  
Quia vel maior in sensu composito et minor in sensu diviso, et tunc modus  
arguendi non valeret, quia deberet reduci ad primam figuram per  
140 conversionem minoris. Modo illa non convertitur in unam de contingenti,  
ut dictum est, sed in unam de inesse. Vel quando maior est in sensu di-  
viso et minor in sensu composito, quia tunc per conversionem maioris  
deberet reduci ad primam figuram, si enim converteretur minor, non fiet  
sumptio sub subiecto in prima figura. Similiter tunc casu possibili po-  
145 sito ex praemissis veris sequitur conclusio falsa. Exemplum: 'Omnis  
equus contingenter non est albus. Haec est contingens »Omnis homo est  
albus«'. Non sequitur aliqua conclusio.

Ad tertiam figuram dicendum quod omnes regulae quae dictae sunt,

---

**126-127** quia-contingenti<sup>2</sup>] sicut dictum est in sensu diviso de contingenti, modo dictum fuit in alia quaestione quod propositio **P.** **129** ut-reducitur] ergo non potest reduci **P.** **130-131** quando-reducitur] item sic **P.** **131-132** quia-impossibile] *add. i.mg. E<sup>2</sup>.* **132** capere] accipere **P.** **133** Modo] conclusio est de contingenti in sensu diviso sed *add. P.* **134** Sed-cum] modo ex una de impossibili et **P.** **136** Ergo etc.] igitur talis modus arguendi ex duabus talibus non potest reduci per impossibile **P.** **137** Non etiam] nec etiam talis modus valet **P.** **140** illa] minor in sensu diviso **P.** **141** ut-unam] sed **P.** **141-142** Vel-tunc] nec quando e contra, quia **P.** **144** prima] secunda **E.** **146** albus] haec est negativa in sensu diviso *add. P.* **147** Non-conclusio] nulla sequitur, quia [haec] nec ista haec est contingens nullus homo est equus, nec ista nullus homo contingenter est albus, nec ista omnis homo contingenter non est albus, et ideo nulla conclusio sequitur ex talibus praemissis, et sic apparet quod numquam ex duabus talibus in secunda figura aliquid sequitur formaliter **P.**

---

**129** Qu. 24, 108-120.

**141** Supra lin. 129; qu. 24, 108-120.

sunt hic servandae observatis regulis de inesse, quia in tertia figura semper conclusio debet esse particularis, indefinita vel singularis et numquam universalis. 150

Ad rationes in oppositum:

1. Ad primam: »Quicquid contingit esse album contingit esse hominem«. || Ista maior potest negari, et ideo argumentum peccat, vel quia f.25<sup>ra</sup> modus arguendi non valet, vel quia maior est falsa. Unde bene iste modus arguendi est bonus: 'Quicquid contingit esse album contingit esse hominem. Asinum contingit esse album. Ergo asinum contingit esse hominem'. Sed maior est simpliciter neganda. Similiter prima regula fuit, quod si maior caperetur pro his quae contingunt, quod modus arguendi esset bonus. 160

2. Ad secundam: Breviter, quia minor est exclusiva in prima figura, ideo negatur modus arguendi, quoniam aequivalet negativae.

3. & 4. Ad tertiam et quartam: Et sunt solutae, quia arguunt ex duabus in sensu composito. Modo dictum est quod talis modus arguendi non valet, quia illa regula per quam teneret non valet, scilicet: Praemissae sunt contingentes, ergo conclusio. 165

4. Ad aliam: Si talis modus esset bonus, vel ambae essent in sensu composito vel diviso vel una in sensu composito etc. Dico breviter quod ambae debent esse in sensu diviso, et subiectum maioris debet supponere pro his quae contingunt. Modo argumentum negat de illis in sensu diviso, et etiam subiectum maioris supponit pro his quae sunt. Ergo modus arguendi non valet, sicut dicit una regula, scilicet quod si ambae sunt in sensu diviso, et subiectum maioris stet pro his quae sunt, modus arguendi non valet. Sic est in proposito. Ergo etc. 170

---

**148-149** Ad-regulis] Sed ad tertiam figuram videndum, et omnes regulae de inesse in prima figura hic dicentur observatis illis ex propositionibus **P. 158** Sed-Similiter] et **P. 159** quod] ex propositionibus de contingenti in sensu diviso quia **P.** caperetur] acciperetur **P. 162** negatur-arguendi] etc. **P. 163** Ad-Et<sup>2</sup>] rationes aliae **P. 165** illa-scilicet] teneret per istam regulam **P. 167-169** Ad-esse] ad ultimam, vel hoc esset ambabus in sensu composito etc., dicitur quod ambae accipi debent **P. 169** diviso] composito **E. 170** Modo-illis] sed argumentum accipit ambas **P.** argumentum negat] arguunt(?) ligat(?) **E. 171-174** Ergo-etc.] ideo non valet ut patet per unam regulam positam **P.**

**158** Supra lin. 49-51.

**164-166** Supra lin. 39-43.

**172-174** Supra lin. 53-56.

*Quaestio 28*

Consequenter quaeritur, **utrum omnis propositio modalis quae nec est de necessario nec de contingenti nec de possibili nec impossibili eodem modo convertitur sicut sua de inesse.**

Et arguitur primo quod non:

- 5 1. Nulla est propositio modalis nisi sit aliqua istarum. Igitur nulla convertitur simpliciter. Consequentia est satis nota. Antecedens patet, quia de nulla aliarum determinavit Aristoteles nec Petrus Hispanus, immo illas de vera et falsa reliquit, quia eodem modo convertuntur sicut illae de inesse.
- 10 2. Item: Ista est modalis: ‘Socrates cognoscitur a me esse veniens’, tamen non convertitur in istam ‘Veniens cognoscitur a me esse Socrates’, quia ex vero sequitur falsum. Probatio: Quia ponitur quod ille qui venit ad me, quem cognosco venire ad me, vocetur Socrates, et quod lateat me, an vocetur Socrates vel non. Tunc arguitur sic: ‘Iste homo cognoscitur a
- 15 me esse veniens. Iste homo est Socrates. Ergo Socrates cognoscitur a me esse veniens’. Modus arguendi est bonus, quia ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis; nec ibi est fallacia. Modo antecedens est verum, sed consequens est falsum, scilicet: ‘Veniens cognoscitur a me esse Socrates’, quia per casum nescio, utrum sit Socrates vel non.
- 20 3. Item: Ponitur quod Coriscus sit bonus cantor, et quod nesciam, an sit bonus cantor vel non. Hoc casu posito arguitur sic: ‘Bonus cantor scitur a me esse Coriscus’. Haec propositio est modalis et non convertitur in istam ‘Coriscus scitur a me esse bonus cantor’, quia antecedens est verum et consequens falsum hoc casu posito, ut patet deducendo per argu-
- 25 mentum sicut prius.
4. Item: ‘Deus per accidens est causa Socratis’, ista est modalis, et tamen non convertitur. Ergo non omnis talis modalis convertitur. Minor

---

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 5-6 nulla<sup>2</sup>-simpliciter] etc. P. 6 est-Antecedens] om. E. 7 Petrus Hispanus] Auctor Summularum P. 7-9 illas-inesse] dicit quod verum et falsum relinquenda sunt, et ideo solum de primis quattuor determinaverunt P. 10 Item] secundo sic P. 12 Probatio-ponitur] probatur consequentia casu possibili posito, ponatur P. 17 nec-Modo] om. P. 19 quia-non] ut patet per casum positum P. 20 Item-quod<sup>1</sup>] tertio sic per exemplum consimile posito quod iste homo puta P. 21 vel-Hoc] hoc est bene possibile isto P. 24-25 hoc-prius] om. P. 24 per] *lect. dub. fort.* propter E. 26 Item] quarto arguo sic P. 27 convertitur<sup>2</sup>] convertatur E.

7-8 Pet. Hispanus, Tractatus I,22, p. 12,27-13,3.

probatur, scilicet quod non convertitur, quia ex vero sequitur falsum, quia converteretur in istam ‘Causa Socratis per accidens est deus’. Sed hoc est falsum, quia nulla res per accidens est deus, immo quicquid est 30 deus de necessitate est deus. Ergo nulla causa Socratis per || accidens est f.25rb deus, quod est oppositum consequentis. Sed quod antecedens sit verum patet, quia deus potest esse causa Socratis et non esse, quia possibile est quod Socrates futurus numquam erit, et tunc deus numquam erit causa sua, et sic mere contingenter et per accidens deus est causa Socratis. 35 Sequitur ergo quod talis propositio non est convertibilis.

5. Item: ‘Haec est per se in secundo modo dicendi per se »Omnis homo est risibilis«’. Ista tota propositio est modalis, et tamen non est convertibilis, converteretur enim in istam ‘Haec est per se in secundo modo »Aliquod risibile est homo«’. Sed hoc consequens est falsum. Ergo 40 etc.

6. Item: ‘Omne animal esse hominem est falsum’, ista est modalis, tamen non est convertibilis, quia converteretur in istam ‘Aliquem hominem esse animal est falsum’. Sed istud consequens est falsum. Ergo talis propositio non est convertibilis. Et breviter eodem modo potest argui de 45 omnibus aliis modalibus praeter istas quattuor prius dictas.

Oppositum est de intentione Aristotelis et auctorum logicorum ponentium conversiones modalium, et ideo vel fuissent deminuti vel eodem modo debent converti sicut et aliae.

Sciendum quod omnis talis dictio potest facere propositionem modalem, quae potest verificari de una tota propositione simpliciter vel materialiter accepta, vel de dicto aliquo alicuius propositionis, sive talis dictio sit nomen sive verbum sive participium sive adverbium sive oratio imperfecta aggregata ex pluribus terminis, sicut est hoc totum ‘per se in se-

28 scilicet-convertitur] *om.* P. 32 quod<sup>1</sup>-Sed] *om.* P. 36 Sequitur-convertibilis] et sic sequitur intentum P. 37 Item] ex alio P. 39 in<sup>2</sup>] *i.cor.* E. 42 Item] confirmatur ulterius sic P. 44-45 Ergo-convertibilis] igitur etc. P. 45-46 Et-modalibus] et sicut arguitur de istis, sic arguetur de omnibus aliis P. 47 est] autem omnium istorum videtur fuisse P. 48-49 et-aliae] et non fecerunt mentionem de istis, ergo eadem(?) convertuntur vel fuerunt deminuti P. 51 simpliciter vel] *om.* P. 52 de dicto] de E dicto P. 53 verbum-adverbium] participium P. 54-55 sicut-modo] ut ista, haec est per se primo modo, et hoc dum talis possit verificari de una tota propositione materialiter accepta P.

50-58 Cf. Gu. Ockham, SL II,1, 36-62.

55 cundo modo'. Et multi sunt tales modi sicut 'scitum, visum, auditum, per se, per accidens, verum, falsum, cognitum, demonstratum' etc. Omnes tales possunt verificari de una tota propositione, ut dicendo: 'Haec propositio est demonstrata »Omnis homo est risibilis«' etc.

Item sciendum quod quilibet talis modus potest facere propositionem  
60 modalem vel in sensu composito vel diviso. Exemplum de secundo: 'Socrates cognoscitur a me esse veniens'; et ista est in sensu composito: '«Socrates est veniens« est cognita a me'. Et bene videnda est differentia inter istas, quia saepe una est vera et alia falsa, et etiam saepe modus arguendi valet ex una cum aliis et ex alia non.

65 Ad quaestionem: Quando tales sunt in sensu composito pono aliquas conclusiones sive regulas; secundo quando in sensu diviso. Et quantum ad primum non potest regula specialis dari, per quam homo cognoscet, quomodo omnis propositio in sensu composito convertatur.

Prima regula generalis est, quod si aliquis modus, quicumque sit ille,  
70 potest verificari de uno convertibilium sine eo quod verificetur de altero, dummodo ambo in rerum natura sint, tunc talis modalis in sensu composito non convertitur simpliciter et in terminis. Et declaratur per exemplum: Ponatur quod istae duae sint in mente Socratis: 'Homo est risibilis', 'Risibile est homo', et quod ista propositio: 'Homo est risibilis' sit  
75 sibi demonstrata per aliquas necessarias, et ista propositio: 'Risibile est homo' non sit sibi demonstrata. Tunc dico quod ista 'Haec propositio »Homo est risibilis« est demonstrata Socrati' non est convertibilis simpliciter. Non enim sequitur: 'Haec propositio »Homo est risibilis« est demonstrata. Ergo haec propositio »Risibile est homo« est demonstrata'; et  
80 sic ista de inesse accepta cum modo non est sic convertibilis.

Etiam sciendum quod Aristoteles vocat propositionem modalem converti, quando sola propositio de inesse convertitur. Exemplum: 'Haec est

---

56 falsum] ergo *add. et del. E.* 58 est<sup>1</sup> est per se *add. s.l. E<sup>2</sup>.* etc.] et sic de aliis discurrendo P. 59 Item-quod] ulterius P. 60 secundo] haec est in sensu diviso *add. P.* 61 composito] haec propositio *add. P.* 63-64 etiam-non] una facit bonum modum cum alia et alia non P. 65 Ad quaestionem] et tunc ad quaestionem pono aliquas conclusiones et primo P. 66 secundo-diviso] *om. E.* 67 homo] *om. E.* 68 composito] diviso E. 69 Prima-est] et ideo pono primo unam P. 71 ambo] -o *i.cor. E vel ambae P.* in<sup>1</sup>-natura] convertibilia E. 78 Non enim] et in terminis, quia ex hac non P. 78-79 propositio-propositio] *om. P.* 81 Etiam sciendum] ulterius advertendum P. 82 convertitur] convertatur E.

69sq. Cf. Gu. Ockham, SL II,29, 10sq.

81-84 Aristoteles, APr I,3, 25a 30; 25b 1; 25b 11; etc.



necessaria »Omnis homo est animal«' convertitur in istam 'Haec est necessaria »Aliquod animal est homo«'. Et isto modo regula debet intelligi, quae dicit, || quod si aliquis modus etc. Tamen loquendo stricte de conversionibus, sicut dicitur quod de subiecto fit praedicatum etc., dico quod omnis modalis in sensu composito est convertibilis, et tunc ista propositio: 'Haec propositio »Homo est risibilis« est demonstrata' convertitur sic: 'Aliquod demonstratum est haec propositio »Homo est risibilis«'. Sed sic Aristoteles et Petrus Hispanus non sunt locuti de conversione. 90

Secunda regula est quod si aliquis modus potest verificari de antecedente sine eo quod verificetur de consequente, dummodo ambae sint, tunc talis modalis non est convertibilis per accidens. Exemplum: 'Omne animal esse hominem est falsum'; iste modus 'falsum' potest verificari de hoc antecedente: 'Omne animal est homo' sine eo quod verificetur de hoc consequente: 'Aliquis homo est animal', et ideo talis de inesse sumpta cum modo isto 'falsum' non convertitur. Non enim sequitur: 'Haec propositio »Omne animal est homo« est falsa. Ergo haec propositio »Aliquis homo est animal« est falsa', quia antecedens est verum et consequens falsum. Sed dicis utrum aliquo modo sit convertibilis. Dico quod non, sicut Aristoteles capit conversionem propositionum modalium, scilicet quod sua de inesse convertatur cum isto modo; sed bene sic est convertibilis, sicut prius fuit dictum. 100

Tertia regula est quod si aliquis modus non potest verificari de uno convertibilium nisi verificetur de altero convertibilium, si ambo sint, tunc talis accepta cum modo est convertibilis simpliciter et in terminis. Exemplum: Iste modus 'verum' facit propositionem modalem et non potest verificari de antecedente nisi verificetur de consequente, si ambo sint. Ideo talis convertitur simpliciter et in terminis, id est propositio de inesse convertitur cum illo modo. Exemplum: 'Aliquem hominem esse animal est verum' convertitur in istam 'Aliquod animal esse hominem est verum'. 'Nullum lapidem esse hominem est verum' convertitur in istam 'Nullum hominem esse lapidem est verum'. 105

---

85 quae-modus] quando dicebatur P. 87 convertibilis] in unam in sensu composito *add.* P. 90 Petrus-conversione] Auctor Summularum non loquebantur P. 93 modalis-convertibilis] non convertitur P. 101 capit] accipit P. 102-103 cum-dictum] sed bene modo quo dictum est de aliis P. 112 lapidem-hominem] animal esse lapidem P. 113 hominem-lapidem] lapidem esse animal P.

91sq. Cf. Gu. Ockham, SL II,29, 36sq.

103 Supra lin. 84-89.

Quarta regula est: Si aliquis modus non potest verificari de anteceden-  
 115 te nisi verificatur de consequente, si ambo sint, tunc talis modalis propo-  
 sitio accepta in sensu composito convertitur per accidens. Exemplum pri-  
 us: 'Omne animal esse hominem est verum' convertitur in istam 'Aliqu-  
 em hominem esse animal est verum'. Sed dicis: Quomodo sciam si mo-  
 dus verificatur de antecedente sine eo quod verificatur de consequente  
 120 vel non? Dico breviter quod non per aliquam regulam, sed secundum  
 quod homo est exercitatus in diversis scientiis potest hoc videre.

Ad aliam partem, scilicet quando capitur in sensu diviso, prima est re-  
 gula generalis, quod numquam modalis quae nec est de possibili, impos-  
 sibili, necessario nec contingenti, numquam talis sumpta in sensu diviso  
 125 convertitur in unam modalem in sensu diviso gratia formae. Probatur sic:  
 Quia si sic, aliquo casu possibili posito ex vero sequitur falsum. Et istam  
 conclusionem probat secunda ratio, tertia, quarta et quinta in principio  
 quaestionis.

Secunda regula est quod quaelibet talis modalis in sensu diviso est  
 130 convertibilis in unam de inesse cum illo modo posito ad subiectum, ut  
 ista 'Socrates cognoscitur a me esse veniens' convertitur in istam 'Aliqu-  
 id quod cognoscitur a me esse veniens est Socrates'. Item: 'Bonus cantor  
 scitur a me esse Coriscus' convertitur in istam 'Aliquis qui scitur a me  
 f.25vb esse Coriscus || est bonus cantor'. Item ista 'Deus per accidens est causa  
 135 Socratis' convertitur in istam 'Quod per accidens est causa Socratis est  
 deus'.

Et secundum hoc omnes rationes sunt solutae.

---

**116-117** Exemplum prius] sicut in praecedenti exemplo **P.** **118** Sed-si] et tunc diceretur quando(!) cognosceretur utrum aliquis **P.** **119** antecedente] consequente **E.** **119-120** sine-non!] qui non de antecedente(!) et quando hoc cognosceretur **P.** **120** Dico-regulam] dicitur quod per nullam regulam specialem **P.** **121** potest-videre] *om.* **P.** **122** Ad-capitur] quantum ad secundum quando propositio modalis accipitur **P.** **122-123** prima-generalis] dicendum quod **P.** **123-125** modalis-formae] talis modalis accepta sic in sensu diviso convertitur in unam modalem gratia formae accepta in sensu diviso, ista **P.** **126** vero] antecedente **E.** **127** ratio] regula **E.** **130** illo-posito] uno modo addito **P.** **132** Socrates] et haec est de inesse cum modo addito ad subiectum *add.* **P.** **134** Deus] est *add.* **E.** **136** deus] item quarta, haec propositio omnis homo est risibilis, haec est in sensu composito, et de hoc non est hic sermo *add.* **P.**

**127** Supra lin. 10-36 (arg. 2-4).

**129sq.** Cf. Gu. Ockham, SL II,29, 71sq.

1. Ad primam: Quando dicitur: »Nullae sunt modales nisi istae quattuor«. Nego. Et dicitur: »Nulla mentio fuit facta de istis«. Dico quia isti quattuor sunt magis famosi et magis distinguuntur, ideo solum de illis de- 140 terminavit, sed alios non negavit.

2.-4. Ad aliam: Breviter secunda, tertia et quarta sunt solutae, quia quaelibet convertitur in unam de inesse.

5. Ad quintam: Quae est in sensu composito bene, quia talis modus potest verificari de uno convertibilium sine eo quod verificetur de altero, 145 ideo non est convertibilis, sicut Aristoteles loquitur de conversione propositionum modalium.

6. Ad sextam: Breviter solvitur per idem. Ergo etc.

### Quaestio 29

Consequenter quaeritur, **utrum ex quolibet modo faciente propositionem modalem valeat uniformis generatio syllogismorum**. Et voco uniformem generationem syllogismorum, quando praemissae et conclusio sunt modales de consimili modo.

Et arguitur primo quod ex talibus modis non valet modus arguendi: 5

1. Primo probatur exemplo sic: 'Omnem lapidem esse animal est falsum. Omnem hominem esse lapidem est falsum. Ergo omnem hominem esse animal est falsum'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non est bonus. Quod praemissae sunt verae patet, quia ambae sunt modales in sensu composito, unde ista propositio: 'Om- 10 nem lapidem esse animal est falsum' ipsa est vera, si est propositio; et etiam minor simili modo.

2. Item secundo: 'Iste homo scitur a me esse veniens. Iste homo scitur esse Coriscus. Ergo Coriscus scitur a me esse veniens'. Praemissae sunt

---

138-141 Ad-negavit] ad primam rationem dicitur quod multae sunt aliae praeter has, sed sunt magis usitati(!) et magis dissimiles et magis ad invicem distinctae, nec valet locus ab auctoritate negative P. 141 sed] similiter E. negavit] negaverit E. 142-143 Ad-inesse] ad alias in tertia et quarta sunt solutae, ut patet P. 144 Ad-bene] quinta ratio est propositio modalis in sensu composito, et P. 146 ideo] om. E. 146-147 sicut-modalium] modo dicto P. 148 Ad-etc.] sexta eodem modo quo dictum est P.

I Consequenter quaeritur] quaestio est P. 5 modis] facientibus propositionem modalem add. P. 9 Ergo-bonus] om. P. 11 ipsa-vera] om. P. vera] falsa E.

146 Cf. Supra lin. 81-84.

15 modales in sensu diviso, sed modus arguendi non valet, ut dicunt aliqui assignantes ibi fallaciam figurae dictionis.

3. Item: 'Omne animal rationale mortale esse risibile est indemonstrabile. Et omnem hominem esse animal rationale mortale est etiam indemonstrabile. Ergo omnem hominem esse risibilem est indemonstrabile'.

20 Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non valet. Maior est vera, quia haec est indemonstrabilis: 'Omne animal rationale mortale est risibile', et ista aequivalet primae. Similiter minor, haec est indemonstrabilis: 'Omnis homo est animal rationale mortale'. Tamen conclusio est demonstrabilis, scilicet: 'Omnis homo est risibilis'.

25 4. Item: 'Omnem regem dormire est dubitabile. Aliquod vigilans esse regem est dubitabile. Ergo aliquod vigilans dormire est dubitabile'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo etc.

5. Item: 'Omnis lapis false est animal. Omnis homo false est lapis. Ergo omnis homo false est animal'. Hic arguitur ex modalibus in sensu

30 diviso, et praemissae verae et conclusio falsa. Ergo etc. Sed diceres quod nec maior nec minor nec conclusio est in sensu diviso. Contra: Maior aequivalet isti 'Haec propositio »Omnis lapis est animal« est falsa'. Modo ista est modalis in sensu composito. Ergo et prima. Similiter potest

35 potest argui ex his suo modo et probari, quod non sequitur conclusio f.26ra etc. ||

Oppositum de intentione Aristotelis, qui voluit tradere omnem modum syllogizandi ex modalibus et ex mixtione ipsarum, tamen licet non fecit mentionem, videtur supponere quod ex ipsis arguendum esset, sicut ex 40 aliis de quibus determinavit.

---

17 Item] ex alio *add.* P. 19 risibile] animal rationale mortale P. 20 modus-valet] etc. P. 21 est<sup>2</sup> indemonstrabilis] aequivalet huic P. 22 risibile] homo EP. et-primae] *om.* P. 22-24 haec-risibilis] et conclusio est falsa P. 25 Item] arguitur ex alio *add.* P. 27 Ergo etc.] ideo modus arguendi non valet P. 28 false<sup>1</sup>] *vel* falso E. false<sup>2</sup>] *vel* falso E. 29 false] *vel* falso E. 30 praemissae] sunt *add.* P. 31 nec<sup>1</sup>] *om.* E. 33-34 Similiter-argui] et eodem modo P. 34-36 similiter-etc.] ita nec ex quibuscumque aliis valet consequentia syllogistica P. 35 probari] probare E. 38 ex<sup>1</sup>] propositionibus de inesse et *add.* P. ipsarum] modalium P. 38-39 tamen-esset] et nullam specialem(?) mentionem fecit de talibus modis arguendi, ideo hoc videtur supposuisse esse P.

Sciendum quod omnis modus qui potest verificari de tota propositione simpliciter vel materialiter sumpta potest facere propositionem modalem, et talis modus aliquando est nomen, ut 'verum' et 'falsum', et aliquando participium, ut 'opinatum, scitum, lectum' et 'auditum' etc., aliquando verba, ut 'scitur, opinatur, videtur' etc., aliquando adverbialia, ut 45 'falso, vero, contingenter' etc. Et sciendum quod quilibet talis modus potest capi in sensu composito, et tunc debet praedicari de tota propositione, et ponitur in situ sibi magis convenienti; aliquando potest capi in sensu diviso. Et multum differunt tales, sicut istae 'Scio omnem propositionem veram esse veram' et: 'Omnem propositionem veram scio esse ve- 50 ram'; quia multi dicerent quod prima est vera, quia significat tantum sicut: 'Scio istam »Omnis propositio vera est vera«. Et dicerent quod quaelibet talis modalis in sensu composito aequivalet uni de condicionato extremo, ut: 'Scio omnem hominem esse animal' vel: 'Scio omnem propositionem veram esse veram' tantum significant sicut istae 'Scio quod si 55 aliquis est homo, ipse est animal' et: 'Scio quod si aliqua propositio est vera, ipsa est vera'. Sed dicerent: 'Omnem propositionem veram scio esse veram' ista est falsa. Probatio: Quia non omnem propositionem veram scio esse in rerum natura, quia aliquam quae est ultra mare non scio esse in rerum natura. Ergo ex quo illam non scio esse illam nec scio esse 60 veram nec falsam. Et ista est causa, quare concedunt unam et negant aliam, quia una est in sensu composito, et modus verificatur de dicto simpliciter vel materialiter sumpto, sed alia est in sensu diviso, et tam subiectum quam praedicatum supponit personaliter, et per ipsam denotatur, quod praedicatum verificatur de pronomine demonstrante illud pro quo 65 supponit subiectum cum illo modo addito. Exemplum: 'Album scitur

---

41 Sciendum quod] dicendum quod sicut dictum fuit in alia quaestione P. tota] *lect. dub. fort.* una E. 44 lectum-etc.] demonstratum et sic de aliis P. 45 opinatur-etc.] cognoscitur P. 46 sciendum quod] sicut dictum fuit P. 47 capi] accipi P. 48-49 et-diviso] materialiter accepta, quia dictum debet subici modus autem praedicari, aliquando autem in sensu diviso, et tunc ponitur in medio propositionis et in situ sibi minus(?) convenienti P. 49 istae] isti E. 51 multi-quod] *om.* E. 53 modalis-composito] *om.* P. 55 veram?] sed(?) *add. et del.* E. sicut istae] apud intellectum sicut una talis P. 57 Sed dicerent] sed alia est falsa scilicet(?) P. 58 ista-Probatio] *om.* P. 60-62 Ergo-aliam] igitur illam nec scio esse veram nec falsam, et causa huius est quare(?) una negatur et alia conceditur P. 65 demonstrante] demonstrative *vel -vo* E.

41sq. Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 40. – PsScotus, APr I qu. 36, p. 174a.

51sq. Cf. PsScotus, APr I qu. 36, p. 174a.

esse nigrum' aequivalet isti 'Haec est nunc scita »Hoc est nigrum«', demonstrato illo quod est album. Similiter in aliis modis est differentia magna, quia refert dicere: 'Ignoro aliquam propositionem' et: 'Aliquam  
70 propositionem ignoro', supposito quod 'ignorare' sit idem quod 'non scire', unde secunda aequivalet isti quod aliquam propositionem non scio. Tamen posset dici secundum aliquos, quod quaelibet talis est distinguenda.

Ad quaestionem, quantum ad primam figuram pono regulas de modalibus in sensu composito. Prima regula est generalis, quod numquam ex  
75 talibus modalibus in sensu composito fit syllogismus proprie capiendos syllogismus, quia numquam regulatur talis modus arguendi per dici de omni vel nullo.

Secunda regula quod si aliquis modus potest simul verificari de praemissis sine hoc quod verificetur de conclusione, dummodo ipsa sit, tunc  
80 ex talibus in sensu composito non valet consequentia nec syllogistica nec enthymematica. Patet quia numquam in bona consequentia antecedens debet esse verum nisi consequens sit verum, si esset. Ex ista sequitur quod ubicumque ponitur iste modus 'falsum' in sensu composito ex praemissis non valet consequentia, quia 'falsum' potest || verificari de praemissis, quando non verificatur de conclusione, quia praemissae possunt  
f.26rb 85 esse falsae, tamen conclusio vera.

Alia regula est quod si aliquis modus non potest verificari de praemissis nisi verificetur de conclusione, dummodo sit, tunc ex talibus praemissis ad conclusionem est bona consequentia vel syllogistica vel enthymematica; quia omnis consequentia est bona, in qua ex opposito consequentis potest inferri oppositum antecedentis, et etiam totum antecedens significat consequens sive significatum consequentis. Sed sic est ex talibus.  
90 Ergo. Patet ergo quod tales consequentiae sunt concedendae: Praemissae

---

**67-68** demonstrato-Similiter] et **P.** demonstrato] demonstrativo *vel* -ve **E.** **69** magna-dicere] multa apud(?) multas ut **P.** **71-73** unde-distinguenda] sed tamen si aliquis vellet modum aliquorum dicendi tenere(?) quaelibet talis esset distinguenda **P.** **72-73** distinguenda] distinguendo **E.** **74-75** Ad-composito] his visis pono aliquas conclusiones, prima conclusio ad primam figuram, et primo erunt de modalibus in sensu composito, secundo in diviso et tertio quando mixtae sunt et **P.** **80** sine-verificetur] et non **P.** ipsa] ipse *ut videtur* **E.** **82** in] *add. s.l.* **E**<sup>2</sup>. **85** verificari] verificare **E.** **85-86** praemissis-de] primo et non **P.** **90** conclusionem] cum tali modo *add.* **P.** **93** consequens sive] *om.* **P.**

**79-87** Cf. Gu. Ockham, SL III-1.30, 11-14.

**88-96** Cf. Gu. Ockham, SL III-1.30, 14-25.

sunt verae. Ergo conclusio, si sit. Praemissae sunt credibiles. Ergo con- 95  
clusio, si sit. Sed aliae similes non valent, ut: Praemissae sunt scitae.  
Ergo conclusio; quia possibile esset, quod praemissae solum essent scitae  
in anima.

Alia conclusio est de sensu diviso, quod observatis regulis requisitis  
ad syllogismum de inesse ex praemissis in sensu diviso formali consequen- 100  
tia sequitur conclusio; et hoc de quolibet modo, qui non infert proposi-  
tionem negativam vel negationem; quia omnis discursus est bonus syllo-  
gismus, qui est regulatus immediate per dici de omni vel nullo. Sed om-  
nis talis est huiusmodi, ubi non ponitur modus aequivalens negationi in  
significando; quia si poneretur talis aequivalens vel inferens negationem, 105  
non valeret modus arguendi, quia minor esset aequivalenter negativa in  
prima figura. Unde iste modus arguendi non valet: 'Omnis lapis inopinabiliter  
est animal. Omnis homo inopinabiliter est lapis. Ergo omnis homo  
inopinabiliter est animal'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo  
etc. Similiter potest argui de quolibet modo, qui posset inferre propositi- 110  
onem negativam.

Alia est regula: Vel maior est in sensu composito et minor in sensu di-  
viso vel e contra. Si maior est in sensu composito, numquam fit forma  
syllogistica, quia non fit sumptio sub subiecto. Si autem maior est in sen-  
su diviso et minor in sensu composito, numquam concluditur conclusio 115  
in sensu composito gratia formae.

Quantum ad secundam figuram et tertiam est regula, quod numquam  
ex modalibus aliis valet modus arguendi, quando sunt in sensu composito  
stricte capiendo syllogismum. Quia vel ambae essent in sensu composito,  
et tunc non regularetur per dici de omni vel de nullo; vel ambae in 120  
sensu diviso, et tunc non possunt reduci ad primam figuram; vel maior in  
sensu composito et minor in sensu diviso, quia etiam non reduceretur;

---

**94** Ergo-concedendae] ex hoc patet quod haec est concedenda **P.** **97-98** esset-scitae] est  
solum duas praemissas esse **P.** **99** Alia-quod] quantum ad sensum divisionis pono istam  
divisionem(?) **P.** **104-105** in significando] vel inferens negationem **P.** **105** talis-vel] al-  
iquis modus **P.** **109-111** Ergo-negativam] ideo modus arguendi non valet, et sicut arguitur  
de isto modo, ita de quocumque alio negationi aequivalenti, ideo etc. **P.** **112** Alia-est<sup>2</sup>] qu-  
antum ad tertium si una capiatur, puta maior **P.** et] vel **E.** **114-115** maior-composito] e  
contra **P.** **117** est regula] *om.* **E.** **118** aliis] quibuscumque exceptis illis de quibus dictum  
est numquam **P.**

**96-98** Cf. Gu. Ockham, SL III-1,30, 43-53. – Iohs. Buridanus, APr I qu. 40.

**99sq.** Cf. Gu. Ockham, SL III-1,30, 72sq.

nec e contra, quia non regularetur per dici de omni vel de nullo. Ergo strictissime capiendo syllogismum numquam sequitur conclusio. Unde si  
 125 arguitur sic: 'Nullum lapidem esse animal est verum. Omnem hominem esse animal est verum. Ergo', iste modus non est proprie syllogismus; tamen tales syllogismi conceduntur, quia ex talibus de inesse fieret bonus modus arguendi. Quantum ad tertiam figuram dicatur eodem modo.

Ad rationes breviter: Omnes sunt solutae, quia probant conclusiones  
 130 praedictas.

### *Quaestio 30*

Consequenter quaeritur, **utrum ex una propositione de necessario et alia de inesse sequitur conclusio gratia formae.**

Et arguitur primo quod non:

1. Ille discursus non est bonus, in quo est invenire terminos in quibus  
 5 omni et in quibus nulli. Sed sic est ex talibus praemissis. Ergo etc. Maior est Aristotelis. Minor probatur exemplo sic: 'Omnem hominem esse animal est necessarium. Socrates est homo. Ergo Socrates esse animal est  
 f.26va necessarium'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus || arguendi non valet. Item alio exemplo: 'Omne animal esse substantiam est  
 10 necessarium. Omnis homo est animal. Ergo omnem hominem esse substantiam est necessarium'. Praemissae sunt necessariae et conclusio similiter. Sed in primo syllogismo conclusio fuit falsa. Ergo est invenire terminos in quibus omni et in quibus nulli.

---

119 ambae] om. E. 120 regularetur-nullo] essent aliquae regulae P. 121 tunc-reduci] sic non reduceretur P. 122 quia-reduceretur] tunc non posset reduci P. 123-125 regularetur-sic] esset regula, et hoc accipiendo syllogismus stricte, exemplum P. 125 Omnem] nullum E. 126 Ergo] nullum lapidem esse animal est verum add. P. 126-130 proprie-praedictas] syllogismus stricte accipiendo, sed ad usum communiter loquentium conceditur(?), quia ex illis de inesse his correspondentibus(?) fit syllogismus, in tertia figura est dicendum sicut in prima, et rationes sunt solutae P. 127 quia] quod E.

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 5 Sed-praemissis] sic est hic P. 6 Minor-exemplo] et minorem probo per exemplum, capiatur una propositio, maior autem necessaria et minor de inesse P. 8-9 Ergo-Item] ideo etc. in P. 12-13 Sed-nulli] et in primo modo arguendi simpliciter(?) conclusio fuit falsa, et sic patet b (= minor?) P.

6 Aristoteles, APr e.g. I,4, 26a 2-11; 26b 1-25; 5, 27b 11-34.



2. Item secundo: Si sic, tunc ex praemissis veris sequeretur falsum. Probatio huius: 'Primum principium esse deum est necessarium. Sed prima causa Socratis est primum principium. Ergo primam causam Socratis esse deum est necessarium'. Praemissae sunt verae et conclusio falsa etc.

3. Item: Si talis modus arguendi esset bonus, vel ergo illa de necessario esset in sensu composito vel diviso. Sed nullo modo potest dici. Ergo etc. Primo probatur si sit in sensu composito per primum argumentum. Si sit in sensu diviso similiter non valet modus arguendi, quod probatur per exemplum sic: 'Quicquid est primum principium est prima causa Socratis. Sed deus de necessitate est primum principium. Ergo deus de necessitate est prima causa Socratis'. Sed conclusio est falsa et praemissae sunt verae. Ergo etc.

Oppositum patet in secundo tractatu tertiae partis principalis libri Priorum, ubi probat istum modum arguendi in omni figura.

Sciendum quod duplex est propositio de inesse: Quaedam est ut nunc, et alia de inesse simpliciter. Quae divisio debet sic intellegi: Quaedam est de inesse quae non est modalis et est categorica quae est mere contingens, ita quod ipsa totaliter significans sicut nunc significat potest esse vera et potest esse falsa, ut 'Omnis homo currit'; et ista vocatur propositio de inesse ut nunc. Sed alia est propositio necessaria, scilicet quae qualitercumque ipsa significat semper sic fuit et sic erit, ita quod implicet contradictionem quod aliter foret quam ipsa significat sine quod non sig-

---

**14-15** Item-huius] secundo sic, si hoc esset ex praemissis veris aliquo possibili posito sequeretur falsum, consequens est contra saepe dicta et contra Aristotelem secundo capitulo II. libri, probatur consequentia quia **P. 15** necessarium] *s.l.* **E. 18** Item] confirmatur ex alio **P. 20** Primo-sit] maior patet sufficienti divisione, minor probatur per exemplum, primo **P. 21** similiter-quod] *om.* **P. 25** Ergo] et minor in sensu diviso, ideo **P. 26-27** patet-Priorum] omnium istorum apparet ex intentione Aristotelis in tertio tractatu, tertia parte principali **P. 28** Sciendum-propositio] pro huius evidentia est primo advertendum de propositione **P. 28-29** Quaedam-intellegi] et solet secundum antiquam expositionem dici quod Aristotelis(= aliter?) est propositio de inesse simpliciter et ut nunc, istam divisionem sic intellego quod **P. 32** ut-propositio] et istam vocabant propositionem **P. Omnis]** *s.l.* **E. 33** nunc] quae est mere contingens et non modalis *add.* **P. 35** sine] *vel* sive **E** aut **P. 35-36** significet qualitercumque] sic esset totaliter(?) sicut **P** *textus fort. melior.*

**26-27** Aristoteles, APr I,9-11, 30a 15-32a 5.

**28sq.** Cf. Aristoteles, APr I,15, 34b 7sq. – Gu. Ockham, SL III-1,31, 60sq. – Iohs. Buridanus, APr I qu. 34. – PsScotus, APr I qu. 38, p. 152a.

nificet qualitercumque significat. Et ista vocatur propositio de inesse simpliciter, sicut philosophi dicerent quod ista est necessaria: ‘Homo est risibilis’ vel: ‘Homo est animal’, quia non potest esse falsa sine nova impositione.

40 Deinde notandum quod refert dicere: Propositio est necessaria vel de necessario, ⟨necessaria⟩ ut: ‘Animal fuit visum’. Unde necessaria aliquando est de inesse, aliquando modalis, aliquando categorica et aliquando hypothetica, ut: ‘Si asinus volaret, haberet alas’.

Deinde notandum quod multipliciter potest fieri combinatio ex una de  
45 inesse et alia modali de necessario, quia vel in prima figura vel in secunda vel in tertia. Quantum ad primam figuram vel maior esset de inesse vel e converso. Et si maior esset de necessario, vel ergo in sensu composito vel diviso. Et si minor esset de inesse, vel esset de inesse ut nunc, id est contingens, vel de inesse simpliciter, id est esset necessaria.

50 Quantum ad primam figuram prima regula est, quod ex maiori de necessario in sensu composito et minori de inesse ut nunc non valet consequentia nec sequitur conclusio de necessario, licet aliquando de inesse. Probatur: Ex praemissis veris non debet sequi conclusio falsa. Sed sic est de tali modo arguendi. Exemplum: ‘Omnem hominem esse animal est  
55 necessarium. Socrates est homo’. Non sequitur conclusio in sensu composito nec diviso, quia nec sequitur: ‘Socratem esse animal est necessarium’ nec ‘Socrates de necessitate est animal’, quia ambae sunt falsae. Item confirmatur ista regula: Ille syllogismus non est bonus, qui non est regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed ubi maior est in sensu com-

---

36 ista-propositio] talem necessariam non modalem vocant P. 37-39 sicut-impositione] ut homo est animal vel homo est risibilis P. 37 necessaria] vel de necessario *add. et del. E.* 40-43 Deinde-alas] tunc patet quod valde differunt, propositio est necessaria, et propositio est de necessario, quia prima non est modalis semper, sed aliquando, aliquando non, sed secunda semper est modalis P. 44-49 Deinde-necessaria] ex istis autem multis modis potest fieri combinatio vel in prima figura vel secunda vel tertia, et primo ad primam per ordinem, quantum ad primam vel maior de necessario et minor de inesse vel e contra, si primo modo vel in sensu composito vel diviso, et si minor de inesse, vel ut nunc vel simpliciter vel contingens vel necessaria P. 45 et] vel *quod postea del. E.* 49 est<sup>2</sup>] *s.l. E.* 50 Quantum-est] hac divisione praehabita quod(!) ad primam figuram pono aliquas propositiones P. 51-52 consequentia] discursus syllogisticus P. 54 Exemplum] si esset bonus, hoc probatur per exemplum sic, quantum ad primum argumentum non sequitur conclusio in sensu composito nec diviso, ut arguatur sic P. 55-56 conclusio-sequitur] *om. P.* 57 ambae-falsae] est etiam falsa P. 58 Item-regula] confirmatur secundo sic, quia P.

posito est huiusmodi. Probatio, quia numquam potest fieri sumptio sub 60  
 subiecto in minori. ||

f.26vb

Secunda regula: Ex maiori de necessario in sensu composito et minori  
 de inesse ut nunc sequitur conclusio de inesse, non tamen forma syllogi-  
 stica strictissime capiendo syllogismum. Probatio: Propositio enim de  
 necessario in sensu composito semper infert unam de inesse, licet non e 65  
 contra. Exemplum: 'Haec est necessaria »Omnis homo est animal«. Ergo  
 omnis homo est animal'. Tunc arguitur sic: 'Haec est necessaria »Omnis  
 homo est animal«. Socrates est homo'. Bene sequitur: 'Socrates est ani-  
 mal'.

Tertia regula est quod ex maiori de necessario in sensu composito et 70  
 minori de inesse simpliciter, quae sit propositio necessaria, sequitur con-  
 conclusio de necessario in sensu composito, large capiendo syllogismum.  
 Probatio: Impossibile est praemissas esse veras conclusione existente  
 falsa, et ex opposito conclusionis cum altera praemissarum potest inferri  
 oppositum alterius praemissae. Igitur talis modus arguendi est bonus. 75  
 Primam consequentiam probo, quia cum maior sit in sensu composito de  
 necessario et minor est necessaria, conclusio erit necessaria. Consequen-  
 tia secunda patet in exemplo. Et licet sequitur conclusio large capiendo  
 syllogismum, tamen ex talibus non sequitur conclusio de necessario in  
 sensu diviso, quia praemissae essent verae et conclusio falsa, ut: 'Omne 80  
 animal esse substantiam est necessarium. Omnis homo est animal. Ergo  
 omnis homo de necessitate est substantia'.

Si autem maior est de inesse et minor de necessario, prima regula est  
 quod si maior est de inesse ut nunc et minor de necessario in sensu com-  
 posito, non valet modus arguendi. Sed si maior est de inesse simpliciter 85

---

59-61 ubi-minori] in tali processu est sic, ergo etc., minor probatur, quia maior est in sensu  
 composito, et non fit sumptio sub subiecto in minori, quia subiectum maioris non est prae-  
 dicatum minoris P. 62 Secunda-minori] *gem. et primum del. E.* 64 strictissime-syllo-  
 gismum] *om. P.* 70 et] in *add. E.* 71 sit] est P. 72 capiendo] accipiendo P. 75 igitur  
 quin E. est] sit E. 76 Primam-cum] ista consequentia tenet per regulam logicalem, sed an-  
 tecedens probo, primo ex quo P. 77-78 conclusio-exemplo] sic ex necessariis non sequi-  
 tur nisi necessarium, igitur praemissae numquam possunt esse necessariae debito modo ordi-  
 natae, nisi conclusio sit necessaria, et si detur oppositum conclusionis cum altera etc., ut  
 patet in exemplo dato P. 78 capiendo] accipiendo P. 80 ut] patet in eodem exemplo su-  
 pra *add. P.* 80-81 omne-substantiam] omnem hominem esse animal E. 81 animal] non  
 sequitur(?) *add. P.* 82 omnis-substantia] omnem hominem esse animal est necessaria E  
 sed in sensu diviso *add. P.* 83 prima-est<sup>2</sup>] et est una regula habens duo membra P. 84  
 nunc] vel contingens *add. P.*

sive necessaria, et minor de necessario in sensu composito, bene sequitur conclusio de necessario in sensu composito. Exemplum primi: 'Omne animal currit. Haec est necessaria »Omnis homo est animal«'. Non sequitur: 'Ergo haec est necessaria »Omnis homo currit«'. Exemplum secundi, quia ex praemissis necessariis non sequitur nisi conclusio necessaria. Sed omnis propositio necessaria quae est de inesse potest inferre unam modalem de necessario in sensu composito et non in sensu diviso. Exemplum: 'Omnis homo est animal' est de inesse et necessaria et infert istam 'Haec est necessaria »Omnis homo est animal«'. Et est bona consequentia: 'Omnis homo est animal. Et haec propositio est. Ergo ipsa est necessaria'.

Si autem maior est in sensu diviso et minor de inesse affirmativa, sive sit de inesse ut nunc sive simpliciter, semper sequitur conclusio de necessario in sensu diviso. Probatio: Omnis discursus est bonus qui est immediate regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed discursus talium propositionum est huiusmodi. Ergo etc. Maior patet. Minor declaratur exemplo: 'Quicquid est deus de necessitate est primum principium. Sed prima causa Socratis est deus. Ergo prima causa Socratis de necessitate est primum principium'. Similiter si maior esset negativa, exemplum: 'Omnis homo de necessitate non est asinus. Sed Socrates est homo. Ergo Socrates de necessitate non est asinus'.

Septima regula est, si maior est de inesse simpliciter et minor de necessario in sensu diviso, sequitur conclusio de necessario in sensu diviso, et talis discursus regulatur per dici de omni vel de nullo.

Octava regula est, quod si maior est de inesse ut nunc et minor de necessario in sensu diviso, non sequitur conclusio de necessario nec in sensu composito nec diviso. Exemplum: 'Quicquid est deus est causa Socratis. Primum principium de necessitate est deus'. Non sequitur: 'Ergo pri-

87 Exemplum primi] ista potest patere per unum exemplum, et quantum ad primum P. 89-90 Exemplum secundi] quia praemissae verae conclusio falsa, ideo patet regula quoad primam partem, quantum ad secundum membrum patet P. 93 Omnis-infert] haec est de inesse omnis homo est animal est necessaria et potest inferre P. 94 Haec-necessaria] om. E. 95-96 Omnis-necessaria] cum constantia propositionis P. 97 Si autem] alia regula est quod si P. 100-102 Sed-exemplo] sed si arguitur sicut dictum est, est regulatus syllogismus per dici de omni vel de nullo, igitur etc., et sequitur conclusio de necessario in sensu diviso, exemplum P. 104 Similiter-esset] iste syllogismus est immediate regulatus per dici de omni, ut patet manifeste, eodem modo maiori existente P. 109 et-regulatur] ista potest patere, quia est regulatus P. 112 diviso] ista patet statim, quia ex veris sequeretur falsa conclusio *add.* P.

num principium de necessitate est causa Socratis', quia mere contingenter et libere est causa Socratis. Nec sequitur: 'Ergo haec est necessaria 115 »Primum principium est causa Socratis«, quia ista || est mere contingens f.27ra et potest esse falsa.

Nona regula est quod numquam ex una de necessario in sensu diviso et alia de inesse, qualitercumque combinentur, sequitur conclusio de necessario indirecta, quia numquam sequitur conclusio de necessario indire- 120 cta, nisi conclusio posset converti, quia non est nisi conversa principalis conclusionis. Sed illa de necessario in sensu diviso numquam convertitur in unam de necessario. Ergo non habet aliquam conversam. Ergo etc.

Quantum ad secundam figuram pono aliquas conclusiones vel regulas: Prima regula est, quod quando altera praemissarum ponitur in sensu 125 composito de necessario et alia de inesse, numquam ex talibus fit syllogismus, stricte capiendo syllogismum. Probatio: Quia numquam discursus qui non regulatur per dici de omni vel nullo est bonus. Sed sic est ex talibus. Ergo etc. Maior patet ex principiis Aristotelis. Minor declaratur, quia tales praemissae nec conveniunt in subiectis nec in praedicatis. Ergo 130 non regulantur per dici de omni vel nullo. Quod patet exemplo sic: 'Nullum hominem esse asinum est necessarium. Aliquod album est asinus'. Hic subiectum maioris est hoc totum dictum 'nullum hominem esse asinum' et praedicatum est iste modus 'necessarium'. Modo neutrum illorum est subiectum nec praedicatum minoris. Et sic nec habent simile subie- 135 ctum nec praedicatum.

Secunda regula est quod capiendo large syllogismum, sicut capitur I. Priorum, capitulo de mixtionibus, tunc ex maiori de necessario in sensu composito et minori de inesse simpliciter sequitur conclusio de necessario in sensu composito, quia talis consequentia regulatur per regulam ne- 140

---

115 et libere] *om. P.* sequitur] conclusio in sensu composito *P.* 119 conclusio-necessario] *add. s.l. E<sup>2</sup>.* de necessario] *om. P.* 120 indirecta<sup>1</sup>] *om. E.* 121 conversa] conversatio(?) *E.* 123 conversam] conversare(?) *E.* Ergo etc.] et per consequens ex una etc. *P.* 124-125 pono-quod] et primo *P.* 124 conclusiones] *add. s.l. E<sup>2</sup>.* 126 inesse] potest esse regula talis quod *add. P.* 127 capiendo] accipiendo *P.* 128-129 sic-talibus] praedictus discursus est huiusmodi *P.* 129 Maior-declaratur] maior satis patet de se, sed minor patet *P.* 130 quia] quod *E.* 135-136 Et-paedicatum] et ita patet illa *P.* 137 capiendo] accipiendo *P.* capitur] Aristoteles accipit in *P.* 138 mixtionibus] mixtibus(?) *E.* 140 consequentia] est bona quae immediate *add. P.*

137-138 Aristoteles, APr I,10, 30b 7-31a 17.

cessariam, scilicet: Praemissae sunt necessariae, ergo conclusio est necessaria.

Tertia regula est quod capiendo illam de necessario in sensu diviso affirmativam et <illam> de inesse simpliciter negativam, tunc ex talibus debite ordinatis sequitur duplex conclusio, scilicet de necessario in sensu  
145 diviso et conclusio de inesse. Probatio: Ille discursus in secunda figura est bonus, qui potest reduci ad primam per conversionem negativae de inesse simpliciter, et sic est quando maior est affirmativa de necessario, et minor de inesse simpliciter et negativa. Exemplum: ‘Omne primum  
150 principium de necessitate est deus. Sed nullus lapis est deus. Ergo nullus lapis de necessitate est primum principium’ vel: ‘Nullus lapis est primum principium’; convertatur enim minor et reducetur ad primam figuram.

Alia regula quod ex una de necessario in sensu diviso et alia de inesse ut nunc affirmativa, nulla sequitur conclusio de necessario. Patet quia si  
155 talis conclusio sequitur, deberet reduci ad primam figuram per conversionem illius de necessario. Sed hoc non potest fieri, quia illa de necessario in sensu diviso non convertitur nisi in unam de inesse. Modo ex duabus mere de inesse non sequitur conclusio de necessario. Ergo etc. Sed bene sequitur conclusio de inesse.

160 Quantum ad tertiam figuram breviter omnes regulae positae in prima figura suo modo sunt intellegendae de tertia figura; et semper attendendae sunt regulae quibus regulantur syllogismi de inesse, et specialiter tres sunt attendendae. Prima quod una praemissarum debet esse universalis vel singularis. Secunda quod in tertia figura minor non debet esse  
165 negativa nec aequivalere negativae. Tertia quod conclusio debet esse particularis vel singularis vel indefinita. His attentis regulis omnes aliae de prima figura sunt hic intellegendae.

Ad rationes:

f.27rb 170 1.2. Primae duae probant quod ex maiori in sensu composito et minori de inesse || ut nunc non sequitur conclusio de necessario in sensu composito, et hoc est concessum. Exemplum: ‘Omnem hominem esse animal est necessarium. Socrates est homo. Ergo’ etc.

141 scilicet] sed haec est huiusmodi, quia per istam P. 143 capiendo] accipiendo P. 144 illam] om. EP. 152 principium] de necessitate add. et del. E. convertatur-figuram] conversa minori fit prima figura P. 166 His-regulis] istis tribus scitis(?) P. 167 sunt-intellegendae] eodem modo assignabuntur hic P. 171-172 Exemplum-etc.] secunda ratio idem probat P.

3. Ad tertiam: »Si valeret talis modus, vel ergo quando maior« etc. Dico quod utroque modo large capiendo syllogismum. Probas quod non per duas primas rationes. Dico quod verum est, si altera est de necessario 175 et altera de inesse ut nunc. Sed si de inesse simpliciter non esset verum. Ad aliam: Dicis: Non valet quando altera est in sensu diviso. Dico quod immo et maxime, quando maior est in sensu diviso et minor de inesse; sed si e contra, non valeret. Modo sic capis in proposito. Ergo non valet. Tu enim dicis: »Omne primum principium« etc. Unde si <in> aliquo syl- 180 logismo caperetur modus in minori, qui potest variare veritatem propositionis, et ille non capiebatur in maiori, tunc non valet. Modo sic capis in proposito. Ergo etc.

### Quaestio 31

Consequenter quaeritur, **utrum ex una propositione de possibili et alia de inesse sequatur mixtio et conclusio de inesse <et> de possibili.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia ex duabus de possibili in sensu composito non valet consequentia. Ergo ex una de inesse et alia de possibili non valebit modus arguendi. Consequentia patet, quia quaelibet de inesse infert unam de possibili. Sed antecedens patet ex quaestione praecedenti, ubi ponitur regula, quod ex duabus de possibili in sensu composito impossibilibus non sequatur conclusio.

2. Item: Si talis mixtio valeret, tunc casu possibili posito ex vero sequeretur falsum. Probatio huius: 'Haec est possibilis »Omnis homo est cur-

---

173-183 Ad-etc.] *responsio cum argumento parum convenire videtur.* 173 vel-maior] *om.* P. 174 capiendo] accipiendo P. 174-175 Probas-rationes] et quando arguitur quod non, et(?) quando dicitur quod per primas duas probatur quod non in sensu composito P. 175-176 est-inesse<sup>1</sup>] *om.* P. 177 Dicis] quae probat quod P. 179 sed-contra] quia e converso P. 179-183 Modo-etc.] et illo modo tu accipit(!), ideo non valet, quia in minori accipitur aliquid(!) modus qui potest variare veritatem propositionis, qui non ponitur in maiori, et sic non valet P. 180 in] *om.* E.

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 2 mixtio-possibili] conclusio de possibili bona mixtione P. 5 valebit-arguendi] valet consequentia P. 7 quaestione-regula] una quaestione prius facta, quia una regula fuit posita P. 10 Item] secundo arguitur sic P. 11 Probatio huius] consequens est falsum, consequentia probatur per exemplum P.

rens«. Sedens est homo. Ergo haec est possibilis »Sedens est currens«. Item sic: 'Prima causa Socratis potest non esse prima causa, quia haec est possibilis »Prima causa Socratis non est prima causa«. Sed primum principium est prima causa Socratis'. Non sequitur: 'Ergo haec est possibilis »Primum principium non est prima causa«, nec sequitur: 'Primum principium potest non esse prima causa'. Ergo ex talibus praemissis nec sequitur conclusio de possibili in sensu composito nec diviso. Ergo etc.

3. Item: Si talis modus arguendi esset bonus et sequeretur conclusio de possibili, hoc esset vel quia altera praemissarum esset in sensu composito vel diviso. Sed nullo modo sequitur conclusio nec valet consequentia. Ergo etc. Antecedens patet sufficienti divisione. Minor patet inducendo, non enim sequitur conclusio, quando altera praemissarum est in sensu composito, ut probat prima ratio, nec etiam quando altera est in sensu

25 viso, sicut probat secunda ratio et tertia. Ergo etc.

Oppositum patet per Aristotelem ibi: »Quoniam autem diversum est inesse«, ubi ostendit quod ex una de inesse et alia de necessario sequitur conclusio et etiam una de inesse et alia de possibili, sicut videbitur.

30 Sciendum quod duplex est modus dicendi de propositione de possibili. Quidam dicunt quod solum illa est possibilis quae potest esse vera totaliter significans sicut nunc significat, et per oppositum illa est impossibilis quae totaliter significans sicut nunc significat non poterit esse vera; ut ista secundum eos est impossibilis: 'Nulla propositio est negativa' vel:  
35 'Quaelibet est particularis' vel ista vocalis: 'Ego taceo'; non enim pos-

---

13 Item sic] conclusio est impossibilis et falsa, et maior de possibili et minor de inesse, ergo etc., et confirmatur ex alio P. 18 Ergo etc.] et sic modus arguendi non valet P. 19 Item-arguendi] et confirmatur ex alio quia si P. 21-22 modo-etc.] istorum modorum P. 21 consequentia] conclusio E *vid. adnot. praeced.* 23 non-est] in singulis, primo non quando P. 24 ratio] regula E. 25 ratio] regula E *om.* P. Ergo etc.] igitur nullo modo P. 26 patet-ibi] fuit de intentione Aristotelis post illam partem P. 29 et'-videbitur] de necessario et etiam alia de contingenti et inesse, ut post videbitur, igitur ex una de inesse et alia de possibili sequitur conclusio de possibili P. 30 Sciendum-possibili] sed advertendum quod propositio possibilis describitur dupliciter, primo sic P. 31 potest] poterit P. 35-36 non-falsae] quia numquam sic significans poterit esse vera, quia quotienscumque erit ipsa erit falsa P.

24 Supra lin. 7-9: qu. 23,56-84.

25 Locum non inveni; cf. app. crit.

26-27 Aristoteles, APr I,8, 29b 29sq.



sunt esse verae, quia quotienscumque ipsae erunt, ipsae erunt falsae. Sed alii dicunt quod propositio non dicitur possibilis nec impossibilis nisi propter suum significatum. Et ideo dicitur illa possibilis quae totaliter significat sicut poterit esse, et illa dicitur || impossibilis quae totaliter sig- f.27va nificat sicut impossibile est esse. Et si obiceretur: Tunc quaelibet talis 40 quae falsificat se ipsam diceretur possibilis, sicut illa 'Nulla propositio est negativa', quia qualitercumque significat, sic potest esse, quia sic potest esse quod nulla est negativa modo. Sicut dicit Aristoteles, ab eo quod res est etc., sic etiam ab eo quod sic poterit totaliter esse sicut significat, vel impossibile est esse sicut totaliter significat, ab eo dicitur esse possi- 45 bilis vel impossibilis. Et sic breviter omnes tales sunt possibles: 'Ego non loquor' etc.

Item notandum quando propositio est in sensu composito et quando est in sensu diviso similiter, omnis propositio de possibili est modalis. Sed non omnis possibilis est modalis, sed aliqua est mere de inesse, sicut: 50 'Omnis homo currit'; et ideo refert dicere 'propositio possibilis' et 'de possibili'.

Quantum ad primam figuram, quando illa de possibili est in sensu composito, prima regula est quod ex una de possibili in sensu composito et alia de inesse ut nunc, qualitercumque combinentur, numquam sequi- 55 tur conclusio de possibili in sensu composito gratia formae. Probatio: Quia ex talibus posset sequi conclusio falsa. Probatio per exemplum: 'Haec est possibilis »Omnis homo est albus«. Nigrum est homo. Ergo haec est possibilis »Nigrum est album«. Conclusio est falsa, et praemissae verae. Ergo etc. Item: Nulla consequentia syllogistica est bona quae 60

---

36-37 Sed-dicunt] alius modus dicendi est P. 39 dicitur] *gem.* E. 42-43 quia<sup>2</sup>-modo] modo ista significat qualitercumque poterit esse vel qualitercumque significat sic poterit esse modo P. 46-47 Et-etc.] et ideo sicut est vera, quia sic est in re sicut significat, sic dicitur possibilis, quia sic poterit esse sicut significat, et sic quaelibet propositio dictarum et consimiles sunt possibles, ut patet per expositionem datam P. 48 Item notandum] advertendum P. 48-49 est-similiter] de possibili ponitur in sensu diviso et quando in composito et quod P. 48 sensu] diviso *add. et del.* E. 50-52 est<sup>2</sup>-possibili] de inesse est possibilis, et ista(!) magna est differentia circa hoc P. 53-54 Quantum-composito<sup>1</sup>] hoc viso ponendae sunt regulae in prima figura, secundo in aliis, quantum ad primam, primo de illa de possibili in sensu composito secundo in sensu diviso P. 55 combinentur] combinent E. 56 de possibili] *om.* E. 57 Probatio] ergo talis consequentia non est bona, antecedens probatur sic P. 60 Ergo etc.] ideo modus arguendi non valet P. Item] secundo sic P.

43-44 Aristoteles, Cat. 5, 4b 8-10.

54-61 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,34, 4-9.

non regulatur per dici de omni vel nullo. Sed talis consequentia ex talibus praemissis est huiusmodi, quia idem non est subiectum maioris et praedicatum minoris. Ergo etc. Item: Si talis consequentia esset bona, deberet regulari per aliquam maximam. Sed nulla est nisi ista: 'Praemissae sunt  
65 possibiles. Ergo conclusio est possibilis', quae est simpliciter falsa. Sed regula est ista: 'Praemissae sunt possibiles et compossibiles'. Modo sic non est in proposito. Ergo etc.

Secunda regula quod ex maiori de possibili in sensu composito et minori de inesse simpliciter sequitur conclusio de possibili in sensu compo-  
70 sito, non tamen forma syllogistica stricte capiendo syllogismum, sed solum secundum usum auctorum. Probo regulam, quia praemissae non possunt esse verae, quin conclusio sit vera, et etiam ex opposito conclusionis cum altera praemissarum inferitur oppositum alterius praemissae. Sed sic est de istis praemissis, quia sic praemissae erunt possibiles et  
75 compossibiles. Ergo conclusio erit possibilis per regulam istam: Praemissae sunt possibiles et compossibiles. Ergo et conclusio. Modo omnis conclusio possibilis potest inferre unam de possibili in sensu composito, ut ista 'Homo currit. Ergo haec est possibilis »Homo currit«'.

Tertia regula quod si maior est de possibili in sensu composito nega-  
80 tiva vel de dicto negato, et minor de inesse sive ut nunc sive simpliciter, sequitur conclusio de possibili in sensu composito de dicto negato, quamvis talis consequentia non est syllogistica proprie capiendo syllogismum. Probatio regulae: Quia nihil poterit negari de suo superiori nisi negetur de quolibet contento sub ipso, sive illud inferius sit inferius per  
85 se sive per accidens. Sed si maior est de possibili in sensu composito cu-

---

61-62 talis-huiusmodi] iste modus arguendi est huiusmodi, ergo etc., minor satis patet P. 63 Ergo-Item] in prima figura confirmatur ista regula tertio sic quia P. 65 est<sup>1</sup>-simpliciter] haec autem est P. 65-66 Sed-ista] quia debet addi quod P. 70 capiendo] accipiendo P. 71 Probo-quia] ista probatur sic in tali consequentia P. 74-78 Sed-currit<sup>2</sup>] igitur talis discursus est bonus, consequentia satis nota est, et antecedens patet, quia si maior est in sensu composito de possibili et minor de inesse simpliciter, praemissae ambae erunt possibiles et compossibiles, ergo sequitur possibilis, et tenet per regulam prius positam, et tunc omnis conclusio possibilis poterit inferre unam de possibili in sensu composito, ut homo currit, ergo hominem currere est possibilis, quia omnis vera de inesse talem de possibili inferre potest P. 82 proprie capiendo] strictissime accipiendo P. 84 inferius<sup>1</sup>] contentum P. inferius<sup>2</sup>] contentum P.

68-70 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,34, 15-16.

79sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,34, 17sq.

ius dictum est negatum, nihil erit sumere sub subiecto cuius praedicatum non erit negatum. Ergo etc. Exemplum: 'Haec est possibilis »Nullus homo est albus«. Sed nigrum est homo. Ergo haec est possibilis »Nullum || nigrum est album«, quia a superiori distributo negative ad inferius est bona consequentia. f.27vb  
90

Alia est regula, quando maior de possibili est in sensu diviso et minor de inesse simpliciter, sive maior sit negativa sive affirmativa, sequitur conclusio de possibili in sensu diviso, quia talis discursus regulatur immediate per dici de omni vel de nullo. Exemplum: 'Omnis homo potest esse albus. Nigrum est homo. Ergo nigrum potest esse album'. 95

Quantum ad secundam figuram prima regula est, quando illa de possibili ponitur in sensu composito et alia est de inesse ut nunc, non valet consequentia; sed si sit de inesse simpliciter, bene sequitur conclusio de possibili in sensu composito, sed non est forma syllogistica. Et probatur haec regula sicut tres primae regulae quantum ad primam figuram. Primo enim quantum ad primam regulam, quia ex veris sequitur falsum. Exemplum: 'Haec est possibilis »Nullus homo currit«. Risibile currit. Ergo haec est possibilis »Risibile non est homo«. Conclusio est falsa et praemissae verae. Ergo etc. Quantum autem ad secundam regulam, scilicet si una est de possibili et alia de inesse simpliciter, bene sequitur conclusio de possibili in sensu composito, sed non consequentia syllogistica; quia ubi praemissae sunt possibles et compossibles attentis aliis regulis, ibi est bona consequentia. Sed sic est ex talibus praemissis, sed non regulatur proprie per dici de omni vel de nullo, cum idem non sit subiectum maioris et praedicatum minoris. 100  
105  
110

---

**86-87** cuius<sup>2</sup>-etc.] de quo non negetur praedicatum, igitur si maior est de possibili in sensu composito de dicto negato, sequitur conclusio de possibili in sensu composito de dicto negato, tamen non erit consequentia syllogistica stricte **P.** **91** Alia-quando] quando altera de sensu diviso est regula quod quandoque **P.** **94** nullo] sed quando maior ponitur in sensu diviso de possibili et minor de inesse, si aliae regulae requisitae ad bonum syllogismum de inesse sunt ibi, tunc talis est huiusmodi *add.* **P.** **96** Quantum-est] in secunda et tertia figura similiter videndae sunt regulae, primo in secunda figura est una regula talis **P.** **98-99** de possibili] *om.* **E.** **99-100** Et-regula] ista probatur eodem modo **P.** **101** enim-regulam] quod si una est de possibili in sensu composito et <\*\*\*> non valet consequentia **P.** **103-104** Conclusio-etc.] consequentia non valet, quia conclusio falsa praemissis veris **P.** **104-106** Quantum-syllogistica] quantum ad secundam pono(?), quod valet consequentia sed non syllogistice, istud probatur **P.** **107** attentis-ibi] stantibus regulis requisitis ad bonum syllogismum **P.** **108** ex-sed<sup>2</sup>] in proposito quando illa de inesse est de inesse simpliciter, sed quod non syllogistice quia **P.** **109** cum] proprie, quia si reducatur ad primam figuram **P.**

Alia est regula, quod in primis duobus modis si illa de possibili in sensu

115

 diviso est negativa, qualitercumque sit illa de inesse, non sequitur conclusio de possibili, quia numquam valeret talis consequentia, nisi posset reduci ad primam figuram per conversionem. Sed illa non potest, quia

120 Alia est regula, si illa de possibili in sensu diviso sit affirmativa, et illa de inesse simpliciter sit negativa, tunc semper erit bona consequentia, et sequitur conclusio in sensu diviso observatis tamen aliis regulis. Probatio: Illa consequentia est bona in secunda figura, quae si reduceretur ad primam est bona consequentia. Sed sic esset de talibus praemissis, quia

125 per conversionem illius de inesse simpliciter reduceretur ad primam figuram.

Quantum ad tertiam figuram, hic omnes regulae quae dictae sunt in prima possunt dici in tertia, nisi quantum ad hoc quod illa de possibili in sensu

130

 diviso non convertitur in unam de possibili in sensu diviso; et ideo per conversionem illius non reducitur ad primam figuram, sed solum per conversionem illius de inesse. Et ideo si illa de inesse esset particularis negativa, non valeret consequentia sicut in Bocardo.

Ad rationes: Et breviter omnes sunt solutae, quia prima et secunda

135 probant quod ex una de possibili in sensu composito et alia de inesse ut nunc non valet consequentia. Alia etiam probat quod ex una de possibili in sensu diviso et alia de inesse ut nunc non semper valet consequentia.

f.28ra Et breviter omnes probant conclusiones praedictas. Ergo etc. ||

---

111 Alia-regula] sed quando illa de possibili est in sensu diviso est intellegendum quod est una regula **P.** 114-115 quia-diviso] reduci per conversionem unius de possibili in sensu diviso, ista patet, quia illa **P.** 116-117 in<sup>2</sup> istam] *om.* **P.** 117 esse] *om.* **E.** 118 causa Socratis] *om.* **E.** 127-128 hic-ad] regulae quae dictae sunt in prima figura suo modo tenent in tertia nisi solum quoad **P.** 132 valeret-sicut] fieret syllogismus ut **P.** Bocardo] quia non posset esse nisi per conversionem alterius praemissarum, et si daretur oppositum consequentis cum altera, tunc in prima figura non esset una de inesse et alia de inesse *add.* **P.** 138 Et-etc.] *om.* **P.**

*Quaestio 32*

Consequenter quaeritur, **utrum ex una propositione de contingenti et alia de inesse sequatur conclusio de contingenti.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia: 'Haec est contingens »Omnis homo est albus«. Aliquod nigrum est homo'. Non sequitur: 'Ergo haec est contingens »Aliquod nigrum est album«. Ergo etc. Nec etiam sequitur in secunda figura dicendo sic: 'Haec est contingens »Nullus homo est albus«. Aliquod risibile est album. Ergo haec est contingens »Aliquod risibile non est homo«. Non sequitur etiam in tertia figura. Exemplum: 'Haec est contingens »Omnis homo est albus«. Aliquis homo est niger'. Non sequitur: 'Ergo haec est 10 contingens »Aliquod nigrum est album«. In omnibus istis praemissae sunt verae et conclusio falsa. Ergo modus arguendi non valet etc.

Oppositum patet per Aristotelem in illa parte: »De contingenti autem post haec dicemus«.

Ad quaestionem breviter ponuntur aliquae regulae pro conclusionibus. 15 Prima regula generalis est, quod in nulla figura ex una de contingenti in sensu composito et alia de inesse ut nunc sequitur conclusio in sensu composito, quia si sic, tunc ex veris sequeretur falsum, ut patet in praedictis rationibus. Sed hoc fuit alias improbatum. Ergo etc. Item secundo probatur, quia si talis mixtio esset possibilis sive bona, tunc regularetur 20 per aliquam propositionem per se notam. Sed nulla videtur esse nisi ista:

---

**1** Consequenter quaeritur] quaestio est **P.** **6** album] praemissae sunt verae, conclusio falsa *add.* **P.** dicendo sic] et arguitur eodem modo **P.** **8-9** Non-Exemplum] praemissae sunt verae, conclusio falsa, ideo etc., tertio quod in tertia figura non sequitur in eisdem terminis **P.** **11** In-istis] maior est de contingenti in sensu composito, et minor de inesse et **P.** **12** modus-valet] *om.* **P.** **14** dicemus] ubi ostenditur(?) quod ex una de contingenti et alia de inesse sequitur conclusio de contingenti **P.** **15-16** Ad-est] sed omissis aliis videndae sunt regulae in prima figura, deinde in aliis, quantum ad primam est regula igitur **P.** **18** sic, tunc] talis modus arguendi esset verus **P.** **18-19** ut-etc.] consequens est falsum, ergo etc., et consequentia probatur per tres rationes ad primam partem quaestionis **P.** **19** improbatum] improbant **E.** **19-20** Item-probatur] secundo confirmatur regula **P.** **21** aliquam] maximam vel aliquam *add.* **P.**

**13-14** Aristoteles, APr 1,13, 32a 17sq.

**16sq.** Cf. PsScotus, APr I qu. 32, p. 162b.

**19** Qu. 7,115sq.; cf. qu. 30,50sq.; 31,54sq.

Praemissae sunt possibles contingenter. Ergo conclusio est contingens. Sed ista est simpliciter falsa, ut patet arguendo sic: 'Omne currens est homo. Omne risibile est currens. Ergo omne risibile est homo'. Praemissae enim sunt contingentes et conclusio necessaria. Secundum Aristotelem etiam talis syllogismus non est regulatus per dici de omni vel de nullo, ut patet quia idem non est subiectum maioris et praedicatum minoris.

Secunda regula est quod ex una de contingenti in sensu composito et alia de inesse simpliciter sequitur conclusio de contingenti in sensu composito; licet non sequatur consequentia syllogistica strictissime capiendo syllogismum. Et est regula in omni figura observatis aliis requisitis ad syllogismum bonum. Et probatur, quia impossibile est praemissas esse veras conclusione existente falsa. Item probatur sic, quia ubi praemissae sunt possibles et compossibles vel contingentes, illa conclusio est contingens. Sed sic est in tali discursu, ubi maior est de contingenti in sensu composito et minor de inesse simpliciter, ut patet exemplo etc.

Alia regula est quod si maior est de contingenti in sensu diviso et minor de inesse, sive de inesse ut nunc sive de inesse simpliciter, sequitur conclusio de contingenti in sensu diviso. Probatur, quia talis syllogismus est immediate regulatus per dici de omni vel de nullo, et hoc observatis aliis regulis ad bonum syllogismum requisitis. Patet exemplo: 'Omnis homo contingenter est albus. Socrates est homo. Ergo Socrates contingenter est albus'.

Quantum ad secundam figuram regula est, quod si propositio de inesse est negativa, et illa de contingenti ponatur in sensu diviso, sive sit affirmativa sive negativa, non valet modus arguendi; quod patet, quia ex

---

23 ut-sic] quia praemissae possunt esse contingentes et conclusio impossibilis vel necessaria ut haec P. Omne] *i.m.g.* E. 24-26 Praemissae-est] tertio sic, quia talis discursus non est bonus, qui non est immediate P. 26 talis] *gem.* E. est] *om.* E. 27 ut patet] sed praecedens discursus minori de inesse est ut nunc et maiori in sensu composito est huiusmodi P. 28 est] generalis est ista P. 34 possibles-contingentes] contingentes et compossibles P. 35-36 Sed-etc.] sed contra, quia haec est contingens omne album est homo, sed risibile est album, ergo haec est contingens risibile est homo, dicitur quod non est bonus, quia minor est de inesse contingenti, hoc est de inesse ut nunc, et minor non(?) *i.m.g.*) est necessaria sed mere contingens P. 41 Patet exemplo] ergo est bonus ut hic P. 42 homo<sup>1</sup>] est(?) *add.* E. 43 albus] quia regularetur per dici de omni, de se patet, et est intellegendum cum observatione regularum syllogismorum de inesse *add.* P. 45 negativa] vera *fort. i.cor.* E. 46 negativa] unde(?) *add.* E. arguendi] nec sequitur conclusio de contingenti *add.* P.

25-27 Aristoteles, APr I, 1, 24b 22-30; 4, 25b 32-35(?).

28sq. Cf. PsScotus, APr I qu. 32, p. 163a.

puris negativis non sequitur aliqua conclusio gratia formae, si tamen praemissae sunt categoriae. Sed si illa || de inesse sit negativa, tunc illa de contingenti in sensu diviso est negativa vel aequivalens negativae, quia semper potest converti in oppositam qualitatem. 50

Secunda regula, quod si illa de inesse sit affirmativa, sive illa de contingenti sit affirmativa sive negativa, semper in secunda figura sequitur conclusio de contingenti in sensu diviso, quia illa in sensu diviso de contingenti si sit negativa potest converti in affirmativam, cum possit converti in oppositam qualitatem. Ergo observatis aliis regulis modus arguendi erit bonus. 55

Quantum ad tertiam figuram sunt regulae sicut in prima figura et observatis regulis ad bonum syllogismum ex praemissis de inesse requisitis.

Ad rationes: Breviter tres primae probant primam regulam sive conclusionem, et auctoritas Aristotelis ad oppositum probat alias regulas.

### *Quaestio 33*

Consequenter quaeritur, **utrum tam subiectum quam praedicatum eodem modo supponant in propositione conversa sicut in convertente et e contra.**

1. Et arguitur primo quod non, quia in universali affirmativa subiectum supponit confuse et distributive et praedicatum confuse tantum. Sed in conversa illius tam subiectum quam praedicatum supponunt determinate. Ergo etc.

---

47-48 si-categoriae] praemissis mere categoricis P. 49 est-aequivalens] aequivalet P. 51 regula] est quantum ad hoc add. P. illa] aliqua E. 53 in<sup>2</sup>-diviso<sup>2</sup>] de sensu diviso E om. P. 55-56 Ergo-bonus] ut omnem hominem contingit non esse album, convertitur in hanc, omnem hominem contingit esse album, hoc etiam patet, quia talis potest reduci in primam figuram ex conversione illius de inesse, et ex opposito conclusionis cum altera praemissarum potest inferri oppositum alterius praemissae, igitur etc. P. 57 sunt] sint ut videtur E. regulae sicut] eodem modo observandae ut P. 57-59 et-requisitis] suppositis his quae requiruntur ad syllogismum de inesse P. 60-61 Ad-regulas] his visis patet quid dicendum ad rationes, quia solutae sunt etc. P. 60 tres primae] i.e. exempla trium figurarum. 1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 5 distributive et] om. E. 6 in-supponunt] in conversa utrumque P. conversa] converso E.

Oppositum videtur ex intentione Aristotelis.

Item probatur: Omnis conversio est bona consequentia. Sed si subie-  
 10 ctum et praedicatum in convertente et conversa non eodem modo suppo-  
 nerent, fieret fallacia figurae dictionis. Et per consequens conversio non  
 esset bona consequentia, quod est contra Aristotelem.

Ad quaestionis evidentiam notandum quod hoc nomen 'suppositio'  
 potest capi proprie, et tunc nihil ad propositum. Aliter capitur transump-  
 15 tive, et sic capitur tam a grammatico quam a logico. Sed a grammatico  
 suppositio non est nisi dictio supponens sive suppositum. Sed a logico  
 nihil aliud est quam subiectum vel praedicatum supponens in propositione;  
 et dicitur 'suppositio' quasi 'pro alio positio', ita quod una praepositi-  
 o ponitur loco alterius. Et sic proprie subiectum dicitur supponere et  
 20 praedicatum appellare secundum antiquos, sed tamen communiter modo  
 utimur, quod tam subiectum quam praedicatum supponit in propositione.

Item notandum quod omnis suppositio propria vel est simplex vel materialis  
 vel personalis, id est quod in omni propositione categorica subie-  
 ctum vel praedicatum supponit simpliciter vel materialiter vel personali-  
 25 ter. Subiectum vel praedicatum supponit simpliciter, quando supponit  
 pro intentione quam non significat. Exemplum: 'Ista intentio homo est  
 species', ibi hoc subiectum 'homo' supponit pro una intentione, tamen il-  
 lam intentionem non significat.

Tamen de ista est controversia, quia Galterus Burley dicit quod suppo-

---

8 videtur] quaeritur E. 9-11 si-supponerent] non esset esset(!) eadem suppositio P. 10  
 modo] cum *vel con- add.* E. 11 per consequens] per con...(?) E sic P. 13-14 Ad-capi] in  
 hac quaestione sic procedam, primo ponetur una prima(?) distinctio, secundo subdivisiones,  
 quoad primum hoc nomen suppositio accipitur P. 15-16 Sed-suppositio] tamen suppositio  
 in grammatica P. 16-17 Sed-quam] aliter accipitur a logico, et sic nihil est, ut credo, nisi P.  
 18 positio] *cor. e* ponam E. 18-19 ita-sic] et isto modo dicitur in sequentibus et tunc P.  
 praepositio] propositio E *i.e.* 'sub-' *ponitur ubi* 'pro-' *poni debuit?* 20 secundum antiquos] *om.*  
 P. 20-21 modo-propositione] utimur quod utrumque supponit P. 21 utimur] *vel* utitur E.  
 22 Item notandum] secundo videndae sunt aliquae divisiones, prima est P. 24 vel<sup>3</sup> perso-  
 naliter] etc., et de impropriis non intendimus P. 25 Subiectum-quando] sed supponere sim-  
 pliciter est quando praedicatum vel subiectum P. 26 non] *om. E cf. qu. 4, 115-117.* 27-28  
 tamen-intentionem] quam P. 27 tamen] *vel* cum *vel* inde E. 27-28 illam] unam E. 28  
 non] *om. E.* 29-30 Tamen-est] et de ista fuit inter multos controversia inter Burleum et al-  
 ios, quia ipse dicit suppositionem simplicem P. 29 Burley] Burle E.

18-19 Cf. Gu. Ockham, SL I,63, 11sq.

25-28 Cf. Gu. Ockham, SL I,64, 26-32.



sitio simplex est, quando subiectum vel praedicatum supponit pro natura 30  
 communi. Sed breviter nulla est talis res communis, quin sit singularis,  
 immo quaelibet res est singularis et una numero, ut patet IX. Metaphysi-  
 cae: »Impossibile est aliquam substantiam esse universalem«. Ideo disti-  
 nxi sicut prius. Et si supponeret pro intentione quam significat, tunc non  
 supponit simpliciter, sed personaliter. Exemplum: Capitur ista proposi- 35  
 tio: 'Intentio est qualitas'; tam subiectum quam praedicatum supponunt  
 pro intentione et sic personaliter, quia significant illud pro quo suppon-  
 unt. Ex hoc sequitur regula apud me vera, quod omnis propositio in qua  
 subiectum supponit simpliciter est mere singularis, ut ista 'Haec intentio  
 homo est species', quemadmodum et ista 'Iste homo currit'. 40

Subiectum vel praedicatum || supponit materialiter, quando supponit f.28va  
 pro voce vel scripto quam vel quod non significant. Exemplum primi:  
 'Haec vox homo est species'; subiectum supponit pro ista voce, scilicet  
 pro se ipsa. Exemplum secundi: 'Hoc scriptum homo est dissyllabum';  
 tam subiectum quam praedicatum supponit pro scripto. 45

Unde regula est quod numquam dictio proprie supponit nisi in propo-  
 sitione, nec etiam aliquid proprie supponit in propositione, nisi sit subie-  
 ctum vel praedicatum. Unde aliquando illud subiectum est una propo-  
 sitio, ut: 'Socrates qui currit movetur'; haec propositio est ibi subiectum et  
 supponit determinate, ut patebit. 50

Et ista materialis potest distingui: Quaedam enim est vocalis et quaed-  
 am scripta. Sed si subiectum vel praedicatum supponeret pro voce quam  
 significat, tunc supponeret significative. Exemplum capitur: 'Ista vox est  
 qualitas'; tam subiectum quam praedicatum supponit personaliter, et iam

---

30 natura] re P. 31-34 Sed-prius] tamen quia nulla talis natura(?) est, ideo non est cura de  
 hoc ad praesens P. 33-34 distinx] dn<sup>u</sup> E. 34 quam] non add. P. 37 et] s.l. E. sic-sup-  
 ponunt] quia illam significant, supponunt personaliter P. 38 apud-vera] talis P. 40 que-  
 madmodum-currit] om. P. 41 Subiectum-quando] de materiali quando tam subiectum  
 quam praedicatum P. 42 quam-non] quorum neutrum P. 43-44 subiectum-ipsa] om. P.  
 45 tam-scripto] om. P. scripto] subiecto(?) E. 46 Unde-est] et est sciendum P. 47 nec-  
 sit] et hoc non nisi P. 49-50 haec-patebit] om. P. 51 distingui] subdistingui P. 52-53  
 Sed-Ista] vel potest dici sicut prius dictum, quando istae suppositiones terminis competunt,  
 et si supponeret pro voce quam significaret, staret personaliter, exemplum P. 54 iam] lect.  
 dub. E om. P.

29-31 Gualt. Burley, Pur. log. p. 7,1-9,33; cf. p. 13,33-19,15.

32-33 Aristoteles, Met. VII (Z), 13, 1038b 8sq.

41-45 Cf. Gu. Ockham. SL I,64, 38-42.

55 pro voce. Etiam si supponerent pro scripto quod significarent, suppone-  
rent personaliter, ut dicendo: 'Hoc scriptum est scriptum'.

Suppositio personalis est quando tam subiectum quam praedicatum  
supponit pro suo significato, quicquid sit illud, sive vox sive conceptus  
sive res extra.

60 Ex ista sequitur regula apud me vera, scilicet quod in omni propositio-  
ne tam subiectum quam praedicatum debet supponere personaliter et sig-  
nificative, nisi restringantur per aliquod syncategorema vel pronomen  
demonstrativum vel aliquam dictionem aequivalentem, ut dicendo: 'Iste  
terminus homo est species' vel: 'Li homo est species', quia tunc supponit  
65 simpliciter vel materialiter; sed si non addatur, tunc secundum impositio-  
nem vocabulorum tam subiectum quam praedicatum supponit personali-  
ter.

Prima regula est quod in omni propositione affirmativa vera categori-  
ca et de inesse tam subiectum quam praedicatum debent supponere pro  
70 eodem. Exemplum: Ut si ista est vera: 'Homo est risibilis', pro quocu-  
mque supponit 'homo', pro eodem supponit 'risibile'.

Secunda regula quod in omni propositione affirmativa subiectum et  
praedicatum denotantur supponere pro eodem, et si supponunt pro distinct-  
tis, propositio est simpliciter falsa. Exemplum: 'Omne B est A'; denota-  
75 tur quod < tam > subiectum quam praedicatum supponat pro eodem, sed  
quia sic non est, ideo propositio est falsa.

Alia regula quod in omni propositione negativa subiectum et praedi-  
catum denotantur supponere pro distinctis significatis, et si non suppon-  
ant pro distinctis significatis, propositio est simpliciter falsa. Sed contra

---

55-56 Etiam-scriptum<sup>2</sup>] similiter de scripto, exemplum ista dictio homo est scriptum vel  
hoc scriptum est scriptum, tam subiectum quam praedicatum supponunt personaliter sed  
pro scripto P. 55 scripto] scripta E. 56 dicendo] vel dicendum E. 57 Suppositio-quan-  
do] sed de personali dicendum quod P. 58 supponit] personaliter quando supponit *add.* P.  
58-59 sive<sup>1</sup>-extra] id est quando supponit significative quod idem est P. 60 Ex-scilicet] ex  
quo sequitur una regula P. 63 aequivalentem] graecam vel grammatica(le)m vel genera-  
lem E. 63-64 dicendo-terminus] si diceretur haec dictio P. 63 dicendo] dicendum *ut vi-*  
*detur* E. 65-67 vel-personaliter] sed si nullum tale adderetur, stant significative et perso-  
naliter P. 68 Prima-est] sequitur(?) alia talis P. affirmativa] secundum impositionem *add.*  
*et del.* E. categorica] quae est mere categorica de praesenti P. 74-76 denotatur-falsa] per  
illud(?) denotatur quod idem est A et B P. 75 eodem] eadem E. 77 Alia] tertia P. nega-  
tiva] *lect. dub.* E.

60-67 Cf. Gu. Ockham, SL I.65. 1sq.

istam regulam: Capitur enim ista ‘Nulla chimaera est hircocervus’, nec 80  
 subiectum nec praedicatum denotatur supponere pro aliquo. Breviter ista  
 consequentia non valet: ‘Subiectum vel praedicatum supponit pro suo  
 significato. Ergo pro aliqua re’, et ideo ista esset concedenda in casu:  
 ‘Subiectum supponit pro suo significato, tamen pro nulla re supponit,’ si-  
 cut in proposito. Dico ergo quod in ista ‘Nulla chimaera est hircocervus’ 85  
 denotatur tam subiectum quam praedicatum supponere pro suis signifi-  
 catis et distinctis, ideo simpliciter est vera, et sua contradictoria simplici-  
 ter falsa. Ex istis sequitur quod ista esset falsa: ‘Vacuum est locus non re-  
 pletus corpore’; ‘Infinitum est cuius quantitatem accipientibus semper  
 est accipere ultra’, quia cum tales sint categoricae de inesse et de praes- 90  
 enti, denotatur quod subiectum et praedicatum supponat pro eo quod  
 nunc de facto est, quod est falsum. || Sed bene sunt concedendae ad in- f.28vb  
 tentionem Aristotelis.

Suppositio personalis dividitur, quia vel est communis vel discreta,  
 hoc est subiectum personaliter supponens vel supponit communiter vel 95  
 discrete; unde omnis dictio supponens vel est terminus communis vel di-  
 cretus vel aequivalens ei. Dictio supponit discrete, quando supponit pro  
 uno singulari tantum, et quod nihil plus significat nisi capitur aequivoce.

Ex hoc sequitur regula, quod in omni propositione singulari subiectum  
 supponit discrete, hoc est subiectum est terminus discretus vel aequiva- 100  
 lens; et e converso ubi subiectum supponit discrete, talis propositio est  
 singularis.

Suppositio communis alia est determinata, alia confusa. Determinata

---

**81** Breviter] ergo non pro distinctis, et tamen contradictoria eius est falsa, ergo haec est  
 vera, pro huius evidentia sciendum quod **P. 83** ista-concedenda] verum est quod **P. 84**  
 pro-tamen] personaliter **P. 85-86** Dico-praedicatorum] in ista propositione denotatur uter-  
 que terminus **P. 87-88** et[-falsa] et quia supponunt pro distinctis significatis ideo est  
 vera **P. 88** ista esset] omnis talis sicut sonant est **P. 89-90** cuius-sint] extensum sine re-  
 bus, quia per talem ex quo sunt **P. 91** eo] eodem **P. 92** de facto est] de facto **E** est  
**P. 92-93** bene-Aristotelis] sed accipienda sunt secundum bonum intellectum **P. 94-98**  
 Suppositio-aequivoce] secunda divisio suppositionum est ista de suppositione personali  
 aliis dimissis(?), et est ista quod omnis suppositio personalis vel est communis vel discreta,  
 hoc est quandoque subiectum vel praedicatum stat personaliter, vel supponit discrete vel  
 communiter, vel omnis dictio personaliter supponens est terminus singularis vel aequiva-  
 lens, ita quod supponit pro uno singulari tantum, et non plura significat nisi aequivoce **P.**  
**94** dividitur] dicitur **E. 96** communis] *s.l.* **E. 100** est<sup>2</sup>] *add. s.l.* **E<sup>2</sup>.**

**103sq.** Cf. Gu. Ockham, SL I,70, 19sq.

est quando contingit descendere ad inferiora per unam disiunctivam et  
 105 non copulativam. Exemplum: ‘Homo currit’, li homo supponit determi-  
 nate, quia sequitur: ‘Homo currit. Ergo iste homo currit vel ille etc.’  
 Unde regula quod in omni propositione ubi subiectum est terminus com-  
 munis et etiam praedicatum, si nullum syncategorema ponitur ibi nec  
 signum universale, tunc semper terminus communis in tali propositione  
 110 supponit determinate; et hoc de virtute vocabulorum et de virtute propo-  
 sitionis.

Suppositio confusa vel est confusa tantum vel confusa et distributiva.  
 Terminus supponit confuse tantum, quando non contingit descendere ad  
 sua inferiora per unam propositionem copulativam nec per unam disiu-  
 115 nctivam, sed per unam de disiuncto extremo. Exemplum: ‘Omnis homo  
 est animal’, li animal supponit confuse tantum, quia non fit descensus re-  
 spectu eiusdem confundentis nec copulative nec disiunctive, sed bene fit  
 descensus respectu eiusdem confundentis per unam de disiuncto extremo  
 ad sua inferiora, quia sequitur: ‘Ergo omnis homo est hoc animal vel il-  
 120 lud etc.’ Patet enim consequentia: Posito quod non sint nisi tria animalia,  
 tunc consequentia est bona: ‘Omnis homo est hoc animal vel illud’ de-  
 monstratis illis tribus animalibus, scilicet Socrate, Platone et Petro, quia  
 sequitur: ‘Socrates est animal. Ergo vel illud vel illud vel illud’, et sequi-

---

**103-104** Suppositio-est] sed de suppositione communi quaedam est determinata, ut(?) qu-  
 ando dictio supponit determinate **P.** **104-105** et-Exemplum] ut **P.** **105-107** li-Unde] quia  
 ad inferiora contingit descendere per disiunctivam, et(?) est talis **P.** **108-109** si-propositi-  
 one] similiter nihil(!) alterum illorum est terminus communis, si nullum signum vel synca-  
 tegorema ponatur **P.** **109** universale] vel (v†) **E.** **110-111** et<sup>2</sup>-propositionis] licet de usu  
 multitudinis esset verum exemplum, homo est animal, utrumque supponit determinate **P.**  
**112** Suppositio] ponenda est quarta divisio quod omnis suppositio **P.** **113** Terminus] hoc  
 est quod omnis terminus supponit in propositione vel confuse tantum vel confuse distribu-  
 tive, omnis terminus **P.** **113-114** ad-inferiora] sub ipso **P.** **117-120** confundentis-Posito]  
 subiecti, quia non sequitur, omnis homo est animal, ergo omnis homo est hoc et omnis  
 homo est illud etc., nec per unam disiunctivam respectu eiusdem, quia non sequitur, omnis  
 homo est animal, ergo omnis(!) est hoc vel omnis homo est illud animal, sed de disiuncto  
 extremo, exemplum, ista est bona omnis(!) est animal, ergo vel hoc vel illud, quod sit bona  
 declaratur per exemplum sic, ponamus **P.** **120** sint] sit **E** essent **P.** **121** tunc] in hoc mun-  
 do Socrates, Plato, Petrus, tunc hoc posito haec **P.** **121-126** demonstratis-illud<sup>3</sup>] vel illud  
 demonstratis his, probatur per inductionem sic, quia Socrates est hoc animal vel illud vel il-  
 lud et sic de aliis, et non sunt plures homines, ergo omnis homo est hoc animal vel illud vel  
 illud **P.**

---

**113sq.** Cf. Gu. Ockham, SL I,70, 44sq.

itur: 'Plato est animal. Ergo vel illud vel illud vel illud', et sequitur: 'Petrus est animal. Ergo vel illud vel illud vel illud. Ergo omnis homo est animal vel illud vel illud vel illud'. Requiritur etiam quod ille terminus posset inferri ex quolibet illorum respectu eiusdem confundentis.

Ex isto sequitur regula talis quod semper ab inferiori ad superius respectu eiusdem multitudinis est bona consequentia, id est a termino discreto vel singulari ad terminum stantem confuse tantum respectu eiusdem multitudinis est bona consequentia: 'Omnis homo est hoc animal. Ergo omnis homo est animal', sicut: 'Necessario iste homo currit. Ergo necessario homo currit'.

Secunda regula quod in omni propositione universali affirmativa praedicatum supponit confuse tantum, nisi syncategorema impediat. Exemplum: 'Omnis homo currit vel est currens', praedicatum supponit confuse tantum. Unde sunt multae dictiones quae faciunt dictionem immediate sequentem supponere confuse tantum, sicut istae 'necessario, immediate, semper, promitto' et omnia adverbialia ut 'bis, ter' etc. Unde multi concedunt istam 'Bis comedi panem', tamen negant istam 'Panem comedi bis', || quia in prima li panem stat confuse tantum, quia fit descensus ad inferiora per unam de disiuncto praedicato. Sequitur enim ad primam: 'Ergo bis comedi illum vel illum', et sic de aliis. Sed in secunda li panem stat determinate.

Ex hoc sequitur regula quod quotienscumque in antecedente terminus supponit confuse tantum et in consequente determinate respectu eiusdem confundentis et respectu eiusdem multitudinis, fit fallacia figurae dictionis, et est tertius modus sicut in proposito. Unde procedere a suppositione confuse tantum ad determinatam respectu eiusdem confundentis fit fallacia figurae dictionis. Concedunt etiam istam 'Promitto tibi equum, tamen nullum equum tibi promitto', quia est fallacia figurae dictionis:

---

126 Requiritur-ille] et debet addi isti descriptioni quod talis P. 131 hoc] s.l. E. 133 currit] in secunda propositione subiectum supponit confuse tantum propter istam dictionem necessario add. P. 135-137 nisi-tantum] add. i.mg.inf. E<sup>2</sup>. 136 vel-currens] istud P. 139 promitto] et sic de multis aliis add. P. etc. Unde] quater, ut ista fuit causa quare P. 141-144 fit-determinate] bene contingit descendere per unam propositionem de disiuncto de omnibus panibus praeteritis factam, sed in alia stat determinate, quia in omni propositione, in qua ponitur terminus communis, si non addatur aliquod syncategorema nec negatio nec dictio graeca(?) et sic de aliis, stat determinate P. 146-147 respectu-et] om. P. 148-150 et-istam] sicut in praedicto exemplo, bis comedi panem, ergo panem comedi bis, et ista fuit causa quare quidam dixerunt P. 151 tamen] et P.

‘Promitto tibi equum. Ergo equum tibi promitto’, quia in antecedente supponit confuse tantum et in consequente determinate. Concedunt etiam istam ‘Immediate post hoc instans erit instans, tamen nullum instans erit  
155 immediate post hoc instans’; non enim sequitur ad primam: ‘Ergo instans erit immediate post hoc’, sed est fallacia figurae dictionis.

Unde regula est ad sciendum quae dictiones possunt confundere, scilicet omnis dictio quae importat multitudinem vel quae aequivalet negationi implicite vel quae connotat aliquod futurum, omnis talis terminus  
160 confundit terminum immediate sequentem confuse tantum, sicut sunt: ‘semper, bis, ter’ etc., ‘immediate, promitto’, quod connotat futurum, quia significat tantum sicut: ‘Volo quod habebis equum de me’.

Suppositio confusa et distributiva alia mobilis, alia immobilis. Terminus supponit confuse distributive mobiliter in aliqua propositione, quando contingit descendere ad sua inferiora respectu eiusdem confundentis  
165 per propositionem copulativam. Exemplum: ‘Omnis homo est animal’, subiectum supponit confuse distributive mobiliter, quia sequitur: ‘Ergo iste est animal, et ille est animal et sic de aliis’; et ista propositio est copulativa composita ex singularibus. Terminus supponit confuse distribu-  
170 tive immobiliter, quandocumque contingit descendere ad inferiora per

---

152-153 quia-etiam] propter illam differentiam, et haec fuit causa quare concedunt **P.** 155 non-primam] quia fallacia figurae dictionis, immediate post hoc instans erit instans **P.** 156 sed-dictionis] *om.* **P.** 157 Unde-quae] et si quis vellet scire tales dictiones quae possunt confundere terminum confuse tantum potest habere regulam quod **P.** 158 dictio quae<sup>1</sup>] terminus qui **P.** quae<sup>2</sup>] qui **EP** *cf. adnot. praeced.* 159 aliquod] aliquem *ut videtur* **E.** 160-162 sicut-me] omnes autem dictiones dictae sunt huiusmodi, et multae aliae cadunt sub praedicta regula, unde promitto connotat aliquo modo futurum, et ideo cadit sub illa regula **P.** 163-164 Suppositio-aliqua] unde(?) statim(?) videndum est de distributiva, est divisio, suppositio(?) confusa distributiva vel est mobilis vel confusa distributiva immobilis, et hoc est dictum, quod omnis terminus supponens in aliqua propositione vel supponit confuse distributive mobiliter vel immobiliter distributive confuse, de primo est talis regula quod in omni **P.** 167-176 sequitur-considerata] ad omnia sua inferiora contingit descendere per unam copulativam, exemplum omnis homo est animal, ergo Socrates est animal, et ille est animal et sic de aliis, de suppositione alia sibi condvisa est talis regula, quod in omni propositione terminus supponit confuse distributive immobiliter, quando contingit descendere ad sua inferiora per unam copulativam, sed tamen non ad omnia, exemplum omnis homo praeter Socratem currit, hoc subiectum homo supponit confuse distributive immobiliter, quia contingit descendere per unam copulativam sed non ad omnia rep3(? *i.m.g.*) in omnibus aliis hominibus praeter Socratem, et ista vocatur confusa distributiva immobilis, et isto modo debet intellegi, ut dictum est, ideo recurritur(?) tota divisio, omnis suppositio propria **P.**

unam copulativam, sed non ad omnia inferiora. Exemplum: 'Omnis homo praeter Socratem currit', li homo supponit confuse distributive immobiliter; non enim fit descensus ad omnia inferiora, sed excipitur Socrates.

Et ista tota divisio habetur a Petro Hispano, Auctore Summularum. 175  
Omnis ergo suppositio propria a logico considerata vel est communis vel discreta; omnis communis vel est determinata vel confusa; omnis confusa vel est confusa tantum vel confusa et distributiva; omnis confusa et distributiva vel est confusa et distributiva mobiliter vel confusa et distributiva immobiliter. 180

Prima regula est quod in omni propositione, in qua non ponitur signum universale nec syncategorema, secundum impositionem vocabulorum subiectum et praedicatum debent supponere determinate, si sint termini communes. Et ex hoc sequitur quod istae 'Animal est genus', 'Homo est species', 'Risibile est proprium' supponunt determinate; licet de bonitate 185  
intellegentis subiectum capi potest materialiter vel simpliciter. Unde secundum communem usum loquendi talis est distinguenda, quia vel subiectum supponit personaliter, et tunc propositio est || falsa; vel simpliciter f.29rb  
sive materialiter, et tunc est vera; et tunc est sensus: Iste conceptus est genus vel ista vox 'animal'. 190

Secunda regula quod in omni propositione particulari negativa vel indefinita negativa subiectum supponit determinate et praedicatum confuse distributive mobiliter. Exemplum: 'Homo non est albus', li homo supponit determinate, et li albus confuse distributive mobiliter. Unde regula quod in omni propositione particulari negativa vel indefinita, ubi praedi- 195  
catum est terminus communis, contingit descendere ad inferiora praedicati per unam copulativam. Exemplum: 'Homo non est albus. Ergo non est hoc album nec illud et sic de aliis'. Causa est quia regula antiquissima est quod negatio quicquid invenit post se destruit et eius oppositum dere-

---

180 immobiliter] et hoc quantum ad primam partem quaestionis *add. P.* 181 Prima-est] et tunc restat videre quasdam regulas, et primo de suppositione determinata est una regula talis *P.* 184 communes] quia de aliis non est dubium *add. P.* Et-istae] si illa est vera tunc in omni tali *P.* 185 proprium] tam subiectum quam praedicatum *add. P.* 186-187 Unde-talis] et ideo *P.* 187 distinguenda] quia potest capi in duobus sensibus(?) *add. P.* 189 sive-est'] et sic *P.* 189-190 et<sup>2</sup>-animal] *om. P.* 194 mobiliter] si sint termini communes, ut patet per o...(? *i.m.g.*) *add. P.* Unde regula] ex hoc sequitur alia talis *P.* 199 negatio] est talis naturae quod *add. P.*

200 linquit, id est quod dictio quae sequitur negationem si non cadit in eodem extremo cum negatione, tunc confunditur confuse distributive mobiliter pro omnibus suis suppositis. Unde si caderet in eodem extremo cum negatione aliquando supponeret determinate, ut dicendo: ‘Video non album’, li non album supponit determinate.

205 Alia regula quod in omni propositione universali affirmativa mere categorica de inesse subiectum supponit confuse distributive mobiliter.

Secunda regula quod in omni propositione universali negativa mere categorica et de inesse tam subiectum quam praedicatum supponit confuse distributive mobiliter, non obstante quod in tali propositione ponuntur  
210 plura syncategoremata vel negationes, sicut: ‘Omne non animal non est non homo’; ista est universalis negativa.

Alia regula talis est: Si terminus communis sequatur hoc verbum ‘differt’ vel ‘distinguitur’, ille terminus communis supponit confuse et distributive; et hoc est propter negationem inclusam, sicut: ‘Socrates differt ab  
215 homine’ tantum significat sicut ista propositio: ‘Socrates non est idem homini’; modo li homini stat confuse distributive et mobiliter ratione negationis praecedentis.

Secunda regula est quantum ad hoc quod si inter ‘differt’ vel ‘distinguitur’ vel eorum participia et inter terminum communem ponatur signum  
220 universale distributivum, tunc terminus communis supponit determinate eo modo quo pars extremi supponit. Exemplum: ‘Socrates differt ab omni homine’, li homine stat determinate, tamen hoc totum simul ‘omni homine’ supponit confuse distributive mobiliter. Ex hoc sequitur quod haec consequentia non valet: ‘Socrates differt ab omni homine. Ergo dif-  
225 fert ab homine’, quia proceditur a termino stante confuse distributive ad terminum stantem determinate, et fit fallacia consequentis. Sicut non va-

---

200 si non] omnis talis confunditur nisi P. 202-203 Unde-supponeret] et hoc si non cadit in eodem extremo, quia aliquando staret P. 204 li-determinate] *om.* P. 205 Alia regula] de confusa distributiva mobiliter est una regula talis P. 206 mobiliter] ista probatur per unam regulam praecedentem sic, quia in omni tali ad supposita subiecti contingit descendere per unam copulativam, et hoc per descriptionem supra datam *add.* P. 211 negativa] et tam subiectum quam praedicatum supponit confuse distributive mobiliter *add.* P. 212 Alia-est] tunc videndum istam regulam quod P. 214 sicut] in his vel pertinens(?) eorum, quia P. 216-217 ratione-praecedentis] *om.* P. 218-219 quantum-inter] quod si inter haec verba et P. 221 quo] qui(?) E. 222 li-totum] inter verbum differt et homine ponitur hoc signum homine(!), et ideo stat determinate eo modo quo pars extremi, sed totum acceptum P. omni<sup>2</sup>] homini(?) *add. et del.* E. 225-227 proceditur-ista] variatur suppositio sicut ista P. 225 confuse distributive] determinate E. 226 determinate] confuse distributive E.



let ista ‘Socrates non est idem omni homine. Ergo non est idem homini’, quia antecedens est verum et consequens falsum. Ergo etc.

Ex istis sequitur tertia regula talis: Si aliqua duo syncategoremata ponuntur in eadem propositione vel aliquae duae aliae partes orationis, quarum quaelibet habet vim confundendi terminum sequentem, tunc secundum syncategorema amittit virtutem suam et erit pars extremi. Exemplum: ‘Omne’ habet huiusmodi virtutem et etiam ‘non’ habet virtutem confundendi confuse distributive; unde si dicatur: ‘Non omne animal currit’ || li omne amittit virtutem suam, et li animal stat determinate. Et causa est quia aequivalet particulari negativae in qua subiectum stat determinate. Aliud exemplum: ‘Socrates non est differens ab homine’, hoc totum ‘differens ab homine’ est praedicatum et li homine stat determinate eo modo quo pars extremi supponit, licet totum simul sumptum stat confuse et distributive propter negationem praecedentem.

Unde regula generalis: Quotiescumque duo signa ponuntur simul, tunc semper unum impedit alterum. Et ista regula est transumptive sumpta a natura, quia dicitur in astrologia: Si aliqua duo signa concurrunt quae habent diversas impressiones vel effectus, tunc unum impedit alterum, et causant alios effectus quam quodlibet per se causaret. Unde regula antiquissima: Quicquid mobilitat immobilitatum, immobilitatem mobilitatum. Et debet sic intellegi: Si aliquis terminus posset alium facere stare confuse et distributive, si ille alter terminus prius staret determinate, faceret ipsum stare confuse et distributive; si vero prius confuse et distributive, faceret ipsum stare determinate; sicut ‘homo’ potest stare determinate vel confuse distributive. Unde si staret determinate, et sibi adderetur negatio, stabit confuse et distributive; sed si prius stet confuse et distributive, ut in ista ‘Omnis homo currit’, tunc si additur negatio, stabit determinate, ut dicendo: ‘Non omnis homo currit’.

Regula de exclusivis: In omni exclusiva affirmativa subiectum supponit confuse tantum et praedicatum confuse distributive. Exemplum:

228 antecedens] de facto *add.* P. 231 vim] virtutem P. 232 syncategorema] sui categorema E. 233-234 huiusmodi-si] virtutem confundendi terminum sequentem, et negatio non similiter, modo sic P. 236 quia] quare EP. particulari] particulare E. 237 Aliud] ad E. 244 effectus] ut Iuppiter et Mars *add.* P. 244-245 et-causaret] *om.* P. 246 immobilitatum] mobilitatum E. mobilitatum] immobilitatum E. 247 facere] *om.* E. 249 si vero] si una E sed si P. et<sup>3</sup>] vel E *om.* P. 250-254 sicut-currit] exemplum fuit prius positum P. 254 dicendo] dicendum *ut videtur* E. 255 Regula-exclusivis] consequenter dicendum est de exclusivis, est regula talis quod P.

'Tantum animal est homo', li animal supponit confuse tantum et li homo confuse et distributive. Unde regula generalis: Omnis exclusiva affirmativa infert unam universalem de terminis transpositis et aequivalet ei in  
 260 significando. Exemplum: 'Tantum animal est homo' aequivalet isti 'Omnis homo est animal'. Modo in aequivalentibus termini debent eodem modo supponere, et ideo in exclusiva est e contra quam in sua universali, cui aequivalet.

Secunda regula: Eodem modo debent termini supponere in exclusiva  
 265 negativa sicut in affirmativa, nisi syncategorema impediatur. Unde illa est negativa, in qua negatio fertur ad verbum et non ad dictionem exclusivam, ut ista 'Tantum animal non est homo'. Quia si negatio praeponeretur dictioni exclusivae, tunc esset contradictoria primae, et illa non vocaretur proprie exclusiva, sicut ista 'Non tantum animal est homo', sed  
 270 aequivalet uni disiunctivae, scilicet: 'Vel animal non est homo vel aliquid aliud quam animal est homo'. Quod patet in aliis modalibus de necessario: Si enim capitur una de necessario, ut: 'Necessario omnis homo currit', si enim feratur negatio ad modum, non erit modalis de necessario, sed de aliquo alio modo. Unde ad habendum negativam in talibus debet  
 275 ferri ad verbum et non ad modum, et sic est in proposito. Unde ad habendum negativam debet ferri negatio ad verbum, || sed ad habendum contradictoriam debet ferri negatio ad terminum exclusivum etc.

Sed sciendum quod dictio exclusiva non qualitercumque posita in propositione facit exclusivam propositionem. Si enim addatur ad praedicatum solum, non erit exclusiva; ut haec 'Homo est tantum currens' non est  
 280 exclusiva, licet tamen quaelibet talis habet duas exponentes, scilicet: 'Homo est currens' et: 'Homo est nihil aliud quam currens'. Unde omnis affirmativa vera infert se ipsam cum dictione exclusiva addita ad praedicatum, ut: 'Homo est currens. Ergo homo est tantum currens'.

285 Regula de reduplicativis, quod in omni reduplicativa subiectum et prae-

---

262-263 et-aequivalet] sed in universali affirmativa subiectum supponit confuse distributive mobiliter et praedicatum confuse tantum, ergo e contra est in exclusiva, ex quo aequivalet ei terminis transpositis, et habetur propositum P. 265 Unde-est] propter quod advertendum unde illa vocatur exclusiva P. 266 ad<sup>2</sup>] om. E. 269-270 sed-uni] non vocatur exclusiva, quia est aequivalens P. 271 aliis-necessario] omnibus aliis modalibus P. 273-277 erit-etc.] amplius erit de necessario, et ista sit causa quare debet addi ad modum, si debeat dari contradictoria, sed non est negativa debito modo P. 278 quod dictio] cor. e dico vel dictio quod E. posita] om. E. 282 quam] h (= hoc?) add. E. 284 ut-currens<sup>2</sup>] om. P. 285 Regula-reduplicativis] tunc de reduplicativis est regula talis P.

dicatum eodem modo supponunt sicut in praeiacente sive in prima exponente, quod idem est. Exemplum: ‘Omnis homo in quantum animal est sensibile’; ista habet quinque exponentes, si sit gratia causae. Prima est: ‘Omnis homo est sensibilis’, et ista vocatur praeiacens ad primam sive prima exponens, et ideo sicut subiectum et praedicatum supponunt in ista 290 eodem modo et in reduplicativa. Modo in praeiacente supponunt confuse et distributive.

Regula de exceptivis: [bene] Numquam propositio est exceptiva, nisi sit universalis. Regula generalis est quod in omni exceptiva, sive affirmativa sive negativa, subiectum supponit confuse distributive immobili- 295 ter, et praedicatum confuse tantum vel limitate. Exemplum: ‘Omnis homo praeter Socratem est albus’. Unde dicitur supponere immobiliter, quia non contingit descendere ad omnia inferiora per unam copulativam, sed ad aliqua et ad aliqua non. Sed praedicatum supponit confuse tantum vel limitate, quia contingit descendere ad aliqua supposita per unam de 300 disiuncto extremo.

Unde regula prius dicta: Quicquid potest facere terminum communem supponere confuse tantum vel confuse et distributive, illud vel est negatio vel signum universale distributivum vel aliqua pars orationis importans multitudinem vel verbum significans praesens et connotans futurum 305 vel aliqua alia pars includens vel aequivalens negationi in significando. Et aliquando tale confundens facit terminum communem stare confuse et distributive et aliquando confuse tantum. Et etiam aliquando verbum sicut ‘requiritur’ facit stare confuse tantum, ut dicendo: ‘Ad hoc quod videas necessario requiritur oculus, tamen nullus oculus necessario requiri- 310

---

288 est] in qua praedicatum principale praedicatur de subiecto principali *add. P. 289-292* et-distributive] haec est praeiacens, modo sicut in ista termini supponunt, ita in alia, sed constat ex regula prius habita, qualiter in(?) hoc(?) praeiacente supponant, ideo etc. *P. 290* sicut] sic *E cf. adnot. praeced. 293* Regula-bene] sed de exceptivis videndum, et est una regula talis, quia *P.* propositio] proprie *E. 294* Regula-est] proprie, ex illo sequitur secunda talis *P. 296* limitate] sicut dicunt aliqui *add. P. 297* Unde-supponere] hoc subiectum homo supponit modo dicto et hoc *P. 302* Unde] et resumatur hic una *P. 306* aliqua] *gem. et sec. del. E. 307* confundens-et] syncategorema facit confuse tantum stare *P.* confundens] aliquando *add. E. 308-309* sicut] facit terminum communem stare confuse tantum ut hoc verbum *P. 309* facit-dicendo] ut in hac propositione *P.*

288 Cf. Gu. Ockham, SL II,16, 38sq.

293-301 Cf. Gu. Ockham, SL II,18, 30-45.

302sq. Supra lin. 157sq.

tur ad hoc quod videas', quia in prima li oculus stat confuse tantum, sed in ista 'Aliquis oculus requiritur ad hoc quod videas' li oculus stat determinate.

Ad quaestionem breviter dico, quod non oportet quod eodem modo subiectum et praedicatum supponant in convertente et in conversa, tamen sic debent supponere, quod si in convertente supponunt personaliter, nunquam in conversa debent supponere simpliciter vel materialiter, nec e converso. Unde si hoc contingeret, fieret fallacia figurae dictionis. Sed si in convertente terminus supponit confuse et distributive et in conversa determinate, non est fallacia. Exemplum: 'Omnis homo est animal', li homo stat confuse et distributive, et convertitur in istam 'Aliquod animal est homo', li animal stat ibi determinate. Regula tamen est quod procedere a confusa || tantum ad determinatam non est fallacia, sed e contra bene est fallacia figurae dictionis, si sit respectu eiusdem multitudinis vel confu-  
f.30ra  
325 fundentis.

1. Ad rationes in oppositum: »In universali affirmativa subiectum« etc. Breviter ista ratio probat intentum [sicut] propositum. Ergo etc.

### Quaestio 34

Consequenter quaeritur, **utrum ex quacumque modali et alia de inesse sequitur conclusio modalis.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia: 'Ista propositio est scita a me »Omnis homo est risibilis«. Socrates est homo. Ergo haec est scita a me »Socrates est risibilis«'. Con-

---

312-313 determinate] et tunc non sequitur una ex alia, ut patet *add. P. 314* Ad-breviter] sed ad rationem in oppositum dico, quando dicitur quod non(?) eodem modo etc. *P. 318* dictionis] et talis variatio causat fallaciam *add. P. 319 in<sup>2</sup>] gem. et sec. del. E. 320* determinate] confuse tantum *E. 321* homo] animal *E. 321-327* convertitur-etc.] si convertatur, stat determinate, similiter si supponit confuse tantum et in conversa determinate, nulla est fallacia, sed bene si e contra, ut in convertente determinate et in alia confuse respectu eiusdem multitudinis, ex quo apparet quod procedere ad(!) suppositione confusa ad determinatam non est fallacia, sed e contra est fallacia figurae dictionis, et hoc respectu eiusdem confundentis, et tunc patet quod non tenet(?) consequentia, ut patet intuitu *P. 323* est] fit *E. cf. adnot. praeced.*

1 Consequenter quaeritur] *om. P. 2* modalis] *om. E. 5-6* Conclusio-verae] non sequitur, quia praemissae sunt verae et conclusio falsa, et dispositio est talis qualis dicta est *P.*

clusio est falsa et praemissae verae. Ergo etc. Et similem modum arguendi facit Aristoteles I. Priorum, scilicet: 'Haec est scita »Omnis triangulus habet tres«. Sed hic triangulus qui est in semicirculo est triangulus. Ergo haec est scita' etc. Conclusio est falsa, ut dicit Aristoteles, quia homo potest illam dubitare, scilicet an sit triangulus. Similiter arguit Aristoteles in 10 illa parte: »Accidit autem« etc.: 'Omnis mula scitur esse sterilis. Haec est mula. Ergo haec scitur esse sterilis'. Dicit Aristoteles quod praemissae sunt verae et conclusio falsa, quia dubitatur an haec habet in utero vel non. Ergo non scitur esse sterilis, quod est oppositum conclusionis.

2. Item: si talis modus arguendi esset bonus, vel tunc ex una modali in 15 sensu composito et alia de inesse vel ex una in sensu diviso et alia de inesse sequeretur conclusio modalis. Sed nullo modo, nisi sit modalis de necessario vel de contingenti, de quibus dictum est. Ergo etc. Primum probatur quod non ex una in sensu composito et alia de inesse: 'Haec propositio est per accidens vera »Omne currens est homo«. Sed risibile 20 est currens. Ergo haec est per accidens vera »Risibile est homo«. Conclusio est falsa et praemissae verae. Et similiter arguit Aristoteles I. Physicorum, et V. arguit sic: 'Haec est per accidens vera »Album aedificat«. Sed aedificator est album. Ergo haec est per accidens vera »Aedificator aedificat«. Similiter arguit sic: 'Haec est per se »Domificator [per 25 se] aedificat«. Album est aedificator. Ergo haec est per se »Album aedifi-

---

7 I.-scilicet] in I. Posteriorum capitulo primo et eundem in II. Priorum, accidit autem, arguit sic **P. 9-14** etc.-conclusionis] habet tres habet(!) tres(!), praemissae sunt verae et conclusio falsa, quia de hoc triangulo qui est in semicirculo potest homo rationaliter dubitare, an sit circulus(!), et ideo dicit Aristoteles in II. Priorum, accidit autem, quod omnis mula scire esse sterilis, et dubitatur utrum haec habet in utero, et tunc ex hoc arguitur sic, omnis mula scitur esse sterilis, haec est mula, ergo scitur esse sterilis, praemissae sunt verae et conclusio falsa, ut dicit Aristoteles, quod conclusio sit falsa patet, quia dubitatur, an haec habet in utero, et ideo dubitatur, an est sterilis, quod est oppositum conclusionis, maior huius est modalis in sensu diviso, et minor de inesse, igitur talis modus non valet **P. 13** haec] *i.cor. E. 15* Item] confirmatur ex alio, quia **P. 16** inesse] sequeretur conclusio modalis *add. P. 17-19* modo-inesse] istorum modorum est verum, igitur etc., maior patet sufficienti divisione, probatur minor non(= vero?) primo in sensu composito, quia arguitur sic **P. 21-22** Conclusio-verae] *om. P. 22* Et-arguit] consimilem modum arguendi facit **P. 25** aedificat] praemissae sunt verae et conclusio falsa *add. P. arguit-se] om. P.*

7 Aristoteles, APo I,1, 71a 19-21; APr II,21, 67a 12sq.; cf. APr I,24, 41b 15sq.

10-12 Aristoteles, APr II,21, 67a 35-36.

18 Qu. 30-32.

22-23 Aristoteles, Phys. I,8, 191b 4-6; cf. V,4, 227b 32-228a 1.

cat«. Sed conclusio est falsa et praemissae verae. Ergo etc. Secundum probatur per exempla: 'Omnis aedificator per se aedificat. Sed aliquod album est aedificator. Ergo album per se aedificat'. Maior est in sensu

30

diviso. Aliud exemplum e contra: 'Omne veniens cognoscitur a me. Coriscus est veniens. Ergo' etc.; non valet, quia est fallacia accidentis vel figurae dictionis.

Oppositum videtur fuisse de intentione Aristotelis volentis tradere omnem mixtionem propositionum modalium et de inesse.

35 Sciendum quod omnis modus qui potest verificari de tota propositione simpliciter vel materialiter sumpta potest facere propositionem modalem.

Item sciendum quod licet talis modus potest facere propositionem modalem, tamen non semper quando ponitur in propositione facit propositionem modalem. Exemplum: Iste modus 'impossibile' potest facere propositionem modalem, et etiam hoc verbum 'potest', tamen si dicatur sic:  
f.30rb 'Aliquid quod est impossibile est propositio' vel: 'Aliquid quod || est impossibile potest esse propositio', iste modus non facit propositionem modalem, sed ipsa est mere de inesse, quia hoc totum 'quod potest esse impossibile'  
45 'possibile' est subiectum. Unde ad hoc quod aliquis modus faciat propositionem modalem duo requiruntur: Primum quod talis modus non sit pars extremi nec subiecti nec praedicati; et sic in exemplo prius posito 'impossibile' est pars subiecti. Secundum est quod talis modus debeat verificari de aliqua propositione de inesse simpliciter vel materialiter sumpta.  
50 Exemplum: 'Veniens scitur a me esse album', haec est modalis in sensu

50

diviso, et iste modus 'scitur' vel 'est scitum' debet verificari de aliqua

---

27 Ergo etc.] ideo modus arguendi non valet, et tamen una(? *i.m.g.*) est modalis etc. **P. 27-28** Secundum-exempla] similiter nec in sensu

27-28

diviso per eadem exempla ut prius **P. 29-30** Maior-diviso] praemissae sunt verae et conclusio falsa, et ordinatio(?) talis qualis dicta est, ergo ipsa non valet **P. 31-32** etc.-dictionis] cognoscitur a me, maior in sensu

31-32

diviso modalis, et minor de inesse, et non valet, quia aliqui assignant accidens(?) aliqui consequens **P. 34** mixtionem-inesse] modum syllogizandi ex propositionibus modalibus et de inesse, quia ostendebat qualiter ex una de necessario, et sic de aliis similiter de aliis modalibus, quia nullam excepit **P. 36** simpliciter vel] *om. P. 36-37* modalem] et tunc sunt tales modi scitum, opinatum, creditum et sic de aliis **P. 39-40** quando-modalem] *om. P. 42-43* vel-propositio] *om. P. 43* iste modus] in ista propositione impossibile **P. 47-48** impossibile-subiecti] non facit modus propositionem modalem **P.**

propositione de inesse. Sed tamen non semper requiritur quod verificatur de sua de inesse, quia non requiritur quod haec sit scita: 'Album est veniens', sed sufficit quod talis sit scita a me, in qua verificatur hoc praedicatum 'veniens'. Ponitur enim quod sciam, quod ipse sit veniens et ne- 55 sciam quod sit albus. Tunc arguitur sic: 'Hoc scitur a me esse veniens, et hoc est album, ergo' etc.; tamen talis: 'Album est veniens' non est scita a me. Unde multum differunt istae propositiones, et habent locum I. Physicorum et V.

Prima regula quod si aliquis modus qui potest facere propositionem 60 modalem potest verificari de tota propositione universali sine eo, quod verificatur de particulari, tunc ex una propositione sumpta in sensu composito de tali modo et alia de inesse non sequitur modalis conclusio de tali modo, quia praemissae essent verae et conclusio falsa; ut probant duae rationes ad primam partem, quia universalis propositio potest sciri 65 supposito quod singularis non sciatur, ut homo potest scire istam 'Omnis triangulus habet tres', tamen ignorare istum triangulum, quia qui est in semicirculo. Unde bene scis quod: 'Omnis homo est animal', sed nescis de homine qui est ultra mare. Unde fit sophisma: 'Tu scis aliquam propositionem esse veram quam nescis esse veram'. Probatio: 'Tu scis quod 70 omnis propositio vera est vera. Et aliqua est propositio vera quam tu nescis esse. Ergo aliqua propositio est vera quam tu nescis esse veram. Et hoc tu bene scis. Ergo tu bene scis quod aliqua propositio est vera quam nescis esse veram'. Unde ista conceditur a multis, quia potest inferre unam copulativam, cuius una pars est in sensu composito et alia in divi- 75

---

52 quod] semper *add.* E. 55-58 Ponitur-Unde] et ideo hoc scitur a me esse veniens, infert istam demonstrato hoc albo, hoc scitur esse veniens, quia dato quod sciatur esse veniens et non album, adhuc est haec vera, album scitur esse veniens, et tamen illa non scita, album est veniens, et P. 58-59 et-V.] *om.* P. 58 et] ut E. 60 Prima regula] tunc ponendae sunt aliquae regulae, prima est ista P. 64 ut] ideo etc., antecedens istius P. 66 ut] ut apparet I. Posteriorum et II. Priorum et collectum(?) est, et causa est quia possibile est quod P. 66-69 istam-fit] unam propositionem large(?) universalem et ignorare aliam, ut possum scire quod omnis est animal et nescire hoc de aliquo homine existente ultra mare. quaestio est(? *i.mg.*) homine(?) est et solvere hoc P. 72 esse<sup>1</sup>] quia aliqua est in mente propter quam tu nescit(!) esse P. 73-74 quod-potest] aliquam propositionem esse veram quam nescis esse, et causa est quia hoc posset P. 75 in<sup>2</sup>] *om.* E.

58-59 Aristoteles, Phys. I,8, 191b 4-6; cf. V,4, 227b 32-228a 1.

60sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,41, 15sq.

65 Supra lin. 4-32.

- so, et quaelibet illarum potest esse vera. Ideo talis copulativa composita ex illis duabus esset simpliciter concedenda. Et sic est concedendum quod scis omnem hominem esse animal et omnem triangulum habere tres, tamen aliquis est homo quem nescis esse animal etc. Et sic arguit
- 80 Aristoteles in littera de triangulo, quia illum nescis esse. Unde prima propositio aequivalet isti ‘Tu scis unam propositionem quod omnis triangulus habet tres’. Tamen dicunt aliqui quod talis aequivalet uni de conditionato extremo, ut ista ‘Tu scis omnem triangulum habere tres’ aequivalet isti ‘Tu scis si aliquid est triangulus tu scis ipsum habere’.
- 85 Secunda regula: Si est aliquis modus, qui facit propositionem modalem, qui non potest verificari de universali nisi verificatur de qualibet
- f.30<sup>va</sup> singulari, si sit, tunc ex una de tali modo et alia de inesse || sequitur conclusio modalis in sensu composito. Exemplum quod iste modus ‘verum’ non potest verificari de aliqua universali, nisi verificatur de qualibet
- 90 singulari, si sit, exemplum: ‘Omnem hominem esse animal est verum. Socrates est homo. Ergo Socratem esse animal est verum’. Et tenet per istam regulam, quia impossibile est universalem propositionem esse veram – mere categoricam –, nisi quaelibet singularis sit vera; quia si esset exceptiva, non haberet veritatem.
- 95 Tertia regula: Ex una modali in sensu diviso et alia de inesse, de quocumque modo sit maior in sensu diviso, observatis aliis regulis ad syllogismum de inesse, semper est bona consequentia, et sequitur conclusio in sensu diviso. Et ista regula est intellegenda solum in prima figura, non enim in secunda nec tertia, quia propositio modalis in sensu diviso non
- 100 convertitur in modalem in sensu diviso. Exemplum: ‘Musicus scitur esse

---

79 tamen] cum(?) E. 79-80 etc.-Unde] et similiter de triangulo ut posuit Aristoteles quia P. 80 illum] ylum(?) E. 82 tres] ita quod omnis talis est scita a te *add.* P. 84 aliquid] aliquis P. tu<sup>2</sup>-habere] quod habet tres P. 87 modo] in sensu composito P. 88 Exemplum quod] licet non est syllogistica consequentia stricte accipiendo et ita communiter(? *i.mg.*) est quia P. quod] *i.cor. fort. del.* E. 90 exemplum] ideo ex tali modus(!) est bonus syllogismus P. 91 animal] *gem. et sec. del.* E. 92-93 propositionem-categoricam] esse veram P. 92 esse veram] datam *vel* dictam E. 93-94 quia-veritatem] *om.* P. 96 modo] *cor. s.l. e tali(?) E<sup>2</sup>.* 97-98 semper-diviso] est bonus modus arguendi P. 98 Et-intellegenda] et hoc P. 98-99 non-tertia] in aliis non habet veritatem(?), et causa est P.

80 Aristoteles, APr II,21, 67a 12sq.

85sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,41, 27sq.

95sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,41, 40sq.



iste homo. Ergo iste homo scitur esse musicus'; non valet consequentia, et sic non posset reduci ad primam figuram per conversionem illius modalis. Ergo etc. Probatur regula ista, quia impossibile est praemissas esse veras conclusione existente falsa. Et quilibet talis discursus regulatur per dici de omni vel de nullo. Ergo est bonus syllogismus. 105

Ex hoc sequitur quod tales sunt concedendae: 'Omne album per accidens aedificat. Aedificator est album. Ergo aedificator per accidens aedificat'. Etiam: 'Iste aedificator per se aedificat. Iste aedificator est album. Ergo'. 'Iste cognoscitur a me esse veniens. Aliquod musicum est iste. Ergo'. Et breviter omnis talis modus arguendi, ubi maior est in sensu di- 110  
visio et minor de inesse, observatis regulis, qualitercumque capitur subiectum, sive sit terminus per se vel per accidens, est bonus modus arguendi.

Ad rationes:

Primae probant conclusiones praedictas. Et hoc verum, quando modus 115  
potest verificari de universali sine hoc quod verificetur de particulari, sive de antecedente sine eo quod verificetur de consequente.

Aliae rationes et exempla sunt concedendae, dummodo non sit defectus in aliis regulis ad bonum syllogismum requisitis.

---

**101-103** consequentia-quia] sed si esset bonus in aliqua aliorum significatorum(? *i.mg.*) bonus(?) deberet reduci in primam figuram esset per conversionem illius, et hoc non potest, et similiter tenet regula **P.** **105** Ergo-syllogismus] igitur talis modus arguendi bonus, tenet consequentia et antecedens d..(? *i.mg.*) **P.** **106** Ex-quod] et ideo omnes **P.** **107-109** Aedificator<sup>1</sup>-Ergo] hic(? *i.mg.*) ...(? *i.mg.*) aedificator, ergo, similiter conversus modus arguendi valet similiter **P.** **110** Ergo] aliquod musicum cognoscitur esse veniens *add.* **P.** **110-111** ubi-inesse] *om.* **P.** **112-113** est-arguendi] terminus(?) sumatur est bonus **P.** **114-115** Ad-verum] et omnes rationes sunt solutae, primae ostendunt quod non valet(? *i.mg.*) in sensu composito **P.** **116** hoc-de<sup>2</sup>] *om.* **P.** **117** antecedente] *cor. e* consequente **E.** eo-de<sup>2</sup>] *om.* **P.** eo] *add. s.l.* **E**<sup>2</sup>. **118** Aliae-concedendae] sed de aliis exemplis ibi in sensu diviso quilibet est concedendus **P.**

*Quaestio 35*

Consequenter quaeritur, **utrum ex una de necessario et alia de possibili sequitur aliqua conclusio, sive de necessario sive de possibili.**

Arguitur primo quod non:

1. Quia in tali maxime praemissae essent verae et conclusio falsa. Ergo non valet. Antecedens patet exemplo: Pono quod nihil calefaciat me nisi caelum. Tunc sic: 'Omne calefaciens me de necessitate est caelum. Ignis potest calefacere me'. Non sequitur: 'Ergo ignis de necessitate est caelum'. Nec sequitur conclusio de possibili, scilicet: 'Ignis potest esse caelum'. Secundo: 'Omne illuminans istam domum de necessitate est sol. Haec est possibilis »Candela illuminat istam domum«. Non sequitur conclusio de necessario nec de possibili, ut patet. Ergo etc.

2. Item: Vel ambae praemissae essent in sensu composito vel diviso, vel illa de necessario in sensu diviso et illa de possibili in sensu composito, vel e contra. Sed nullo modo. Ergo. Patet primo quando ambae sunt in sensu composito, quia talis || syllogismus non regulatur per dici de f.30vb omni vel de nullo; nec in sensu diviso, ut probat prima regula. Et potest similiter sic argui: 'Omne illuminans domum est de necessitate lumen solis. Una candela potest illuminare domum'. Non sequitur conclusio in sensu composito nec diviso. Non enim sequitur: 'Haec est possibilis »Una candela est lumen solis«; nec etiam sequitur in sensu diviso: 'Candela potest esse lumen solis'. Nec etiam quando illa de necessario in sensu diviso et illa de possibili <in> composito non valet consequentia, sicut probat secunda regula; nec etiam e contra, quia talis syllogismus non regulatur per dici de omni vel de nullo. Unde si arguitur sic: 'Omnem ho-

---

1 Consequenter quaeritur] quaestio est P. 2 sive<sup>1</sup>-possibili] *om.* P. 6 caelum<sup>1</sup>] possibile est *add.* P. caelum<sup>2</sup>] istam concessisset aliquid(!) *add.* P. 7-9 Ergo-caelum] conclusio de necessario nec de inesse nec de possibili nec de contingenti(? *i.m.g.*), nulla ergo conclusio sequitur, ergo etc. P. 10 istam] *om.* E. 11 conclusio-patet] ergo haec est possibilis, candela est sol, nec conclusio de necessario nec de inesse nec possibili, tamen(?) est dispositio praedicta P. 12 Item] confirmatur ex alio(? *i.m.g.*) sic, quia si talis mixtio esset bona P. 13 illa<sup>1</sup>-sensu<sup>1</sup>] alia P. 14-15 primo-in] sufficienti divisione, et antecedens patet inductive, primo de P. 16 regula] ratio P. 17 similiter-argui] addi aliud exemplum P. 18-22 Non-consequentia] nulla conclusio sequitur, nec quando illa de necessario est in sensu diviso et aliae in composito P. 21 quando illa] illa quando E. 22 in] *om.* E. 23 regula] ratio P.

16 Qu. 21,79-83 (?).

23 Qu. 21,118-123 (?).

minem esse animal est necessarium. Socrates potest esse homo'; subie- 25  
ctum maioris est hoc totum dictum 'omnem hominem esse animal', praed-  
edicatum vero 'necessarium'. Ergo non est idem subiectum in maiori et  
praedicatum in minori. Ergo etc.

Oppositum patet per Aristotelem in secundo tractatu de mixtione syl-  
logismorum propositionum modalium. 30

Prima regula quod stricte loquendo de syllogismo, sicut loquitur Ari-  
stoteles in secundo tractatu Priorum, tunc ex duabus modalibus in sensu  
composito numquam sequitur conclusio forma syllogistica, licet se-  
cundum usum auctorum conceditur huiusmodi esse bonam consequen-  
tiam: 'Omne animal esse substantiam est necessarium. Aliquod currens 35  
esse animal est possibile. Ergo aliquod currens esse substantiam est pos-  
sibile'.

Alia regula quod ex modalibus duabus, quarum una est de necessario  
et alia de possibili in sensu composito, sequitur conclusio de possibili in  
sensu composito, id est quod maiore existente necessaria et minore pos- 40  
sibili sequitur conclusio possibilis observatis aliis regulis. Et tamen si  
syllogismus sit bonus, oportet quod praemissae sint de inesse vel in sen-  
su diviso. Exemplum: 'Omnem hominem esse animal est necessarium',  
loco illius capio istam 'Omnis homo est animal', et est necessaria, et:  
'Omne currens est homo', ista est possibilis. Sequitur: 'Ergo omne cur- 45  
rens est animal', quae est possibilis et non necessaria. Et si loco talium  
modalium capiantur propositiones de inesse, modus arguendi erit bonus.

---

27 vero necessarium] est terminus hic homo P. 27-28 Ergo-etc.] om. P. 29-30 patet-modalium] apparet ex intentione Aristotelis I. Priorum, secundo tractatu, capitulo ultimo, ubi vult quod ex omnibus mixtionibus ex una de necessario et alia de contingenti et similiter de possibili P. 31 Prima regula] sed sciendum aliquas regulas, prima est ista P. 31-32 loquitur-Priorum] Aristoteles describit primo tractatu(?) quod omnis syllogismus regulatur per dici de omni P. 36 esse animal] om. E. esse<sup>2</sup>] om. E. 38 Alia] similiter secundum intentionem auctorum est alia P. 39 de possibili<sup>2</sup>] om. E. 41 regulis] sed non necessaria add. P. tamen] ideo E. 42 vel] ambas esse add. P. 44 et] quae P. 46-47 Et-bonus] nec de inesse vera, et sic debet intellegi illa regula, et per illam possumus dicere quod qualitercumque accipiatur in sensu composito, modus arguendi non erit forma syllogistica, sed acceptis illis de inesse loco illarum quarum una est necessaria et alia possibilis erit bonus P.

29-30 Aristoteles, APr I,16-22, 35b 23-40b 16.

Si autem una est in sensu diviso et alia in sensu composito, numquam est bona forma syllogistica. Sed si una est in sensu diviso et alia de inesse, sequitur conclusio de inesse, ut arguendo sic: 'Omne illuminans domum de necessitate est sol. Haec est possibilis »Ignis illuminat domum«. Ergo haec est possibilis »Ignis est sol«, non valet, quia non est sumptio sub subiecto. Ideo si loco minoris, quae est in sensu composito, capitur una de inesse, modus arguendi erit bonus, et minor esset falsa vel maior; 55 ut dicendo in minori: 'Ignis illuminat domum' etc.

Si autem ambae sunt in sensu diviso, tunc si illa de necessario sit maior et illa de possibili sit minor, sive in sensu composito sive diviso, non valet modus arguendi; et istam conclusionem probant rationes ad primam partem. Et probatur per regulam prius: Ex maiori de necessario et minori 60 de inesse ut nunc non sequitur conclusio de necessario, nec etiam in proposito. Cuius causa est, quia per maiorem denotatur quod de quocumque verificatur subiectum, quod de eodem debet verificari praedicatum cum isto modo 'de necessitate'. Modo si minor est de possibili, ipsa poterit f.31ra esse falsa, et tunc praedicatum || non verificatur de subiecto cum modo de 65 necessitate. Ergo etc. Unde regula generalis: Numquam ex una de possibili et alia de necessario valet modus arguendi, nisi ambae capiantur in sensu diviso, et nisi maior est de possibili et alia de necessario. Et ideo auctoritates quae videntur contradicere debent glossari, scilicet quod per tales debent intellegi categoricae de inesse.

70 Rationes breviter sunt solutae, quia probant conclusionem dictam.

---

48 Si-composito] tunc videndum est quando una in sensu composito et alia non, dicendum quod P. 51 sol] sor (= Socrates) E. 53 quae-composito] om. P. 54 esset] erit P. 55 ut-etc.] et hoc apparet in praedicto exemplo P. in minori] *cor. s.l. e mi* E<sup>2</sup>. 57 illa-sit] alia P. 59 Et-prius] quia praemissae sunt verae, conclusio falsa, istam(!) potest probari per hanc regulam quia P. 60-61 nec-est] similiter ex maiori de possibili non sequitur conclusio de possibili P. 62-63 cum-Modo<sup>2</sup>] necessario est P. 64-65 tunc-Unde] et sic non erit necessaria simul cum maiori(?), potest ergo esse P. 67 et'-ideo] et numquam tunc nisi(?) maiori de possibili et minori de necessario, tunc omnes P. 68-69 quae-inesse] essent solvendae quia si vellent quod illae in sensu composito posse(!) inferre conclusionem, est exponendum ut prius P. 70 Rationes-dictam] et tunc rationes ad oppositum sunt solutae, ut patet de se P.

---

59 Qu. 30,50-52.

68-69 Cf. supra lin. 29-30.

*Quaestio 36*

Consequenter quaeritur circa tertium tractatum, **utrum sint tantum tres figurae syllogismorum.**

Et arguitur primo quod non:

1. Quia omnis conclusio potest concludi in prima figura solum. Ergo ipsa sufficit, et per consequens non sunt plures ponendae. Consequentia 5 patet. Sed antecedens declaratur, quia omnis conclusio vel est universalis, particularis, indefinita vel singularis, et quaelibet talis est affirmativa vel negativa. Sed omnis talis conclusio potest concludi in prima figura et potest concludi in primis quattuor modis. Quaelibet conclusio ergo etc.

2. Item: Sex sunt figurae vel tres sunt. Ergo sunt sex figurae. Antecedens est verum, quia quaelibet disiunctiva vera per unam partem est simpliciter vera. Consequentia est bona, ut probatur. Ergo consequens est verum. Consequentia probatur, quia ex contradictorio consequentis inferitur contradictorium antecedentis. Ergo etc. Oppositum consequentis est: 'Non sunt sex figurae', et infert istam 'Ergo non sunt sex figurae vel sunt 15 tres figurae'. Et tenet consequentia per regulam, quia quaelibet propositio infert se ipsam in una disiunctiva. Sed ultimum consequens contradicit primo antecedenti, istae enim sunt contradictoriae: 'Sex sunt figurae vel tres sunt figurae', 'Non sunt sex figurae vel tres sunt figurae'.

3. Item: Probatur quod nulla est figura, quia figura syllogismorum nulla res est, ergo nulla est figura. Tenet consequentia, quia omne quod est, est aliqua res. Antecedens probatur, quia vel esset substantia vel accidens. Non est substantia, quia vel materia vel forma vel compositum; sed nullum potest dici. Nec est accidens, quia quaeram de subiecto illius accidentis. Si dicas quod syllogismus, contra: Unum accidens non est subiectum alterius. Etiam intellectus formans tres propositiones et nihil aliud, ipse faceret figuram, tamen nullam rem faceret inhaerentem syllo-

---

1 Consequenter-tractatum] quaestio est **P.** quaeritur] utrum *add. et del. E.* utrum] *s.l. E.* 4-9 Quia-etc.] quia prima figura sufficit, ergo non sunt tres, probatur antecedens, quia prima figura concludit omnia genera propositionum, et hoc in quattuor primis modis, ergo illi sufficient **P.** 16 regulam] prius positam *add. P.* 19 figurae<sup>1</sup>-figurae<sup>3</sup>] et illud quod est conclusum, quia negatio proponitur(!) toti propositioni, igitur etc., et sic sunt sex figurae **P.** 22 quia] si figurae(!) esset aliqua res *add. P.* 23 quia] quae esset vel substantia compositi *add. P.* 27 ipse] et quod duae inferunt tertiam **P.** figuram] syllogismus **P.** tamen nullam] et aliquam **P.**

gismo per positionem, nisi velles dicere quod figura esset una propositio in syllogismo, quod est falsum.

- 30 **O**ppositum est de intentione Aristotelis, ibi: »Quoniam autem in his figuris« etc.

Sciendum quod figura capitur primo proprie, quomodo utitur mathematicus et naturalis, et sic nihil est nisi res taliter disposita, et istarum quaedam est triangularis etc. Secundo capitur improprie et transumptive, et  
 35 sic capitur a grammatico et logico. A grammatico est modus significandi, propter quem admittitur constructio, vel est modus accidentalis, propter quem nomen aliter et aliter significat; et ista dividitur in simplicem et compositam. Et breviter iste modus significandi nihil aliud est nisi dictio  
 f.31r**b** 40 nibus. Sed aliter capitur in constructione. || Sic autem capitur similitudinarie a figura naturali, quae aliquando est satis pulchra exterius, sed interius modicum valet; ita etiam figura videtur celare vitium constructionis et excusat. A logico autem capitur transumptive, quia sicut duae lineae in re extra constituunt figuram, sic duae propositiones constituere possunt  
 45 inferentiam.

---

**29** falsum] igitur d...(? *i.m.g.*) currendo(?) per alia praedicta nihil est *add. P.* **30** est-ibi] patet per Aristotelem in illo tertio tractatu illa particula(?) **P.** Quoniam] quando **E.** **32** figura-primo] hoc nomen figura multipliciter accipitur a diversis, uno modo **P.** **33-34** nihil-etc.] est quaedam dispositio rei(? *i.m.g.*) et hanc dividit(?) mathematicus in certitudinem(?) quadrangularem et sic de aliis, et de hoc nihil ad propositum **P.** **34-35** Secundo-capitur] alio modo similitudinarie, et sic figura accipitur **P.** **35-41** A-aliquando] quia figura in grammatica est quidam modus significandi accidentalis per quem nomen aliter et aliter significat, et non credo quod sit aliud a voce prolata et figurata, et illud quod dicitur quod in una constructione ponuntur diversi modi significandi, intendit quod si aliqua propositio componitur ex supposito et apposito, tunc horum unumquodque diversimode potest significari, et sic accipitur in grammatica in dictionibus, aliter accipitur in orationibus, quae(!) accipitur a figura naturalis(!), quia figura naturalis **P.** **36** admittitur] admittit **E.** **41** naturali] quia *add. et del. E.* **42-43** ita-excusat] ut apparet de imaginibus pulchris interius factis ex terra, et sicut exterior pulchritudo decet(? *i.m.g.*) turpidum internum, sic figura grammaticalis excusat vitium, licet non tollat **P.** **42** celare] *vel colorare lect. dub. E.* **43** A-transumptive] aliter a logico **P.** **43** lineae] coniunctae cum tertia *add. P.* **44** constituunt] ponunt tertiam **P.** sic] sicut **E.** sic similiter in syllogismo **P.** **44-45** constituere-inferentiam] constituunt ...(? *i.m.g.*) inferre tertiam, et illa figura est ad propositum **P.**

Sed dubitatur, quid est talis figura. Unde quidam dicunt quod est quidam respectus superadditus syllogismo vel tribus terminis vel duabus propositionibus tertiam inferentibus. Alii dicunt quod est accidens absolutum de secunda specie qualitatis, naturali potentia. Sed breviter nulla talis res est figura, nec est necessarium hoc ponere. Unde puto quod nulla res 50 est respectus, qui non sit res absoluta, sicut et omnis res mundi <sic et> secunda qualitas [vel quantitatis]. Et si esset respectus aliquis, non esset nisi vox quae referretur ad aliam vel conceptus vel signum aliud ad placitum institutum. Et tamen aliquis conceptus est relativus et alius non, quia si esset aliquis conceptus qui non posset verificari de altero nisi sibi 55 convenienter posset addi obliquus sui correlativi, talis conceptus esset relative vel relativum vel ad aliquid, sicut iste conceptus 'pater'. Non etiam est aliqua qualitas superaddita, quia talis naturalis potentia in multis non est aliud nisi res potens, sicut risibilitas non est nisi homo risibilis vel potens ridere nec potentia agentis nisi potens agere. Unde breviter figura 60 syllogismorum nulla alia res est nisi syllogismus cuius duae propositiones inferunt tertiam vel tres termini sic ordinati. Et hoc concordat cum antiquis, qui dicunt quod figura nihil est nisi ordinatio trium terminorum secundum subiectionem et praedicationem, hoc est tres termini sic ordinati. 65

Sed aliqui dicunt probabiliter quod hoc nomen 'figura syllogismorum' non est impositum ad significandum aliquam unam rem pro qua supponit nec etiam plures res pro quibus supponit, et sic haberent dicere quod non esset aliqua una res nec etiam plures, et tamen esset ordinatio trium ter-

---

46 Sed-est<sup>1</sup>] tunc est dubium quae res sit **P.** Unde] et quid est, et sunt duo modi **P.** 46-47 quod-terminis] esse respectum additum syllogismo **P.** 48 quod] non oportet quod sit respectus sed *add.* **P.** 49 naturali] naturalis **EP.** Sed breviter] tamen ego credo quod **P.** 50-54 Unde-tamen] et istud suppono ad praesens, quia nulla res est praeter absoluta(!), et si respectus sit aliquid, non esset nisi quaedam vox, quae referretur ad aliud, vel conceptus vel aliud signum ad placitum institutum, tamen bene est differentia, quia **P.** 51-52 sic-quantitatis] *locus dubius.* 52 quantitatis] *ut videtur, sed fort.* quantitas **E.** 53 referretur] inferretur **E.** conceptus] *cor. e* conceptum **E.** 53-54 placitum] *lect. dub. p (vel s longum) et l legi possunt* **E.** 54 Et] *lect. dub.* **E.** 55 verificari] *s.l.* **E.** 57 pater] de nullo posset verificari nisi convenienter posset addi aliquis obliquus ut filii *add.* **P.** 58 superaddita] modo praedicto terminis vel propositionibus *add.* **P.** 60-61 nec-res] et sic de multis consimilibus, et sic nihil **P.** 62-63 concordat-ordinatio] satis potest concordari cum dictis antiquorum, qui dixerunt figuram esse ordinationem **P.** 64 subiectionem-praedicationem] subiectum et praedicatum **E.** 66 Sed] adhuc essent alii modi dicendi quia **P.** 68-69 res-aliqua] et sic nec est **P.**

63-64 Cf. Pet. Hispanus, Tractatus IV,3, p. 44,7-9.

70 minorum, et tunc significat tantum apud ipsos sicut ista oratio: Quando tres termini sic ordinantur quod unus subicitur in maiori et praedicatur in minori, vel subicitur in utraque vel praedicatur in utraque. Modo hoc totum nec est una res nec plures secundum eos, nec hoc est inconveniens, quia licet partes orationis significant, sic tamen possunt ordinari ad invicem quod pro nulla re supponerent nec pro pluribus. Sed alter modus est facilior, scilicet quod figura est tres termini sic ordinati etc. vel duae propositiones inferentes tertiam.

Tunc videnda est sufficientia. Unde dicit Aristoteles: Ad syllogizandum inspiciendum est ad medium. Tunc ergo vel medium subicitur in una et praedicatur in altera, et hoc contingit dupliciter, quia vel subicitur in maiori et praedicatur in minori, et tunc est prima figura; vel e contra, et f.31va tunc est quarta figura. Et quia saepe syllogizatur in quarta figura, || videndae sunt regulae circa ipsam. Prima est quod in quarta figura maior propositio numquam debet esse negativa nec aequivalens negativae. Unde si 85 arguitur sic: 'Nullum animal est lapis. Omnis lapis est substantia. Ergo nullum animal est substantia', praemissae sunt verae et conclusio falsa. Et ideo si maior sit exceptiva vel exclusiva vel reduplicativa etc., non valet. Unde si arguitur sic: 'Tantum animal est homo. Omnis homo est substantia. Ergo tantum animal est substantia', non valet modus arguendi.

90 Secunda regula quod minor non debet esse particularis nec indefinita. Unde non valet: 'Omnis homo est animal. Quoddam animal est asinus. Ergo quidam homo est asinus'.

Ex istis sequitur tertia regula talis, quod omnis regula quae datur de maiori propositione in prima figura debet dari de minori in quarta, et e 95 contra omnis etiam regula quae datur de minori in prima figura debet dari de maiori in quarta.

---

70 tantum-ista | idem quod ista longa P. sicut | fuit *ut videtur* E. 72 Modo | si petetur quid est *add.* P. 72-73 totum | dicerent quod *add.* P. 73 secundum-hoc | res et dicerent quod hoc non P. 76 vel | sic quod nulla alia res mundi est figura, et tunc posset concedi quod figura est P. 77 tertiam | vel tres quarum duae inferunt tertiam vel tres termini taliter ordinati *add.* P. 78 Unde-Aristoteles | Aristoteles in littera, unde ipse dicit quod P. 83 circa ipsam | per quae(!) potest fieri talis figura, et post quare Aristoteles non posuit illam P. quod | *gem. et sec. del.* E. 87 ideo | modus arguendi non valet, et similiter *add.* P. 87-88 vel<sup>2</sup>-Unde | et sic de aliis talibus, omnes tales valent, et ideo P. 89 Ergo-arguendi | non valet P. 92 asinus | praemissae sunt verae et conclusio falsa *add.* P. 93 Ex-quae | et universaliter quaecumque regula P.

78-79 Aristoteles, APr I,23, 41a 2sq.



Et ideo habitis istis regulis istae duae videntur sufficere, scilicet quod maior debet esse affirmativa, et minor universalis vel singularis. Et valde saepe arguitur in ista figura, sed quia in ista quarta figura penitus concluditur similis conclusio sicut in prima et per easdem propositiones licet 100 transpositas, ideo Aristoteles et alii non posuerunt distinctam figuram a tribus.

His visis dico quod sunt tantum tres figurae secundum Aristotelem, qui sic probat, quia in omni syllogismo oportet respicere ad medium, quia debet coniungi cum terminis extremis in duabus propositionibus. 105 Modo non potest variari respectu extremorum nisi tribus modis solum, quia vel subicitur respectu unius extremi et praedicatur respectu alterius, et tunc est prima figura vel quarta; vel medium subicitur respectu utriusque extremorum, et tunc est tertia; vel praedicatur, et tunc est secunda. Nec pluribus modis variatur medium respectu terminorum. 110

Et si dicis: Volo quod sint quattuor termini vel plures. Respondet Aristoteles quod tunc non erit unus syllogismus solum, quia plures conclusiones possunt concludi. Et dicis: Non est necessarium quod medium subicitur vel praedicatur respectu alterius extremorum, ut si vis concludere quod omne C est A; sit B medium. Tunc non est necessarium quod B 115 coniungitur cum A, sed sufficit quod solum cum C. Hoc Aristoteles removet in littera.

I. Ad primam: Quando dicitur: »Omnis conclusio potest« etc. Concedo ad istum intellectum quod in prima figura potest concludi conclusio universalis et etiam particularis, affirmativa et etiam negativa, sed tamen 120

---

97-98 scilicet-singularis] quod in quarta figura ad syllogizandum P. 99 figura<sup>1</sup>) et multi decipiuntur, quando accipiunt maiorem negativam et minorem particularem, et oppositum deberet fieri *add.* P. 101 et-posuerunt] non curavit ponere P. 103 dico] pono conclusionem Aristotelis ad quaestionem P. 103-104 secundum-sic] istam P. 104 probat] Aristoteles in littera inductive sic *add.* P. 106 solum] similiter E. 108 medium] respicitur(?) *add. et del.* E. 110 variatur-terminorum] potest eis comparari(?) P. 111-112 Respondet-quod] *om.* P. 112-113 quia-concludi] sed plures P. 116-117 solum-littera] B et C coniungantur in una propositione, istud remotum est in littera, quia habita hac omne C est B, et B non praedicatur de alio nec aliud de eo, tunc nihil potest concludere, et ponamus quod B etiam praedicatur de alio termino D, non concludetur propositum, ut patet, et vide deducti-onem factam in textu Aristotelis P. 118 Ad] tunc ad rationes in oppositum ad P. 118-119 etc.-quod] concludi in prima figura potest concedi P.

103-105 Aristoteles, APr I,23, 41a 2sq.

111-113 Aristoteles, APr I,25, 41b 36-42a 5.

non per quascumque praemissas qualitercumque ordinatas. Unde per istas: 'Nullus lapis est animal. Omnis homo est animal', concluditur conclusio universalis, sed non in prima figura. Ergo in alia, scilicet in secunda. Et ex talibus: 'Omnis homo est animal. Omnis homo est substantia',  
 125 concluditur conclusio particularis affirmativa, sed (non) in prima figura. Ideo oportet ponere alias figuras ad hoc, quod possit concludi per quascumque praemissas.

2. Ad aliam: Concedo antecedens, et nego consequentiam. Ad probationem: »Ex opposito consequentis potest inferri« etc., concedo consequentiam, sed nego antecedens. Ad probationem: || Istud est consequens: f.31vb 130 'Sex sunt figurae', et concedo quod sit sua contradictoria: 'Non sunt sex figurae'. Tunc ultra ad istam sequitur: 'Non sunt sex figurae vel sunt tres figurae'. Nego istam consequentiam, quia ista non est disiunctiva, sed aequivalet copulativae. Ad probationem: »Infert se ipsam in una disiunctiva«.  
 135 Concedo sed non quacumque, et ideo ista 'Non sunt sex figurae' infert sic se ipsam in una disiunctiva: 'Tres sunt figurae vel non sunt sex figurae'. Sed numquam infert istam 'Non sunt (tres) figurae vel sunt sex figurae', quia regula est apud me, quod numquam propositio negativa, in qua negatio ponitur ante totum, debet esse prima pars disiunctivae, quia  
 140 statim eo quod ipsa est prima pars, propositio non esset disiunctiva, quia negatio est talis naturae, quod quicquid post se invenit etc. Et etiam non potest haberi verior contradictio quam praeponendo negationem toti propositioni. Ex quo sequitur quod talis propositio non est disiunctiva: 'Non sunt tres figurae vel [non] sunt sex figurae'. Per hoc solvuntur multa  
 145 hismata. Unde si arguitur sic, posito quod solus asinus currit: 'Homo currit vel asinus currit. Ergo homo currit', probatur consequentia sic: Quia detur oppositum consequentis: 'Non homo currit', infert istam 'Non

---

121 Unde] potest concludi universalis in prima figura, ut P. 122 Omnis] nullus E. 123-125 Ergo-figura] om. P. 125 non] om. E vd. adnot. praeced. 126-127 figuras-paemissas] similiter apparet de aliis figuris P. 128 Ad-concedo] ad secundam rationem, sex sunt figurae vel tres etc., conceditur P. 130 consequens] tres(?) E. 131-132 quod-sequitur] detur sua contradictoria P. 133 ista] propositio quam tu infers add. P. 134-138 Ad-figurae] et tunc apparet quod copulativa illa non valet, quia bene posset in ista, tres sunt figurae vel non sunt sex figurae, et haec bene est disiunctiva, prima non sequitur, et causa est P. 137 tres] om. E vd. adnot. praeced. 140 quod-est] ipsa quod E quod est P. disiunctiva] istud apparet ex dictis antiquorum add. P. 142-143 quam-propositioni] nisi cum negatione praeposita P. 142 praeponendo] proponendo E. 143-144 Non<sup>2</sup>-figurae<sup>2</sup>] et P. 144 multa] multae E. 145 solus] solum E. 146-149 probatur-Unde] conclusio est falsa, et praemissae sunt verae, et probatur consequentia modo praedicto, et est notanda una P.

homo currit vel asinus currit'. Ista contradicit primae. Respondeo concedendo antecedens casu posito. Unde regula: Quotienscumque negatio praeponitur subiecto, tota propositio est negativa. Et numquam negatio 150 est infinitans ex parte subiecti, ut ista est mere negativa: 'Non homo currit'. Sed dicis: Quae erit negatio infinitans? Dico quod a parte praedicati, ut: 'Video non hominem', vel a parte subiecti quando signum praecedat negationem, ut: 'Omnis non homo currit'. Sed si ante terminum, est negans necessario. 155

3. Ad ultimam: Concedo quod non est aliqua una res distincta a syllogismo, sed est duae propositiones inferentes tertiam vel tres termini sic ordinati etc.

### Quaestio 37

Consequenter quaeritur, **utrum in qualibet figura sufficiant tantum quattuor modi.**

Et videtur quod sic:

1. Quia quaelibet conclusio concludenda vel est universalis, particularis, indefinita vel singularis et etiam affirmativa vel negativa. Sed quaelibet talis potest concludi in aliquo quattuor modorum. Ergo etc. Consequentia est nota. Et antecedens patet ex dictis quantum ad primam partem. Sed declaratur quantum ad secundam II. Priorum, capitulo primo, quia in primo modo possunt concludi tres conclusiones, scilicet universalis affirmativa et sua conversa et particularis affirmativa et sua conversa. 10 Exemplum: 'Omne animal est substantia. Omnis homo est animal', sequitur: 'Omnis homo est substantia' et etiam: 'Quidam homo est substantia'

---

152 Sed-a] aequivalet huic, nullus homo currit, et tunc negatio infinitans solum est ex P. 154-155 Sed-necessario] est negatio infinitans P. 154 ante] *lect. dub. E.* 156 Concedo quod] solum est, quando dicitur, figura P. 156-157 distincta-est] concedo et nihil aliud(!) nisi syllogismus vel P. 157 tres] propositiones vel tres *add. P.* 158 etc.] modo dictum sit de hoc facili quaesito(?) P.

4-5 particularis-etiam] vel particularis vel P. 5 etiam] *lect. dub. E.* 6 aliquo] aliqua E. 7-8 quantum-secundam] primo quod quaelibet vel est universalis etc., quod autem quaelibet talis possit concludi in aliquo quattuor modorum patet P. 10-11 et<sup>2</sup>-Exemplum] et sua subalterna(?), ut apparet de se faciendo syllogismum P. 11-13 Omnis-homo] etc. sed P.

8 Aristoteles, APr II, I, 52b 38sq.

et etiam: 'Quidam substantia est homo'. In secundo modo etiam concluduntur universalis negativa et sua subalterna conversa et particularis negativa. Exemplum: 'Nullum animal est lapis. Omnis homo est animal', sequitur: 'Nullus homo est lapis', et ad illam sequitur: 'Quidam homo non est lapis'. Et illa etiam concluditur ex duabus primis praemissis per illam regulam: Quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens. f.32ra Et concluditur illa: 'Nullus lapis est homo', || quae est conversa primae, 20 et ad istam sequitur: 'Quidam lapis non est homo', et ista concluditur ex primis praemissis per regulam dictam. In tertio modo concluditur etiam particularis affirmativa, et in quarto particularis negativa et suae conversae.

2. Item probatur quod duo modi sufficiunt, quia omnis conclusio quae 25 potest concludi, potest concludi vel primo modo vel secundo primae figurae, quia, sicut prius, vel universalis affirmativa vel negativa vel particularis affirmativa vel particularis negativa. Sed dicis: Hoc est verum, in prima figura sufficere possunt, sed non in secunda vel tertia. Non valet, quia quaelibet conclusio quae potest concludi in secunda, potest concludi 30 in duobus primis modis, etiam quaelibet quae potest concludi in tertia, potest concludi in primis duobus modis tertiae figurae.

Oppositum patet per Aristotelem in I. et II. Priorum qui ponit plures modos.

Sciendum sicut dictum fuit de figura, ita dicendum de modo, scilicet 35 quod sumitur a logico transumptive, unde nihil significat nec rem inhaerentem syllogismo vel propositionibus in syllogismo positus, sed per hoc nomen 'modus' denotatur quod ex praemissis sic dispositis concluditur

---

13-14 concluduntur] concluditur(?) E. 14 subalterna] *om.* P. 16-21 sequitur<sup>1</sup>-dictam] etc. sed P. 22 suae conversae] hoc videtur sufficere P. 24 modi] tantum P. 26-27 quia-negativa] ut prius patuit(?) P. 27-28 verum-non<sup>1</sup>] in prima sed P. 28 tertia] oportet ponere plures, hoc *add.* P. 29 quae] *add. s.l.* E<sup>2</sup>, secunda] prima E. 30 duobus] *cor. s.l.* e duabus E. 31 tertiae figurae] eiusdem, quare videntur duo(?) sufficere P. 32-33 in-modos] plures modos quam dictum sit ponit, quia in quarto capitulo primi tractatus ponit duos modos indirecte concludentes in prima figura, similiter in tertia ponit sex P. 35 unde nihil] et sic acceptum non P. 36-54 vel-aliis] nec sic acceptum est principium formale distinctum a syllogismo, unde non est aliud a duabus propositionibus sic ordinatis, sed denotatur quod ex praemissis aliter et aliter dispositis sequitur alia conclusio, et horum quaedam ordina- →

34 Qu. 36,45-64.

alia et alia conclusio, et ideo quidam est primus etc. Unde primus nulla alia (est) res nisi duae universales propositiones inferentes tertiam, et sic de aliis. Unde Petrus Hispanus: Primus modus constat ex duabus prae- 40 missis affirmativis universalibus universalem affirmativam concludentibus, sed secundus modus constat ex duabus universalibus, quarum maior etc.

Ex quo sequitur quod proprie loquendo modus non est principium syllogismi nec materiale nec formale distinctum a syllogismo, sed nihil ali- 45 ud est nisi syllogismus. Sed dicis: Auctores dicunt quod modus et figura sint principium formale syllogismorum, et propositiones et termini sunt principium materiale. Dico quod non sic intellegunt, scilicet quod modus sit res quae est principium formale inhaerens syllogismo, nec etiam figura, sed vocant illa principium formale, quia per talia nomina primus mo- 50 dus vel prima figura cognoscitur formaliter, quis sit syllogismus, et ex quibus propositionibus, et quomodo propositiones ordinantur; quia cum dicitur: Ibi est prima figura, statim cognoscitur quod medium subicitur in maiori et praedicatur in minori, et sic de aliis.

Deinde videndum quare in prima figura et in secunda sunt quattuor 55 modi concludentes directe et in tertia sex. Unde quia in prima maior non debet esse particularis, etiam minor semper debet esse affirmativa; et ista regula est vera in tertia; etiam in nulla figura ex negativis mere categoricis sequitur conclusio; etiam in omni figura altera debet esse universalis vel singularis; ex quibus regulis sequitur quaesitum, scilicet quod non 60 sunt nisi quattuor in prima figura, scilicet modi.

---

tio vocatur primus modus, unde primus modus, ut credo, nihil aliud(!) est quam unus syllogismus compositus ex tribus propositionibus tertiam inferentibus in quam(vel quantum?) affirmativis, ut dicunt etiam multi antiqui, quia auctor tractatum(?) dixit modum esset(!) constantem ex tribus propositionibus, ut apparet ibi, et ita apparet quod proprie non est principium formale, sed diceres, nonne omnes dicunt hoc quod modus et figura sunt principia formalia et termini materialia, dico quod non intellegunt, si bene intellexeris(?), quod modus esset aliquid additum syllogismo, sed pro tanto hoc dixerunt, quia per talia nomina modus vel prima(?) figura formaliter cognoscitur, quis sit syllogismus, ex quibus constituuntur, et qualiter ordinantur termini vel propositiones, et hoc intellexerunt et aliter **P. 46** et] est **E. 48** modus] et figura sint principium formale syllogismorum *add. et del. E. 52* quia] quod **E. 55** Deinde videndum] sed videnda est sufficientia **P. 56** Unde] hoc potest videri observatis aliquibus regulis prius datis **P. non] s.l. E** numquam **P. 57** esse<sup>1</sup>] *om. E.* semper-affirmativa] numquam negativa **P. 58** vera] vltra(?) **E. ex] puris add. P. 58-59** categoricis] non *add. E. 60* singularis] particularis **E.** sequitur-scilicet] potest patere **P.**

---

40-43 Pet. Hispanus, Tractatus IV.6, p. 46,7-9; 13-14.

Unde cum modus nihil sit nisi duae praemissae etc., sed duae praemissae possunt sedecim modis combinari, quia vel ambae sunt affirmativae vel negativae, vel alia affirmativa et alia negativa sufficienti divisione. Si 65 affirmativae, vel ergo universales vel particulares vel una particularis et alia universalis sufficienti divisione. Si affirmativae universales, sic est primus modus; si particulares, tunc est inutilis coniugatio. Si una particularis et alia universalis, tunc vel || ambae affirmativae, et hoc dupliciter, 70 quia vel maior universalis et minor particularis, et tunc est tertius modus primae figurae, vel e converso, et tunc est inutilis coniugatio. Si sint ambae particulares, qualitercumque ordinantur, semper erit inutilis coniugatio, quia ex particularibus nihil sequitur. Si ambae sint negativae, item fi-ent quattuor combinationes et omnes inutiles, qualitercumque combinantur. Si una est affirmativa et alia negativa, hoc contingit quattuor modis, 75 quia vel ambae sunt universales, et hoc dupliciter, vel maior negativa et minor affirmativa, et sic est secundus modus, vel maior affirmativa et minor negativa, et sic est inutilis, vel ambae sunt particulares, et sic est inutilis, vel maior est particularis et minor universalis, et hoc dupliciter et semper inutilis, vel e contra maior universalis et minor particularis, et du-80 pliciter hoc, quia vel maior negativa et minor affirmativa, et sic est quartus modus, vel e contra, et sic est inutilis. Et eodem modo potest videri in secunda et in tertia figura, sed in tertia erunt sex modi utiles, quia non peccant contra aliquam regulam prius positam.

Sed sciendum quod in prima figura in tribus modis primis potest con-85 cludi conclusio indirecta, quia sicut patuit ex II. Priorum, sicut in primo modo et in secundo possunt concludi plures conclusiones, etiam in tertio

---

**61-62** figura-sed] quia modus non est aliud nisi combinatio duarum(?) praemissarum inferentium conclusionem vel **P. 63** sedecim] XIII E XVII **P** cf. *adnot. ad lin. 81.* **66** Si-universales] si primo modo **P. 67-68** una-universalis] tertio modo **P. 69** et'] vel **E. 70** sint] sic *vel* sit **E. 71** qualitercumque ordinantur] et affirmativae **P. 72** quia-sequitur] *om.* **P. 73-74** qualitercumque combinantur] sicut dictum est in alio membro(?) **P. 75-78** vel?-inutilis] quia vel maior est affirmativa et minor negativa, et sic inutilis, vel e contra, et sic secundus modus **P. 79** maior-particularis] *om.* **P. 81** inutilis] utilis **E** coniugatio, et isto modo multitudo per affirmativum et negativum, universale et particulare sunt sedecim combinationes. et tantum quattuor ad propositum non peccantes contra aliquarum(!) regularum *add.* **P. 85-87** patuit-duae] visum fuit prius in primo possunt concludi tres, in secundo tres, in tertio modo duae **P.**

**62sq.** Cf. Iohs. Buridanus, APr I qu. 24.

**85** Cf. Aristoteles, APr II.1, 52b 38-53a 14.

possunt concludi duae, sed in quarto non concluditur nisi una, quia una est particularis negativa, sed illa non convertitur; modo conclusio indirecta debet esse conversa primae. Sed in primo et secundo modo secundae figurae duae indirectae <concluduntur>, quia illae conclusiones sunt uni- 90  
versales negativae quae convertuntur simpliciter; sed in aliis duobus, scilicet Festino et Baroco, non concluditur conclusio indirecte propter causam iam dictam. Sed in tertia concluduntur tres conclusiones indirectae, scilicet in primo, tertio, quarto. Unde in nullo modo non concluditur nisi 95  
particularis affirmativa et sua conversa.

Ad quaestionem dicendum quod in qualibet figura non sufficiunt quattuor modi ad concludendum conclusionem ex quibuscumque praemissis, quia in tertia in sex modis concluditur conclusio. Talis modus arguendi non peccat contra aliquam regulam. Ergo quattuor modi non sufficiunt.

1. Ad primam: Ratio bene probat quod quaelibet conclusio potest con- 100  
cludi in quattuor modis primae figurae, quod conceditur. Sed non probat quod ex quibuscumque praemissis qualitercumque ordinatis, quia praemissae possunt sic ordinari, quod bene et formaliter sequitur conclusio, et tamen non in aliquo modo primae figurae.

2. Ad secundam: Dicitur: Tantum duo sufficiunt. Breviter nego, quia non 105  
ex praemissis <qualitercumque> ordinatis potest inferri conclusio in illis duobus modis. Ergo etc.

---

87-90 non-sunt] modo nulla concluditur indirecte, quia particularis negativa non convertitur, sed in secunda figura duae indirectae concluduntur in primo modo et in secundo, quia concluduntur conclusiones **P. 90** concluduntur] *om. E* *vd. adnot. praeced.* 91-92 scilicet-Baroco] *om. P.* 93 conclusiones] *s.l. E.* 94-95 Unde-conversa] et semper concluditur particulariter, et in nullo modo tali potest concludi conclusio nisi duplex, particularis affirmativa et sua conversa, et hoc est tertius modus, quia in aliis tribus solum concluditur particularis negativa, quae non convertitur, et solum in illis concluditur directa et non indirecta **P. 96** Ad-dicendum] et tunc potest dici ad quaestionem **P. 99** sufficiunt] et ita non in qualibet figura sufficiunt quattuor praemissae(!) ad concludendum qualitercumque *add. P. 100* Ratio] quaestio *vel* quaestionem **E.** 101-104 quattuor-figurae] illis modis, sed non qualitercumque quaestio est **P.** 105-107 Ad-etc.] similiter secunda ratio per idem recedit(?) quia non fit talis conclusio ex praemissis qualitercumque ordinatis **P.** 106 qualitercumque] *om. E.*

*Quaestio 38*

Consequenter quaeritur, **utrum discursus ex propositionibus condicionalibus sit bonus syllogismus.**

Et arguitur primo quod non:

1. Auctoritate Aristotelis in littera dicentis quod licet propositiones sint  
5 necessariae, non syllogizamus autem; ex quo vult quod licet ex condicio-  
f.32<sup>va</sup> nalibus consequentia || sit necessaria, non valet syllogismus sicut exem-  
plificat.

Oppositum patet ex intentione Aristotelis, quia ubicumque est maior  
extremitas et minor et medium, et ordinantur in debito modo et figura, est  
10 bonus syllogismus. Sed sic est ubi arguitur ex condicionalibus. Ergo etc.

Breviter: Boethius et Galterus Burley concedunt conclusionem, scilicet  
quod possit esse bonus syllogismus. Unde ex illis condicionalibus  
Boethius facit magnum tractatum. Sed bene Aristoteles dicit quod ibi ter-  
mini non ordinantur sicut dictum fuit de syllogismo, scilicet quod ibi de-  
15 bent esse tres termini, et si sint plures, non erit unus syllogismus, et quod  
maior debet esse universalis etc. Et ideo pro concordia illorum potest  
dici, quod regulae Aristotelis dantur ex categoricis, sed isti dant regulas  
ex hypotheticis et maxime condicionalibus.

Sciendum est ergo quomodo est syllogizandum ex talibus. Unde regu-  
20 la est Galteri, quod quantum ad primam figuram antecedens in maiori de-

---

1 Consequenter quaeritur] quaestio est **P. 4** quod] *om.* **E.** propositiones] non *add.* **E. 5**  
non] nos **E. 5-7** ex-exemplificat] licet(?) sit consequentia necessaria, ut cum sit homo ne-  
cesse est animal esse, et cum sit animal, est substantia, ergo etc., quia non omne necessari-  
um est syllogismus **P. 6-7** exemplificat] *i.cor. lect. dub.* **E. 11** Breviter] de quaestione **P.**  
Burley] burlo **E. 11-12** conclusionem-possit] quod ex condicionalibus potest **P. 12-13**  
Unde-bene] et de hoc facit Galterus unum tractatum, verum est illud quod **P. 15** esse] *om.*  
**E.** quod] maior(?) d *add. et del.* **E. 16** maior-esse] altera praemissarum est **P.** etc.] et altera  
affirmativa, tales autem non sunt verae de hypotheticis **P.** pro-illorum] *om.* **P. 17-18**  
dant-condicionalibus] volunt dare modum quo est syllogizandum ex his **P. 19-20** Scien-  
dum-quod] et primo videndum est in prima figura, deinde in aliis **P. 20** figuram] est ista  
regula quod semper in prima figura **P.**

4-5 Aristoteles, APr I,44, 50a 16-27.

12-13 Boethius, Hyp. Syll.

13-16 Aristoteles, APr I,24-25, 41b 6-42b 25.

20sq. Gualt. Burley, Pur. log. p. 89,1sq.



bet esse consequens in minori. Ideo maior debet esse condicionalis et etiam minor et conclusio. Unde dicit quod maior condicionalis debet poni secundo loco et minor primo. Exemplum: 'Si homo est, animal est. Si animal est, substantia est. Ergo si homo est, substantia est'. Modo dicit quod ista consequentia est bona, sed maior propositio est secunda condicionalis, scilicet ista 'Si animal est, substantia est', et ideo antecedens illius condicionalis maioris debet esse consequens alterius condicionalis, scilicet minoris. Et dicit quod iste est modus Boethii et Averrois, quod semper primo ponunt minorem.

Sed breviter licet hoc sit bene dictum, potest dici aliter, sic scilicet: Si-  
cut ex categoricis aliquando arguitur in prima, aliquando in quarta ex eisdem terminis, sic etiam ex hypotheticis aliquando arguitur in prima, aliquando in quarta.

Secundum hoc ponuntur duae regulae. Primo, si arguitur in prima figura ex duabus condicionalibus inferendo tertiam, maior debet poni primo, et tunc antecedens maioris debet esse consequens minoris, scilicet secundae condicionalis. Exemplum: Si volo concludere istam 'Si homo est, substantia est', tunc iste modus est facilior: 'Si animal est, substantia est. Et si homo est, animal est'. Et ergo sequitur ista conclusio: 'Si homo est, substantia est'; et tunc ista 'Animal <est>' est medium istius syllogismi; quia sicut in categoricis medium subicitur in maiori et praedicatur in minori, sic in hypotheticis medium debet esse una propositio, quae est antecedens maioris et primae condicionalis et est consequens minoris sive secundae condicionalis.

Secunda regula: Si arguitur in quarta figura ex condicionalibus, tunc minor, quae est una condicionalis, debet primo poni, et maior, quae est condicionalis, debet secundo poni; et tunc consequens minoris debet esse antecedens maioris. Exemplum: 'Si homo est, animal est. Si animal est, substantia est. Ergo si homo est, substantia est'.

---

21-22 Ideo-quod] et semper P. 30 Sed-scilicet] licet istud sit verum, magis praecise(?) posset videri aliter et posset dici quod P. 31 quarta] tertia E. 32-33 etiam-quarta] potest dici in condicionalibus, et P. 34 Primo] quae apparent probabiles(?), prima est quod P. 35 tertiam] aliquam condicionalem in prima figura, tunc P. maior] om. E. 37 concludere] concluderem E. 39-40 Et<sup>2</sup>-est<sup>2</sup>] ergo etc. P. 40 Animal] s.l. E. est<sup>1</sup>] om. EP. 41-44 sicut-condicionalis] modo simili se habet in antecedendo et consequendo sicut terminus unus medius in subiciendo et praedicando in categoricis P. 46-47 quae<sup>2</sup>-debet<sup>1</sup>] om. P.

50 Item sciendum quod iste modus arguendi debet tenere per hanc regulam, si antecedens antecedit ad consequens: Quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens, vel per istam si ad antecedens sequitur consequens: Quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens.

Et isti duo syllogismi in prima et in quarta figura regulantur per istas  
55 regulas. Si arguitur ergo in prima figura, antecedens est propositio affirmativa vel negativa. || Si affirmativa, contingit quattuor modis, quia vel  
f.32vb antecedens est affirmativa et consequens similiter, et sic est primus modus ex condicionalibus syllogizandi. Sed si in maiori antecedens sit affirmativa et consequens negativa, tunc est secundus modus. Sed si tota maior sit affirmativa et antecedens minoris negativa, tunc est tertius modus.  
60 Sed si tota maior sit affirmativa, et antecedens minoris affirmativa, sed consequens negativa, tunc habemus quartum modum. Si autem antecedens maioris est propositio negativa, tunc sunt quattuor modi. Et sic erunt in prima figura octo modi ad concludendum directe, qui omnes tenent per praedictas regulas.  
65

Sed de secunda figura est sciendum, quod in syllogismo condicionali medium non potest esse terminus simplex incomplexus, sed debet esse una tota propositio. Iuxta hoc ponam hanc regulam: Si ambae praemissae sunt condicionales in secunda figura, et medium ponitur una sola propositio, numquam valet talis modus arguendi. Probatio: Quia numquam valet modus arguendi ex duabus condicionalibus in secunda figura, nisi eadem propositio esset consequens ad utrumque antecedens. Sed si una esset consequens ad utrumque antecedens, non sequitur propter hoc quod unum antecedens esset antecedens ad alterum. Et ideo si eadem propositio posset esse medium in utraque praemissarum, tunc syllogismus deberet regulari per istam regulam: Quicquid antecedit ad consequens, antecedit ad antecedens; quae est simpliciter falsa. Exemplum: Ad istam 'Homo est' sequitur ista 'Substantia est', vel ad istam 'Homo currit' sequitur: 'Substantia currit'. Sed aliquid antecedit ad istud consequens  
70  
75

---

51 si] ad *add.* P. antecedit ad<sup>1</sup>] sequitur P. antecedit<sup>1</sup>] *lect. dub. fort.* arguitur E. 52-53 perconsequens<sup>1</sup>] *om.* P. 53 antecedens] quia, si homo est, est antecedens ad istam, animal est, et ad hanc, substantia est, ergo ultima ad primam *add.* P. 54-55 isti-regulas] tunc P. 61 affirmativa<sup>2</sup> sed] et P. 62-63 Si-tunc] et sic antecedenti maiori affirmativa habemus quattuor, similiter si est negativa P. 64-65 ad-praedictas] directe concludentes tenentem(?) per illas P. 70-72 valet-eadem] valeret talis discursus nisi illa P. 72-74 una-alterum] hoc esset, non sequeretur propter quod una antecederet ad aliam P. 73 antecedens] praemissarum *add. et del.* E. 77-86 Exemplum-sequitur] ut patet de se P.

‘Substantia currit’ quod tamen non antecedit ad istud ‘Homo currit’, quia 80 ista ‘Asinus currit’ breviter est antecedens ad illam ‘Substantia currit’. Modo non sequitur: ‘Ista »Asinus currit« est antecedens ad istam »Substantia currit«. Ergo est antecedens ad istam »Homo currit«. Ita tamen esset, si sic esset ut sic arguendo: ‘Si homo currit, substantia currit. Si asinus currit, substantia currit. Ergo si asinus currit, homo currit’; non 85 sequitur.

Secunda regula est, quod ad hoc quod syllogismus hypotheticus ex condicionalibus sit bonus in secunda figura requiritur necessario, quod medium sit una propositio in antecedente affirmativa, scilicet in maiori, et negativa sua contradictoria in minori, vel e contra; ita quod medium 90 non potest esse una categorica, sed debet esse duae propositiones categoricae, quarum una contradicit alteri. Exemplum: ‘Si homo currit, animal currit. Si nulla substantia currit, nullum animal currit. Ergo si nulla substantia currit, nullus homo currit’. Modo medium est una propositio consequens ad maiorem et ad minorem, unde iste syllogismus tenet per 95 hanc regulam: Quicquid sequitur ad oppositum consequentis sequitur ad oppositum antecedentis; et habet ortum ex alia regula, scilicet: Quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens; quia si consequentia debet esse bona, ex opposito consequentis debet inferri oppositum antecedentis. Unde quotienscumque arguitur in secunda figura ex condicionalibus, debet videri si medium est categorica vel non, quia si categorica, non valet syllogismus. Ideo oportet quod medium sit duae propositiones, quarum una est consequens in maiori et alia consequens in minori, et illae duae categoricae contradicunt; quia si non contradicerent, tunc argueretur ex affirmativa in secunda figura, et videretur tenere per illam regu- 105 lam: Quicquid antecedit ad consequens antecedit ad antecedens. || Sed f.33ra illa est falsa. Et eodem modo arguitur in secunda figura octo modis sicut

---

89 scilicet-maiori] *om.* P. 91-92 debet-alteri] duae se invicem(? *i.m.g.*) contradicentem(!) P. 91 debet] debent E. 95 unde-syllogismus] ut patet intuitu, et oportet attendere quod P. 97-100 et-quotienscumque] quod patet, quia si consequentia est bona, tunc contradictorium antecedentis debet inferri(?) oppositum antecedentis(? *i.m.g.*), oppositum ergo antecedentis est consequens ad oppositum consequentis, sed quicquid sequitur ad oppositum antecedentis sequitur ad oppositum consequentis, quod autem ad oppositum antecedentis, ex hoc sequitur quod quodcumque P. 98 consequential] regula E *cf. adnot. praeced.* 99 oppositum] ex opposito E. 102-104 syllogismus-tunc] sed oportet esse, ut prius dictum est, quia aliter P. 105-107 et-falsa] hoc autem falsum P. 106 consequens] antecedens E. antecedens] consequens E. 107 arguitur-figura] *om.* P.

in prima, quia vel antecedens maioris est affirmativa vel negativa; si affirmativa, sicut prius.

- 110 Sed de tertia figura sciendum, quod sicut in categoricis medium debet subici in utraque et debet esse unus terminus, sic in hypotheticis conditionalibus medium debet esse antecedens in utraque condicionali. Unde prima regula sicut in secunda, scilicet quod si medium est una sola categorica, quae sit antecedens in maiori et etiam in minori, numquam valet  
115 talis modus in tertia figura. Exemplum: ‘Si tu es omne animal, tu es asinus. Si tu es omne animal, tu es homo. Ergo si es homo, tu es asinus’; vel dicatur: ‘esses’. Aliud exemplum: ‘Si aliquis esset ubique locorum, ipse esset Parisius. Et si aliquis esset ubique locorum, ipse esset Romae. Ergo si aliquis esset Romae, esset Parisius’. Modus videtur esse in Darapti,  
120 quia praemissae sunt possibiles et necessariae, ergo conclusio. Etiam: ‘Si non esses animal, non esses homo. Et si non esses animal, non esses asinus. Ergo’ etc. Unde breviter: Nulla talis consequentia est bona, quia arguitur per illam regulam: Quicquid antecedit ad consequens, antecedit ad antecedens, quae est falsa. Exemplum: ‘Socrates currit’, sequitur: ‘Animal currit’. Modo ad istam ‘Animal currit’ antecedit ista ‘Homo currit’,  
125 etc. Alia regula videtur esse: Si ad aliquod antecedens sequuntur duo consequentia, tunc unum consequens sequitur ad alterum. Exemplum: ‘Si ad illud »Tu es ubique locorum« sequitur »Tu es Parisius«, et etiam »Tu es Romae«, ergo’ etc., quae non valet.
- 130 Secunda regula quod ad bonum syllogismum in tertia figura ex conditionalibus oportet, quod medium sit duae propositiones categoricae, quarum una sit antecedens in maiori et alia antecedens in minori, et quod illae sibi contradicant. Exemplum: ‘Si nullum animal currit, nullus homo currit. Si aliquod animal currit, aliqua substantia currit. Ergo si nullus  
135 homo currit, aliqua substantia non currit’, concludendo indirecte. Unde ista regula tenet per istam: ‘Si ad antecedens sequitur consequens, quicquid antecedit ad oppositum consequentis, antecedit ad oppositum ante-

---

108-109 affirmativa<sup>2</sup>-prius] sicut(?) sine(?) illo(? *i.m.g.*) octo modis P. 110 quod] *om.* E. 113 sicut-scilicet] *om.* P. 114-115 valet-figura] fundaretur super primum principium P. 116-122 vel-breviter] *om.* P. 124 quae-falsa] *om.* P. 125-126 Modo-esse] aliqua est antecedens ad consequens quae non ad antecedens, vel per istam P. 126 ad] *om.* E. 128 es<sup>2</sup>] hic *add.* P. 129 ergo-valet] non sequitur quod unum sequetur ad alterum P. 130 regula] quantum ad hoc est *add.* P. 132 antecedens<sup>2</sup>] consequens E. 135-136 concludendo-istam] et est advertendum quod tenet per istam regulam P.

cedentis'; quae fundatur super istam: 'Quicquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens'; modo oppositum consequentis est antecedens ad oppositum antecedentis. 140

Item: Eodem modo in hac figura possunt fieri octo modi, quia vel antecedens maioris est affirmativa vel negativa; si affirmativa, hoc contingit quattuor modis; si negativa, etiam quattuor modis, sicut in prima figura.

1. Ad rationem in oppositum: Breviter illa non concludit, quia licet ne- 145  
get illum modum arguendi ex categoricis, non tamen negat eum ex hypotheticis.

### *Quaestio 39*

Consequenter quaeritur, **utrum syllogismus expositivus sit bonus syllogismus.**

Et arguitur quod non:

1. Nullus discursus vel syllogismus est bonus, qui non est immediate vel mediate regulatus per dici de omni vel de nullo. Sed syllogismus ex- 5  
positivus non est huiusmodi, quia dici de omni est quando nihil est sumere sub subiecto de quo non dicatur praedicatum. Modo in syllogismo expositivo medium debet esse singulare. Sed sub singulari non fit sumptio sub. Et || eodem modo dicendum est de dici de nullo. f.33rb

2. Item secundo sic: De intentione Aristotelis videtur esse quod in 10  
omni syllogismo oportet aliquam praemissarum esse universalem. Sed in syllogismo expositivo nulla praemissarum est universalis, ut notum est, quia in tali syllogismo medium debet esse hoc aliquid, et ambae praemissae sunt particulae.

---

**138** fundatur-istam] descendit ab hac **P.** istam] ista **E.** **139-140** modo-antecedentis] ut patet intuitu **P.** **139** modo] medium **E.** **141** Item-modi] variantur eodem modo octo modis **P.** **143** si-sicut] ut prius dictum est **P.** **145-147** Ad-hypotheticis] his visis apparet quid sit dicendum de quaestione vel plus ad praesens et(?) **P.**

**1** Consequenter quaeritur] quaestio est **P.** **5-6** syllogismus-quia] talis est huiusmodi, ergo etc., maior de se nota est ut principium, et minor probatur, quia sicut dictum fuit **P.** **6-7** sumere] de *add. et del.* **E.** **7** de-*praedicatum*] etc. **P.** **8** medium] subiectum **E.** **9** sub] subiecti **E.** Et-nullo] ergo etc. **P.** **11** aliquam] alteram **P.** **12** nulla] nullus **E.** **12-13** ut-syllogismo] ergo etc., maior apparet, quia si hoc non esset, non regularetur per dici de omni vel de nullo, apparet minor, quia **P.** **13-14** et-particulae] *om.* **P.**

- 15 3. Item tertio sic: Omnis syllogismus debet fieri in aliqua trium figurarum. Sed syllogismus expositivus non fit. Ergo etc. Maior patet. Et minor declaratur, quia ille syllogismus qui non fit in aliquo modo alicuius figurae non fit in aliqua figurarum. Sed syllogismus expositivus in nullo modo fit, ut patet inductive.
- 20 Oppositum istorum patet ex intentione Philosophi in libro Priorum et maxime in secundo tractatu I. libri, ubi dicit quod si medium est hoc aliquid necesse est extrema coniungi.

Notandum quod aliqui dixerunt bonum syllogismum posse fieri, posito quod non fieret in aliquo modorum de quibus Aristoteles loquebatur, 25 sed sufficeret quod fieret secundum dispositionem alicuius figurae; et sic dixerunt de syllogismo expositivo. Et tunc dicebant aliqui quod syllogismus expositivus non posset fieri nisi in tertia figura. Sed breviter dicitur quod potest fieri in qualibet figura. Unde ad hoc quod fiat syllogismus expositivus in prima figura observatis regulis requisitis ad 30 num syllogismum de inesse requiritur cum hoc et sufficit, quod maior propositio sit mere singularis, et quod medium supponat pro eadem re numero in maiori et minori propositionibus; quia si maior esset universalis vel indefinita vel particularis, talis syllogismus non esset expositivus. Etiam medium debet supponere etc., quia si arguitur sic: 'Iste homo cur-

---

16 non] sic *add.* P. patet. Et] apparet per Aristotelem in toto isto libro, sed P. 18-19 figurarum] fit] figurarum P. 19 inductive] et hoc confirmatur per exemplum, ponitur quod omne animal latrabile currat, tunc sic, iste canis non currit, iste canis est animal latrabile, ergo animal latrabile non currit, conclusio est falsa, praemissae verae, similiter in alio exemplo, hic veniens cognoscitur a me, hic veniens est Coriscus, ergo Coriscus cognoscitur a me, est hic fallacia accidentis, et est simpliciter(?) syllogismus expositivus, ergo etc. *add.* P. 20-21 in-quod] qui ad perfectionem syllogismorum ostendit quod medium debet esse hoc aliquid, et similiter in quinto tractatu, quomodo autem reducemus, quia P. 22 extrema] extremo E. 23 Notandum] pro huius evidentia sciendum P. 23-24 posito-loquebatur] sine aliquorum(!) modorum Aristotelis P. 26 quod] tunc *add.* E. 27 non-nisi] tantum fit P. 27-28 breviter-fieri] credo quod P. 28-29 Unde-figura] et ideo primo videndum quid requiritur ad hoc ut fiat in prima, unde P. 30 requiritur-et] ad hoc ut sit bonus P. 32 propositionibus] propositione, et dico quod maior debet esse singularis P. 34 etc., quia] pro eadem re numero in utraque propositione, unde P.

20-22 Aristoteles, APr I,6, 28a 10-28b 4.

26-27 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,16, 4sq.

rit. Socrates est iste homo. Ergo Socrates currit', consequentia est ratio- 35  
nabiliter dubitabilis, quia dubium est pro quo supponat subiectum maio-  
ris, scilicet 'Iste homo currit'. Sed si sit tibi certificatum quod supponat  
pro Socrate, tunc consequentia est concedenda.

Et si quaeras quomodo responderetur ad istum syllogismum: 'Iste canis 40  
currit. Sidus caeleste est iste canis. Ergo sidus caeleste currit', dico quod 40  
vel maior propositio est neganda vel minor, vel maior est dubitanda, quia  
nescio quid tu demonstres per li iste; quia si demonstres caeleste sidus,  
nego maiorem et concedo modum arguendi; sed si demonstres per li iste  
animal latrabile, tunc concedo maiorem, sed nego conclusionem vel mo-  
dum arguendi. 45

Sed ad hoc quod fiat in secunda figura, non sufficit quod medium sit  
hoc aliquid vel terminus discretus vel singularis, sed requiritur quod om-  
nes propositiones sint singulares, et quod medium sit terminus singularis  
supponens pro eodem significato numero in utraque propositione. Quia  
si arguitur sic: 'Hoc animal rationale est Socrates. Plato non est Socrates. 50  
Ergo Plato non est hoc animal rationale', iste syllogismus est bonus; sed  
si maior non esset singularis, modus arguendi non valeret, ut notum est.

Sed ad hoc quod fiat in tertia figura observatis regulis requisitis || ad f.33va  
syllogismum de inesse, sufficit quod medium sit terminus discretus vel  
hoc aliquid supponens pro eadem re in maiori et minori propositionibus. 55

---

35-36 consequentia-dubitabilis] tu haberet(!) rationabiliter dubitare consequentiam P. 37-  
39 supponat-responderetur] subiectum maioris et praedicatum minoris supponunt pro eadem  
re, habet(!) concedere consequentiam, et tu dicet(!) qualiter est respondendum P. 39  
istum] *i.cor* E talem P. syllogismum] demonstrante(?) *add.* P. 40 sidus<sup>2</sup>-currit<sup>2</sup>] etc. P.  
41 quia] quando dicitur, iste canis currit, dubito illam, quia *add.* P. 44 tunc] *gem.* E *om.* P.  
44-45 sed-arguendi] et modus arguendi una(?) cum minori negatur, et dicet(!), ergo est dis-  
tinguenda, dico quod immo est distinguenda, ne respondens sit redarguens, sed tamen est  
simpliciter vera vel falsa, tamen quia habet dubium tibi, ideo debet(!) respondere modo  
praedicto, sed credo sufficienter esse responsum, si altera negetur aut dubitetur aut modus  
arguendi, quia aliter forma arguendi non peccat nisi in materia vel forma P. 47 hoc-vel!]  
*om.* P. 49 utraque] eadem(?) E. 51 bonus] et bonus syllogismus expositivus *add.* P.  
52 ut-est] etc.(?), quia si arguitur sic, non valet, animal rationale est Socrates, Plato non est  
Socrates, ergo etc. P. 53 ad-figura] quantum ad tertiam figuram P. 54 inesse] dico quod  
ad hoc quod fiat bonus in hac figura *add.* P. 54-58 discretus-sic] singularis pro eodem in  
utraque supponens, quia si esset discretus secundum vocem et suppositionem(!) pro diver-  
sis, non valeret, ut apparet in multis ponendo(?) quod plures vocerentur Socrates, et tunc diceret(!)  
quomodo esset respondendum ad talem modum arguendi, dico quod altera →

53sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,16, 41sq.

Sed aliqui dicunt quod ad hoc quod talis syllogismus expository sit bonus, requiritur quod quaelibet praemissarum possit resolvi in aliquam universalem, ut si arguitur sic: ‘Hoc album currit. Hoc album est legens. Ergo hoc legens currit’, quaelibet praemissarum potest resolvi in unam  
 60 universalem dicendo: ‘Quicquid est hoc album currit. Quicquid est hoc album est legens. Ergo’ etc. Sed hoc non est philosophice dictum, sed theologicum, quia si arguitur sic: ‘Deus est pater. Iste deus est filius. Ergo filius est pater’, consequentia non valet, quia praemissae non possunt resolvi etc. Sed philosophi dicerent quod syllogismus expository deberet  
 65 regulari per istam regulam: Quaecumque uni et eidem sunt eadem, illa sunt inter se eadem. Et talis propositio aequivalet uni condicionali, scilicet isti: Si aliqua sunt uni et eidem eadem, illa sunt inter se eadem. Sed ista condicionalis parum facit ad propositum, sed exponitur sic, quia in illa propositione accipitur actus exercitus pro actu significato, et tunc ter-  
 70 mini stant simpliciter vel materialiter; et tunc intellegitur sic: Quaecumque etc., hoc est quaecumque praedicata verificantur – accipiendo ‘sunt’ pro verificari – de uno et eodem numero, hoc est de uno termino singulari supponente pro eadem re numero, illa praedicata possunt verificari de se invicem; et ibi accipitur ‘sunt’ pro verificari. Sed probabiliter  
 75 dubitatur quod per istam regulam non regulatur syllogismus expository

---

praemissarum esset dubitanda vel negando(?) et syllogistico(?) Socrates(?) accipiat pronomen demonstrativum supponens pro eodem, erit bonus modus arguendi, altera autem praemissarum erit falsa, et aliqui volunt reddere causam quare valet, quia omnis consequentia debet regulari per aliquam maximam, quae erit nota apud philosophos, et tale medium aliquando probabile per se notum, et ideo dicunt aliqui quod ad hoc quod talis consequentia sit bona requiritur quod ambae praemissae vel altera potest resolvi in universalem, verbi gratia **P. 55** et] vel **E. 59-60** Ergo-dicendo] debet regulari, quia quaelibet debet resolvi sic **P.** unam universalem] universalem unam (vel veram) **E** *vd. adnot. ad lin. 54-58.* **62-64** theologicum-dicerent] istud debet intellegi in aliqua materia speciali, ut in divinis, in qua debet sic exponi talis syllogismus, et tunc videtur utrum bonus, sed tamen quia Aristoteles non vidit quod una res(?) esset plures, esset dicendum **P. 63** non?] *lect. dub. fort.* nec **E. 66** Et-aequivalet] tamen ista sic sumpta falsa, tamen potest exponi ut aequivalet **P. 67-68** Sed-sed] verum est quod ista nihil faceret ad propositum, et ideo **P. 70-71** intellegitur-etc.] debet sic exponi, quaecumque sunt uni etc. **P. 71-72** accipiendoverificari] *om. P. 72* pro] per **E. 72-73** hoc-numero] *om. P. 74-77* de-intellectum] inter se, exemplo, →

**56sq.** Cf. PsScotus, APr I qu. 11, p. 109a.

**61-63** Cf. Gu. Ockham, SL III-1, 16, 32-33. – PsScotus, APr I qu. 11, p. 109b.

**64-67** Cf. Radulphus Brito, APr I qu. 30, f.307va-b. – Iohs. Buridanus, APr I qu. 6; Cons. p. 84-85; 88-89.

**75-77** Cf. Gu. Ockham, SL II, 27, 65-73.



us, nec etiam per aliquam aliam, sed notificatur per experientiam ad sensum vel ad intellectum.

Ad quaestionem dicitur quod talis syllogismus est bonus. Probo per Aristotelem sic, quia ille discursus qui regulatur immediate vel mediate per dici de omni vel de nullo est bonus. Sed syllogismus expositoryus est 80 huiusmodi; regulatur enim immediate in prima figura et mediate in secunda figura et tertia, ut patet per definitionem huius quod est dici de omni vel de nullo; quia dicendo sic: 'Iste homo est animal', nihil sumitur sub subiecto, quin de eo dicatur praedicatum. Et si dicatur: Oportet quod 85 subiectum sit terminus communis plura significans, dicitur quod non requiritur, quia si dicatur sic: 'Omne A est B', ibi est dici de omni, et tamen subiectum nihil significat, sed sufficit quod denotatur significare quod de quocumque posset verificari subiectum, quod de eo posset verificari praedicatum.

1. Ad rationem primam responsum est per dictam conclusionem. 90
2. Ad secundam: »In omni syllogismo altera praemissarum debet esse universalis«. Dico quod non est necessarium, sed sufficit quod sit univer-

---

currens et legens verificantur de eodem termino discreto supponente pro eodem numero, ut apparet in syllogismis praedictis, tunc illa verificantur de se ipsis, sed credo quod nullo istorum modorum regulatur, et ideo pono quod syllogismus talis numquam regulatur per aliquam regulam, sed solum notificatur per expositionem ad sensum vel ad intellectum, unde si est dubia(?) alicui, utrum haec consequentia sit bona, hoc est album, hoc est currens, ergo etc., numquam fieret notum nisi viso quia arguens idem demonstrat, et hoc videtur esse de intentione Aristotelis, quia Aristoteles probat per hoc alios syllogismos, quia medium est hoc aliquid, necesse est extrema uniri(?), et forte pro tanto peccarent multi modi arguendi in divinis, quia forte medium non est hoc aliquid limitatum **P. 76** experientiam] *i.cor.* **E. 81-85** regulatur-dicitur] maior est principium per se notum, et minor apparet ex definitione ipsius dici de omni, quia de omni est quando nihil est sumere sub subiecto, de quo non verificatur praedicatum, et si dicatur quod non potest esse descensus(?), dico **P. 87-89** quod-praeddicatum] denotatio, licet non sit ita, et sic est in syllogismo expositoryo **P. 90-99** Ad-etc.] ideo cum(? *i.mg.*) his patet solutio ad rationes, ad primam patet quid dicendum, quoniam minor est falsa, et dicitur quod de quocumque denotatur praedicari subiectum, de illo potest denotari praedicari praedicatum, et hoc sufficit, ut dictum est, ad aliam rationem, oportet in omni figura etc.(?), dico quod nullum est universale(? *i.mg.*) singularium(?), et hoc sufficit, ad aliam dico quod sicut dictum debet esse vel est in aliqua trium figurarum, nec est necessarium fieri aliquo modorum Aristotelis, quia ita est est(?) notus, ut nullus sane mentis possit negare sequendo(?) rationem(?), et propter huius notitiam Aristoteles non curavit tractare de illo, ad aliud patet quid dicendum per praedicta **P.**

salis vel singularis, et talis singularis tantum valet ad syllogismum sicut universalis.

95 3. Ad aliam: »Omnis syllogismus debet fieri« etc. Conceditur. Et dicitur: Iste syllogismus non est huiusmodi etc. Et ideo dico quod non est necessarium, quod fiat in aliquo illorum modorum de quibus loquitur Aristoteles, sed bene tamen fit secundum dispositionem primae figurae vel secundae vel tertiae etc. ||

### Quaestio 40

Consequenter quaeritur, **utrum ex obliquis propositionibus sit bonus syllogismus.**

Et arguitur quod non:

1. Quia ex horum <combinatione> sequeretur falsum. Probatio: 'Omnis  
5 homo videt asinum. Omnis equus est hominis', non sequitur: 'Ergo omnis equus est asinus', nec sequitur: 'Ergo omnis equus videt asinum', ita quod nec recta nec obliqua.

2. Secundo: Si ex obliquis fieret syllogismus, vel sequitur conclusio in recto vel obliquo, sufficienti divisione. Sed nullo modo potest dici, quod  
10 patet exemplo: 'Omnis homo percutit leonem. Omnis equus percutit hominem', non sequitur: 'Ergo omnis equus percutit leonem'; nec etiam sequitur in recto, scilicet: 'Omnis equus est leo'. Ergo per consequens nulla conclusio sequitur.

Oppositum patet ibi: »Inest autem primum medio« etc., ubi ostendit  
15 quod non solum modus arguendi est bonus, quando maior extremitas praedicatur de medio in recto et medium de extremo, sed etiam quando in obliquo.

---

3 Et-non] *add. i.mg.sup.* E<sup>2</sup>. 4-7 Quia-obliqua] *om.* E. 8 Secundo] *om.* E. ex-sequitur] hoc esset, tunc vel sequeretur P. 9 sufficienti divisione] *suff.d.* E *om.* P. 9-10 quod-exemplo] ergo etc., maior patet sufficienti divisione, sed minor probatur per exemplum P. 12-13 Ergo-conclusio] et per consequens nihil P. 13 sequitur] sequatur E. 14 patet ibi] apparet per Aristotelem illo capitulo P. 15-16 quando-quando] in recto, sed etiam quando maior et medium et minor sunt P.

14 Aristoteles, APr I.36, 48a 40sq.

Ad quaestionem breviter: Vel utraque praemissarum habet aliquem obliquum vel altera tantum, et quolibet istorum modorum potest intellegi vel quod sequatur conclusio in recto vel in obliquo. Modo si utraque praemissarum habet aliquem obliquum, tunc vel maior habet obliquum in subiecto et minor obliquum in praedicato, vel maior habet obliquum in praedicato et minor obliquum in subiecto.

Secundum hoc ponuntur duae regulae. Prima: Si maior est universalis negativa in prima figura et habet subiectum de obliquo, et minor est universalis vel particularis affirmativa et habet praedicatum de obliquo, ex talibus praemissis sequitur conclusio de recto. Probatur exemplo, quia numquam ex talibus praemissis veris sequitur conclusio falsa. Nec antecedens posset esse verum consequente existente falso. Ergo etc. Sed antecedens probatur sic: 'Nullum hominem videt asinus. Omnis equus est hominis. Ergo nullus equus est asinus'. Sed si maior esset universalis affirmativa et haberet subiectum de obliquo, non sequitur conclusio de recto, quia in tali consequentia praemissae essent verae et conclusio falsa. Ponitur enim quod nullus equus videat asinum, sed omnis asinus videat hominem, tunc arguitur sic: 'Omnem hominem videt asinus. Omnis equus videt hominem', non sequitur: 'Ergo omnis equus est asinus', nec etiam: 'Omnis equus videt asinum' per positum.

Secunda regula est, quod si maior est universalis negativa de praedicato obliquo, et minor universalis affirmativa de subiecto obliquo, tunc sequitur conclusio universalis negativa de recto. Probatur exemplo sic: 'Nullus homo videt asinum. Omnem equum videt homo. Ergo nullus equus est asinus'.

Ex istis regulis sequitur tertia talis, quod solum in istis duobus casibus ex duabus praemissis de obliquo sequitur conclusio de recto; quia obliquus si est a parte praedicati in maiori debet esse a parte subiecti in minori; si est a parte <subiecti> in maiori, debet poni a parte praedicati in minori, sicut est in primo casu. Et in istis duobus casibus maior debet esse affirmativa, quia si negativa, modus arguendi non valet.

---

18 breviter] *om. P.* 19 quolibet] quilibet *EP.* modorum] *om. P.* 20 vel] *s.l. E.* 26 vel-habet] et *P.* 28 veris] *om. E.* 31 equus] *gem. et sec. del. E.* 35 Omnis] *om. E.* 39 subiecto] simili *E.* 40 negativa] *P p.cor.* affirmativa *EP a.cor.* 46 est-maiori] e contra *P.* subiecti] *om. E.* a-praedicati] e contra *P.*

24sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,9, 23sq.

38sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,9, 34sq.

- Tunc videndum quando altera praemissarum ponitur in recto et altera  
 50 in obliquo; quia vel maior est de recto et minor de obliquo vel e contra. Si  
 de recto, tunc regula est talis, quod quotienscumque maior fuerit de recto  
 et minor de obliquo, sequitur conclusio de obliquo, dummodo obliquus  
 f.34ra erit ex parte || eiusdem extremi in minori et in conclusione. Exemplum:  
 ‘Omnis homo est animal. Aliquis equus est hominis. Ergo aliquis equus  
 55 est animalis’. Similiter si obliquus cadit a parte subiecti in minori, debet  
 poni a parte subiecti in conclusione, et modus erit bonus. Exemplum:  
 ‘Omnis asinus est rudibilis. Alicuius hominis est asinus. Ergo alicuius  
 hominis est rudibilis’. Vel sic: ‘Omnis asinus est animal. Alicuius homi-  
 nis est asinus. Ergo alicuius hominis est animal’.
- 60 Sed si maior est de obliquo et minor de recto, tunc sequitur conclusio  
 de obliquo, dummodo in conclusione obliquus ponitur ex parte eiusdem  
 extremi sicut in maiori. Quod si subiectum maioris est de obliquo, subie-  
 ctum conclusionis erit de obliquo, et si praedicatum etc. Exemplum:  
 ‘Omnem hominem videt asinus. Petrus est homo. Ergo Petrum videt asi-  
 65 nus’. Exemplum secundi: ‘Omnis homo videt asinum. Petrus est homo.  
 Ergo Petrus videt asinum’. Sed non sequitur: ‘Ergo Petrum videt asinus’,  
 sed bene: ‘Petrus videt asinum’, quia maior est de obliquo a parte praedi-  
 cati, et sic debet esse conclusio.

Et sic patet quod in secunda figura octo modis possunt variari proposi-  
 70 tionibus ex obliquis, quia vel utraque praemissarum est de obliquis vel al-  
 tera tantum. Si primo, hoc contingit quadrupliciter, quia vel subiectum  
 utriusque est obliquus, vel praedicatum utriusque est obliquus, vel subie-  
 ctum maioris et praedicatum minoris, vel e contra. Si altera est de ob-  
 liquo et altera de recto, hoc contingit quadrupliciter; sed ex omnibus non  
 75 sequitur conclusio nisi in duobus casibus, scilicet quando obliquus poni-  
 tur a parte eiusdem extremi in maiori et conclusione, vel minori et con-

---

47-48 sicut-valet] ut in secundo casu, et primum(vel praedicatum?) in primo, et tunc maior debet esse negativa P. 50 et] vel E de add. et del. E. Si] maior est add. P. 53 minori] maiori E lect. dub. P. 54 equus?] hominis E. 56 poni a] cadere ex P. 58-59 Vel-animal] om. P. 62 Quod] quia P. 62-63 maioris-etc.] subiectum, et si praedicatum praedicatum P. 63 Exemplum] de primo add. P. 64-65 asinus] maior est de obliquo et minor de recto add. P. 66-69 Sed-quod] in hoc exemplo praedicatum in utraque est obliquus, in primo exemplo subiectum, et sic P. 69-70 variari-obliquis] formari syllogismus P. 70-71 vel<sup>2</sup>-primo] et P. 73 maioris] unius P. minoris] alterius P. 76 maiori-minori] altera praemis- sarum P.

60sq. Cf. Gu. Ockham, SL III-1,9, 1sq.

clusione. In duobus autem contingit solum quod ex duabus de obliquis sequitur conclusio de recto, et hoc in prima figura.

Apparet ergo quid sit dicendum de prima et secunda figura, nisi quod regula est ista in secunda figura: Quando praedicatum utriusque est de 80 obliquo, conclusio potest esse de recto. Exemplum: ‘Omnis homo videt asinum. Nullus equus videt asinum. Ergo nullus equus est homo’. Et causa est quia convertatur minor, quae est negativa, et tunc subiectum minoris erit de obliquo, et illa erit maior in prima figura. Modo regula fuit posita, quod si maior est universalis negativa, cuius subiectum est terminus 85 obliquus, et minor universalis affirmativa, cuius praedicatum est terminus obliquus, sequitur conclusio de recto. Modo sic est in proposito, si convertitur minor, et transponuntur propositiones in Camestres.

Sed in tertia figura si maior est universalis negativa, et utriusque subiectum sit obliquus, tunc sequitur conclusio de recto. Exemplum: ‘Nullius 90 hominis est asinus. Cuiuslibet hominis est equus. Ergo equus non est asinus’; in Felapto. Et convertatur minor, et reducitur ad Ferio, et tunc subiectum maioris est de obliquo et particularis affirmativa etc., et sic sequitur conclusio de recto. Et non solum modus est bonus, quando obliqui ponuntur genetivi casus, || sed dativi et ablativi, sicut Aristoteles 95 f.34rb exemplificat.

His visis <ad> rationes:

1. Prima probat, quod si praemissae ambae sunt de obliquo et affirmativae, non valet modus arguendi; sicut: ‘Omnis homo videt asinum. Omnis equus videt hominem’ etc., quia casu posito praemissae essent verae 100 et conclusio falsa.

2. Et sic dicendum ad secundam rationem etc.

---

77-78 In-figura] et tunc P. 77 duabus] duobus E. 79-80 nisi-ista] sed est verum P. 81 conclusio] praedicatum E. 82-83 Et-et] quia conversa minori negativa P. 84-85 fuit posita] talis est data in prima figura P. 87-88 Modo-Camestres] om. P. 87 proposito] ut positum E. 88 minor] *cor. i. mg. e maior(?)* E. 89 figura] est regula ista P. negativa] ut in Felapto *add. P.* 92-96 in-exemplificat] *om. P.* 93 particularis] universalis E *vd. adnot. praeced.* 95 casus] *lect. dub.* E. 97-98 His-probat] ad rationes P. <ad>-probat] rationes primo probant E. 99-101 sicut-falsa] ut apparet(?) P. 102 sic] tunc patet quid P. etc.] *om. P* expliciunt quaestiones magistri Nicolai de Dacia supra librum Priorum *add. E.*

84-87 Supra lin. 24-27.

95-96 Aristoteles, APr I,36, 48a 40sq.

98-101 Cf. Gu. Ockham, SL III-1,9, 31-33.

TRACTATUS  
DE SUPPOSITIONIBUS



1. Suppositio logicalis non est aliud quam subiectum vel praedicatum vel aliqua illorum par<<s>> in propositione supponens. <\*\*\*> sed numquam dicitur proprie supponere nisi in propositione.
2. Omnis autem talis suppositio vel est simplex vel personalis vel materialis. Hoc est in omni propositione dictio supponens est personaliter vel significative, quod idem est, vel simpliciter vel materialiter.
3. Subiectum vel praedicatum supponit materialiter quando supponit pro voce vel pro scripto quam vel quod non significat, sicut hic 'haec vox »homo« est species', 'hoc scriptum »animal« est trisyllabum', 'haec vox »et« est coniunctio'.
4. Suppositio simplex est quando subiectum vel praedicatum supponit pro intentione quam non significat, sicut hic 'haec intentio homo est species', 'ly animal est genus' et 'ly rationale est in intellectu', – »ly rationale« id est »illa dictio 'rationale'«.
5. Omnis autem dictio supponens pro intentione quam significat supponit personaliter et significative. Exemplum: 'omnis intentio est qualitas'. Subiectum supponit personaliter non obstante quod supponit pro se ipso, et praedicatum similiter personaliter supponit pro <<intentione>>e.
6. Et si aliqua dictio vel oratio loco subiecti <<umpt>>a supponat pro voce vel pro scripto quam vel quod significat, tunc supponit personaliter et significative. Exemplum primi: 'vox est qualitas'. Exemplum secundi: 'vox scripta est ter'. Hic subiectum supponit significative pro scripto.
7. Omne autem extremum propositionis, sive complexum sive incomplezum, si non supponit simpliciter vel materialiter, proprie tunc supponens supponit personaliter, id est significative.

1 subiectum] s.l. A. 2 vel aliqua] *lectio incerta* A 7 supponit] personaliter *add. et del.*  
 A 8 hic] *lectio incerta* A 9 species] *lectio incerta, sed cf. Nic. Dac. QAPr 33: 43.* 15  
 quam] s.l. A. 23 scripta] significativa A. 24 scripto] subiecto A.

1-3 Cum § 1 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 16-18.

4-6 Cum § 2 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 22-25; Gu. Ockham, SL I,64,2-3.

7-10 Cum § 3 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 41-45; Gu. Ockham, SL I,64,38-39.

11-14 Cum § 4 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 25-28; Gu. Ockham, SL I,64,26-29.

15-24 Cum §§ 5-6 cf. Gu. Ockham, SL I,64,4-21.

15-19 Cum § 5 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 34-37.

20-24 Cum § 6 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 51-56.



8. Suppositio autem personalis est aut communis vel discreta.

9. Discreta est in <<qua>> sumitur terminus <discretus> vel pronomen demonstrativum. 30

10. Et nota quod regula est quod in omni propositione singulari subiectum supponit discrete, ut 'Socrates est homo', 'Plato currit'. Sed aliquando praedicatum supponit discrete, sicut hic 'animal est Socrates'; et hoc est <<ver>>um si s<<up>>ponat personaliter.

11. Suppositio personalis communis est terminus communis vel com- 35  
plexum loco ipsius in aliqua propositione supponens, si<<cut hic>>  
'homo est animal', 'homo qui currit movetur'.

12. Et quaedam talis suppositio est determinata et quaedam confusa.

13. Subiectum vel praedicatum s<<upponi>>t determinate quando sub ipso contingit descendere a<<d su>>a supposita vel inferiora per unam 40  
propositionem <<disiuncti>>vam, sicut hic 'homo currit, ergo ille homo currit vel ille homo currit, et sic de si<<ngul>>is'.

14. Et dicitur suppositio determinata quia sufficit quod talis propositio sit <<ver>>a pro aliquo singulari determinato, licet autem aliquando accidit quod sit vera pro pluribus, ita quod ex qualibet singulari vera p<<otest 45  
in>>ferri indefinita vera, in qua indefinita subiectum supponit determinate, si<<cut hic 'ille>> h<<omo>> currit, ergo homo currit': modo subiectum in consequente supponit determinate.

15. Et est regula: in quacumque propositione ponitur terminus communis, si sibi non praeponitur signum universale nec negatio nec pronomen demonstrativum nec aliquod syncategorema confundens ipsum, potest talis terminus communis supponere determinate. Exemplum: '[hic] homo est animal'.

---

**30** demonstrativum] demonstrans ipsum *vel* denotans ipsum **A.** **31** quod in omni] quod in omni *add. & del.* **A.** **35** communis vel] *lectio incerta* **A.** **41-42** ergo - currit] *in margine* **A.** **44** aliquo singulari determinato **A** *cum codice K Summae Logicae Guillelmi Ockham I,70,23*] aliqua singulari determinata *reliqui codices ab editoribus Ockham adhibiti.* **45** vera] pro vera *add. et del.* **A.** **50** praeponitur] praeponere **A.** **52** supponere] *geminavit* **A.**

**28** Cum § 8 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 94; Gu. Ockham, SL I,70,2-3.

**29-30** Cum § 9 cf. Gu. Ockham, SL I,70,3-4.

**31-32** Regula de subiecto in § 10 posita etiam in Nic. Dac. Q.APr.I 33: 99-100 legitur.

**38-42** Cum § 12-13 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 103-106.

**38** Cum § 12 cf. Gu. Ockham, SL I,70,18-19.

**39-48** Cum § 13-14 cf. Gu. Ockham, SL I,70,19-35.

**49-53** Cum § 15 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 107-110, 181-184.

16. Omnis autem suppositio personalis termini <<communis>> est  
55 confusa quae non est determinata. Quaedam autem confusa tantum,  
quaedam confusa et distributiva.

17. Subiectum vel praedicatum supponit confuse tantum cum supponit  
personaliter et non contingit descendere ad sua inferiora vel supposita  
singularia per unam propositionem disiunctivam nec per unam copula-  
A 2rB tivam sed per ll unam categoricam de disiuncto extremo, et tale subiec-  
tum vel praedicatum potest inferri ex quolibet suo inferiori. Exemplum:  
'omnis homo est animal'. Hic praedicatum supponit confuse tantum,  
ergo non sequitur 'omnis homo est hoc animal vel omnis homo est illud  
65 animal et sic de singulis', sed bene sequitur 'omnis <homo> est animal,  
ergo omnis homo est hoc animal vel hoc animal vel illud animal'; et de  
praedicato disiuncto sequitur 'omnis homo est hoc animal vel hoc ani-  
mal, ergo omnis homo est animal'.

18. Unde regula potest esse quod a qualibet dictione supponenti con-  
fuse tantum ad suum superius respectu eiusdem confundentis est bona  
70 consequentia. Exemplum: 'omnis homo <<2-3 litterae>>tur, ergo omnis  
homo est substantia', 'semper homo fuit, ergo semper <<substantia  
f>>uit'.

19. Nota quod in omni propositione de inesse <<universali affirma-  
tiv>>a, si non ponitur aliquod syncategorema impediens, <<praedica-  
75 tum>> supponit confuse tantum et non distributive. <<Exemplum>> ...  
<<'omnis' homo est currens', 'cuiuslibet ho<<minis asi>>nus est <<cur-  
rens'; praedicatum>> supponit confuse tantum.

20. <<I-2 voces s>>up<<positio confusa et distribut>>iva quaedam di-  
citur mobilis, quaedam immobilis.

80 21. <<Regula est quod omne complexum vel>> incomplexum supponit  
confuse et distributive <<et mobiliter quando>> sub ipso vere <<contingit>>  
descendere ad sua <<inferiora per unam>> propositionem copula-

---

73 quod] *spatium post hanc vocem unius vocabuli capax habet A, sed sensus nullam  
requirere videtur.* 74 impediens *scripsi coll. Q.APr.I 33: 135] ex<<cip>>iens A.*

54-56 Cum § 16 cf. Gu. Ockham, SL I,70,40-43. Quoad secundam partem cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 112.

57-67 Cum § 17 cf. Gu. Ockham, SL I,70,44-61; Nic. Dac. Q.APr.I 33: 112-132.

73-77 Cum § 19 cf. Gu. Ockham, SL I,73,7-8; Nic. Dac. Q.APr.I 33: 134-137.

78-88 Cum § 20-21 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 163-168.

78-79 Cum § 20 cf. Gu. Ockham SL I,70,86-88.

80-88 Cum § 21 cf. Gu. Ockham SL I,70,62-68.

tivam. Ex uno suo singulari n<<on infertur universalis,>> sicut hic: ‘omnis homo est animal’; subiectum supponit confuse <<et dis>>tributive et mobiliter, et non sequitur formaliter ‘ille homo <est> animal, ergo omnis 85 homo est animal’, sed bene sequitur ‘omnis homo est animal, <<ergo>> ille homo <est animal> et ille homo est animal et sic de singulis’ demonstratis hominibus’.

22. Et sic potest esse regula generalis quod ex qualibet universali m<<er>>e <<ca>>tegorica de inesse <<affirmati>>va vel negativa <se- 90 quitur copulativa vel disiunctiva> ex singularibus illius universalis composita. Exemplum immediate <<supra.>>

23. Dictio supponit confuse distributive immobiliter quando <<contingit>> copulative descendere ad singularia illius <<dicti>>onis, sed non ad omni<<a>>, sicut hic ‘omnis homo praeter Socratem currit’. <<Ly 95 ‘homo’>> supponit confuse distributive immobiliter, <<et ideo>> non contingit <<descende>>re sub homine, sed ‘p<<raeter’ e>>xcipi<<t Socratem. Non enim s>>equitur ‘omnis homo praeter Socratem currit, <<ergo ille>> homo <<currit>>t’ <<demonstran>>do <<Platonem>> ‘et ille homo currit’ d<<emonstra>>ndo <<Ciceronem>> ‘et sic de <<singulis’ 100 quia fit excepti>>o Socratis, et ideo non desc<<endi>>t<ur ad> omnia.

24. <<ca 4-5 voces>>t et omnis suppositio logicalis propria est <<sig>>ni<<ficativa sive personali>>s. Omnis personalis est communis v<<el discreta, omn>>is personalis communis <<est>> determinata vel confusa, <<omnis con>>fu<<sa>> est confusa tantum vel confusa <<et di- 105 stributiva>>, confusa et distributiva quaedam mobilis <<quaedam immobilis>>.

25. <De> suppositionibus <<aliquae possunt dari regulae>>.

---

**85** formaliter] *s.l.* A. animal] asinus A, *et sic deinceps usque ad finem paragraphi.* **87-88** demonstratis] determinatis A. **91** illius universalis] *lectio incerta.* **91-92** composita scripsi coll. *Q.APr.I 33: 169*] com(poni)tur A. **101** fit exceptio Socratis] excipitur Socrates *malim; quominus Socrates scribamus nihil obstat, cum codex sor praebeat, sed <<excipi>>tur legere nequeo.* **102** propria] proprio A, *ut videtur.* **108** De] *Spatium D(E) magni capax reliquit A.* aliquae - regulae scripsi coll. *Gu. Ockham SL I,73,5] Spatium 4-6 fere vocum capax habet A.*

**89-92** Cum § 22 cf. Gu. Ockham, SL I,74,6-9.

**93-101** Cum § 23 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 169-174.

**102-107** Cum § 24 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 175-180.

**108-123** Cum § 25, 26 et 28 cf. Gu. Ockham, SL I,73,5-15.

26. U<<na>> est quod omnis <<terminus communis immediate se-  
110 quens>> signum universale affirmativum <<ca. 4 voces supponit>>  
distri<<bu>>tive mobiliter <<si alia dictio syncategoremati>>ca non  
<<im>>pedit; si sequi<<tur mediate, aliquando supponit con>>fuse tan-  
tum, aliquando non.

27. Exemplum s<<.. 'omnis>> homo qui <<est in do>>mo est animal',  
115 hoc totum 'homo qui est <<in do>>mo' su<<pponit confuse>>e distributi-  
ve, sed hoc <<quod est>> 'animal' suppo<<nit confuse>> tantum.

28. Sed aliquando dictio sequens negationem vel si<<gnum>> univer-  
siale affirmativum vel negativum non sup<<ponit con>>fuse tantum <<0-  
/ vox>> nec <<confu>>se et distributive, sed praecise <<determ>>inate.  
120 Exemplum: 'videns omnem hominem est animal' 'videns non omnem  
A 2vA hominem est animal' || 'videns nullum hominem <<est>> animal', in istis  
propositionibus ly 'animal' su<<pponit>> determinate <<non o>>bstante  
quod ipsum praecedit signum universale vel negatio.

29. Etiam est r<<egula>> quod nulla negatio nec signum universale  
125 nec aliquod syncategorema quodcumque habet virtutem confundendi ter-  
minum mediate sequentem, quando ipsa met negatio vel signum univer-  
siale est una pars alterius extremi. Quando autem non erit pars extremi  
propositionis sed reddit totam propositionem negativam, tunc potest con-  
fundere terminum mediate sequentem confuse tantum vel confuse et di-  
130 stributive, si aliud syncategorema non impedit.

30. Ex istis sequuntur regulae.

31. Prima est quod in omni propositione mere categorica ... affirmativa  
subiectum supponit confuse et distributive et praedicatum confuse tan-  
tum. Exemplum: 'omnis homo est animal', ubi dictio immediate sequens  
135 signum universale affirmativum stat confuse et distributive et totum resi-  
duum confuse tantum, si aliud syncategorema non impedit. Exemplum:

---

**109** omnis] *lectio incerta.* **109-110** terminus - sequens *scripsi coll. Gu. Ockham, SL I,73,6] Spatium 4-6 fere vocum capax habet A.* **114** qui] *lectio incerta; item infra. domo] tantum no video.* **116** animal] *lectio incerta.* **117** negationem] *lectio incertissima.* **121** videns] vel A. **124** quod] nullum *add. et del. A.* **126** ipsa] *lectio incerta.* met] ipsa *add. et del. A.* **132** ...] .q()t(u)r vel .q()t(e)r A, ut videtur; universali *quamvis velim, legere nequeo.* **133** et'] vel A. **134** ubi dictio] *lectio incerta.*

**109-113** Cum § 26 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 15: 111-122.

**117-130** Cum §§ 28-29 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 15: 61-71.

**132-139** Cum prima parte regulae § 31 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 205-206; cum altera parte Q.APr.I 33: 134-135.

‘omni tempore aliquis homo fuit risibilis’. Haec dictio ‘tempore’ supponit confuse et distributive et ly ‘aliquis homo’ et ly ‘risibilis’ confuse tantum.

32. Alia regula est: in omni propositione negativa mere categorica et 140 de inesse tam subiectum quam praedicatum supponit confuse distributive, nisi sit propositio exceptiva vel nisi praedicatum sit terminus discretus, quia talis non confunditur. Exemplum: ‘nullus homo est omnis homo’. Ly ‘omnis homo’ hoc totum supponit confuse distributive mobiliter, sed ly ‘homo’ ultimo positum supponit determinate, si pars praedici 145 cati vel extremi propositionis dicitur supponere.

33. Et ideo quicumque terminus communis sine signo vel alio syncategoremate sequens negationem vel signum universale negativum mediate vel immediate supponit confuse distributive, si tota propositio sit mere categorica de inesse et universalis et negativa et nec negatio nec signum 150 erit pars extremi. Exemplum: †‘in domo est asinus’†.

34. Alia regula est quod omne complexum vel incomplexum sequens immediate hoc verbum ‘differt’ et hoc verbum ‘distinguitur’ vel obliqua vel participia eorum vel hoc nomen ‘aliud’ vel ly ‘diversum’ vel ly ‘distinctum’ supponit confuse distributive propter negationem importatam. 155 Exemplum: ‘Socrates differt ab homine’. Ly ‘ab homine’ supponit confuse et distributive sicut hic ‘Socrates non est idem homini’ vel ‘est non idem homini’, quae aequipollet primae, et ideo sequitur ‘Socrates differt ab homine, ergo Socrates differt ab illo homine, et differt ab illo, et differt a Socrate’, sicut hic ‘Socrates non est idem homini, ergo Socrates 160 non est idem Socrati’.

35. Sed si signum universale affirmativum mediat inter illa verba ‘differt’ ‘distinguitur’ vel participia eorum [ter] et inter terminum communem, tunc talis terminus communis supponit determinate si nullum syn-

---

137-138 supponit] *geminavit* A. 140 propositione] *va(?) s.l. add (et del.?)* A. 145 si] sed A. 147 alio] *s.l. A.* 154-155 vel hoc nomen – distinctum] [[et]] \vel/ hoc nomen ‘aliud’ vel ly diversum [[vel hoc (*ex ly correctum*) \nomen/ aliud]] vel ly distinctum [[vel ly diversum]] A. 155 importatam] *inp(o)rta(tem (i.e. importantem ?)* A; inclusam vel implicitam *malim.* 162 universale] negativum *add. et del.A.*

137 Simile exemplum apud Gu. Ockham, SL I,74,45-46.

140-143 Regula § 32 enuntiata etiam Nic. Dac. Q.APr.I 33: 207-209 extat.

152-161 Cum § 34 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 212-217; Gu. Ockham SL I,74,16-22.

162-169 Cum § 35 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 218-228.

165 categorema praecedit . Exemplum: ‘Socrates differt ab omni homine’. Ly ‘homine’ supponit ibi determinate si pars extremi dicitur supponere, et non sequitur ‘Socrates differt ab omni homine, ergo Socrates differt ab Socrate’ propter illam regulam antiquam »Quicquid mobilitat immobilitatum immobilitat mobilitatum.«

170 36. Item potest esse regula: si sunt aliqua signa vel syncategorema<ta> vel aliae partes orationis quorum quodlibet potest confundere terminum  
A 2vB vel dictionem sequentem confuse et distributive, ll si tunc unum praepo-  
nitur alteri in propositione, secundum amittit virtutem suam et erit pars  
extremi. Exemplum: ‘Socrates differt ab omni homine’. Ly ‘omni’, quod  
175 est signum universale, erit ibi pars praedicati. Aliud exemplum: ‘Socra-  
tes incipit esse tantum animal’; ly ‘tantum’ est ibi pars praedicati.

37. Et est illa regula generalis antiquorum quod omne syncategorema a parte praedicati positum stat categorematice, id est: pars praedicati est sicut categorema. Exempla sunt prius dicta.

180 38. Alia regula est: in omni propositione exclusiva affirmativa supponit subiectum confuse tantum, praedicatum vero distributive mobiliter si nullum syncategorema impedit; et omnis talis propositio infert universalem de terminis transpositis. Exemplum: ‘tantum animal est homo’; ly ‘animal’ stat confuse tantum et ly ‘homo’ confuse distributive, et sequitur  
185 ‘tantum animal est homo, ergo omnis homo est animal’ propter exponentes primae.

39. Item, in omni reduplicativa affirmativa subiectum et praedicatum supponunt sicut in praeiacente <sive in prima exponente>, quod idem est. <Exemplum:> ‘omnis homo in quantum animal est sensibilis’, sua  
190 praeiacens est illa ‘omnis homo est sensibilis’, modo de <<ista>> patet quomodo subiectum et praedicatum supponunt, ergo etiam de <<illa>>.

40. Alia regula est: in omni universali affirmativa exceptiva subiectum

---

**180** exclusiva] exceptiva A. **188** sive in prima exponente] *addidi coll. Nic. Dac. Q.APr.I* 33: 286-287. quod] quia A.

**168-169** Regula antiqua etiam Nic. Dac. Q.APr.I 33: 245-246; cf. Gu. Ockham, SL I,74,33-34.

**170-174** Regulam § 36 enuntiatam etiam in Nic. Dac. Q.APr.I 33: 229-232 invenies.

**177-179** Cum § 37 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 10: 119-121.

**180-186** Cum § 38 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 255-261; Gu. Ockham, SL II,17,202-270.

**187-191** Cum § 39 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 285-292.

**192-200** Cum §§ 40-41 cf. Gu. Ockham, SL II,18,30-45. Cum § 40 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 293-301.

s<<upponi>>t confuse distributive immobiliter. Exemplum: ‘Omnis homo <<praeter>> Socratem est bonus’. Ly ‘homo’ supponit confuse distribu<<tiv>>e immobiliter, sed praedicatum supponit confuse tantum vel 195 confuse singillatim secundum aliquos vel limitate secundum aliquos sed d<<inverso>>s.

41. Sed in universali negativa exceptiva tam subiectum quam praedicatum <<s>>upponunt confuse distributive, sed singillatim vel limitate <<secundum a>>liquos. 200

42. Et est regula apud me vera quod quicquid <terminum communem> in propositione p<<ositum, sive>> fuerit complexum vel incomplexum, potest <facere> supponere <<confuse – v>>el distributive vel confuse tantum – vel est signum universale vel negatio vel aliquod syncategorema aequivalens negationi vel <<aliqua pars orationis>> importans aliquo 205 modo negationem vel multitudinem. Et talis pars aliqua est categorema aliqua syncategorema.

43. Et aliqua talium †propius† confundit dictionem sequentem confuse tantum et aliqua confuse et distributive.

44. Exemplum primi sicut sunt illae dictiones ‘necesse’, ‘semper’, ‘ab 210 aeterno’, ‘tantum’, ‘solum’, ‘immediate’, <<pro>>mitto’, ‘requiritur’ et breviter omnia [omnia] adverbium numerum <<lia sicu>>t ‘bis’, ‘ter’, ‘quater’, ut ‘necessario fuit homo’ ‘semper fuit homo’ ‘semper <<ho>>mo fuit animal’ ‘nullus homo semper fuit animal’.

45. Et illa est causa quare aliqui concesserunt tales propositiones et 215 concedunt: ‘necessario fuit aliquis homo, <et tamen nullus homo fuit necessario>’, ‘semper homo <fuit> animal, et tamen nullus homo semper fuit animal’, ‘immediate post [[erit]] hoc instans erit instans, et tamen <nullum> instans erit immediate post hoc instans’, ‘promitto tibi equum, et tamen nullum equum tibi promitto’, ‘ad hoc quod videas necessario 220 requiritur oculus aliquis, et tamen nullus oculus requiritur necessario ad

---

196 confuse] *lectio incertissima*. limitate] limi(ta)t(iv)e A. 199 sed] licet A. 204 est] s.l. A. vel negatio] *lectio incerta*. 205 vel] *lectio incerta*. 206 talis] *lectio incerta*. 215 causa] s.l. A. 219 erit] est A.

201-207 Cum § 42 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 302-306; Gu. Ockham, SL 1.74.45-47. Locutionem »regula apud me vera« usurpat Nicolaus Q.APr.I 33: 38, 60.

208-209 Cum § 43 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 307-308.

210-223 Cum §§ 44-45 cf. Nic. Dac. Q.APr.I 33: 137-156.

220-222 Exemplum ‘ad hoc quod videas ...’ apud Nic. Dac. Q.APr.I 33: 309-311 extat.

hoc quod videas, quia nec dexter nec sinister', 'ter comedisti panem, et tamen nullum panem <ter> comedisti.'

46. Et pars categorematica vel syncategorematica confundit sequen-  
225 tem terminum confuse et distributive, sicut sunt istae 'nullum', 'omne',  
'quilibet', 'quicumque', 'non', 'ne<<u>>ter', 'qualiscumque', 'uterque',  
'aliud', 'distinctum', 'diversum', et si qua sunt similia.

47. Aliquae restant regulae de suppositionibus relativorum et illorum  
230 quae sequuntur ista verba 'incipit' et 'desinit' et 'fit' vel participia eorum,  
sed quia sunt multae et aliquae adhuc mihi dubiae, ideo causa brevitatis  
ad praesens supersedeo.

Et de brevi abbreviacione suppositionum et regularum earundem cum  
correctione vitii meliorum haec dicta sint.

Explicit tractatus magistri Nicolai de Dacia de suppositionibus.

---

222 quod] quia A. 224 et] a A, ut videtur 230 aliquae] s.l. A. 233 sint] s(un)t A.

228-229 De suppositionibus relativorum agit Gu. Ockham in SL I,75; de suppositione in propositionibus 'incipit' vel 'desinit' includentibus in SL I,75.





## BIBLIOGRAPHY

- Albertus Magnus, *Analytica Priora*. Opera Omnia ed. Augustus Borgnet, vol. I, pp. 459-809. Parisiis 1890.
- Aristoteles, *Categoriae* ed. L. Minio-Paluello. Aristoteles Latinus I,1-5. Bruges-Paris 1961.
- Aristoteles, *De Interpretatione* ed. L. Minio-Paluello & G. Verbeke. Aristoteles Latinus II,1-2. Bruges-Paris 1965.
- Aristoteles, *Analytica Priora* ed. L. Minio-Paluello. Aristoteles Latinus III,1-4. Bruges-Paris 1962.
- Aristoteles, *Analytica Posteriora* ed. L. Minio-Paluello & B. G. Dod. Aristoteles Latinus IV,1-4. Bruges-Paris 1968.
- Aristoteles, *Metaphysica*. Recensio et translatio Guillelmi de Moerbeka ed. G. Vuillemin-Diem. Aristoteles Latinus XXV, 3.2. Leiden-New York-Köln 1995.
- Aristoteles, *Ethica Nicomachea* ed. R. A. Gauthier. Aristoteles Latinus XXVI,1-3, fasc. 3-4. Leiden-Bruxelles 1972-1973.
- Les Auctoritates Aristotelis*. Un florilège Médiéval ed. Jacqueline Hamesse. Philosophes Médiévaux XVII, Louvain-Paris 1974.
- Anicius Manlius Severinus Boethius, *De Differentiis Topicis*. Patrologia Latina ed. J.-P. Migne, vol. LXIV, 1173B-1216D. Parisiis 1847.
- Anicius Manlius Severinus Boethius, *De Syllogismo Categorico*. Patrologia Latina ed. J.-P. Migne, vol. LXIV, 793C-832A. Parisiis 1847.
- A. M. Severino Boezio, *De Hypothesis Syllogismis* testo, traduzione, introduzione e commento di Luca Obertello. Brescia: Paideia 1969.
- Boethii Daci *Quaestiones super librum Topicorum* ed. N. J. Green-Pedersen & Jan Pinborg. Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi VI,1. Hauniae: Societas Linguae et Litterarum Danicarum/Gad 1976.
- William J. Courtenay & Katherine H. Tachau (1982), 'Ockham, Ockhamists and the English-German Nation at Paris, 1339-1341.' *History of the Universities* II, 53-96, Oxford.
- H. Denifle & E. Chatelain (1891), *Chartularium Universitatis Parisiensis* II, 1 Paris.
- H. Denifle & E. Chatelain (1894), *Auctarium Chartularii Universitatis Parisiensis* I, Paris.
- Diplomatarium Danicum* (1958) 3. Række, bd.1, ed. C. A. Christensen & Herluf Nielsen, København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/C. A. Reitzel.

- Diplomatarium Danicum* (1959) 3. Række, bd.2, ed. C. A. Christensen & Herluf Nielsen, København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/C. A. Reitzel.
- Diplomatarium Danicum* (1963) 3. Række, bd.3, ed. C. A. Christensen & Herluf Nielsen, København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/C. A. Reitzel.
- Diplomatarium Danicum* (1966) 3. Række, bd.4, ed. C. A. Christensen & Herluf Nielsen, København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/C. A. Reitzel.
- Diplomatarium Danicum* (1967) 3. Række, bd.5, ed. C. A. Christensen & Herluf Nielsen, København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/C.A.Reitzel.
- Pierre Duhem (1913), *Etudes sur Léonard de Vinci*, tom. 3, Paris
- Eberhard Bethuniensis *Graecismus* ed. Joh. Wrobel. Corpus Grammaticorum Medii Aevi I. Vratislaviae 1887.
- P. Glorieux (1933), *Répertoire des Maîtres en Théologie de Paris au XIII<sup>e</sup> Siècle II*, Paris: Vrin.
- P. Glorieux (1966a), 'Jean de Falisca. La Formation d'un Maître en Théologie.' *Archives d'Histoire Doctrinale et Littéraire du Moyen Age* 33, 23-104.
- P. Glorieux (1966b), *Aux Origines de la Sorbonne I*, Paris: Vrin.
- Gualterus Burley, *Consequentiae*: Niels Jørgen Green-Pedersen, 'Walter Burley's »De Consequentiiis«. An Edition.' *Franciscan Studies* vol. 40, Annual XVIII, (1980), 102-166.
- Gualterus Burley: Walter Burleigh, *De Puritate Artis Logicae* ed. Ph. Boehner. St. Bonaventure, N.Y.: The Franciscan Institute 1955.
- Guillelmi de Ockham, *Summa Logicae* ed. Ph. Boehner, G. Gál, St. Brown. Guillelmi de Ockham Opera Philosophica et Theologica. Opera Philosophica I, St. Bonaventure, N.Y. 1974.
- Guillelmus de Shyreswode: William of Sherwood, *Introductiones in Logicam. Einführung in die Logik* ed. H. Brands & Ch. Kann. Philosophische Bibliothek 469, Hamburg: Felix Meiner 1995.
- H. Hubien (1975), 'John Buridan on the Fourth Figure of the Syllogism.' *Revue Internationale de Philosophie* 29<sup>e</sup> Année, no. 113, 271-285.
- Iohannis Buridani *Quaestiones in Librum Analyticorum Priorum*: cf. the introduction, pp. XVII-XVIII above.
- Iohannis Buridani, *Tractatus de Consequentiiis* ed. H. Hubien. Philosophes Médiévaux XVI, Louvain-Paris 1976.
- Zenon Kałuza (1978), *Thomas de Cracowie*, Wrocław etc.: Ossolineum.
- V. Marcolino (1990), 'Der Einfluss der Theologie Hugolins von Orvieto auf den Pariser Magister Stephan Gaudet († um 1390)' in W.Eckermann (ed.), *Schwerpunkte und Wirkungen des Sentenzenkommentars Hugolins von Orvieto O.E.S.A.*, Würzburg, pp. 323-352.
- M. Markowski (1987), *Repertorium Commentariorum Medii Aevi in Aristotelem Latinorum, quae in Bibliotheca Amploniana Erffordiae Asservantur*, Wrocław etc.: Ossolineum.
- Martini de Dacia, *Modi Significandi*. Martini de Dacia Opera ed. H. Roos. Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi II, Hauniae: Societas Linguae et Litterarum Danicarum/Gad 1961.

- Nicholas of Autrecourt, *His Correspondence with Master Giles and Bernard of Arezzo* ed. L. M. de Rijk, Leiden-New York-Köln: Brill 1994.
- Petrus Abaelardus, *Dialectica* ed. L. M. de Rijk, 2. ed., Assen: Van Gorcum 1970.
- Peter of Spain, *Tractatus Called Afterwards Summule Logicales* ed. L. M. de Rijk, Assen: Van Gorcum 1972.
- Jan Pinborg (1968), 'Nicolaus de Dacia – En Dansk Logiker fra det XIV Århundrede.' *Catholica* (Copenhagen), 25,5, 238-239.
- Porphyrii *Isagoge*. Translatio Boethii ed. L. Minio-Paluello. Aristoteles Latinus, *Categoricarum Supplementa* 1,6-7, Bruges-Paris 1966.
- Pseudo-Scotus: *Quaestiones in librum Analyticorum Priorum*. Iohannis Duns Scoti Opera Omnia II, 81-197. Paris: Vives 1891.
- Radulphi Britonis *Quaestiones in librum Analyticorum Priorum*: cf. the introduction, p. XVII above.
- The Works of Richard of Campsall* I. *Questiones super Librum Priorum Analeticorum*, ed. Edward E. Synan, Toronto: Pontifical Institute of Medieval Studies, 1968.
- Robertus Grosseteste, *Commentarius in Posteriorum Analyticorum Libros* ed. Pietro Rossi, Firenze: Olschki 1981.
- W. Schum (1887), *Beschreibendes Verzeichniss der Amplonianischen Handschriftensammlung zu Erfurt*, Berlin.
- H. Schück (1896), *Bibliografiska och Litteraturhistoriska Anteckningar*. Uppsala.
- Władysław Śeńko (1982), *Repertorium Commentariorum Medii Aevi in Aristotelem Latinorum, quae in Bibliothecis Publicis Parisiis Conservantur* II, Warszawa: Akademia Teologi Katolickiej.
- Thomas of Erfurt, *Grammatica Speculativa*. An Edition with Translation and Commentary by G. L. Bursill-Hall, London: Longman 1972.



## INDEX LOCORUM

*References like 14,25 go to question- and line-numbers of the commentary, those like t.25 go to line-numbers of the Tractatus.*

*\*: The reference is added by the editor.*

<b>Albertus Magnus</b>		1,2, 25a 14-17. . . . .	8,1-2; 8, 18-20; 8,24
<i>Analytica Priora</i>			
*1,1,c.7, p. 468a . . . . .	5,30-31	1,2, 25a 14-19. . . . .	9,97-98; 10,59-60; 11,39-41
<b>Aristoteles</b>		1,2, 25a 15-17. . . . .	10,98-100
<i>Categoriae</i>		1,2, 25a 17-19. . . . .	12,82-83; 12,89
3, 1b 10sq. . . . .	2,69-70	1,3, 25a 27sq. . . . .	18;36-37
5, 4a 23-4b 1 . . . . .	16,31-33	*1,3, 25a 27-b 25 . . . . .	7,25
5, 4b 8-10. . . . .	31,43-44	1,3, 25a 30 . . . . .	28,81-84
10, 13a 32-34. . . . .	24,21-22; 24,140-141	1,3, 25a 39-40. . . . .	22,58-60
12, 14b 15-16. . . . .	16,31-33	1,3, 25b 1 . . . . .	28,81-84
		1,3, 25b 3sq. . . . .	22,58-60
<i>De Interpretatione</i>		1,3, 25b 11 . . . . .	28,81-84
2, 16a 26-28. . . . .	3,44	1,4, 25b 32-35 . . . . .	32,25-27
9, 19a 23-24. . . . .	21,26-27; 21,130-132	1,4, 26a 2-11. . . . .	20,71-73; 27,44-46; 30,6
10, 20a 21 . . . . .	12,40-42	1,4, 26b 1-25 . . . . .	20,71-73; 27,44-46; 30,6
13, 22a 14sq. . . . .	17,300-301	1,5, 27a 1-2. . . . .	27,122-124
13, 22a 15-16. . . . .	17,32-33	1,5, 27b 11-34. . . . .	20,71-73; 27,44-46; 30,6
<i>Analytica Priora</i>		1,6, 28a 10-28b 4 . . . . .	39,20-22
1,1, 24a 16 . . . . .	4,49-50	1,7, 29a 30-39. . . . .	27,122-124
1,1, 24a 16-17. . . . .	4,102-104	1,8, 29b 29sq. . . . .	17,42-43; 21,39-40; 21,95-96; 23,30-31; 31,26-27
1,1, 24b 22-30 . . . . .	32,25-27	1,8, 29b 36-30a 14 . . . . .	23,30-31
1,1, 24b 28-30 . . . . .	21,6; 23,75	1,9-11, 30a 15-32a 5. . . . .	30,26-27
1,2. . . . .	13,24		
1,2, 25a 12-13; 22-26. . . . .	7,88-91; 14,94-95; 24,5		

I,10, 30b 7-31a 17 . . . . .	30,	<i>Analytica Posteriora</i>	
	137-138	I,1, 71a 19-21. . . . .	34,7
I,13, 32a 16sq. . . . .	16,19-21;	I,2, 71b 9sq. . . . .	2,6-7
	17,26-27;	I,2, 71b 20-22 . . . . .	3,131-132
	17,42-43; 22,62	I,3, 73a 7-9. . . . .	9,91-92
I,13, 32a 17sq. . . . .	32,13-14	I,4, 73a 21-23. . . . .	3,86-87
I,13, 32a 18-32b 25 . . . . .	24,64	*I,4, 73a 25sq. . . . .	1,117
I,13, 32a 30sq. . . . .	22,27;	I,4, 73a 34sq. . . . .	3,63
	22,94sq.	I,13, 78a 22sq. . . . .	2,16
I,13, 32a 30-36. . . . .	24,6;		
	24,91-92	<i>Physica</i>	
I,13, 32a 32-34. . . . .	16,101-102	I,8, 191b 4-6 . . . . .	34,22-23;
I,13, 32b 26sq. . . . .	26,37-38;		34,58-59
	26,86-87	I,9, 192a 9sq. . . . .	2,77
I,13, 32b 26-28 . . . . .	27,34-35	V,4, 227b 32-228a 1. . . . .	34,22-23;
*I,15, 34b 7sq. . . . .	30,28sq.		34,58-59
I,16-22, 35b 23-40b 16 . . . . .	35,29-30		
I,23, 40b 18sq. . . . .	36,30-31	<i>De caelo</i>	
I,23, 41a 2sq. . . . .	36,78-79;	*I,1, 268a 11sq. . . . .	15,167
	36,103-105		
I,24-25, 41b 6-42b 25 . . . . .	38,13-16	<i>Metaphysica</i>	
I,24, 41b 7-32 . . . . .	21,63-66;	VI(E),1, 1025b 3sq. . . . .	2,6-7
	24,76-78	*VII (Z), 1, 1028a 18-20 . . . . .	5,6-7
I,24, 41b 7-8 . . . . .	21,6; 23,75	VII (Z), 13, 1038b 8sq. . . . .	33,32-33
I,24, 41b 15sq. . . . .	34,7		
I,24, 41b 22-24 . . . . .	21,6; 23,75	<i>Ethica Nicomachea</i>	
*I,25, 41b 36sq. . . . .	3,60-62	VI,3, 1139b 10-11 . . . . .	24,42-44
I,25, 41b 36-42a 5 . . . . .	36,111-113		
*I,25, 42a 33-36. . . . .	3,60-62	<i>Loci non inventi</i>	
I,36, 48a 40sq. . . . .	40,14;	. . . . .	1,7; 3,115-
	40,95-96		116; 3,146-147; 4,111;
I,44, 50a 16-27. . . . .	38,4-5		7,82-84; 17,98-99;
I,46, 51b 36sq. . . . .	1,15-21		17,168; 19,37; 31,25
I,46, 51b 41-52a 2 . . . . .	12,40-42		
I,46, 52a 15sq. . . . .	1,15-21	<i>Auctoritates Aristotelis</i>	
II,1, 52b 38sq. . . . .	37,8	*no. 2,38 . . . . .	17,291-292
II,1, 52b 38-53a 14 . . . . .	37,85	*no. 34,13 . . . . .	22,94sq
II,2, 53b 7-9. . . . .	7,92-94;		
	23,6;		
	25,58-60	<i>Anicius Manlius Severinus Boethius</i>	
II,2, 53b 11-16 . . . . .	9,157	<i>De Differentiis Topicis</i>	
II,21, 67a 12sq. . . . .	34,7; 34,80	I, 1182B-C . . . . .	14,212
II,21, 67a 35-36 . . . . .	34,10-12	II, 1195B . . . . .	14,212

<i>De Syllogismo Categorico</i>		*I,70, 2-3 . . . . .	t.28
1, 807-808 . . . . .	13,26	*I,70, 3-4 . . . . .	t.29-30
		*I,70, 18-19 . . . . .	t.38
<i>De Hypotheticis Syllo-</i>		*I,70, 19sq. . . . .	33,103sq.
<i>gismis</i> . . . . .	38,12-13	*I,70, 19-35 . . . . .	t.39-48
		*I,70, 40-43 . . . . .	t.54-56
<b>Boethius de Dacia</b>		*I,70, 44sq. . . . .	33,113sq.
<i>Quaestiones super librum Topicorum</i>		*I,70, 44-61 . . . . .	t.57-67
*II, qu. 6, 32-33 . . . . .	7,121-123; 14,124-125	*I,70, 62-68 . . . . .	t.80-88
		*I,70, 86-88 . . . . .	t.78-79
		*I,73, 5-15 . . . . .	t.108-123
<b>Eberhardus Bethuniensis</b>		*I,73, 7-8 . . . . .	t.73-77
<i>Graecismus</i>		*I,74, 6-9 . . . . .	t.89-92
XII, 14, p. 103 . . . . .	12,67-68	*I,74, 16-22 . . . . .	t.152-161
		*I,74, 33-34 . . . . .	t.168-169
		*I,74, 45-47 . . . . .	t.137; t.201-207
<b>Gualterus Burley</b>		*I,75. . . . .	t.228-229
<i>De Consequentiiis</i>		*II,1, 36-62 . . . . .	28,50-58
*§ 2 . . . . .	9,226sq.	*II,4, 3-20 . . . . .	15,72-76
*§ 70 . . . . .	7,121-123; 14,124-125	*II,4, 29-35 . . . . .	15,54-71
		*II,4, 36-44 . . . . .	15,78-84
*§ 116 . . . . .	9,177sq.	*II,4, 61-105 . . . . .	15,164-166
<i>De Puritate artis logicae</i>		*II,9, 13-23 . . . . .	17,54-64
p. 7,1-9,33 . . . . .	33,29-31	*II,9, 30-49 . . . . .	17,112-143
p. 13,33-19,15 . . . . .	33,29-31	*II,9, 33sq. . . . .	17,4sq.
p. 41,30-42,22 . . . . .	4,143-151	*II,16, 38sq. . . . .	33,288
*p. 61,7 . . . . .	7,121-123; 14,124-125	*II,17, 202-270 . . . . .	t.180-186
		*II,18, 30-45 . . . . .	33,293- 301; t.192-200
*p. 61,8sq. . . . .	9,177sq.	*II,22, 6sq. . . . .	11,64sq.
p. 89,1sq. . . . .	38,20sq.	*II,23, 12-18 . . . . .	18,92-100
p. 89,29-31 . . . . .	38,28-29	*II,23, 67-79 . . . . .	18,101-116
*p. 203,26sq. . . . .	9,226sq.	*II,27, 10-21 . . . . .	22,74-79; 24,67sq.
*p. 205,1sq. . . . .	9,226sq.	*II,27, 65-73 . . . . .	39,75-77
*p. 235,17-29 . . . . .	18,92-100	*II,28 . . . . .	24,89sq.
		*II,29, 10sq. . . . .	28,69sq.
<b>Guillelmus de Ockham</b>		*II,29, 36sq. . . . .	28,91sq.
<i>Summa Logicae</i>		*II,29, 71sq. . . . .	28,129sq.
*1,63, 11sq. . . . .	33,18-19	*III-1,1, 7-12 . . . . .	2,38-43
*1,64, 2-3 . . . . .	t.4-6	*III,1,2, 41sq. . . . .	5,101sq.
*1,64, 4-21 . . . . .	t.15-24	*III-1,2, 46. . . . .	5,111sq.
*1,64, 26-29 . . . . .	t.11-14	*III-1,9, 1sq. . . . .	40,60sq.
*1,64, 26-32 . . . . .	33,25-28	*III-1,9, 23sq. . . . .	40,24sq.
*1,64, 38-39 . . . . .	t.7-10		
*1,64, 38-42 . . . . .	33,41-45		
*1,65, 1sq. . . . .	33,60-67		



- |                                 |                       |                                      |                        |
|---------------------------------|-----------------------|--------------------------------------|------------------------|
| *III-1,9, 31-33 . . . . .       | 40,98-101             | <b>Iohannes Buridanus</b>            |                        |
| *III-1,9, 34sq. . . . .         | 40,38sq.              | <i>Analytica Priora</i>              |                        |
| *III-1,16, 4sq. . . . .         | 39,26-27              | *I qu. 1. . . . .                    | 2,78-90                |
| *III-1,16, 32-33 . . . . .      | 39,61-63              | *I qu. 5. . . . .                    | 5,64                   |
| *III-1,16, 41sq. . . . .        | 39,53sq.              | *I qu. 6. . . . .                    | 39,64-67               |
| *III-1,20, 51-60 . . . . .      | 21,63-66;<br>24,76-78 | *I qu. 9. . . . .                    | 8,32sq.;               |
|                                 |                       |                                      | 10,103-105             |
| *III-1,20, 61sq. . . . .        | 21,72sq.              | *I qu. 12. . . . .                   | 13,33-45;              |
| *III-1,20, 64sq. . . . .        | 21,84sq.              |                                      | 14,208-210; 14,214-230 |
| *III-1,20, 76sq. . . . .        | 21,100sq.             | *I qu. 22. . . . .                   | 20,66-68;              |
| *III-1,20, 111sq. . . . .       | 21,109sq.             |                                      | 20,85-88               |
| *III-1,23, 6-19 . . . . .       | 23,78-92              | *I qu. 24. . . . .                   | 37,62sq.               |
| *III-1,23, 20-57 . . . . .      | 23,93-109             | *I qu. 27. . . . .                   | 18,92-100              |
| *III-1,23, 101-110 . . . . .    | 23,<br>261-267        | *I qu. 29. . . . .                   | 18,101-116             |
|                                 |                       | *I qu. 30. . . . .                   | 23,56-57               |
| *III-1,24. . . . .              | 23,<br>199-200        | *I qu. 31. . . . .                   | 23,93-109;             |
|                                 |                       |                                      | 23,200sq.              |
| *III-1,26, 1-9 . . . . .        | 27,39-43              | *I qu. 34. . . . .                   | 30,28sq.               |
| *III-1,26, 19-28 . . . . .      | 26,80sq.              | *I qu. 40. . . . .                   | 29,41sq.;              |
| *III-1,26, 29-45 . . . . .      | 27,48-61              |                                      | 29,96-98               |
| *III-1,26, 54-60 . . . . .      | 27,89-93              | *II qu. 5 . . . . .                  | 6,69-71;               |
| *III-1,27, 1-2 . . . . .        | 27,<br>109-110        |                                      | 9,139-140; 16,76-78    |
|                                 |                       | *II qu. 6 . . . . .                  | 6,69-71;               |
| *III-1,29, 3-5 . . . . .        | 25,53-56              |                                      | 9,139-140; 16,76-78    |
| *III-1,29, 12-15 . . . . .      | 25,39-42              | <i>De Consequentis</i>               |                        |
| *III-1,30, 11-14 . . . . .      | 29,79-87              | *p. 22,48 . . . . .                  | 6,69-71;               |
| *III-1,30, 14-25 . . . . .      | 29,88-96              |                                      | 9,139-140; 16,76-78    |
| *III-1,30, 43-53 . . . . .      | 29,96-98              | *p. 84-85 . . . . .                  | 39,64-67               |
| *III-1,30, 72sq. . . . .        | 29,99sq.              | *p. 88-89 . . . . .                  | 39,64-67               |
| *III-1,31, 60sq. . . . .        | 30,28sq.              |                                      |                        |
| *III-1,34, 4-9 . . . . .        | 31,54-61              | <b>Martinus de Dacia</b>             |                        |
| *III-1,34, 15-16 . . . . .      | 31,68-70              | <i>Modi Significandi</i>             |                        |
| *III-1,34, 17sq. . . . .        | 31,79sq.              | *c. LXIV, p. 103,11-17               | 15,86-90               |
| *III-1,41, 15sq. . . . .        | 34,60sq.              |                                      |                        |
| *III-1,41, 27sq. . . . .        | 34,85sq.              | <b>Nicolaus de Ultricuria</b>        |                        |
| *III-1,41, 40sq. . . . .        | 34,95sq.              | <i>Epistula ad Aegidium</i>          |                        |
| *III-3,1, 23-35 . . . . .       | 9,177sq.              | *5 . . . . .                         | 4,63-65;               |
| *III-3,1, 55sq. . . . .         | 9,165sq.              |                                      | 7,118-119; 9,154-155;  |
| *III-3,38, 88sq. . . . .        | 9,165sq.              |                                      | 14,120sq.              |
| <b>Guillelmus de Shyreswode</b> |                       | <i>Secunda Epistula ad Bernardum</i> |                        |
| <i>Introductiones</i>           |                       | *9; 15. . . . .                      | 4,63-65;               |
| *p. 34,439-441. . . . .         | 17,78-79              |                                      | 7,118-119; 9,170-174;  |
| *p. 158,342-352. . . . .        | 15,<br>165-167        |                                      | 14,120sq.              |

**Petrus Abaelardus***Dialectica*

- \*III,I, p. 283,39-285,2 . . . . . 7,121-123;  
14,124-125

**Petrus Hispanus***Tractatus*

- I,14, p. 7,21-24 . . . . . 4,55-58  
\*I,15, p. 8,2-4 . . . . . 6,12-13  
I,15, p. 8,5-9 . . . . . 6,19  
I,15, p. 8,16-21 . . . . . 6,34; 13,26  
\*I,15, p. 8,24 . . . . . 14,84-85  
I,17, p. 9,15-19 . . . . . 9,263-264  
I,22, p. 12,25-26 . . . . . 21,56-57  
I,22, p. 12,27-13,3 . . . . . 28,7-8  
I,24, p. 15,17-18 . . . . . 17,32-33  
\*IV,3, p. 44,7-9 . . . . . 36,63-64  
IV,6, p. 46,7-9; 13-14. . . . . 37,40-43  
V,15, p. 64-65 . . . . . 14,211  
VI, 4-9, p. 80-83 . . . . . 33,175  
\*XII,7-9, p. 212-216 . . . . . 15,165-167  
Locus non inventus . . . . . 11,45-47

**Porphyrius***Introductio (Isagoge)*

- 12,13-22. . . . . 3,66-67

**Pseudo-Iohannes Duns Scotus***Quaestiones in Librum Priorum Analyticorum*

- \*I qu. 1, p. 81b. . . . . 2,78-90  
\*I qu. 1, p. 82b. . . . . 2,51-53  
\*I qu. 1, p. 83a. . . . . 2,96sq.  
\*I qu. 7, p. 96b. . . . . 5,64  
\*I qu. 11, p. 109a. . . . . 39,56sq.

- \*I qu. 11, p. 109b. . . . . 39,61-63  
\*I qu. 14, p. 115b. . . . . 12,258-259  
\*I qu. 15, p. 118b. . . . . 13,33-45  
\*I qu. 21, p. 132b. . . . . 16,75sq.;  
16,140sq.  
\*I qu. 25, p. 142b. . . . . 18,92-100  
\*I qu. 26, p. 144b. . . . . 18,101-116  
\*I qu. 27, p. 148b. . . . . 21,72sq.  
\*I qu. 27, p. 148b-149a . . . . . 21,84sq.  
\*I qu. 27, p. 149b. . . . . 21,72sq.  
\*I qu. 31, p. 160b. . . . . 27,39-43;  
27,48-61  
\*I qu. 32, p. 162b. . . . . 32,16sq.  
\*I qu. 32, p. 163a. . . . . 32,28sq.  
\*I qu. 36, p. 174a. . . . . 29,41sq.;  
29,51sq.  
\*I qu. 38, p. 152a. . . . . 30,28sq.

**Radulphus Brito***Quaestiones in Librum Analyticorum Priorum*

- \*I qu. 4, f. 282va-b . . . . . 5,30-31  
\*I qu. 30, f.307va-b . . . . . 39,64-67  
\*I qu. 46, f. 324rb . . . . . 26,24-32

**Robertus Grossatesta***In Posteriorum Analyticorum Libros*

- I,1, p. 94,29-30 . . . . . 3,89-90  
I,2, p. 99,9sq. . . . . 2,59-60  
\*I,2, p. 99,16sq. . . . . 3,92  
I,4, p. 111,51-53. . . . . 4,28-30

**Thomas de Erfordia***De Modis Significandi*

- \*c. XLVIII-XLIX. . . . . 15,86-90



## INDEX VERBORUM

*All words which occur in the texts are listed. At all words it is indicated how many times they occur. At the most frequent words (like prepositions) or words of no interest only their number of occurrence is indicated. At several frequent words or words of no particular interest only a number of illustrative occurrences are listed. References like 14,25 go to question- and line-numbers of the commentary; those like t.25 go to line-numbers of the Tractatus.*

*\*: Only selected occurrences are listed.*

*(50/5): The word occurs 50 times in the commentary and 5 times in the Tractatus.*

*(50): The word occurs 50 times in the commentary.*

*(/5): The word occurs 5 times in the Tractatus.*

*+: And the following line(s).*

*)(: In contrast to.*

*< >: Include a word which is inserted in order to clarify the entry.*

a/ab (285/13).

abbreviatio (/1): t.232.

ablativus (1): 40,95.

absolutus (2): 36,48; 36,51.

\*accidens (53): 2,7; 2,28; 2,106+; 5,4+; 5,19; 25,15; 28,26; 28,35; 28,134; 34,20+; 36,24; a. absolutum 36,48; a. particulare 12,63+; cf. conversio; cf. fallacia.

accidentalis (2): 2,76; 36,36.

accido (1/1): 34,11; t.44.

\*accipio (31): 1,25; 2,66.

accusativus (1): a. cum infinitivo 21,57.

acquirō (1): 2,62.

actualis (1): 2,62.

\*actualiter (3): 3,147.

\*actus (7): 2,9; 6,10; a. exercitus )( a. significatus 39,69.

ad (659/10).

addisco (1): 3,89.

\*additio (7): 12,148; 12,186.

\*addo (62): 10,122; 11,109; 15,81; 22,40; 22,44; 26,52; 36,56.

\*adhuc (10/1): 2,42.

adiacens (1): secundo a. 12,203.

adiectivum (1): 22,54.

\*admitto (6): 8,83; 9,321; 17,248; 36,36.

adverbialis (3): 11,50; 11,117; 20,58.

adverbium (4/1): 19,46; 28,53; 29,45; 33,139; t.212.

adverto (2): 15,65; 24,71.

\*aedificator (9): 34,24+; 34,107+.

- \*aedifico (9): 34,23+; 34,107+.  
 aequae (2): 8,17; 8,23.  
 aequipolleo (7/1): 12,31; 12,39; 12,46;  
 12,117; 12,240; 12,241; 12,244;  
 t.158.  
 \*aequivalens (29/1): 7,207; 18,71;  
 33,97; 33,306; t.205.  
 aequivalenter (2): 19,25; 29,106.  
 \*aequivaleo (74): 5,64; 7,203; 10,25;  
 11,85; 18,74; 29,53; 30,165;  
 33,158.  
 aequivocatio (1): 17,53.  
 aequivoce (1): 33,98.  
 aequivocus (2): 1,188; 1,190.  
 aeternus (1): ab ae.: t.211.  
 affirmatio (2): 16,69; 16,125.  
 \*affirmativus (231/10): \*propositio a.:  
 12,82; 12,84; 14,215; 17,223;  
 17,193; t.73; t.90; t.132; \*signum  
 universale a.: t.110; t.118; t.135;  
 t.162; \*signum universale a. )( neg-  
 ativum: 10,65+.  
 \*affirmative (12): 1,116; 14,60;  
 14,164.  
 affirmatus (2): 1,20; 12,42.  
 ago (2): agens )( agere: 36,60.  
 aggregatum (6): 2,4; 2,21; 2,104; 5,45;  
 5,51; 10,64.  
 aggregatus (1): 28,54.  
 ala (2): 14,53; 30,43.  
 albedo (6): 3,100; 8,62+; 11,90.  
 \*albus (244): 8,60; 11,55; 12,175;  
 17,235; 26,87; 27,51; 32,6.  
 alias (2): 26,62; 32,19.  
 alibi (1): 15,141.  
 aliquid (1): 3,90.  
 \*aliquando (80/5): 1,143; 9,100;  
 33,48.  
 aliquis (636/26).  
 \*aliter (48): 2,25; 5,89; 9,213; 10,61;  
 17,172.  
 alius (351/13) \*aliud: 7,193+; 9,80+;  
 9,290+; t.154; t.227.  
 \*alter (111/2): 4,112; 4,148; 8,91;  
 9,352; 16,123; 17,287; 36,75.  
 \*ambo (39): 5,123; 28,105; 28,115.  
 ambulo (5): 23,130+; 23,152+.  
 amitto (2/1): 33,232; 33,235; t.173.  
 amphibolia (1): 23,95.  
 ampliatio (2): 26,44; 26,56.  
 ampliatus (2): 1,44; 26,56.  
 amplio (19): 26,2; 26,3; 26,16+;  
 26,24+; 26,33; 26,41+; 26,65+;  
 26,71+; 26,82+; 26,101.  
 amplius (1): 1,71.  
 an (6): 3,100; 23,46; 28,14; 28,20;  
 34,10; 34,13.  
 angulus (20): baculus stat in a.: 7,110;  
 9,17+; 9,38+; 9,46+; 9,288; 9,297+;  
 9,306+; 9,312; 9,316+.  
 anima (9): 2,80; 4,25; 4,122; 4,127;  
 4,129; 4,131; 4,133; 17,293; 29,98.  
 \*animal (421/38): 1,198; 1,201; 6,42;  
 9,192; 9,239; 14,136; 14,148;  
 14,178; 18,123; 18,141; 21,90;  
 22,42; 22,45; 28,117; 29,21; 29,29;  
 30,41; 30,81; 33,120; 33,121;  
 33,184; 40,55; t.62+; t.84+; t.120+;  
 t.183+; t.214+.  
 annus (2): 2,30; 17,39.  
 ante (9).  
 \*antecedens (414): 1,195+; 3,52;  
 4,62+; 7,100+; 7,106+; 7,126+;  
 7,223+; 9,10+; 9,99+; 9,103+;  
 9,140+; 9,207+; 9,251+; 9,262;  
 9,314; 10,128+; 11,129; 12,165;  
 14,41+; 14,120+; 14,149+; 14,236;  
 16,52; 18,18+; 19,85+; 24,93+;  
 29,82; 38,36; 38,72+; 38,139.  
 \*antecedo (30): 9,48; 9,308; 38,76+;  
 38,137+; \*quicquid antecedit ad an-  
 tecedens, antecedit ad consequens:  
 9,222+; 9,307+; 38,51.  
 Antepredicamenta (1): 2,70.  
 antequam (2): 2,114; 3,88.  
 Antichristus (18): 1,134+; 7,15+;  
 7,151+; 11,79; 15,143+; 16,150;  
 24,54; 24,138.  
 antiquus (13/2): 24,43; 33,198;  
 33,245; t.168;

- antiqui: 7,121; 12,58; 12,257; 15,165;  
14,124; 17,78; 26,44; 27,83; 33,20;  
36,63; t.177.
- apertissime (1): 20,77.
- appareo (5): 3,90; 7,125; 7,126;  
18,111; 40,79.
- appellatum (2): 15,167; 15,171.
- appello (6): 18,122; 21,139; 27,75;  
27,80; 27,83; 33,20.
- appositum (1): 15,89.
- aptus (2): aptus natus: 3,93; 3,113.
- aptitudo (1): 1,130.
- apud (10/1): 9,191; 9,199; 9,202;  
12,209; 15,86; 15,87; 33,38; 33,60;  
36,70; 36,138; t.201.
- \*arguo (303): 1,3; 1,33; 9,247; 20,20;  
23,198; \*modus arguendi: 14,159;  
32,55; 34,6.
- argumentatio (3): 6,76; 6,83; 17,145.
- \*argumentum (16): 12,221; 14,40;  
23,84; 27,154.
- Aristoteles (156).
- ars (7): cf. obligatorius.
- articulus (8): 23,49; 23,52; 23,56; 23,  
85; 23,93; 23,140; 23,198; 23,250.
- arto (1): 23,124.
- \*asinus (130/2): 7,167+; 9,224+;  
11,98+; 12,178+; 14,53; 23,68+;  
23,256+; 27,27+; 40,30+; 40,57+;  
40,64+; t.76; t.151.
- assentio (4): 3,134+; 3,136; 23,79.
- assigno (1): 29,16.
- astrologia (1): 33,243.
- attendo (4): 30,161; 30,163; 30,166;  
31,107.
- auctor (17): auctores: 2,79; 5,83;  
21,51; 22,71; 28,47; 31,71; 35,34;  
37,46; Auctor Summularum: 4,55;  
6,12; 6,34; 9,263; 11,43+; 13,26;  
14,211; 33,175.
- auctoritas (9): 13,32; 13,65; 22,58;  
24,42; 24,91; 25,64; 32,61; 35,68;  
38,4.
- auditum (2): 28,55; 29,44.
- aut (1/1): 26,38; t.28.
- autem (42/8).
- Averroes (1): 38,28.
- baculus (21): cf. angulus.
- Baroco (1): 37,92.
- bene (72/2).
- bile (1): 1,130.
- bis (5/1): 33,139+; 33,161; t.212.
- Bocardo (2): 1,55; 31,132.
- <A.M.S.> Boethius (5): 13,26;  
14,212; 38,11; 38,13; 38,28.
- bonitas (3): 9,152; 9,160; 33,185.
- \*bonus (322/2): 7,122; 16,125; 18,13;  
25,8; 32,32; t.194.
- brevis (/1): t.232.
- brevitas (/1): t.230.
- \*breviter (64/1): 1,179; 28,120.
- Brunellus (1): 11,102.
- Burley, G(u)alterus (4): 4,143; 33,29;  
38,11; 38,20.
- cado (8): 15,20; 15,133+; 15,145;  
33,200+; 40,55.
- caecus (12): 3,100; 24,16+; 24,135+.
- caelestis (3): 39,40+.
- caelum (6): 9,156; 14,143; 35,6+.
- calefacio (6): 3,98+; 35,5+.
- Camestres (1): 40,88.
- candela (9): 27,57+; 27,65+; 35,10;  
35,20+.
- canis (2): 39,49+.
- cantor (6): 28,21+; 28,132+.
- \*capio (129): 2,69; 4,114; 19,5;  
23,223; 26,20; 27,132; 30,181+;  
32,30.
- \*capitulum (19): 1,15.
- \*casus (89): 7,7; 7,138; 9,10; 11,28;  
23,83; 28,126; 40,43; 40,100.
- casuale (1): 19,47.
- categorema (/2): t.179; t.206.
- categorematicae (1/1): 10,120; t.178.
- categorematicus (/1): t.224.
- \*categoricus (73/5): \*propositio c.:  
7,207; 10,142; 12,127; 16,86;  
25,41; 33,23; t.60; t.90; t.132; t.140;  
t.150; syllogismus c.: 3,105; 38,17;  
38,41; 38,110.

- \*causa (124/2): 2,11; 3,137+; 15,158;  
18,111; \*c. prima: 17,97+; 21,116+;  
31,13+; 31,117+.
- causalis (2): propositio c.: 1,173; 2,23.
- causo (9): 3,104; 5,14+; 21,38;  
23,243; 24,27; 33,245+.
- caveo (1): 16,143.
- celo (1): 36,42.
- centies (1): 5,73.
- certe (1): 9,327.
- certifico (1): 39,37.
- chimaera (5): 13,42; 20,7+; 33,80;  
33,85.
- Cicero (1): (*exempl.*) t.100.
- cifra (2): 5,70; 15,57.
- circa (5): 1,1; 4,1; 17,1; 36,1; 36,83.
- citius (2): 3,28; 3,41.
- clare (1): 18,61.
- cogito (1): 1,220.
- cognitio (2): 2,56; 3,15.
- cognosco (22): 2,58; 4,83; 9,241;  
17,70; 23,46; 23,189; 28,10+;  
28,56; 28,61+; 28,67; 28,131+;  
34,30; 34,109; 37,51+.
- color (1): c. disgregativus: 3,100.
- coloratus (5): 19,7; 19,14+; 22,49+.
- combinatio (3): 30,44; 37,73; 40,4.
- combino (4): 30,119; 31,55; 37,63;  
37,73.
- comburo (1): 3,54.
- comedo (3/2): 33,140+; t.222+.
- \*communis (73/13): 1,120; 2,36; 2,39;  
5,114; 33,30+; cf. suppositio; terminus.
- communiter (6): 2,55; 5,115; 6,20;  
6,77; 33,20; 33,95.
- comparatio (1): 3,41.
- complexio (5): 14,77+; 14,111+;  
14,117.
- complexum (7/5): 2,4; 2,20+; 2,56+;  
t.25; t.35; t.80; t.152; t.202.
- complexus (2): 2,66; 2,87.
- \*compono (247/1): 1,26; 2,23; 3,62;  
3,74; 4,22+; 4,123+; t.91; cf. sensus  
compositus.
- compositio (1): 17,54.
- compossibilis (10): 23,86+; 23,137;  
23,247; 31,66; 31,75+; 31,107;  
32,34.
- comprimo (1): 26,42.
- \*concedo (163/2): 5,57; 7,168+;  
9,290+; 17,263; 17,294; t.215+.
- conceptus (10): 3,18; 3,126; 15,20;  
33,58; 33,189; 36,53+.
- concipio (1): 17,261.
- \*concludo (48): 29,115; 36,113;  
37,13; 37,56; 38,135.
- \*conclusio (462): 4,95; 23,85; 23,93;  
30,154; 31,19; 40,44.
- concordia (1): 38,16.
- concordo (2): 15,87; 36,62.
- concurro (1): 33,243.
- condicionalis (39): 8,52; 9,236-256;  
17,267; 38,1-130; 39,66-68.
- condicionatus (3): extremum c.:  
4,183; 29,53; 34,82.
- condicio (4): 2,91; 2,97; 3,115; 12,44.
- \*confirmo (13): 4,23; 5,20; 9,191.
- confundens (7/2): 33,117+; 33,127;  
33,147+; 33,165; 33,307; 33,324;  
t.51; t.69.
- confundo (8/6): 14,34; 22,47; 26,11;  
33,157+; 33,201; 33,231+; t.125;  
t.128; t.143; t.171; t.208; t.224.
- \*confuse (57/41): 11,105; 15,121+;  
33,5; 33,113+; 33,130+; 33,138+;  
33,164+; 33,192+; 33,213+;  
33,223+; 33,234; 33,247+;  
33,256+; 33,295+; 33,304+;  
33,319+; t.57+; t.81+; t.93+;  
t.115+; t.129+; t.133-138; t.141+;  
t.172; t.181+; t.193-199; t.203;  
t.225; cf. suppono; suppositio.
- confusio (1): 15,159.
- \*confusus (13/10): cf. suppono; suppositio.
- congregatus (2): res c.: 12,207;  
12,210.
- congregatio (6): 12,59+; 12,201+.
- congruus (1): constructio c: 15,88.

- coniugatio (4): c. inutilis: 27,46; 37,67+.
- coniunctio (4/1): 4,9; 6,66; 6,82; 9,116; t.10.
- coniungo (3): 36,105; 36,115; 39,22.
- connotativus (3): 11,89; 18,70; 18,102.
- connoto (3): 33,159+; 33,305.
- \*consequens (402/1): 1,196; 7,85+; 7,106+; 7,112+; 9,49; 9,116+; 9,218+; 9,272+; 14,134+; 16,52+; 22,50; 40,12; t.48; cf. fallacia.
- \*consequenter (40): 1,151; 2,1.
- \*consequentia (544/1): 1,32; 1,161; 4,5-183; 6,20; 6,78+; 7,2-243; 9,1-353; 11,59; 12,223+; 12,249; 13,35; 14,6-235; 16,150; 17,35; 19,18+; 20,24; 20,87+; 21,145; 22,104; 24,131; 25,12; 26,7; 31,113; 38,6; 39,63; t.70; c. enthymematica: 6,80+; 9,123+; 9,127+; 9,189; 9,201; 9,347; 20,91; 29,82; 29,90; \*c. formalis: 4,61+; 4,80+; 7,41; 7,101; 7,123; 7,125+; 9,107; 9,144; 9,165; 9,180+; 9,205+; 13,33+; 14,71+; 14,82; 14,101+; 14,115+; 14,170+; 14,176+; 14,194+; 16,88+; 16,113+; 18,90; 19,76; 19,80; 29,100; c. mala: 7,226; c. materialis: 4,79; 9,165+; 14,116; c. mutua: 6,20; c. simplex: 9,128; 9,139+; 9,164; \*c. syllogistica: 9,120+; 9,350+; 14,206; 20,91; 23,182; 23,246; 27,91; 31,60+; c. ut nunc: 9,128+.
- considero (1): 33,176.
- consignifico (1): 36,39.
- \*consimilis (14): 6,14; 14,183; 26,57; 27,106.
- consimiliter (1): 14,135.
- constituo (2): 36,44+.
- consto (2): 37,40; 37,42.
- constructio (4): 15,88; 36,36; 36,40; 36,42.
- contentum (1): 31,84.
- \*contingens (265): 17,2-306; 19,2-90; 22,75-109; 24,2-127; 27,2-146; 32,2-54.
- \*contingenter (51): 17,37; 17,99; 17,102+; 20,61+; 22,94+; 24,112+.
- \*contingo (163/5): 14,237; 19,52+; 22,105+; 26,2; 26,6; 26,24; 26,69+; 26,80+; 27,50+; 27,65+; 27,73+; 27,101+; 33,104+; 33,113+.
- \*contra (68): 1,132; 19,9; 23,65.
- \*contradico (22): 7,42; 14,60; 35,68; 38,104.
- \*contradictio (23): 4,142+; 17,289+.
- \*contradictorium (44): 7,155+; 16,121+.
- \*contradictorius (49): \*propositio c.: 4,180; 9,41; 11,71.
- contraho (1): 2,33.
- \*contrapositio (17): 6,34+; 13,2-28; cf. conversio.
- contrarium (3): 1,146; 10,25; 12,244.
- contrarius (2): propositio c.: 17,160; 17,166.
- controversia (1): 33,29.
- convenienter (1): 36,56.
- convenio (4): 18,46; 19,69; 29,48; 30,130.
- \*conversa <propositio> (33): 6,61+; 12,6+; 33,2; 33,315.
- \*conversio (122): 6,1-84; 12,12-254; 24,14-134; \*c. per accidens: 6,29+; \*c. simplex: 6,13+; \*c. per contrapositionem: 6,34+; cf. contrapositio; cf. *indicem quaestionum*.
- conversivus (2): consequentia c.: 9,349; 11,59.
- \*conversum (17): \*e c.: 6,15.
- \*convertens <propositio> (18): 6,70+.
- \*converto (295): 6,22+; 10,96; 10,135; 12,136+; 12,152+; 12,177+; 24,69+; 24,91+; 24,108; 28,72+; 28,81+; 28,97; 28,125+.
- \*convertibilis (32): 9,187; 10,12; 12,58; 28,77; 28,87; 28,93; 28,104; 28,130.



- copula (5): 11,119; 12,245; 17,61;  
 17,198+.  
 \*copulativa <propositio> (35/3): 1,174;  
 7,39+; 9,22+; 9,103; 9,114; t.91.  
 copulative (1/1): 33,117; t.94.  
 Coriscus (8): 28,20+; 28,133+;  
 29,14+; 34,40.  
 corollarium (3): 21,95; 21,118; 26,93.  
 corollarius (2): 1,92; 23,85.  
 \*corpus (11): 4,77; 19,21+.  
 correctio (1): t.233.  
 correlativum (1): 36,56.  
 correspondens (3): 1,61+.  
 \*corrumpo (11): 1,4+; 1,35; 1,59;  
 15,12; 15,22.  
 corruptibilis (6): 2,25+; 2,128+;  
 17,283.  
 cras (13): 1,63; 12,69+; 15,17+;  
 15,131+.  
 credibilis (1): 29,95.  
 credo (4): 3,64; 4,96; 12,214; 23,200.  
 cum (*coniunctio & praepositio*)  
 (112/2).  
 curo (1): 14,52.  
 \*curro (278/13): 7,19+; 7,28+;  
 7,161+; 7,182+; 9,5+; 9,101+;  
 9,223+; 36,166+; 38,133+; t.41+;  
 t.47; t.76; t.95+.  
 cursorius (1): 1,1.  
 curvitas (3): 5,90+.  
 curvus (2): 5,91; 5,92.  
 cygnus (2): 15,47; 15,50.  
 Darapti (1): 38,119.  
 dativus (1): 40,95.  
 de (1233/16).  
 \*debeo (241): 1,184; 2,113; 3,94;  
 20,17; 21,63.  
 debite (4): 3,114; 21,89; 23,123;  
 30,144.  
 decipio (2): 23,36+.  
 decies (1): 5,71.  
 \*declaro (21): 5,70; 8,47; 18,97;  
 24,50.  
 deduco (5): 6,32; 7,71; 7,105; 24,95;  
 28,24.  
 deductio (1): 7,125.  
 defectus (1): 34,118.  
 definitio (1): 2,17.  
 definitio (8): 2,99; 2,121; 4,36; 4,138;  
 9,184; 10,46; 23,128; 39,82.  
 definitum (2): 4,36; 9,184.  
 desum (1): 1,189.  
 \*deinde (8): 5,11.  
 deminuo (4): 7,187; 10,62; 13,25;  
 28,48.  
 demonstrabilis (2): 9,199; 29,24.  
 demonstratio (2): 2,100; 9,196.  
 \*demonstrativus (14/2): cf. pronomen.  
 \*demonstro (60/3): 1,8+; 2,37; 2,109;  
 8,48; 28,75+; 39,42; t.87; t.99+.  
 denomino (1): 23,45.  
 \*denoto (49): 5,66; 5,91; 17,223;  
 17,226; 23,115; 26,74; 26,78.  
 dependeo (3): 17,87+; 24,58.  
 derelinquo (1): 33,199.  
 descendo (7/6): 33,104; 33,133;  
 33,165; 33,170; 33,196; 33,298;  
 33,300; t.40; t.58; t.82; t.94; t.97;  
 t.101.  
 descensus (4): 33,116+; 33,141;  
 33,173.  
 describo (2): 14,109; 14,120.  
 descriptio (4): 3,81; 4,97; 4,138; 9,26.  
 descriptum (2): 4,97; 9,26.  
 desino (7/1): 3,28; 3,37+; 11,86;  
 15,145; 20,51; t.229.  
 destructive (1): 22,6.  
 destruo (1): 33,199.  
 \*determinate (32/9): 7,221; 33,105+;  
 33,146+; 33,220+; 33,248+; t.39;  
 t.46+; t.52; t.119; t.122; t.145;  
 t.164+; cf. suppono; suppositio.  
 determinatio (8): 7,187; 11,50;  
 11,117+; 17,200; 20,58+; 26,120.  
 determinative (1): 17,66.  
 \*determino (26/5): 2,44+; 23,35+; cf.  
 suppono; suppositio.  
 \*deus (129): 14,53; 18,56+; 18,73+;  
 18,87+; 18,107+; 18,120+;  
 18,127+; 23,212+; 23,219+;

- 23,229+; 24,24+; 24,43+; 24,112+;  
30,15+.
- devenio (3): 8,82+; 8,89.
- dexter (/1): t.222.
- dialecticus (2): locus d.: 14,212;  
23,82.
- \*dico (636/7): \*dici de omni vel de  
nullo: 5,1-127; 20,33+; 20,68;  
21,5+; 21,80+; 21,88+; 23,72+;  
23,124+; 27,92; 29,103; 29,120+;  
31,109; 39,80+.
- \*dictio (36/14): 28,50+; 33,16;  
33,96+; t.111.
- \*dictum (46): 1,138; 7,68+; 17,52;  
17,221+; 19,68+; 21,56+; cf. mo-  
dus.
- differentia (6): 12,173; 14,223; 22,71;  
23,200; 28,62; 29,68.
- \*differo (15/11): 33,214; 33,218+;  
t.153-174.
- difficilis (1): 16,137.
- difficultas (2): 22,71; 24,133.
- digitus (3): 5,92+.
- dilato (1): 26,43.
- dimitto (2): 1,71; 1,215.
- directe (5): 21,73; 21,87; 23,262;  
37,56; 38,64.
- directus (3): conclusio d.: 20,43;  
20,45; 20,57.
- discrete (5/2): 17,188; 33,96+;  
33,100+; cf. suppono; suppositio.
- \*discretus (18/5): \*numerus d.: 4,176;  
terminus d.: 6,26; 15,97; 39,47;  
39,54; t.29; t.142; cf. suppono; sup-  
positio.
- \*discursus (26): 4,157; 23,147+;  
23,177; 30,4; 30,99+; d. syllogisti-  
cus: 21,87.
- disregativus (1): color d.: 3,101.
- disiunctio (9): 4,8; 11,54; 11,57;  
11,60; 12,149; 12,170; 18,151;  
23,265; 26,49.
- \*disiunctiva <propositio> (42/3):  
7,152; 7,200+; 9,104+; 16,148+;  
36,133+; t.41; t.59; t.91.
- disiunctive (1): 33,117.
- disiunctum (1): 23,120.
- disiunctus (7/2): extremum d.: 33,115;  
33,118; 33,301; t.60; praedicatum  
d.: 33,142; t.66; subiectum d.:  
23,119; 26,95; 26,98.
- disparatum (5): 7,108+; 7,127+.
- \*dispositio (24). 5,1+; 5,6+; 5,83+;  
5,100+.
- \*dispositus (13): 5,89; 5,91; 21,86+;  
36,33.
- disputatio (1): 1,217.
- disputo (5): 7,19+; 7,154+; 13,55.
- dissyllabum (1): 33,44.
- \*distinctio (9): 17,48; 23,110.
- distinctum (/2): t.154; t.227.
- \*distinguo (33/2): 4,32; 5,118; 17,52;  
33,213+; 33,218+; t.153.
- distraho (1): 7,187.
- distribuibilis (3): 10,7; 10,80; 15,78.
- \*distribuo (38): 15,2; 15,10+; 15,43+;  
15,72+; 15,102+; 15,111+.
- \*distributive (35/26): 33,164-321;  
t.81+; t.93+; t.119; t.133+; t.141;  
t.155+; t.181+; t.194; t.203+; cf.  
suppono.
- \*distributivus (14/4): 15,34; 33,112+;  
cf. suppositio.
- \*diversimode (9): 8,26; 13,31; 36,39.
- \*diversus (14/3): 23,31; 23,36+; t.154;  
t.227.
- \*divido (232): 7,115; 33,94; cf. sensus  
divisus.
- divisim (1): 8,86.
- \*divisio (16): 17,54; 33,175; \*d. suffi-  
ciens: 25,12; 25,53; 40,9.
- \*do (43/1): 4,111; 14,7; 14,17; t.108.
- doceo (1): 3,90.
- domificator (1): 34,25.
- \*domus (32/3): 12,76+; 12,130;  
12,150+; 12,153+; 27,57-85; 35,9+;  
35,17+; 35,50+; t.114+; t.151.
- dormio (7): 3,53; 27,27+; 29,25+.
- duo (171)
- \*dubitabilis (11): 17,252+; 29,25+.

- \*dubito (16): 3,99+; 17,254+.  
 dubium (4): 3,117; 11,91; 12,212;  
 39,36.  
 dubius (5/1): 3,90; 3,95; 3,98; 8,23;  
 9,196; t.230.  
 \*duplex (5): 4,143.  
 \*dupliciter (15): 26,37.  
 duro (1): 15,16.  
 e/ex (565/6).  
 Eberhardus <Bethuniensis> (1):  
 12,67.  
 ecclesia (4): 12,69+.  
 eclipsabilis (1): 3,14.  
 effectus (4): 2,11+; 33,244+.  
 efficiens (1): causa e.: 2,11.  
 ego (42/2).  
 egredior (1): 4,30.  
 elementum (1): 2,131.  
 enim (65/1).  
 \*ens (34): 6,50+; 13,39+.  
 enthymema (5): 6,77; 6,82+; 9,125+;  
 cf. consequentia enthymematica.  
 enthymematicus (10): cf. consequentia.  
 enuntiatio (1): 4,146.  
 eo (5): 12,69+.  
 \*equis (32/2): 33,150+; 40,10+;  
 40,30+; 40,54+; 40,91+; t.219+.  
 ergo (957/15).  
 et (2113/87).  
 etc. (290).  
 Ethica (*Aristotelis*) (1): 24,42.  
 etiam (211/2).  
 evado (1): 7,212.  
 evidens (6): 2,56; 3,15; 3,93+; 3,113;  
 9,196.  
 evidentiter (3): 2,58; 3,16; 3,130.  
 evidentialia (2): 18,38; 33,13.  
 excedens (3): 7,116.  
 exceptio (2/1): 19,39; 23,32; t.101.  
 exceptiva <propositio> (9/3): 7,197;  
 11,85; 12,119; 20,50; 33,293+;  
 34,93; 36,87; t. 142; t.192; t.198.  
 excessum (1): 7,116.  
 excipio (3/1): 10,60; 22,82; 33,173;  
 t.97.  
 exclusiva <propositio> (24/1): 9,194;  
 11,85; 12,24+; 12,118; 20,14;  
 20,49; 20,81; 27,161; 33,255+;  
 33,264+; 33,278+; 36,87; t.180.  
 exclusivus (1): 33,277.  
 excuso (1): 36,43.  
 exemplifico (2): 38,6; 40,96.  
 exemplum (188/23).  
 exercito (1): 28,121.  
 exercitus (1): cf. actus.  
 \*existens (26): 2,29; 32,33.  
 expediens (4): 12,69+.  
 experientia (6): 2,29; 2,57; 3,52; 8,48;  
 15,106; 39,76.  
 experior (2): 9,268; 15,106.  
 exponens <propositio> (10/2): 7,48;  
 7,197; 9,21; 9,81; 9,291; 12,27;  
 33,281; 33,286+; t.185; t.188.  
 expono (7): 6,30; 9,347+; 21,63;  
 39,68.  
 exposita <propositio> (2): 9,21; 9,291.  
 expositio (3): 1,161; 26,67; 26,86.  
 expositor (2): 5,30; 6,8.  
 expositorius (24): cf. syllogismus  
 expositum (1): 9,81.  
 exterius (1): 36,41.  
 \*extra (8): \*res e.: 2,80; 4,122.  
 extremitas (2): 38,9; 40,15.  
 \*extremum (23/8): 33,115; 34,47;  
 36,105-110; t.127; t.166; t.174.  
 extrinsecus (8): cf. locus; medium.  
 \*facilis (4): 5,86.  
 facio (95/1).  
 \*factum (9): \*de facto: 7,26; 25,40.  
 fallacia (16): 28,17; 33,323; f. acci-  
 dentis 34,31; f. consequentis  
 12,231; 15,160; 33,226; f. figurae  
 dictionis 15,160; 18,139; 29,16;  
 33,11; 33,147+; 33,318; 33,324.  
 false (3): 29,28+.  
 falsifico (1): 31,41.  
 falsitas (3): 12,67; 15,29; 18,16.  
 \*falsus (488): 9,250; 10,129; 17,83.  
 famosus (1): 28,140.  
 Felapto (1): 40,92.

- fero (5): 33,266+.  
 Ferio (2): 3,23; 40,92.  
 Festino (1): 37,92.  
 \*figura (203): 5,70+; \*f. syllogismo-  
 rum: 5,115-121; 36,2-156; 37,1-  
 104; f. syll. e condicionalibus:  
 38,20-141; cf. fallacia.  
 \*filius (51): 9,23-45; 9,293-317;  
 39,62+;  
 finis (3): 18,40; 19,68; 23,47.  
 finitus (3): 1,194; terminus f.: 6,44+.  
 fio (126/2).  
 flos (8): 14,67+; 14,160+; 14,172;  
 14,181; 14,195.  
 \*forma (51): 14,77; 14,127; 18,122;  
 21,139; 23,191+; 25,39.  
 formalis (125): cf. consequentia, prin-  
 cipium.  
 formaliter (2/1): 37,51; 37,103; t.85.  
 \*formo (20): 9,254; 9,258+; 14,216+;  
 36,26.  
 forte (4).  
 frequenter (2).  
 fundo (1): 38,138.  
 \*futurus (40): 1,80; 11,48; 26,34+;  
 33,161; \*de futuro: 11,75+; 11,81+;  
 12,145; 12,173; 17,88.  
 G(u)alterus (4): cf. Burley.  
 \*generalis (13/2): \*regula g.: 9,276;  
 27,39; t.177.  
 \*generatio (5): 27,35; 27,135; 29,2+.  
 genero (1): 15,14.  
 genetivus (2): 10,76; 40,95.  
 genitus (2): 24,43+.  
 genus (4/1): 4,132; 13,52; 33,184;  
 33,190; t.13.  
 glosso (2): 21,63; 35,68.  
 grammaticus (10): 15,84; 15,85+;  
 23,90+; 33,15; 36,35.  
 \*gratia (35): 3,32.  
 habeo (113/1).  
 habitus (9): 2,62; 2,90; 2,133; 3,119;  
 3,148+; 17,293; 24,22; 24,140.  
 hic (836/36).  
 hircocervus (12): 13,41; 13,46; 13,57;  
 14,222; 16,51+; 16,71; 16,120+;  
 33,80+.  
 Hispanus, Petrus (6): cf. Auctor Sum-  
 mularum.  
 hodie (4): 15,17+; 15,130.  
 \*homo (926/75): 10,130; 12,118+;  
 12,120+; 14,193+; 16,91+; 17,91+;  
 17,99+; 17,228+; 28,83; 29,19+;  
 33,44+; 33,171+; 33,221+; 33,260;  
 40,41; 40,59; t.76; t.120+; t.134+;  
 t.143+; t.156+; t.166.  
 \*huiusmodi (19): 2,5.  
 \*hypotheticus (28): \*propositio h.:  
 1,173; 4,102; 9,101+; 38,111; cf.  
 syllogismus.  
 iam (9).  
 ibi (60/3).  
 ibidem (1): 17,300.  
 \*idem (158/8): 33,215+; 33,227+;  
 t.157+.  
 ideo (141/5).  
 ieiuno (1): 12,70.  
 igitur (14).  
 ignis (10): 3,97+; 35,7+; 35,51+.  
 ignorantia (2): 23,36+.  
 ignoro (4): 29,69+; 34,67.  
 ignotus (7): 8,16+; 8,40+; 8,105.  
 illativus (1): 6,66.  
 ille (340/24).  
 illumino (16): 27,56+; 27,65+;  
 27,73+; 35,9+; 35,50+.  
 imaginor (2): 14,236+;  
 imaginatio (2): 3,151; 7,116.  
 \*immediate (32/8): 3,37; 21,88; 26,7;  
 t.134; t.149; t.211; \*i.)( mediate:  
 21,4; 23,151.  
 immediatus (3): 2,90; 3,9; 3,119.  
 \*immo (22): 2,50.  
 immobilis (1/2): 33,163; t.79; t.106.  
 immobiliter (5/4): 33,170+; 33,180;  
 33,295+; t.93+; t.193+.  
 immobilito (2/2): 33,246; t.168+.  
 impar (1): 3,76.

- impedio (5/5): 15,119; 33,135; 33,242+; 33,265; t.74; t.112; t.130; t.136; t.182.  
 imperfectus (4): 6,37+; 27,123; 28,53.  
 impertinens (2): 8,102.  
 implico (6): 1,73; 14,41; 14,51; 17,284; 17,290; 30,34.  
 implicite (1): 33,159.  
 \*impono (10): 3,36+; 26,48.  
 \*importo (9/2): 5,40; 5,71+; 5,95; t.155; t.205.  
 \*impositio (25): 18,40; 33,65; \*nova i.: 2,108; 9,154; 9,259; 17,45.  
 \*impossibilis (184): 7,13; 7,22+; 23,9; 23,132+; 34,40+; \*propositio de i.: 25,1-68; propositio i.: 1,152+.  
 impossibiliter (6): 25,15+; 25,23; 25,27; 25,47.  
 impressio (1): 33,244.  
 improbatu (4): 11,59; 16,66; 18,10; 32,19.  
 \*improprie (6): 3,121+.  
 \*improprius (9): \*oratio i.: 10,48; 17,207+; 17,239; 17,245.  
 in (1533/26).  
 incipio (5/2): 1,220; 11,87; 20,50+; t.176; t.229.  
 includo (7): 4,64; 7,122; 14,125; 22,47; 22,53; 33,214; 33,306.  
 incomplexus (5/4): 2,22; 2,65; 2,84; 2,87; 38,67; t.25; t.80; t.152; t.202.  
 incompossibilis (2): 8,88; 31,8.  
 incongruus (1): 12,80.  
 inconueniens (2): 20,105; 36,73.  
 incorruptibilis (4): 2,135; 17,176; 18,80; 18,85.  
 \*indefinita <propositio> (43/2): 1,85; 1,123; 4,71; 12,148; 14,84; 14,218; 17,212+; 33,191; t.46.  
 indefinite (1): 21,144.  
 indemonstrabilis (5): 29,17+.  
 indeterminate (1): 26,102.  
 \*indifferenter (10): 15,74; 26,20; 26,34; 26,48.  
 indirecte (6): 21,73; 21,101+; 23,263; 37,92; 38,135.  
 indirectus (7): conclusio i.: 21,106; 30,120+; 37,85+.  
 induco (5): 5,109; 7,11; 15,155; 31,22.  
 inductio (5): 4,169; 6,77; 9,126; 15,155; 17,146.  
 inductive (7): 2,28; 10,109; 21,83; 21,90; 23,202; 25,43; 39,19.  
 \*inferius (65/4): 14,32+; 14,44+; 14,58+; 14,151+; 14,198+; 19,1-104; t.40; t.58+; t.82.  
 \*infero (152/4): 9,39+; 9,339+; 10,80; 18,52+; 27,4+; t.61.  
 infinito (3): 13,22; 36,151+.  
 infinitivus (1): accusativus cum i.: 21,57.  
 infinitus (12): 1,16; 1,185+; 3,27; 6,44+; 33,89.  
 informatio (1): 13,30.  
 informo (1): 8,64.  
 inhaereo (11): 5,4-25; 5,85; 5,100; 36,27; 37,35; 37,49.  
 iniustus (2): 1,17; 16,51.  
 inopinabiliter (3): 29,107+.  
 inquiri (1): 2,121.  
 insolubilis (6): 7,72+; 7,97+; 8,9; 8,80.  
 inspicio (1): 36,79.  
 instans (11/4): 1,77+; 1,81+; 24,37+; 33,154+; t.218+.  
 instantia (3): 20,80; 23,233; 23,235.  
 instituo (3): 16,124; 26,49; 36,54.  
 institutio (1): 17,64.  
 insto (1): 23,130.  
 \*insum (212/4): \*de inesse: 10,84+; 12,116+; 23,42; 33,90; t.73; t.141; cf. nunc; simpliciter.  
 integer (1): 24,80.  
 \*intellectus (23/1): 3,133+; 4,64; 6,85; 7,108-112; 23,79; 39,77; t.13.  
 \*intellego (70): 7,112; 9,56-69; 22,51.  
 \*intendo (15): 4,60; 5,52; 15,25; 21,40; 21,96; 21,98.

- \*intentio (38/5): 3,60; 4,115; 4,123+;  
 6,7; 33,26+; 33,34+; t.12; t.15+.  
 intentionalis (1): 2,98.  
 inter (14/2).  
 interius (1): 36,41.  
 interpono (1): 15,116.  
 intrinsecus (10): cf. locus; medium.  
 intus (3): 12,215+.  
 inutilis (9): cf. coniugatio.  
 invenio (8): 20,71+; 23,111; 27,45;  
 30,4; 30,12; 33,199; 36,141.  
 investigo (1): 2,121.  
 \*invicem (5): 14,76.  
 ipse (157/6).  
 ipsemet (4/1).  
 is (88/6).  
 iste (1011/5).  
 istemet (1).  
 ita (51/1).  
 item (161/2).  
 iterum (2): 6,72; 14,20.  
 \*iudicium (9): 7,111; 9,173; 14,84;  
 17,302.  
 iustus (11) 1,20+; 16,51+; 16,71+.  
 iuvenis (1): 13,31.  
 \*iuxta (4): 11,64.  
 labor (*vb.*) (1): 3,40.  
 \*lapis (107): 10,24+; 10,98+;  
 10,135+; 18,14+; 18,141+; 20,28+;  
 20,96+; 25,15+.  
 \*large (7): 6,20; 6,32.  
 lateo (1): 28,13.  
 latrabilis (1): 39,44.  
 lego (8): 12,213+; 29,44; 39,58+.  
 leo (3): 40,10+.  
 \*li/ly (23/18): 33,193+; t.156.  
 \*liber (15): 3,54; 4,111.  
 libere (1): 30,115.  
 \*licet (50/1): 3,143; 5,60; 9,181.  
 lignum (3): 1,94+; 1,179.  
 limitate (2/2): 33,296; 33,300; t.196;  
 t.199.  
 Lincolnensis (= *Robertus Grossate-*  
*sta*) (3): 2,59; 3,89; 4,28.  
 linea (5): 1,192+; 36,43.  
 \*littera (15): 4,49.  
 \*locus (46/2): 19,21+; 33,19; l. diale-  
 cticus: 14,212; 23,81; l. extrinsecus  
 13,48+; 13,52; l. intrinsecus:  
 13,48+; 13,50; l. a copulativa: 9,30;  
 l. a minore 20,24; l. a relativis 9,24;  
 l. a superiori: 20,26; l. a toto in  
 modo 7,30; 7,188; 17,35; 23,231;  
 23,239; l. a toto in quantitate 3,8;  
 9,31; 22,6.  
 \*logicalis (10/2): proprietas l.: 26,45;  
 propositio l.: 4,132; \*regula l.: 1,60;  
 24,39; suppositio l.: t.1; t.102.  
 \*logicus (22): 2,72; 15,86+; 26,44;  
 27,35; 33,15+; 36,35+.  
 longus (1): 5,64.  
 loquor (21): \*modus loquendi: 5,109.  
 lumen (3): 35,17+.  
 luna (2): 3,14; 15,39.  
 ly cf. li.  
 magis (15).  
 magister (1): quidam m.: 17,49.  
 magnus (4).  
 \*maior (213): m. extremitas: 38,8; \*m.  
 <propositio> 31,62+; 35,26+;  
 36,81+; 36,94+; 37,54; 38,35+.  
 maius (1): 3,91.  
 malus (1): consequentia m.: 7,226.  
 male (2): 2,35; 14,178.  
 maneo (4): 6,15; 6,30; 10,37; 10,49.  
 manifestus (5): 1,168; 8,106+; 23,35;  
 23,39.  
 mare (2): 29,59; 34,69.  
 Martinus (*exempl.*) (3): 7,5+.  
 materia (26): 2,33+; 4,55+; 7,73; 7,99;  
 12,224; 13,34+; 14,19; 14,66;  
 14,73+; 14,126; 14,171; 14,234+;  
 16,14; 16,118; 19,32+; 36,23; \*m.  
 remota: 4,57; 14,9; cf. naturalis.  
 \*materialis (8/1): 37,45+; t.4; cf. con-  
 sequentia; suppono; suppositio.  
 \*materialiter (27/3): 2,66; 2,124;  
 17,226; 26,73; 34,49; cf. suppono;  
 suppositio.  
 mathematicus (1): 36,32.

- \*maxime (9): 3,63.  
 \*maximus (16): 17,292; maxima <propositio>: 9,194+; 9,199; 13,50+; 18,95+; 19,81+; 21,73; 25,55; 27,42; 31,64.  
 \*mediate (9/4): 21,121; 23,149; 39,79+; t.112; t.126+; t.148; cf. immediate.  
 medio (/1): t.162.  
 \*medium (65): 13,56; 23,48; 23,257; 36,104+; 38,42; 39,8; 39,13; m. extrinsecum: 9,177-198; 13,52; m. intrinsecum: 9,177-186; 13,61; cf. variatio.  
 meliores (/1): t.233.  
 membrum (1): 1,190.  
 mens (10): 3,34; 4,123; 7,242; 8,48; 9,54+; 15,7; 15,17; 28,73.  
 mensa (2): 20,79+.  
 \*mentalis (17): consequentia m.: 7,241; \*propositio m.: 3,34+; 3,109+; 3,120+; 9,322+; 18,26; cf. vocalis.  
 \*mentio (9): 8,39+.  
 \*mere (62/4): 19,42; 20,66; t.140.  
 met (1): 9,77; cf. ipsemet.  
 metaphorice (1): 6,11.  
 Metaphysica (*Arist.*) (3): 2,6, 5,6; 33,32.  
 meus (1): 7,250.  
 mille (2): 2,30; 17,39.  
 \*minor (181): m. extremas: 38,9; \*m. <propositio>: 19,23+; 30,83+; 30,152; 37,57+; 37,69+; 38,36+; 38,46+.  
 minus (4): 15,20; 18,46; 19,69; 20,16.  
 mirabilis (1): 9,247.  
 mixtio (7): 29,38; 30,138; 31,2; 31,10; 32,20; 34,34; 35,29.  
 mobilis (6/2): 4,77+; 4,128; 5,87; 12,121; t.79; t.106; cf. suppositio.  
 \*mobilitate (12/5): 33,164-223; t.81+; t.111; t.144; t.181; cf. suppositio.  
 mobilitate (2/2): 33,246; t.168+.  
 \*modalis <propositio> (86): 11,118; 23,43+; 24,74+; 25,41+; 26,70+; 28,1-129; 29,42+; 31,49+; 34,1-102.  
 modicus (1): 36,42.  
 \*modo (*adv.*) (92/2): 9,79; t.47.  
 \*modus (464/1): \*m. (*sylogismi*): 5,115+; 31,111+; 37,2-107; 38,56+; 38,107+; 38,141+; \*m. (*in modali propos.*): 18,39-51; 19,67+; 23,44+; 28,55-130; 29,41-101; 34,35-115; \*m. )( *dictum*: 17,52+; 19,70; 21,56; 22,15; 26,74; cf. arguo; modalis; significo.  
 mortalis (4): 29,17+.  
 mortuus (3): 7,186; 11,33+.  
 motivum (3): 4,86; 9,150; 9,158.  
 motus (3): 5,45; 5,51; 17,242.  
 \*moveo (49/1): 5,42-58; 9,104-117; 12,192-200; 20,10+; t.37.  
 mula (2): 34,11+.  
 multiplico (1): 13,32.  
 multipliciter (1): 30,44.  
 multitudo (7/1): 15,159; 33,129+; 33,147; 33,158; 33,305; 33,324; t.206.  
 multus (59/1).  
 \*mundus (18): 2,39; 15,39; 17,68; 24,44.  
 murus (7): 10,41+; 10,135+; 11,115+.  
 musicus (3): 34,100+; 34,109.  
 muto (8): 3,35; 6,7; 6,30; 11,108+; 11,118; 12,187; 20,60.  
 mutuus (1): 6,20.  
 natus (2): cf. aptus.  
 nativitas (1): 3,100.  
 \*natura (19): 36,141; n. communis: 33,30; \*rerum n.: 18,20+; 28,71.  
 \*naturalis (11): 36,33; \*materia n.: 4,55; 14,19; 16,14.  
 ne (1): 17,68.  
 nec (304/11).  
 \*necessario (11/5): 1,126; 17,73-92; 18,39+; 33,132+; 33,272+; 33,310+; 36,155; t.213; t.216+.  
 \*necessarius (374): \*propositio n.:

- 1,170+; 3,95+; 9,246; 11,70;  
17,45+; 17,74+; 17,113+; 17,175;  
17,269; 30,33+; 30,40+; 30,49;  
\*propositio de necessario: 18,39-  
91; 21,43+; 30,45+; 33,138.
- necesse (2/1): 21,132; 39,22; t.210.
- \*necessitas (86): 17,60; 18,39-89;  
18,109-152; 30,117-151; 35,65.
- \*negatio (62/11): 7,35; 10,24; 10,66+;  
12,86+; 12,240+; 14,31+; 26,10+;  
33,210; 33,251+; 33,267+;  
36,142+; 36,150+; t.117; t.123+;  
t.155; t.204+.
- \*negativa <propositio> (284/5):  
4,34+; 4,50+; 10,1-149; 11,96+;  
14,96+; 15,41+; 15,117+; 16,1-145;  
22,1-107; 31,132; t.90; t.128; t.140;  
t.150.
- \*negative (14): 14,211; 19,100+;  
23,231; 23,239.
- negativus (9/2): 10,7; 10,65+;  
12,240+; 15,62+; t.118; t.148.
- \*nego (145): 7,140; 7,184; 8,47; 8,62;  
39,41.
- neque (3): 10,48+; 14,20.
- nescio (11): 28,19; 28,20; 34,55;  
34,68-80; 39,42.
- neuter (7/1): 10,4; 10,8; 10,115+;  
15,77; 15,80; 30,134; t.226.
- \*niger (55): 1,44+; 19,52+; 23,16+;  
23,60+; 23,104+; 23,119; 23,167+;  
23,185+; 26,87+; 26,95+; 31,89;  
31,95.
- \*nihil (115): 12,68.
- nihilominus (1): 17,68.
- nisi (134/3).
- nolo (1): 8,62.
- \*nomen (71/1): 1,129+; 1,188; 3,74;  
5,38+; 14,46+; 14,64+; 14,156+;  
19,46; 36,37; 37,50; t.154; \*n. prop-  
rium: 18,63; 18,73; 18,79.
- nomino (1): 5,75.
- non (1532/32).
- nondum (3): 12,74; 15,14.
- nonne (2): 4,180; 23,188.
- nonus (1): 30,118.
- nos (6): 12,76+; 12,213+.
- notabiliter (1): 14,219.
- notifico (1): 39,76.
- notitia (3): 3,92; 3,135; 3,139.
- \*noto (13/2): 11,64; 18,38.
- \*notus (31): 2,57; 3,10+; 3,140;  
17,262; 26,7.
- \*novus (21): 5,14; cf. impositio.
- \*nullus (508/13): 10,24; 12,44+;  
14,221+; 20,72+; 24,28; t.121;  
t.143; t.216+; t.225+; cf. dico.
- numerales (1/1): 33,139; t.212.
- numero (1): 12,210.
- \*numerus (20): 3,76; 4,176; 12,43;  
12,208+; 39,32.
- numquam (128/1).
- numquid (1): 23,244.
- \*nunc (56): 1,67+; inesse ut n.:  
30,28+; 30,48; 30,51; 30,63;  
30,84+; 30,110; 30,154; 30,176;  
31,55; 31,97; 31,135+; 32,17;  
32,38; 35,60; cf. consequentia; sim-  
pliciter.
- nutrio (1): 3,98.
- obicio (1): 31,40.
- obiectum (4): 2,88+; 3,119.
- obligatio (2): 7,99; 8,102.
- obligatorius (7): ars o.: 7,95; 8,9;  
8,79+; 14,80+.
- obligatus (1): 14,80.
- \*obliquus (61/1): propositio/terminus  
o. 11,94-116; 12,176+; 40,1-98;  
t.153.
- oblivio (1): 3,40.
- \*obseruo (15): 32,40; 39,53.
- \*obstante (7/2): 2,41; 17,69; t.17.
- occurro (1): 7,199.
- octavus (1): 30,110.
- octo (4).
- oculus (5/2): 33,310+; t.221.
- omitto (1): 1,1.
- omnino (1): 8,101.
- \*omnis (996/57): 6,41+; 10,147+;  
12,35+; 12,102-139; 12,201+;



- 12,234-251; 12,257+; 15,37+; 15,165+; 17,233-265; 20,60+; 20,72+; 23,119+; 25,23+; 27,27+; 28,37+; 32,23+; 33,41; 33,136+; 33,233+; 40,10+; 40,41; t.62+; t.95+; t.120; t.143+; t.165+; t.174; t.225; cf. dico.
- opinio (2): 14,175; 14,187.
- opinor (2): 29,44+.
- \*oportet (34): 11,44+; 14,123.
- oppono (1): 3,134.
- \*oppositus (238): 1,175; 8,66+; 9,1+; 9,71+; 9,277; 9,346+; 12,91+; 12,138+; 18,36; 20,25; 21,93+; 32,55.
- \*oratio (58/3): 4,1-139; 5,36+; 5,58+; 17,207-248; t.20; \*pars orationis: 36,74; t.171.
- ordinatio (2): 36,63; 36,69.
- \*ordino (25): 3,94; 5,40; 23,201; 36,62+; 36,71; 37,52.
- ordo (2): 5,31; 17,201.
- oriens (1): 23,238.
- ortus (1): 38,97.
- \*ostendo (10): 11,72; 23,31; 23,52.
- panis (4/2): 33,140+; t.222+.
- par (1): 3,76.
- paries (2): 2,58; 11,90;
- Parisius (3): 38,118+; 38,128.
- \*pars (131/15): 4,9+; 4,143-173; 7,156+; 10,120; 16,144+; 16,148+; 22,27; 26,120; 34,46+; 40,45+; 40,53+; t.151; t.173+; t.224; cf. oratio.
- participium (10/3): 11,87; 11,109+; 11,119; 12,187; 19,45; 28,53; 29,44; 33,219; t.154; t.163; t.229.
- particula (1): 21,39.
- \*particularis (118): \*signum p.: 10,71+; 17,214; \*p. <propositio>: 1,87; 1,93+; 1,122; 4,60; 4,177; 14,84; 21,66; 31,131; 34,116; 37,95.
- parum (1): 39,68.
- \*passio (21): 3,7; 26,45; \*propria p.: 3,1-110.
- \*pateo/patet (183/1): 1,33; 3,52; 4,58; 6,41; 7,12; t.190.
- \*pater (47): 9,15-51; 9,75-85; 9,288-294; 9,337; 36,57; 39,62+.
- paucior (2): 26,47; 26,107.
- pecco (3): 27,154; 37,82; 37,99.
- penes (2): 17,52; 23,94.
- \*penitus (13): 3,27; 3,29.
- per (505/5).
- percutio (6): 11,113+; 40,10+.
- pereo (6): 3,149+; 17,145; 17,147; 17,291; 20,26.
- perfectio (2): 3,150; 17,292.
- perfectus (3): 3,150; 6,37; 15,88.
- perficio (1): 27,123.
- Perihermeneias (3): 3,44; 12,41; 21,26.
- permanens (1): 1,223.
- persona (1): 12,213.
- personalis (3/7): t.103+; cf. suppono; suppositio.
- \*personaliter (18/8): 4,114+; 18,47+; 19,95+; 33,35+; 33,54+; 33,61+; 33,188; 33,316; t.16+; t.21; t.27; cf. suppono; suppositio.
- pertinens (1): 8,103.
- pervestigo (1): 3,102.
- \*Petrus (19): 7,5+; 40,64; cf. Auctor Summularum.
- philosophice (1): 39,61.
- philosophus (5): 3,67; 24,42; 30,37; 39,20; 39,64.
- Phoenix (3): 15,39; 15,166+.
- Physica (*Arist.*) (4): 1,7; 2,77; 34,23; 34,58.
- placeo (1): 8,38.
- placitum (6): ad p.: 3,43; 4,98+; 16,124+; 36,53.
- planta (1): 2,131.
- \*Plato (*Exempl.*) (47/2): 5,46+; 7,19+; 7,154+; 15,17+; 15,130+; 39,50+; t.32; t.99.
- \*plus/plures (63/1): 2,4; 3,81; 5,89; 26,57; t.45.
- \*pono (254/5): 3,37; 9,10; 27,37; 28,47; 29,48; 36,126; 40,46; 40,49; t.145.
- populus (*arbor*) (1): 12,68.

- populus (7): 12,65+; 12,202; 12,207+.  
 Porphyrius (1): 3,67.  
 positio (9): 7,71; 8,82; 8,88; 8,89;  
 8,93; 9,174; 33,18; 36,28.  
 \*possibilis (296): 1,1+; 1,124+;  
 1,129+; 1,163+; 12,154+; 17,23+;  
 17,31+; 17,294+; \*casus p.: 9,10;  
 11,129; 14,113; \*propositio p.:  
 1,142+; 23,41+; 23,86+; 31,31+;  
 \*propositio de p.: 23,1-263; 25,69;  
 31,1-136; 35,1-67.  
 \*possum (512/10): 23,7+; 23,96+; 23,  
 160; 23,167+; 23,230+; 31,116+;  
 t.51; t.108.  
 post (18/2).  
 postea (7).  
 Posteriora (*Arist.*) (9): 2,6; 2,16; 2,60;  
 3,63; 3,86; 3,89; 3,131; 4,28; 9,91.  
 postpositus (1): 10,24.  
 Postpraedicamenta (*Arist.*) (2): 16,31;  
 24,21.  
 postquam (5): 17,81; 24,40; 24,47;  
 24,56; 24,59.  
 potens (4): 22,43; 36,59+.  
 potentia (4): 24,44; 36,49; 36,58;  
 36,60.  
 \*praecedo (20/2): 5,71; 10,66; 10,72+;  
 17,183; t.123; t.165.  
 \*praecise (20/1): 9,67; 12,169; 15,74.  
 praedicabile (15): 2,74; 3,82; 3,65+;  
 3,72+; 3,80+; 4,131; 5,88; 8,54+;  
 8,68+.  
 Praedicamenta (*Arist.*) (1): 16,31.  
 \*praedicatum (233/25): 5,8+; 5,102+;  
 5,120+; 6,7; 6,14+; 33,73+; t.39;  
 t.57+; t.141+; t.175+; t.178; t.187.  
 \*praedico/-care (52): 18,41; 20,37;  
 22,15; 40,16.  
 \*praedico/-cere (9): 34,115; 38,65.  
 praeciens (3/2): 33,286+; t.188+.  
 \*praemissa (202): 3,130+; 23,80+;  
 23,134+; 29,88+; 31,73+.  
 praemitto (1): 27,48.  
 praenoto (1): 1,85.  
 praepono (7/2): 7,35; 10,110; 12,17;  
 14,33; 33,267; 36,142; 36,150; t.50;  
 t.172.  
 praepositio (3): 5,61; 19,46; 33,18.  
 \*praesens (54/1): 1,39+; 9,129+;  
 t.231; \*praesentes/-tia: 15,127+;  
 26,51+; 26,75+; 26,90; 26,114; \*de  
 praesenti: 3,55; 10,82+; 11,54;  
 12,42; 12,161; 12,188.  
 praesuppono (6): 2,13+; 2,115+.  
 \*praeter (21/4): 7,29+; 7,183; 7,190+;  
 t.95+.  
 \*praeteritus/-tum (42): \*praeteriti/-ta:  
 26,21; 26,34+; 26,103; \*de praeteri-  
 to: 1,62+; 11,48; 11,52+; 12,145+;  
 12,160+; 24,39; 24,57.  
 prandium (1): 20,79.  
 \*primo (94): 3,85; 3,88; 11,12; 16,4.  
 \*primus (489/6): 3,26; 8,14; 21,72;  
 t.158.  
 principale (7): 1,13; 2,13; 3,20; 3,47;  
 4,14; 7,22; 16,50.  
 \*principalis (7): 17,31; 30,26.  
 \*principium (56): 23,66; 23,79; \*p.  
 formale )( materiale: 37,45+; \*p.  
 primum: 8,44; 20,60+; 23,212+;  
 23,218+; 23,225+; 30,22+; 30,149;  
 30,180.  
 prior (2): 3,9; 25,14.  
 Piora (*Arist.*) (23): cf. *Indicem loco-  
 rum*.  
 prius (46/1).  
 privatio (3): 24,22; 24,140+.  
 privo (1): 24,43.  
 pro (213/11).  
 probabilis (4): 1,93; 2,50; 14,212+.  
 \*probabiliter (11): 5,35; 26,80.  
 \*probatio (104): 7,32; 8,40; 8,80.  
 \*probo (224): 12,35; 12,54; 12,82;  
 13,65.  
 procedo (10): 15,158; 16,148; 17,48;  
 33,148; 33,322.  
 processus (5): 2,16; 3,143; 7,92;  
 21,89; 23,273.  
 produco (1): 3,138.  
 profero (2): 17,256; 17,261.

- prolatio (1): 17,62.  
 promitto (6/3): 33,139; 33,150+;  
 33,161; t.211; t.219+.  
 \*pronomen (26/2): 11,53; 12,148; 15,  
 141+; \*p. demonstrativum: 10,76;  
 12,79; 21,145; 22,14; 24,80; 27,77;  
 33,62; t.29; t.50; p. proprium:  
 21,146.  
 propius (/1): t.208.  
 propositio (840/25): cf. affirmativus;  
 categoricus; causalis; condicionalis;  
 contingens; contradictorius; contra-  
 rarius; conversa; convertens; copula-  
 tiva; disiunctiva; exceptiva; exclusi-  
 va; exponens; exposita; futurus; hy-  
 potheticus; impossibilis; indefinita;  
 insum; logicalis; maior; maximus;  
 mentalis; minor; modalis; necessa-  
 rius; negativa; obliquus; particula-  
 ris; possibilis; praesens; praeteritus;  
 realis; reduplicativa; singularis; su-  
 balterna; subcontraria; universalis;  
 vocalis.  
 \*propositum (59): 1,21; 17,16.  
 \*proprie (38/2): 6,32; 29,76; t.26.  
 proprietas (3): 2,97+; 26,45.  
 \*proprissime (11): 3,21; 21,80.  
 proprium (4): 3,66+; 3,82; 33,185.  
 \*proprius (26/1): 27,78; 33,22; t.102;  
 cf. nomen; passio; pronomen.  
 propter (19/3).  
 prout (1): 1,166.  
 \*puer (33): 10,33+; 10,126+; 11,31+;  
 11,46+; 11,66-80; 11,128+.  
 pulcher (1): 36,41.  
 punctum (4): 23,52; 23,122; 23,140;  
 24,122.  
 \*purus (8): 20,6; 20,40.  
 puta (1): 15,136.  
 \*puto (19): 3,71; 4,80; 8,75.  
 quadrupliciter (2): 40,71; 40,74.  
 quaero (47).  
 quaestio (57).  
 qualelibet (1): 15,76.  
 qualis (1): 6,68.  
 qualiscumque (/1): t.226.  
 \*qualitas (31/2): 6,15+; 6,30; 22,93;  
 33,36; 33,54; 36,49+; 36,58; t.16;  
 t.22.  
 qualiter (2): 9,333; 23,198.  
 \*qualitercumque (29): 17,77; 30,33+;  
 37,71; 37,73.  
 quamvis (1): 31,81.  
 quando (161/7).  
 \*quandocumque (5): 15,156; 15,158.  
 quandoque (3): 3,125; 6,9; 9,125.  
 quantitas (13): 3,8; 6,15+; 9,31; 10,37;  
 10,50; 10,145; 15,74; 22,6; 33,89;  
 36,52.  
 \*quantum (36/1): \*q. ad.: 5,35; 30,46;  
 30,50; \*in q.: t.189.  
 \*quare (15/1): 3,16.  
 quarto & quartus (36).  
 quasi (1): 33,18.  
 quater (/1): t.212.  
 quattuor (21).  
 quemadmodum (1): 33,40.  
 qui/quis & quam & quod (= *coniuncti-*  
*ones*) (1975/42).  
 quia (930/5).  
 quicquid (60/1).  
 quicumque (43/4).  
 quidam (124/8).  
 quidem (3): 7,164; 8,52; 21,131.  
 quiditas (2): 4,29+.  
 quiesco (1): 4,11.  
 quilibet (155/7).  
 \*quin (18): 6,70; 8,62; 33,31.  
 quinque (3).  
 quinto & quintus (11).  
 \*quomodo (32/1): 17,50; 17,69.  
 \*quoniam (7): 26,37; 27,162.  
 quot (3): 10,63; 12,97; 15,53.  
 quotiens (2): 9,255; 9,258.  
 \*quotienscumque (11): 6,25; 40,51.  
 \*ratio (110): 16,49; 17,44; 19,77; 20,  
 82; 25,61; \*rationis )( realis: 4,23+;  
 4,119+.  
 rationabiliter (1): 39,35.  
 rationalis (6/3): 29,17+; 39,50+; t.13+.

- rationaliter (2): 17,253; 17,259.  
 realis (7): propositio r.: 4,24+; 4,119+.  
 \*realiter (6): 4,28; 4,31; 6,62.  
 recommendatio (1): 1,1.  
 \*rectus (28): \*de/in recto: 10,88+; 40,9-94.  
 recurro (1): 23,46.  
 recuso (1): 23,110.  
 redarguo (1): 17,68.  
 reddo (2/1): 15,63; 15,90; t.128.  
 \*reduco (24): 27,74; 27,119+; 27,139+; 31,123+.  
 reduplicativa <propositio> (7/1): 11,85; 12,120; 20,50; 33,285+; 36,87; t.187.  
 refero/refert (6): 17,90; 17,102; 29,69; 30,40; 31,51; 36,53.  
 regenero (2): 1,4+.  
 regredior (1): 24,140.  
 regressus (1): 24,22.  
 \*regula (320/18): 24,57; 32,16; 33,38; 33,60; t.89; t.201; t.228.  
 \*regulo (61): 5,110; 20,68; 23,72; 27,42; 38,54.  
 relative (1): 36,56.  
 relativus (4/1): 9,24; 9,82; 36,54+; t.228; cf. locus.  
 reliquus (5): 4,56; 7,172; 18,99; 22,77; 24,70.  
 removeo (6): 3,96; 4,57; 5,113; 14,9; 14,234; 36,116.  
 reperio (1): 20,80.  
 repletus (1): 33,88.  
 \*repugno (11): 7,188; 14,9; 14,17.  
 reputo (1): 7,90.  
 \*requiro (49/3): 14,216+; 15,78; 15,167; 33,309+; t.211; t.221.  
 \*res (160): 2,80; 4,129; 5,36+; 5,59+; 5,91+; 6,10; 12,191+; 12,205+; 15,55+; 18,20+; 24,78; 33,59.  
 residuum (/1): t.135.  
 resolvo (3): 39,57+.  
 \*respectus (22/1): 33,118; 36,47+; 36,114; t.69.  
 respicio (1): 36,104.  
 \*respondeo (21): 8,92; 11,52; 14,40.  
 responsio (3): 14,51; 14,69; 18,28.  
 resto (2/1): 23,198; 23,250; t.228.  
 restrictio (1): 26,45.  
 restringo (17): 1,184; 9,346; 26,2-105; 33,62.  
 rex (2): 29,25+.  
 rideo (1): 36,60.  
 \*risibilis (58/2): 12,13+; 12,222+; 28,73+; 29,17+; 33,70+; t.137+.  
 risibilitas (2): 3,70; 36,59.  
 Roma (7): 24,36+; 38,118+; 38,129.  
 rosa (11): 14,67+; 14,160+; 14,171+; 14,181; 14,195; 24,86+.  
 rota (1): 6,10.  
 rubedo (1): 5,85.  
 rudibilis (2): 40,57+.  
 saepe (6).  
 \*saltem (5): 8,59; 26,32.  
 salvo (1): 5,83.  
 sanus (1): 8,48.  
 satis (2): 28,6; 36,41.  
 scibilis (34): 2,110; 2,138; 3,2-145.  
 scientia (52): 2,1-137; 3,2-149; 4,59; 4,125+; 17,291+; 23,46+; 28,121.  
 scilicet (162).  
 \*scio (142): 2,114+; 3,30+; 28,21+; 28,133+; 29,45-71; 29,96+; 34,7+; 34,50+; 34,65-84; 34,100+.  
 \*scribo (18/5): 4,15; 4,124; 5,16; 17,62; 17,261; 33,42+; 33,52+; t.8+; t.21+.  
 se (103/2).  
 secum (1): 4,73.  
 secundum (*praepositio*) (53/3).  
 secundo/secundus (265/2).  
 sed (742/18).  
 \*sedeo (39): 8,56+; 11,20+; 11,125; 12,49+; 12,129+; 12,218; 23,157+; 27,102+.  
 semel (5): 3,45; 17,81; 17,88; 24,40; 24,59.  
 semicirculus (2): 34,8; 34,68.  
 \*semper (56/8): 3,107; 27,78; 30,34; 33,139; 33,161; t.210; t.213+.

- senex (31): 10,33+; 10,126+; 11,31+; 11,46+; 11,66+; 11,127+.
- sensibilis (4/2): 20,4+; 33,288+; t.189+.
- \*sensus (417): 8,48; 39,76; \*s. compositus )( s. divisus: 17,56+; 18,41+; 18,45+; 18,53+; 19,48+; 21,44+; 22,73+; 23,44+; 24,68+; 25,35+; 30,47+; \*s. compositus: 17,232+; 18,78+; 18,93+; 21,68+; 22,74+; 23,57+; 27,40+; 28,65+; 29,53+; 31,54+; \*s. divisus: 18,62+; 18,70+; 18,79+; 18,101+; 21,84+; 22,84+; 23,94+; 24,90+; 25,35+; 27,48+; 28,122+; 29,99+.
- sentio (1): 3,99.
- septimus (1): 30,107.
- \*sequor (512/23): 7,217; 9,73; 9,272+; 16,68+; 16,75+; 38,126+; t.117; t.126+; t.134; t.224.
- seriose (1): 7,136.
- servo (1): 27,149.
- seu (1): 3,25; cf. sive.
- sex (17).
- sexto & sextus (2).
- si (554/18).
- sic (488/5).
- sicut (229/15).
- sidus (3): 39,40+.
- significative (3/5): 17,110; 33,53; 33,61; t.6; t.16; t.22+; t.27; cf. suppono.
- significativus (/1): t.103.
- \*significatum (59): 3,35+; 7,106+; 7,130+; 9,143; 9,154+; 9,171; 9,208+; 12,105; 14,121+; 14,201; 26,33+.
- \*significo (254/4): 3,27+; 7,194+; 9,325+; 12,99+; 14,200+; 15,136+; 17,77; 23,10+; 24,41; 26,47+; 26,116; 31,32+; 33,305; 39,85+; t.8; t.12; t.15; t.21; \*s. se ipsam: 7,73+; 9,328+; modus significandi: 15,89; 26,25+; 26,58; 26,84; 26,108; 36,35+; cf. actus.
- \*signum (65/14): 15,53+; t.147+; \*s. naturale: 3,45; 4,98+; 16,124; cf. particularis; universalis.
- \*similis (22/1): 8,50; 16,39; 20,19; 29,12; t.227.
- similiter (40/1).
- similitudinarie (1): 36,40.
- \*simplex (13/2): terminus s.: 38,67; cf. consequentia; conversio; suppono; suppositio.
- \*simpliciter (164/2): 2,48+; 14,2; 19,83; 22,1+; 34,77; inesse s. )( inesse ut nunc: 30,28+; 30,98+; cf. conversio; suppono; syllogismus.
- simul (35).
- sine (55/1).
- singillatim (/2): t.196; t.199.
- \*singularis (101/7): t.44; t.94; \*res s.: 2,37+; 33,31+; \*s. <propositio>: 1,84+; 1,93+; 14,216+; 17,114-241; t.45; cf. terminus.
- \*singulus (6/4): 7,10; t.42.
- sinister (/1): t.222.
- situs (3): 18,46; 19,69; 29,48.
- sive (90/5).
- socius (1): 9,149.
- \*Socrates (432/23): 5,41+; 5,54+; 7,60+; 7,139+; 7,232+; 9,53+; 9,329+; 20,51+; 21,23+; 21,134; 24,24+; 24,112+; 24,118+; 28,26+; 28,60+; 28,135; 32,42; t.95+; t.156+; t.165+; t.174+.
- sol (16): 3,138; 23,237+; 27,58+; 27,66+; 27,73; 27,84+; 35,9; 35,18+; 35,51+.
- soleo (4): 6,59; 6,76; 12,69; 23,247.
- \*solum (43/1): 1,69; 31,31; t.211.
- \*solus (12): 2,84; 38,69.
- solutio (1): 9,319.
- \*solvo (13): 15,160; 26,100; 31,134.
- sono (2): 15,134; 16,122.
- sophisma (3): 15,161; 34,69; 36,144.
- specialis (4): 2,34; regula s.: 18,61; 18,69; 28,67.

- specialiter (2): 7,89; 30,162.  
 \*species (13/2): 33,40; 33,64; 33,185;  
 36,49; t.9; t.12.  
 \*statim (5): 20,26; 37,53.  
 status (1): 2,61.  
 sterilis (3): 34,11+.  
 \*sto (80/3): 1,195; 9,136; 9,159;  
 13,45; 26,35; 26,47; 26,57+;  
 33,216; 33,238; 33,239; 33,322;  
 t.178.  
 \*stricte (17): 6,32; 30,64.  
 sub (40/3).  
 subalterna <propositio> (1): 37,14.  
 subcontraria <propositio> (4): 4,55;  
 14,10; 14,22; 16,15.  
 \*subicio (36): 26,73; 38,41.  
 subiectio (1): 36,64.  
 subiective (1): 6,63.  
 \*subiectum (398/20): 4,113+; 10,38;  
 12,137; 15,87; 33,57-95; 35,25; t.1;  
 t.7; t.11; t.20; t.57+; t.187+; cf.  
 sumo.  
 \*substantia (86/2): 10,21+; 12,61+;  
 14,172+; 14,181+; 30,81+; 36,22+;  
 36,85+; 38,78; 38,93+; t. 71.  
 substantialis (1): 2,76.  
 substantivum (2): 15,81; 22,54.  
 successivus (1): 1,223.  
 \*sufficiens (11): 4,169; cf. divisio.  
 sufficientia (1): 36,78.  
 \*sufficio (21/1): 4,87; 37,96; 39,46;  
 39,54; t.43.  
 sum (5532/126).  
 \*Summulae (10): 6,19; cf. auctor.  
 \*sumo (32/2): 8,88; 14,203; 22,84;  
 34,36; 37,35; t.20; t.29; \*s. sub sub-  
 iecto: 5,65; 5,77; 5,112; 20,37;  
 23,149+; 27,92.  
 \*sumptio (10): \*s. sub subiecto:  
 4,145+; 23,77; 29,114; 35,52; 39,8.  
 super (4).  
 superadditus (3): 20,35; 36,47; 36,58.  
 \*superius (55/1): 13,52; 14,44+;  
 14,58+; 14,153+; 14,197+; 19,94+;  
 19,99+; t.69.  
 supersedeo (1): t.231.  
 \*suppono (245/51): 1,41; 1,60; 5,41;  
 7,28; 7,50; 15,56+; 17,221+;  
 17,258+; 33,2-319; 39,31+; 39,49;  
 t.3; t.166; t.188+; \*s. confuse (et)  
 distributive: 33,164+; t.81+; \*s.  
 confuse tantum: 33,113+; t.57+; \*s.  
 determinate: 33,204; t.39+; t.145;  
 t.164+; cf. determinate; \*s. discrete:  
 33,97+; t.32+; \*s. immobiliter:  
 33,295; t.93+; s. limitate: 33,296+;  
 t.196+; \*s. materialiter: 17,108;  
 33,41-56; \*s. personaliter: 17,110;  
 19,95+; 29,64; 33,57-98; t.15+;  
 t.21+; t.27; \*s. significative: 33,53;  
 t.15+; t.21+; \*s. simpliciter: 23,125;  
 33,25-40; t.6; t.26; s. singillatim:  
 t.196.  
 suppositio (14/13): 15,124; 33,13+;  
 33,22+; 33,176; t.4; t.108; t.228;  
 t.232; s. communis: 33,94+; t.35+;  
 s. confusa: 33,103+; 33,148+;  
 t.55+; s. confusa tantum )( distribu-  
 tiva: 33,112+; t.56+; t.78; s. deter-  
 minata: 33,103+; 33,148+; t.38+;  
 t.43; s. discreta: 15,159; 33,94+;  
 t.28+; s. logicalis: t.1; t.102; s. mo-  
 bilis )( immobilis: 33,163+; t.79;  
 t.106; s. personalis: 33,57+; 33,94+;  
 t.28+; t.54; s. simplex: 33,29+;  
 t.11.  
 \*suppositum (42/2): 10,111+; 14,34;  
 15,2; 15,53+; 15,85+; 15,100+; 15,  
 111+; 15,164+; t.40; t.58; s. )( appo-  
 situm: 15,89.  
 supra (1/1): 26,5; t.92.  
 sustineo (1): 14,80.  
 suus (122/8).  
 \*syllogismus (279): 1,2-222; 1,172+;  
 2,66+; 5,111+; 6,77+; 20,68+;  
 20,71+; 27,105+; 32,31+; 35,31+;  
 39,91+; \*s. expositivus: 8,33+;  
 10,104; 17,12; 39,1-80; \*s. simpli-  
 citer: 2,1-132; 3,2+; 3,48+; 3,110;  
 \*s. condicionalis/e condicionalibus:

- 38,2-130; \*generatio s.: 29,2+; cf. consequentia; figura; modus.
- \*syllogisticus (41): \*forma s.: 9,6; 23,191; 23,201; 29,113; 30,63; 31,99; processus s.: 23,273; cf. consequentia.
- syllogizo (9): 23,50; 23,53+; 29,38; 36,78; 36,82; 38,5; 38,19; 38,58.
- \*syncategorema (21/12): 10,119; 15,63; 15,116+; 17,203+; 22,47; 26,9; 33,62; 33,108; 33,135; 33,229+; 33,265; t.51; t.125+; t.177; t.182; t.204+.
- syncategorematicus (/2): t.111; t.224.
- taceo (1): 31,35.
- tactus (1): 3,102.
- talis (405/11).
- taliter (2): 5,119; 36,33.
- tam (26/2).
- tamen (201/6).
- \*tamquam (11): 2,19.
- \*tantum (94/24): 9,15+; 9,74+; 9,192; 9,288+; 9,337+; 12,23+; 12,119+; 12,235+; 20,54+; 33,257+; 33,263+; 33,280+; 36,88+; t.176; t.183+; t.211; cf. suppono.
- tantummodo (1): 22,108.
- tantus (3): pro tanto: 1,141; 13,60; 17,76.
- tempus (6/2): 3,40; 3,149; 17,84; 24,46; 24,52; 26,52; t.137.
- \*teneo (96): 13,34; 14,110; 14,116; 20,24; 38,64.
- ter (2/5): 33,139; 33,161; t.23; t.163; t.212; t.222+.
- terminatus (1): 1,129.
- \*terminus (205/16): t.183; \*t. communis: 12,85+; 12,121+; 15,43; 15,55+; 15,94; 15,100; 17,193; 26,20; t.35; t.52; t.54; t.147; t.163+; t.201; \*t. convertibilis: 9,186+; \*t. discretus: 6,26; 13,21; 15,97; 33,100; 39,47; 39,54; t.29; t.142; \*t. finitus: 6,44+; \*t. infinitus: 6,43+; \*t. incomplexus: 2,22; 38,67; \*t. singularis: 39,47+; 39,72; cf. connotativus; obliquus.
- tertio & tertius (123).
- testor (1): 14,212.
- textus (3): 4,1; 16,19; 26,86.
- theologice (1): 39,62.
- tollo (9): 14,42+; 14,54+; 14,149+; 23,113.
- Topica (*Boethii*): (1): 14,212.
- tot (3): 11,61; 12,97; 15,60.
- totaliter (23).
- \*totus (120/5): 1,29; 1,191; 3,91; t.135; t.144; totum in modo; totum in quantitate: cf. locus.
- \*tractatus (10): 24,5; 38,13; 39,21.
- trado (2): 29,37; 34,33.
- transmutatio (2): 2,75+.
- transmuto (3): 11,120+.
- transpono (5/1): 9,194; 12,29; 33,259; 36,101; 40,88; t.183.
- transumptive (8): 5,87; 6,11; 26,44; 33,14; 33,242; 36,34; 36,43; 37,35.
- tres (55).
- triangularis (1): 36,34.
- triangulus (11): 34,7+; 34,67-84.
- triplex (2): 6,12; 6,35.
- tripliciter (2): 2,63; 4,18.
- trisyllabus (/1): t.9.
- tu (71/2).
- tum (1): 15,22.
- tunc (377/5).
- tuus (4).
- ubi (49/1).
- \*ubicumque (9): 27,45.
- ubique (3): 38,117+; 38,128.
- ulterius (1): 16,50.
- ultimo & ultimus (25/1).
- \*ultra (45): 9,21; 33,90.
- umquam (2): 20,80; 23,195.
- unde (98/1).
- uniformis (4): 27,35; 27,135; 29,2+.
- \*universalis (270/19): \*u. <propositio>: 10,1-149; 11,1-39; 12,1-177; 13,1-27; 15,40+; 17,113-213; 22,1-107; t.83; t.89+; t.182; \*signum u.:

- 10,68+; 12,240+; 15,1-171; 17,193+;  
33,219; 33,181; 33,304; t.123+;  
t.148; t.162; t.175; t.204.
- universaliter (3): 14,48; 14,163; 21,  
144.
- universum (1): 3,150.
- unus (353/9).
- usque (1): 15,17.
- usus (6): 5,114; 15,83; 21,51; 31,71;  
33,187; 35,34.
- ut (199/2).
- uterlibet (1): 17,86.
- \*uterque (38/1): 10,9+; 10,116+;  
15,77; 15,80; t.226.
- uterus (1): 34,13.
- utilis (1): 37,82.
- utor (10): 2,72; 2,74; 3,68; 3,123+;  
15,83; 15,93; 21,62; 33,21; 36,32.
- utrum (63).
- vacuum (7): 1,101-107; 6,56; 33,88.
- vado (1): 24,37.
- valde (3): 3,68; 3,123; 36,98.
- \*valeo (155): 9,146; 9,287; 31,21;  
35,58; 36,91; 39,93.
- variatio (1): v. medii: 23,257.
- vario (13): 6,21; 10,85+; 18,54; 22,54;  
\*v. medium: 27,78; 27,82; 36,106;  
36,110.
- vel (839/69).
- velociter (3): 11,121.
- \*venio (24): 28,10-18; 28,61+;  
28,131+; 29,13+; 34,30+; 34,50;  
34,53+; 34,109.
- \*verbum (79/4): 12,160+; 15,134;  
16,122; 26,1-115; t.153.
- \*vere (10/1): 3,108.
- verecundus (1): 5,86.
- \*verifico (93): 8,68+; 16,53; 16,121+;  
34,86+; 39,71+.
- \*veritas (17): 10,86; 17,172; 24,58;  
24,78; 27,71.
- vero (1/1): 35,27; t.181.
- \*verus (647/6): 1,61+; 1,114; 4,29+;  
4,46+; 9,251+; 14,214+; 17,81+;  
17,113+; 17,139+; 17,144+; 17,148;  
17,150+; 17,160+; 24,31+; 24,55+;  
29,49+; t.44+.
- via (1): 14,130.
- \*video (141/5): 7,8+; 7,139+; 11,41;  
11,97+; 11,110+; 12,178+; 24,15+;  
24,134+; 28,55; 40,30+; 40,41;  
40,64+; 40,81+; t.120+; t.220+.
- vigilans (2): 29,25+.
- virtualiter (1): 2,135.
- virtus (8/2): 18,44; 26,5+; 33,110;  
33,232+; t.125; t.173.
- vis (8): 17,66; 20,60; 26,9+; 26,13+;  
26,24; 26,122; 33,231.
- visus (1): 3,101.
- vitium (1/1): 36,42; t.233.
- \*vocabulum (8): 26,68; 33,66.
- vocalis (33): propositio v.: 1,53-75;  
1,153+; 1,213+; 3,20-43; 3,117+;  
3,142+; 4,123; 5,20; 6,88; 12,105;  
31,35; 33,51; cf. mentalis.
- \*voco (49): 6,62; 16,102.
- \*vox (34/6): 3,43; 15,20; 15,133;  
15,140+; 33,43; 33,58; 36,53; t.8+;  
t.21+.
- \*volo/velle (23): 5,111; 7,191; 10,61;  
26,38.
- volo/volare (2): 14,53; 30,43.





## INDEX QUAESTIONUM

1. Utrum syllogismus sit possibilis. . . . .	3
2. Utrum de syllogismo simpliciter sit scientia tamquam de subiecto . . . .	10
3. Utrum omnis propositio in qua praedicatur propria passio de syllogismo simpliciter sit scibilis scientia proprissime dicta . . . . .	14
4. Utrum omnis propositio sit oratio affirmativa vel negativa . . . . .	19
5. Utrum dici de omni sit dispositio subiecti vel dispositio praedicati. . . .	25
6. Utrum conversio sit possibilis . . . . .	29
7. Utrum aliquo casu possibili posito ex antecedente vero formali consequentia sequitur consequens falsum . . . . .	32
8. Utrum probatio per quam Aristoteles probat conversionem universalis negativae sit bona probatio. . . . .	41
9. Utrum consequentia sit bona, si ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis . . . . .	44
10. Utrum omnis propositio universalis negativa convertatur simpliciter et in terminis. . . . .	56
11. Utrum omnis propositio universalis negativa de inesse, quae est de praeterito vel de futuro vel de obliquis, eodem modo convertitur sicut universalis negativa de inesse et de praesenti, id est simpliciter et in terminis . . . . .	61
12. Utrum omnis propositio universalis affirmativa simpliciter categorica et de inesse convertatur simpliciter et in terminis vel per accidens in particularem . . . . .	66
13. Utrum omnis propositio universalis affirmativa debet converti per contrapositionem, et etiam utrum conversio per contrapositionem sit bona conversio. . . . .	75
14. Utrum omnis propositio particularis negativa simpliciter categorica de inesse convertitur simpliciter et in terminis . . . . .	77
15. Utrum signum universale distributivum additum termino communi distribuat ipsum pro omnibus suis suppositis . . . . .	86
16. Utrum propositio de inesse negativa convertatur in unam affirmativam de inesse, vel utrum ex negativa sequitur affirmativa formali consequentia . . . . .	92
17. Utrum aliqua propositio necessaria sit contingens . . . . .	98

18. Utrum omnis propositio de necessario eodem modo convertatur sicut sua de inesse . . . . .	109
19. Utrum ab inferiori ad superius cum modo contingentis sit consequentia formalis. . . . .	114
20. Utrum ex duabus negativis gratia formae potest inferri conclusio. . . . .	118
21. Utrum ex duabus propositionibus de necessario sequatur aliqua conclusio gratia formae. . . . .	122
22. Utrum universalis negativa de contingenti convertitur simpliciter et in terminis. . . . .	128
23. Utrum ex duabus propositionibus de possibili sequitur aliqua conclusio gratia formae. . . . .	132
24. Utrum particularis affirmativa de contingenti convertatur simpliciter et in terminis. . . . .	142
25. Utrum ex duabus propositionibus de impossibili sequitur conclusio gratia formae . . . . .	147
26. Utrum hoc verbum 'contingit' vel 'contingere' ampliet vel restringat subiectum sibi additum. . . . .	149
27. Utrum ex propositionibus de contingenti consequentia formali et syllogistica possit inferri aliquid . . . . .	154
28. Utrum omnis propositio modalis quae nec est de necessario nec de contingenti nec de possibili nec impossibili eodem modo convertitur sicut sua de inesse. . . . .	161
29. Utrum ex quolibet modo faciente propositionem modalem valeat uniformis generatio syllogismorum. . . . .	166
30. Utrum ex una propositione de necessario et alia de inesse sequitur conclusio gratia formae . . . . .	171
31. Utrum ex una propositione de possibili et alia de inesse sequatur mixtio et conclusio de inesse et de possibili . . . . .	178
32. Utrum ex una propositione de contingenti et alia de inesse sequatur conclusio de contingenti. . . . .	184
33. Utrum tam subiectum quam praedicatum eodem modo supponant in propositione conversa sicut in convertente et e contra. . . . .	186
34. Utrum ex quacumque modali et alia de inesse sequitur conclusio modalis . . . . .	199
35. Utrum ex una de necessario et alia de possibili sequitur aliqua conclusio, sive de necessario sive de possibili . . . . .	205
36. Utrum sint tantum tres figurae syllogismorum. . . . .	208
37. Utrum in qualibet figura sufficiant tantum quattuor modi . . . . .	214
38. Utrum discursus ex propositionibus condicionalibus sit bonus syllogismus. . . . .	219
39. Utrum syllogismus expository sit bonus syllogismus . . . . .	224
40. Utrum ex obliquis propositionibus sit bonus syllogismus . . . . .	229